

Luxembourg, 16. listopada 2017.
(OR. en)

12816/17

**COPS 300
COHOM 108
CFSP/PESC 840
CSDP/PSDC 523
FREMP 105
INF 179
JAI 870
RELEX 818**

ISHOD POSTUPAKA

Od: Glavno tajništvo Vijeća

Na datum: 16. listopada 2017.

Za: Delegacije

Br. preth. dok.: 12714/17 COPS 294 COHOM 104 CFSP/PESC 834 CSDP/PSDC 514

FREMP 101 INF 172 JAI 857 RELEX 807

12715/17 COPS 295 COHOM 105 CFSP/PESC 835 CSDP/PSDC 515

FREMP 102 INF 173 JAI 858 RELEX 808

Predmet: Godišnje izvješće EU-a o ljudskim pravima i demokraciji u svijetu za 2016.

Za delegacije se u Prilogu nalazi Godišnje izvješće EU-a o ljudskim pravima i demokraciji u svijetu za 2016., koje je Vijeće usvojilo na 3566. sastanku održanom 16. listopada 2017.

PRILOG

GODIŠNJE IZVJEŠĆE EU-a O LJUDSKIM PRAVIMA I DEMOKRACIJI U SVIJETU ZA 2016.

TEMATSKI I GEOGRAFSKI DIO

Sadržaj

TEMATSKI DIO

1. Uvod.....	3
2. Pristup EU-a sukobima i krizama utemeljen na ljudskim pravima.....	12
3. Rješavanje glavnih izazova u području ljudskih prava i demokracije	22
4. Ljudska prava u vanjskim politikama EU-a.....	49

GEOGRAFSKI DIO

I. Zemlje kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje	53
II. Zemlje članice EGP-a/EFTA-e	64
III. Europska politika susjedstva.....	67
IV. Rusija i srednja Azija	121
V. Afrika	140
VI. Arapski poluotok.....	255
VII. Azija.....	270
VIII. Oceanija.....	338
IX. Sjeverna i Južna Amerika.....	367
Popis akronima i pokrata.....	439

GODIŠNJE IZVJEŠĆE EU-a O LJUDSKIM PRAVIMA I DEMOKRACIJI U SVIJETU ZA 2016.

TEMATSKI DIO

1. UVOD

Godina 2016. bila je prepuna izazova u području ljudskih prava i demokracije, uz smanjenje prostora za civilno društvo te pojavu složenih humanitarnih i političkih kriza. Ujedno je niz zemalja najavio svoju namjeru napuštanja Međunarodnog kaznenog suda. Europska unija u tom je kontekstu preuzeala vodeću ulogu te je i dalje snažno zagovarala promicanje i zaštitu ljudskih prava i demokracije diljem svijeta.

EU je u lipnju 2016. donio Globalnu strategiju za vanjsku i sigurnosnu politiku naslovljenu *Zajednička vizija, zajedničko djelovanje: jača Europa*, kojom se utvrđuju EU-ovi temeljni interesi i načela suradnje s ostatkom svijeta¹ te nastoji učiniti Europu još ujedinjenijim i utjecajnijim akterom na svjetskoj sceni. Globalnom strategijom ponovno se potvrđuje plan za vanjsko djelovanje EU-a u čijem su središtu interesa ljudska prava i demokracija; države i društva mogu biti otporni samo uz snažnu demokraciju i poštovanje ljudskih prava. Strategijom se također poziva na sustavno uključivanje pitanja ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, s obzirom na to da se radi o temeljnog načelu Akcijskog plana EU-a za ljudska prava i demokraciju (2015. – 2019.).²

Prva godišnjica donošenja Akcijskog plana EU-a, kojim se utvrđuje glavna politika EU-a o ljudskim pravima u okviru vanjskog djelovanja, obilježena je 20. srpnja 2016. Akcijski plan obuhvaća zaštitu ljudskih prava i potporu demokraciji u svim aspektima vanjskog djelovanja EU-a te je ključan instrument EU-a za provedbu Strateškog okvira EU-a za ljudska prava i demokraciju iz 2012.³

¹ Zaključci Vijeća o globalnoj strategiji Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku, 13202/16, 17. listopada 2016.

² Zaključci Vijeća o Akcijskom planu za ljudska prava i demokraciju za razdoblje od 2015. do 2019., 10897/15, 20. srpnja 2015.

³ Strateški okvir EU-a i Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju, 11855/12, 25. lipnja 2012.

U 2016. započelo se i s provedbom drugog ciklusa strategija o ljudskim pravima i demokraciji za pojedine zemlje. Strategije su izrazito važne u provedbi ljudskih prava na razini pojedine zemlje. U 2016. sve strategije bile su ažurirane kako bi se odgovorilo na postojeće izazove i uzela u obzir kretanja nastala od uvođenja strategija za pojedine zemlje 2011.

U ovom se izvješću daje šira slika napora EU-a u području ljudskih prava usmjerenih na treće zemlje u 2016. i sadrži dva dijela: prvi je dio tematski i u njemu se posebna pozornost posvećuje pristupu sukobima i krizama utemeljenom na ljudskim pravima, glavnim izazovima u pogledu ljudskih prava te ljudskim pravima u vanjskim politikama EU-a. Drugi je dio geografski i obuhvaća aktivnosti EU-a u trećim zemljama, čime se detaljno prikazuje stanje ljudskih prava diljem svijeta.

POSEBNI PREDSTAVNIK EU-A ZA LJUDSKA PRAVA

Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava Stavros Lambrinidis, imenovan 2012., pod nadležnošću visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije nastavio je raditi na povećanju učinkovitosti i vidljivosti pitanja ljudskih prava u vanjskoj politici EU-a. U 2016. ključan naglasak stavio je na jačanje suradnje EU-a u području ljudskih prava sa strateškim partnerima koji su uvelike prisutni na regionalnoj i multilateralnoj razini. U to valja ubrojiti činjenicu da je predsjedao dijalozima EU-a o ljudskim pravima s Meksikom i Južnom Afrikom, kao i to da je bio u svojem drugom službenom posjetu na visokoj razini SAD-u. Veći naglasak stavio je i na susjedstvo EU-a, u što se ubraja njegov prvi posjet Bjelarusu, ali i aktivan angažman u odnosu na Azerbajdžan i Egipat te daljnje korake u pogledu njegovih prijašnjih posjeta tim zemljama. U 2016. nastavljen je snažan angažman s odabranim tranzicijskim zemljama, a u to se može ubrojiti njegov peti posjet Mjanmaru/Burmi, prvi posjet predstavnika EU-a na visokoj razini Kubi posvećen ljudskim pravima, pokretanje preliminarnih razgovora o ljudskim pravima s Iranom, sastanci na visokoj političkoj razini s Bahreinom i prvi posjeti Gvatemali i Hondurasu. Posebni predstavnik EU-a nastavio je raditi i na povećanju vidljivosti suradnje EU-a s UN-om i regionalnim mehanizmima za ljudska prava u svrhu poticanja regionalnog preuzimanja odgovornosti i hvatanja ukoštac sa sve većim izazovima u pogledu prihvaćanja univerzalnosti ljudskih prava, ali i izazovima u pogledu prostora za djelovanje civilnog društva, što je uključivalo dobru i ustaljenu suradnju i kontakte s tijelima i mehanizmima UN-a za ljudska prava. Nastavio je svoju već ustaljenu suradnju na visokoj razini s Vijećem Europe, u što se ubraja obraćanje Odboru ministara Vijeća Europe, a nastavio je i ulagati napore za produbljivanje suradnje s OESS-om/ODIHR-om, Organizacijom američkih država (OAS) i UNESCO-om.

U tematskom pogledu nastavio je stavljati snažan naglasak na promicanje prostora za djelovanje civilnog društva i zaštitu branitelja ljudskih prava, usmjeravajući se na ispravljanje represije i ukidanje novih restriktivnih zakona za nevladine organizacije u određenim zemljama, a radio je i na tome da na slobodu budu pušteni pritvoreni branitelji ljudskih prava i politički zatvorenici. Poseban naglasak stavljao je i na jačanje dijaloga između civilnog društva i vlada, kao i na isticanje važnosti koje to ima za izgradnju stabilnog društva.

U duhu globalne strategije za vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a u 2016. u odnosima sa svim dionicima aktivno je promicao ideju „održive sigurnosti”. Tim pojmom, koji je osnova na kojoj se temelje napor posebnog predstavnika EU-a, ističe se da je sigurnost dugoročno održiva samo ako se njome poštuju temeljne slobode i prava, kao i zahtjevi vladavine prava.

Brojnim posjetima u 2016., govorima u sklopu multilateralnih sastanaka na visokoj razini i sastancima održanimi sa stotinama ključnih dionika, od vlada i međunarodnih organizacija do civilnog društva, posebni predstavnik EU-a također je nastojao ojačati dosljednost, učinkovitost i vidljivost EU-a kao vodećeg svjetskog aktera u području ljudskih prava te se zalagati za ključne prioritete EU-a. Ti prioriteti obuhvaćaju borbu protiv mučenja, ukidanje smrtne kazne, gospodarska, socijalna i kulturna prava, poslovanje i ljudska prava, slobodu izražavanja i udruživanja, slobodu vjeroispovijesti ili uvjerenja, prava žena i djece te zalaganje u pogledu pozivanja na odgovornost za kršenja ljudskih prava.

Kako bi podigao razinu svijesti, unutar EU-a i na međunarodnoj razini, o ključnoj ulozi koju EU ima u promicanju i zaštiti ljudskih prava u svijetu, zajedno s visokom predstavnicom / potpredsjednicom Komisije u lipnju je pokrenuo kampanju #EU4HumanRights, a u toj kampanji sudjelovale su sve države članice EU-a.

INSTRUMENTI EU-a

EU na raspolaganju ima širok raspon politika, alata i instrumenata za vanjsko financiranje za promicanje i zaštitu ljudskih prava. To uključuje javnu diplomaciju, kao što su izjave i deklaracije EU-a, diskretnije diplomatske instrumente, uključujući demarševe⁴ i političke dijaloge, ali i smjernice o ljudskim pravima i strategije o ljudskim pravima za pojedine zemlje, redovite dijaloge o ljudskim pravima te projekte finansijske suradnje, među ostalim i potporu civilnom društvu. EU nastoji osigurati najbolje moguće međudjelovanje tih instrumenta, tj. upotrebljavati ih na najdjelotvorniji i međupovezan način kako bi ostvario najbolje rezultate. Pitanja ljudskih prava ne bi trebala biti ograničena na, primjerice, dijaloge o ljudskim pravima, već su ona uključena u dnevne redove drugih sastanaka, među ostalim u političke ili druge dijaloge, primjerice o liberalizaciji viznog režima, i sastanke na vrhu.

Smjernice o ljudskim pravima: EU je usvojio 11 skupova smjernica u kojima se utvrđuju prioritetna područja vanjskog djelovanja.⁵ Smjernice nisu pravno obvezujuće, no s obzirom na to da su donesene na ministarskoj razini, predstavljaju snažnu političku poruku da su one prioriteti Unije. Smjernice se redovito ažuriraju i služe kao praktično sredstvo za usmjeravanje aktera EU-a diljem svijeta pri provedbi prioriteta EU-a u području ljudskih prava na lokalnoj razini.

⁴ Demarš je vrsta diplomatskog zastupanja. Riječ je o uspostavi službenog kontakta s predstavnikom treće zemlje ili međunarodne organizacije s ciljem uvjeravanja ili obavješćivanja vlade o određenom pitanju ili prikupljanja njezina službenog stajališta. Može biti u pisnom ili usmenom obliku.

⁵ Smjernice za politiku EU-a prema trećim zemljama u vezi s mučenjem i ostalim okrutnim, nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem ili kažnjavanjem – nadopuna smjernica (2012.), Smjernice EU-a o promicanju i zaštiti slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja (2013.), Smjernice za promicanje i zaštitu ostvarivanja svih ljudskih prava lezbijski, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih i interseksualnih osoba (LGBTI) (2013.), Smjernice EU-a o smrtnoj kazni: revidirana i ažurirana verzija (2013.), Smjernice EU-a za dijaloge o ljudskim pravima s trećim zemljama – ažurirana verzija (2008.), Smjernice EU-a o djeci i oružanom sukobu (2008.), Osiguravanje zaštite – smjernice Europske unije o braniteljima ljudskih prava (2008.), Smjernice EU-a o nasilju nad ženama i djevojčicama i borbi protiv svih oblika njihove diskriminacije (2008.), Smjernice EU-a o poticanju sukladnosti s međunarodnim humanitarnim pravom (MHP) (2009.), Smjernice EU-a o ljudskim pravima koja se odnose na slobodu izražavanja na internetu i izvan njega (2014.), Smjernice EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta (2007.).

Strategije o ljudskim pravima i demokraciji za pojedine zemlje: Te strategije u velikoj mjeri pripremaju delegacije EU-a na lokalnoj razini te se temelje na analizi stanja ljudskih prava u pojedinoj zemlji. U njima su navedeni glavni prioriteti za djelovanje EU-a u području ljudskih prava i demokracije, utvrđeni dugoročni i kratkoročni ključni ciljevi te opisane konkretne aktivnosti koje treba provesti kako bi se postigli ti ciljevi u određenoj zemlji. Te su strategije u cijelosti ažurirane za razdoblje od 2016. do 2020. i sada je njima obuhvaćena i posebna analiza demokracije. Te su strategije ključan alat za osiguravanje dosljednosti politika i pripremu posjeta i političkih dijaloga na visokoj razini.

Dijalozi o ljudskim pravima: Tijekom godina uspostavljeni su dijalozi o ljudskim pravima sa sve većim brojem zemalja. Njihovi ciljevi obuhvaćaju: raspravu o pitanjima od uzajamnog interesa i poboljšanje suradnje u području ljudskih prava na multilateralnim forumima poput Ujedinjenih naroda (UN), pružanje mogućnosti EU-u da svoju zabrinutost o kršenjima ljudskih prava podijeli s partnerskim zemljama, prikupljanje informacija i nastojanje da se poboljša stanje ljudskih prava u dotičnoj partnerskoj zemlji. Ti dijalozi ključni su instrumenti EU-a za bilateralno djelovanje u području ljudskih prava, među ostalim i u vezi s posebnim temama kao što su mučenje i zlostavljanje, smrtna kazna, sloboda vjeroispovijesti ili uvjerenja, sloboda izražavanja na internetu i izvan njega, invaliditet, prava žena i djece, rodna ravnopravnost, temeljna prava i načela na radnom mjestu te suradnja u okviru međunarodnih foruma.

Prije održavanja dijaloga o ljudskim pravima u Bruxellesu i zemlji koja je domaćin dijalog odvijaju se savjetovanja s civilnim društvom. Također se održavaju izvješćivanja o ishodima dijaloga. Uz političke forume i dijaloge tijekom čitave godine održavaju se tehnički sastanci s organizacijama civilnog društva u okviru kojih EU razmjenjuje informacije o aktivnostima i politikama. Nakon brojnih dijaloga o ljudskim pravima održani su i posebni seminari civilnog društva.

EU je 2016. održao dijaloge i savjetovanja o ljudskim pravima s 42 partnerskim zemljama i regionalnim skupinama. Dijalog o ljudskim pravima s Azerbajdžanom nastavljen je 2016., s tim da je prethodni dijalog s tom zemljom održan 2014., a EU je po prvi put održao dijalog o ljudskim pravima sa Šri Lankom i neformalan dijalog s Bahreinom. EU i Mongolija usuglasili su se da će 2017. održati svoj prvi dijalog o ljudskim pravima u kontekstu njihova bilateralnog Sporazuma o partnerstvu i suradnji. EU i Iran postigli su dogovor o održavanju dijaloga o ljudskim pravima, a njihov je posljednji sastanak održan 2004. Predviđeno je da će taj dijalog započeti međusobnim posjetima, a prvi preliminarni razgovori o ljudskim pravima održani su 2016. u sklopu bilateralnog političkog dijaloga na visokoj razini. Nastavljene su i rasprave o ljudskim pravima s Kubom, s ciljem uspostave dijaloga o ljudskim pravima na temelju nedavno potpisano Sporazuma o političkom dijalu i suradnji.

Europski instrument za demokraciju i ljudska prava: Europski instrument za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) jedan je od ključnih instrumenata za vanjsko financiranje koji se upotrebljava za promicanje i podupiranje demokracije i ljudskih prava širom svijeta. Oslanjajući se na njegovu ključnu prednost, a to je mogućnost djelovanja bez potrebe za pristankom vlade domaćina, uz EIDHR moguće je usmjeriti se na osjetljiva pitanja i inovativne pristupe te uspostaviti izravnu suradnju s izoliranim ili marginaliziranim organizacijama civilnog društva. U usporedbi s programskim razdobljem EIDHR-a od 2007. do 2013., EIDHR je u programskom razdoblju od 2014. do 2020. prilagođen kako bi se mogao nositi s novim okolnostima, više je strateški usmjeren i postupovno jednostavan za uporabu.

Proračun EIDHR-a povećan je, čime je EU-u omogućeno pružanje veće potpore za razvoj uspješnih civilnih društava i njihove posebne uloge kao ključnih aktera za pozitivne promjene i podupiranje ljudskih prava i demokracije. To obuhvaća povećanje kapaciteta EU-a za brzo reagiranje na hitne situacije u području ljudskih prava, provođenje misija za promatranje izbora, daljnje djelovanje u pogledu preporuka proizišlih iz tih misija, poboljšanje demokratskih i izbornih procesa, kao i veću potporu međunarodnim i regionalnim mehanizmima za zaštitu ljudskih prava.

U okviru programa potpore za pojedine zemlje u 2016. delegacije EU-a sklopile su finansijske sporazume u 101 zemlji diljem svijeta, ukupne vrijednosti 82,01 milijun EUR, a oni su se odnosili na razvoj uspješnih civilnih društava kao potpore ljudskim pravima i demokratskim reformama, među ostalim i hvatanjem ukoštac s trendovima smanjivanja prostora za djelovanje civilnog društva, rad civilnog društva na osiguravanju učinkovitog funkcioniranja MKS-a, rodnu ravnopravnost, autohtone narode, prava pripadnika manjina, osoba koje su pogodene diskriminacijom na temelju kaste, LGBTI osoba i drugih ugroženih skupina, slobodu izražavanja i slobodu vjeroispovijesti ili uvjerenja, smrtnu kaznu i mučenje; organizacije civilnog društva koje pripremaju teren za izbore i za daljnje djelovanje u pogledu preporuka izrađenih u sklopu misija za promatranje izbora, zaštitu gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava skupina koje su posebno izložene diskriminaciji, primjerice prava siromašnih osoba, žena, djece, autohtonih naroda, migranata, ali i prava pripadnika manjina te sindikate.

Kao rezultat globalnog poziva na podnošenje prijedloga ugovorenih su projekti ukupne vrijednosti 27,94 milijuna EUR s ciljem pružanja potpore prioritetima EU-a, a od tog iznosa 5,11 milijuna EUR odnosi se na lokalne organizacije branitelja ljudskih prava koje rade na lokalnoj razini, 4,46 milijuna EUR na praćenje i djelotvornu provedbu relevantnih međunarodnih temeljnih konvencija u kontekstu općeg sustava povlastica EU-a „plus” (OSP+), 6,55 milijuna EUR na podupiranje borbe protiv smrte kazne, 6,61 milijun EUR na potporu migrantima, u što se ubraja potpora tražiteljima azila u trećim zemljama, internu raseljenim osobama i osobama bez državljanstva te 5,21 milijun EUR za potporu djeci umiješanoj u oružane skupine, grupe i bande te djeci koja su pogodjena oružanim nasiljem. U okviru EIDHR-a nastavilo se pružati neposrednu pomoć ugroženim braniteljima ljudskih prava, ali i jačati njihov kapacitet za srednjoročni i dugoročni rad u području ljudskih prava, i to na temelju sporazumâ iz 2015. kojima je pokrenut program „ProtectDefenders” (15 milijuna EUR) i instrument za dodjelu malih iznosa bespovratnih sredstava (3 milijuna EUR), kao i u sklopu kriznog instrumenta za aktivnosti usmjereni na hvatanje ukoštac sa smanjenim prostorom za djelovanje civilnog društva (3,5 milijuna EUR).

Iznos od 19,2 milijuna EUR bio je posvećen aktivnostima u svrhu potpore ključnim akterima međunarodnih i regionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava, primjerice Uredu Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava, radu posebnog izvjestitelja UN-a za položaj branitelja ljudskih prava, posebne izvjestiteljice UN-a za prava na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, posebnog izvjestitelja UN-a za promicanje i zaštitu prava na slobodu mišljenja i izražavanja, kao i njihovom zajedničkom radu, Međunarodnom kaznenom sudu, dvama projektima usmjerenima na prava autohtonih naroda (projektu podrške Tehničkom tajništvu predstavnika autohtonih naroda u forumima UN-a, i to u okviru Centra za dokumentaciju, istraživanje i informiranje autohtonih naroda (DoCIP), te projektu za poboljšanje pristupa autohtonih naroda pravosuđu i razvoju s pomoću praćenja unutar zajednice u suradnji s ILO-om), poštovanju kulture i sloboda služeći se stripovima kao univerzalnim oblikom izražavanja, što je provela udruga „Crtanje za mir”, ali i programu pružanja tehničke pomoći i izgradnje kapaciteta usmjerenog na sprečavanje pritvaranja djece i na zaštitu djece i ostalih tražitelja azila u pritvoru u suradnji s Visokim povjerenikom UN-a za izbjeglice.

Nadalje, u 2016. pokrenut je namjenski program za razvojnu suradnju EU-a temeljen na pravima, kojim su obuhvaćena sva ljudska prava, a taj program potpore financirao se u okviru EIDHR-a, njime su kombinirani osposobljavanje i pružanje tehničke pomoći i iznosio je ukupno 1,43 milijuna EUR.

RAD EU-a NA MULTILATERALNOJ RAZINI

U 2016. EU se i dalje snažno zalagao za univerzalno promicanje i zaštitu ljudskih prava na multilateralnoj razini, posebice radom u Trećem odboru Opće skupštine Ujedinjenih naroda (UNGA) i Vijeću Ujedinjenih naroda za ljudska prava (HRC), ali i specijaliziranim agencijama UN-a poput Međunarodne organizacije rada (ILO). U tim kontekstima EU je promicao svoje tematske prioritete i prioritete za pojedine zemlje te surađivao sa zemljama iz svih regija kako bi ostvario svoje ciljeve. EU je također podupirao šire uključivanje pitanja ljudskih prava u rad UN-a. EU se nastavio služiti godišnjim strateškim planom rada, dogovorima o podjeli opterećenja s državama članicama EU-a i ciljanim djelovanjem kako bi djelotvornije sudjelovao na tim forumima. EU je također blisko surađivao s Uredom Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava (OHCHR), Vijećem Europe i Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju (OESSION).

EU NA FORUMIMA UN-a ZA LJUDSKA PRAVA

Partnerstvo EU-a i UN-a u području ljudskih prava:

EU je snažan zagovaratelj rada tijelâ UN-a za ljudska prava te promiče fleksibilan, djelotvoran i učinkovit sustav UN-a za ljudska prava. EU podupire visokog povjerenika UN-a za ljudska prava i njegovo osoblje u njihovu radu u području ljudskih prava na svjetskoj razini. EU promiče potpunu suradnju s posebnim postupcima Vijeća UN-a za ljudska prava, među ostalim osiguravanjem neometanog pristupa i kontakta nositelja mandata s pojedincima i civilnim društvom. EU ne posustaje u svojoj predanosti ugovornim tijelima UN-a te se njihovim nalazima i preporukama služi u svom radu u pojedinim zemljama. Nadalje, EU podržava univerzalni periodični pregled i nadzorne mehanizme ILO-a za primjenu standarda te poziva sve zemlje da u potpunosti surađuju u tim procesima, među ostalim osiguravanjem popratnog djelovanja u vezi s preporukama.

71. zasjedanje Opće skupštine UN-a (UNGA), Treći odbor:

EU je postigao većinu svojih prioriteta u okviru Trećeg odbora (socijalna, humanitarna i kulturna pitanja) tijekom 71. zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda u listopadu/studenome 2016. Pod vodstvom EU-a bez glasovanja donesene su rezolucije o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja, pravima djeteta (zajedno sa skupinom latinoameričkih i karipskih zemalja – GRULAC) i o Demokratskoj Narodnoj Republici Koreji (zajedno s Japanom). U međuvremenu se inicijativama koje EU podupire, kao što su rezolucije o kršenju ljudskih prava u Siriji, Iranu, na Krimu i gradu Sevastopolju, poslala snažna poruka međunarodne zajednice onima koji snose odgovornost za kršenje ljudskih prava. Nadalje, rezolucija o moratoriju na smrtnu kaznu dobila je još jedan dodatni glas podrške u usporedbi sa 69. zasjedanjem Opće skupštine UN-a. EU je sudjelovao na većini interaktivnih dijaloga s nositeljima mandata za posebne postupke UN-a, a države članice EU-a blisko su surađivale s delegacijom EU-a pri UN-u u svrhu potpore stajalištima EU-a, među ostalim podjelom radnog opterećenja u pogledu rezolucija i izjava. Međutim, na tom zasjedanju također se svjedočilo pokušajima ugrožavanja samog sustava ljudskih prava, primjerice podnesen je prijedlog o zaustavljanju rezolucija za pojedine zemlje, u rezoluciju o smrtnoj kazni dodana je klauzula suverenosti, upućivanja Međunarodnom kaznenom судu dovedena su u pitanje, a predstavljena je i inicijativa za osporavanje mandata posebnog postupka UN-a. Stoga EU mora ostati na oprezu i nastaviti s djelovanjem u svrhu aktivne potpore radu Trećeg odbora.

Zasjedanja Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava u 2016.:

EU je potvrdio svoju snažnu predanost ljudskim pravima tijekom triju redovitih zasjedanja Vijeća za ljudska prava (u ožujku, lipnju i rujnu 2016.), kao i tijekom dvaju posebnih zasjedanja posvećenih Siriji i stanju u Alepu (u listopadu 2016.) te Južnom Sudanu (u prosincu 2016.).

Najvažnija postignuća EU-a u protekloj godini obuhvaćaju donošenje rezolucije o Burundiju pod vodstvom EU-a, kojom je osnovano istražno povjerenstvo za istragu kršenja ljudskih prava počinjenih u toj zemlji, kao i uspješno donošenje rezolucija o Siriji, Demokratskoj Republici Kongu, Sudanu i Jemenu. Vijeće za ljudska prava donijelo je i nekoliko važnih tematskih rezolucija, među ostalim o autohtonim narodima, smrtnosti majki i sigurnosti novinara te o terorizmu. Međutim, ta zasjedanja istodobno je obilježilo povećanje sukoba i polarizacija u okviru Vijeća za ljudska prava.

2. PRISTUP EU-a SUKOBIMA I KRIZAMA UTEMELJEN NA LJUDSKIM PRAVIMA

UKLJUČIVANJE LJUDSKIH PRAVA U SPREČAVANJE SUKOBA, UPRAVLJANJE KRIZAMA I TRANZICIJSKO PRAVOSUĐE

Povrede ljudskih prava dio su dinamike sukoba i krize u svim različitim kontekstima u kojima su trenutačno aktivne misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP). Stoga je ključno da se politike u području ljudskih prava i rodnih pitanja uvrste u planiranje, provedbu, odvijanje i procjenu misija i operacija ZSOP-a. U svibnju 2015. Vijeće Europske unije pozdravilo je ideju o polaznoj studiji o uključivanju ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u ZSOP. Ta studija dovršena je u studenome 2016. i njome se utvrđuje 21 polazna vrijednost, čime će se omogućiti mjerjenje napretka i ostvarenje rezultata tijekom vremena.⁶

U 2016. EU je donio i novi kodeks ponašanja i discipline za civilne misije EU-a za upravljanje krizom.⁷ Time se nastoji osigurati djelotvorna primjena najviših standarda stručnosti i ponašanja, što uključuje politiku nulte tolerancije za seksualno iskorištavanje i zlostavljanje.

⁶ Izvješće o Polaznoj studiji o uključivanju ljudskih prava i rodnih pitanja u zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku Europske unije, radni dokument Europske službe za vanjsko djelovanje od 10.11.2016.

⁷ Kodeks ponašanja i discipline za civilne misije ZSOP-a EU-a, 12076/16, 9. rujna 2016.

EU je tijekom 2016. nastavio sudjelovati u procesima tranzicijskog pravosuđa diljem svijeta, u različitim zemljama poput Kolumbije, Šri Lanke, Srednjoafričke Republike i Kosova* kako bi se pružila potpora žrtvama, osiguralo da počinitelji odgovaraju za svoje postupke te kako bi se promicali mir i pomirenje.

EU je tijekom cijele godine bio usredotočen na provedbu okvira politike u vezi s potporom tranzicijskom pravosuđu.⁸ To je uključivalo pokretanje tog pitanja u brojnim političkim dijalozima s partnerskim zemljama, organiziranje ospozobljavanja za osoblje EU-a i država članica te osnaživanje rada na tom pitanju putem mreže osoblja institucija EU-a i radnih skupina država članica. Nove strategije o ljudskim pravima i demokraciji za pojedine zemlje (HRDCS) sada sadržavaju dio posvećen tranzicijskom pravosuđu.

U svrhu promicanja međuregionalnog dijaloga o tranzicijskom pravosuđu s ciljem poboljšanja suradnje među regionalnim organizacijama, u rujnu 2016. Belgija i EU zajednički su u Bruxellesu organizirali okrugli stol o poticanju suradnje između EU-a i Afričke unije (AU) u području tranzicijskog pravosuđa. Taj je događaj osobito pravodobno organiziran jer Afrička unija trenutačno radi na dovršavanju vlastite strategije tranzicijskog pravosuđa. Nizozemska je u prosincu 2016. organizirala prvi međunarodni sastanak donatora u području tranzicijskog pravosuđa na kojemu su sudjelovali EU, države članice, UN i drugi donatori iz trećih zemalja.

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

⁸ Potpora EU-a tranzicijskom pravosuđu – zaključci Vijeća, 13576/15, 16. studenoga 2015.

EU i dalje daje jedan od najvećih finansijskih doprinosova inicijativama za tranzicijsko pravosuđe diljem svijeta, osiguravajući sredstva za pravosuđe, inicijative za otkrivanje istine, institucijske reforme i programe odštete, među ostalim i podupiranjem civilnog društva i udruga žrtava. Globalni poziv u 2016. u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) sadržava posebni odjeljak u iznosu od 5 milijuna EUR namijenjen nekažnjivosti i tranzicijskom pravosuđu. EU je osim toga 2016. financirao više inicijativa u području tranzicijskog pravosuđa putem niza finansijskih instrumenata. Primjerice, Instrumentom za doprinos stabilnosti i miru⁹ nastavila se pružati finansijska potpora Prioritetnom planu Šri Lanke za izgradnju mira (8,1 milijuna EUR) i radu Povjerenstva za međunarodno pravosuđe i odgovornost na provođenju kaznenih istraga i izvođenju dokaza o mogućim ratnim zločinima u Siriji (1,5 milijuna EUR). Program koji financira EU u okviru Europskog razvojnog fonda¹⁰ u području reforme pravosudnog sektora u Gvineji Conakry (20 milijuna EUR) uključuje sastavnicu čija je svrha pružanje potpore organizacijama žrtava u njihovim naporima u borbi protiv nekažnjavanja i sudjelovanju u postupku nacionalnog pomirenja. Nапослјетку, u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo¹¹ financiran je program reforme pravosudnog sektora u Tunisu (15 milijuna EUR) kojim se pruža potpora akterima u kazneno-pravnom sustavu, kao i uspostavi mehanizma zaštite žrtava i svjedoka.

MEĐUNARODNI KAZNENI SUD (MKS)

EU je nastavio s radom kako bi osigurao da počinitelji genocida, ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti odgovaraju za svoje postupke te kako bi ostvario pravdu za žrtve tih zločina. Rimski statut ključno je i jedinstveno postignuće u okviru međunarodnog kaznenog pravosuđa. Postojanje i funkcioniranje MKS-a i dalje je važan čimbenik kojim se jamči poštovanje međunarodnog humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima u svim zemljama. U tom kontekstu EU je nastavio podupirati MKS pružanjem političke potpore tom sudu na multilateralnim forumima poput Vijeća sigurnosti UN-a i Vijeća za ljudska prava. EU je pružio finansijsku pomoć Sudu i akterima civilnog društva u cilju potpore Sudu.

⁹ Uredba (EU) br. 230/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. o uspostavi Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru.

¹⁰ Sporazum o drugoj izmjeni Sporazuma o partnerstvu između članica Skupine afričkih, karipskih i pacifičkih država s jedne strane i Europske zajednice i njezinih država članica s druge strane, potpisanih u Cotonouu 23. lipnja 2000., kako je prvi put izmijenjen u Luxembourgu 25. lipnja 2005.

¹¹ Uredba (EU) br. 232/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. o uspostavi Europskog instrumenta za susjedstvo.

Obavijesti Južne Afrike, Burundija i Gambije o povlačenju iz Rimskog statuta uzrokovale su ozbiljnu zabrinutost. Visoka predstavnica 21. listopada 2016. izdala je izjavu u ime EU-a kojom je izrazila žaljenje zbog povlačenjâ i ponovno naglasila potporu MKS-u. Na 15. Skupštini država stranaka (ASP) EU i njegove države članice izdali su izjavu o zabrinutosti zbog odluka Južne Afrike, Burundija i Gambije i pozvali te zemlje da se uključe u konstruktivan i otvoren dijalog. I Rusija je početkom godine nažalost odlučila povući svoj potpis sa statuta MKS-a.

Politika EU-a za pružanje potpore MSK-u i univerzalnosti Rimskog statuta temelji se na Odluci Vijeća iz 2011.¹² i Akcijskom planu¹³ o njezinoj provedbi iz 2011. te se njima pruža okvir unutar kojega je EU pristupio rješavanju najnovijih kretanja. Visoka predstavnica u globalnoj strategiji Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku izričito je ponovno naglasila predanost EU-a u pogledu zadržavanja te potpore. EU se putem svojih delegacija, u Bruxellesu i na 15. Skupštini država stranaka obratio tijelima i dionicima u relevantnim zemljama i Afričkoj uniji kako bi se potaknula afrička mobilizacija u potporu MKS-u i sprječila povlačenja.

MEĐUNARODNO HUMANITARNO PRAVO (MHP)

Tijekom 2016. još je više porastao broj kriza i oružanih sukoba, uz teške humanitarne posljedice. Tijekom godine broj prisilno raseljenih osoba porastao je do nezapamćenih razmjera kakvi nisu zabilježeni od Drugog svjetskog rata, a zaštita civila u sukobima ostala je izvor znatne zabrinutosti.

EU je čvrsto ustrajao na potrebi zaštite humanitarnih radnika te života i dostojanstva onih kojima ti radnici pomažu, među ostalim na sigurnom pristupu pružanju pomoći u sukobima. Na primjer, visoka predstavnica i povjerenik za humanitarnu pomoć i upravljanje krizama u listopadu 2016. objavili su izjavu o sve većem nasilju u zapadnom Alepu.¹⁴ U toj se izjavi naglašava da je poštovanje humanitarnih načela ključno kako bi se rizici sveli na najmanju moguću mjeru i kako bi se zajamčila zaštita humanitarnih radnika.

¹² Odluka Vijeća 2011/168/ZVSP od 21. ožujka 2011. o Međunarodnom kaznenom суду i o stavljanju izvan snage Zajedničkog stajališta 2003/444/ZVSP.

¹³ Akcijski plan EU-a za praćenje odluka Međunarodnog kaznenog suda, 12080/11 od 11. srpnja 2011.

¹⁴ Izjava visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije Federice Mogherini i povjerenika za humanitarnu pomoć i upravljanje krizama Christosa Stylianidesa o sve većem nasilju u zapadnom Alepu, Bruxelles, 31. listopada 2016.

EU i njegove države članice ostali su glavni zagovornici međunarodnoga humanitarnog prava (MHP), osobito ženevskih konvencija, kao i načela čovječnosti, nepristranosti, neutralnosti i neovisnosti u okviru humanitarnog djelovanja. EU je nastavio poticati provedbu Smjernica EU-a o MHP-u kao inovativnog instrumenta za promicanje poštovanja međunarodnog humanitarnog prava od strane trećih zemalja i nedržavnih sudsionika.

Svjetski humanitarni sastanak na vrhu u Istanbulu 23. i 24. svibnja 2016. bio je važna prilika međunarodnoj zajednici da ponovno izrazi predanost međunarodnom humanitarnom pravu i temeljnim humanitarnim načelima. EU je preuzeo čvrste obveze i radi na njihovoj sustavnoj provedbi.

EU također aktivno podupire postupak koji je doveo do donošenja Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 2286 (2016) i daljnje postupanje u tom pogledu, među ostalim preporuke glavnog tajnika UN-a. Hitno su potrebne mjere za poboljšanje zaštite medicinskog i humanitarnog osoblja i bolnica.

Međutim, potreban je sustavniji i redovitiji dijalog na međunarodnoj razini kako bi se poboljšala usklađenost s međunarodnim humanitarnim pravom. EU je ostao snažan zagovaratelj inicijative Švicarske / Međunarodnog odbora Crvenog križa (ICRC) za uspostavu redovitih, dobrovoljnih sastanka država, kojom bi mogla biti obuhvaćena nacionalna izvješća o provedbi međunarodnoga humanitarnog prava. Rasprave koje su pospješili Švicarska i Međunarodni odbor Crvenog križa i dalje pokazuju da postojeći mehanizmi za usklađenost nisu dovoljni.

MIGRACIJE

U 2016. zaštita prava migranata i izbjeglica bila je ključna sastavnica cijelokupne vanjske politike EU-a u području migracija. Budući da su stope migracije ostale visoke i da je tijekom 2016. 387 000 migranata ušlo u Europu¹⁵, cilj EU-a bila je izgradnja jakog sustava za upravljanje migracijama, kojim se u potpunosti poštaju temeljna i ljudska prava, i unutar i izvan EU-a, i koji može funkcionirati i u razdoblju uobičajenih i u razdoblju visokih stopa migracija.

¹⁵ IOM, Tokovi migracija – Europa, <http://migration.iom.int/europe/>

Nadovezujući se na obveze preuzete u okviru Europskog migracijskog programa¹⁶ i tijekom sastanka na vrhu u Valletti 2015., EU je poduzeo ključan korak u lipnju 2016. uspostavom okvira za partnerstvo¹⁷ koji je odobrilo Europsko vijeće. Pristupom unutar okvira za partnerstvo omogućuje se veća suradnja EU-a s ključnim trećim zemljama podrijetla i tranzita s ciljem boljeg upravljanja migracijama, uz potpuno poštovanje humanitarnih obveza i obveza koje se odnose na ljudska prava. EU je unutar pristupa iz okvira za partnerstvo razvio osnažena partnerstva s pet zemalja – Malijem, Nigerijom, Nigerom, Senegalom i Etiopijom. Dosad ostvareni rezultati ukazuju na pozitivne ishode u pogledu ljudskih prava migranata: na primjer, u Nigeru se potporom EU-a poticao pristup postupcima za utvrđivanje statusa, kao i uvjeti prihvata i pomoć tražiteljima azila te izbjeglicama u okviru Regionalnog programa razvoja i zaštite za sjevernu Afriku. Osim toga, EU je pružio potporu nacionalnoj agenciji Nigera za borbu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima (Agence nationale de lutte contre la traite) putem Europskog razvojnog fonda i osposobljavanja koja je pružala misija ZSOP-a Europske unije u Nigeru (EUCAP Sahel Niger). U Nigeriji se, primjerice, trenutačno provodi projekt usmjeren na ugroženu i raseljenu djecu i adolescente koji su pogodjeni sukobom u državi Borno. Osim toga, u listopadu 2016. pokrenuta je platforma EU-a za suradnju namijenjenu borbi protiv krijumčarenja migranata i trgovanja ljudima radi poboljšanja koordinacije među svim akterima.

¹⁶ Komunikacija o Europskom migracijskom programu, COM(2015) 240 final, 13. svibnja 2015.

¹⁷ Komunikacija o uspostavi novog Okvira za partnerstvo s trećim zemljama u okviru Europskog migracijskog programa, COM(2016) 385 final, 20. lipnja 2016.

EU i države članice uložili su znatne napore u zaštitu prava migranata, tražitelja azila i izbjeglica na europskim granicama, kao i u prekidanje poslovnog modela krijumčara i trgovaca ljudima, uz istodobnu zaštitu vanjskih granica. Tijekom 2015. i 2016. u okviru operacije Sophia i Frontexovih operacija Triton i Poseidon spašeno je više od 400 000 ljudi na moru. Operacija Sophia pomorskih snaga Europske Unije (EUNAVFOR MED) provodi se u potpunom skladu s međunarodnim pravom, među ostalim u skladu s načelom zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja. U operativni stožer upućeni su savjetnici za ljudska prava, pravo o izbjeglicama i rodnu ravnopravnost, a osoblju je pruženo osposobljavanje o ljudskim pravima i humanitarnom pravu. Osposobljavanje libijske obalne straže i mornarice uključuje osnovne module i pruža se u suradnji s međunarodnim organizacijama, s ciljem poboljšanja kapaciteta osoblja libijske obalne straže i mornarice u pružanju pomoći osobama spašenima na moru, uz puno poštovanje ljudskih prava. U operativnom stožeru operacije EUNAVFOR MED Sophia izrađen je priručnik za osposobljavanje posebno usmjeren na postupanje prema migrantima, s naglaskom na rodno osjetljivom pristupu i identificiranju ugroženih migranata. U okviru operacije Sophia djeluju i savjetnici za pravo o izbjeglicama i rodnu ravnopravnost. Uz osposobljavanje koje se pružalo u okviru operacije EUNAVFOR MED Sophia, osposobljavanje se pružalo i u okviru programa mreže Seahorse za Sredozemlje, i to za službenike libijske obalne straže, uključujući osposobljavanje u području ljudskih prava i načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja.

Ljudska prava i temeljne slobode ključni su elementi programa za izgradnju kapaciteta i programa osposobljavanja koji se pružaju u okviru misija i operacija ZSOP-a. Osim toga ESVD je izgradio kapacitet osoblja u studenome 2016. održavanjem osposobljavanja o ljudskim pravima za delegacije EU-a, službenike iz država članica i druge osobe u kojemu je bilo riječ o pravima izbjeglica i migranata.

EU je u dijalozima o ljudskim pravima i drugim bilateralnim raspravama s trećim zemljama 2016. često isticao pitanja povezana s pravima izbjeglica i migranata. Osim toga, 19. rujna 2016. na sastanku na vrhu na visokoj razini donesena je Deklaracija iz New Yorka kojom se pristupilo rješavanju pitanja velikih kretanja izbjeglica i migranata. EU je aktivno podupirao uključivanje obveza u pogledu izbjeglica i migranata te će se u dalnjem radu usredotočiti na donošenje globalnih paktova UN-a o migracijama i izbjeglicama. EU je također aktivno podupirao Međunarodnu organizaciju rada (ILO) pri uspostavi općih načela i operativnih smjernica za pravedno zapošljavanje, kao i vodećih načela o pristupu izbjeglica i drugih prisilno raseljenih osoba tržištu rada, a radio je i na pripremi za Međunarodnu konferenciju rada 2017. koja se bavila rješavanjem tih pitanja.

EU je 2016. rješavanju pitanja trgovanja ljudima i krijumčarenja ljudi i dalje dosljedno pristupao u dijalozima i odnosima sa zemljama podrijetla, tranzita i odredišta za žrtve trgovanja ljudima, među ostalim u sklopu okvira za partnerstvo te u kontekstu Khartoumskog i Rabatskog procesa, a ostvario je i znatan napredak u provedbi Akcijskog plana EU-a protiv krijumčarenja migranata¹⁸ koji je donesen u svibnju 2015. Kako je navedeno u tom planu, Komisija je ocijenila i svoj pravni okvir za borbu protiv krijumčarenja ljudi i zaključila da bi se pojačanom razmjenom znanja i dobre prakse među tužiteljima, tijelima kaznenog progona i civilnog društva moglo doprinijeti poboljšanju trenutačne situacije i izbjegći rizike kriminalizacije istinske humanitarne pomoći. Komisija će u tu svrhu nastaviti surađivati s relevantnim dionicima i agencijama EU-a, kao što su Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) i Eurojust, kako bi pružila korisne informacije o postojećim pravilima, njihovoj primjenjivosti i međudjelovanju s drugim pravnim okvirima na međunarodnoj i nacionalnoj razini, kao i o alatima kojima se mogu poduprijeti aktivnosti pravosudnih tijela.

EU je u pogledu zadržavanja migranata, tražitelja azila i izbjeglica blisko surađivao u okviru kampanje Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) pod nazivom „Više od zadržavanja” i 2016. financirao projekt u vrijednosti od 1,2 milijuna EUR s ciljem pružanja potpore UNHCR-u u zaštiti djece migranata u ustanovama za zadržavanje.

¹⁸ Komunikacija o Akcijskom planu EU-a protiv krijumčarenja migranata (2015. – 2020.), COM(2015) 285 final, 25. svibnja 2015.

EU je 2016. pružio znatnu finansijsku pomoć s ciljem promicanja prava izbjeglica i migranata. Dodatnih 500 milijuna EUR namijenjeno je EU-ovu Uzajamnom fondu za Afriku,¹⁹ čija vrijednost sada doseže 2,9 milijardi EUR, a čiji je cilj poticanje stabilnosti i rješavanje temeljnih uzroka nezakonitih migracija i prisilnog raseljavanja u Africi. Programima regionalnog razvoja i zaštite u sjevernoj Africi i Rogu Afrike pomaže se trećim zemljama koje su pogodene mješovitim migracijskim tokovima i/ili koje udomljavaju velik broj izbjeglica kako bi se odgovorilo na potrebe migranata, izbjeglica i tražitelja azila u pogledu zaštite i razvoja, kao i potrebe zajednica koje udomljavaju migrante i izbjeglice te podupirao razvoj funkcionalnih nacionalnih sustava za zaštitu. Osim toga, regionalnim fondom zaklade EU-a za odgovor na krizu u Siriji (uzajamni fond Madad)²⁰ odgovara se na potrebe dugoročne otpornosti sirijskih izbjeglica i internu raseljenih osoba u susjednim zemljama te podupiru zajednice domaćini i njihove administracije. To proizlazi iz novog pristupa politika EU-a u pogledu prisilnog raseljavanja koji je najavljen u travnju 2016., s ciljem sprečavanja dugotrajnog prisilnog raseljavanja i okončanja ovisnosti o humanitarnoj pomoći u postojećim situacijama raseljavanja.

EU također podupire projekte organizacija civilnog društva u svrhu zaštite migranata izvan Europske unije putem EIDHR-a. EU je 2016. nastavio s provedbom projekata odabranih u okviru globalnog poziva na dostavu prijedloga iz 2015. s ciljem pružanja potpore ljudskim pravima migranata (6 milijuna EUR). Projekti u tom području odabrani su i u okviru poziva na dostavu prijedloga objavljenog 2016. u okviru tematskog programa o migracijama i azilu naslovljenog „Globalna javna dobra i izazovi”, čiji je cilj provedba Rimskog programa (Rabatski proces). Kao primjer produktivnog partnerstva između EU-a i civilnog društva, EU surađuje s Crvenim križem s ciljem pružanja potpore radnicima migrantima u kućanstvu i žrtvama trgovanja ljudima u 15 zemalja diljem svijeta u okviru akcije civilnog društva za promicanje ljudskih prava migranata (12,8 milijuna EUR).

¹⁹ Odluka Komisije o osnivanju Krznog uzajamnog fonda Europske unije za stabilnost i rješavanje temeljnih uzroka nezakonite migracije i raseljenih osoba u Africi, C(2015) 7293 final, 20. listopada 2015.

²⁰ Sporazum o uspostavi regionalnog uzajamnog fonda Europske unije za odgovor na krizu u Siriji, 13. ožujka 2016.

BORBA PROTIV TERORIZMA

Međunarodni terorizam i dalje izrazito ugrožava europsku sigurnost i mir u svijetu. Europa je 2016. pretrpjela velike terorističke napade, u kojima je izgubljeno mnogo ljudskih života te je poremećen svakodnevni život europskih građana, a bilo je i nekoliko neuspješnih pokušaja takvih napada.

EU je na temelju svoje strategije²¹ za borbu protiv terorizma iz 2005. usredotočen na tri glavna područja djelovanja: a) osiguravanje sigurnosti građana, b) sprečavanje radikalizacije i očuvanje vrijednosti i c) suradnju s međunarodnim partnerima.

Globalna strategija za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije veoma je jasna u pogledu sigurnosti. No terorizam se ne može iskorijeniti samo sigurnosnim mjerama. Potrebne su preventivne mjere na svjetskoj razini kako bi se holističkim pristupom odgovorilo na radikalizaciju i novačenje. Mjerama se u svim okolnostima mora poštovati vladavina prava i ljudska prava, međunarodno humanitarno pravo i međunarodno pravo o izbjeglicama.

EU radi na novim načinima za rješavanje i unutarnje i međunarodne dimenzije te prijetnje. U EU-u je doneseno novo zakonodavstvo s ciljem poboljšanja policijske i pravosudne suradnje. Djeluje se i unutar naših zajednica u kojima dolazi do pojave radikalizacije i novačenja. EU se u inozemstvu usredotočuje na izgradnju kapaciteta na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi, u Turskoj i na zapadnom Balkanu te u Sahelu i na Rogu Afrike.

EU je u 2016. također nastavio povećavati sredstva koja se dodjeljuju partnerima koji rade na novim strategijama za sprečavanje nasilnog ekstremizma. Dosad je uložio više od 150 milijuna EUR u nekoliko svrha, među ostalim u razumijevanje te složene pojave, rad s lokalnim zajednicama i izgradnju kapaciteta. U pogledu potonjeg malteški Međunarodni institut za pravosuđe i vladavinu prava i dalje je sucima iz Benina, Čada, Malija, Nigera, Kameruna, Senegala i Burkine Faso pružao osposobljavanje u pogledu predmeta u vezi s terorizmom. Dodatni je cilj prekid protoka stranih terorističkih boraca i hvatanje ukoštač s njihovim povratkom.

²¹ Vijeće Europske unije, 30. studenoga 2005.: Protuteroristička strategija Europske unije.

Naposljetku, zlouporaba interneta i društvenih medija od strane terorista još je jedan problem koji je potrebno riješiti, uz istovremeno poštovanje temeljnih prava slobode izražavanja i slobode informiranja. EU je 2016. nastavio to činiti putem internetskog foruma EU-a, pokrenutog krajem 2015., čiji je cilj ograničavanje dostupnosti terorističkog sadržaja na internetu i osnaživanje partnera iz civilnog društva u promicanju djelotvornih diskursa za suzbijanje terorističkog sadržaja.

Nadalje, EU je nastavio s održavanjem dijaloga u području borbe protiv terorizma s ključnim zemljama diljem svijeta. Tijekom 2016. održano je 11 takvih dijaloga (s Alžirom, Kanadom, Egiptom, Indonezijom, Izraelom, Jordanom, Libanonom, Pakistanom, Katarom, Turskom i Ujedinjenim Arapskim Emiratima), tijekom kojih se uvijek naglašavala potreba za poštovanjem ljudskih prava. Suradnja s SAD-om još je jedna temeljna sastavnica strategije EU-a u području borbe protiv terorizma. EU također blisko surađuje s UN-om i drugim organizacijama s ciljem postizanja međunarodnog konsenzusa i promicanja međunarodnih standarda u borbi protiv terorizma, u skladu sa standardima ljudskih prava.

3. RJEŠAVANJE GLAVNIH IZAZOVA U PODRUČJU LJUDSKIH PRAVA I DEMOKRACIJE

PROMICANJE SLOBODNOG PROSTORA ZA CIVILNO DRUŠTVO I PODUPIRANJE BRANITELJA LJUDSKIH PRAVA

U posljednjem desetljeću organizacije za ljudska prava, prodemokratski akteri i širi pokreti civilnog društva suočavaju se sa sve većim ograničenjima pri obavljanju svojeg rada. Iako je tijekom 2016. uočeno povećanje broja nevladinih organizacija, društvenih pokreta i pojedinačnih aktivista, problem smanjenja prostora za takvo djelovanje proširio se i sada je prisutan u stotinjak zemalja. Ograničavanje djelovanja civilnog društva i represije branitelja ljudskih prava poprimili su višestruke oblike, od administrativnog i sudskog uznemiravanja do kampanja klevetanja, zabrana putovanja, kriminalizacije, stigmatizacije, proizvoljnih uhićenja i pritvaranja, izvansudskih smaknuća i ograničavanje pristupa financiranju, osobito iz vanjskih izvora. I državni i nedržavni akteri, uključujući oružane i fundamentalističke skupine, prijetnja su slobodama civilnog društva, i na internetu i izvan njega. Borba protiv terorizma i zakonodavstvo u području borbe protiv terorizma u nekoliko slučajeva poslužili su kao izgovor za manipulaciju, praćenje i ograničavanje informacija na internetu te za uvođenje cenzure i nadzora.

Visoka predstavnica u Globalnoj strategiji za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije ponovno je potvrdila uvjerenje da će se društvena otpornost osnažiti produbljivanjem odnosa s civilnim društvom i izrazila snažnu predanost protivljenju smanjenju prostora za djelovanje civilnog društva. EU je 2016. nastavio na različitim razinama snažno izražavati zabrinutost u pogledu neosnovanih ograničenja temeljnih sloboda u partnerskim zemljama, među ostalim tijekom bilateralnih dijaloga o ljudskim pravima i na multilateralnim forumima.

U pogledu slobode izražavanja na internetu i izvan njega EU je 2016. izrazio snažnu zabrinutost o stalnom povećanju zastrašivanja, pritiska i nasilja nad novinarima diljem svijeta. U tom kontekstu provedba smjernica EU-a iz 2014. o slobodi izražavanja na internetu i izvan njega i dalje je ključni prioritet.

EU je pokrenuo pitanje slobode izražavanja na različitim razinama političkog dijaloga, među ostalim tijekom dijaloga i savjetovanja s partnerskim zemljama o ljudskim pravima. Izdane su brojne javne izjave i demarševi s ciljem promicanja slobode izražavanja i pozivanja na veću zaštitu prava novinara i medijskih sloboda.

EU je nastavio s radom na osiguravanju da sloboda izražavanja ostane istaknuto pitanje na dnevnom redu UN-a, aktivno sudjelujući na svim relevantnim multilateralnim forumima i podupirući rad posebnih izvjestitelja iz UN-a i regionalnih organizacija koji imaju s tim povezane mandate.

EU je 2016. podržao Vijeće UN-a za ljudska prava u donošenju rezolucije o sigurnosti novinara²², kao i rezolucije o promicanju, zaštititi i uživanju ljudskih prava na internetu²³, u kojima se osuđuju „mjere za namjerno sprečavanje ili ometanje pristupa informacijama na internetu ili njihova širenja putem interneta”.

²² Rezolucija(A/HRC/33/L.6) predstavlja inicijativu Austrije te Brazila, Francuske, Grčke, Maroka, Katara i Tunisa.

²³ Rezoluciju su predstavile Švedska, Brazil, Nigerija, Tunis, Turska, SAD, a podržale su je sve države članice EU-a.

EU je aktivno sudjelovao u raspravama o slobodi izražavanja na internetu u okviru Internetske korporacije za dodijeljene nazine i brojeve (ICANN), Foruma za upravljanje internetom (IGF), procesa Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu (WSIS), koalicije Freedom Online te u okviru kiberdijaloga EU-a s trećim zemljama, među ostalim s Južnom Korejom, Indijom, Kinom, SAD-om i Japanom.

EU je nastavio s promicanjem svojih Smjernica o slobodi izražavanja na internetu i izvan njega u svim delegacijama EU-a u svrhu osiguravanja njihovog utjecaja na sve buduće programe. Svrha novog programa potpore delegacijama jest pružanje pomoći i delegacijama i medijskim akterima u trećim zemljama u djelotvornoj primjeni Smjernica.

Novi projekti kojima se pruža potpora slobodi izražavanja i medija dobili su finansijska sredstva u ukupnom iznosu od 27 milijuna EUR. Sastavnice o slobodi izražavanja i medija također se sve češće uključuju u veće programe u području demokratskog upravljanja, a osobito u nedavno osmišljene projekte o borbi protiv korupcije u Hondurasu, o pružanju potpore izborima u Ruandi ili Srednjoafričkoj Republici i sigurnosti u Somaliji.

Povrh toga otprilike 200 novinara, blogera, pisaca i umjetnika dobilo je 2016. hitnu potporu iz fondova u okviru kriznog fonda EIDHR-a namijenjenih braniteljima ljudskih prava koji se nalaze u opasnosti.

Tijekom 2016. EU je nastavio izražavati zabrinutost u pogledu povećanja broja neosnovanih ograničenja prava slobode mirnog okupljanja i udruživanja, među ostalim putem političkih dijaloga s trećim zemljama i na međunarodnim forumima. U 2016. izdano je nekoliko javnih izjava u kojima se poziva na poštovanje prava na mirne prosvjede, prava svih udruga, prijavljenih ili neprijavljenih, da traže i ostvare pristup finansijskim sredstvima i resursima, kao i na učinkovitu provedbu temeljnih standarda rada u području slobode udruživanja i prava na kolektivno pregovaranje. EU vjeruje da partnerstvo s civilnim društvom ima ključnu ulogu u poticanju ljudi da razumiju i traže svoja prava i u nadziranju djelovanja tijela javne vlasti. U tom je pogledu EIDHR i dalje iznimno vrijedan instrument.

Europska unija prepoznaće važnu ulogu koju nacionalne institucije za ljudska prava imaju kao akteri u području ljudskih prava i pokretači razvoja te povećava političku i finansijsku potporu koju im dodjeljuje. Kada djeluju neovisno i raspolažu s dovoljno finansijskih i ljudskih resursa, nacionalne institucije za ljudska prava mogu povezivati kako civilno društvo, stanovništvo i vladu tako i nacionalne vlasti i regionalna/međunarodna tijela za ljudska prava. One su ključni dionici i temeljni element međunarodnog, regionalnog i nacionalnog okvira za ljudska prava.

Politička predanost EU-a poduprta je finansijskom potporom nacionalnim institucijama za ljudska prava u okviru EIDHR-a. U 2015. započeo je s provedbom trogodišnji ciljani program usredotočen na izgradnju kapaciteta nacionalnih institucija za ljudska prava kojemu je EU doprinio iznosom od 5 milijuna EUR. Cilj je programa poduprijeti ne samo kapacitete nacionalnih institucija za ljudska prava, već i njihovu suradnju s regionalnim i međunarodnim mrežama. Program je usredotočen na četiri tematska područja: gospodarska, socijalna i kulturna prava, poslovanje i ljudska prava, obrazovanje u području ljudskih prava i jačanje temeljnih mandata nacionalnih institucija za ljudska prava.

Osim toga EU je podržao rezoluciju o nacionalnim institucijama za ljudska prava na 33. zasjedanju Vijeća za ljudska prava. Njome se pozdravilo vrijedno sudjelovanje neovisnih nacionalnih institucija za ljudska prava i njihovi doprinosi svim relevantnim mehanizmima i postupcima UN-a, u skladu s njihovim relevantnim mandatima. Osim toga, nacionalne institucije za ljudska prava potaklo se da i dalje sudjeluju u radu Vijeća za ljudska prava, među ostalim u njegovu mehanizmu univerzalnog periodičnog pregleda, kao i da sudjeluju u posebnim postupcima i ugovornim tijelima.

Tijekom 2016. **branitelji ljudskih prava** nastavili su se suočavati s odmazdama zbog svojeg legitimnog rada u svakoj regiji svijeta. Delegacije EU-a u trećim zemljama nastavile su ulagati napore u daljnje jačanje djelovanja EU-a s ciljem pružanja potpore braniteljima ljudskih prava. U skladu sa Smjernicama EU-a o braniteljima ljudskih prava iz 2004. djelovanja službenika EU-a u 2016. bila su usredotočena, primjerice, na osuđivanje prijetnji i napada na branitelje ljudskih prava, demarševe i javne izjave, praćenje suđenja i zatvorske posjete. Nadalje, EU je sustavno isticao slučajeve pojedinačnih branitelja ljudskih prava u dijalozima o ljudskim pravima, na sastancima pododbora i tijekom savjetovanja s tijelima iz trećih zemalja, a branitelji ljudskih prava nalazili su se na dnevnim redovima 80 % dijaloga EU-a o ljudskim pravima održanih u 2016.

EU i njegove države članice 10. prosinca 2016. pridružili su se Ujedinjenim narodima u pozivu svim osobama da se „založe za nečija prava” povodom Dana ljudskih prava. Delegacije EU-a diljem svijeta tu su prigodu obilježile raznim manifestacijama, a u izjavi visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije Federice Mogherini podsjetilo se na važnost zaštite branitelja ljudskih prava.

Tijekom 2016. više od 250 branitelja ljudskih prava i njihovih obitelji primilo je potporu EU-a u okviru fonda EIDHR-a za hitne slučajeve namijenjenog ugroženim braniteljima ljudskih prava. Izravna bespovratna sredstva uglavnom su iskorištena za plaćanje pravnih troškova, medicinsku skrb, instalaciju sigurnosne opreme, hitne premještaje i niz drugih praktičnih mjera.

Krajem 2016. započela je provedba šest globalnih projekata, uz proračun u ukupnom iznosu od 5,5 milijuna EUR, koji su odabrani u okviru globalnog poziva EIDHR-a na dostavu prijedloga iz 2015. Cilj je tih projekata pružanje potpore organizacijama branitelja ljudskih prava koje djeluju na terenu, a usredotočeni su na najteže situacije i udaljena područja.

SLOBODA VJEROISPOVIJESTI ILI UVJERENJA

Temeljno pravo na slobodu vjeroispovijesti ili uvjerenja i dalje je ugroženo u mnogim dijelovima svijeta. Provedba Smjernica EU-a o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja ostala je ključan prioritet za djelovanje EU-a u području zaštite i promicanja slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja tijekom 2016.

EU je isticao pitanje slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja u svojim dijalozima i savjetovanjima s partnerskim zemljama o ljudskim pravima. U javnim izjavama i privatnim demarševima promicala se sloboda vjeroispovijesti ili uvjerenja, osuđivalo nasilje nad pripadnicima vjerskih manjina te pozivalo na nediskriminaciju na temelju vjeroispovijesti ili uvjerenja.

EU nastavlja s radom kako bi se zajamčilo da sloboda vjeroispovijesti ili uvjerenja i dalje zauzima istaknuto mjesto na dnevnom redu UN-a, uz snažan pristup utemeljen na ljudskim pravima. Na 31. zasjedanju Vijeća za ljudska prava (u ožujku 2016.) EU je predstavio rezoluciju kojom se produljuje mandat posebnog izvjestitelja o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja za tri godine. Rezolucija je donesena konsenzusom. Kao i tijekom prethodnih godina, delegacija EU-a u Ženevi također je s posebnim izvjestiteljem UN-a o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja organizirala popratni događaj na margini 31. zasjedanja Vijeća za ljudska prava u ožujku 2016. Osim toga, EU je bio suorganizator javnog govora povodom 30. obljetnice mandata posebnog izvjestitelja UN-a o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja. U rezoluciji o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja sa 71. zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda (u prosincu 2016.), osim što se podupire tekst dodan prethodnih godina, izričito se naglašava važnost sveobuhvatnog i uključivog preventivnog pristupa koji se temelji na zajednici, a obuhvaća široki raspon aktera, među ostalim civilno društvo i vjerske zajednice, za borbu protiv terorizma.

EU je pojačao napore za podizanje svijesti o Smjernicama EU-a i pitanjima povezanim sa slobodom vjeroispovijesti ili uvjerenja među osobljem EU-a i predstavnicima država članica organizacijom ospozobljavanja i radionica.

Tijekom 2016. nastavilo se s provedbom projekata diljem svijeta usredotočenih na borbu protiv diskriminacije na temelju vjeroispovijesti i uvjerenja, koji su odabrani u okviru globalnog poziva EIDHR-a na dostavu prijedloga iz 2013. i s njegove rezervne liste. Time je ukupna potpora u okviru EIDHR-a za promicanje slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja u razdoblju od 2007. do 2016. iznosila više od 15 milijuna EUR. Globalnim pozivom EIDHR-a u 2016. također su se rješavala pitanja prava pripadnika vjerskih manjina.

Predsjednik Europske komisije u svibnju 2016. uspostavio je novu funkciju posebnog izaslanika EU-a za promicanje slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja u zemljama izvan EU-a. Trenutačni nositelj tog mandata Ján Figel' u drugoj polovici 2016. osobito se usredotočio na međuvjerski dijalog, s Bliskim istokom kao prioritetnom regijom.

EU podupire inicijative u području međukulturnog i međuvjerskog dijaloga u duhu otvorenosti, suradnje i međusobnog razumijevanja, među ostalim u okviru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO), UN-ova Saveza civilizacija, Zaklade Anna Lindh i Istanbulskog procesa.

PODRŠKA DEMOKRACIJI I IZBORIMA

Premda demokracija može postojati u više oblika, njezin je osnovni cilj da se građanima omogući ostvarenje svih ljudskih prava, bez obzira je li riječ o političkim i civilnim pravima ili kulturnim, gospodarskim i socijalnim pravima. EU je osim promatranja izbora provodio programe podrške demokraciji diljem svijeta kako bi se osnažile demokratske institucije, kao i sudjelovanje građana u oblikovanju politika.

Tijekom 2016. EU je nastavio podupirati izborne procese diljem svijeta raspoređivanjem misija za promatranje izbora (EOM-ova) i misija izbornih stručnjaka (EEM-ova) te pružanjem tehničke i financijske pomoći tijelima za provođenje izbora i nacionalnim promatračima ili organizacijama civilnog društva koje sudjeluju u promatranju izbora. Misije za promatranje izbora sustavno i strogo primjenjuju visoke standarde integriteta i neovisnosti, u skladu s Deklaracijom o načelima međunarodnog promatranja izbora (DoP). EU blisko surađuje sa svim međunarodnim promatračkim skupinama koje se zalažu za vjernu provedbu Deklaracije o načelima međunarodnog promatranja izbora. Misije EU-a za promatranje izbora neovisne su misije kojima je na čelu glavni promatrač koji je obično član Europskog parlamenta. Za rad tih misija za promatranje izbora potrebna je jaka suradnja među institucijama EU-a, kao i s državama članicama EU-a, međunarodnim partnerima i organizacijama civilnog društva (OCD-i). EU također ulaže napore u osiguravanje potpune komplementarnosti promatranja izbora, potpore izborima i političkim interakcijama s državama korisnicama.

Tijekom 2016. misije za promatranje izbora provedene su u Peruu, Gabonu, Jordanu, Gani, Zambiji, Ugandi i Haitiju²⁴, u skladu s međunarodnim standardima. Osim toga misije izbornih stručnjaka provedene su u Nigeru, Beninu, Komorima, Čadu, Somaliji, Srednjoafričkoj Republici, Maroku, Haitiju i Burkini Faso. Naposljetku, misije za razdoblje nakon izbora razmještene su u Keniji, na Madagaskaru i u Pakistanu.

²⁴ Misija za promatranje izbora na Haitiju ukinuta je prije dovršetka izbornog postupka zbog zabrinutosti oko poništavanja prvog kruga predsjedničkih izbora.

EU se 2016. usredotočio na daljnje postupanje u vezi s preporukama misija za promatranje izbora, u skladu s vodećim načelom povećanja dosljednosti politika EU-a i u upotrebi instrumenata EU-a. Pokrenut je niz neformalnih savjetovanja sa stručnjacima iz država članica EU-a, međunarodnim partnerima, europskim OCD-ovima, glavnim promatračima EU-a i drugim zainteresiranim zastupnicima u Europskom parlamentu. Rasprave su bile usmjerene na inicijative kojima se podupire provedba preporuka misija EU-a za promatranje izbora / misija izbornih stručnjaka te izbornih misija Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESSION) / Ureda OESSION-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR)²⁵. Cilj je bio utvrditi i konsolidirati „najbolju praksu“ u skladu s Akcijskim planom EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje od 2015. do 2019. Ta su savjetovanja ujedno bila prilika za istraživanje načina na koji institucije i države članice EU-a mogu djelotvornije surađivati u okviru daljnog postupanja nakon misija za promatranje izbora / misija izbornih stručnjaka, među ostalim na multilateralnim i međunarodnim forumima kao što su sustav UN-a, OESSION, Vijeće Europe, Organizacija američkih država (OAS) i Afrička unija (AU). Na razini EU-a sada se u političkim dijalozima s partnerskim zemljama dosljedno upućuje na preporuke misija za promatranje izbora te se njima doprinosi oblikovanju izborne pomoći EU-a.

EU je 2016. također nastavio ogledni rad u 12 zemalja s ciljem poboljšanja dosljednosti svoje politike potpore demokraciji. Delegacije EU-a u oglednim zemljama utvrstile su prioritete povezane s demokracijom i nakon toga započele se razvijanjem akcijskih planova za demokraciju, jačanjem poveznice između analize političkog konteksta u kojemu EU pruža svoju pomoć i osmišljavanja programa kojima se pruža potpora demokratskoj tranziciji. Glavni ishod te pilot-vježbe jest taj da je demokracija sada istaknutija u strategijama o ljudskim pravima i demokraciji za pojedine zemlje.

²⁵ Ured OESSION-a za demokratske institucije i ljudska prava.

Tom se pilot-vježbom također ukazalo na potrebu da EU poveća svoju usmjerenost na interakciju između državnih institucija i građana, pružanje podrške zakonodavnim tijelima, jačanje poveznice između političkih stranki i građana te poboljšanje reforme decentralizacije i lokalne demokracije. EU je 2016. nastavio podupirati parlamente kao ključne sastavnice demokratskih političkih sustava. Europski parlament pružio je pomoć parlamentima niza partnerskih zemalja, u obliku studijskih posjeta i istorazinskih razmjena među parlamentarnim zastupnicima, posvećenih temama kao što su odnos između zakonodavnih i izvršnih tijela, proračunski ciklus, rad odbora ili odnosi među klubovima zastupnika. Održavanjem ukrajinskog tjedna u Europskom parlamentu u ožujku 2016., na kojem je prisustvovalo više od 60 ukrajinskih parlamentarnih zastupnika, ojačano je partnerstvo između Europskog parlamenta i Verkhovne Rade.

EU je također radio na jačanju odgovornosti javnih institucija prema građanima i borbi protiv korupcije. U 2016. odobreni su važni programi u području vladavine prava, osobito kao potpora reformama sigurnosnog sektora i dobrog upravljanja. EU je financirao organizacije i institucije za borbu protiv korupcije kako bi se ojačali njihovi mandati. Borba protiv korupcije također je jedno od područja utvrđenih u prioritetima EU-a u okviru suradnje s Vijećem Europe u razdoblju od 2015. do 2017., a u tijeku su projekti u zemljama Istočnog partnerstva i srednje Azije o pravnoj neovisnosti i profesionalizmu, kao i odgovornosti u pravosudnom sustavu.²⁶

Osnaživanje civilnog društva također je i dalje prioritet EU-a. Civilno društvo neophodan je partner u pilot-vježbi EU-a o potpori demokraciji, a veća uloga civilnog društva ključan je dio provedbe revidirane europske politike susjedstva (EPS).²⁷ Na Forumu civilnog društva u okviru Istočnog partnerstva u studenome 2016. najavljen je program stipendija kako bi se promicalo vodstvo i profesionalizam među aktivistima civilnog društva.

²⁶ Okvir za partnersku suradnju Europske unije i Vijeća Europe u zemljama Istočnog partnerstva za razdoblje od 2015. do 2017.

²⁷ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Preispitivanje Europske politike susjedstva, JOIN(2015) 50 final, 18. studenoga 2015.

EU je nastavio surađivati s Europskom zakladom za demokraciju, koja djeluje neovisno od EU-a, ali kojom se dopunjaju instrumenti EU-a. Usmjerena je na tranzicijske procese te podupire aktere do kojih se ne može doći na druge načine, u zemljama u europskom susjedstvu i šire. EU je u svrhu financiranja operativnih troškova Europske zaklade za demokraciju dodijelio 12 milijuna EUR za u okviru ENI-ja za razdoblje od 2015. do 2018.

Dobro upravljanje i vladavina prava među temeljnim su vrijednostima na kojima se temelji unutarnje i vanjsko djelovanje EU-a i te su vrijednosti također u središtu Programa održivog razvoja do 2030. EU je 2016. započeo s radom na novom europskom konsenzusu za razvoj²⁸ kojim će se dodatno ojačati veza između dobrog upravljanja, odgovornih demokratskih institucija i održivog razvoja.

SMRTNA KAZNA

Rad na ukidanju smrtne kazne na svjetskoj razini u središtu je prioriteta EU-a u području ljudskih prava. EU je tijekom 2016. i dalje opetovano iskazivao svoje snažno protivljenje smrtnoj kazni i koristio se svim raspoloživim diplomatskim instrumentima kako bi pospješio njezino ukidanje diljem svijeta. O pitanju smrtne kazne konstantno se raspravljalo sa zemljama koje su je zadržale te je to pitanje bilo na dnevnom redu političkih dijaloga ili dijaloga posvećenih ljudskim pravima.

Više od 140 zemalja sada je ukinulo smrtnu kaznu na temelju zakona ili u praksi, što je više od dvije trećine svih zemalja na svijetu. U 2016. došlo je do još nekih pozitivnih kretanja: tri zemlje u potpunosti su ukinule smrtnu kaznu (Nauru, Gvineja i Mongolija), dok je u SAD-u izvršen najniži broj pogubljenja od 1991., s obzirom na to da je pogubljeno 20 osoba u usporedbi s 28 pogubljenih osoba u 2015. U Oslu je održan Svjetski kongres o ukidanju smrtne kazne koji se održava svake tri godine, a na njemu je sudjelovalo više od tisuću sudionika iz cijelog svijeta. EU je potporu tom važnom događaju iskazao i finansijskom pomoći i svojim aktivnim sudjelovanjem. Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava Stavros Lambrinidis na tom je događaju, zajedno s drugim predstavnicima na visokoj razini iz država članica EU-a, iznio snažne argumente za potpuno ukidanje smrtne kazne.

²⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Prijedlog novog Europskog konsenzusa o razvoju – Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost, COM(2016) 740 final, 22. studenoga 2016.

Međutim, 2016. također su obilježili pozivi za ponovno uvođenje smrtne kazne koje su iznijeli neki nacionalni čelnici, osobito u kontekstu borbe protiv terorizma, organiziranog kriminala ili droge. Neke su zemlje također prekinule svoj dugogodišnji moratorij. EU je izrazio protivljenje takvim izjavama, tražeći uspostavu dijaloga kako bi se istakle alternativne i učinkovitije mjere za nadzor nad kriminalom.

Na temelju minimalnih standarda definiranih međunarodnim pravom i smjernica EU-a o smrtnoj kazni EU je izdao niz javnih izjava kojima je osudio primjenu smrtne kazne i pozvao zemlje da razmotre uspostavu moratorija. To se osobito odnosi na Bjelarus, Indoneziju, Iran, Japan, Maleziju, Pakistan, Saudijsku Arabiju, Singapur i SAD, a izdane su i dodatne izjave i poduzeti demarševi u mnogim drugim zemljama. EU je posebno istaknuo kršenja tih minimalnih standarda, ističući nedopuštenost primjene smrtne kazne na maloljetnike, osobe s intelektualnim teškoćama te za zločine koji nisu među „najozbiljnijima”, kao što su prekršaji povezani s drogama. Prilikom izvanrednog zasjedanja Opće skupštine (UNGASS 2016.) EU je nekoliko puta naglasio snažno protivljenje smrtnoj kazni.

EU je nastavio izražavati protivljenje smrtnoj kazni na svim relevantnim multilateralnim forumima, osobito UN-u, OESS-u i Vijeću Europe. EU je na 71. Općoj skupštini UN-a aktivno poticao donošenje rezolucije o moratoriju na primjenu smrtne kazne, koja je donesena uz potporu jednako visokog broja zemalja kao i u 2014. Nove su sastavnice rezolucije, primjerice, priznavanje uloge nacionalnih institucija za ljudska prava, naglasak na potrebi da se s osobama koje su osuđene na smrtnu kaznu postupa čovječno i s dostojanstvom, uz primjenu postupaka pomilovanja i oprosta, kao i potreba za transparentnošću. Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava dodatno je naglasio važnost rada EU-a na ukidanju smrtne kazne, održavši govor na događaju na visokoj razini organiziranom u New Yorku u rujnu u okviru Opće skupštine UN-a, koji je bio usmjeren na pitanja smrtne kazne i žrtava.

U svrhu obilježavanja Europskog dana borbe protiv smrtne kazne i Svjetskog dana borbe protiv smrtne kazne 10. listopada 2016. EU i Vijeće Europe izdali su zajedničku izjavu u kojoj su ponovno istaknuli protivljenje upotrebi smrtne kazne u svim okolnostima i predanost ukidanju smrtne kazne diljem svijeta. Brojne delegacije EU-a taj su važan dan obilježile organizacijom debata, održavanjem kazališnih predstava i prikazivanjem filmova, objavom mišljenja i provođenjem drugih aktivnosti za podizanje svijesti javnosti.

EU je s bjeloruskim vlastima aktivno radio na rješavanju tog pitanja i djelovao u cilju podizanja svijesti javnosti. Bjelarus je jedina zemlja u Europi u kojoj se još uvijek primjenjuje smrtna kazna. Tijekom godine vlasti su odlučile pokrenuti javnu raspravu o smrtnoj kazni te su u ožujku i prosincu 2016. u Minsku organizirane konferencije u suradnji bjeloruskog Ministarstva vanjskih poslova i međunarodnih partnera. EU je aktivno sudjelovao na objema konferencijama, a posebni predstavnik EU-a za ljudska prava održao je govor na konferenciji u ožujku i iscrpno raspravljao o smrtnoj kazni u bilateralnim razgovorima s vlastima.

U okviru globalnog poziva EIDHR-a na dostavu prijedloga iz 2015. odabранo je šest projekata za koje su dodijeljeni ugovori s ciljem pružanja potpore organizacijama civilnog društva aktivnim u borbi protiv smrte kazne diljem svijeta, u ukupnom iznosu od 6,5 milijuna EUR (samo doprinos EU-a). Ti se projekti trenutačno provode u raznim zemljama, među ostalim u Indoneziji, SAD-u, Kamerunu, Demokratskoj Republici Kongu, Maleziji, Egiptu, Somaliji i Tunisu, a njima će se doprinijeti osposobljavanju sudstva, podizanju svijesti javnosti, poboljšanom praćenju, stalnom zalaganju i poticanju šireg dijaloga o smrtnoj kazni, među ostalim i s obzirom na borbu protiv terorizma i borbu protiv droga.

MUČENJE I DRUGI OBLICI ZLOSTAVLJANJA

U skladu s Akcijskim planom EU-a za ljudska prava i demokraciju (mjera br. 13) i Smjernicama za politiku EU-a prema trećim zemljama u vezi s mučenjem i ostalim okrutnim, nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem ili kažnjavanjem, EU je 2016. dodatno pojačao svoj rad na borbi protiv mučenja i zlostavljanja diljem svijeta.

Godišnji forum EU-a i nevladinih organizacija o ljudskim pravima 2016. bio je posvećen sljedećoj temi: „Ujedinjeni u borbi protiv svih oblika mučenja – primjena međusektorskog gledišta u sprječavanju i zabrani mučenja na svjetskoj razini te pružanju pravne zaštite”. Na forumu su sudjelovali ključni stručnjaci iz cijelog svijeta te je pružena prilika za temeljite i aktivne rasprave te razmjenu iskustava. Na forumu je osobito naglašena važnost pružanja pravne zaštite žrtvama, uloga mučenja kao pokretača migracije, posebne potrebe ugroženih skupina, među ostalim djece i autohtonih naroda, a posebno su razmatrana pitanja u vezi sa ženama. Na forumu se općenito naglasila važnost isticanja i podizanja svijesti o mučenju i zlostavljanju gdjegod da se pojavi, kao i o učincima mučenja na društvo u cjelini. Također je istaknuta potreba za borbom protiv mučenja u kontekstu borbe protiv terorizma i sigurnosne politike.

Visoka predstavnica također je sudjelovala na forumu EU-a i nevladinih organizacija kako bi se istakla važnost te teme za EU te je 26. lipnja izdala izjavu povodom Međunarodnog dana potpore žrtvama mučenja. U izjavi je naglasila važnu ulogu civilnog društva u borbi protiv mučenja, kao i odgovornost država da se pridržavaju svojih pravnih obveza i odgovornosti. Izrazila je mišljenje da se političkom voljom i zajedničkim radom na svjetskoj razini mučenje može spriječiti i u dogledno vrijeme iskorijeniti. Nekoliko delegacija EU-a također je organiziralo posebne događaje tim povodom s ciljem podizanja svijesti o važnosti borbe protiv mučenja.

Posebni predstavnik za ljudska prava doprinio je borbi protiv mučenja svojim posjetima diljem svijeta, tijekom kojih je naglašavao to pitanje javno i u bilateralnim razgovorima s drugim čelnicima. Sudjelovao je na dvama događajima na visokoj razini u Ženevi u vezi s radom Vijeća za ljudska prava, na kojima se zalagao za sprječavanje mučenja u policijskom pritvoru odnosno za pravnu zaštitu žrtava mučenja. Taj događaj o pravnoj zaštiti organiziran je s Južnom Afrikom, kao konkretan rezultat dijaloga o ljudskim pravima s tom zemljom održanog 2015., i to u suradnji s Danskom i u okviru posebnog fonda UN-a za žrtve mučenja.

EU je u svojim dijalozima o ljudskim pravima nastavio sustavno naglašavati pitanje mučenja i zlostavljanja, osobito potičući zemlje da ratificiraju i u potpunosti provedu Konvenciju protiv mučenja i njezin Fakultativni protokol, u potpunosti usklade svoja zakonodavstva s Konvencijom, poštuju preporuke izdane u okviru nacionalnih i međunarodnih mehanizama za praćenje i osiguraju da se sve prijave mučenja ili zlostavljanja pravilno i nepristrano istraže i da se u vezi s tim pokrene kazneni progon, a žrtvama osigura pravna zaštita. EU se također bavio pitanjima prisilnih nestanaka i tajnog pritvaranja kada je to bilo relevantno. Tijekom tih dijaloga EU je zemljama ponudio konkretnu pomoć, među ostalim financijsku potporu, u njihovim naporima da iskorijene mučenje i zlostavljanje, ovisno o njihovim potrebama. Primjer takve pomoći bio je posjet Bruxellesu, Strasbourg i Berlinu organiziran u okviru Nacionalnog preventivnog mehanizma Brazila. Taj je posjet bio prilika za jačanje odnosa i izgradnju kapaciteta razmjenom iskustava o najboljim načinima sprečavanja mučenja.

EU je putem političkog dijaloga i financijske potpore nastavio poticati reformu pravosuđa u nekoliko zemalja, s ciljem osiguranja neovisnog pravosudnog sektora, pristupa pravosuđu i poboljšanih uvjeta u zatvorima. Pružena je pomoć u svrhu osposobljavanja policijskog osoblja i sveg drugog osoblja koje sudjeluje u kaznenom sustavu, a njime su bila obuhvaćena ljudska prava, kao i otkrivanje i izvješćivanje o navodnom mučenju te pravilna upotreba Istanbulskog protokola.

Projektima financiranim u okviru EIDHR-a također se promiče izgradnja kapaciteta i razmjena najbolje prakse u sprečavanju mučenja. Na primjer, u okviru projekta naslovljenog „Globalni holistički pristup borbi protiv nekažnjivosti za mučenje“ osmišljena je korisna baza podataka za registraciju i bilježenje slučajeva mučenja u rehabilitacijskim centrima u zemljama diljem svijeta. U okviru još jednog projekta zemlje koje nikad prije nisu podnosile izvješća Odboru UN-a protiv mučenja potiče se da to učine i to objavom studija o nekažnjivosti, podnošenjem alternativnih izvješća, vođenjem rasprava i zagovaranjem. EU putem okvira programske suradnje s Vijećem Europe²⁹ pruža potporu i potiče izgradnju kapaciteta kaznenih sustava, osobito u zemljama kandidatkinjama ili potencijalnim zemljama kandidatkinjama te susjednim zemljama. U pozivu EIDHR-a za dostavu prijedloga iz 2016. predviđen je odjeljak u iznosu od 13,5 milijuna EUR za potporu borbi protiv mučenja i drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Tim odjeljkom također se pristupa rješavanju pitanja o tome kako razmatranja relevantna za sprečavanje mučenja i rehabilitaciju žrtava uključiti u protuteroristička djelovanja i međunarodne krize, kao i rješavanju pitanja rodno uvjetovanog nasilja i seksualnog mučenja. Tim pozivom EIDHR-a uzimaju se u obzir preporuke iz tematskog izvješća Revizorskog suda iz 2015. naslovljenog „Potpora Europske unije borbi protiv mučenja i ukidanju smrтne kazne“,³⁰ koji je općenito bio pozitivan.

²⁹ Okvir za partnersku suradnju Europske unije i Vijeća Europe u zemljama Istočnog partnerstva za razdoblje od 2015. do 2017.

³⁰ Tematsko izvješće Europskog revizorskog suda br. 09/2015 naslovljeno „Potpora Europske unije borbi protiv mučenja i ukidanju smrтne kazne“.

BORBA PROTIV DISKRIMINACIJE

Rodna ravnopravnost

EU je 2016. u svojim dijalozima o ljudskim pravima s većinom trećih zemalja nastavio s radom u okviru svojeg programa o rodnoj ravnopravnosti te ženama, miru i sigurnosti, dok su delegacije EU-a diljem svijeta provodile posebne aktivnosti u svrhu promicanja i zaštite prava žena i djevojčica. Taj je rad uključivao kampanje podizanja svijesti i događaja u organizaciji delegacija EU-a kojima se ta pitanja zagovaraju, dijaloge o politikama s partnerskim zemljama, javne aktivnosti zagovaranja te financiranje projekata i programa. Tim projektima i programima pružena je potpora sprečavanju rodno uvjetovanog nasilja, povećanju sudjelovanja žena u društvenom i političkom životu te promicanju gospodarskog osnaživanja žena. EU je u potpunosti predan partner u globalnom djelovanju za iskorjenjivanje nasilja nad ženama i djevojčicama, a institucije i delegacije EU-a još su jednom sudjelovale u kampanji pod nazivom „16 dana aktivizma za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja” pod vodstvom UN-a, koja se odvijala od 25. studenoga do 10. prosinca 2016. EU i njegove države članice pozdravile su činjenicu da je na trostranom sastanku stručnjaka o nasilju nad ženama i muškarcima u svijetu rada uspješno postignut dogovor o zaključcima koji sadrže smjernice za proces utvrđivanja standarda, koji će započeti na Međunarodnoj konferenciji rada u 2018.

EU je radio i u kontekstu UN-a, među ostalim s Vijećem za ljudska prava i Komisijom o statusu žena (CSW), ali i s drugim multilateralnim partnerima, kao što su ILO, OEES, Vijeće Europe, AU, OAS, Organizacija sjevernoatlantskog ugovora (NATO) i Udruženje država jugoistočne Azije (ASEAN), kako bi se zajamčilo da se rodna ravnopravnost, osnaživanje žena i ljudska prava svih žena i djevojčica i dalje nalaze u središtu globalnog programa djelovanja. EU je pružao aktivnu potporu sirijskom ženskom savjetodavnom odboru posebnog izaslanika UN-a za Siriju u svrhu uključenja snažnijeg rodnog gledišta u mirovne pregovore. U tijeku je i rad na provedbi UN-ova Akcijskog plana za sprečavanje nasilnog ekstremizma iz 2015. koji sadržava odjeljak posvećen osnaživanju žena kao preduvjetu za djelotvorno sprečavanje nasilnog ekstremizma. EU je sudjelovao u rješavanju temeljnih uzroka nasilja i ekstremizma u okviru niza malih, posebno prilagođenih projekata s civilnim društvom i lokalnim zajednicama, a te inicijative, koje EU financira diljem Roga Afrike, u Pakistanu i regiji Bliskog istoka i sjeverne Afrike (MENA), uključivale su i posebna rodno usmjerena djelovanja.

EU je aktivno ispunjavao obveze koje je preuzeo tijekom revizije na visokoj razini Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 o ženama, miru i sigurnosti koja je provedena 2015. ESVD, kao i delegacije EU-a, misije i operacije ZSOP-a i posebni predstavnici EU-a, nastavili su provoditi konkretna djelovanja u svrhu promicanja sudjelovanja i vodstva žena u mirovnim i sigurnosnim procesima; iskorjenjivanja seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja u sukobima i nakon sukoba; daljnog uključivanja rodne dimenzije u borbu protiv novih prijetnji, uključujući terorizam i nasilni ekstremizam i jačanja okvira suradnje, kako interno tako i eksterno. Konferencija o Afganistanu održana u Bruxellesu 2016. smatra se značajnim događajem, a u okviru te konferencije održan je i popratni događaj na visokoj razini naslovljen „Osnažene žene, prosperitetni Afganistan”. Taj je događaj rezultat bliske suradnje između EU-a i afganistanskih partnera o razvoju njihova nacionalnog akcijskog plana o ženama, miru i sigurnosti, a EU je bio među prvim donatorima koji su podržali njegovu provedbu diljem zemlje.

EU je također povećao svoju razinu odgovornosti u pogledu žena, mira i sigurnosti, a u listopadu 2016. okončan je postupak prilagodbe i proširenja načina na koji se mjeri provedba obveza EU-a. U tijeku je rad na EU-ovu izvješću o provedbi s obzirom na novi niz pokazatelja sveobuhvatnog napretka.

Glavna savjetnica ESVD-a za rodna pitanja i Rezoluciju Vijeća sigurnosti UN-a 1325 (PAG) promicala je bolju unutarnju/vanjsku koordinaciju rada u području rodne ravnopravnosti, osnaživanja žena, te žena, mira i sigurnosti. S obzirom na predviđeno pristupanje EU-a Istanbulskoj konvenciji Vijeća Europe, glavna savjetnica ESVD-a na raznim se forumima zalagala za to da države ostvare pogodnosti iz tog okvira o borbi protiv nasilja nad ženama djevojčicama i nasilja u obitelji.

EU je i dalje predan promicanju, zaštiti i ostvarivanju svih ljudskih prava te punoj i učinkovitoj provedbi Pekinške platforme za djelovanje i programa djelovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju (ICPD), kao i rezultatima njihovih revizijskih konferencijskih skupova, a u tom kontekstu predan je i seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima.³¹ S obzirom na to EU ponovno potvrđuje svoju predanost promicanju, zaštiti i ostvarivanju prava svake pojedine osobe na potpunu kontrolu nad pitanjima povezanimi s vlastitom spolnošću te seksualnim i reproduktivnim zdravljem i pravima, da o njima odlučuje slobodno i odgovorno, bez diskriminacije, prisile ili nasilja. EU nadalje naglašava potrebu za univerzalnim pristupom kvalitetnim, cjenovno pristupačnim i sveobuhvatnim informacijama o spolnom i reproduktivnom zdravlju, obrazovanju o njemu, što uključuje sveobuhvatan spolni odgoj, te uslugama zdravstvene skrbi.

EU je u 2016. nastavio provoditi politiku iz 2013. pod nazivom „Rodna pitanja u humanitarnoj pomoći: različite potrebe, prilagođena pomoć“³², u kojoj se rodna pitanja prepoznaju kao kriterij kvalitete kojim se pomaže osigurati da humanitarna pomoć EU-a stigne do najugroženijih osoba, ali i da se tom pomoći učinkovito odgovara na posebne potrebe žena, djevojčica, dječaka, muškaraca te starijih žena i muškaraca. EU je u 2016. nastavio s provedbom svojih obveza u pogledu širenja i financiranja politika u okviru poziva na djelovanje za zaštitu od rodno uvjetovanog nasilja u kriznim situacijama, a riječ je o globalnoj humanitarnoj inicijativi u kojoj EU sudjeluje od 2013. Procjenjuje se da je EU u 2016. dodijelio više od 27 milijuna EUR humanitarne pomoći s ciljem sprečavanja rodno uvjetovanog nasilja i odgovora na njega, čime je obuhvaćeno 3,4 milijuna žena, muškaraca, dječaka i djevojčica.

Djeca

EU nastoji promicati i štititi prava djece diljem svijeta i osigurati poštovanje načela najboljih interesa djeteta u svim politikama koje utječu na djecu. S obzirom na donošenje Programa održivog razvoja do 2030.³³ i obvezu „ne zaboravimo nikoga“, EU jača napore kako bi se zajamčilo da se njima obuhvate i najviše marginalizirana djeca.

³¹ Sva pozivanja na seksualno i reproduktivno zdravlje i prava trebala bi se tumačiti u vezi s novim Europskim konsenzusom o razvoju (stavak 34.).

³² Radni dokument službi Komisije, Rodna pitanja u humanitarnoj pomoći: različite potrebe, prilagođena pomoć, SWD(2013) 290 final, 22. srpnja 2013.

³³ Promjeniti svijet: Program održivog razvoja do 2030., rezolucija koju je Opća skupština donijela 25. rujna 2015. (UNGA A/RES/70/1).

Smjernicama za promicanje i zaštitu prava djeteta³⁴ službenicima institucija EU-a i država članica EU-a pružaju se iscrpne upute o sredstvima za djelotvoran rad na promicanju i zaštiti prava djeteta u partnerskim zemljama, kao i koracima koje će EU poduzeti za postizanje svojih ciljeva. EU promiče pristup utemeljen na jačanju sustava kako bi se osigurale sve mjere, strukture i akteri u svrhu jamčenja da nijedno dijete ne bude izostavljeno. Uzimaju se u obzir daljnja kretanja u EU-ovoj politici o ljudskim pravima, kao što je provedba pristupa razvojnoj suradnji utemeljenog na pravima³⁵ (2014.) i naglasak na dalnjem uključivanju ljudskih prava, kako se ističe u prijedlogu Europske komisije o novom Europskom konsenzusu o razvoju.³⁶

Trenutačno je jedno od četvero tražitelja azila u Europi dijete. EU je pozdravio obveze iz Deklaracije iz New Yorka o izbjeglicama i migrantima³⁷, među ostalim osiguravanje pristupa obrazovanju za svu djecu izbjeglice i migrante u roku od nekoliko mjeseci nakon njihova dolaska, prevenciju seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te odgovor na njega i rad na ukidanju prakse zadržavanja djece radi utvrđivanja njihova migrantskog statusa.

Posebne potrebe i ranjivosti djece migranata, osobito njihovo pravo na obrazovanje i zaštitu, također su istaknuti u komunikaciji naslovljenoj „Živjeti dostojanstveno: od ovisnosti o pomoći do samostalnosti: Prsilno raseljavanje i razvoj” iz travnja 2016.³⁸ Osim toga, u radnom dokumentu službi Komisije pod nazivom „Humanitarna zaštita: poboljšanje zaštite u cilju smanjenja rizika za osobe pogodjene humanitarnim krizama” iz svibnja 2016. navode se definicije i ciljevi rada EU-a na humanitarnoj zaštiti, uključujući zaštitu djece.³⁹

³⁴ Smjernice EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta (2007.).

³⁵ Komisija je sastavila priručnik sa smjernicama za osoblje pri provedbi pristupa utemeljenog na pravima: Radni dokument službi Komisije. Priručnik. Pristup temeljen na pravima kojim su okviru razvojne suradnje EU-a obuhvaćena sva ljudska prava (SWD(2014) 152 final) (9489/14, 5. svibnja 2014.).

³⁶ Prijedlog novog Europskog konsenzusa o razvoju: Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost, COM(2016) 740 final, 22. studenoga 2016.

³⁷ Deklaracija iz New Yorka o izbjeglicama i migrantima, A/71/L.1*, 13. rujna 2016.

³⁸ Komunikacija: „Živjeti dostojanstveno: od ovisnosti o pomoći do samostalnosti: Prsilno raseljavanje i razvoj”, COM(2016) 234 final, travanj 2016.

³⁹ Radni dokument službi Komisije, Humanitarna zaštita: Poboljšanje zaštite u cilju smanjenja rizika za osobe pogodjene humanitarnim krizama, SWD(2016) 183 final, 23. svibnja 2016.

U razdoblju od 2012. do 2016. EU-ovim finansijskim sredstvima za humanitarnu pomoć za obrazovanje u kriznim situacijama omogućen je pristup obrazovanju i osposobljavanju za približno četiri milijuna djece pogodene krizom diljem svijeta. U 2016. 4 % proračuna EU-a za humanitarnu pomoć, odnosno 64 milijuna EUR, bilo je namijenjeno obrazovanju u kriznim situacijama. EU se za prava djece na obrazovanje snažno zauzimao i na međunarodnim forumima, a u studenome 2016. organizirao je međunarodni forum o obrazovanju u kriznim situacijama.

Na multilateralnoj razini EU svake godine zajedno sa skupinom latinoameričkih zemalja (GRULAC) u okviru UN-a predloži dvije rezolucije o pravima djeteta. EU je bio predvodnik rezolucije Vijeća UN-a za ljudska prava o informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i seksualnom iskorištavanju djece iz ožujka 2016. te rezolucije Trećeg odbora Opće skupštine UN-a o djeci migrantima.

EU je ostao u potpunosti predan zaštiti djece od svih oblika nasilja. U listopadu 2016. Radna skupina Vijeća za ljudska prava (COHOM) na posebnoj sjednici raspravljala o pravima djeteta u vanjskim politikama EU-a. Rad na sjednici bio je usredotočen na jačanje sustava za zaštitu djece, sudjelovanje djeteta, sprečavanje institucionalizacije djece i razvoj alternativnih rješenja u području skrbi, kao i zaštitu djece od štetnih praksi.

Vijeće je 2016. usvojilo Zaključke o dječjem radu⁴⁰ u kojima je podsjetilo na čvrstu predanost EU-a ukidanju dječjeg rada i potaknulo na sudjelovanje na Četvrtoj globalnoj konferenciji o dječjem radu koja će se održati u Argentini u studenome 2017.

EU je nastavio podupirati kampanju „Djeca, ne vojnici“ koju su 2014. zajednički pokrenuli posebna predstavnica glavnog tajnika UN-a za djecu i oružani sukob i Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF), a čiji je cilj bio do 2016. prekinuti novačenje i iskorištavanje djece u sukobima koje provode vladine oružane snage. Unatoč eskalaciji sukoba i povećanju sigurnosnih izazova u nekim od osam zemalja u kojima se kampanja provodila u 2015., kampanja je dosad dovela do raspuštanja tisuća bivše djece vojnika. Svi osam zemalja sada su uspješno potpisale akcijske planove s UN-om s ciljem okončanja i sprečavanja novačenja i iskorištavanja djece. U okviru EIDHR-a Komisija je 2016. pružila potporu šest projekata u vrijednosti od 5 milijuna EUR namijenjenih djeci povezanoj s oružanim snagama, skupinama i bandama ili pogodenoj oružanim nasiljem. Projekti se provode u Kolumbiji, Demokratskoj Republici Kongu, na palestinskim područjima, u Sudanu i Libanonu.

⁴⁰ Zaključci Vijeća o dječjem radu, 10244/16, 20. lipnja 2016.

Starije osobe

EU je izrazito svjestan teškoća s kojima se suočavaju osobe starije životne dobi, kao i potrebe da se učini više kako bi se zajamčilo da se njihova ljudska prava u potpunosti poštuju. EU je početkom 2016. doprinio izvješću neovisne stručnjakinje UN-a Rose Kornfeld-Matte o uživanju svih ljudskih prava starijih osoba i također podržao produljenje njezina mandata rezolucijom Vijeća za ljudska prava u rujnu. EU je na sedmoj sjednici otvorene radne skupine o starenju održanoj u New Yorku u prosincu 2016. aktivno doprinio otvorenoj raspravi i razmjeni najbolje prakse, izrazivši svoje protivljenje diskriminaciji starijih osoba. EU je također izrazio potporu odluci da se nacionalnim institucijama za ljudska prava dopusti da sudjeluju u radu otvorene radne skupine. Ta je odluka donesena konsenzusom, a njezin je rezultat potpuno sudjelovanje nacionalnih institucija za ljudska prava s A-statusom, iako bez prava glasa.

Lezbijke, homoseksualci, biseksualne, transrodne i interseksualne osobe (LGBTI)

U 2016. ostvaren je daljnji napredak u dekriminalizaciji istospolnih veza, a Nauru i Sejšeli stavili su izvan snage zakone kojima se kriminalizira homoseksualnost, dok je Vrhovni sud Belizea odbacio zakon te zemlje protiv sodomije. U mnogim dijelovima svijeta također su odobreni zakoni o spolnom identitetu od povijesnog značaja. Pitanja koja se odnose na LGBT osobe prvi su put uključena u službeni dnevni red Svjetskog gospodarskog foruma u Davosu, čime su potvrđene važne poveznice između uključivanja LGBTI osoba i gospodarskog razvoja.

Međutim, nasilje i diskriminacija i dalje su svakodnevna stvarnost za mnoge LGBTI osobe, a užasan napad na noćni klub za homoseksualce u Orlandu na Floridi zgrozio je svijet. S druge strane, u 73 zemlje i dalje se kriminalizira istospolne veze, a u 13 zemalja homoseksualni činovi kažnjavaju se smrću. I dalje je raširen neravnopravan pristup zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju i drugim sektorima. EU je nastavio proaktivno surađivati s trećim zemljama u svrhu iskorjenjivanja nasilja nad LGBTI osobama i diskriminacije tih osoba i diskretnom diplomacijom odgovarao na posebne slučajeve nasilja ili diskriminacije.

Visoka predstavnica Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku 17. svibnja 2016. izdala je izjavu povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, transfobije i bifobije, kojom je odala priznanje hrabrim naporima promicatelja uživanja svih ljudskih prava za LGBTI osobe. Nekoliko delegacija EU-a diljem svijeta obilježilo je taj dan isticanjem zastave duginih boja, objavom priopćenja za medije ili organizacijom događaja u svrhu podizanja razine svijesti o ljudskim pravima LGBTI osoba, dok su mnoge druge podržale lokalne *pride* manifestacije i surađivale s civilnim društvom s ciljem okončanja diskriminacije utemeljene na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu. EU je također razvio smjernice i izravna osposobljavanja za svoje osoblje u pogledu osiguravanja ljudskih prava LGBTI osoba, i to kako bi se poboljšala komunikacija i proaktivno rješavanje LGBTI pitanja s trećim zemljama.

EU je 2016. pružio potporu 19 projekata u okviru EIDHR-a, kojima se nastoji poboljšati vidljivost i prihvaćanje LGBTI organizacija i poboljšati njihov dijalog s vlastima u svrhu izmjene zakona, boriti protiv homofobije, štititi LGBTI osobe od nasilja i pružati osposobljavanje, informacije i pravnu potporu LGBTI osobama i nevladinim organizacijama. Rad je usmjeren na regionalne projekte namijenjene izgradnji kapaciteta lokalnog civilnog društva i organizacija koje djeluju u zajednici, kao i stvaranju mreža. U Globalnom izvješću o sredstvima za filantropsku i vladinu potporu LGBTI zajednicama za 2013. i 2014. godinu (objavljenom u lipnju 2016.) EU se po ukupnom iznosu navodi kao treća po veličini vlada ili multilateralni financijer za LGBTI pitanja.

EU je nastavio aktivno ulagati multilateralne napore za hvatanje ukoštač s nasiljem nad LGBTI osobama i njihovom diskriminacijom, i to ostvarivanjem suradnje u okviru relevantnih posebnih postupaka, što uključuje novoosnovanog neovisnog stručnjaka zaduženog za zaštitu od nasilja i diskriminacije na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta. EU je kao član temeljne skupine UN-a za prava LGBTI osoba sudjelovao u organizaciji sastanka ministara na visokoj razini naslovljenog #Path2Equality koji je održan tijekom 71. zasjedanja Opće skupštine UN-a. Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava prisustvovao je tom događaju, na kojemu su se okupili svjetski čelnici kako bi raspravljali o napretku u promicanju ljudskih prava LGBTI osoba. U siječnju 2016. LGBTI pitanja također su određena kao jedan od prioriteta EU-a u suradnji s Vijećem Europe 2015. i 2017.

Osobe s invaliditetom

U 2016. obilježena je deseta godišnjica Konvencije o pravima osoba s invaliditetom (CRPD), čija je EU stranka. Trenutačno je 168 zemalja ratificiralo Konvenciju. EU je održao niz javnih događaja i konferencija kako bi se obilježila ta godišnjica te je također sudjelovao u događajima koje su organizirali drugi partneri, kao što je popratni događaj u veljači 2016. na 31. zasjedanju Vijeća za ljudska prava o usklađivanju Programa do 2030. s pravima osoba s invaliditetom.

Na istom se zasjedanju Vijeća za ljudska prava tijekom godišnje rasprave o pravima osoba s invaliditetom usredotočilo na prava osoba s invaliditetom u slučajevima rizičnih situacija i humanitarnih kriza. Na godišnjoj konferenciji stranaka Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u lipnju EU je zagovarao potrebu da se smanje prepreke socijalnom uključivanju i ravnopravnosti na način da se pristupi rješavanju pitanja pristupačnosti tržišta rada. EU je također intervenirao u pogledu siromaštva i pristupačnosti te je organizirao nekoliko popratnih događaja s organizacijama civilnog društva, među ostalim organizacijama osoba s invaliditetom.

U skladu sa zaključcima Vijeća o Svjetskom humanitarnom sastanku na vrhu od 12. svibnja 2016.⁴¹ EU je također izrazio potporu Povelji o uključivanju osoba s invaliditetom u humanitarno djelovanje. U Povelji se potvrđuje kolektivna volja da osobe s invaliditetom budu u središtu humanitarnog odgovora.

EU je sudjelovao u 16. neformalnom seminaru ASEM-a o ljudskim pravima osoba s invaliditetom održanom u Pekingu od 8. do 11. studenoga 2016. Taj je seminar bio prilika da se s velikim brojem dionika, među ostalim i sa samim osobama s invaliditetom, povede raspravu o uključivanju ljudskih prava osoba s invaliditetom.

⁴¹ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o Svjetskom humanitarnom sastanku na vrhu, 8850/16, 12. svibnja 2016.

EU i Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava (OHCRH) 2016. pokrenuli su provedbu zajedničkog četverogodišnjeg projekta naslovljenog „Premošćivanje jaza I.: pokazatelji ljudskih prava za CRPD kao potpora Programu održivog razvoja do 2030. kojim se uzimaju u obzir osobe s invaliditetom“. Projektom će se pružiti ključni alati i smjernice za oblikovanje provedbe, praćenja i izvješćivanja o CRPD-u u kontekstu ciljeva održivog razvoja. EU je u prosincu 2016. potpisao novi ugovor o bespovratnim sredstvima naslovljen „Premošćivanje jaza II.: uključive politike i usluge za jednaka prava osoba s invaliditetom“ koji će provesti agencije država članica EU-a Austrije, Italije i Španjolske, u suradnji s Europskim forumom osoba s invaliditetom i Međunarodnim konzorcijem za invalidnost i razvoj. Tim će se projektom povećati tehnički kapacitet razvojnih partnera kako bi se u redovitu razvojnu suradnju uključilo osobe s invaliditetom, jamčeći da je rad u postizanju ciljeva održivog razvoja usklađen s CRPD-om. Također će se poboljšati kapacitet pet partnerskih vlada u zemljama s niskim i srednjim dohotkom s ciljem razvoja i provedbe politika i usluga kojima se u obzir uzimaju osobe s invaliditetom.

Osim toga, 2015. i 2016. EU je financirao više od 80 projekata usmjerenih na promicanje prava i socijalnog uključivanja osoba s invaliditetom u partnerskim zemljama, uz proračun od preko 56 milijuna EUR.

Prava autohtonih naroda i pripadnika manjina

Nažalost, događanja u 2016. bila su dostatan dokaz da EU i dalje mora promicati prava autohtonih naroda u kontekstu okoliša, klime i zakupa zemljišta. Tijekom 2016. EU je izdao izjave i demarševe kojima poziva na zadovoljavanje pravde nakon ubojstva branitelja ljudskih prava autohtonih naroda, kao i na pružanje hitne pomoći braniteljima ljudskih prava autohtonih naroda čija je sigurnost bila ugrožena.

EU je nastavio primati i izvješća o kršenju prava autohtonih naroda zbog otimanja zemlje u kontekstu vađenja minerala i drugih poslovnih i razvojnih aktivnosti. Delegacije EU-a pomažu u provjeri takvih izvješća i osmišljavanju prikladnih odgovora.

EU je u okviru EIDHR-a obnovio svoju potporu Centru za dokumentaciju, istraživanje i informiranje autohtonih naroda (DoCip), zakladi koja djeluje u svojstvu Tehničkog tajništva predstavnika autohtonih naroda u organima, tijelima i sjednicama Ujedinjenih naroda u vezi s ljudskim pravima. Cilj je projekta olakšati potpunu i učinkovitu zastupljenost autohtonih naroda u sustavu UN-a za ljudska prava te snažnije sinergije s organizacijama autohtonih naroda i među njima. Osim toga, tim je aktivnostima po prvi put dodana europska sastavnica, kao odgovor na zahtjev Europskog parlamenta za podupiranje interakcije između predstavnika autohtonih naroda i europskih institucija.

Europska komisija i visoka predstavnica Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku 17. listopada 2016. objavili su zajednički radni dokument službi naslovljen „Provedba vanjske politike EU-a o autohtonim narodima“.⁴² U dokumentu se prikazuje trenutačno stanje provedbe onih obveza u okviru Akcijskog plana EU-a za ljudska prava i demokraciju u razdoblju od 2015. do 2019. koje se neposredno odnose na pitanja u vezi s autohtonim narodima, i to u skladu s Deklaracijom UN-a o pravima autohtonih naroda i završnim dokumentom sa Svjetske konferencije o autohtonim narodima održane u New Yorku 2014.(SWD (2016) 340 final). U njemu se zaključuje da je osiguran prikladan okvir politika EU-a o pravima autohtonih naroda i da se taj okvir uspješno primjenjuje. Međutim, u dokumentu se također predstavlja niz pitanja za poboljšanje učinka i djelotvornosti EU-a, kao i za dosljedniju primjenu okvira politika u odnosima EU-a s partnerskim zemljama.

EU u okviru UN-a aktivno doprinosi mehanizmima koji se odnose na pitanja autohtonih naroda i rezolucijama o pravima autohtonih naroda u okviru Vijeća za ljudska prava i Trećeg odbora Opće skupštine Ujedinjenih naroda (UNGA). Što je najvažnije, EU je u 2016. doprinio uspješnom preispitivanju mandata mehanizma stručnjaka za prava autohtonih naroda u okviru Vijeća za ljudska prava. EU sudjeluje i u savjetovanjima koja se provode pod pokroviteljstvom predsjednika Opće skupštine Ujedinjenih naroda o omogućivanju zastupnicima i institucijama autohtonih naroda da sudjeluju na sastancima relevantnih tijela UN-a o pitanjima koja na njih utječu.

⁴² Zajednički radni dokument službi, Provedba vanjske politike EU-a o autohtonim narodima, SWD(2016) 340 final, 17. listopada 2016.

Pripadnici manjina nerazmjerne su pogodjeni povećanjem razine nesigurnosti, netolerancije i prisilnog raseljavanja u mnogim dijelovima svijeta. Budući da mnoge zemlje nemaju uspostavljene mehanizme za zaštitu prava pripadnika manjina, tim se osobama često oduzima pravo na izjašnjavanje te ih se često kriminalizira zbog zakonitih društvenih prosvjeda. U svjetlu te teške situacije EU se tijekom 2016. još više usredotočio na prava pripadnika manjina u svojim dijalozima o ljudskim pravima s partnerskim zemljama i regionalnim organizacijama. Tim dijalozima također su obuhvaćena pitanja povezana s osobama koje se diskriminira na temelju kaste te je osobita pozornost posvećena najranjivijim osobama u manjinskim skupinama, kao što su žene, djeca i osobe s invaliditetom. Važna lekcija naučena iz dijaloga održanih 2016. jest ta da Program održivog razvoja do 2030. i ciljevi održivog razvoja predstavljaju jaku platformu za rješavanje nejednakosti i time dopunjaju rasprave o poštovanju ljudskih prava pripadnika manjina.

EU je tijekom 2016. nastavio surađivati s međunarodnim nositeljima mandata o pitanjima manjina, kao što su posebni predstavnik glavnog tajnika Vijeća Europe za romska pitanja, posebna izvjestiteljica UN-a za pitanja manjina i visoka povjerenica OEES-a za nacionalne manjine. EU je dosljedno zagovarao neometan pristup visoke povjerenice OEES-a za nacionalne manjine zemljopisnim područjima u kojima vladaju jake napetosti.

U studenome 2016. održano je deveto zasjedanje Forumu UN-a o pitanjima manjina usmjereni na manjine u situacijama humanitarne krize. EU je na temelju preuzetih obveza sa Svjetskog humanitarnog sastanka na vrhu 2015. bio u dobrom položaju da doprinese raspravama koje su se održavale na Forumu.

Rasizam, rasna diskriminacija, ksenofobija i srodnii oblici nesnošljivosti

EU surađuje s partnerskim zemljama, multilateralnim forumima i civilnim društvo u pogledu strategija za borbu protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i srodnih oblika nesnošljivosti. EU u svojim dijalozima o ljudskim pravima naglašava važnost univerzalne ratifikacije i provedbe Međunarodne konvencije o iskorjenjivanju rasne diskriminacije. EU je u okviru UN-a posvećen provedbi Deklaracije i Akcijskog plana iz Durbana, kao i programu aktivnosti u okviru UN-ova Desetljeća osoba afričkog podrijetla. EU svojim sudjelovanjem u mehanizmima UN-a posvećenima iskorjenjivanju rasne diskriminacije promiče pristup koji se temelji na konsenzusu, usmjeravajući se na obveze država kako bi se zajamčila zaštita ljudskih prava svih ljudi bez diskriminacije. Nadalje, EU u svakoj prilici, među ostalim u interaktivnim dijalozima s relevantnim nositeljima mandata Vijeća za ljudska prava, izražava protivljenje rasizmu, rasnoj diskriminaciji, ksenofobiji i srodnim oblicima nesnošljivosti diljem svijeta.

POSLOVANJE I LJUDSKA PRAVA

Imajući u vidu stalna izvješća o kršenjima građanskih, političkih, gospodarskih, društvenih i kulturnih prava koja proizlaze iz korporativnog postupanja, EU je podržao aktivnosti branitelja ljudskih prava i promicao poštovanje ljudskih prava od strane poduzeća. To je pitanje istaknuto u dijalozima o ljudskim pravim s nizom trećih zemalja, osobito s Latinskom Amerikom i Azijom. Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava raspravlja o poslovanju i ljudskim pravima sa strateškim partnerima, što uključuje Južnu Afriku i Brazil, kao i Afričku uniju.

EU je nastavio promicati vodeća načela o poslovanju i ljudskim pravima koja su 2011. na razini UN-a jednoglasno potvrđena kao najbolji instrument politike za sveobuhvatno rješavanje tih pitanja. Do kraja 2016. osam država članica EU-a donijelo je nacionalne akcijske planove o poslovanju i ljudskim pravima, a većina drugih država članica dovršilo je nacionalne akcijske planove o društveno odgovornom poslovanju ili o poslovanju i ljudskim pravima ili je postiglo znatan napredak u tom smjeru. Nadalje, 2016. usvojeni su zaključci Vijeća o poslovanju i ljudskim pravima te o odgovornim globalnim lancima vrijednosti. EU i njegove države članice u okviru Međunarodne organizacije rada imali su važnu ulogu pri usvajanju zaključaka i donošenju Akcijskog plana o pristojnom radu u globalnim lancima opskrbe.

Komisija se u svojoj komunikaciji o održivoj europskoj budućnosti⁴³ iz studenoga 2016. obvezala na pojačani rad u području odgovornog poslovnog ponašanja, usredotočujući se na konkretna djelovanja utemeljena na načelima i pristupu politike utvrđenima u Komisijinoj strategiji EU-a o društvenoj odgovornosti poduzeća iz 2011.⁴⁴

Komisija je u pogledu tehničke potpore 2016. objavila poziv na dostavu prijedloga u okviru EIDHR-a za provedbu vodećih načela UN-a. Zemljama Latinske Amerike, kao što su Brazil, Kostarika, Meksiko, Panama i Peru, pružena je tehnička pomoć za razvoj nacionalnih akcijskih planova u okviru Instrumenta za partnerstvo.⁴⁵ Izvršene su i pripreme za šire daljnje postupanje u okviru Instrumenta za partnerstvo u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja u Latinskoj Americi i karipskim zemljama. Nadalje, EU je financirao tehničku potporu namijenjenu Afričkoj uniji za razvoj okvira Afričke unije za promicanje odgovornog poslovnog ponašanja u Africi.

Unutar multilateralnog okvira međuvladina radna skupina (IGWG) za izradu međunarodnog, pravno obvezujućeg instrumenta o poslovanju i ljudskim pravima sastala se drugi put u okviru Vijeća za ljudska prava u listopadu 2016. EU je bio aktivni sudionik te je pozdravio činjenicu da će se IGWG osim na transnacionalne korporacije usredotočiti i na sve druge vrste poduzeća.

⁴³ Komunikacija, Budući koraci za održivu europsku budućnost: europske mjere za održivost, COM(2016) 739 final, 22. studenoga 2016.

⁴⁴ Komunikacija, Obnovljena strategija EU-a za društvenu odgovornost poduzeća za razdoblje 2011. – 2014., COM/2011/0681 final, 25. listopada 2011.

⁴⁵ Uredba (EU) br. 234/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. o uspostavi Instrumenta za partnerstvo za suradnju s trećim zemljama.

4. LJUDSKA PRAVA U VANJSKIM POLITIKAMA EU-A

TRGOVINA

Trgovinskom politikom u kombinaciji s drugim vanjskim politikama EU-a, posebno razvojnom suradnjom, može se poboljšati napredak u području ljudskih prava i njihovo poštovanje u trećim zemljama. U komunikaciji iz 2015. naslovljenoj „Trgovina za sve – prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici” nudi se pomoći EU-a kako bi se zemljama u razvoju, a osobito ranjivim i najmanje razvijenim zemljama, omogućilo da se uključe u globalni trgovinski sustav i povećaju koristi od međunarodne trgovine⁴⁶. To uključuje razne instrumente politika, među ostalim EU-ovu pomoći za trgovinu⁴⁷, sustave unilateralnih trgovinskih povlastica te bilateralne i regionalne trgovinske sporazume. Pitanja u vezi s ljudskim pravima, među ostalim temeljna načela i prava na radnom mjestu, uključena su u unilateralne povlastice, politiku kontrole izvoza EU-a i bilateralne sporazume EU-a o slobodnoj trgovini.

Važeća Uredba o općem sustavu povlastica (OSP) na snazi je od 1. siječnja 2014. i njome se i dalje predviđaju najpovoljnije unilateralne trgovinske povlastice na svijetu u cilju potpore gospodarskog razvoja zemalja u razvoju. Četrnaest zemalja primilo je posebno povoljne trgovinske povlastice (OSP+) u okviru novog sustava, pod uvjetom da ratificiraju i djelotvorno provedu 27 međunarodnih konvencija, uključujući temeljne konvencije o ljudskim i radničkim pravima. U 2016. pet zemalja sklopio je sporazume o slobodnoj trgovini s EU-om pa su slijedom toga napustile program OSP+, dok se jedna nova zemlja, Šri Lanka, prijavila za dobivanje statusa OSP+. Komisija je 2016. objavila prvo dvogodišnje izvješće o ciklusu praćenja sustava OSP+⁴⁸, dok se sljedeće izvješće očekuje 2018.

Instrument EIDHR uključuje posebnu potporu u iznosu od 5 milijuna EUR za osnaživanje aktera civilnog društva kako bi oni mogli doprinijeti praćenju i djelotvornoj provedbi 27 relevantnih konvencija koje su ratificirale zemlje korisnice sustava OSP+.

⁴⁶ Komunikacija „Trgovina za sve – Prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici”, COM(2015) 497 final, 14. listopada 2015.

⁴⁷ Strategija EU-a o pomoći za trgovinu: jačanje podrške EU-a usmjerene na potrebe trgovinskoga sektora u zemljama u razvoju, 14470/07, 29. listopada 2007.

⁴⁸ Zajednički radni dokument službi, „Posebni dogovor EU-a o poticajima za održivi razvoj i dobro upravljanje (OSP+) kojim je obuhvaćeno razdoblje 2014. – 2015.”, SWD(2016) 8, 28. siječnja 2016.

EU je 2016. nastavio i s radom na Paktu za Bangladeš, zajedno s vladom Bangladeša, Međunarodnom organizacijom rada, SAD-om i Kanadom, s ciljem poboljšanja temeljnih standarda rada i sigurnosti u tekstilnoj industriji.

Europska komisija provodi procjene učinka prije pokretanja trgovinskih pregovora ili uvođenja novih ili revidiranih propisa kojima se uređuje trgovinska politika EU-a. Ona paralelno s trgovinskim pregovorima ujedno provodi i procjene učinka na održivost. EU se zalaže za to da se ljudska prava uzme u obzir pri provođenju procjena učinka, ali i procjena učinka na održivost. Tijekom 2015. razvijene su posebne smjernice⁴⁹ za procjenu ljudskih prava u trgovinskim aktivnostima, a te su se smjernice počele primjenjivati u svim procjenama provedenima u 2016. Time su bile obuhvaćene procjene učinka na održivost u okviru sporazuma o ulaganju između EU-a i Kine, kao i između EU-a i Burme/Mjanmara, procjena učinka EU-a i Turske za osuvremenjivanje carinske unije, kao i trenutačne procjene učinka u okviru pregovora o sporazumima o slobodnoj trgovini s Novim Zelandom, Australijom i Čileom.

Sporazumi o slobodnoj trgovini koji su sklopljeni nakon 2009. povezani su s odredbama o ljudskim pravima utvrđenima u odgovarajućim političkim okvirnim sporazumima između stranaka. Ako između stranaka nije na snazi politički okvirni sporazum, u sporazum o slobodnoj trgovini unosi se klauzula o ključnim elementima i mogućnosti suspenzije u slučaju povrede ljudskih prava.

U pogledu kontrola izvoza EU-a revidirana je Uredba (EZ) br. 1236/2005 o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne ili mučenje, a nove su izmjene stupile na snagu 16. prosinca 2016.⁵⁰ Komisija je 2016. donijela i ažuriranu Uredbu Vijeća 428/2009 o uspostavljanju režima Zajednice za kontrolu izvoza, prijenosa, brokeringa i provoza robe s dvojnom namjenom. Taj režim sada uključuje kontrole tehnologije nadzora kako bi se ublažili mogući rizici povezani s nekontroliranim izvozom proizvoda informacijske i komunikacijske tehnologije koji bi se mogli upotrebljavati za kršenja ljudskih prava.

⁴⁹ Smjernice o analizi utjecaja na ljudska prava u procjenama učinka za političke inicijative povezane s trgovinom (2015.).

⁵⁰ Uredba (EU) 2016/2134 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1236/2005 o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje.

Europska komisija promiče privatne poštene i etičke trgovinske programe te smatra da se njima može pogodovati jačanju načela održivog razvoja, među ostalim i poštovanju ljudskih prava. Iako ne postoji namjera rangiranja ili uređenja takvih programa, Komisija je 2016. radila na poboljšanju protoka informacija kako bi se osiguralo da potrošači razumiju kriterije na kojima se svaki od programa temelji, kako bi mogli donositi utemeljene odluke i brzo raspoznati netočne tvrdnje.

Na multilateralnoj razini EU podupire Ugovor o trgovini oružjem čiji je cilj povećati odgovornost i transparentnost u području trgovine oružjem, a koji je stupio na snagu krajem 2014. Tim je Ugovorom među ostalim propisano da je prilikom donošenja odluka o izvozu oružja potrebno procijeniti rizik od mogućnosti da će se oružje upotrijebiti za počinjenje ili omogućivanje ozbiljnih kršenja ljudskih prava ili međunarodnog humanitarnog prava, uključujući djela rodno uvjetovanog nasilja. Izvoz oružja također je zabranjen ako bi se ono moglo upotrijebiti za genocid, zločine protiv čovječnosti, teške povrede Ženevske konvencije, napade usmjerene na civile ili za druge ratne zločine kako su definirani relevantnim međunarodnim konvencijama.

U tom se kontekstu EU u 2016. nastavio zalagati za to da Ugovor ratificiraju sve države članice UN-a. Uz navedene diplomatske napore, u okviru programa potpore provedbi Ugovora o trgovini oružjem koji EU financira dosad je pružena tehnička pomoć 17 zemalja u cilju jačanja njihovih nacionalnih sustava u skladu sa zahtjevima iz Ugovora.

RAZVOJNA SURADNJA

EU se zalaže uključivanju ljudskih prava u razvojnu suradnju, bilo da je riječ o građanskim i političkim ili gospodarskim, društvenim i kulturnim pravima. Cilj nije samo „ne prouzročiti štetu” izbjegavanjem nenamjernih negativnih učinaka razvojnih aktivnosti za krajnje korisnike, već i „ostvariti najveće dobro” na način da se konkretno i izravno doprinese ostvarenju njihovih ljudskih prava, što se smatra i sredstvom i ciljem razvojne suradnje. Radni dokument službi Komisije⁵¹ objavljen je 2014., a Vijeće je naknadno usvojilo zaključke o pristupu razvojnoj suradnji EU-a temeljenom na pravima, kojim su obuhvaćena sva ljudska prava⁵². Time su predviđeni alati i konkretne smjernice o pristupu razvoju utemeljenom na pravima, koje EU trenutačno provodi u svim razvojnim programima. U siječnju 2016. pokrenut je posebni program potpore za pristup utemeljen na pravima, u okviru kojega se kombinacijom osposobljavanja i tehničke pomoći nastoje izgraditi unutarnji kapaciteti s obzirom na pristup utemeljen na pravima. Taj program uglavnom je namijenjen osoblju u delegacijama EU-a, no države članice, partnerske zemlje koje se koriste Europskim razvojnim fondom i lokalne organizacije civilnog društva također mogu imati koristi od tog osposobljavanja. Osim toga, razvijene su smjernice za pojedine sektore za vanjsku suradnju EU-a u cilju rješavanja pitanja terorizma, organiziranog kriminala i kibersigurnosti. Krajem 2016. EU je bio domaćin sastanka s državama članicama i agencijama UN-a u cilju razmjene iskustva i najbolje prakse o pristupu utemeljenom na pravima za provedbu ciljeva održivog razvoja, a na tom sastanku postignut je dogovor o razvoju redovitije i suštinske razmjene mišljenja o metodologiji pristupa utemeljenog na pravima između EU-a, država članica i OHCHR-a.

⁵¹ Radni dokument službi Komisije. Priručnik. Pristup temeljen na pravima kojim su u okviru razvojne suradnje obuhvaćena sva ljudska prava (SWD(2014) 152 final), 30. travnja 2014.

⁵² Zaključci Vijeća o pristupu razvojnoj suradnji temeljenom na pravima koji obuhvaća sva ljudska prava, 19. svibnja 2014.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE EU-a O LJUDSKIM PRAVIMA I DEMOKRACIJI

U SVIJETU ZA 2016.

GEOGRAFSKI DIO

I. ZEMLJE KANDIDATKINJE / POTENCIJALNE ZEMLJE KANDIDATKINJE

Vrijednosti na kojima se temelji EU, kako su navedene u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji, odražavaju se u kriterijima za pristupanje. Ti osnovni uvjeti, koje sve zemlje kandidatkinje moraju ispuniti kako bi postale državom članicom, osobito obuhvaćaju: stabilnost institucija koje jamče demokraciju, vladavinu prava, ljudska prava te poštovanje i zaštitu manjina. Trenutačnim planom proširenja obuhvaćene su zemlje zapadnog Balkana i Turska.⁵³ O napretku tih zemalja ostvarenom u ispunjenju tih kriterija iscrpno se izlaže u paketu Europske komisije za proširenje za 2016.

Komisija je primijenila svoju preoblikovanu metodologiju izvješćivanja, uvedenu 2015., na nova područja u godišnjim izvješćima o zemljama proširenja. U procjenama se odražava napredak ostvaren tijekom protekle godine i trenutačno stanje u pogledu razine pripremljenosti zemalja za preuzimanje obveza članstva. U izvješćima se također uzimaju u obzir mjere poduzete u svrhu provedbe preporuka izdanih 2015. i navode daljnje smjernice o prioritetima reforme u svakoj zemlji.

EU je nastavio s provedbom svoje politike proširenja na temelju načela „temeljna pitanja na prvom mjestu”. Komisija je nastavila usmjeravati svoje napore na vladavinu prava, među ostalim na sigurnost, temeljna prava, demokratske institucije i reformu javne uprave, kao i na gospodarski razvoj i konkurentnost. Ti su naporci ključni za ispunjavanje kriterija za članstvo iz Kopenhagena i smatraju se temeljnim međusektorskim pitanjima koja, ako se pravilno pristupi njihovu rješavanju, omogućuju zemljama kandidatkinjama da preuzmu obveze članstva. Tim su pristupom ostvareni rezultati na terenu te se procesi reformi sveukupno nastavljaju, iako različitim brzinama. S obzirom na složenu narav nužnih reformi radi se o dugoročnom procesu u kojem nedostaci i dalje postoje u nizu ključnih područja.

⁵³ Komunikacija iz 2016. o politici proširenja EU-a, COM(2016) 715 final, 9. studenoga 2016.

U Komunikaciji iz 2016. o politici proširenja EU-a navodi se da su **temeljna prava** i dalje u velikoj mjeri sadržana u zakonodavstvu zemalja proširenja. Na zapadnom Balkanu i dalje su vidljivi nedostaci u primjeni, no stanje je uglavnom stabilno. U Turskoj je primijećeno nazadovanje u tom području, a primjena u praksi često pokazuje znatne nedostatke. Nakon pokušaja državnog udara u Turskoj, do kojeg je došlo 15. srpnja 2016., selektivna i proizvoljna primjena zakonodavstva, posebice odredaba o nacionalnoj sigurnosti i borbi protiv terorizma, negativno se održava na slobodu izražavanja. Kaznene istrage protiv novinara, branitelja ljudskih prava i parlamentarnih zastupnika izazivaju ozbiljnu zabrinutost. Sloboda izražavanja i medija i dalje su poseban problem u većini zemalja proširenja, iako u različitim razmjerima.

Razlozi za ozbiljnu zabrinutost postoje i u području diskriminacije i neprijateljstva prema ugroženim skupinama, među ostalim na temelju seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Potreban je daljnji rad kako bi se osigurala ravnopravnost žena i muškaraca, među ostalim borba protiv nasilja u obitelji i rodno uvjetovanog nasilja, kao i osiguravanje jednakih mogućnosti za žene, osobito na tržištu rada. Prava djeteta, kao i razvoj sustava za zaštitu djece i djelotvornih politika za potporu osobama s invaliditetom, trebaju se pojačati. Težak položaj Roma i dalje je uglavnom nepromijenjen te su Romi, osobito na zapadnom Balkanu, i dalje žrtve diskriminacije i društvene isključenosti. Djelotvorna zaštita osobnih podataka, kao i čvrsti sustavi za jamčenje postupovnih prava, još uvijek nisu u potpunosti uspostavljeni u mnogim zemljama proširenja.

Pravilno funkcioniranje **demokratskih institucija** ostaje ključan izazov u nizu zemalja. Središnja uloga nacionalnih parlamenta u smislu zaštite demokracije treba biti usađena u političku kulturu. Parlamentarni nadzor često je narušen nedostatnim vladinim izvješćivanjem, slabim strukturama parlamentarnih odbora i pretjeranom upotrebom hitnih parlamentarnih postupaka. Iako se izbori općenito odvijaju bez većih incidenata, važni nedostaci utječu na poštenje u cijelokupnom predizbornom i izbornom procesu, među ostalim oni u vezi s provedbom izbora i političkim uplitanjem u medijsko izvješćivanje. Izbori se i dalje često smatraju prilikom za stjecanje političke kontrole nad širom upravom, među ostalim nad neovisnim institucijama.

Komisija i dalje podupire napore na provedbi reformi u temeljnim područjima demokracije i temeljnih prava, među ostalim i putem svoje finansijske pomoći te mjera za izgradnju kapaciteta. Zemlje kandidatkinje također sudjeluju u odgovarajućim radnim skupinama Komisije poput radne skupine za obrazovanje (Radna skupina za ET 2020.) u vezi s promicanjem građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, tolerancije i nediskriminacije putem obrazovanja, koja promiče razmjenu dobrih praksi u pogledu nediskriminacije, rodne ravnopravnosti i obrazovanja o ljudskim pravima.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_strategy_paper_en.pdf

Republika Albanija

U okviru Instrumenta pretprištupne pomoći (**IPA**)⁵⁴ u tijeku su četiri ključna projekta usmjerena na jačanje djelotvornosti albanskog sustava za zaštitu ljudskih prava i borbu protiv diskriminacije (IPA za 2013., 1,5 milijuna EUR), na ekonomsko i društveno osnaživanje Roma i Egipćana (IPA za 2014., 4 milijuna EUR), na alternativno rješavanje sporova s ciljem da se građanima osiguraju alternativni načini rješavanja sporova (IPA za 2012., 750 000 EUR) te na zatvorski sustav (IPA za 2013., 1 milijun EUR).

U okviru Instrumenta za civilno društvo IPA-e sedam projekata (ukupne vrijednosti od otprilike 1,2 milijuna EUR) bavi se zaštitom ljudskih prava te im je cilj poticanje socijalnog uključivanja pripadnika manjina, posebno Roma i Egipćana, praćenje poštovanja temeljnih prava u ustanovama za zadržavanje, podupiranje pristupa pravosuđu za ugrožene skupine te promicanje restorativne pravde i posredovanja između žrtve i počinitelja kod maloljetnika.

Dva projekta koja se trenutačno provode i financiraju u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (**EIDHR**) (ukupne vrijednosti od 1,2 milijuna EUR) usmjerena su na zaštitu djece u Albaniji i osnaživanje žena u planinskim regijama na sjeveru zemlje. U tim se projektima predviđa velik broj potkorisnika bespovratnih sredstava kako bi se povećao opseg djelovanja.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_albania.pdf

⁵⁴ Uredba (EU) br. 231/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. o uspostavi Instrumenta pretprištupne pomoći (IPA II).

Bosna i Hercegovina

U 2016. finansijska pomoć u okviru Instrumenta pretprištupne pomoći (**IPA**) bila je usmjerena na djecu i odrasle osobe s invaliditetom podupiranjem transformacije institucija za socijalnu zaštitu i jačanjem modelâ socijalne skrbi unutar zajednice za djecu bez roditeljske skrbi (1,3 milijuna EUR), kao i osnaživanje organizacija civilnog društva u svrhu praćenja i zagovaranja prava djeteta te promicanja uključivih i inovativnih usluga (5,8 milijuna EUR za regionalni projekt namijenjen zapadnom Balkanu i Turskoj). Trenutačno se provodi projekt u vrijednosti od 2,5 milijuna EUR usmjeren na društveno-gospodarsku uključenost romskog stanovništva, u okviru kojeg je osigurano 140 stambenih jedinica i koji obuhvaća integrirane društveno-gospodarske mjere, zajedno sa znatnim sudjelovanjem u postupku revizije akcijskog plana za Rome za razdoblje od 2017. do 2020. za zapošljavanje, stanovanje i zdravlje. Pružena je i podrška Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice u vezi s pripremom izmjena Zakona Bosne i Hercegovine o borbi protiv diskriminacije i s tim povezane strategije.

Tijekom 2016. provedeno je dvanaest tekućih projekata financiranih u okviru **EIDHR-a** (2,7 milijuna EUR). Ti projekti posebno su usmjereni na zaštitu manjina, uključujući Rome općenito te posebno romsku djecu, zaštitu LGBTI osoba, prava osoba s invaliditetom i promicanje sudjelovanja studenata u demokratskim reformama, osnaživanje i sudjelovanje mladih te društveno-gospodarsko osnaživanje marginaliziranih skupina. Krajem 2016. u pet su navrata dodijeljena dodatna bespovratna sredstva, u ukupnom iznosu od 1,7 milijuna EUR, s ciljem rješavanja pitanja rodno uvjetovanog nasilja, isticanja ljudskih prava u medijima, poticanja prava na obrazovanje za sve, kao i mjera za integraciju Roma te sprečavanja nasilja u obitelji nad ženama u ruralnim područjima.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_bosnia_and_herzegovina.pdf

Bivša jugoslavenska republika Makedonija

EU je tijekom 2016. nastavio usmjeravati politički dijalog i pomoći putem Instrumenta prepristupne pomoći (**IPA**) na poboljšanje poštovanja temeljnih prava u zemlji. U okviru 67 projekata s organizacijama civilnog društva, u vrijednosti većoj od 10,3 milijuna EUR, potpora se, među ostalim, pruža slobodi izražavanja te medija i istraživačkog novinarstva, kao i participativnoj demokraciji. Cilj je nekih projekata i borba protiv diskriminacije u svim njezinim oblicima, poboljšanje zaštite prava Roma, osoba s invaliditetom te djece i mladih u ugroženom položaju, smanjenje razlika među spolovima i poboljšanje ravnopravnosti. U okviru horizontalnog instrumenta EU-a / Vijeća Europe za zapadni Balkan i Tursku te regionalnih programa JUFREX pokrenuti su projekti u vrijednosti od 7 milijuna EUR kako bi se pristupilo rješavanju pitanja diskriminacije i poboljšala zaštita ugroženih skupina i sloboda izražavanja te ojačali pravosudni kapaciteti za zaštitu ljudskih prava i borbu protiv zlostavljanja i nekažnjavanja. Ključne institucije, kao što su ombudsman, Ministarstvo pravosuđa, Ured državnog odvjetništva, Uprava za zaštitu osobnih podataka, Pravosudno vijeće, Vijeće javnih tužitelja, Uprava za izvršavanje sankcija, Akademija za suce i javne tužitelje te Ministarstvo rada i socijalne politike, također su primile znatnu potporu u okviru IPA-e (više od 18 milijuna EUR) čime se, osim izgradnje njihovih operativnih kapaciteta, nastoji i zaštiti ljudska prava i provesti međunarodne konvencije i s tim povezano zakonodavstvo u zemlji.

Delegacija EU-a u Skopju 2016. u okviru programa EIDHR provela je 19 projekata ukupne vrijednosti od 2 milijuna EUR. Projektim se pristupilo rješavanju raznih pitanja, od slobode izražavanja do poboljšanog pristupa pravosuđu, promicanja prava žena, mladih i djece, zaštite i poštovanja raznolikosti, nediskriminacije, socijalnog uključivanja Roma, poboljšanja međuvjerskog dijaloga i vjerskog pluralizma te inicijativa za promicanje uloge EU-a u procesima i razvoju demokratizacije.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf

Kosovo*

Tijekom 2016. u okviru faze III. Stabilizacijskog programa EU – Zajednica, koji je dio **IPA-e** za 2014. i koji provodi Međunarodna organizacija za migracije, do sada su provedena 124 projekta (98 pojedinačnih projekata za obiteljska poduzeća i 26 projekata namijenjenih razvoju zajednice) kojima je stvoreno i/ili osigurano više od 280 radnih mjesta i kojima se neizravno utječe na oko 30 000 stanovnika u područjima u nepovoljnem položaju u kojemu žive manjine. U 2016. završen je *twinning* projekt za borbu protiv homofobije i transfobije. U okviru Instrumenta za civilno društvo pružena je potpora dvjema koalicijama: ERAC (Koalicija jednakih prava za sve) u svrhu promicanja i zaštite temeljnih prava ugroženih i marginaliziranih skupina (900 000 EUR) i KEEN (Mreža za obrazovanje i zapošljavanje na Kosovu) u svrhu promicanja zapošljivosti ugroženih skupina na Kosovu* i njihove uključivosti i u sektoru obrazovanja i na tržištu rada (900 000 EUR). U okviru istog instrumenta u tri su navrata dodijeljena operativna bespovratna sredstava usmjereni na zaštitu i promicanje prava osoba s invaliditetom, LGBTI osoba te zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. S radom je započeo regionalni horizontalni instrument EU-a / Vijeća Europe za zapadni Balkan i Tursku, sa sastavnicama o reformi zatvorskog sustava, uvođenju instrumenata CEPEJ-a za sudstvo te obrazovanju (borba protiv diskriminacije i korupcije).

Tijekom godine uspješno su dodijeljeni ugovori za osam projekata u okviru **EIDHR-a** u ukupnoj vrijednosti od 1,7 milijuna EUR. Jednim od tih projekata pružit će se potpora ombudsmanu, dva projekta usmjereni su na političko sudjelovanje žena, dvama projektima pruža se potpora pravima djeteta, a tri projekta posvećena su borbi protiv diskriminacije. Osim toga, nastavilo se s provedbom triju projekata u okviru EIDHR-a (u vrijednosti od otprilike 600 000 EUR) u području sudske nadzora, socijalnog stanovanja i zaštite osobnih podataka.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_kosovo.pdf

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

Crna Gora

Tijekom 2016. provedena su tri projekta u okviru **IPA-e** (u vrijednosti od otprilike 2,5 milijuna EUR) u području ljudskih prava, među ostalim u području održivih rješenja za interno raseljeno romsko stanovništvo, ravnopravnosti spolova, potpore uredu ombudsmana, Ministarstvu ljudskih prava i prava manjina i Ministarstvu pravosuđa (zatvorskoj upravi) u pogledu primjene standarda ljudskih prava. U pogledu novih obveza tijekom 2016. dodijeljen je 1 milijun EUR za promicanje i zaštitu ljudskih prava Roma, Egipćana i drugih ugroženih skupina. U okviru Operativnog programa IPA-e za razvoj ljudskih resursa odabранo je devet projekata bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti od 0,75 milijuna EUR kako bi se mogućnosti za osposobljavanje i zapošljavanje pružile osobama s invaliditetom te romskom i egipatskom stanovništvu. Osim toga, tijekom 2016. u okviru Instrumenta za civilno društvo IPA-e provedeno je sedam projekata povezanih s politikama u području borbe protiv diskriminacije i ljudskim pravima (socijalno uključivanje djece i mladih s invaliditetom, prava potrošača i pacijenata, prava pacijenata s problemima mentalnog zdravlja, socijalno poduzetništvo) u vrijednosti od otprilike 1 milijuna EUR.

U 2016. nastavilo se s provedbom šest projekata u okviru **EIDHR-a** (program potpore za pojedine zemlje) u ukupnoj vrijednosti od 700 000 EUR. Njima su obuhvaćena ljudska prava LGBTI osoba, političko sudjelovanje Roma (osnivanje prvog sindikata sastavljenog od romskih radnika), zaštita potrošača i prava pacijenata, rast povjerenja u izbore i borba protiv rodno uvjetovanog nasilja, dok se regionalnim projektom EIDHR-a u vrijednosti od 570 000 EUR usredotočilo na sprečavanje zlostavljanja u zatvorima i borbu protiv nekažnjavanja.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_montenegro.pdf

Republika Srbija

EU je u 2016. nastavio provoditi niz projekta u okviru programa **IPA-e** kako bi se dala potpora politikama za borbu protiv diskriminacije te poboljšao položaj ugroženih osoba, među ostalim Roma, izbjeglica i interno raseljenih osoba. U području uključivosti Roma u 2016. provodila su se četiri projekta u ukupnoj vrijednosti od 11,4 milijuna EUR. U listopadu 2015. pokrenut je *twinning* projekt naslovljen „Potpora unapređenju ljudskih prava i nultoj stopi tolerancije na diskriminaciju“. Trajat će 20 mjeseci, a ukupna je vrijednost projekta 1,2 milijuna EUR. U kontekstu Instrumenta za civilno društvo organizacijama civilnog društva u deset navrata dodijeljena su bespovratna sredstava u ukupnoj vrijednosti od 3,5 milijuna EUR. Potporom u obliku dugoročnih bespovratnih sredstava, čime je obuhvaćena izgradnja kapaciteta za organizacije na lokalnoj razini, povećat će se djelotvornost srpskih organizacija civilnog društva u provođenju inicijativa usredotočenih na vladavinu prava, regionalnu suradnju i sudjelovanje civilnog društva u postupku pregovora u Srbiji i praćenju politika.

U 2016. provedeno je 19 projekata finansiranih u okviru **EIDHR-a** u ukupnom iznosu od 2 milijuna EUR. Ti su projekti osobito usmjereni na zaštitu manjina, ljudska prava LGBTI osoba, rodnu ravnopravnost, prava djece, prava tražitelja azila i prava osoba s invaliditetom. Osim toga, objavljen je novi poziv na dostavu prijedloga u okviru proračuna EIDHR-a za 2016. i 2017., ukupne vrijednosti od 1,75 milijuna EUR.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_serbia.pdf

Republika Turska

U strateškom dokumentu za Tursku za razdoblje 2014. – 2020. (pomoć u okviru instrumenta IPA II) potrebe za reformom i izgradnjom kapaciteta u području vladavine prava i temeljnih prava utvrđene su kao glavni prioriteti. Tim se prioritetima davalо prednost i u 2016., u osobito osjetljivom kontekstu, pogotovo nakon pokušaja državnog udara u srpnju 2016. U pogledu provedbe u 2015. i 2016. već su mobilizirana znatna proračunska sredstva za Tursku namijenjena migracijama, azilu i upravljanju granicama zbog migracijske krize i provedbe plana za liberalizaciju viznog režima⁵⁵, a nastavit će se s mobilizacijom pomoći povezane s izbjegličkom krizom putem instrumenta za izbjeglice u Turskoj. Uzimaju se u obzir i političke i institucijske nesigurnosti s kojima su se suočili neki ključni korisnici nakon pokušaja državnog udara.

U okviru IPA-e nekoliko projekata u provedbenoj fazi može se istaknuti zbog njihove usmjerenonosti na ljudska prava, kao što su projekti za izgradnju kapaciteta s relevantnim institucijama za ljudska prava (kao što su Nacionalni institut za ljudska prava, ombudsman i parlament), projekti koji se odnose na slobodu izražavanja i projekti usmjereni na prava žena, borbu protiv diskriminacije i socijalnu uključenost. U kontekstu općeg pogoršanja stanja ljudskih prava u protekloj godini, osobito nakon pokušaja državnog udara, u nacionalni program IPA-e za 2016. uključeno je djelovanje u vrijednosti od 5 milijuna EUR namijenjeno jačanju poštovanja temeljnih prava i sloboda svih osoba bez diskriminacije, u skladu s Europskom konvencijom o ljudskim pravima (EKLJP), u području rodne ravnopravnosti i Roma u Turskoj. Djelovanjem u području unutarnjih poslova 2016. pružit će se potpora Turskoj u provedbi povezanih zahtjeva te će se doprinijeti nastojanjima da se zbrinu izbjeglice iz sukoba u Siriji (doprinos EU-a u iznosu od 92,05 milijuna EUR). Osim toga, u okviru instrumenta za izbjeglice u 2016. dodijeljeno je 2,2 milijarde EUR projektima za pružanje potpore izbjeglicama i zajednicama domaćinima, uz potpuno poštovanje međunarodnih standarda u području ljudskih prava.

⁵⁵ Europska komisija, Plan za uvođenje bezviznog režima za Tursku, 16. prosinca 2013.

Projekti **EIDHR-a** u Turskoj usmjereni su na najvažnija pitanja za tu zemlju u vezi s ljudskim pravima, uključujući slobodu izražavanja i neovisne medije, poboljšan pristup pravosuđu, borbu protiv mučenja i nekažnjavanja, zaštitu i poštovanje kulturne raznolikosti, ugrožene skupine i prava pripadnika manjina, obrazovanje i programe osposobljavanja u području ljudskih prava te poboljšanje političke zastupljenosti i sudjelovanja u društvu, posebno u pogledu podzastupljenih skupina (uključujući žene, LGBTI osobe, Rome i mlade). U prosincu 2016. u okviru programa za Tursku provedena su 22 projekta i potpisane 23 nove dodjele bespovratnih sredstava u vrijednosti od 5 milijuna EUR. Novim projektima obuhvaćeno je nekoliko kritičnih područja ljudskih prava, a to su branitelji ljudskih prava, ljudska prava LGBTI osoba, prava žena i borba protiv nasilja nad ženama te manjine. Također se očekuje da će EIDHR imati ulogu u odgovoru na krizu u Siriji, surađujući s organizacijama civilnog društva u pogledu pravâ izbjeglica, tražiteljâ azila, interno raseljenih osoba i migranata općenito. U tu svrhu finansijska omotnica sadržavala je iznos od 2 milijuna EUR za potporu pravima izbjeglica, tražiteljâ azila i migranata. Prioriteti u ovom području u skladu su i komplementarni s radom koji se provodi u okviru IPA-e, Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP) te drugih važnih instrumenata, kao što je uzajamni fond EU-a.

Više informacija dostupno je na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_turkey.pdf

Pomoć za više korisnika

U okviru pomoći za više korisnika putem **IPA-e** financiraju se područja poput promicanja ljudskih prava, zaštite manjina, borbe protiv diskriminacije i upravljanja migracijama usmjerenog na zaštitu, u ukupnom iznosu od 32,1 milijuna EUR.

Rješavanju pitanja demokracije i promicanja ljudskih prava osobito se pristupa putem horizontalnog instrumenta EU-a / Vijeća Europe za zapadni Balkan i Tursku, uz ukupni iznos od 25 milijuna EUR (doprinos EU-a u iznosu od 20 milijuna EUR). Nadalje, Vijeće Europe provelo je program koji financira EU za zaštitu i promicanje prava pripadnika manjina, u ukupnoj vrijednosti od 3,6 milijuna EUR. Doprinos u iznosu od 8 milijuna EUR namijenjen je i poboljšanju usmjerenoosti upravljanja migracijama na zapadnom Balkanu na ljudska prava, na temelju tekućih ugovora koje izvršavaju Međunarodna organizacija za migracije i Frontex u suradnji s Visokim povjerenikom Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) i Europskim potpornim uredom za azil (EASO).

Osim toga, EU je nastavio podupirati Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) putem različitih ugovora u ukupnom iznosu od 500 000 EUR. Svrha je takvog djelovanja da se onima koji su pogodjeni sukobom priopće nalazi MKSJ-a, ali i da im se prenesu važni koncepti na kojima se temelji rad tog Suda. Oni obuhvaćaju koncept osobne kaznene odgovornosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava. Ta su načela među temeljnim načelima koja poštuju sve države članice Europske unije.

Nadalje, Europska komisija u okviru Instrumenta za civilno društvo za zapadni Balkan i Tursku usmjerava znatnu finansijsku pomoć za pružanje potpore razvoju civilnog društva. Oko 3,5 % cjelokupne IPA-e okvirno je namijenjeno civilnom društvu i medijima u razdoblju od 2014. do 2020. Otprilike 50 regionalnih mreža, kojima je obuhvaćeno više od 250 organizacija civilnog društva sa zapadnog Balkana te iz Turske, primilo je 2016. finansijsku potporu u okviru tog instrumenta (u ukupnom iznosu od otprilike 25 milijuna EUR). U većini slučajeva riječ je o nadzornim inicijativama i inicijativama zagovaranja u širokom rasponu sektora kojima se podupiru reforme politike i proces pristupanja (promicanje prava žena i sprječavanje rodno uvjetovanog nasilja, zaštita ljudskih prava LGBTI osoba i osoba s invaliditetom, osiguravanje dobrog upravljanja, praćenje upravljanja javnim financijama i reforma javne uprave). Osim toga, tim se instrumentom pruža potpora nizu regionalnih programa koje provode međunarodne organizacije (npr. UNICEF, UNESCO i Vijeće Europe, i to u pogledu slobode izražavanja), u ukupnoj vrijednosti od 9,5 milijuna EUR.

II. ZEMLJE EGP-a/EFTA-e – ZAPADNOEUROPSKE ZEMLJE KOJE NISU DRŽAVE ČLANICE EU-a (Švicarska, Norveška, Island, Lihtenštajn, Sveta Stolica, Andora, Monako i San Marino)

Standardi EU-a u području ljudskih prava slični su tim standardima u **Švicarskoj, Norveškoj, Islandu, Lihtenštajnu, Svetoj Stolici, Andori, Monaku i San Marinu**. Stoga je strategija EU-a u području ljudskih prava ponajprije usmjerenja na suradnju s tim partnerima i održavanje bliskog dijaloga o pitanjima ljudskih prava u okviru međunarodnih organizacija (UN, Vijeće Europe, OEES itd.). Što se tiče Norveške i Švicarske, suradnja se odvija i u određenim zemljama diljem svijeta u vezi s provedbom programa razvojne pomoći i ljudskih prava. U zapadnoeuropskim zemljama koje nisu države članice EU-a ljudska prava uključena su i u aktivnosti EU-a u području javne diplomacije i informiranja, s ciljem isticanja vodeće uloge EU-a na svjetskoj razini u zagovaranju globalnog programa za ljudska prava. Moguće bojazni EU-a u pogledu ljudskih prava u zapadnoeuropskim zemljama koje nisu države članice EU-a uglavnom se rješavaju u kontekstu univerzalnog periodičnog pregleda pri Vijeću za ljudska prava.

Švicarska ima aktivnu ulogu u Vijeću UN-a za ljudska prava te je izabrana za njegovu članicu za razdoblje od 2016. do 2018. EU i Švicarska imaju vrlo slična stajališta. Švicarska je imala te i dalje ima aktivnu ulogu posrednika u određenim sukobima diljem svijeta.

Norveška je 1. srpnja 2015. osnovala nacionalnu instituciju za ljudska prava. Među prvim preporukama bila je preporuka Norveškoj da smanji broj zatvorenika u samici. Norveška je predvodnik u programu o ženama, miru i sigurnosti te snažan partner Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a (RVSUN) 1325. Norveška služba za dobrobit djeteta („Barnevernet“) bila je izložena kritikama iz inozemstva, među ostalim i od nekih država članica EU-a, zbog razdvajanja djece i roditelja imigranata, navodno zbog tjelesnog kažnjavanja. Stupanjem na snagu Haške konvencije iz 1996. 1. srpnja 2016. trebala bi se ojačati suradnja s drugim zemljama u prekograničnim roditeljskim sporovima i predmetima o dobrobiti djeteta.

Island ima sveobuhvatan sustav zaštite temeljnih prava i sloboda. Održava visoku razinu suradnje s međunarodnim organizacijama u pogledu pitanja u vezi s ljudskim pravima. Island je u rujnu 2016. ratificirao Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Osim toga, Island je usvojio novi akcijski plan za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2016. do 2019.

Smjernice EU-a o promicanju i zaštiti slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja važna su osnova za suradnju sa Svetom Stolicom, imajući u vidu izrazitu zabrinutost zbog rasta progona kršćana u raznim dijelovima svijeta.

Švicarska Konfederacija

Strategija EU-a za ljudska prava u Švicarskoj ponajprije je usmjerena na suradnju i održavanje bliskog dijaloga u pogledu pitanja ljudskih prava pri međunarodnim organizacijama (UN-u, Vijeću Europe, OESS-u itd.) i u pojedinim zemljama diljem svijeta. Švicarska ima aktivnu ulogu u Vijeću UN-a za ljudska prava te je izabrana za njegovu članicu za razdoblje od 2016. do 2018.

EU je u svoje aktivnosti javne diplomacije i informiranja koje provodi u Švicarskoj uključio ljudska prava kako bi naglasio svoju vodeću ulogu u zagovaranju globalnog programa za ljudska prava.

Što se tiče Europske konvencije o ljudskim pravima (ECHR), unatoč tome što u Švicarskoj postoji određeno neslaganje s pojedinim presudama Europskog suda za ljudska prava, u pravilu se priznaje da su presude tog suda pozitivno utjecale na sudske praksu švicarskog Saveznog suda u pogledu ljudskih prava i povelje o temeljnim pravima iz ustava. Ipak, cilj jedne predložene popularne inicijative političke desnice jest uspostaviti prvenstvo švicarskog ustava u odnosu na međunarodno pravo, uključujući Europsku konvenciju o ljudskim pravima, s ciljem samostalne zaštite temeljnih i ljudskih prava te, prema mišljenju pokretača, poštovanja volje švicarskog naroda. Zauzimajući donekle umjerenije stajalište Gornji dom Švicarske federalne skupštine raspravlja je u prosincu o prijedlogu koji je Donji dom već podržao u vezi s time da se Švicarskom saveznom vijeću dodijeli zadaća da na svim relevantnim razinama, a posebno u Vijeću Europe, radi na povećanju usklađenosti s načelom supsidijarnosti i njegovu jačanju te na osiguravanju toga da Europski sud za ljudska prava u svojoj sudskej praksi sustavno uzima u obzir nacionalne pravne sustave.

Kraljevina Norveška

Budući da EU i Norveška imaju slične standarde u području ljudskih prava, strategija EU-a za ljudska prava ponajprije je usmjerena na suradnju i održavanje bliskog dijaloga s Norveškom u pogledu pitanja ljudskih prava pri međunarodnim organizacijama (UN-u, Vijeću Europe, OEES-u itd.) i u pojedinim zemljama diljem svijeta. U Norveškoj su ljudska prava obuhvaćena aktivnostima informiranja i javne diplomacije EU-a kako bi se naglasila vodeća uloga EU-a diljem svijeta.

Općenito, norveška potpora u području ljudskih prava temelji se na Međunarodnoj povelji o ljudskim pravima, brojnim konvencijama i drugim instrumentima kojima se promiču i štite posebna ljudska prava, poput onih koji se tiču rasne diskriminacije, mučenja i prava žena, djece i osoba s invaliditetom, zajedno s idejom promicanja ljudskih prava kako je navedeno u preambuli Opće deklaracije o ljudskim pravima. Ta se potpora održava na različite načine, među ostalim razvojnom suradnjom. Iako trenutačno ne postoji akcijski plan za ljudska prava u cjelini, postoje planovi za određena područja, među ostalim za trgovanje ljudima, prava djece i prava žena. Ljudska prava i dalje su ključna s obzirom na to da norveška vlada povećava svoju usmjerenost na tematska područja u kojima se Norveška smatra posebno jakom. Prioritetna područja norveške razvojne suradnje radi pružanja potpore ljudskim pravima uključuju pružanje potpore braniteljima ljudskih prava, vladavinu prava, borbu protiv mučenja i smrtne kazne, slobodu govora i slobodu medija, korporativnu društvenu odgovornost, dijaloge o ljudskim pravima s odabranim zemljama i promicanje prava žena, djece, osoba s invaliditetom, autohtonih naroda te lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih (LGBT) osoba.

Island

Island ima sveobuhvatan sustav zaštite temeljnih prava i sloboda. Održava visoku razinu suradnje s međunarodnim organizacijama u pogledu pitanja u vezi s ljudskim pravima. U pogledu specifičnih inicijativa Island aktivno odobrava inicijative UN-a i druge međunarodne inicijative s ciljem promicanja uloge muškaraca u rodnoj ravnopravnosti. Na regionalnoj razini Island doprinosi radu Arktičkog vijeća u vezi s tim temama.

Pitanja u vezi s ljudskim pravima obuhvaćena su aktivnostima javne diplomacije i pružanja informacija EU-a na Islandu kako bi se naglasila vodeća uloga EU-a diljem svijeta.

Sveta Stolica

Prilično česti i korisni kontakti sa Svetom Stolicom ostvaruju se u kontekstu multilateralnih foruma u pogledu niza pitanja u vezi s ljudskim pravima, među ostalim na Općoj skupštini UN-a, u Vijeću UN-a za ljudska prava, OEŠS-u i Vijeću Europe. Sveta Stolica zabrinuta je zbog porasta progona kršćana u raznim dijelovima svijeta, te su smjernice EU-a o promicanju i zaštiti slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja sve važnija osnova za suradnju.

Kneževina Andora, Kneževina Lihtenštajn, Kneževina Monako, Republika San Marino

Budući da EU i Andora, Lihtenštajn, Monako i San Marino imaju slične standarde u području ljudskih prava, strategija EU-a za ljudska prava usmjerena je ponajprije na koordinaciju s njima u pogledu pitanja ljudskih prava pri međunarodnim organizacijama (UN-u, Vijeću Europe, OEŠS-u, itd.). EU sudjeluje i u univerzalnom periodičnom pregledu stanja ljudskih prava u tim zemljama u okviru Vijeća UN-a za ljudska prava.

III. EUROPSKA POLITIKA SUSJEDSTVA

Republika Armenija

Tijekom 2016. opće stanje ljudskih prava u zemlji ponešto se poboljšalo, no diskriminacija i ograničenja temeljnih sloboda i dalje su rašireni, a napredak je spor. Pozdravlja se sve veće formalno uključivanje civilnog društva u proces izborne reforme, borbu protiv korupcije, pitanja okoliša i sprečavanje mučenja, kao i važna uloga branitelja ljudskih prava u skladu s novim ustavom.

Prioriteti EU-a u Armeniji obuhvaćaju ažuriranje i provedbu nacionalnog akcijskog plana za ljudska prava, donošenje sveobuhvatnog Zakona za borbu protiv diskriminacije i Zakona o nasilju u obitelji, definiciju mučenja u skladu s međunarodnim standardima i borbu protiv korupcije.

Prisutni su razni problemi, osobito u području rodnih pitanja, nasilja nad ženama, nasilja u obitelji, nasilja nad djecom i diskriminacije LGBTI osoba. U pravnom sustavu nedostatno se rješavaju problemi sprečavanja i kažnjavanja govora mržnje. Optužbe za korupciju česte su, no rijetko dovode do sankcija.

Drugi problemi u području ljudskih prava uključuju nekažnjavanje policije i prihvatanje dokaza pribavljenih pod prilicom. Nije zajamčena neovisnost sudstva, a u Armeniji ne postoji ni inspektorat rada za rješavanje pitanja koja se odnose na temeljna radnička prava, što uključuje pitanja povezana s radom djece, te za osiguravanje učinkovite provedbe s tim povezanog zakonodavstva. Iako su ostvarena neka poboljšanja, i dalje je potrebno poboljšati uvjete zadržavanja, među ostalim u psihijatrijskim ustanovama.

Armenija je 2016. donijela novi Izborni zakon na temelju nezapamćenog političkog dogovora o novom Izbornom zakonu između vladajuće koalicije i triju oporbenih stranaka, a koji je dijelom potvrdilo civilno društvo. EU, Njemačka, Ujedinjena Kraljevina i SAD sufinanciraju poboljšanja u pogledu izbornog okvira za sprečavanje prijevara i potporu provedbi političkog dogovora uoči parlamentarnih izbora u travnju 2017.

U prosincu 2016. doneseni su zakoni o branitelju ljudskih prava (ombudsmanu) u skladu s novim ustavom, kao i o javnim organizacijama (civilnom društvu), u kojima se predviđaju odredbe o socijalnom poduzetništvu i pravu na žalbu sudovima u pitanjima koja se tiču okoliša.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Armenijom u različitim formatima, među ostalim u okviru Vijeća za suradnju (u siječnju) i Odbora za suradnju (u prosincu). Tijekom godišnjeg dijaloga o ljudskim pravima i u okviru sastanka Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost održanog u ožujku u Yerevanu vodile su se otvorene rasprave o nizu pitanja, uključujući, ali ne ograničavajući se na pitanja o slobodi udruživanja, slobodi izražavanja, slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja, sprečavanju mučenja i zlostavljanja te pravima žena. Pitanja ljudskih prava i temeljnih radničkih prava postavljaju se i u kontekstu praćenja sustava OSP+ (izvješće o općem sustavu povlastica tijekom razdoblja 2014. – 2015.). EU je nastavio uključivati ljudska prava u svoje politike u Armeniji te potakao dionike da izrade i donesu novi nacionalni akcijski plan za ljudska prava.

U zemlji nema međunarodno priznatih političkih zatvorenika ili pritvorenika, iako razne skupine tvrde da su određeni zatvorenici u zatvoru iz političkih razloga. Do kraja 2016. 17 od ukupno 770 osoba koje su pritvorene tijekom dva tjedna prosvjeda u vezi s nasilnom okupacijom policijske postaje Erebuni od strane oružane skupine još uvijek nije pušteno iz zatvora. Neki oporbeni aktivisti drže se u dugotrajnom pritvoru samo na temelju iskaza policijskih službenika. U istragama o prijavljenim povredama i pretjeranoj uporabi sile od strane policije ostvareni su tek neznatni rezultati.

EU je iskazao svoju zabrinutost u izjavama i govorima, kao i u okviru redovitih sastanaka na kojima se vodio politički dijalog EU-a i Armenije te u okviru ad hoc službenih susreta, kako bi se vladu potaklo da zajamči potpuno poštovanje ljudskih prava. Premijeru je dostavljen „neslužbeni dokument” o borbi protiv korupcije, a Nacionalna skupština donijela je pravne izmjene u pogledu kriminalizacije nezakonitog obogaćivanja, visokorangiranih službenika i zastupljenosti organizacija civilnog društva u Vijeću za borbu protiv korupcije.

EU pružio je potporu pripremnim stručnim raspravama o budućem Zakonu o borbi protiv diskriminacije.

Delegacija EU-a u Armeniji u velikoj je mjeri bila uključena u podupiranje javnih rasprava te dijalog vlade i organizacija civilnog društva o borbi protiv nasilja u obitelji / rodno uvjetovanog nasilja i promicanju rodne ravnopravnosti. Također je doprinijela olakšavanju izrade Nacrta zakona o borbi protiv nasilja u obitelji. Zbog politizacije tog Nacrta zakona, taj zakon krajem 2016. još nije bio finaliziran.

Osim toga, EU je u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a i partnerima istomišljenicima proveo nekoliko formalnih i neformalnih inicijativa vanjske komunikacije prema nacionalnim vlastima u vezi s nekoliko sudske predmeta koji su se odnosili na ljudska prava.

EU je 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo (ENI) i EIDHR-a, kao i putem financijskih sredstava država članica EU-a. U suradnji s Međunarodnom organizacijom rada EU financira projekt za jačanje kapaciteta javne uprave radi provedbe temeljnih konvencija o radu Međunarodne organizacije rada u okviru obveze na temelju sustava OSP+.

Najvažnije financiranje bio je doprinos u iznosu od 12 milijuna EUR projektu „Potpora zaštiti ljudskih prava u Armeniji”, koji treba provesti u razdoblju od 2016. do 2019. Financiranjem je obuhvaćena i potpora EU-a izbornoj reformi. Utvrđeni su konkretni rezultati, npr. rezultati u pogledu donošenja zakonodavstva.

U okviru 29 projekata za koje je izdvojen ukupan iznos od 20 milijuna EUR nastojalo se ojačati kapacitete civilnog društva u obrani ljudskih prava, pružiti potporu borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja i promicanju osnaživanja žena, promicati prava djeteta (usluge u okviru zajednice za djecu s invaliditetom), poboljšati uvjete u pritvoru, pružiti potporu integraciji izbjeglica i općenito podizati razinu svijesti o ljudskim pravima putem različitih aktivnosti.

Republika Azerbajdžan

Iako je u 2016. došlo do određenih poboljšanja u pogledu stanja ljudskih prava u usporedbi s izrazito teškim stanjem u 2015., i dalje su prisutni ozbiljni izazovi. Osobito je zabrinjavajuće stanje u pogledu slobode izražavanja i okupljanja. Zbog vrlo složenog zakonodavstva o nevladinim organizacijama i teškoća s kojima se suočavaju inozemni donatori u vezi s dodjelom bespovratnih sredstava, civilno društvo u Azerbajdžanu vrlo je ugroženo. Referendumom od 26. rujna odobren je niz izmjena ustava. Venecijanska komisija općenito je pozitivno ocijenila većinu izmjena članaka o ljudskim pravima, osim izmjene u vezi s oduzimanjem državljanstva. Međutim, Venecijanska komisija izrazila je ozbiljnu zabrinutost o institucijskoj reformi i novim ovlastima dodijeljenima predsjedniku.

Izazov i dalje predstavlja ispunjavanje obveza koje je Azerbajdžan preuzeo kao član Vijeća Europe, među ostalim u pogledu provedbe presuda Europskog suda za ludska prava, i kao partner u većini konvencija UN-a o ljudskim pravima. Također je nužno olakšati uspostavu pozitivnog okružja kako bi organizacije civilnog društva mogle obavljati svoje aktivnosti (među ostalim pristup financiranju iz inozemstva) i pružiti potporu braniteljima ljudskih prava i njihovim obiteljima kada je to potrebno. Sloboda izražavanja i okupljanja izrazito je ograničena, a kritiziranje vlade strogo se kažnjava: političkim aktivistima izrečene su oštре kazne, među ostalim navodno na temelju priznanja pod prilicom. Nedavnom ustavnom reformom omogućeno je oduzimanje državljanstva pod određenim okolnostima. Mediji su pod strogim nadzorom vlade. Vlada je poduzela korake za hvatanje ukoštac s korupcijom i poboljšanje transparentnosti, što su i dalje pitanja koja izazivaju ozbiljnu zabrinutost. Azerbajdžan se prema indeksu percepcije korupcije organizacije *Transparency International* nalazi na 120. mjestu od ukupno 169 zemalja. Drugi problemi u području ljudskih prava uključuju dugotrajan istražni pritvor, nepostojanje zakonitog postupanja i uvjete u pritvoru ispod standarda.

Prije ustavnog referenduma oporbene političke stranke nisu se mogle registrirati za službeno sudjelovanje u kampanji. Mnogi članovi oporbenih stranaka i aktivisti bili su pritvoreni u tjednima koji su prethodili referendumu. Nekoliko njih optuženo je zbog sudjelovanja u Gulenovu pokretu. Nakon uhićenja prosvjednika 11. i 17. rujna organizatori su odlučili otkazati najnovije okupljanje koje se planiralo održati 24. rujna. Referendum o ustavu proveden je mirno i propisno (uz službenu izlaznost od 69,7 %).

Kada je riječ o pozitivnim pomacima, u 2016. pomilovano je 147 zatvorenika povodom Novruza (u ožujku), među ostalim 14 istaknutih branitelja ljudskih prava. Naknadno su i novinarka Khadiya Ismaylova te odvjetnik za ljudska prava Intigam Aliyev uvjetno pušteni na slobodu. Yunusovima je dopušteno da putuju u inozemstvo iz zdravstvenih razloga. Predsjednik je 21. listopada potpisao dekret o pojednostavljenju registracije inozemnih donatora za dodjelu bespovratnih sredstava u Azerbajdžanu. Azerbajdžanske vlasti također su odobrile oslobađanje EU-a od obveze registracije kao donatora za programe koji su obuhvaćeni sporazumima o financiranju.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Azerbajdžanom u različitim formatima, među ostalim tijekom sastanka pododbora za pravdu, slobodu, sigurnost, ljudska prava i demokraciju održanog u Bakuu u listopadu. Delegacija EU-a pažljivo prati stanje ljudskih prava i često je svoje glavne bojazni iznosila vlastima i drugim dionicima. Delegacija prati i nekoliko pojedinačnih slučajeva od posebnog interesa i važnosti i poduzima daljnje korake u vezi s njima, sastaje se s odvjetnicima i članovima obitelji zatvorenih aktivista, organizira informativne sastanke o postojećem stanju za delegacije koje posjećuju Azerbajdžan i sastaje se s ombudsmanom. EU je izrazio svoje bojazni putem izjava, govora, formalnih i neformalnih koraka kako bi potaknuo vladu da osigura puno poštovanje ljudskih prava. Bojazni u pogledu ljudskih prava redovito se ističu na svim razinama, pa ih je tako istakla i visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije tijekom posjeta Bakuu u veljači 2016.

U 2016. odlučeno je o dodjeli potpore EU-a trima projektima u području ljudskih prava: 1) jednim od njih podupire se razvoj pravosudnog sustava i poboljšanje usluga koje pružaju agencije koje provode naloge kaznenog suda u Azerbajdžanu – tehnička pomoć (ugovor o uslugama), a provodi ga Particip, 1,4 milijuna EUR; 2) drugim se pruža daljnja potpora zatvorskom sustavu – provodi ga Vijeće Europe (sporazum o delegiranju – zajedničko upravljanje), 500 000 EUR; 3) trećim projektom nastoji se poboljšati nacionalne kapacitete za borbu protiv trgovanja ljudima u Azerbajdžanu (ENCT) – provodi ga Međunarodna organizacija za migracije (sporazum o delegiranju – zajedničko upravljanje), 700 000 EUR.

Drugi projekti koje financira EU, a čija je provedba započela u 2016., obuhvaćaju: dijalog civilnog društva koji provodi Vijeće Europe, 300 000 EUR, i potporu jačanju funkcije povjerenika (ombudsmana) Republike Azerbajdžana za ljudska prava – *twinning* projekt s Njemačkom, 1 360 000 EUR.

Od 2007. EU je u 74 navrata dodijelio bespovratna sredstva u ukupnoj vrijednosti od otprilike 19 milijuna EUR za potporu aktivnostima civilnog društva u Azerbajdžanu, čime je EU postao najveći inozemni donator civilnom društvu u zemlji. Riječ je o sredstvima koja su usmjerena organizacijama civilnog društva (OCD-ima) putem tematskog programa EIDHR-a, nedržavnih aktera i lokalnih vlasti, kao i putem drugih tematskih programa u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI) (osobito u području migracija i azila te ulaganja u ljude), kao i u okviru Instrumenta za civilno društvo pod okriljem Europskog instrumenta za susjedstvo i partnerstvo. *Twinning* projekti bili su iznimno uspješni u Azerbajdžanu. Od 2007. u toj su zemlji pokrenuta 43 *twinning* projekta (25 dovršeno, devet u tijeku i devet u pripremi), čime je ostvarena jedna od najviših stopa provedbe takvih projekata u regiji.

Azerbajdžan je potpisnik većine konvencija UN-a o ljudskim pravima te je uputio trajni poziv za posebne promatračke mehanizme UN-a. U 2016. zemlju su posjetili posebni izvjestitelj za branitelje ljudskih prava i Radna skupina za proizvoljna pritvaranja. U pogledu Vijeća Europe Azerbajdžan ne poštuje uvjek presude Europskog suda za ljudska prava. U predmetu zatvorenog oporbenog političara Ilgara Mammedova azerbajdžanske vlasti nisu izvršile presudu Europskog suda za ljudska prava iz listopada 2014. kojom se poziva da ga se odmah oslobodi. Odbor ministara u okviru Vijeća Europe izrazio je odlučnost da se osigura provedba te presude, kao i da će u tom pogledu aktivno razmotriti mogućnost korištenja svim sredstvima koja toj organizaciji stoje na raspolaganju. Azerbajdžan još treba ratificirati Istanbulsku konvenciju o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, kao i Protokol br. 13 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima za ukidanje smrтne kazne u svim okolnostima.

Azerbajdžan je ostao punopravan član Inicijative za transparentnost ekstraktivnih industrija (EITI). Takvo je članstvo važno za izvoz nafte i plina iz Azerbajdžana. Zbog ograničenjâ u zakonodavstvu u pogledu registracije bespovratnih sredstava, članstvo Azerbajdžana u inicijativi EITI 2015. degradirano je do provedbe popravnih radnji povezanih sa sudjelovanjem civilnog društva u tom postupku. U listopadu 2016. Odbor EITI-ja odlučio je rok u kojem Azerbajdžan mora provesti popravne radnje produljiti do ožujka 2017. To obuhvaća pojednostavljenje postupaka za registraciju bespovratnih sredstava i ukidanje obveze registracije donatora.

Jedan od glavnih izazova u području ljudskih prava jest ograničeno okružje za provedbu aktivnosti organizacija civilnog društva. Prioritet je pojednostavljenje registracije bespovratnih sredstava. I dalje postoje izazovi i u vezi sa slobodom izražavanja i okupljanja, vladavinom prava i neovisnosti sudstva.

Republika Bjelarus

Iako 2016. u Bjelarusu nije bilo znatnih poboljšanja u području ljudskih prava, vlada je prvi put donijela nacionalni akcijski plan za ljudska prava čiji je cilj provedba preporuka u okviru univerzalnog periodičnog pregleda koje je Bjelarus prihvatio. Nisu izmijenjeni ograničavajući zakoni kojima se utječe na temeljne slobode i još se primjenjuje smrtna kazna. Nije uspostavljena neovisna institucija za ljudska prava.

EU i dalje u odnosu na Bjelarus provodi politiku kritičke suradnje, što se ostvaruje poduzimanjem postupnih koraka za bliskiju suradnju s tom zemljom. Vijeće je u Zaključcima Vijeća o Bjelarusu iz veljače 2016. ponovno izrazilo svoju čvrstu predanost jačanju suradnje EU-a s bjelarskim stanovništvom i civilnim društvom i izjavilo da „konkretni koraci koje Bjelarus poduzme u smislu poštovanja općih temeljnih sloboda, vladavine prava i ljudskih prava i nadalje će biti ključni za buduću politiku EU-a prema Bjelarusu”.

Stanje ljudskih prava i dalje je obilježeno sustavnim povredama. Znatno su ograničene sloboda udruživanja i sloboda izražavanja te mnogi dionici koji kritiziraju režim moraju djelovati iz inozemstva. Nedostaci u provedbi temeljne Konvencije ILO-a o prisilnom radu razmotreni su 2016. u okviru Međunarodne konferencije rada. EU je pozvao vladu da izmijeni elemente svojeg zakonodavstva koji bi mogli dovesti do situacija se mogu okarakterizirati kao prisilni rad. Na Međunarodnoj konferenciji rada Bjelarus se odlučno pozvalo da poduzme sve mjere za suzbijanje pribjegavanja prisilnom radu te provodi kazneni progon u tom pogledu, kao i da prihvati tehničku pomoć Međunarodne organizacije rada.

OEISS/ODIHR oštro kritiziraju izborni proces, među ostalim zbog nedostatka transparentnosti i korištenja izbornim aparatom za pružanje potpore trenutačnoj vlasti. Oporbene političke stranke suočavaju se s administrativnim preprekama u pogledu registracije, a djelovanje izvan registriranih organizacija smatra se kaznenim djelom.

Bez obzira na nepostojanje konkretnog napretka u pogledu političkih prava i temeljnih sloboda, vlasti su 2016. bile spremnije raspravljati o pitanjima ljudskih prava s međunarodnim partnerima i civilnim društvom. Pozitivna kretanja u odnosima EU-a i Bjelarusa ojačana su u veljači 2016. nakon što je Vijeće ukinulo većinu mjera ograničavanja protiv Bjelarusa, uglavnom kao odgovor na puštanje na slobodu preostalih političkih zatvorenika u kolovozu 2015. Bjelarska vlada bila je otvorenija za suradnju s EU-om u pogledu pitanja ljudskih prava, što je vidljivo iz posjeta posebnog predstavnika EU-a Lambrinidisa Minsku u ožujku 2016. To je dodatno ojačano organizacijom konferencije o smrtnoj kazni, održavanjem dijaloga EU-a i Bjelarusa o ljudskim pravima, u kojem su djelomično mogle sudjelovati i organizacije civilnog društva, te donošenjem nacionalnog akcijskog plana za ljudska prava.

U rujnu 2016. održani su parlamentarni izbori u otvorenijem ozračju i uz veće mogućnosti kandidiranja oporbenih kandidata, a slijedom toga izabran je jedan oporbeni i jedan nezavisni kandidat.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Bjelarusom u različitim formatima, među ostalim u okviru koordinacijske skupine EU-a i Bjelarusa (u travnju 2016. u Bruxellesu i u studenome 2016. u Minsku) i tijekom godišnjeg dijaloga o ljudskim pravima (u lipnju 2016. u Minsku). Te su manifestacije bile prigoda za otvorene rasprave o nizu pitanja, uključujući, ali ne ograničavajući se na slobodne i poštene izbore, slobodu udruživanja, slobodu izražavanja, neovisnost sudstva, vraćanje građanskih i političkih prava bivšim političkim zatvorenicima i smrtnu kaznu.

EU i njegove države članice neprestano lobiraju za uključivanje civilnog društva u savjetovanja o pitanjima u području ljudskih prava i redovito se sastaju s braniteljima ljudskih prava tijekom posjeta na visokoj razini. EU pomaže u jačanju i razvijanju kapaciteta civilnog društva pružajući potporu nizu projekata koje provode nevladine organizacije i organizacije za ljudska prava. EU je 2016. znatno povećao svoj angažman s civilnim društvom oslanjajući se na stručno znanje nevladinih organizacija i Platforme civilnog društva u okviru Istočnog partnerstva i obavješćujući ih o EU-ovoj politici prema Bjelarusu.

EU je 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo (ENI), EIDHR-a, instrumenta programa organizacija civilnog društva / lokalnih vlasti, kao i putem financijskih sredstava država članica EU-a.

Sudjelovanje nevladinih organizacija važna je sastavnica i projekata u drugim područjima, poput gospodarskog razvoja i okoliša. Time je osiguran forum za dijalog o politikama između uprave i civilnog društva te se doprinijelo uspostavi povjerenja između tih dviju strana.

Bjelarus je potpisnik niza međunarodnih konvencija o ljudskim pravima. Ta je zemlja ratificirala deset međunarodnih konvencija o ljudskim pravima te prihvatile nadležnost Odbora za ljudska prava i Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) za primanje i razmatranje priopćenja primljenih od pojedinaca koji su u njezinoj nadležnosti. Bjelarus je priznao istražni postupak na temelju Konvencije protiv mučenja i na temelju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.

Bjelarus ne priznaje mandat posebnog izvjestitelja UN-a o stanju ljudskih prava u Bjelarusu.

EU u Zaključcima Vijeća o Bjelarusu iz veljače 2016. poziva bjelaruske vlasti da brzo nastave s provođenjem preporuka OEES-a/ODIHR-a; podsjeća da pridaje veliku važnost poboljšanju u tom području i poštovanju ljudskih prava, demokracije i vladavine prava; osuđuje primjenu smrtne kazne u Bjelarusu i potiče bjelaruske vlasti da uvedu moratorij kao prvi korak prema njezinu ukidanju.

Gruzija

Gruzija je 2016. konsolidirala znatan napredak postignut u usklađivanju nacionalnog prava sa standardima EU-a, među ostalim u području ljudskih prava. Gruzija je nastavila s provedbom strategije za ljudska prava za razdoblje od 2014. do 2020., kao i povezanog akcijskog plana za 2016. i 2017. Cilj izmjena izbornih sustava bilo je osiguravanje jednakog prava glasa. Na parlamentarnim izborima u listopadu 2016. poštovale su se temeljne slobode.

EU je na devetom dijalogu o ljudskim pravima između EU-a i Gruzije u travnju primio na znanje znatan napredak ostvaren u rješavanju pitanja mučenja i zlostavljanja, no naglasio je potrebu za dalnjim naporima na sprečavanju zlostavljanja u pritvoru i osiguravanju pravilne istrage svih slučajeva, s ciljem da se odgovorne privede pravdi. EU je pozdravio znatan napredak koji je Gruzija ostvarila u poboljšanju standarda ljudskih prava i potaknuo Gruziju da nastavi s reformama i pristupi rješavanju preostalih izazova, osobito siromaštva djece, diskriminacije, nasilja u obitelji i rodne ravnopravnosti.

Parlamentarni izbori u 2016. bili su konkurentni i dobro su provedeni te su se u načelu poštovale temeljne slobode. Općenito smireno i otvoreno ozračje u kojem se kampanja provodila bilo je, međutim, narušeno tvrdnjama o nezakonitom provođenju kampanje, slučajevima nedostatka transparentnosti i djelotvorne pravne zaštite te nizom nasilnih incidenata.

Nije donesen Zakon o slobodi informiranja. Pravnim okvirom jamči se sloboda tiska. Medijski dionici nastavili su neovisno obavljati svoj posao, bez nepotrebnog ometanja ili straha od nasilja ili progona. Zbog političke polarizacije medija, zajedno sa sve većom konsolidacijom vlasništva i niskim prihodima medija, organizacija *Freedom House* 2016. ocijenila je gruzijsko medijsko okružje kao „djelomično slobodno”.

Reformama se promicala sudska neovisnost, profesionalizam, odgovornost i djelotvornost. U „trećem paketu” pravosudnih reformi donesenom u prosincu 2016. pristupa se rješavanju većine neriješenih pitanja, poput manjka transparentnosti u pravosudnom upravljanju. Unatoč predanosti vlade, nije ostvaren napredak u uspostavi djelotvornog neovisnog istražnog tijela za rješavanje navodnih povreda dužnosti od strane tužitelja i službenika kaznenog progona. Također ne postoji djelotvoran nadzor parlamenta nad ustanovama kaznenog progona.

Napredak je ostvaren u pogledu zatvorskog sustava poboljšanjem postupanja sa zatvorenicima i stanja u pogledu zdravstvene zaštite. Međutim, udio zatvorenika u ukupnom stanovništvu među najvećima je u Europi. U pogledu sprečavanja i borbe protiv korupcije u ožujku 2016. donesena je revidirana strategija za borbu protiv korupcije; njezino je područje primjene dodatno prošireno na lokalnu razinu te je u prosincu 2016. uspostavljen sustav praćenja izjava o imovinskom stanju u državnoj službi. U Gruziji su prethodno provedena dva kruga praćenja; jedan je provela Skupina država protiv korupcije (GRECO) u okviru Vijeća Europe, a drugi OECD-ova mreža za borbu protiv korupcije. Još se treba pristupiti rješavanju problema financiranja političkih stranaka uzimajući u obzir preporuke GRECO-a (treći krug evaluacija), mora se primjenjivati izjava o imovinskom stanju te je potrebno posvetiti veću pozornost provedbi politika za borbu protiv korupcije, osobito na sektorskoj razini.

U pogledu jednakog postupanja potpunu provedbu Zakona o uklanjanju svih oblika diskriminacije koči nedostatak djelotvornih sankcija i preventivnih mjera. Nisu donesene zakonodavne izmjene za jačanje mehanizma za borbu protiv diskriminacije. Državne institucije u nekim slučajevima nisu odmah i učinkovito reagirale na povrede ljudskih prava i diskriminaciju manjina, LGBTI zajednice i vjerskih manjina.

U pogledu rodne neravnopravnosti akcijski plan za ljudska prava obuhvaća odredbe o borbi protiv nasilja nad ženama, nasilja u obitelji i zaštiti žrtava. Povećano je sudjelovanje žena u politici, iako je općenito nisko: 16 % novoizabranih zastupnika u parlamentu 2016. bile su žene, u usporedbi s 12 % na prethodnim izborima. I dalje je visoka incidencija nasilja nad ženama. Gruzija u 2016. nije ratificirala Istanbulsku konvenciju o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

U pogledu prava djece siromaštvo djece i dalje je rašireno unatoč pokušajima reforme sustava socijalne pomoći i utvrđivanja najugroženije djece. Stupanjem na snagu Zakona o maloljetničkom pravosuđu u siječnju 2016. uspostavljen je sveobuhvatni pravni okvir za djecu koja sudjeluju u sudskim postupcima, djecu žrtve i djecu svjedočke. Izmijenjen je Građanski zakon te će odredba kojom se dopušta brak uz roditeljski pristanak za djecu mlađu od 18 godina u potpunosti biti ukinuta u siječnju 2017. Gruzija je ratificirala Treći fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta, čime se ugroženoj djeci puža mogućnost pravne zaštite u slučaju povrede njihovih prava. Gruzija se suočava s visokom razinom siromaštva i nejednakosti, iako se siromaštvo u 2014. smanjuje već četvrtu godinu zaredom. Siromaštvo je također jedan od glavnih povoda dječjeg rada.

Postojećim pravnim okvirom predviđa se sloboda osnivanja i djelovanja političkih stranaka i organizacija civilnog društva. Zakonodavni postupci i političko odlučivanje sve su uključiviji, međutim građansko sudjelovanje u njima i dalje je povremeno.

EU je nastavio pomno pratiti i podupirati procese reforme putem proračunske potpore, bespovratnih sredstava (osobito javnom pravobranitelju i projektima EIDHR-a) i zajedničkih djelovanja s međunarodnim organizacijama, osobito u području pravosuđa, reforme javne uprave i zatvorskog sustava. Također je promatrao predizborni i izborni okružje, među ostalim pružanjem potpore izbornim reformama, praćenjem medija tijekom izbornog procesa i doprinosom misiji OEES-a/ODIHR-a za promatranje izbora upućivanjem osoblja delegacije EU-a. Deveti dijalog o ljudskim pravima između EU-a i Gruzije održan je u Bruxellesu u travnju 2016. Pitanja ljudskih prava i temeljnih radničkih prava postavljaju se i u kontekstu praćenja sustava OSP+ (izvješće o općem sustavu povlastica tijekom razdoblja 2014. – 2015.).

Voditelji misija u listopadu 2016. donijeli su akcijski plan za demokraciju koji se odražava u zajedničkoj izradi programa s državama članicama EU-a.

Šef delegacije i brojni veleposlanici država članica EU-a redovito sudjeluju u javnim manifestacijama o ljudskim pravima i ističu važnost promicanja i zaštite ljudskih prava. Javnom pravobranitelju daje se istaknuta potpora redovitim prisustvovanjem šefa delegacije na njegovim manifestacijama. Program civilnog društva provodi se raznim djelovanjima, a civilno društvo redovito se obavlješće te se s njime provode savjetovanja o pitanjima politike. Dan ljudskih prava obilježen je nizom manifestacija kojima se usmjerila pozornost na postignuća te zemlje i izazove s kojima se ona suočava u području ljudskih prava. U okviru projekata koje financira EU organizirano je više od deset manifestacija, među ostalim kampanja za borbu protiv nasilja u obitelji, prezentacija o integraciji osoba s invaliditetom, natjecanja u pisanju eseja o ljudskim pravima i aktivnosti na ulicama u devet gradova diljem zemlje.

Ključna pomoć provodi se putem programa „Ljudska prava za sve” u okviru programa naslovленог „Posebne mjere za Gruziju i Moldovu iz 2014.” (10 milijuna EUR), kojim se dopunjuje dijalog o politikama između Gruzije i EU-a. Opći je cilj ojačati zaštitu ljudskih prava u područjima koji su u sporazumima između EU-a i Gruzije određeni kao prioriteti, uključujući prava pripadnika manjina i ugroženih skupina, unutarnji i vanjski nadzor nad izvršavanjem zakonodavstva, zaštitu privatnosti, radna prava, slobodu izražavanja i informiranja. U okviru programa za pravosuđe, ukupne vrijednosti od 50 milijuna EUR, pristupa se rješavanju pitanja u području sudstva te privatnog i upravnog prava, kao i pitanja pristupa pravosuđu. Cilj bilateralnih djelovanja u suradnji s Vijećem Europe jest provedba presuda Europskog suda za ljudska prava od strane sudova, građanska integracija nacionalnih manjina, zdravstvena zaštita u zatvorima, pranje novca, slobodni i profesionalni mediji, sloboda interneta, izborna pomoć i potpora odvjetničkim komorama. Kako bi se poboljšala učinkovitost, odgovornost i transparentnost javne uprave u Gruziji, pruža se tehnička i proračunska potpora vlasti za razvoj politika i zakonodavstva, reformu državne uprave, e-upravljanje, upravljanje javnim financijama, pružanje javnih usluga građanima, sprečavanje i borbu protiv korupcije i pristup građana administrativnim informacijama. EU u istim područjima podupire i parlament, ombudsmana i organizacije civilnog društva (45 milijuna EUR u razdoblju od 2015 .do 2020.). U 2016. provodilo se 12 EIDHR-ovih projekata, a od 2016. sredstva će se udružiti sa sredstvima za 2017. (1,6 milijuna EUR); novi poziv neće se objaviti do 2017.

Gruzija je ostvarila dobre rezultate u pogledu ratifikacije međunarodnih instrumenata za ljudska prava, ali još nije stranka Međunarodne konvencije o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka. Vijeće za ljudska prava 17. ožujka 2016. usvojilo je ishod univerzalnog periodičnog pregleda za Gruziju. Od 2009. Gruzija Općoj skupštini podnosi godišnje rezolucije o interno raseljenim osobama u okupiranim područjima (posljednja rezolucija donesena je 7. lipnja 2016.). Na 33. zasjedanju Vijeća za ljudska prava Gruzija je odlučila odgoditi nacrt rezolucije o stanju ljudskih prava u odcijepljenim regijama Južnoj Osetiji i Abhaziji za 2017. te je umjesto toga na tom zasjedanju predstavila zajedničku izjavu.

Gruzija se pri OEES-u redovito pridružuje izjavama EU-a o bojaznima u pogledu ljudskih prava te je sufinancirala nacrt odluka EU-a o temeljnim slobodama uoči nedavno održanih ministarskih vijeća.

Međunarodni kazneni sud u siječnju 2016. naložio je istragu ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti počinjenih u ratu u Gruziji u kolovozu 2008.

Pravni okvir Gruzije postupno se usklađuje s pravnom stečevinom EU-a i s nekoliko međunarodnih konvencija. Ispravna provedba i primjena zakonodavstva općenito je ključan izazov za Gruziju. Osobito postoji potreba za jačanjem institucijskih kapaciteta za provedbu zakonodavstva u području borbe protiv diskriminacije i jednakih prava / rodnih pitanja. Gruzija ujedno treba dodatno promicati uspostavu sustava inspekcije rada kojim se omogućuje učinkovit nadzor u pogledu ostvarivanja temeljnih radničkih prava.

Republika Moldova

Republika Moldova (u dalnjem tekstu Moldova) u 2016. ponovno je uspostavila određeni stupanj političke stabilnosti, uz vladu na čijem je čelu od 20. siječnja 2016. premijer Filip. Iako je parlament mogao donijeti važne zakonodavne akte, među ostalim u području vladavine prava, tek treba pristupiti njihovoј provedbi te je potrebno nastaviti s procesom reforme u ključnim područjima, kao što su sudstvo i borba protiv korupcije.

U Zaključcima Vijeća o Moldovi iz 2016.⁵⁶ EU je pozvao na rješavanje pitanja politizacije institucija i sustavne korupcije. Reforma pravosuđa i potreba za odlučnom istragom velikih bankarskih prijevara također su bile ključne točke u dijalogu o politikama između EU-a i Moldove. Prioriteti EU-a u području ljudskih prava obuhvaćali su borbu protiv mučenja i zlostavljanja, borbu protiv diskriminacije, slobodu medija te prava djece i osoba s invaliditetom. Učinkovito ostvarivanje temeljnih radničkih prava također je pitanje koje izaziva zabrinutost s obzirom na planirano restrukturiranje aktualnog sustava inspekcije rada.

Tijekom 2016. održano je nekoliko istaknutih suđenja, uglavnom iza zatvorenih vrata. Nastavili su se postupci u predmetima protiv predstavnika oporbenih pokreta, kao i sudaca i odvjetnika koji rade na istaknutim predmetima ili su takvi postupci protiv njih pokrenuti. Medijske kuće koje imaju bliske odnose s oporbenim političarima i istraživačkim novinarima upozoravale su na pritisak i teškoće koje su, među ostalim, rezultat nepostojanja poštenog tržišnog natjecanja u medijskom sektoru i velike koncentracije vlasništva nad medijima. Uvjeti u pritvoru i dalje su loši. Nasilje u obitelji, i nad ženama i nad djecom, i dalje je rašireno. Trgovanje ljudima i dalje je velik problem, a vlasti se još nisu uhvatile ukoštac s njime.

Predsjednički izbori održani u listopadu/studenome 2016., odnosno prvi neposredni predsjednički izbori od 1996., uglavnom su provedeni u skladu s međunarodnim standardima, iako uz nedostatke u pogledu financiranja kampanje, korištenja administrativnim sredstvima i medijske pokrivenosti. Igor Dodon prisegnuo je za predsjednika 23. prosinca 2016.

Tijekom 2016. poduzete su neke reforme i donesene neke odluke u vezi s ljudskim pravima, uključujući: izmjene Zakona o borbi protiv nasilja u obitelji, imenovanje pravobranitelja za djecu, strategiju o međuetničkim odnosima i odluku Ustavnog suda o ograničavanju istražnog pritvora. Još jedan pozitivan pomak ostvaren je ponovnim uvođenjem nacionalnog preventivnog mehanizma za borbu protiv mučenja.

⁵⁶ Zaključci Vijeća o Republici Moldovi, 15. veljače 2016.

U srpnju 2016. u potpunosti je stupio na snagu Sporazum o pridruživanju između EU-a i Moldove te se nastavilo s usklađivanjem sa zakonodavstvom EU-a u raznim sektorima, dok su vladavina prava i ljudska prava, uključujući radnička prava, i dalje bili na istaknutom mjestu na dnevnom redu svih bilateralnih sastanaka. Ti sastanci uključivali su sastanak Vijeća za pridruživanje (u ožujku), sastanak Pododbora za slobodu, sigurnost i pravdu (u lipnju), sastanak Odbora za pridruživanje (u listopadu), sastanak Pododbora za trgovinu i održivi razvoj (u studenome), kao i bilateralne posjete na visokoj razini, poput posjeta premijera Filipa Bruxellesu (u ožujku i listopadu) i posjeta povjerenika Hahna Kišinjevu (u rujnu).

Godišnji dijalog o ljudskim pravima, održan u Bruxellesu 8. lipnja, kao i godišnji razgovori stručnjaka za ljudska prava, održani u Kišinjevu 12. prosinca zajedno s OESS-om, Vijećem Europe i UN-om, bili su prilika za podrobnije rasprave o nizu pitanja, među ostalim o slobodi medija, mjerama za borbu protiv mučenja i zlostavljanja, nasilju u obitelji, pravima djece, borbi protiv diskriminacije, pravima pripadnika nacionalnih manjina i slobodi vjeroispovijesti i uvjerenja.

Voditelji misija EU-a 15. prosinca 2016. izdali su lokalnu izjavu o ljudskim pravima, usredotočujući se na sudstvo i medije. Glasnogovornička služba visoke predstavnice tijekom godine iznosila je komentare o transparentnosti sudskih rasprava i kaznenog progona sudaca kao odgovor na upite medija.

Početkom 2016. misija za istorazinsku ocjenu koju financira EU ocijenila je funkcioniranje institucija vladavine prava u Moldovi. Izdala je nekoliko preporuka za uklanjanje bojazni u pogledu neovisnosti sudstva, kao i u pogledu korupcije.

Delegacija EU-a i predstavnici država članica sustavno su nazočili sudskim raspravama u većini istaknutih predmeta.

Savjetovanja s civilnim društvom nastavila su se tijekom cijele godine, posebno u pogledu manifestacija u vezi s ljudskim pravima. Osim toga, delegacija EU-a povodom međunarodnih dana (Međunarodnog dana ljudskih prava, Svjetskog dana borbe protiv trgovanja ljudima, Međunarodnog dana žena) objavila je izjave na društvenim medijima, a predstavnici delegacije EU-a sustavno su nazočili manifestacijama koje su tim povodom organizirane.

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima financiranim u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo (ENI), Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) i programa organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti (CSO-LA).

Financirano je deset projekata u ukupnom iznosu od 3,6 milijuna EUR. Neki od tih projekata bili su usmjereni na borbu protiv diskriminacije, među ostalim na rješavanje pitanja diskriminacije i zlostavljanja djece u okviru pravosudnog sustava, diskriminacije Roma, diskriminacije LGBTI osoba, pružanje potpore nacionalnom sustavu za borbu protiv diskriminacije. Drugi su se projekti bavili pitanjima prava osoba s invaliditetom, sprečavanja mučenja i zlostavljanja, rodne ravnopravnosti, borbe protiv nasilja u obitelji, medija i potpore ugroženoj djeci i obiteljima.

Delegacija EU-a također je objavila lokalni poziv EIDHR-a na dostavu prijedloga s ciljem utvrđivanja projekata u području pripreme izbora, praćenja suđenja, slobode izražavanja i zaštite prava pripadnika manjina.

Osim toga, države članice nastavile su s financiranjem projekata kojima se podupire civilno društvo i kojima je obuhvaćen širok raspon pitanja u području ljudskih prava.

U okviru drugog UN-ova univerzalnog periodičnog pregleda, održanog 4. studenoga 2016., izdano je 200 preporuka, a Moldova je njavila da će poduzeti daljnje korake u pogledu njih 197, ali ne i u pogledu triju preporuka, što uključuje poziv na ratifikaciju Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima koju je Moldova potpisala 2002.

Unatoč nekim poboljšanjima pravnog okvira u pogledu financiranja stranaka i izbornih kampanja, tek je potrebno pristupiti provedbi nekih preporuka međunarodnih promatrača, među ostalim u pogledu prekomjernog ograničavanja donacija glasača iz dijaspore i nedostatka odgovarajućeg sankcioniranja pristrane medijske pokrivenosti.

Ukrajina

Opće stanje ljudskih prava u Ukrajini pod velikim je utjecajem sukoba na istoku zemlje i nezakonitog prijenosa Krimskog poluotoka Ruskoj Federaciji, što se i dalje smatra teškom povredom ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog prava. Druga pitanja uključuju diskriminaciju na različitim osnovama, sigurnost novinara, mučenje i zlostavljanje te zaštitu ugroženih skupina. Među pozitivnim pomacima ističu se zakonodavne promjene koje se odnose na sudstvo.

EU-ovi prioriteti usmjereni su na odgovornost za sve zločine počinjene tijekom trenutačnog oružanog sukoba, potporu reformi institucija vladavine prava, zaštitu od zlostavljanja i mučenja, zagovaranje izborne reforme, promicanje slobode medija i slobode okupljanja te zaštitu prava pripadnika manjina.

Na Krimskom poluotoku položaj krimskih Tatara i dalje je poseban razlog za zabrinutost, a zabrinjava i položaj novinara i drugih osoba koje se otvoreno protive nezakonitom pripajanju. Aktivnosti Medžlisa, samoupravnog tijela krimskih Tatara, proglašene su „ekstremističkima” te ih je u travnju 2016. takozvani Vrhovni sud Krima zabranio, a tu je odluku u rujnu 2016. potvrdio Vrhovni sud Ruske Federacije.

Nastavlja se s rušenjem vladavine prava i javnog reda na istoku Ukrajine u području koje nije pod nadzorom vlade. Najteži slučajevi mučenja, zlostavljanja i nekažnjavanja osobito su zabilježeni u područjima koja nisu pod nadzorom ukrajinske vlade. Istodobno su međunarodna nadzorna tijela uputila kritike ukrajinskoj vlasti zbog slučajeva prisilnih nestanaka, proizvoljnog pritvaranja i zlostavljanja.

EU je potaknuo vlasti na donošenje dugoročne strategije za integraciju interna raseljenih osoba i nastavak isplata socijalne pomoći i mirovinu koje su obustavljene do provjere njihova mjesta boravišta.

Ostvaren je određeni napredak u pogledu kršenja ljudskih prava počinjenih tijekom prosvjedâ na Majdanu i nasilnih događaja u Odesi 2. svibnja 2014., no samo je nekoliko počinitelja privедено pravdi. Rjeđi su fizički napadi na novinare i nekažnjavanje takvih kaznenih djela. Nedostatak sigurnosti novinara i dalje predstavlja problem, djelomično zbog objave osobnih podataka novinara koji su radili u separatističkim područjima od strane različitih ukrajinskih izvora. Ostvaren je određeni napredak u reformi javne radiotelevizijske kuće.

Nužne zakonodavne promjene obuhvaćaju zabranu svih oblika diskriminacije, među ostalim diskriminacije utemeljene na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu, izradu novog Zakona o radu i novog Zakona o borbi protiv diskriminacije te zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina u okviru novog Zakona o obrazovanju.

Usvajanje izmjena ustava u odnosu na sudstvo od strane parlamenta i njihovo stupanje na snagu jedno je od glavnih reformnih postignuća u 2016. Povećanjem pravne pomoći poboljšan je pristup pravosuđu. Ukrajina je također ostvarila znatan zakonodavni i institucijski napredak u borbi protiv korupcije, uspostavom institucionalnog okvira i pokretanjem sustava e-prijava za javne službenike.

Vlada je donijela ambicioznu nacionalnu strategiju i akcijski plan u području ljudskih prava, uz jasne vremenske okvire i jasno utvrđene odgovornosti. Potrebno je osigurati odgovarajuća sredstva za njihovu provedbu. Nastavilo se s reformom sektora civilne zaštite, a savjetodavna misija EU-a u Ukrajini (EUAM Ukraine) imala je ključnu ulogu u potpori ukrajinskim vlastima u njihovim naporima na jačanju poštovanja vladavine prava, povećanju učinkovitosti i kvalitete pružanja usluga te jačanju povjerenja građana u policiju i sudstvo.

EU i Ukrajina nastavili su zajednički aktivno surađivati u pitanjima ljudskih prava. U srpnju 2016. u Kijevu je održan godišnji dijalog o ljudskim pravima. Među ostalim raspravljaljalo se o stanju ljudskih prava na Krimskom poluotoku i područjima u istočnoj Ukrajini koja nisu pod kontrolom vlade, pravima interna raseljenih osoba, istragama događaja na Majdanu i u Odesi, sprečavanju zlostavljanja i mučenja, zakonodavstvu u području medija i sigurnosti novinara, nediskriminaciji i ljudskim pravima LGBTI osoba te položaju ukrajinskih državljana nezakonito pritvorenih u Rusiji.

Osim toga, ljudska prava bila su na dnevnom redu u kontekstu sastanka na vrhu EU-a i Ukrajine, Vijeća za pridruživanje i Odbora za pridruživanje, kao i u okviru brojnih posjeta povjerenikâ i drugih visokih dužnosnika koji predstavljaju institucije EU-a i države članice. Delegacija EU-a u Kijevu redovito je surađivala s ukrajinskim vlastima, među ostalim s povjerenikom za ljudska prava (ombudsman) pri ukrajinskom parlamentu.

EU je sudjelovao u kontinuiranom dijalogu s organizacijama za ljudska prava i u Ukrajini i u Bruxellesu, među ostalim u nizu savjetovanja uoči održavanja dijaloga o ljudskim pravima. Delegacija je organizirala niz manifestacija, na primjer s ukrajinskim parlamentom o rodnoj ravnopravnosti te s ombudsmanom povodom Dana ljudskih prava.

Visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije i njezina glasnogovornička služba izdali su nekoliko izjava u kojima pozivaju na puštanje na slobodu ukrajinskih državljana koji su nezakonito pritvoreni u Rusiji, među ostalima Nadije Savčenko, koja je naknadno puštena na slobodu. Delegacija EU-a u Moskvi naznačila je nekoliko sudske rasprave. Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije u javnim je izjavama skretala pozornost i na položaj krimskih Tatara, među ostalim na zabranu aktivnosti Medžlisa i postupanje s njegovim vođom Ilmijem Umerovim.

EU je nastavio pružati potporu ukrajinskom civilnom društvu i braniteljima ljudskih prava u njihovu radu u području političkih, civilnih, gospodarskih, društvenih i kulturnih prava te demokratizacije putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) i programa potpore ukrajinskom civilnom društvu koji se financira u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo (ENI). EU se trenutačno koristi tim instrumentima za podupiranje ukupno 15 projekata vrijednih 9,74 milijuna EUR u području ljudskih prava i demokracije, kao što su prava interna raseljenih osoba, jačanje neovisnih medija i uloga civilnog društva u procesu reforme. U studenome je objavljen novi poziv na dostavu prijedloga. EU putem Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru među ostalim podupire i rad Promatračke misije UN-a za ljudska prava u Ukrajini.

Ukrajina je ratificirala većinu temeljnih instrumenata za ljudska prava i dobro surađuje u okviru njih. Izmjenama ustava koje se odnose na sudstvo, a koje su usvojene tijekom ljeta, omogućit će se i ratifikacija Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda (MKS), iako tek nakon trogodišnjeg prijelaznog razdoblja. Ukrajina je od studenoga 2013. izdala dvije deklaracije kojima se prihvata nadležnost Međunarodnoga kaznenog suda na državnom području Ukrajine. Ukrajina je potpisala Istanbulsku konvenciju o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, no parlament je 2016. nije ratificirao.

Pododbor Ujedinjenih naroda za sprečavanje mučenja posjetio je Ukrajinu u svibnju, a nastavio je s posjetom u rujnu nakon što je posjet obustavljen jer mu nije omogućen pristup svim ustanovama za zadržavanje.

Pozivajući se na učinke sukoba koji je u tijeku, Ukrajina je obavijestila o odstupanjima od nekih svojih obveza na temelju Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Europske konvencije o ljudskim pravima. Obvezala se na uspostavu mehanizma periodičnog neovisnog pregleda tih odstupanja od strane parlamenta.

U kontekstu oružanog sukoba na istoku Ukrajine koji je u tijeku, kao i u kontekstu nezakonito pripojenog Krimskog poluotoka, sve strane moraju poštovati ljudska prava i međunarodno humanitarno pravo. Međunarodni dionici u području ljudskih prava moraju imati potpun, slobodan i neograničen pristup cjelokupnom državnom području Ukrajine, među ostalim Krimu i Sevastopolju. Nacionalna strategija i akcijski plan u području ljudskih prava sveobuhvatni su, podrobno pripremljeni instrumenti. Nužno je osigurati odgovarajuća sredstva za njihovu provedbu.

Arapska Republika Egipat

Egipat ulaže napore u ostvarenje napretka, iako valja priznati da se suočava s vrlo izazovnim okružjem obilježenim terorizmom, ozbiljnim društvenim i gospodarskim teškoćama i regionalnim krizama, i da se nalazi u tranziciji prema demokraciji, koja je pokrenuta 2011. svrgavanjem predsjednika Mubaraka. Međutim, napredak u području ljudskih prava i temeljnih sloboda i dalje predstavlja izazov.

Na temelju uvjerenja da su sloboda okupljanja i izražavanja, zakonito postupanje te branitelji ljudskih prava / organizacije za ljudska prava i zabrana diskriminacije ključni za dobro upravljanje i dugoročnu stabilnost, ključna područja na koja se EU usredotočuje u Egiptu jesu poštovanje vladavine prava, zakonito postupanje, istraga zlouporaba, prostor i tolerancija za civilno društvo i zabrana diskriminacije, među ostalim na temelju spola, dobi ili vjeroispovijesti.

Slučajevi proizvoljnih uhićenja i dugotrajnog istražnog pritvora u skladu s kontroverznim Zakonom o prosvjedima iz 2013. i dalje izazivaju zabrinutost, kao i kontinuirano upućivanje civila na vojne sudove, masovna suđenja i izricanja smrtnih kazni. Zabrinjavajuće je i kažnjavanje prosvjednika i aktivista te sve veći pritisak na novinare, kulturne organizacije, istraživače i branitelje ljudskih prava / organizacije ljudskih prava, ne samo zabranom putovanja, nego i uhićenjima i pritvaranjem. Osim toga, i dalje se redovito prijavljuju mučenje, prisilni nestanci i loši uvjeti u pritvoru, kao i prekomjerna upotreba sile od strane policije. I dalje se izriču oštре kazne za klevetu religije te se i dalje provodi represija LGBTI zajednice, rašireno je seksualno i rodno uvjetovano nasilje (iako je ostvaren određeni napredak donošenjem novog zakona) te se i dalje prakticira dječji rad.

Izbor novog Zastupničkog doma, što uključuje Odbor za ljudska prava, pozitivan je korak. Pozitivni su i slučajevi odgovornosti, među ostalim kazneni progon i povremeno zatvaranje nasilnih policijskih službenika. Oštira politika u pogledu zaštite vjerskih manjina, osobito kršćana, te prava žena, među ostalim odvraćanje od prakse sakacanja ženskih spolnih organa, također je dobrodošao napredak.

Glavna pitanja ljudskih prava isticana su tijekom godine na visokoj razini od strane šefa delegacije / *Charge D'Affaires*, kao i u kontekstu posjeta na visokoj razini od strane vodećeg kadra (visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije, zastupnikâ u Europskom parlamentu, PSO-a, koordinatora EU-a za borbu protiv terorizma i povjerenikâ). Redovito su održavani sastanci između delegacije EU-a i Odjela za ljudska prava i socijalna pitanja u Ministarstvu vanjskih poslova, a na tim je sastancima delegacija isticala glavna pitanja u području ljudskih prava i raspitivala se o posebno zabrinjavajućim slučajevima, među ostalim o slučajevima pritvaranja branitelja ljudskih prava, pravnoj situaciji organizacija za ljudska prava nad kojima se vrši pritisak, kao i o novom nacrtu zakonodavstva o nevladinim organizacijama koji je parlament donio u studenome 2016. Sastanak pododbora EU-a i Egipta o migracijama te socijalnim i konzularnim poslovima održan je 21. siječnja. EU je na sastanku o socijalnim pitanjima imao priliku istaknuti važnost aspekata povezanih s pravima žena, djece, osoba s invaliditetom i drugih segmenata društva u nepovoljnem položaju.

EU je opetovano izražavao zabrinutost u svojim izjavama te poduzimanjem formalnih i neformalnih koraka kako bi se egipatske vlasti potaknulo da dopuste neovisno funkcioniranje organizacija civilnog društva i branitelja ljudskih prava, bez straha od zastrašivanja.

Tijekom posjeta EU-a na visokoj razini delegacija EU-a organizirala je sastanke s istaknutim organizacijama za ljudska prava / braniteljima ljudskih prava, na kojima se raspravljalo o stanju ljudskih prava u zemlji, a osobito o položaju civilnog društva.

EU se redovito sastajao s braniteljima ljudskih prava s ciljem rasprave o važnim pitanjima u području ljudskih prava. Sastanci neformalne skupine EU-a za ljudska prava održavali su se jednom mjesечно, a na njima se raspravljalo o kretanjima i bojaznima u području ljudskih prava. Kao gostujući govornici pozivani su branitelji ljudskih prava, članovi Nacionalnog vijeća za ljudska prava, zastupnici u parlamentu i drugi važni sugovornici u području ljudskih prava. Delegacija EU-a i države članice EU-a pratile su istaknute sudske predmete s gledišta ljudskih prava.

Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije izdala je ukupno četiri izjave, izražavajući zabrinutost u pogledu stanja ljudskih prava u Egiptu, nametanja zabrana putovanja, zamrzavanja imovine, uručivanja sudske pozive braniteljima ljudskih prava te podizanja optužnice i naknadnog izricanja dvogodišnjih zatvorskih kazni trima načelnicima novinarskog sindikata.

Europski parlament 8. ožujka donio je neobvezujuću rezoluciju⁵⁷ u kojoj se preporučuje obustava vojne pomoći i potpore Egiptu koja se upotrebljava za unutarnju represiju u svjetlu „otmice, divljačkog mučenja i ubojstva“ talijanskog doktoranda Giulija Regenija u Kairu, ističući da to nije bio izolirani slučaj, već se pojavio u kontekstu mučenja, smrti u pritvoru i prisilnih nestanaka diljem Egipta u posljednjih nekoliko godina.

EU je nastavio spominjati Egipat u izjavi u okviru „točke 4.“ na sastancima Vijeća za ljudska prava, izražavajući ozbiljnu zabrinutost u pogledu stanja ljudskih prava.

EU je 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima kojima se podupiru ljudska prava u okviru raznih instrumenata (EIDHR-a, DCI-NSA-a⁵⁸ i CSO-LA-a⁵⁹, Instrumenta za civilno društvo, globalnom raspodjelom u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo i partnerstvo, bilateralnim omotnicama iz Europskog instrumenta za susjedstvo i partnerstvo).

Delegacija EU-a u Kairu trenutačno upravlja sa 67 dodijeljenih bespovratnih sredstava u području ljudskih prava (27 milijuna EUR). Projektima koje financira EU izravno se doprinosi promicanju i zaštiti civilnih, političkih, društvenih, gospodarskih i kulturnih prava. Aktivnosti su usmjerenе na borbu protiv svih oblika diskriminacije (rodno uvjetovane, vjerske i kulturne diskriminacije), kao i na borbu protiv sakaćenja ženskih spolnih organa i trgovanja ljudima. Njima se također unapređuju prava žena, prava djece, prava migranata, prava osoba s invaliditetom, pristup pravosuđu, pristup kulturi, kulturna raznolikost i lokalno upravljanje.

U okviru Regionalnog programa razvoja i zaštite (RDPP) EU podupire napore UNHCR-a na potrebama raseljenih osoba u Egiptu u pogledu međunarodne zaštite, i to poticanjem registracije, utvrđivanja statusa izbjeglica i sposobnosti za obradu preseljenja, kao i poboljšavanjem uvjeta prihvata, među ostalim u ustanovama za zadržavanje.

⁵⁷ Rezolucija Europskog parlamenta od 10. ožujka 2016. o Egiptu, posebno slučaju Giulija Regenija (2016/2608(RSP)).

⁵⁸ Instrument za razvojnu suradnju – program za nedržavne aktere.

⁵⁹ Program organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti.

U 2016. donesen je Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost (GAP) II (2016. – 2020.). Na nacionalnoj razini GAP II prenesen je u okvir za provedbu i praćenje namijenjen Egiptu, koji su zajednički razvili EU i države članice. Taj okvir obuhvaća usredotočenost na odabrane ciljeve u području osnaživanja žena i rodne ravnopravnosti, koje treba postići političkim dijalogom i dijalogom o politikama, finansijskom pomoći i drugim sredstvima, poput istraživačkih aktivnosti. Prvo izvješće u kojem se opisuje pristup na razini pojedine zemlje za provedbu akcijskog plana GAP II podneseno je sjedištu u studenome 2016., zajedno s izvješćem i predviđenim dalnjim postupanjem u vezi s pomakom institucijske kulture prema rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena.

Potreбно је показати znatan napredak u području temeljnih sloboda, poput slobode okupljanja, izražavanja i udruživanja. To podrazumijeva da se u svim okolnostima treba zajamčiti sloboda kretanja i udruživanja branitelja ljudskih prava, ukidanje zamrzavanja imovine i zaustavljanje svih oblika uznemiravanja, među ostalim na pravosudnoj razini, usmjereno na branitelje ljudskih prava i organizacije u Egiptu, kao i donošenje novog zakonodavstva i poboljšanje postojećeg zakonodavstva, među ostalim novog Zakona o nevladinim organizacijama, te niza zakona o slobodi okupljanja, koji su u skladu s egipatskim ustavom i međunarodnim standardima.

Država Izrael

Opće stanje u Izraelu obilježeno je poštovanjem demokratskog upravljanja i vladavine prava. Prava i temeljne slobode izraelskih državljana uglavnom su zaštićene, iako su manjine, a osobito arapski Izraelci, izloženi izazovima u pogledu punog uživanja svih svojih prava. U promatranom razdoblju zabilježen je niz potencijalno nedemokratskih zakonodavnih kretanja, među ostalim smanjenje javnog prostora za civilno društvo. Na palestinskom području, gdje Izrael ima osobite obveze koje proizlaze iz njegove uloge okupatorske sile, i dalje prevladava teško stanje ljudskih prava.

Ciljevi u okviru odnosa EU-a s Izraelom usmjereni su na položaj manjina i ugroženih skupina, očuvanje demokratskih vrijednosti i odgovornosti Izraela kao okupatorske sile, među ostalim u pogledu djece i oružanog sukoba.

Arapske i beduinske manjine i dalje su se suočavale s teškoćama u ostvarivanju svojih temeljnih gospodarskih i socijalnih prava. Vrhovni sud potvrdio je odluku kojom se odobrava rušenje beduinskih sela Umm al-Hirana i Atira, na čijem mjestu vlada namjerava izgraditi židovska naselja i zasaditi nacionalnu šumu. Kneset je donio takozvani „Zakon o razrješenju” kojim se omogućuje razrješenje izabranog zastupnika u Knesetu odlukom tročetvrtniske većine njegovih kolega. Glavna su meta tog Zakona arapski zastupnici u Knesetu, a mogući razlozi za razrješenje jesu poticanje na nasilje ili rasizam te potpora oružanom sukobu protiv Izraela.

Izrael je nastavio provoditi politiku sprečavanja i odvraćanja u odnosu na nezakonite migrante i tražitelje azila. Izrael je nastavio poticati približno 40 000 nezakonitih migranata koji se trenutačno nalaze u toj zemlji da se presele u treće zemlje, među ostalim u Ruandu i Ugandu. Novim propisima, koji se tek trebaju početi provoditi, osobama koje ne žele napustiti tu zemlju nakon što im je odbijen zahtjev za azil prijeti se pritvorom na neodređeno vrijeme.

Zakonom o zahtjevima u pogledu transparentnosti za stranke koje primaju potporu od inozemnih državnih tijela, koji je donesen u srpnju, od nevladinih organizacija koje više od polovice finansijskih sredstava primaju od stranih vlada zahtjeva se da to prijave svake godine voditelju registra nevladinih organizacija, koji će objaviti popis tih nevladinih organizacija. Tim se Zakonom od nevladinih organizacija zahtjeva i da tu činjenicu spomenu u svojim službenim publikacijama, zajedno s nazivima zemalja čiji doprinos primaju. Nevladine organizacije ne moraju objaviti svoje inozemne donatore u slučaju privatnog financiranja iz inozemstva.

Prošle godine u okupiranom palestinskom području (u istočnom Jeruzalemu, na Zapadnoj obali i u pojasu Gaze) ubijeno je 109 Palestinaca i 17 Izraelaca (ili stranih civila). Velik broj palestinskih žrtava izazvao je zabrinutost u pogledu pretjerane upotrebe sile od strane izraelskih sigurnosnih snaga. U ožujku je vojnik izraelskih obrambenih snaga upucao već imobiliziranog palestinskog napadača koji je ležao na podu te mu se na toj osnovi naknadno sudilo na izraelskom vojnem sudu. Broj administrativnih pritvorenika povećao se s 584 u prosincu 2015. na 644 u kolovozu 2016. Nekoliko Palestinaca u administrativnom pritvoru štrajkalo je glađu, dok su neki istaknuti slučajevi zaključeni nakon navodnih dogovora s izraelskim vlastima da se nalozi za zadržavanje tih pritvorenika neće produljiti. Iznimke od izraelskog Zakona o maloljetnicima redovito su se primjenjivale u slučajevima maloljetnika iz istočnog Jeruzalema koji su optuženi za sigurnosna kaznena djela, što znači da je pravni tretman koji se na njih primjenjivao bio *de facto* sličan tretmanu na temelju izraelskih vojnih zakona i postupanja koji se primjenjuju na Zapadnoj obali. Izrael je nastavio sa svojom politikom kaznenog razaranja domova palestinskih napadača u istočnom Jeruzalemu i na Zapadnoj obali. U Gazi je humanitarna situacija i dalje teška, a kretanja u Gazu i iz Gaze, iako znatno manje ograničena nakon sukoba iz 2014., još uvijek su izrazito kontrolirana. Realni bruto domaći proizvod (BDP) u Gazi smanjio se za gotovo trećinu tijekom proteklih 20 godina, a nezaposlenost je dosegla 43 %, unatoč mjerama kao što je davanje dopuštenja za izvoz proizvoda iz Gaze u Izrael i na Zapadnu obalu, prvi put nakon 2007.

Godine 2016. počelo se s provedbom vladina petogodišnjeg plana za poboljšanje gospodarske i društvene integracije arapskih državljanica Izraela (2,4 milijarde EUR novih financijskih sredstava i 1,3 milijarde EUR u okviru postojećih projekata). Kneset je glasovao za ograničavanje zadržavanja tražitelja azila na najviše 12 mjeseci. Izrael je odustao od svoje politike zadržavanja tijela palestinskih napadača iz istočnog Jeruzalema (osim osoba povezanih s Hamasom); posljednje je tijelo pušteno u rujnu 2016.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Izraelom u različitim formatima. Na godišnjem sastanku Pododbora za politički dijalog raspravljaljalo se o stanju ljudskih prava na Zapadnoj obali i u Gazi. Neformalna radna skupina za ljudska prava bavila se stanjem ljudskih prava u Izraelu, a među ostalim položajem manjina, uvjetima pritvora, među ostalim pritvora maloljetnika, slobodom udruživanja i odgovornošću sigurnosnih snaga i službenika kaznenog progona. Neformalna radna skupina za međunarodne organizacije raspravljalala je o idućem zasjedanju Opće skupštine UN-a, rezolucijama Opće skupštine UN-a, Komisiji o statusu žena, Svjetskoj zdravstvenoj skupštini, UNESCO-u, Skupštini Ujedinjenih naroda za okoliš, reformi UN-a, idućem izboru novog glavnog tajnika UN-a, ciljevima održivog razvoja, Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC) i mirovnim operacijama. Pododbor za migracije, zdravstvo i socijalna pitanja bavio se pitanjima nezakonitih migracija i izraelskih politika azila. Seminar EU-a i Izraela o borbi protiv rasizma, ksenofobije i antisemitizma bio je prilika za razmjenu mišljenja i zamisli o politikama te praktičnih pristupa rješavanju tih izazova.

EU je održavao dijalog s organizacijama civilnog društva redovitim savjetovanjima i informativnim sastancima. Delegacija EU-a bila je domaćin savjetovanja s 18 organizacija civilnog društva uoči sastanka neformalne radne skupine za ljudska prava i pododbora za politički dijalog. Delegacija je redovito provodila aktivnosti javne diplomacije usredotočene na pitanja ljudskih prava, a među ostalim održavala govore i sudjelovala na manifestacijama. Za vrijeme ramazana delegacija je ugostila predstavnike uglavnom iz arapske zajednice na iftaru u rezidenciji. Povodom Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama u studenome u rezidenciji je održana i informativna manifestacija s ciljem isticanja EU-ova ponovnog angažmana u iskorjenjivanju nasilja nad ženama i djevojčicama. Dan ljudskih prava obilježen je posebnom manifestacijom o zaštiti slobode mišljenja i izražavanja, koja je organizirana u suradnji s Centrom za ljudska prava Minerva i Hebrejskim sveučilištem u Jeruzalemu. David Kaye, posebni izvjestitelj UN-a za promicanje i zaštitu prava na slobodu mišljenja i izražavanja, bio je glavni govornik na manifestaciji.

U okviru programa EIDHR-a EU je pružao potporu izradi nekoliko izvješća o politikama koja su podijeljena na političkim informativnim sastancima ili koje su korisnici dostavili relevantnim tijelima UN-a. Na primjer, Centar Rackman pri Sveučilištu Bar Ilan pripremio je izvješće iz sjene s obzirom na Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena. Osim toga, izvješće iz sjene izrađeno je i dostavljeno Odboru Ujedinjenih naroda protiv mučenja (UNCAT) za potrebe petog pregleda Izraela od strane tog odbora. Aktivnosti u okviru drugih projekata koje EU financira obuhvaćale su i dva informativna sastanka organizacije Yesh Din, jedan o njezinu novom pisanom stajalištu u kojemu se opisuje „prešutno donošenje Levyjeva izvješća” o retroaktivnom odobrenju nezakonite izgradnje naselja na Zapadnoj obali.

Provjeta strategije za tu zemlju u području ljudskih prava i demokracije nastavila se u okviru lokalnih „potklastera za ljudska prava” sastavljenih od delegacija EU-a i predstavnika država članica koji su svoj rad usredotočili na ključne prioritete. Time je ostvarena bolja suradnja i raspodjela opterećenja između veleposlanstava i delegacija u pitanjima ljudskih prava, s ciljem slanja snažnijih poruka izraelskim vlastima.

EU je nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). U 2016. provodilo se dvadeset osam projekata u okviru EIDHR-a. Nije objavljen nijedan poziv na dostavu prijedloga jer je cilj bio da se proračunska sredstva za 2016. i 2017. (2,5 milijuna EUR) kombiniraju u jedinstveni poziv koji treba objaviti početkom 2017. Tekući projekti bili su usmjereni na jačanje povoljnog okružja za organizacije civilnog društva i promicanje ljudskih prava; unapređenje prava ugroženih skupina ili manjina u Izraelu te poboljšanje poštovanja međunarodnoga humanitarnog prava i ljudskih prava u okupiranom palestinskom području, uključujući prava djece u oružanom sukobu.

Peti periodični pregled Izraela koji je proveo UNCAT (Odbor UN-a protiv mučenja) održan je 3. i 4. svibnja. Izrael je ponovno istaknuo svoju spremnost da se definicija mučenja uključi u izraelsko pravo. Javni odbor protiv mučenja pri nevladinoj organizaciji (PCATI) pozdravio je tu izjavu, istodobno izražavajući zabrinutost zbog dugotrajnog procesa izrade nacrta tog zakona; definicija dosad nije uključena u izraelsko pravo, a vlada nije odredila rok za takvo uključivanje.

Posljednji posjet posebnog tematskog izvjestitelja UN-a (UNSR) bio je posjet posebnog izvjestitelja UN-a za nasilje nad ženama (od 12. do 22. rujna 2016.). Izrael je odbio surađivati s posebnim izvjestiteljima u pogledu stanja ljudskih prava na okupiranom palestinskom području. Bivši posebni izvjestitelj Wibisono podnio je ostavku u siječnju, uz pritužbe da mu Izrael nikada nije omogućio pristup okupiranom palestinskom području.

Postoji dodatan prostor za izričito uključivanje načela zabrane diskriminacije i jednakosti u osnovne izraelske zakone. EU će i dalje poticati Izrael da uputi trajni poziv za sve mehanizme u okviru posebnih postupaka Ujedinjenih naroda.

Palestinska samouprava (okupirano palestinsko područje)

Uvodna napomena: Potrebno je razlikovati odgovornosti Palestinske samouprave i odgovornosti Izraela kao okupatorske sile. Ovo izvješće odnosi se na odgovornosti Palestinske samouprave na Zapadnoj obali te odgovornosti *de facto* vlasti u Gazi (iako je formalno vlada u Ramali odgovorna i za Gazu).

U 2016. opće stanje ljudskih prava u okupiranom palestinskom području nije se znatno promijenilo i nije bilo znatnih pogoršanja. Može se primijetiti određeni napredak u pogledu vladavine prava, poput donošenja Zakona o zaštiti maloljetnika. Opći izbori u okupiranom palestinskom području nisu održani već dugi niz godina (posljednji put izbori su održani 2006.). Mandati predsjednika i parlamenta istekli su. Lokalni izbori koji su se trebali održati 8. listopada odgođeni su. Nije došlo do poboljšanja u pogledu poštovanja slobode izražavanja, slobode okupljanja i slobode medija; ta su načela bila izložena pojačanom pritisku zbog uznemiravanja, prijetnji, a ponekad i proizvoljnih uhićenja novinara. U Gazi je izrečena 21 smrtna kazna, dok na Zapadnoj obali zahvaljujući moratoriju nije izrečena nijedna smrtna kazna.

Temeljne slobode i ljudska prava u načelu su sadržani u palestinskom Temeljnog zakonu, ali njihova djelotvorna primjena često nije zajamčena.

Prioritet EU-a jest kontinuirana izgradnja kapaciteta Palestinske samouprave i podizanje razine svijesti među stanovništvom. To uključuje reforme u pogledu upravljanja u sigurnosnim i pravosudnim institucijama. Još jedan prioritet jest i jačanje organizacija civilnog društva (OCD-a) i veće sudjelovanje građana u političkom životu. U novoj zajedničkoj europskoj strategiji o (finansijskoj) potpori, koja je razvijana tijekom 2016. u bliskoj suradnji s Palestinskom samoupravom, odražavaju se ti ciljevi u narednom četverogodišnjem razdoblju. Pružena je i savjetodavna pomoć u okviru misije zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a i Policijske misije Europske unije za potporu palestinskoj policiji (EUPOL COPPS) u pogledu sigurnosti i pravde. Nastavit će sa svojim radom.

Prisutni su razni problemi, osobito u području rodnih pitanja, nasilja nad ženama (u obitelji) i diskriminacije LGBTI osoba. Osobe s invaliditetom i dalje su socijalno isključene. Proizvoljna pritvaranja i dalje su predmet zabrinutosti. Redovito su se prijavljivali slučajevi mučenja i zlostavljanja u ustanovama za zadržavanje. Sloboda izražavanja u Gazi i dalje je pod snažnim pritiskom zbog napada na novinare. Česte su optužbe za korupciju. Unatoč nekim poboljšanjima u odnosu na načelo vladavine prava, rizik nedostatka neovisnosti, odgovornosti i transparentnosti pravosudnog sektora i dalje predstavlja problem, na primjer zbog miješanja izvršne vlasti u rad sudstva. Nadalje, u 2016. ostvaren je tek neznatan napredak u pogledu prijeko potrebnih reformi zakonodavnog i institucionalnog okvira kako bi se zajamčilo djelotvorno upravljanje, međuinstitucijska suradnja i poštovanje međunarodnih obveza u području ljudskih prava ili takav napredak uopće nije ostvaren. Osobito još nije izmijenjen *Zakon o pravosudnim ovlastima* kojim bi se pojasnile uloge, odgovornosti i mandati institucija u pravosudnom sektoru. To je pojašnjenje osobito važno za upravljanje sudovima. Još nije donesen *Zakon o policiji* zbog tekućih rasprava o civilnim obilježjima policije i povezanoj nadležnosti. Predsjedničko imenovanje Vrhovnog ustavnog suda održano je bez savjetovanja s političkim pokretima i organizacijama civilnog društva. Ne postoje jasno utvrđeni pravni postupci u pogledu suda o kojima je javnost dobro obaviještena. Još uvjek nije usvojen nacrt strategije za sigurnosni sektor za razdoblje od 2017. do 2022.

Ostvaren je određeni napredak u sudjelovanju šire javnosti u izradi nacrta zakona i drugim zakonskim inicijativama. Međutim, nisu sve inicijative otvorene za sudjelovanje javnosti i uključivanje organizacija civilnog društva.

Određena poboljšanja zabilježena su u području vladavine prava, poput donošenja *Zakona o zaštiti maloljetnika*. Osim toga, razvoj i donošenje nacionalnog programa politika (NPA), koji ima jasnu strukturu djelovanja i ciljeva, trebali bi poslužiti kao primjereni instrument upravljanja u cilju poboljšanja zakonodavnog rada i njegove provedbe.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Palestinskom samoupravom. Takva suradnja nije ostvarena s *de facto* vlastima Hamasa u Gazi zbog EU-ove „politike zabrane kontakta”. O pitanjima ljudskih prava i demokracije raspravljalo se na sastanku Zajedničkog odbora EU-a i Palestinske oslobodilačke organizacije (PLO) u lipnju, kojemu je prethodio sastanak pododbora za ljudska prava, dobro upravljanje i vladavinu prava u ožujku. Najvažnije točke istaknula je i visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije na sastanku s predsjednikom Abbasom u Bruxellesu u lipnju. Ured predstavnika EU-a u Jeruzalemu (EUREP) poduzeo je brojna djelovanja na lokalnoj razini pa je tako primjerice izdavao izjave na lokalnoj razini, obavljao posjete na terenu i sudjelovao u sudskim raspravama te poduzimao formalne i neformalne korake. Problematična pitanja isticana su na redovitim sastancima s palestinskim partnerima. EUREP je surađivao s organizacijama civilnog društva u svrhu pribavljanja informacija te objašnjavanja i promicanja stajališta EU-a. Učinak svih tih mjera ne može se lako izmjeriti. Njima se zasigurno doprinijelo isticanju pitanja ljudskih prava i demokracije u javnosti i stoga pomoglo u podizanju razine svijesti među Palestincima. EU je pružio potporu stvaranju odjela za ljudska prava i rodna pitanja u ključnim ministarstvima, kao što su ministarstvo unutarnjih poslova i ministarstvo pravosuđa.

EU je pružio potporu braniteljima ljudskih prava, osobito na lokalnoj razini, s pomoću velikog broja mјera, u kontekstu uhićenja Palestinaca od strane izraelskih snaga, bilo punih uhićenja bilo administrativnog pritvora, među ostalim djece u dobi od 12 do 18 godina i također s obzirom na beduinske zajednice. U potporu organizacijama civilnog društva za ljudska prava održani su brojni sastanci i u Bruxellesu i na Zapadnoj obali. EU POL COPPS je održao mnoge sporedne sastanke s raznim organizacijama civilnog društva za ljudska prava.

Tijekom 2016. EU je nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo (ENI), a posebno potporom svim relevantnim tijelima putem mehanizma izravne financijske potpore PEGASE (francuski akronim za mehanizam „Palestino - Européen de Gestion et d'Aide Socio-Economique”), u okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru i financijskim sredstvima ZSOP-a (za EUROPOL COPPS). Financijskim sredstvima EU-a za projekte humanitarne pomoći omogućen je dovršetak širokog raspona intervencija.

U okviru mehanizma PEGASE osigurana su stalna financijska sredstva za djelovanja koja Palestinska samouprava poduzima, među ostalim u pogledu ljudskih prava i demokracije, uključujući načelo vladavine prava (ukupna dodijeljena sredstva za PEGASE u 2016.: 155 milijuna EUR, od čega se samo dio može izravno pripisati aktivnostima u području ljudskih prava i demokracije). U pogledu upravljanja stavljen je na raspolaganje iznos od 8,1 milijuna EUR, za EUROPOL COPPS 9,17 milijuna EUR, a za Instrument za doprinos stabilnosti i miru 3 milijuna EUR. Jedan od pozitivnih rezultata, s međusektorskog gledišta, jest činjenica da je vlada izradila i donijela nacionalni program politika. Financijskim sredstvima pružena je potpora izgradnji kapaciteta, a bespovratnim sredstvima doprinijelo se radu organizacija civilnog društva.

Predsjednik Abbas 2014. potpisao je instrumente za pristupanje 55 međunarodnih ugovora u području ljudskih prava te humanitarnih i diplomatskih ugovora bez rezerve. Kao članica Organizacije islamske suradnje (OIC) Palestinska oslobođilačka organizacija potpisala je Deklaraciju o ljudskim pravima iz Kaira, a kao članica Arapske lige potpisala je Arapsku povelju o ljudskim pravima. Nekoliko UN-ovih agencija bavi se pitanjima ljudskih prava u okupiranom palestinskom području.

Unatoč pristupanju Konvenciji UN-a protiv mučenja (UNCAT) u ožujku 2014. i predsjednikovu dekretu iz svibnja 2013. kojim se potvrđuje obveza palestinskih vlasti u pogledu zabrane svih oblika mučenja, i dalje su postojale redovite pritužbe na mučenje i zlostavljanje u ustanovama za zadržavanje i u Gazi i na Zapadnoj obali.

Mogu se pojaviti izazovi za daljnji napredak u slučaju da se pogorša opća politička situacija i oslabi relativna stabilnost Palestinske samouprave. To bi se moglo dogoditi ako potraje zastoj u realizaciji rješenja dviju država, a osobito ako Izrael i dalje nastavi sa svojim aktivnostima naseljavanja, kako je to bio slučaj u 2016.

Hašemitska Kraljevina Jordan

Tijekom 2016. ostvaren je niz pozitivnih kretanja u pitanjima povezanim s demokracijom i vladavinom prava. Međutim, tim se pozitivnim pomacima ne može zasjeniti daljnje smanjenje prostora za slobodu izražavanja i udruživanja u zemlji, što je rezultat odgovora Jordana na povećane sigurnosne izazove.

EU-ovi prioriteti u 2016. uglavnom su bili usmjereni na sljedeće četiri točke: potpora demokraciji u kontekstu parlamentarnih izbora; potpora slobodi udruživanja, civilnom društvu i slobodi izražavanja u kontekstu pogoršanja sigurnosnog okružja; uključivost i potpora pravima izbjeglica iz Sirije.

Pogoršanje sigurnosne situacije u regiji općenito, kao i u samom Jordanu, natjerala je vlasti da dodatno ojačaju sigurnosne aspekte kreiranja politika. Jordan se sve više koristio nalozima o ušutkavanju medija i drugim mjerama ograničavanja kako bi se izbjeglo izvješćivanje o osjetljivim pitanjima, među ostalim o ulozi jordanskih oružanih snaga i kraljevske obitelji. Istodobno je izvršavan pritisak na slobodu okupljanja i udruživanja te je postrožen nadzor nad civilnim društvom.

U rujnu 2016. održani su parlamentarni izbori. Nacionalni i međunarodni promatrači pohvalili su dobro provođenje izbora unatoč nekim izoliranim i nepovezanim incidentima. Unatoč promjenama usmjerenima na poticanje stranačke politike, obiteljske veze i veze u lokalnoj zajednici i dalje su glavni čimbenici pri glasovanju. Stoga su rezultati izbora tek ograničen korak prema postizanju cilja uspostave stranačkog parlementa. EU-ova misija za promatranje izbora ocijenila je izbore kao „dobro provedene, transparentne i mirne”.

U području sudstva ostvareni su neki pozitivni pomaci, kao što su smanjenje zatvorskih kazni i istražnog pritvora u Nacrtu zakona o zatvorskim/kaznenim postupcima, ažuriranje Zakona o borbi protiv korupcije dodavanjem novih kaznenih djela i poboljšanja zaštite svjedoka i doušnika te uspostava Kraljevskog vijeća za reformu pravosudnog sustava. Kralj je predstavio i kraljevski dokument za raspravu naslovljen „Vladavina prava i građanska država” u kojemu se opisuje plan za postizanje željene građanske države, u kojoj se pravo primjenjuje na sve. Naposljetku, vlasti su objavile sveobuhvatan nacionalni plan za ljudska prava za razdoblje od 2016. do 2025., kao i naknadni izvršni plan Ministarstva pravosuđa.

U ožujku 2016. delegacija EU-a organizirala je okrugli stol s ciljem rasprave o pitanjima rodne ravnopravnosti s organizacijama civilnog društva i državama članicama.

Utvrđeno je pet prioriteta na koje će se EU usmjeriti u narednim godinama: sloboda mišljenja i izražavanja; vladavina prava i mučenje; smrtna kazna, žene i rodna pitanja te civilno društvo i sloboda okupljanja i udruživanja.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Jordanom u različitim formatima, među ostalim u okviru Vijeća za pridruživanje (u srpnju 2016.) i Pododbora za ljudska prava (u listopadu 2016.). EU je naglasio da je najbolji način za borbu protiv radikalizacije otvoreno društvo u kojemu se poštuju ljudska prava i temeljne slobode.

EU je u pogledu smrтne kazne u studenome izdao demarš kojim poziva na ponovno uvođenje moratorija. Iako je ministar pravosuđa izrazio spremnost na veće usklađivanje pitanja smrтne kazne s međunarodnim standardima, jordanski sudovi izrekli su smrтnu kaznu dvojici osuđenih počinitelja kaznenih djela.

U prosincu 2016. Vijeće za pridruživanje EU-a i Jordana donijelo je prioritete partnerstva i priloženi pakt. Jedan od triju prioriteta jest „jačanje demokratskog upravljanja, vladavina prava i ljudska prava”.

U istom mjesecu EU i niz država članica podržali su Filmski festival ljudskih prava Karama i povezane aktivnosti. U skladu s kampanjom #EU4HumanRights delegacija EU-a izradila je niz videozapisa o nekima od utvrđenih prioriteta za Jordan u području ljudskih prava.

EU je tijekom cijele godine pružao znatnu potporu sirijskim izbjeglicama u Jordanu. Sve radne skupine EU-a za lokalnu koordinaciju redovito su raspravljale o položaju sirijskih izbjeglica, a osobito onih koji se nalaze na „ničijoj zemlji” između jordanske i sirijske granice (na pješčanim nasipima). Intervencije su se također usredotočile na sigurnosnu situaciju na pješčanim nasipima kako bi se partnerima omogućilo da i dalje nastave s pružanjem humanitarne pomoći. Radnu skupinu za ljudska prava izvjestilo se od pravima radnika migranata, a osobito pravima Sirijaca s obzirom na Pakt Jordana i EU-a. Rad je usredotočen na izazove s kojima se sirijske izbjeglice suočavaju pri ishođenju radnih dozvola te mjeru koje bi Jordan trebao provesti s ciljem ispunjavanja obveza preuzetih u okviru Pakta EU-a i Jordana (stvaranje 100 000 radnih mjesta do kraja 2018.) i potpunog iskorištavanja prilika koje mu se pružaju pojednostavljenjem pravila o podrijetlu, o čemu je odlučeno u srpnju 2016.

Naposljetku, s obzirom na to koliko je za EU važna predanost Jordana promicanju vjerske raznolikosti, Jordan je izabran za prvu misiju Jána Figela, novoimenovanog posebnog izaslanika za promicanje slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja. Posebni izaslanik u listopadu je posjetio zemlju i potvrdio da je EU spremna poduprijeti Jordan u borbi protiv vjerskog ekstremizma i poboljšati tradicionalnu ulogu Jordana u predvođenju miroljubivog islama i skladnog suživota s kršćanima i drugim vjerskim i etničkim zajednicama.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima financiranim u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo (ENI), Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) i Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP).

U 2016. dodijeljeni su ugovori za 16 projekata (uključujući misiju za promatranje izbora), usmjerenih na jačanje kapaciteta civilnog društva i medija, kao i Nacionalnog centra za ljudska prava, potporu demokratskom upravljanju, jačanje zaštite djece i promicanje osnaživanja žena.

Jordan je potpisnik znatnog broja međunarodnih konvencija o ljudskim pravima. Nije potpisnik Konvencije o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka, Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji ili Drugog fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima čiji je cilj ukidanje smrtne kazne.

Upućivanje predmeta povezanih s terorizmom Sudu državne sigurnosti zabrinjavajuće je u pogledu prava na pošteno suđenje. Branitelji ljudskih prava i nevladine organizacije i dalje prijavljuju slučajeve mučenja i zlostavljanja u policijskim ustanovama i ustanovama državne sigurnosti. Posljednjih godina zabilježen je i kontinuirani pad položaja Jordana na ljestvici indeksa globalnog rodnog jaza Svjetskog gospodarskog foruma (140. od 145 mjesta).

Libanonska Republika

Unatoč dugom razdoblju institucijskog zastoja (koje je završilo nakon što je 31. listopada 2016. izabran predsjednik Aoun) i snažnom utjecaju sirijskog sukoba na zemlju, u Libanonu su ostvareni neki pozitivni pomaci u zaštiti ljudskih prava, poput osnivanja Nacionalnog povjerenstva za ljudska prava i održavanja uspješno provedenih općinskih izbora. Novodogovorenim Paktom između EU-a i Libanona Libanon se obvezao poboljšati životne uvjete izbjeglica. Međutim, postignuća Libanona nisu u tom pogledu uvijek bila zadovoljavajuća i zemlja nije uvijek zadovoljavala nužne međunarodne standarde zaštite; na primjer, mnogo je izbjeglica natjerano da nezakonito borave u zemlji zbog boravišne pristojbe od 200 USD koju si izbjeglice ne mogu priuštiti. Nadalje, čini se da se vođenjem niza sudskih predmeta na temelju Zakona o kaznenom djelu klevete nastoji ugroziti sloboda izražavanja, a izrazito su zabrinjavajuća ograničena jamstva u pogledu pristupa poštenom sudenju.

Ključna područja EU-a u Libanonu uglavnom su bili sloboda izražavanja, borba protiv mučenja i zlostavljanja, smrtna kazna, kazneni progoni na vojnim sudovima i pristup temeljnim pravima za izbjeglice i migrante kako bi im se osigurali dostojni životni uvjeti. Prava žena i djece, kao i kršenja ljudskih prava u zatvorima te produljeno trajanje istražnih pritvora također su bili važan prioritet.

Vladine institucije još su slabe u pogledu transparentnosti i učinkovitosti, a osobito u pogledu korupcije, kako je vidljivo i iz krize odvoza smeća iz 2015. Sada ovisi o novoosnovanoj vlasti nacionalnog jedinstva hoće li se boriti protiv korupcije kako se obvezala u prvoj izjavi vlade.

U svibnju 2016. uspješno su održani općinski izbori. EU je aktivno podupirao taj proces putem projekta u okviru Programa UN-a za razvoj za pomoć Libanonu u provođenju izbora, kojim se pružala tehnička pomoć Ministarstvu unutarnjih poslova, kao i putem potpore EU-a naporima civilnog društva na promatranju izbora. Diplomati iz EU-a i njegovih država članica posjetili su izborna mjesta i izravno svjedočili postupku u svima četirima fazama izbora. Potporom i pomoći EU-a znatno se doprinijelo uspješnoj organizaciji općinskih izbora, ali i potvrdilo EU-ovo povjerenje u sposobnost Libanona da održi slobodne i poštene parlamentarne izbore, koji se planiraju održati u svibnju 2017. EU je ponudio da će i dalje podupirati Libanon u dalnjem poboljšanju njegovih izbornih procesa, među ostalim na temelju prethodnih preporuka misija za promatranje izbora čiji je cilj osiguravanje transparentnijih, vjerodostojnijih i uključivijih izbora, a to su: neovisno izborno povjerenstvo, unaprijed otisnuti glasački listići, zakonodavstvo kojim se povećava sudjelovanje žena u izborima i smanjenje dobi za glasovanje na 18 godina (dob kojom se stječe pravna odgovornost). Međutim, rodna zastupljenost na općinskim izborima nije bila zadovoljavajuća.

U listopadu 2016. parlament je izglasao Zakon o osnivanju Nacionalnog instituta za ljudska prava (što je bila jedna od preporuka iz univerzalnog periodičnog pregleda) kojim se predviđa stvaranje Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) za istragu i praćenje mučenja i zlostavljanja u pritvoru. U okviru nove vlade nacionalnog jedinstva osnovane 18. prosinca 2016. po prvi put osnovano je Državno ministarstvo za ljudska prava i Ministarstvo za pitanja žena, dok je u okviru Uprave za opću sigurnost osnovan odjel za ljudska prava.

Libanonska Uprava za opću sigurnost uz potporu Ureda Visokog povjerenika za ljudska prava (OHCHR) donijela je Kodeks ponašanja. Pozitivan korak prema zabrani diskriminacije bilo je stavljanje izvan snage članka Kaznenog zakona kojim se dopušтало povlačenje tužbe i izricanje novčanih kazni u slučajevima u kojima se silovatelj oženio žrtvom.

Tijekom cijele 2016. EU i Libanon pregovarali su o prioritetima partnerstva i Paktu te postigli dogovor o njima. Zaštita ljudskih prava bila je važna sastavnica rasprava i konačnih usuglašenih tekstova. U pogledu Pakta zaštita prava izbjeglica čini važan dio obveza koje je Libanon preuzeo.

Na sastanku *Pododbora EU-a i Libanona za ljudska prava, demokraciju i upravljanje* (održanom u Bruxellesu u svibnju 2016.) dogovoren je popis od 12 operativnih zaključaka u pogledu kojih se očekuje daljnje postupanje. Njima je priložen popis sudskeih predmeta koji su predmet zabrinutosti EU-a. EU je surađivao sa širokim rasponom dionika civilnog društva u području ljudskih prava na razini sjedišta u Bruxellesu, kao i u Beirutu putem delegacije EU-a, prije i nakon navedenog sastanka. Na sastanku *Pododbora EU-a i Libanona za pravosuđe i unutarnje poslove* koji je ranije u travnju održan u Beirutu EU je također imao priliku prenijeti važne poruke o zaštiti temeljnih ljudskih prava.

EU je održavao redovite kontakte s UNHCR-om, a delegacija EU-a sudjelovala je na redovitim informativnim sastancima UNHCR-a, osobito u pogledu novog sustava izdavanja potvrda koji razvijaju libanonske vlasti (Ministarstvo socijalnih pitanja) za „raseljene osobe iz Sirije”, čiji je cilj zamjena postojećeg UNHCR-ova izbjegličkog statusa. Nejasno je hoće li nova vlada nastaviti s tom inicijativom.

Delegacija EU-a organizirala je nekoliko tematskih savjetodavnih sastanaka s organizacijama civilnog društva, čije je sudjelovanje postalo vrlo aktivno.

Također se održavaju redoviti kontakti s libanonskim vlastima kako bi se osiguralo da se pri provedbi plana EU-a i Libanona za borbu protiv terorizma primjenjuje pristup koji se temelji na ljudskim pravima.

Delegacija EU-a i države članice EU-a, u suradnji s nevladinim organizacijama, pomno prate niz važnih predmeta koji su u tijeku u vezi s braniteljima ljudskih prava, osobito one koji se odnose na slobodu izražavanja i zloupotrebu Zakona o kleveti. U pogledu *predmeta Manala Assija* delegacija EU-a organizirala je sastanak s kontaktnim točkama za ljudska prava, na kojem su sudjelovale i nevladine organizacije koje su se aktivno zalagale za podnošenje žalbe na presudu Kaznenog suda koji se pozivao na članak 252. Kaznenog zakona, kojim se neizravno opravdava ubojstvo iz časti, za smanjenje kazne muškarca kojemu je izrečena zatvorska kazna u trajanju od pet godina jer je nasmrt pretukao svoju suprugu.

U kontekstu misije EU-a u Beirutu za izradu programa iz studenoga, niz dionika civilnog društva pozvali su EU da bude glasniji u pozivanju vlade Libanona na odgovornost zbog kršenja ljudskih prava. Mnogi su izrazili zabrinutost da je utjecaj EU-a u tom području narušen zbog njegove zabrinutosti u pogledu izbjegličke krize.

Delegacija EU-a 2016. poduzela je niz koraka kojima se zagovara ukidanje smrtne kazne te je provela demarš u svrhu predstavljanja prioriteta EU-a na zasjedanju Trećeg odbora Opće skupštine Ujedinjenih naroda (OSUN). Veleposlanik EU-a povodom Međunarodnog dana protiv smrtne kazne izdao je izjavu kojom poziva vlasti na donošenje zakona kojim se potvrđuje postojeći moratorij, s ciljem ukidanja smrtne kazne.

EU je 2016. u okviru raznih instrumenata nastavio pružati financijsku potporu projektima kojima se podupiru ljudska prava. U okviru godišnjeg programa djelovanja za 2016. EU je odobrio novi program naslovljen „Poboljšanje maloljetničkog i kaznenog pravosuđa u Libanonu” s ciljem jačanja maloljetničkog pravosuđa i osiguravanja zaštitničkog okružja za djecu u skladu s međunarodnim standardima. Delegacija EU-a u Libanonu trenutačno upravlja bespovratno dodijeljenim sredstvima u području ljudskih prava koja su odobrena u ukupno 31 navratu.

Organizacije civilnog društva provele su ukupno osam projekata u okviru EIDHR-a. Ti su projekti usmjereni na pružanje potpore inicijativama čiji je cilj promicanje poštovanja prava na pošteno suđenje, među ostalim na ukidanje vojne nadležnosti nad civilima. Također je pružana kontinuirana potpora za sprječavanje mučenja i pomoć žrtvama, kao i za poboljšanje uvjeta u pritvoru. Potpora u području ljudskih prava također je usmjeravana putem tradicionalne omotnice za bilateralnu pomoć (u okviru ENI-ja), a brojna su djelovanja bila povezana s provedbom postupka univerzalnog periodičnog pregleda i reformom zatvorskog sustava, kao i slobodom govora.

Druge su aktivnosti usmjerene na neovisnost sudstva, pravnu pomoć, slobodu izražavanja, izbornu reformu, prava izbjeglica i radnika migranata te pristup nizu osnovnih prava za izbjeglice i ugrožene zajednice domaćine. Ti projekti utječu na jačanje demokracije u Libanonu, kao i na životne uvjete izbjeglica.

Unatoč brojnim izazovima s kojima se Libanon suočava, ta je zemlja pokazala svoju predanost suradnji s međunarodnim mehanizmima za ljudska prava. Međutim, još uvjek nisu poduzeti svi daljnji koraci s obzirom na preporuke u okviru univerzalnog periodičnog pregleda koje su dane Libanonu 2010. i 2016. te Libanon još mora osnovati nacionalni odbor za njihovu provedbu.

Libanon je primio posebnog izvjestitelja za slobodu vjeroispovijesti čije se preporuke razmatraju.

U pogledu ugovornih tijela Libanon je u lipnju 2016. podnio izvješće o Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima (ICCPR). Razmatra osnivanje nacionalnog tijela zaduženog za izradu nacrtu svih izvješća mehanizmima UN-a, među ostalim u okviru univerzalnog periodičnog pregleda, kao i za promicanje suradnje među ministarstvima u pogledu izvješćâ za UN.

Najvažniji izazovi u vezi s ljudskim pravima u Libanu i dalje su sprečavanje mučenja i proizvoljnih uhićenja, administrativni pritvor, usklađivanje zatvorskih uvjeta s međunarodnim standardima, ukidanje smrte kazne, promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca, poboljšanje životnih uvjeta izbjeglica, zaštita migranata i drugih ugroženih skupina te borba protiv diskriminacije. Zabrinjavajuća je upotreba Zakona o kleveti s ciljem ograničavanja slobode izražavanja, a osobito sudski progon na vojnim sudovima za one koji kritiziraju vladu ili njezine institucije, a takvim se postupanjima ujedno povećava rizik drugih povreda ljudskih prava. Libanon nije bio u mogućnosti ispuniti zakonske zahtjeve za poboljšanje uvjeta u pritvoru te u zatvorima, čime se povećava vjerojatnost kršenja ljudskih prava.

Povećanje zastupljenosti žena u politici i donošenje Zakona o građanskim stanjima ključno je kako bi se izbjegla *de jure* i *de facto* rodno uvjetovana diskriminacija. Također je nužno iz Kaznenog zakona ukloniti odredbe kojima se diskriminiraju žene, kao i iskorijeniti diskriminaciju žena u pogledu prenošenja nacionalnosti na svoju djecu. Još uvijek nije doneseno zakonodavstvo kojim bi se ispunile obveze Libanona u okviru UNCAT-a i OPCAT-a.

Osim sirijskih izbjeglica i druge su kategorije stanovništva, poput palestinskih izbjeglica iz Libanona i radnika migranata, kao i domaćih radnika, suočene s diskriminacijom u pogledu pristupa osnovnim pravima. Osobito je važno imati „pravo na svoja prava”, odnosno pristup dokumentima kojima se dokazuje identitet te zakoniti boravak i boravišni status, što omogućuje podnošenje pritužaba bez straha od pritvora ili deportacije (među ostalim ukidanjem sponzorstva i sustava „kafala”).

Sirijska Arapska Republika

U šestoj godini sukoba stanje u Siriji užasno je. EU osuđuje kontinuirana sustavna, raširena i teška kršenja i povrede ljudskih prava i sva kršenja međunarodnoga humanitarnog prava koje čine sve strane uključene u sukob u Siriji, osobito sirijski režim i terorističke organizacije s UN-ova popisa, kako je to dokumentiralo *neovisno međunarodno istražno povjerenstvo za Sirijsku Arapsku Republiku* u okviru mandata koji mu je dodijelio UN.

Ciljevi EU-a u području ljudskih prava i demokracije ponovno su istaknuti u zaključcima Vijeća iz svibnja i listopada 2016. kojima se podupire političko rješenje krize na temelju Priopćenja iz Ženeve iz 2012. i relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a.⁶⁰

Svi odgovorni za kršenja međunarodnog prava, posebno međunarodnoga humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima, od kojih neka mogu biti ratni zločini ili zločini protiv čovječnosti, moraju biti privedeni pravdi, uključujući počinitelje zločina protiv vjerskih, etničkih i drugih skupina te manjina. Nekažnjavanje takvih zločina nije prihvatljivo i EU stoga nastavlja podupirati napore na prikupljanju dokaza s ciljem poduzimanja pravnih radnji u budućnosti. EU podsjeća na svoje uvjerenje da bi stanje u Siriji trebalo uputiti kao predmet Međunarodnom kaznenom суду (MKS) te ponovno poziva Vijeće sigurnosti UN-a da poduzme mјere u tom pogledu. EU i njegove države članice nastojali su istražiti mogućnosti usklađenog djelovanja, među ostalim u okviru Opće skupštine UN-a, koja je napisljetu u prosincu 2016. donijela rezoluciju kojom je uspostavljen „međunarodni, nepristrani i neovisni mehanizam za pomoć u istragama i kaznenom progonu osoba odgovornih za najteža kaznena djela, prema međunarodnom pravu, počinjena u Sirijskoj Arapskoj Republici od ožujka 2011.”.

EU je nastavio dijalog s organizacijama civilnog društva i aktivistima za ljudska prava s ciljem pružanja potpore njihovim nastojanjima da se pomogne sirijskom stanovništvu te da se odgovara za zločine koje su počinili državni i nedržavni dionici u toj zemlji. *Europskim instrumentom za demokraciju i ljudska prava* financiraju se neke organizacije civilnog društva koje se bave promicanjem ljudskih prava i pružanjem potpore braniteljima ljudskih prava.

⁶⁰ Zaključci Vijeća o regionalnoj strategiji EU-a za Siriju i Irak, kao i za prijetnju koju predstavlja Daiš, 9105/16, od 23. svibnja 2016., te zaključci Vijeća o Siriji od 17. listopada 2016.

Europski parlament tijekom 2016. usvojio je nekoliko rezolucija kojima se upozorava na stanje u Siriji.⁶¹

EU je pružio potporu rezolucijama o Siriji koje su donijeli Vijeće UN-a za ljudska prava, kao i Treći odbor Opće skupštine UN-a, kojima se osuđuju eskalacija nasilja u zemlji, upotreba „bomba bačvi” i kemijskog oružja od strane sirijskih vlasti i povrede ljudskih prava koje su počinile oružane ekstremističke skupine, i kojima se od stranaka traži da ispune svoje obveze u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom i zajamče neometan pristup organizacijama za pomoć u Siriji.

EU je nastavio primjenjivati mjere ograničavanja (zabranu trgovanja naftom i naftnim derivatima, zabranu finansijskih transakcija itd.) u odnosu na Siriju te je redovito uvodio nove sankcije protiv pojedinaca i subjekata, među ostalim vojnih službenika i službenika za sigurnost, odgovornih za nasilje i represiju u Siriji.

Libija

Libija se još suočava sa zahtjevnom političkom tranzicijom. Zastupnički dom još uvijek nije potvrdio vladu nacionalnog jedinstva, kako se predviđa libijskim političkim dogovorom potpisanim 17. prosinca 2015. u Skhiratu (u Maroku). Iako je Skupština za izradu nacrtta ustava dovršila svoj rad, nije jasno hoće li se održati referendum o ustavu, kao ni kada bi se taj referendum mogao održati. Mnogi dijelovi zemlje i dalje se suočavaju s prijetnjama nasilnog sukoba i terorističkih napada. Stoga se stanje ljudskih prava u Libiji u 2016. nastavilo pogoršavati.

⁶¹ To uključuje Rezoluciju Europskog parlamenta od 24. studenoga 2016. o stanju u Siriji (2016/2933(RSP)), Rezoluciju Europskog parlamenta od 6. listopada 2016. o Siriji (2016/2894(RSP)) i Rezoluciju Europskog parlamenta od 12. travnja 2016. o stanju na Sredozemlju i potrebi za cjelovitim pristupom EU-a migraciji (2015/2095(INI)).

Libijsko stanovništvo izloženo je paralelnim strukturama oružanih skupina koje nastavljaju kršiti ljudska prava, a da za to nisu kažnjene. Oružane skupine svih strana krše ljudska prava, među ostalim izravnim i neselektivnim napadima na civile i civilnu infrastrukturu, protupravnim smaknućima, mučenjem i zlostavljanjem u nezakonitim ustanovama za zadržavanje, proizvoljnim uhićenjima, otmicama, prisilnim nestancima i prisilnim raseljavanjem. Oružane skupine nastavljaju otimati civile zbog njihovih obiteljskih veza, identiteta ili stvarnih ili prepostavljenih političkih opredjeljenja. Kršenja ljudskih prava bila su osobito teška i raširena u područjima pod nadzorom ISIS-a, u kojima su prijavljeni slučajevi proizvoljnih pogubljenja, masovnih ubojstava, mučenja, proizvoljnih pritvaranja, prisilnih i dječjih brakova.

Pravosudni sustav i dalje je strukturno slab i pod pritiskom oružanih paravojnih skupina.

Izvršavanje sudske presude nije uvijek djelotvorno te je Libija u razdoblju nakon revolucije bila suočena s općim stanjem bezakonja. Nakon tih događaja neprimjerenum pritiscima i napadima na dionike u pravosuđu (tužitelje, suce i odvjetnike obrane) znatno je otežan pristup pravosuđu. Manje je sudova koji rade, zbog oštećenja prostora u kojima su se nalazili sudovi. Zbog stanja u sudstvu dodatno su se pogoršale razine korupcije u zemlji. Libija je 2016. zauzela 170. mjesto prema indeksu percepcije korupcije organizacije *Transparency International*.

Paravojne skupine toliko su snažne da su često ograničeni naporci koje vlasti ulažu u provedbu zakona. Organizacija *Human Rights Watch* izvjestila je da je tisuće ljudi u zatvorima izloženo dugotrajnom proizvoljnomy pritvoru, mučenju i drugim oblicima zlostavljanja. Uvjeti u pogledu migranata, izbjeglica i internog raseljenih osoba i dalje su osobito zabrinjavajući.

U 2016. broj interno raseljenih osoba u zemlji smanjio se na 313 000, kao što je navedeno u Pregledu humanitarnih potreba za 2016. (str. 10.), od kojih je otprilike 140 000 bilo na istoku, 151 000 na zapadu i 22 000 na jugu. Procijenjeno je da od tih identificiranih interno raseljenih osoba pomoć treba njih 241 000. Većina tih interno raseljenih osoba nalazi se u velikim gradovima, među ostalim u Bengaziju, Misrati i Tripoliju. U 2016. prijavljeno je da raseljenim osobama uglavnom trebaju neprehrambeni proizvodi, utočište, medicinska potpora i hrana. U 2016. procijenjeno je da se u zemlji nalazi oko 357 259 migranata i izbjeglica, a utvrđeno je da je njih 295 652 najviše treba pomoći. Oni su i dalje izloženi riziku pritvaranja na neodređeno vrijeme u službenim centrima za zadržavanje migranata i u centrima kojima upravljaju lokalne paravojne skupine. Uvjeti u tim centrima iznimno su teški te su oni prenapučeni, postoji samo ograničen ili nikakav pristup pravnoj zaštiti, hrani, sanitarnim uslugama ili zdravstvenoj zaštiti, a u njima dolazi do nasilnih napada, silovanja, iznuda i iskorištavanja. Tijekom 2016. neformalni objekti kojima upravljaju paravojne skupine i dalje su uvelike bili nedostupni humanitarnim organizacijama, iako je međunarodnim organizacijama odobren ograničen pristup nekim službenim centrima. Libija je i dalje glavna tranzitna zemlja za žrtve trgovanja ljudima koje u EU dolaze središnjom sredozemnom rutom, a Međunarodna organizacija za migracije konkretno procjenjuje da su od 11 000 nigerijskih žena i djevojčica koje su stigle u Italiju u 2016. njih 80 % žrtve trgovanja s ciljem seksualnog iskorištavanja u EU-u.

Libijsko pravo nije dovoljno djelotvorno u zabrani nasilja u obitelji, a libijskim zakonima o osobnom statusu i dalje se diskriminiraju žene, osobito u pogledu braka, razvoda i nasljeđivanja. Istospolni odnosi zabranjeni su i kažnjivi zatvorskom kaznom u trajanju do pet godina.

Organizacije civilnog društva (OCD-i) postali su mete napada mnogih strana u sukobu. Povjerenstvo civilnog društva 2016. izdalo je pravila kojima se znatno ograničava rad lokalnih i međunarodnih organizacija civilnog društva. Odbor Povjerenstva civilnog društva uveo je brojna ograničenja i nadzor nad radom međunarodnih nevladinih organizacija u Libiji.

Organizacija Reporteri bez granica izvjestila je da su 2016. ubijena dva novinara. Libijski centar za slobodu medija (LCFP) u odnosu na prvu polovicu 2016. istražuje sedam slučajeva ubojstva i pokušaja ubojstva i 48 slučajeva prisilnog nestanka, otmice, proizvoljnog pritvaranja, fizičkih napada, prijetnji i verbalnih napada, uhićenja i privremenog pritvora, nepoštenog otkaza i cenzure novinara. Libija je 2016. zauzela 164. mjesto prema svjetskom indeksu slobode medija organizacije Reporteri bez granica.

U svibnju 2016. općine Misrata i Tawergha postigle su dogovor, među ostalim o osnivanju odbora za posjet zatvorima u gradu Misrati. Međutim, još nije osmišljen konkretan plan za vraćanje stanovnika Tawerghe koji su raseljeni od kolovoza 2011.

Unatoč izazovima zbog nedostatka međunarodne prisutnosti ili prisutnosti EU-a na terenu, EU je i dalje sudjelovao u raspravi o ljudskim pravima s libijskim vlastima i predstavnicima libijskog civilnog društva. Delegacija EU-a pojačala je koordinaciju s državama članicama EU-a i međunarodnim organizacijama u pitanjima ljudskih prava. U listopadu 2016. organizacija UNWOMEN pokrenula je studiju koju financira EU na temu „financijsko uključivanje i gospodarski razvoj te žene”, koja uključuje posebno poglavlje (rodni profil) o Libiji.

Branitelji ljudskih prava postali su primarna meta oružanih skupina. EU je 2016. nastavio pružati potporu braniteljima ljudskih prava i pokrenuo projekt financiran u okviru EIDHR-a čiji je cilj jačanje kapaciteta nevladinih organizacija koje djeluju u području ljudskih prava u Libiji.

EU-ovu opću strategiju suradnje u Libiji činile su dvije sastavnice: pružanje potpore libijskom političkom dogовору, vlasti nacionalnog jedinstva i lokalnim vlastima izgradnjom institucija te provedba projekata kojima se izravno pogoduje ugroženim migrantima, interno raseljenim osobama i izbjeglicama, kao i zajednicama domaćinima. Na primjer, u okviru Regionalnog programa razvoja i zaštite (RDPP) pokrenuti su projekti kako bi se osigurala izravna pomoć migrantima, izbjeglicama i tražiteljima azila koji se nalaze ili su se iskrcali na obalama Libije, rehabilitacija odabranih ustanova za zadržavanje i osposobljavanje libijske obalne straže za postupke nakon iskrcavanja migranata.

Nekoliko projekata namijenjenih tranzicijskim procesima usmjereni je na upravljanje na lokalnoj razini, s ciljem poboljšavanja sposobnosti općinskih vijeća da uređuju i pružaju odgovarajuće usluge te s ciljem povećanja sudjelovanja libijskih organizacija civilnog društva u političkim procesima i poslovima na lokalnoj razini. U medijskom sektoru projektom „Mediji u Libiji” i dalje se pružalo osposobljavanje djelatnicima u području novinarske etike te izvješćivanja u neprijateljskim okružjima i kriznim područjima.

Kako bi se odgovorilo na najhitnije potrebe libijskog stanovništva, nekoliko je projekata namijenjeno poboljšanju pristupa zdravstvu, obrazovanju i borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja. Migrantima se u ustanovama za zadržavanje i u zajednicama domaćinima pruža izravna pomoć, zaštita i osnovna zdravstvena skrb. Migrantima koji su ostali u Libiji, a žele se vratiti u svoju matičnu zemlju, predlaže se dobrovoljna repatrijacija. EU je 2016. financirao dobrovoljno vraćanje oko 500 migranata.

Kraljevina Maroko

Pet godina nakon donošenja ustava iz 2011. Maroko je nastavio svoju zakonodavnu aktivnost donošenjem 15 od 19 temeljnih zakona utvrđenih ustavom. Parlamentarni izbori održani su 7. listopada 2016. Tom je prigodom u Maroko poslana europska misija izbornih stručnjaka.

EU je 2016. nastavio s naporima na suradnji kojom se podupiru reforme koje je vlada poduzela te je nastavio podupirati dionike civilnog društva. Prava migranata, prava žena, reforma sudstva i zatvorskog sustava bili su ključna područja u kojima su uz potporu EU-a pokrenute nove politike.

Iako je djelotvorna provedba ustava iz 2011. i dalje srednjoročni do dugoročni izazov, u 2016. ostvaren je znatan napredak:

- Temeljni zakoni o Vrhovnom sudbenom vijeću i o Statutu sudaca doneseni su 24. ožujka 2016.
- Nakon javnog savjetovanja o reviziji Kaznenog zakona Ministarstvo pravosuđa predstavilo je parlamentu u lipnju 2016. nacrt koji razmatra Odbor za pravosuđe i ljudska prava.
- U pogledu uloge civilnog društva parlament je 31. svibnja 2016. donio dva temeljna zakona u vezi s participativnom demokracijom, odnosno s pravom na zakonodavnu inicijativu i pravom na predstavke.

- U pogledu upravljanja Maroko je službeno pokrenuo nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije, odnosno ugovorni okvir od deset programa koji se sastoje od 239 projekata u dotičnim sektorima i tijelima. Maroko je 2016. zauzeo 90. mjesto prema indeksu organizacije *Transparency International*.
- Na pravima žena u 2016. radilo se donošenjem nacrt-a o osnivanju Tijela za ravnopravnost i borbu protiv diskriminacije (APALD).
- Naposljetu, u pogledu prava migranata parlament je u kolovozu 2016. donio Zakon o borbi protiv trgovanja ljudima; međutim, zakoni o azilu i migracijama još su u fazi nacrt-a. U 2016. Maroko je ujedno pokrenuo drugu fazu regularizacije nezakonitih migranata.

U području ljudskih prava i dalje postoji važni izazovi.

Dvije godine nakon što su u studenome 2014. podneseni akti za ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka (OPCAT) o uspostavi nacionalnog preventivnog mehanizma još se raspravlja te se još prijavljuju navodna zlostavljanja.

Sloboda izražavanja te sloboda udruživanja i okupljanja i dalje su ključni aspekti. U 2016. Maroko je zauzeo 131. mjesto prema svjetskom indeksu slobode medija za 2016. organizacije Reporteri bez granica. Brojne teme i dalje se smatraju posebno osjetljivima. U pogledu slobode udruživanja i okupljanja neke organizacije civilnog društva izrazile su zabrinutost zbog rokova za primanje potvrda o osnivanju.

Homoseksualnost je i dalje kazneno djelo u skladu s člankom 489. Kaznenog zakona.

Tijekom 2016. prijavljivani su slučajevi homofobije.

Naposljetu, u pogledu smrtne kazne u Nacrt zakona o reviziji Kaznenog zakona i dalje je uključena primjena smrtne kazne. U Maroku je i dalje na snazi *de facto* moratorij na smrtnu kaznu.

EU već tradicionalno s Marokom vodi otvoren i konstruktivan dijalog o demokraciji i ljudskim pravima, posebno u okviru Vijeća za pridruživanje i Pododbora za ljudska prava, demokraciju i upravljanje. Nakon presude o sporazumu EU-a i Maroka o poljoprivredi iz prosinca 2015., u 2016. nisu održani sastanci Vijeća za pridruživanje i Pododbora za ljudska prava, demokraciju i upravljanje. EU radi na ponovnom pokretanju i jačanju obaju dijaloga.

Potpore demokratskim reformama te održivom i uključivom gospodarskom razvoju važna je sastavnica finansijske potpore EU-a Maroku. Velik dio te pomoći ulaže se u obliku proračunske potpore, osobito socijalnim reformama, razvoju gospodarskih aktivnosti, poboljšanju upravljanja, jednakosti, migracijskoj politici te reformi pravosuđa i zatvorskog sustava. EU je svjestan važnosti uloge civilnog društva u procesu demokratizacije pa stoga pruža i izravnu potporu različitim organizacijama civilnog društva.

U općenitom smislu zabilježen je pozitivan zamah u pogledu zakonodavnog okvira te je znatan broj tekstova donesen ili je u postupku finalizacije. EU ostaje predan podupiranju procesa reforme djelotvornom provedbom ustavnih načela.

Zapadna Sahara

Ujedinjeni narodi navode Zapadnu Saharu kao područje koje nema samoupravu i čiji je status i dalje predmet pregovaračkog procesa koji se vodi pod pokroviteljstvom UN-a. Stoga je u tijeku proces pod vodstvom UN-a koji pomaže stranama da postignu pravedno, trajno i obostrano prihvatljivo političko rješenje, kojim će se omogućiti samoodređenje naroda zapadne Sahare u okviru mehanizama koji su u skladu s načelima i ciljevima iz Povelje Ujedinjenih naroda. Vijeće sigurnosti UN-a 29. travnja 2016. donijelo je Rezoluciju 2285 (2016) o produljenju mandata Misije Ujedinjenih naroda za referendum u Zapadnoj Sahari (MINURSO) za jednu godinu.

EU je opetovano izražavao zabrinutost zbog dugog trajanja sukoba te zbog njegovih posljedica u pogledu sigurnosti, ljudskih prava i regionalne suradnje.

EU je također sustavno izražavao potporu rezolucijama Ujedinjenih naroda i Vijeća sigurnosti UN-a, kojima se stranke poticalo da nastave sa svojim naporima s ciljem poboljšanja promicanja i zaštite stanja ljudskih prava u Zapadnoj Sahari te pozdravljujući jačanje povjerenstava Nacionalnog vijeća za ljudska prava koja djeluju u Dakhli i Laayouneu.

EU je poduzeo daljnje korake i u pogledu navodnih pojedinačnih slučajeva kršenja ljudskih prava putem svojih kontakata s organizacijama civilnog društva, braniteljima ljudskih prava, Nacionalnim vijećem za ljudska prava (CNDH) i njegovim regionalnim uredima.

Alžirska Narodna Demokratska Republika

U kontekstu finansijskih teškoća zbog niske cijene nafte i plina Alžir je u veljači 2016. usvojio ustavnu reformu s ciljem jačanja vladavine prava i poboljšanja zaštite temeljnih prava. U cilju provedbe tih odredaba doneseno je nekoliko zakona. S druge strane, u praksi se, ponekad, i dalje dovodilo u pitanje ostvarivanje nekih od tih prava, osobito slobode okupljanja i slobode izražavanja.

U pogledu prioriteta EU-ova potpora civilnom društvu i dalje je ključna u Alžиру, osobito u pogledu participativne demokracije na lokalnoj razini i otpornosti civilnog društva na razini zajednice. EU je aktivan i u pružanju potpore braniteljima ljudskih prava, uglavnom putem tematskih linija.

Međutim, promatranje suđenja i dalje podliježe prethodnom odobrenju nadležnih tijela.

Naposljetku, EU podupire i promicanje prava žena i djece.

Zakon o udruženjima iz 2012. i dalje je izazov za funkcioniranje i lokalnih i međunarodnih udruženja u Alžиру. Nekoliko partnera EU-a još nije dobilo dopuštenje nadležnih tijela da se službeno registriraju kao udruženja i stoga ne mogu pravilno djelovati u zemlji. U Alžиру se i dalje primjenjuju ograničenja prava na okupljanje s obzirom na to da se dopuštenja za okupljanja sustavno uskraćuju. Nekoliko okupljanja u vezi s ljudskim pravima u organizaciji udruženja bila su zabranjena, a njihovi organizatori uhićeni, a zatim pušteni na slobodu bez optužbe.

Alžir nije u potpunosti proveo Konvenciju Međunarodne organizacije rada (ILO) br. 87 o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje, i to u pogledu osnivanja neovisnih sindikata. ILO je tijekom 2016. preporučio Alžиру da zajamči nepostojanje prepreka registraciji neovisnih sindikata i ponovno vraćanje na dužnost javnih službenika koji su razriješeni dužnosti zbog navodne diskriminacije sindikata.

Unatoč dinamičnom medijskom okružju u Alžiru naporu te zemlje na osiguravanju pluralizma i slobode medija nisu uvijek u praksi imali službenu potporu. Administrativna pitanja, kao što su izdavanje radnih dozvola za medijske kuće, izdavanje građevinskih dozvola ili financiranje promidžbenim aktivnostima, upotrebljavana su kako bi se stvorio pritisak na neovisne medije. Unatoč nedavnim izmjenama ustava javni tužitelji i dalje su tražili oštре zatvorske kazne za kaznena djela u području medija. Osim toga, nekoliko blogera optuženo je za klevetu te su im izrečene zatvorske kazne. Alžir je 2016. zauzeo 129. mjesto prema svjetskom indeksu slobode medija organizacije Reporteri bez granica.

Preispitivanjem ustava usvojenim u veljači 2016. ostvarena su istaknuta poboljšanja, poput ograničavanja na najviše dva predsjednička mandata, ukidanja zatvorskih kazni za kaznena djela u području medija, jačanja neovisnosti sudstva i privremenog pritvora samo u iznimnim slučajevima. Osim toga, amazigh je proglašen službenim jezikom Republike. Nakon usvajanja preispitivanja ustava Alžir je donio novi Izborni zakon u kojemu su uključene neke EU-ove preporuke o potrebi povećanja transparentnosti i sljedivosti. Osnovano je neovisno izborni povjerenstvo (*Haute Instance Independent pour la Surveillance des Elections*). Osnovano je i Vijeće za ljudska prava, a Nacionalna komisija za društveno-gospodarska pitanja (CNES) dobila je ustavni status. To vrijedi i za Nacionalno tijelo za borbu protiv korupcije i njezino sprečavanje, čiji su članovi imenovani u rujnu 2016. Alžir je istodobno zauzeo 108. mjesto prema indeksu organizacije *Transparency International* za 2016. Međutim, i dalje postoji određena sumnja u neovisnost tih navedenih institucija, stoga valja pričekati kako bi se vidjelo kako će one djelovati u praksi.

EU i Alžir nastavili su surađivati u pitanjima ljudskih prava u okviru međusobnih političkih savjetovanja, kao i u okviru Pododbora za politički dijalog, ljudska prava i sigurnost. Alžirske organizacije civilnog društva 2016. iskoristile su finansijska sredstva EU-a u području baštine i kulture te u području mladih i zapošljavanja u okviru programa PATRIMOINE i PAJE. Finansijska sredstva EU-a iskorištena su u više od 30 projekata putem tematskih linija (EIDHR i CSO-LA). Osim toga, u 2016. donesen je novi program CAPDEL s ciljem pružanja potpore sudjelovanju građana u lokalnom upravljanju s Ministarstvom unutarnjih poslova, stvarajući time novo mjesto za kontinuirani dijalog o politikama s vlastima. EU putem tematskih linija financira i širok raspon projekata, od tehničke pomoći lokalnim udruženjima do poboljšanja pristupa zdravstvu za migrante. EU i dalje podupire projekte povezane s rodnim pitanjima u okviru svojeg Akcijskog plana za rodnu ravnopravnost te i dalje nudi mogućnosti osposobljavanja i izgradnje kapaciteta braniteljima ljudskih prava, osobito podupiranjem Alžirske lige za obranu ljudskih prava.

Alžir će 2017. proći svoj idući univerzalni periodični pregled, a EU aktivno surađuje s organizacijama civilnog društva prije tog pregleda. Alžir je ratificirao sve glavne međunarodne konvencije o ljudskim pravima, osim Rimskog statuta o osnivanju Međunarodnoga kaznenog suda, koji je potpisana 2000., i Konvencije o prisilnom nestanku, koja je potpisana 2007. Posebni izvjestitelj UN-a za pravo na zdravlje 2016. prvi je put posjetio Alžir. Međutim, posjeti posebnih izvjestitelja UN-a za slobodu okupljanja i udruživanja te za mučenje na čekanju su još od 2011. U Alžиру je i dalje na snazi moratorij na smrtnu kaznu.

Brza i djelotvorna provedba ocjene ustavnosti bit će ključna u pogledu rješavanja trenutačnih nedostataka. Konkretno, bit će potrebno dodatno zakonodavstvo kako bi se osiguralo pravilno poštovanje temeljnih prava zajamčenih ustavom, među ostalim prava na slobodu okupljanja, udruživanja i izražavanja, u duhu univerzalno dogovorenih ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. To je osobito važno u odnosu na Zakon o udruženjima.

Republika Tunis

Tunis je 2016. ostvario napredak u demokratskoj tranziciji unatoč teškoćama s kojima se ta zemlja i dalje suočava. Djelotvorna provedba ustava iz 2014. i dalje je vodeće načelo u promicanju temeljnih prava i sloboda u Tunisu.

Glavni izazovi u području upravljanja odnosili su se na osnivanje i funkcioniranje institucija te ustavnih i neovisnih tijela. Iako je ostvaren napredak u pogledu funkcioniranja tuniškog parlamenta, učinkovitost te institucije ipak je bila ograničena zbog nedostatnih sredstava. Decentralizacija i stvaranje finansijski i administrativno autonomnih lokalnih vlasti jedan su od najsloženijih institucijskih izazova s kojima se Tunis suočava. Međutim, potrebne su ujedno kako bi se ograničile sve veće regionalne nejednakosti u zemlji.

Tijekom 2016. poduzete su važne reforme s ciljem održavanja općinskih izbora, a osobito reforma Izbornog zakona i izrade novog Nacrtu zakona o lokalnim vlastima. Zbog kašnjenja u donošenju tog novog zakonodavstva općinski su izbori odgođeni za 2017. Neovisna tijela (uključujući pet ustavnih tijela) zadužena za podupiranje demokracije u različitim su fazama osnivanja, s obzirom na to da se većina njih suočavala s kašnjenjima. Njihova administrativna i finansijska neovisnost uvelike se razlikuje, a u nekim je slučajevima ugrožena zbog nedostatka sredstava. Ključan razlog za zabrinutost jest pogoršanje korupcije od 2011., što onemogućuje napore na dobrom upravljanju i reformama. Tunis je 2016. zauzeo 75. mjesto prema indeksu percepcije korupcije organizacije *Transparency International*. Napredak je ostvaren nakon što je 9. prosinca 2016. donesena nacionalna strategija za dobro upravljanje i borbu protiv korupcije za razdoblje od 2016. do 2020. i njezin akcijski plan za 2017. i 2018. Osim toga, u siječnju 2016. osnovano je novo ministarstvo za nadzor nad tim zadaćama. S druge strane, spor je napredak u pogledu Zakona o zaštiti zviždača, nezakonitom obogaćivanju i izjavama o imovnom stanju te su se na sudovima rješavali slučajevi povezani s korupcijom.

U pogledu reforme sudstva u listopadu 2016. izabrani su članovi Visokog sudbenog vijeća, ali nije ostvaren napredak u uspostavi Ustavnog suda. Tranzicijsko pravosuđe, koje se provodi putem tijela „Instance Vérité et Dignité” osnovanog krajem 2014., i dalje se suočava s preprekama. Prva javna saslušanja žrtava održana su 17. i 18. studenoga 2016.

Situacija u zatvorima i dalje je teška, dok je prenapučenost jedan od glavnih problema. Gotovo 6000 zatvorenika optuženo je i osuđeno zbog zlouporabe droga. Trenutačno se raspravlja o nacrtu zakona s ciljem revizije postojećeg zakonodavstva, u kojemu se predviđa minimalna zatvorska kazna od jedne godine za zlouporabu droga.

I dalje su se pojavljivale optužbe za zlostavljanje i mučenje, osobito u zatvorima i ustanovama za zadržavanje. Tunis je prva zemlja u regiji koja je 2016. uspostavila nacionalni preventivni mehanizam u skladu sa svojim obvezama na temelju OPCAT-a, no, kao i u slučaju drugih neovisnih institucija, njegovo je funkcioniranje ugroženo zbog nedostatka sredstava.

Poduzeti su važni koraci u odnosu na promicanje i zaštitu ljudskih prava. Parlament trenutačno raspravlja o novom Nacrtu zakona o diskriminaciji. Poštovanje ljudskih prava LGBTI osoba i dalje je zabrinjavajuće. Osudama homoseksualaca na temelju Kaznenog zakona (članak 230.) te provedbom Kaznenog zakona (priljni liječnički pregledi) dovodi se u pitanje sukladnost s ustavom. U srpnju je parlamentu podnesen Nacrt zakona o nasilju nad ženama.

Parlament je u ožujku 2016. donio novi Zakon o pristupu informacijama. Tim Zakonom definira se pravo sadržano u članku 32. ustava (o jamčenju slobode mišljenja, izražavanja, informiranja i objavljivanja) i uspostavlja neovisno tijelo s čijim se osnivanjem kasni. Unatoč tom važnom napretku i uspostavi Neovisnog visokog regulatornog tijela za audiovizualnu komunikaciju (HAICA), novinari i blogeri još su izloženi uznemiravanju (osobito na temelju članka 91. Vojnog zakona i članka 128. Kaznenog zakona, u kojima se još predviđaju stroge zatvorske kazne zbog klevetanja javnih ili vojnih tijela). Tunis je 2016. zauzeo 96. mjesto prema svjetskom indeksu slobode medija organizacije Reporteri bez granica.

Tuniško civilno društvo dinamično je i raznoliko. Civilno društvo zabrinuto je zbog trenutačne reforme čiji je cilj zamjena liberalnog Zakonodavnog dekreta br. 88-2011 kojim se uređuju udruženja.

EU je 2016. ponovno potvrdio svoju potporu demokratskoj tranziciji Tunisa u svim svojim dijalozima i putem suradnje. U zajedničkoj komunikaciji visoke predstavnice i Komisije naslovljenoj „Jačanje potpore EU-a za Tunis” od 29. rujna 2016. dobro upravljanje navodi se kao poseban prioritet za pojačanu potporu EU-a. Tunis je jedini partner u južnom susjedstvu s kojim EU organizira trostrane dijaloge na kojima sudjeluje civilno društvo kao pripremu za podobore te druge dijaloge i pregovore. Tijekom 2016. ta se važna praksa dosljedno provodila.

EU je i u 2016. nastavio pružati financijsku potporu za tranziciju Tunisa, i to s pomoću nekoliko tekućih i novopokrenutih sektorskih programa namijenjenih promicanju prava žena, reformi pravosudnog i zatvorskog sustava, te decentralizaciji, a znatan broj inicijativa bio je posvećenim civilnom društvu, i to u okviru programa za „potporu civilnom društvu”, ali i drugih programa i projekata. Osim toga, dva projekta namijenjena potpori naporima Tunisa na upravljanju migracijama i humanitarnoj pomoći s ciljem hvatanja ukoštac s potrebama ugroženih migranata pokrenuta su u okviru Regionalnog programa razvoja i zaštite (RDPP).

Tunis je stranka osam od devet temeljnih ugovora UN-a o ljudskim pravima i svih ključnih konvencija. U 2016. podnio je svoje treće izvješće u vezi s Konvencijom protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja. Tunis je izabran za člana Vijeća UN-a za ljudska prava za razdoblje od 2017. do 2019., a u 2019. proći će i univerzalni periodični pregled.

EU pozdravlja suradnju između Tunisa i Vijeća Europe putem programa Jug II, koji financira EU, te nastavlja poticati pristupanje Tunisa konvencijama i protokolima Vijeća Europe.

IV. RUSIJA I SREDNJA AZIJA

Ruska Federacija

U 2016. opće stanje ljudskih prava u Rusiji i dalje je bilo obilježeno trajnim ograničenjima temeljnih sloboda i neovisnog civilnog društva. Parlament je donio zakone o povećanju ovlasti tijela kaznenog progona i sigurnosnih službi. Krajem 2016. istaknut je još jedan dugotrajan problem, točnije upotreba mučenja u zatvorskim ustanovama.

Prioriteti EU-a u tom području usredotočeni su na jačanje kapaciteta ruskih organizacija civilnog društva i boraca za ljudska prava, kao i na poboljšanje životnih uvjeta najugroženijih dijelova ruskog društva, odnosno djece, žena, osoba s invaliditetom i autohtonog stanovništva, putem projekata koje financira EU.

Proširenje provedbe ograničavajućih zakona nastavilo se tijekom cijele 2016., godine u kojoj došlo do uvođenja novog represivnog zakonodavstva. Na kraju godine broj nevladinih organizacija uključenih u popis „stranih agenata” Ministarstva pravosuđa dosegao je 154 u usporedbi sa 111 na kraju 2015. Istaknute organizacije na koje se time ciljalo tijekom 2016. uključivale su ne samo organizaciju *Memorial International Society*, već i *Levada Centre* (organizaciju za anketiranje i istraživanje), organizaciju *Ecological Watch on North Caucasus* (nevladinu organizaciju za okoliš) te sve veći broj nevladinih organizacija aktivnih u području socijalnih pitanja. U lipnju je otvoren predmet protiv Valentine Cherevatenko, osnivačice nevladine organizacije Žene s Dona, čime je ona postala prva osoba nad kojom se vodi istraga s mogućnošću pokretanja kaznenog progona na temelju Zakona o stranim agentima.

Nadalje, tri su subjekta na temelju tog Zakona proglašena „nepoželjnim organizacijama” (čime se zabranjuju sve aktivnosti tih organizacija u Rusiji ili sve njihove aktivnosti s Rusijom), čime se broj tih organizacija sveo na njih sedam, a sve su povezane s SAD-om. Privremeno zatvaranje ureda organizacije *Amnesty International* u Moskvi u studenome bio je primjer neopravdanog progona poznate nevladine organizacije.

Vlasti i dalje ograničavaju slobodu okupljanja na skupovima, čak i demonstracije pojedinaca. Optužbama o mučenju koje je objavio Ildar Dadin, kojemu je dosuđena te nad kojim je izvršena zatvorska kazna zbog mirnih prosvjeda u kojima sudjeluje samo jedna osoba, ponovno je skrenuta pozornost na ograničenja slobode okupljanja u Rusiji, kao i na sustavnu upotrebu mučenja u ruskom zatvorskem sustavu.

Predsjednik Putin u srpnju je potpisao takozvani „paket Yarovaya” u vezi sa zakonodavstvom o borbi protiv terorizma i ekstremizma. Novim odredbama proširene su ovlasti tijela kaznenog progona, posebno u vezi s pohranom metapodataka, i uvedena je kaznena odgovornost za neprijavljinjanje saznanja o planiranim terorističkim aktivnostima. Ruske vlasti vrše kazneni progon na temelju optužaba kriminalnog separatizma i ekstremizma, kao i za materijale objavljene na internetu. Jedan od simbola pravosudnog uznemiravanja na temelju ekstremističkih zakona bivša je direktorka ukrajinske knjižnice u Moskvi, Natalija Sharina, čije je suđenje bilo u tijeku krajem 2016.

Zakon kojim se ograničava vlasništvo stranih medija s 50 % na 20 % stupio je na snagu 2016. čime je dodatno ograničena sloboda medija u Rusiji. U rujnu je neovisni novinar Zhalaudi Geriev, dobro poznat po svojem izvješćivanju o povredama čečenskih vlasti, osuđen na tri godine zatvora zbog dvojbenih optužaba za posjedovanje droge. Njegov slučaj jedan je od mnogih primjera strašnog stanja ljudskih prava u Čečeniji i ograničenja slobode medija.

Parlamentarni izbori održani su u rujnu 2016., a izborna promatračka misija OESS-a/ODIHR-a ocijenila je da su transparentno provedeni, navodeći međutim da su se izazovi demokratskih obveza zadržali te da su na izborno okružje negativno utjecala ograničenja temeljnih sloboda i političkih prava, čvrsto kontrolirani mediji te pojačan nadzor civilnog društva, kao i nedostaci u vezi s prijavom kandidata te pravnim okvirom. EU nije priznao održavanje izbora za Dumu na poluotoku Krimu; Vijeće je na EU-ov popis zabrane putovanja / zamrzavanja imovine uključilo i izabrane zamjenike s nezakonito pripojenog Krima.

Unatoč puštanju na slobodu nekih ukrajinskih građana nezakonito pritvorenih u Rusiji, uključujući Nadiju Savčenko, i dalje je mnogo ukrajinskih građana nezakonito pritvorenih u Rusiji.

Otpor je pružan ponovljenim naporima EU-a da održi savjetovanja o ljudskim pravima u smislenom obliku, čime su ograničene mogućnosti EU-a da pokrene pitanja u vezi s ljudskim pravima izravno s ruskim vlastima.

Međutim, EU upotrebljava sve druge raspoložive mogućnosti, uključujući sastanke s visokim dužnosnicima, međunarodne forume (osobito UN, OESS i Vijeće Europe) i javne izjave, kako bi izrazio zabrinutost zbog stanja ljudskih prava u Rusiji. U tom je pogledu 2016. izdano nekoliko izjava visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije ili njezine glasnogovorničke službe, kao i na međunarodnim forumima. Delegacija EU-a u Moskvi, u koordinaciji s državama članicama, prisustvovala je na nekoliko suđenja u vezi s ljudskim pravima i posjetila nevladine organizacije diljem zemlje. Delegacija je organizirala i nekoliko događanja s braniteljima ljudskih prava i organizacijama civilnog društva te se s njima redovito sastajala. Europski parlament održao je studenome izvanrednu raspravu o slučaju Ildara Dadina i mučenju u Rusiji.

EU je financirao 17 projekata ukupne vrijednosti od 10 milijuna EUR čija je provedba započela 2016., s naglaskom na jačanju kapaciteta civilnog društva i branitelja ljudskih prava, obrazovanju te promicanju ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpori neovisnim medijima, potpori za djecu, žene, osobe s invaliditetom, kao i inicijativama u području okoliša u regijama naseljenima autohtonim stanovništvom.

Rusija je u studenome 2016. povukla svoj potpis u okviru Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda. Čini se da je ta odluka potaknuta istragama MKS-a koje su u tijeku o aktivnostima Rusije u Gruziji i Ukrajini te ukazuje na potrebu provođenja istrage MKS-a o aktivnostima Rusije u Siriji.

U travnju 2016., nakon što je u prosincu 2015. donesen novi zakon kojim se ruskom Ustavnom sudu omogućuje da naloži neizvršenje odluka međunarodnih tijela za ljudska prava ako smatra da je to u suprotnosti s ruskim ustavom, ruski Ustavni sud presudio je po prvi put da je obvezujuća odluka Europskog suda za ljudska prava „neizvršiva” u Rusiji. EU je u Odboru ministara Vijeća Europe izrazio zabrinutost u pogledu provedbe tog zakona.

Stanje ljudskih prava u Rusiji i dalje je problematično. Unatoč sve većim prijetnjama, progonu i smanjivanju prostora za aktivnosti, rusko civilno društvo i dalje je snažno te odlučno nastaviti rad na poštovanju ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Republika Kazahstan

Opće se stanje ljudskih prava u toj zemlji pogoršava. Doneseno je ili je trenutačno u tijeku nekoliko zakonodavnih izmjena s ciljem jačanja nadzora društva radi borbe protiv radikalizacije i nasilnog ekstremizma. Postoji opasnost od toga da se izmjenama znatno ograniči prostor za funkcioniranje civilnog društva i prekrši niz temeljnih prava.

Prioritet je EU-a jačanje učinkovitosti institucionalnog okvira kojim se omogućuje uključivanje civilnog društva u postupak donošenja odluka i podupiranje izgradnje kapaciteta civilnog društva, posebno s ciljem promicanja slobode izražavanja i slobode udruživanja te mirnog okupljanja.

Kazahstan se suočavao s različitim problemima u vezi s ljudskim pravima i demokracijom, posebno u područjima slobode izražavanja i slobode udruživanja te mirnog okupljanja. Oni koji kritiziraju vladu često su ušutkavani pod izgovorom da potiču društveni razdor. Zahtjevi za odobrenje za održavanje mirnih prosvjeda često su bili odbijeni. Nevladine organizacije podlijegale su brojnim i složenim obvezama izvješćivanja kojima su se onemogućavale njihove aktivnosti.

U okviru Međunarodne konferencije rada ispitani su nedostaci Kazahstana u provedbi temeljne Konvencije ILO-a o slobodi udruživanja i pravu na organiziranje i za organizacije radnika i za organizacije poslodavaca. U okviru Međunarodne konferencije rada vlada je odlučno pozvana na izmjenu odgovarajućeg zakonodavstva. Mjere poduzete protiv sindikata krajem 2016. izazivaju ozbiljnu zabrinutost te će to pitanje nadzorna tijela ILO-a dodatno razmotriti.

Parlamentarni izbori održani u ožujku 2016. nisu bili ni slobodni ni demokratski. Izborna promatračka misija OESS-a zaključila je da Kazahstan još mora znatno poraditi kako bi zadovoljio obveze OESS-a u pogledu demokratskih izbora.

Ostvaren je dobar napredak u pogledu napora za iskorjenjivanje mučenja i zlostavljanja. Također su uloženi naporci za reformu pravosudnog sustava (iako je neovisnost pravosuđa dosad i dalje bila znatno ugrožena). Borac za ljudska prava, Vladimir Kozlov, koji je pritvoren nakon događanja u Zhanaozenu 2011., pušten je iz zatvora.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Kazahstanom u različitim formatima, među ostalim u okviru Vijeća za suradnju (listopad) i Odbora za suradnju (ožujak).

Godišnji dijalog o ljudskim pravima održan je u studenome. Dijalogom je omogućena konstruktivna komunikacija o širokom rasponu pitanja, među ostalim o slobodi udruživanja, pravima žena, sprečavanju mučenja i zlostavljanja pritvorenika, slobodi medija te slobodi vjeroispovijesti i uvjerenja. EU je poticao Kazahstan da što prije doneše drugi nacionalni akcijski plan za ljudska prava. EU je priznao znatne napore Kazahstana uložene s ciljem sprečavanja zlostavljanja pritvorenika, među ostalim i radom nacionalnog preventivnog mehanizma, te poticao provedbu zaključaka koje je izdao Pododbor UN-a za sprečavanje mučenja nakon njegova posjeta Kazahstanu u rujnu 2016. EU je izrazio zabrinutost u vezi s pritiskom na neovisne medijske kuće i mogućim negativnim posljedicama novog Zakona o plaćanjima, kao i o presudama izrečenima Maxu Bokayevu i Talgatu Ayanu u pogledu prosvjeda u vezi sa zemljишtem u proljeće 2016.

Predstavnici delegacije EU-a sudjelovali su kao promatrači na sastancima u Savjetodavnom tijelu za ljudsku dimenziju (CAB), platformi za dijalog između vlade i predstavnika civilnog društva u okviru Ministarstva vanjskih poslova. EU je također sudjelovao na nizu sastanaka, seminara i okruglih stolova o ljudskim pravima koje je organizirala vlada te je održavao redovite kontakte s vladinim sugovornicima.

Delegacija EU-a bila je domaćin nekoliko sastanaka s predstavnicima civilnog društva i predstavnicima misija država članica EU-a u Astani radi rasprave o aktualnim pitanjima ljudskih prava, a posebno o planiranim zakonodavnim izmjenama Zakona o plaćanjima, Zakona o medijima te Zakona o vjerskim udruženjima.

EU je izrazio zabrinutost putem izjava, govora, kao i drugih formalnih te neformalnih koraka kako bi potaknuo kazahstansku vladu da osigura poštovanje ljudskih prava. Delegacija EU-a, u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a i partnerima istomišljenicima, provodila je inicijative vanjske komunikacije u pogledu nacionalnih tijela radi potpore slučajevima povezanim s ljudskim pravima te pratila sudski predmet Maxa Bokayeva i Talgata Ayana.

EU je 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Delegacija EU-a trenutačno upravlja trima projektima u iznosu od ukupno 803 715 EUR. Projekti obuhvaćaju područja poput slobode izražavanja, izgradnje kapaciteta civilnog društva i zaštite branitelja ljudskih prava.

Od 2017. tri nova projekta provodit će se u okviru EIDHR-a. Cilj je prvog projekta poticanje institucionalizacije suradnje organizacija civilnog društva i državnih tijela u području ljudske dimenzije te zakonodavnog procesa. Cilj je drugog projekta jačanje kapaciteta dionika civilnog društva, uključujući branitelje ljudskih prava, aktiviste, odvjetnike, javna vijeća i predstavnike medija, kako bi se vlasti pozvale na odgovornost za provedbu prava na slobodu izražavanja, mirnog okupljanja i udruživanja.

Delegacija EU-a pokrenula je i poziv za studiju radi preispitivanja stanja u pogledu rodnih pitanja u regiji srednje Azije, uključujući Kazahstan. Studija će dovesti do boljeg razumijevanja rodne neravnopravnosti, utvrditi uzroke diskriminacije i dati preporuke.

Kazahstan je stranka devet temeljnih konvencija UN-a za ljudska prava, osim Konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji, te je izdao trajni poziv za sve posebne izvjestitelje UN-a.

Kazahstan nije potpisao Drugi fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima kojemu je cilj ukidanje smrtnе kazne. Kazahstanski ustav ukida smrtnu kaznu za sva kaznena djela osim terorističkih djela koja uzrokuju gubitak ljudskih života i iznimno teških zločina počinjenih tijekom rata. Međutim, moratorij na smrtnu kaznu bio je na snazi od 2003. Kazahstan je imao aktivnu ulogu tijekom UN-ovih pregovora koji su doveli do uspostave Međunarodnog kaznenog suda, ali još se nije pridružio sustavu Rimskog statuta.

Potreban je znatan napredak u provedbi različitih zakona donesenih radi sprečavanja radikalizacije i nasilnog ekstremizma kako bi se osiguralo da primjena tih zakona nema negativan učinak na funkcioniranje civilnog društva.

Poštovanje međunarodnih standarda treba pokazati u ishodima sudskih predmeta, posebno u onima koji se odnose na slobodu izražavanja i slobodu okupljanja.

Kirgiska Republika

U 2016. opće stanje ljudskih prava bilo je i dalje stabilno. Treba istaknuti pozitivna kretanja u području zakonodavstva gdje su sporne zakonodavne inicijative odbijene ili zaustavljene, a donesen je i novi zakonodavni akt za poboljšanje stanja ljudskih prava. Međutim, neki dionici civilnog društva bili su izloženi negativnim javnim izjavama i zastrašivanju. Izmjene ustava utječu na viđenje stanja ljudskih prava.

Prioritet je EU-a razvoj pravosudnog sustava kojim se omogućuje učinkovita provedba vladavine prava. EU također aktivno podupire demokratsko upravljanje. EU podupire i razvoj institucionalnog okvira kako bi se osigurala sloboda od mučenja i zlostavljanja te promicanje prava pripadnika manjina.

Vladavina prava i dalje je nestabilna uz raširenu korupciju, među ostalim i u sudstvu. Zakonodavni akti sustavno se poboljšavaju, ali provedba nije uvijek primjerena. Time se potkopava povjerenje u institucije i tijela kaznenog progona.

Civilno društvo ima aktivnu ulogu. Civilno društvo i međunarodna zajednica dobro su prihvatili odbacivanje nacrta zakona od strane parlamenta, kojim bi se nevladinim organizacijama koje primaju inozemna finansijska sredstva nametnule nove obveze izvješćivanja. Međutim, neki su branitelji ljudskih prava i predstavnici civilnog društva bili izloženi kompromitirajućim javnim izjavama, zastrašivanju ili uznemiravanju. Položaj pripadnika etničkih manjina i dalje je osjetljiv. Zemlja domaćin predložila je promjenu statusa Centra OEŠ-a koji obavlja važan posao u područjima u vezi s ljudskim pravima i vladavinom prava.

Novi zakon kojim se kriminalizira organiziranje ili obavljanje vjerskih obreda sklapanja braka maloljetnih supružnika važan je korak prema osiguravanju snažnije zaštite djevojaka i djevojčica od prisilnih i ranih brakova.

Vlasti nastoje, među ostalim i suradnjom s međunarodnim tijelima, uspostaviti mehanizme za sprečavanje mučenja i drugih oblika okrutnog te nečovječnog postupanja. Ograničena pravna jamstva u ustanovama za zadržavanje doprinose ranjivosti pritvorenika odmah nakon njihova uhićenja. Prijavljeni slučajevi rijetko dovode do cjelovite istrage praćene kaznenim progonom počinitelja i naknadom žrtvama.

Vrhovni je sud uzeo u obzir mišljenja koja je donio Odbor UN-a za ljudska prava u pogledu žalbe koju je podnio Azimjan Askarov te je ponovno otvorio predmet radi dodatne istrage, no ipak nije u potpunosti proveo preporuke Odbora. Obnova postupka privlači znatnu pozornost i na lokalnoj i na međunarodnoj razini zbog svoje simboličke vrijednosti u pogledu pomirenja te prava za sve u odnosu na događanja iz 2010.

Izmjene ustava, donesene na miran i transparentan način putem referendumu, izazvale su zabrinutost u pogledu uključivosti savjetodavnog postupka i umanjivanja opće važnosti ljudskih prava, koji su prethodno bili kvalificirani kao najvažnija nacionalna vrijednost.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Kirgiskom Republikom u različitim formatima, među ostalim u okviru Vijeća za suradnju (veljača) i Odbora za suradnju (listopad). Tijekom godišnjeg dijaloga o ljudskim pravima održanog u lipnju u Biškeku došlo je do šireg sudjelovanja predstavnika vlade i nadzornih tijela radi rasprave o nizu pitanja, među ostalim o radu pravosuđa i reformi pravosuđa, dobrom upravljanju, sprečavanju mučenja, borbi protiv nasilne radikalizacije, borbi protiv nasilja nad ženama te zaštiti ugroženih skupina. Visoka predstavnica za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i potpredsjednica Komisije te posebni predstavnik EU-a za srednju Aziju aktivno su rješavali pitanja ljudskih prava na bilateralnim sastancima. Europski parlament održao je međuparlamentarni sastanak s članovima kirgistanskog parlamenta (travanj).

EU je Kirgiskoj Republici odobrio dodatne trgovinske povlastice u okviru općeg sustava povlastica (OSP+), u kontekstu priznavanja njegove ratifikacije i za potporu učinkovitoj provedbi 27 temeljnih međunarodnih konvencija o ljudskim i radničkim pravima, održivom razvoju te dobrom upravljanju.

Delegacija EU-a održavala je redovite kontakte s civilnim društvom, kao i s vlastima te se koristila diplomatskim alatima za promicanje poštovanja ljudskih prava. Delegacija EU-a uvela je sustavnu praksu održavanja godišnjeg seminara civilnog društva. Ove godine središnja tema bila je borba protiv korupcije. Dodatni okrugli stolovi i rasprave održani su u glavnom gradu te regijama. Na posebnim dogadanjima kao što je radionica namijenjena provedbi sustava OSP+ ili regionalna konferencija o sprečavanju nasilnog ekstremizma govorilo se o nizu pitanja ljudskih prava iz šire perspektive.

Nakon objave mišljenja Odbora UN-a za ljudska prava u vezi s predmetom Askarov, glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije dala je izjavu za javnost u kojoj se poziva na potpunu provedbu preporuka, kasnije dopunjenu izjavom o ponovnom otvaranju predmeta.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju putem Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI) i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

U okviru razvojne suradnje potpora za promicanje vladavine prava među središnjim je sektorima. EU je podupirao pravosudnu reformu koja je u tijeku i uspostavu stručnijeg, neovisnijeg, odgovornijeg te transparentnijeg sudskog sustava. Drugi projekt u okviru programa vladavine prava usredotočen je na borbu protiv korupcije. Ostali projekti koje financira EU u okviru istog programa vladavine prava bave se kapacitetom civilnog društva radi izvješćivanja o slučajevima korupcije i poboljšanja demokratskog upravljanja. Četverogodišnjem programu vladavine prava dodijeljeno je 9,5 milijuna EUR. EU nadalje pruža znatnu potporu za jačanje demokracije putem pomoći pri izborima, s proračunskom potporom u iznosu od 13,1 milijuna EUR. Željeni je učinak tog programa da se višim stupnjem vjerodostojnosti, uključivosti i transparentnosti izbornih procesa doprinosi većoj legitimnosti izabralih tijela te povjerenju građana u demokratske institucije.

Dodatnim projektima pružila se potpora sprečavanju mučenja, olakšalo pojednostavljenje građanske registracije i osiguravanje prava svih građana u tom pogledu, promicalo ostvarivanje prava osoba s invaliditetom, promicala uloga žena u izgradnji mira te promicala etnička ravnopravnost i uključenost građana.

Kirgiska Republika potpisnica je niza međunarodnih konvencija o ljudskim pravima te je konstruktivno surađivala s tijelima UN-a za ljudska prava. Od 2016. do 2018. ta je zemlja član Vijeća UN-a za ljudska prava. Međutim, preispitivanje ustava dovelo je do brisanja članka kojim se Kirgistan obvezuje na poduzimanje mjera za ponovnu uspostavu prava osoba i/ili nadoknadu šteta ako to zatraže međunarodna tijela za ljudska prava. Istodobno, pokrenuta je revizija mandata Centra OEŠ-a.

Republika Tadžikistan

U 2016. opće stanje ljudskih prava u zemlji pogoršalo se, uz rastući broj kršenja ljudskih prava. Tadžikistan je iskusio povećanu političku centralizaciju s autoritarnim tendencijama, a znatna su ograničenja uvedena na slobodu okupljanja, udruživanja, medija i vjeroispovijesti.

Međutim, prije izvješća UN-a vlada jest surađivala s UN-om, surađivala s nekim organizacijama civilnog društva i ulagala napore za poboljšanje slobode od mučenja.

Prioritet EU-a jest zaštiti osnovni politički i medijski pluralizam, promicati osobnu sigurnost aktivista oporbe i njihove rodbine, poboljšati vjersku slobodu te promicati prava žena i djece. EU razmatra i prava nezaposlenih u smislu siromaštva te pitanja u vezi s radikalizacijom.

Postojali su razni problemi, posebno u područjima političkog pluralizma i slobode okupljanja. Nakon zabrane Stranke islamskog preporoda Tadžikistana (IRPT) u kolovozu 2015., njezini čelnici osuđeni su na dugotrajne kazne zatvora 2016., čime su učinkovito ušutkani najvažniji akteri oporbe. Tadžikistanskom predsjedniku odobren je cjeloživotni osobni imunitet putem referendumu 2016. Postojaо je kontinuirani pritisak na medije, a sve više i na nevladine organizacije. Česte su bile optužbe za korupciju. Ured OEСS-a u Dušanbeu izvjestio je o problemima u vezi sa svojim radom u području ljudskih prava. U 2016. smanjen je sveukupni prostor za političko sudjelovanje, s predsjednikom Rahmonom kao izabranim predsjednikom do 2020., a bliski članovi njegove obitelji i njegov širi klan u sve su većem broju imenovani na visoke položaje.

S pozitivne strane, vlada je poduzela aktivne napore za poboljšanje prava žena i djece, kao i slobode od mučenja, posebno u odnosu na osobe u pritvoru. U tu je svrhu vlada surađivala s organizacijama civilnog društva.

EU je nastavio sudjelovati raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Tadžikistanom u različitim formatima, među ostalim u okviru Vijeća za suradnju (veljača) i Odbora za suradnju (rujan). Tijekom godišnjeg dijaloga o ljudskim pravima održanog u lipnju u Dušanbeu vodile su se otvorene rasprave o brojnim pitanjima, među ostalim o slobodi udruživanja, slobodi izražavanja, slobodi vjeroispovijesti, uvjetima u pritvoru, sprečavanju mučenja i zlostavljanja, apatridnosti te pravima žena i djece.

EU je izrazio zabrinutost formalno i neformalno, među ostalim i putem izjava, govora i radionica, kako bi potaknuo tadžikistansku vladu da osigura puno poštovanje ljudskih prava u skladu sa svojim međunarodnim obvezama. Delegacija EU-a pomno je pratila suđenja čelnika Stranke islamskog preporoda Tadžikistana i održala je kontakte s tadžikistanskom vladom u vezi s tim suđenjima te stanjem u pogledu slobode medija. Delegacija EU-a, kao dio svoje usmjerenosti na slobodu izražavanja, uspostavila je redoviti medijski doručak za lokalne i međunarodne novinare.

Delegacija EU-a uvela je sustavnu praksu održavanja seminara civilnog društva, npr. organiziranjem sedmog seminara civilnog društva u Tadžikistanu u listopadu 2016., koji se bavio temom radikalizacije i nasilnog ekstremizma.

Nakon što je u lipnju izrečena presuda oporbenim čelnicima Stranke islamskog preporoda Tadžikistana na dugotrajne kazne zatvora, glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije dala je izjavu za javnost u lipnju 2016. izražavajući sumnju EU-a u zakonitost suđenja te pozivajući tadžikistansku vladu da zajamči temeljne slobode svih tadžikistanskih građana, čak i tijekom sigurnosnih operacija, kao i da poštuje vladavinu prava. EU je u izjavi također izrazio zabrinutost u vezi s mogućim štetnim učincima koje bi presuda mogla imati na sveopću koheziju tadžikistanskog društva.

U lipnju 2016. Europski parlament donio je parlamentarnu rezoluciju u kojoj kritizira tadžikistansku vladu za općenito negativna kretanja u mnogim područjima ljudskih prava. EU je blisko surađivao s državama članicama EU-a i partnerima istomišljenicima u pogledu nekoliko drugih inicijativa u vezi s ljudskim pravima.

EU je 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

U 2016. u tijeku su bila četiri projekta financirana u ukupnom iznosu od nešto manje od jednog milijuna EUR. Projekti su bili usmjereni na socioekonomska i kulturna prava zatvorenika te bivših zatvorenika u Tadžikistanu (0,3 milijuna EUR); na osnaživanje medijskih aktivista i aktivista civilnog društva radi potpore demokratskim reformama (0,22 milijuna EUR); na promicanje uloge i kapaciteta civilnog društva kako bi se premostila razlika između društva te procesa demokratizacije (0,28 milijuna EUR); i na promicanje političkog pluralizma te poštenih izbora stvaranjem platforme za dijalog među političkim strankama, nevladinim organizacijama i izbornim tijelima (0,18 milijuna EUR). Ti su projekti završili 2016.

U 2016. objavljeni su pozivi za pet novih projekata finansiranih u okviru EIDHR-a u iznosu od približno dva milijuna EUR tijekom nekoliko godina.

Tadžikistan je potpisnik niza međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i sve su ključne konvencije ratificirane. EU također nastoji uvjeriti tadžikistansku vladu da potpiše Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja. Tadžikistan je prošao svoj pregled Radne skupine Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava u sklopu procesa univerzalnih periodičnih pregleda u rujnu 2016. Pregledom je zaključeno da je Tadžikistan pokazao konstruktivan pristup i otvorenost tijekom ciklusa univerzalnog periodičnog pregleda. Tadžikistan je prihvatio 153 od 203 preporuke.

Trebalo bi ostvariti znatan napredak u svim područjima kako bi se Tadžikistan učvrstio na pozitivnoj putanji demokratskih reformi, političkog sudjelovanja i slobode izražavanja.

Turkmenistan

U 2016. opće stanje ljudskih prava u toj zemlji i dalje je bilo zabrinjavajuće. Iako je ustavom donesenim u rujnu 2016. predviđena zaštita i promicanje ljudskih prava, velik jaz između zakonodavnog okvira i njegove praktične provedbe doveo je do daljnog kršenja ljudskih prava te nedostataka. Vlada je u prosincu poduzela neke pozitivne korake donošenjem Zakona o ombudsmanu.

Prioritet EU-a nastavak je izgradnje kapaciteta javnih službi radi provođenja odredaba usađenih u međunarodne konvencije uz puno poštovanje ljudskih prava, podupiranje reformi pravosudnog i zatvorskog sustava, kao i pristup zatvorima te podupiranje civilnog društva i branitelja ljudskih prava.

Postojalo je rašireno nepoštovanje građanskih sloboda, uključujući ograničenja slobode govora, medija, okupljanja, kretanja i vjeroispovijesti. Nastavila su se proizvoljna uhićenja i mučenja, kao i uskraćivanje prava na zakonito postupanje i pošteno suđenje, te proizvoljno uplitanje u privatnost, dom i dopisivanje. Nadalje, bilo je zabrinjavajućih signala da su vlasti pojačale zabrane i ograničenja slobode kretanja, prava posjedovanja, upotrebe ili raspolaganja imovinom te slobode informiranja.

U jesen 2016. predsjednik je najavio da će predsjednički izbori u veljači 2017. po prvi put imati višestранačko obilježje; tri političke stranke i ukupno devet registriranih kandidata natjecat će se na izborima. OESS/ODIHR nisu smatrali ni jedne izbore proteklih godina slobodnima i pravednima, a sljedeći izbori, unatoč sudjelovanju dodatnih političkih stranaka, glasačima neće pružiti istinski izbor između političkih alternativa te su slabi izgledi da će se njima osigurati pravo građana da putem slobodnih i demokratskih izbora promijene vladu.

U okviru Međunarodne konferencije rada ispitani su nedostaci u provedbi temeljne Konvencije ILO-a o ukidanju prisilnog rada u Turkmenistanu, koji su povezani s raširenom uporabom prisilnog rada u proizvodnji pamuka. EU je pozvao vladu da uskladi svoje zakonodavstvo i poduzme učinkovite mjere za potpuno ukidanje prisilnog rada u berbi pamuka. U okviru Međunarodne konferencije rada od Turkmenistana je zatraženo da izradi akcijski plan u tom pogledu.

U 2016. doneseni su neki važni zakoni i drugi dokumenti kojima se predviđa učinkovitije promicanje i zaštita ljudskih prava: ambiciozan nacionalni akcijski plan o ljudskim pravima donesen je u siječnju. Plan sadržava ključne reforme u sudstvu, socioekonomskim, kulturnim i političkim sektorima, iako je uspostava mehanizma za praćenje njegove provedbe još u tijeku. Revidirani ustav donesen je u rujnu, čime se po prvi put u pravni sustav zemlje uvela institucija povjerenika za ljudska prava; Zakon o ombudsmanu donesen je u prosincu.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Turkmenistanom u različitim formatima, među ostalim u okviru dijaloga o ljudskim pravima i zajedničkog odbora. Tijekom godišnjeg dijaloga o ljudskim pravima koji se održao u svibnju u Bruxellesu vodila se otvorena rasprava o brojnim pitanjima, među ostalim o zatvorskim uvjetima, prijavljenim slučajevima mučenja i prisilnim nestancima. EU je pozvao Turkmenistan da poduzme daljnje korake prema učinkovitoj provedbi reforme pravosuđa kako bi se zaštitila vladavina prava, kao i sloboda udruživanja, izražavanja i uvjerenja. EU je također zatražio od Turkmenistana da ublaži ograničenja civilnog društva, uključujući zahtjeve za registraciju, da uspostavi dijalog s organizacijama civilnog društva te da pruži informacije o sudbini i lokaciji nestalih zatvorenika. Također je pozvao na oslobođanje niza konkretnih zatvorenika čija imena nisu bila javno objavljena. Raspravljaljalo se i o donošenju Zakona o ombudsmanu te važnosti neovisnosti te institucije.

EU i Turkmenistan konstruktivno su raspravljali o pitanjima ljudskih prava tijekom godišnjeg sastanka zajedničkog odbora u studenome u Bruxellesu i tijekom posjeta Ašgabatu posebnog predstavnika EU-a za srednju Aziju u ožujku i u studenome, zajedno s Odjelom za srednju Aziju ESVD-a.

EU je zajedno s UNDP-om i Uredom visokog povjerenika za ljudska prava podupirao Turkmenistan u izradi njegova prvog nacionalnog akcijskog plana za ljudska prava. EU je nastavio pružati potporu toj zemlji osposobljavanjem turkmenistanskih sudaca i odvjetnika u pogledu konvencija o ljudskim pravima te putem seminara o instituciji ombudsmana i civilnom društvu u okviru svoje regionalne Platforme za vladavinu prava.

EU je izrazio zabrinutost u pogledu nekoliko slučajeva u vezi s ljudskim pravima putem usmenih nota, izjava OEES-a i drugih koraka u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a te partnerima istomišljenicima kako bi potaknuo turkmenistansku vladu da osigura puno poštovanje ljudskih prava.

Na lokalnoj razini Ured EU-a za vezu nastavio je poticati vlasti da osiguraju poštovanje ljudskih prava i održavao je redovite savjetodavne sastanke s civilnim društvom. Ured EU-a također je sudjelovao u drugom posjetu turkmenistanskom zatvoru u prosincu.

U 2016. EU je nastavio provedbu triju projekata u vezi s ljudskim pravima, i na bilateralnoj i na regionalnoj razini. U okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), EU je podržao Međunarodnu komisiju pravnika (ICJ) s projektom vrijednim 0,7 milijuna EUR za osposobljavanje turkmenistanskih sudaca i odvjetnika u pogledu konvencija o ljudskim pravima. U okviru Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI) Platforma EU-a za vladavinu prava za srednju Aziju, regionalni projekt u vrijednosti od 1,8 milijuna EUR, organizirala je seminare u Turkmenistanu, posebno o ombudsmanu i ulozi civilnog društva. Bilateralni projekt u vrijednosti od 4,5 milijuna EUR pod nazivom „Potpora izgradnji kapaciteta javne uprave” započeo je u listopadu s ciljem povećanja kvalifikacija državnih službenika i jačanja institucija.

Turkmenistan je sudjelovao na godišnjim sastancima OEES-a za provedbu ljudske dimenzije koji su se održali 2015. i 2016. Turkmenistan se 2016. obratio UNDP-u i OEES-u radi njihovih primjedaba i preporuka u vezi s nacrtom revidiranog ustava. Turkmenistan je domaćin operacija na terenu OEES-a, *Centar OEES-a u Ašgabatu*, koji radi s vlastima u pogledu brojnih pitanja ljudskih prava (vladavine prava, rodne ravnopravnosti, slobode medija, trgovine ljudima). Turkmenistan nije uputio otvoreni poziv stručnjacima za posebne postupke.

Treba ostvariti znatan napredak kako bi se premostio velik jaz između zakonodavnog okvira i praktične provedbe međunarodnih instrumenata za ljudska prava te nacionalnih zakona o zaštiti i promicanju ljudskih prava. Izbor ombudsmana i uspostava njegova ureda, kao i uspostava mehanizma za praćenje provedbe nacionalnog akcijskog plana o ljudskim pravima još su u tijeku.

Republika Uzbekistan

Unatoč nedavnom razvoju događaja i nizu pozitivnih naznaka, izazovi u pogledu ljudskih prava i dalje su postojali u svim područjima. Zadržala su se glavna područja zabrinutosti: poštovanje temeljnih građanskih i političkih prava, regulatorno okružje za civilno društvo te kazneni progon na političkoj osnovi, postupanje prema zatvorenicima / sprečavanje mučenja te pitanja koja se odnose na rad branitelja ljudskih prava. Nakon smrti dugogodišnjeg vođe Karimova i izbora predsjednika Mirziyoyeva čini se da se opće stanje ljudskih prava u zemlji poboljšava, premda se počelo s vrlo problematičnih razina. Pokrenute su važne reforme radi jačanja neovisnosti sudstva i odgovornosti administracije, poboljšanja poslovne klime itd. Nekoliko zatvorenika koji su bili predmet zabrinutosti pušteno je na slobodu⁶², ali bilo je i odstupajućih poteza (npr. boravak pritvorenog novinara M. Bekjanova u samici).

Prioritet EU-a učinkovito je rješavanje pitanja dječjeg i prisilnog rada u berbi pamuka. Iako je dječji rad praktički iskorijenjen, iskorjenjivanje prisilnog rada treba pomno pratiti u suradnji s Međunarodnom organizacijom rada te drugim dionicima, kao što je Europski parlament zatražio u svojoj rezoluciji iz prosinca priloženoj konačnoj suglasnosti s „Protokolom o tekstuilu”. Uzbekistan je Konvencijom br. 87 ILO-a sada ratificirao sve važnije konvencije ILO-a.

Mnogi su se problemi u vezi s ljudskim pravima zadržali, posebno pritvaranje političkih zatvorenika, proizvoljno produljenje zatvorskih kazni, navodi o mučenju, pretjerano stroga regulativa u pogledu nevladinih organizacija, ograničenja slobode izražavanja, informiranja, vjeroispovijesti, okupljanja i udruživanja te problemi korupcije i nekažnjavanja.

⁶² Osim toga, gotovo 40 000 običnih zatvorenika potencijalno ispunjava uvjete za pomilovanje kao dio godišnje opće amnestije (očekivani konačni broj oko 5000).

Međutim, novo vodstvo ulaže znatne napore u rješavanje pritužaba stanovništva, osobito putem takozvanih „virtualnih ureda” uprave kojima se građani mogu žaliti na internetu te na kojima se obećava daljnje postupanje. Stvaranje „poslovnog ombudsmana”, uz već postojećeg ombudsmana za ljudska prava, predstavljalo je još jedan pozitivan primjer. Nadalje, novoizabrani predsjednik pokrenuo je pitanje političke odgovornosti parlamentarnih zastupnika prema njihovim izbornim jedinicama i najavio provedbu nedavno obnovljenog Zakona o borbi protiv korupcije. Novo je vodstvo također bilo otvoreno u komunikaciji i čini se da je opuštenije u pogledu kritike.

Punopravna izborna promatračka misija OEES-a/ODIHR-a po prvi je put promatrala predsjedničke izbore u prosincu i primila na znanje mnoge sustavne te tehničke nedostatke. Iako se izbornim sustavom novoizabranom predsjedniku nisu omogućile stvarne alternative, zabilježena su neka poboljšanja u odnosu na prethodne izbore. Nadalje, novi predsjednik pozvao je na skoru provedbu dodatnih reformi upravljanja, npr. uvođenje neposrednih izbora regionalnih guvernera (Khokims). Također je 2017. proglašio „godinom dijaloga s narodom i interesâ ljudi”.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Uzbekistanom u različitim formatima, među ostalim u okviru godišnjeg sastanka Pododbora EU-a i Uzbekistana za pravosuđe, unutarnje poslove, ljudska prava i povezana pitanja, koji se održao u studenome. Razgovori su obuhvatili širok raspon pitanja i bili su konstruktivni te prijateljski unatoč tome što su obje strane otvorile brojne teške teme.

EU je također izrazio zabrinutost ili istaknuo pozitivna kretanja putem izjava, govora, intervjuja, formalnih i neformalnih koraka kako bi potaknuo uzbekistsku vladu da osigura puno poštovanje ljudskih prava.

U 2016. delegaciji EU-a u Taškentu nisu bili dopušteni posjeti mjestima pritvora.

Europski parlament posjetio je Uzbekistan u studenome. Članovi delegacije sastali su se s predstavnicima vlasti i braniteljima ljudskih prava / članovima civilnog društva.

Osim toga, EU je u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a i partnerima istomišljenicima proveo nekoliko formalnih i neformalnih inicijativa vanjske komunikacije prema nacionalnim vlastima u vezi s nekoliko sudskih predmeta koji su se odnosili na ljudska prava.

EU je nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju putem Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI), Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP) i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Četirima projektima (dvama u okviru EIDHR-a, jednim u okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru i jednim u okviru DCI-ja) ukupne vrijednosti od 8 milijuna EUR podržane su reforme u pogledu dječjeg i prisilnog rada u berbi pamuka, mjere za jačanje kapaciteta civilnog društva u području ljudskih prava, promicanje i zaštitu prava djece, kao i zaštitu te promicanje socijalnih, gospodarskih i kulturnih prava ugroženih skupina itd. Osobito su se projektima u okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru i DCI-ja podupirali reforme i dijalog koji se odnose na radnička prava u sektoru pamuka, uključujući međunarodni nadzor nad berbom pamuka te kampanje za podizanje razine svijesti. Kako je posvjedočeno tijekom posljednje dvije godine provedbe projekta, u zemlji je dopušten međunarodni nadzor, spominjanje rizika od prisilnog rada više nije tabu, a dječji rad u branju pamuka više nije društveno prihvatljiv u Uzbekistanu. Europski je parlament prepoznao taj napredak na svojem glasovanju 14. prosinca kojim je dana suglasnost za Protokol o tekstilu između EU-a i Uzbekistana (Sporazumu o partnerstvu i suradnji), koji je bio obustavljen od 2011.

Uzbekistan je potpisnik većine međunarodnih konvencija o ljudskim pravima. EU je nastavio poticati Uzbekistan da ratificira Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja, čime bi se pomoglo u rješavanju trajnih pritužaba na mučenje, kao i osnivanju nacionalnog mehanizma za sprečavanje.

Uzbekistan je 2014. donio nacionalni akcijski plan u okviru pripreme za treće preispitivanje Radne skupine Vijeća za ljudska prava u sklopu procesa univerzalnih periodičnih pregleda u 2018. i nastavljajući se na preispitivanje iz 2013. U svrhu provedbe tog nacionalnog akcijskog plana Nacionalni centar za ljudska prava sada je potpisao Memorandum o razumijevanju s UNDP-om.

Mnogo će ovisiti o nastavku i učinkovitoj provedbi reformi koje je pokrenulo novo vodstvo. EU želi podržati taj napredak kad god je to moguće te je započeo raspravu o mogućnostima poboljšane suradnje. Osobito bi se trebalo spriječiti svako nazadovanje standarda rada u berbi pamuka, u skladu s Rezolucijom Europskog parlamenta o Protokolu o tekstuilu. Ekstremni oblici kršenja ljudskih prava trebali bi biti pitanje prošlosti.

V. **AFRIKA**

Afrička unija (AU) – zajednička strategija Afrike i EU-a

Suradnja s Komisijom Afričke unije tijekom 2016. bila je usmjerena na ostvarivanje zajedničkih obveza preuzetih u okviru dijaloga AU-a i EU-a o ljudskim pravima u Kigaliju u studenome 2015. Ostvaren je dobar napredak u vezi s nizom tih obveza. Posebno je u okviru Afričke godine ljudskih prava organiziran dijalog na visokoj razini o promicanju i zaštiti ljudskih prava s posebnim naglaskom na pravima žena (2016.), održan u Aruši u studenome. U tijeku je zajednički rad na drugim pravima, kao što je potpora razvoju afričkog okvira politika za provedbu Vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima te promicanje ratifikacije pravnih instrumenata AU-a o ljudskim pravima i upravljanju. EU i AU dali su dvije zajedničke izjave u području ljudskih prava povodom Međunarodnog dana okončanja nekažnjavanja za kaznena djela protiv novinara i povodom Međunarodnog dana demokracije. Nedavno su objavljene zajedničke izjave timova EU-a i AU-a za promatranje izbora raspoređenih u Gani i Tanzaniji (Zanzibar).

Suradnja između EU-a i AU-a u pogledu ljudskih prava dobila je poticaj u okviru panafričkog programa za razdoblje 2016. – 2018. kojim se predviđa potpora raznim tijelima i institucijama AU-a te civilnom društvu. Program obuhvaća potporu u obliku finansijske i tehničke pomoći afričkom sustavu za ljudska prava (Afričkom povjerenstvu za ljudska prava i prava naroda, Afričkom sudu za ljudska prava i prava naroda, Afričkom odboru za prava i dobrobit djeteta te Panafričkom parlamentu). Njime se također podupire program za jačanje kapaciteta i metodologije AU-a za promatranje izbora, osobito u pogledu dugoročnog promatranja. Nadalje, on uključuje potporu za borbu protiv sakaćenja ženskih spolnih organa, kojom upravlja UNICEF / Populacijski fond Ujedinjenih naroda (UNFPA), čija je važna komponenta suradnja s Komisijom Afričke unije. Osim toga, u okviru EIDHR-a EU podržava posebne mehanizme Afričkog povjerenstva za ljudska prava i prava naroda u područjima slobode udruživanja, ukidanja smrtne kazne i prava žena.

Republika Angola

U 2016. stanje ljudskih prava bilo je obilježeno smanjivanjem političkog prostora uoči parlamentarnih i predsjedničkih izbora zakazanih za kolovoz 2017.

EU je i dalje nastavio pružati potporu punoj provedbi ustava Angole, osobito u pogledu neovisnosti sudstva, slobode izražavanja, udruživanja i mirnog okupljanja te proizvoljnog pritvaranja.

Neovisnost pravosuđa u 2016. bila je zajamčena u većoj mjeri nego što je to bio slučaj prethodnih godina. Politički aktivist koji se nalazio u pritvoru u Cabindi (zbog pobune protiv državne vlasti) pušten je na slobodu na temelju odluke Vrhovnog suda. Nadalje, u slučaju mladih aktivista poznatog kao slučaj „15+2“, na 17 aktivista koji su proglašeni krivima za pripremne akte pobune protiv državne vlasti primijenjen je opći Zakon o amnestiji te su stoga bili oslobođeni, a njihovi predmeti zaključeni. Međutim, nedavni smrtni slučajevi (uključujući slučaj 14-godišnjeg dječaka ustrijeljenog u glavu) do kojih je došlo tijekom rušenja nezakonito izgrađenih kuća u blizini nove zračne luke u glavnom gradu Luandi primjer su neopravdane i opetovane prekomjerne upotrebe policijske/vojne sile.

Nacionalna skupština nedavno je odobrila novi zakonodavni medijski paket kojim se dodatno ograničava sloboda medija. Četirima prijedlozima zakona koji čine taj novi medijski zakonodavni paket novom nadzornom tijelu (Regulatornom tijelu Angole za društvene komunikacije) daje se kontrola nad svim masovnim medijima, uključujući društvene medije i internet. Taj Zakon o medijima mogao bi omogućiti cenzuru i ograničiti temeljne slobode. Novim paketom zadržava se i kazneno djelo klevete i uključuju upućivanja na „lažne izvore” i „nezakonitu proizvodnju informacija”, a to su elementi koji bi mogli imati negativan učinak na istraživačko novinarstvo.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s angolskim vlastima. EU je poticao Angolu da osigura puno poštovanje ljudskih prava. EU je u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a i partnerima istomišljenicima proveo nekoliko formalnih i neformalnih inicijativa vanjske komunikacije usmjerenih na nacionalna tijela u pogledu nekoliko sudskeh predmeta povezanih s ljudskim pravima. Delegacija EU-a i veleposlanstva država članica u toj zemlji 29. ožujka 2016. izdali su lokalnu izjavu kao odgovor na presude mladim aktivistima iz slučaja poznatog kao „15+2”, izražavajući svoje rezerve u pogledu jamstava pravnog postupanja i načela proporcionalnosti. Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije izdala je dvije izjave povodom zatvorske kazne političkog aktivista u Cabindi i njegova puštanja iz zatvora te su optužbe protiv njega odbačene.

Delegacija EU-a također održava stalni dijalog s predstavicima civilnog društva, međunarodnim organizacijama i drugim donatorima koji djeluju u toj zemlji.

EU je 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog fonda za razvoj (EDF), Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI) i programa organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti (CSO-LA). U 2016. dodijeljena su sredstva u okviru EIDHR-a i organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti za potporu organizacijama civilnog društva koje rade na poboljšanju stanja ljudskih prava u Angoli. Lokalni poziv na dostavu prijedloga s naglaskom na dvama relevantnim prioritetima: pristup pravosuđu s posebnim naglaskom na pravnom savjetovanju za ugrožene skupine stanovništva i građansko obrazovanje u pogledu predstojećih izbora pokrenut je 2016. te su odabранe tri nacionalne nevladine organizacije.

Istodobno su u okviru 10. Europskog razvojnog fonda pokrenuta četiri projekta, od kojih su dva bila regionalna (PALOP⁶³-Timor-Leste), a u okviru tih projekata ostvarena su prijeko potrebna poboljšanja u raznim područjima upravljanja, primjerice u područjima nadzora nad javnim financijama, pravosuđa za djecu i borbe protiv korupcije.

Posebni izvjestitelj UN-a za ljudska prava migranata obavio je posjet toj zemlji u svibnju 2016. te je izradio preporuke. Gospodarsko i socijalno vijeće Ujedinjenih naroda i Odbor za gospodarska, socijalna i kulturna prava razmatrali su četvrto i peto periodično izvješće za Angolu te su na sastanku 24. lipnja 2016. donijeli nekoliko očitovanja. Angola se priprema za srednjoročni pregled u sklopu svojeg univerzalnog periodičnog pregleda, za rasprave koje će biti održane sljedeće godine.

U pogledu gospodarskih prava pad cijene nafte ima znatan utjecaj na najugroženije dijelove stanovništva. Sposobnost vlade da intervenira ujedno se znatno smanjila.

Upravljanje zemljom i pristup zemljištu vrlo su važna pitanja koja bi trebalo pratiti. Zbog zauzimanja zemljišta, razvoja agroposlovanja i proširenja planova izgradnje i dalje će se dolaziti u sukob s tradicionalnim zajednicama koje žive od zemlje, kao i s nezakonitim/zakonitim građevinama koje su iznikle oko glavnih urbanih područja.

Nevladine organizacije i dalje se suočavaju sa zahtjevima za registraciju nametnutima Zakonom o nevladinim organizacijama iz 2015., koji su već uzrokovali prestanak nekih međunarodnih finansiranja, time dodatno ograničavajući sposobnost djelovanja lokalnih nevladinih organizacija.

Republika Benin

Benin se ističe među zapadnoafričkim zemljama zahvaljujući dobrom stanju ljudskih prava, osobito svojim pozitivnim rezultatima u pogledu građanskih i političkih prava. Međutim, 2016. Visoko tijelo za audiovizualnu politiku i komunikacije (HAAC) odlučilo je obustaviti rad određenih privatnih medija. Pristup oporbe i civilnog društva javnim medijima, posebno nacionalnoj televiziji, znatno se pogoršao 2016.

⁶³ Skupina afričkih zemalja u kojima se govori portugalski.

Prioriteti ljudskih prava koje je EU utvrdio za Benin za razdoblje 2016. – 2020. jesu sljedeći: zaštita prava djeteta, prava žena, gospodarska i socijalna pitanja te osobito pristup osnovnim uslugama, borba protiv korupcije i nekažnjavanja te pristup pravosuđu.

Stanje dječjih prava i dalje je predmet zabrinutosti: ozbiljne prakse ograničavaju njihova prava, osobito pojava djece smještene u udomiteljske obitelji i njihovo iskorištavanje, prisutnost prisilnih ili ranih brakova (jedno od desetero djece sklapa brak prije navršene 15. godine, a troje od desetero prije navršene 18. godine), marginalizacija ili čak čedomorstvo djece optužene za takozvano „dječje vračanje“ i seksualno zlostavljanje u školama koje ponekad dovodi do rane trudnoće. Prema svjetskom indeksu ropstva iz 2016. 32 000 osoba u Beninu žrtve su modernog ropstva u obliku prisilnog obavljanja kućanskih poslova (praksa „vidomegon“, djeca radnici u obitelji), prisilnog rada (poljoprivreda, ribarstvo, građevinarstvo) i seksualnog iskorištavanja.

Raširene prakse prijevare i korupcije potkopavaju socijalna te gospodarska prava stanovništva. Nova vlada obvezala se popraviti stanje, no rezultate tek treba ocijeniti. Slabost i sporost pravosudnog sustava, kao i korupcija u tom sektoru, ponekad dovode do proizvoljnih uhićenja i pritvaranja, produljenog istražnog pritvora, uskraćivanja sudske zaštite te nekažnjavanja. Postoje izvješća o slučajevima linčovanja i prekomjerne sile kojom se koristi policija. Stanje u zatvorima i dalje je teško jer su uvjeti pritvora bijedni i na određenim mjestima samim uvjetima u pritvoru krši se ljudsko dostojanstvo.

Benin je parlamentarnim i lokalnim izborima 2015. dovršio izborni ciklus, nakon čega su uslijedili predsjednički izbori 2016. Vanjski promatrači ocijenili su ih kao vjerodostojne, slobodne i poštene. Predsjednik Patrice Talon izabran je u ožujku 2016., što je označilo još jedan demokratski i miran prijenos vlasti. Predsjednik je započeo s ambicioznim programom kojim se potiču privatni sektor i institucijske reforme, obvezujući se na okončanje koruptivnih poroka prethodnog režima. Provedba tog programa, međutim, do danas je bila prilično spora.

U 2016. EU je s vladom Benina održavao redoviti politički dijalog u različitim formatima. Delegacija EU-a i države članice pokrenule su nekoliko pitanja s vladom Benina na različitim razinama, uključujući načine za promicanje poštovanja prava djece i žena te njihovo osnaživanje i osiguravanje odgovarajućeg daljnog postupanja u vezi s preporukama univerzalnog periodičnog pregleda, putem inicijativa vanjske komunikacije, demarševa i redovitih sastanaka voditelja misija. EU i njegove države članice redovito su uključeni u sektorske skupine tehničkih finansijskih partnera (TFP) u svim područjima, kao što su pravosuđe i socijalni sektori, uključujući rodnu i socijalnu zaštitu.

Zajedničkim planom za potporu civilnom društvu za razdoblje 2014. – 2017. nastavile su se podržavati organizacije civilnog društva u jačanju sudjelovanja građana, promicanju ljudskih prava i olakšavanju pristupa osnovnim socijalnim uslugama za beninski narod. Osim toga, programi potpore civilnom društvu provedeni su s ciljem jačanja mehanizama za praćenje i odgovornost građana, i na središnjoj i na lokalnoj razini. Nadalje, obavljen je važan posao kako bi se pružila potpora organizacijama mladih.

Poduzete su i mjere za potporu centrima za promicanje socijalnih usluga diljem zemlje, koje i dalje pružaju savjetodavne usluge osobama koje su pretrpjele kršenja svojih prava. Rodna pitanja dobro su uključena u programe EU-a i njegovih država članica.

Uspostavom sustava nacionalnog integriteta (NIS) organizacije *Transparency International* i praćenjem uspješnosti unutar tog okvira, EU je 2016. utvrdio konkretne korake potrebne kako bi se osigurale učinkovitije kontrole s ciljem iskorjenjivanja korupcije u Beninu. Vijeće ministara je u studenome 2016. donijelo akcijski plan koji je predložio konzorcij nevladinih organizacija.

U 2016. EU i njegove države članice podržavali su proširenje te operacionalizaciju nacionalne politike za pravosudni sektor (PNDSJ). Projektom potpore pravosudnom sektoru (PAJ) EU podupire napore Benina na poboljšanju učinkovitosti pravosudnih mehanizama prvostupanjskog i žalbenog postupka. Skupina za pravosudni sektor nastavila je trajan dijalog s vlastima u pogledu svih pitanja od interesa za provedbu nacionalne politike za pravosudni sektor, uključujući jačanje pravosuđa i planiranje mehanizma pravosudne pomoći.

Stalna potpora EU-a za provedbu vladinog programa za poboljšanje životnih uvjeta u zatvorima dovela je do povoljnijih uvjeta za zatvorenike, među ostalim za pritvorene maloljetnike.

Svi projekti i programi općenito su dobro popraćeni u beninskim medijima. Govorima prigodom važnih događaja, distribuiranim dokumentima i priopćenjima za medije omogućuje se da se naglasi sudjelovanje EU-a i država članica u pitanjima ljudskih prava.

Benin je nastavio surađivati s agencijama Ujedinjenih naroda i drugim agencijama u području ljudskih prava. Ta je zemlja saveznik Europske unije u pogledu niza pitanja, uključujući smrtnu kaznu i nadležnost Međunarodnog kaznenog suda (MKS).

U 2016. predstavnici Pododbora UN-a za sprečavanje mučenja posjetili su zemlju.

Iako se bilanca za građanska i politička prava smatra pozitivnom, prava najugroženijih skupina, prava djece i prava žena i dalje su daleko ispod prihvaćenog standarda, čak i u usporedbi sa stanjem u nekim susjednim zemljama. Osim toga, postoji snažna prihvaćenost u društvu brojnih kršenja, čime se otežava učinkovita zaštita.

Republika Bočvana

Bočvana općenito ima zadovoljavajuće rezultate u području ljudskih prava, ali uz neke ozbiljne nedostatke. Bočvana je doista jedina južnoafrička zemlja koja i dalje primjenjuje smrtnu kaznu. Stanje u vezi s LGBTI osobama nije se poboljšalo, iako se homoseksualna djela koja se smatraju kaznenim djelom rijetko kazneno progone i društveno prihvaćanje homoseksualnosti raste u zemlji. Nadalje, Visoki sud potvrđio je prethodnu odluku kojom se nevladinoj organizaciji koja se zalaže za ljudska prava LGBTI osoba dopušta službena registracija, a vlada je izgubila u žalbenom postupku.

Stanje manjina San/Basarwa i dalje je problematično te nije primjereni riješeno. U pitanju su prijetnje slobodi govora uz nepotvrđene dokaze o pokušajima utjecaja na medije i rastuće napetosti između izvršne i sudske vlasti, kao i unutar sudske vlasti.

EU nastavlja raditi na pitanjima smrtnih kaznenih djela i prava pripadnika manjina, uključujući prava manjine San/Basarwa. Jačanje sposobnosti lokalnih organizacija za ljudska prava također je među prioritetima EU-a.

Od neovisnosti 1966. pogubljeno je najmanje 48 osuđenih počinitelja kaznenih djela. Posljednje pogubljenje izvršeno je u svibnju 2016. Predmet je bio osporen osobito zbog toga što procjena mentalnog zdravlja nije provedena u sklopu sudskega postupka ili uzeta u obzir u postupku pomilovanja. Rodbina nije unaprijed obaviještena o pogubljenju i tijelo nije oslobođeno nakon toga.

EU surađuje s Bocvanom u okviru političkog dijaloga na temelju članka 8. Međutim, u 2016. dijalog nije održan zbog zauzetosti ministra vanjskih poslova koji se kandidira za predsjedanje Komisijom Afričke unije. Delegacija EU-a opetovano je ukazivala na pitanja ljudskih prava u nekoliko navrata, među ostalim i putem demarševa Ministarstvu za međunarodna pitanja i suradnju (MIAC), uglavnom na razini stalnog tajnika, zamjenika stalnog tajnika i direktora. U 2016. misije EU-a nastavile su redovito komunicirati s lokalnim organizacijama za ljudska prava, kao i s drugim ključnim partnerima, kao što su SAD i UN (UNICEF, UNAIDS).

Delegacija EU-a konkretno podržava organizacije civilnog društva za ljudska prava putem Europskog razvojnog fonda (ERF) i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). U lipnju 2016. pokrenut je lokalni poziv na dostavu prijedloga s ciljem promicanja obrazovanja građana o načelima demokracije, sudjelovanju, pravima i odgovornostima, poboljšanja pristupa državnim službama za autohtonu djecu, žene i/ili muškarce i osnaživanja žena jačanjem sudjelovanja žena u strukturama odlučivanja na svim razinama. Nadalje, delegacija politički podupire branitelje ljudskih prava i njihove aktivnosti putem izjava za medije te putem dijalogâ na temelju članka 8.

Bocvana često dijeli i podržava stajalište EU-a u okviru nekoliko međunarodnih foruma (Opća skupština UN-a, Vijeće za ljudska prava, Međunarodni kazneni sud). Bocvana je trenutačno članica Vijeća za ljudska prava. Vlada nije neodlučna u izražavanju svojeg mišljenja, bilo u potpori Međunarodnom kaznenom sudu, poštovanju ustavnih ograničenja predsjedničkih mandata ili osudi kršenja ljudskih prava ili kršenja međunarodnog prava (npr. u Sjevernoj Koreji, Siriji ili Zimbabveu). Misije EU-a vodile su potrebne demarševe u odnosu na lokalne vlasti u okviru sjednica Vijeća za ljudska prava i sastanaka Trećeg odbora Opće skupštine UN-a, kao i prije velikih međunarodnih sastanaka (Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Međunarodni kazneni sud).

Na regionalnoj razini, Bocvana u 2016. još nije potpisala ni ratificirala Protokol Južnoafričke razvojne zajednice (SADC) o rodnoj ravnopravnosti. Bocvana i Mauricius i dalje su jedine dvije zemlje u SADC-u koje još nisu potpisale taj Protokol o rodnoj ravnopravnosti.

Bocvana je prošla svoj drugi pregled Radne skupine Vijeća za ljudska prava u sklopu procesa univerzalnih periodičnih pregleda u 2013. Države članice EU-a koje su prisutne u Bocvani – Francuska, Njemačka i Ujedinjena Kraljevina – i delegacija EU-a u više su navrata ponudile potporu vladi u provedbi preporuka. Do danas vlada nije zatražila nikakvu potporu, a vidljivi napredak ostvaren u pogledu prihvaćenih preporuka iznimno je malen. Međutim, činjenica da Ministarstvo za međunarodna pitanja i suradnju komunicira s nevladinim organizacijama u fazi pripreme njihova sljedećeg izvješća o univerzalnom periodičnom pregledu pozitivan je znak.

Burkina Faso

Burkina Faso prošla je temeljitu preobrazbu nakon razdoblja previranja 2014. i 2015. Tijekom pobune građana u tom razdoblju svrgnut je predsjednik Compaoré. Nakon toga uslijedili su tranzicijska godina, neuspjeli vojni državni udar u rujnu 2015. i veliki teroristički napad na civile u Ouagadougou u siječnju 2016. Predsjednik Roch Kaboré izabran je nakon bespriječnog i vjerodostojnog izbornog procesa u studenome 2015. te je dužnost preuzeo u siječnju 2016.

Prioriteti EU-a uključuju sigurnost i stabilnost, poboljšanje pravosudnog sustava te uvjeta u zatvorima, borbu protiv gospodarskog iskorištavanja djece, trgovanja ljudima i prisilnog rada te, konačno, poboljšanje prava žena putem strategije o rodnoj neravnopravnosti.

Demokracija je ostvarila određeni napredak u posljednje dvije godine, dajući primjer ostatku Afrike, no zemlja je suočena s važnim društvenim i gospodarskim izazovima zbog široko rasprostranjenog siromaštva, visoke stope nezaposlenosti mladih te neodrživog demografskog rasta. Najugroženije skupine čine žene, osobito mlade žene, djeca i osobe s invaliditetom.

Zbog izostanka državnih kontrola na granici s Malijem, prisutnosti terorističkih skupina u Maliju i Nigeru, kao i problematičnog porasta nasilne radikalizacije zajedno s relativno slabim sigurnosnim snagama, sigurnosna se situacija na sjeveru zemlje pogoršava. To može dovesti do daljnog pogoršanja temeljnih ljudskih prava na sjeveru.

Civilno društvo ima dinamičnu ulogu u Burkini Faso i bilo je odlučujuće u svrgavanju predsjednika Compaoréa. Sloboda udruživanja i izražavanja jest učinkovita te zajamčena ustavom.

Uspostavljena je neovisna komisija za izradu novog ustava. Njezin je mandat obuhvaćao jačanje demokracije putem poboljšane institucijske ravnoteže, neovisnosti pravosuđa, jačanja odgovornosti, vladavine prava i ljudskih prava, osobito prava žena, te prava povezanih s okolišem. Ukipanje smrtnе kazne uključeno je u nacrt teksta koji se treba usvojiti na referendumu, no to može naići na protivljenje tijekom savjetovanja koja su u tijeku. Smrtna kazna nije provedena od 1998.

Mandat i neovisnost nacionalnog povjerenstva za ljudska prava ojačani su zakonom u ožujku 2016., u skladu s međunarodnim standardima.

EU je pratio Burkinu Faso u procesu tranzicije i mobilizirao sve svoje instrumente radi potpore jačanju sposobnosti države te gospodarskog i društvenog razvoja. U 2016. obavljeni su brojni posjeti na visokoj razini, uključujući misiju povjerenika Mimice i posebnog predstavnika EU-a za Sahel Losade. Budući da je sigurnost poseban problem, odlučeno je da se suradnja ojača putem Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru te Kriznog uzajamnog fonda EU-a. Osim toga, potpora će se pružiti za osnovne socijalne usluge u udaljenim područjima na sjeveru zemlje.

Politički dijalog na temelju članka 8. održan je u srpnju 2016. i bavio se sigurnošću, pravosuđem, institucijskom reformom i pitanjima ljudskih prava.

EU i njegove države članice podupiru ministarstava pravosuđa i unutarnjih poslova u uspostavljanju kontrole nad lokalnim samoobrambenim paravojnim postrojbama pod nazivom „Koglweogos”, koje su odgovorne za kršenja ljudskih prava. Među glavne okosnice potpore ubrajaju se jačanje teritorijalne mreže pravosudnog sustava, profesionalizacija u pravosudnom sustavu, pristup pravosuđu, osposobljavanje u području ljudskih prava namijenjeno različitim skupinama (sigurnosnim snagama, medijima i sudstvu) i školama. Novim projektima hvatat će se ukoštac s pitanjem dječjeg rada u rudnicima zlata i uvjetima u zatvoru.

Braniteljima, ali i braniteljicama ljudskih prava potpora se među ostalim pružala u obliku pravne pomoći.

Organizacije civilnog društva primaju potporu u okviru programa EU-a namijenjenog poboljšanju uvjeta u zatvoru (sanitarnih uvjeta, pravne pomoći, ponovnog uključivanja u društvo). Među pokazatelje koje treba pratiti ubraja se i skraćivanje trajanja istražnog pritvora. EU i države članice svoju potporu usmjeravaju na zaštitu žena, primjerice promicanje borbe protiv nasilja i genitalnog sakaćenja, zaštitu djece, a osobito ugrožene djece, kao i na integraciju maloljetnih delinkvenata.

U postizanju napretka u području ljudskih prava Burkina Faso vodi se planom djelovanja koji je izrađen na temelju univerzalnog periodičnog pregleda. Posljednji univerzalni periodični pregled proveden je u 2013., a iz njega je proizшло 165 preporuka koje su se osobito odnosile na pitanja u vezi sa zaštitom djece, prevencijom i iskorjenjivanjem mučenja, borbom protiv korupcije i nezavisnosti pravosudnog sustava. Tako, primjerice, nakon što je tranzicijska vlada revidirala ustav umjesto predsjednika Burkine Faso Vrhovnim pravosudnim vijećem sada predsjeda predsjednik Kasacijskog suda.

Buduće djelovanje EU-a obuhvaća potporu procesu savjetovanja u vezi s ustavnom reformom, civilnom društvu za podizanje razine svijesti u pogledu ljudskih prava među različitim skupinama, posebno mladima, te njegov doprinos demokratskom upravljanju, građanskom obrazovanju i djelovanju s ciljem sprečavanja radikalizacije, pravosudnom sustavu i poboljšanju uvjeta u pritvoru, prijavama rođenja i vođenju matičnih knjiga, ljudskim pravima u okviru nezakonitog rudarenja, ljudskim pravima i konsolidaciji vladavine prava u okviru reforme sigurnosnog sustava.

Republika Burundi

U 2016. opće stanje ljudskih prava u Burundiju i dalje je bilo obilježeno sustavnim kršenjima i povredom ljudskih prava, uključujući ubojstva, prisilne nestanke te slučajeve mučenja i zlostavljanja, dok se nekažnjavanje nastavilo; osim toga, temeljne slobode ozbiljno su ograničene.

Prioritet je EU-a da i dalje bude usmjeren na brojne povrede koje su se dogodile u posljednjih nekoliko godina, kako je navedeno u Odluci Vijeća od 14. ožujka 2016. na temelju članka 96. Sporazuma o partnerstvu između AKP-a i EU-a⁶⁴(Sporazum iz Cotonou).⁶⁵

Glavna pitanja tiču se teških i sustavnih kršenja prava na život, upotrebe mučenja i ponižavajućih postupanja policije, seksualnog zlostavljanja te drugih oblika rodno uvjetovanog nasilja, nedostatka neovisne istrage, posebno u slučajevima prisilnog nestanka, raširenog nekažnjavanja, proizvoljnih uhićenja i zatvorskih kazni, te odsustva neovisnog pravosuđa i poštenog suđenja.

Daljnji nedostaci tiču se temeljnih sloboda, uključujući slobodu govora i izražavanja, okupljanja, prosvjedovanja i medija, koji su pod posebnom prijetnjom. Rodna neravnopravnost i dalje je duboko ukorijenjena u zemlji , pri čemu se ostvaruje malen napredak.

U 2016. nije uočeno nikakvo poboljšanje, dok je prema Uredu Visokog povjerenika za ljudska prava u Burundiju zabilježeno zabrinjavajuće pogoršanje situacije uglavnom u pogledu prisilnih nestanaka.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Burundijem,u kontekstu Odluke Vijeća od 14 ožujka 2016. (članak 96. Sporazuma iz Cotonou). U tim se raspravama sustavno raspravljalo o pitanjima ljudskih prava, formalno i neformalno (preispitivanje Odluke), jer su ljudska prava i temeljne slobode u središtu obveza za koje se očekuje da ih preuzme vlada Burundija. Međutim, vlasti Burundija odbacile su sve optužbe i izrazile su spremnost da provedu istragu kao odgovor na napore međunarodne zajednice (uglavnom UN-a i AU-a).

⁶⁴ Skupina afričkih, karipskih i pacifičkih država

⁶⁵ Sporazum o partnerstvu 2000/483/EZ između članica Skupine afričkih, karipskih i pacifičkih država s jedne strane i EU-a s druge strane

Iako je EU nastojao održavati redovite kontakte s lokalnim civilnim društvom, u 2016. nije organiziran godišnji formalni sastanak s burundanskim braniteljima ljudskih prava i aktivistima, jer je većina istaknutih branitelja morala pobjeći iz zemlje, a oni koji su ostali u Burundiju morali su biti veoma diskretni ili se skrivati.

U tako teškim uvjetima, pri čemu borci za ljudska prava moraju voditi diskrete aktivnosti i pri čemu je vidljiva podrška kontraproduktivna, EU je sufinancirao dva projekta u okviru EIDHR-a koja provode međunarodne nevladine organizacije u suradnji s lokalnim organizacijama civilnog društva. Cilj je jednog projekta podupiranje branitelja ljudskih prava, a drugog jačanje borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja. Osim toga, projekt za „mir i sigurnost“ u regiji, koji provodi Međunarodna konferencija o regiji Velikih jezera (ICGLR), osmišljen je, među ostalim, za jačanje sprečavanja i represije seksualnog nasilja nad ženama i djecom. EU je također putem kriznog fonda EIDHR-a podupirao borce za ljudska prava i novinare koji su u opasnosti zbog svojeg svakodnevnog rada.

Od 2008. Burundi ima uspostavljene odgovorne institucije koje odgovaraju potrebama te je potpisnik nekoliko međunarodnih i regionalnih konvencija o ljudskim pravima. Međutim, te institucije nisu neovisne, a relevantni zakoni i konvencije o ljudskim pravima ili nisu provedeni ili su, u mnogim slučajevima, zanemareni. U 2016. Burundi je snažno osporavao nekoliko međunarodnih izvješća u kojima su evidentirana ozbiljna kršenja ljudskih prava. U listopadu 2016. vlada je privremeno obustavila suradnju s Uredom Visokog povjerenika za ljudska prava u Burundiju i pozvala je Ured da revidira dogovor o sjedištu.

U listopadu 2016. Burundi je dao obavijest o svojem povlačenju iz MKS-a.

Vlada Burundija i dalje zadržava zabrinjavajući stav poricanja i potvrđuje svoju kulturu nekažnjavanja kad god se EU ili drugi međunarodni dionici bave stanjem ljudskih prava u zemlji.

Republika Kabo Verde

Opće stanje ljudskih prava u Kabo Verdeu i dalje je bilo pozitivno u 2016. zbog čvrstih političkih institucija, neovisnih medija, neovisnog pravosuđa i funkcionalnog demokratskog političkog sustava kojim se jamči poštovanje ljudskih prava te temeljnih sloboda.

Unatoč općenito pozitivnim rezultatima u pogledu ljudskih prava i demokratskog upravljanja, brojna pitanja ljudskih prava i dalje izazivaju zabrinutost u Kabo Verdeu, osobito zabilježeno policijsko nasilje prema zatvorenicima i pritvorenicima, odgođena suđenja, trgovanje ljudima, slučajevi seksualnog iskorištavanja djece, među ostalim u kontekstu seksualnog turizma, dječjeg rada i rodno uvjetovanog nasilja.

U 2016. EU je nastavio sudjelovati u redovitom dijalogu o konsolidaciji demokracije i ljudskih prava u okviru Posebnog partnerstva EU-a i Kabo Verdea, kojim se omogućuje pojačan politički dijalog o demokraciji, ljudskim pravima, vladavini prava i dobrom upravljanju. Akcijskim planom Posebnog partnerstva osobita se pozornost pridaje pravima žena i djece, položaju migranata, suzbijanju nasilja u obitelji, poboljšanju pravosudnog sustava, borbi protiv korupcije i promicanju dobrog upravljanja. Nadalje, nastavlja se praćenje ratifikacije i učinkovite provedbe 27 međunarodnih konvencija o ljudskim pravima, radničkim pravima, zaštiti okoliša i klimatskim promjenama te dobrom upravljanju u okviru općeg sustava povlastica EU-a (OSP+) kojega je Kabo Verde potpisnik. EU je u prosincu 2016. predstavio i svoj akcijski plan za rodnu ravnopravnost za Kabo Verde za razdoblje 2016. – 2020.

Kabo Verde također je ostao jedan od rijetkih slučajeva stabilne višestranačke parlamentarne demokracije u Africi koja dobro funkcionira. U 2016. u zemlji su u tri navrata održani mirni i pošteni izbori, što je rezultiralo novom vladom pod vodstvom premijera Ulisses Correie e Silve u ožujku te ponovnim izborom predsjednika Jorgea Carlosa Fonseca na predsjedničkim izborima u listopadu.

EU je 2016. financirao jedan projekt u okviru EIDHR-a na temu „Potpora trgovinskim partnerima, uključujući zemlje korisnice programa OSP+, radi učinkovite provedbe međunarodnih radnih standarda i usklađivanja s obvezama izvješćivanja”. Kabo Verde je jedina afrička zemlja koja je ostvarila korist od tog projekta.

EU je provodio demarševe o pitanjima u vezi s ljudskim pravima, uključujući MKS.

Na međunarodnoj razini Kabo Verde ratificirao je većinu međunarodnih i regionalnih instrumenata za ljudska prava te i dalje snažno podržava MKS. Međutim, dobri rezultati zemlje u pogledu ratifikacije nisu bili popraćeni odgovarajućim obvezama izvješćivanja. Slabi kapaciteti malene administracije te zemlje uvelike objašnjavaju stalna kašnjenja u izvješćivanju. Na primjer, u prosincu 2016. Odbor UN-a protiv mučenja preispitao je stanje u toj zemlji u vezi s Konvencijom protiv mučenja te je iznio više primjedaba u nedostatku izvješća za tu zemlju.

Iako je određeni napredak ostvaren posljednjih godina, rodno utemeljeno nasilje te socijalna i ekonomski diskriminacija žena i dalje su duboko ukorijenjeni u ruralnim dijelovima društva u Kabo Verdeu. To je područje u kojem je potreban napredak. Drugo područje za prioritetno djelovanje jest neovisnost postojećeg Nacionalnog povjerenstva za ljudska prava i građanstvo osnovanog 2004. Odluka o usklađivanju statusa i sredstava Komisije s Pariškim načelima još nije donesena u parlamentu.

Republika Kamerun

U 2016. Kamerun se suočavao sa sigurnosnom prijetnjom koju predstavlja Boko Haram na krajnjem sjeveru, uz ozbiljna kršenja ljudskih prava počinjenih od strane terorističkih skupina i optužbe o kršenju ljudskih prava koje proizlaze iz odgovora snaga sigurnosti na te prijetnje.

Građanska prava poput slobode izražavanja, među ostalim putem društvenih medija, i slobode okupljanja bila su pod pritiskom, posebno tijekom građanskih prosvjeda te štrajkova u sjeverozapadnim i jugozapadnim regijama, gdje su bile izražene pritužbe manjine engleskog govornog područja.

Godinu 2016. obilježili su nastavljeni zabrinjavajući uvjeti u pritvoru, problematičan pristup pravosuđu i sustavne povrede ugroženih manjina te prava branitelja ljudskih prava.

Prioriteti EU-a bili su učvršćivanje demokratskih procesa, među ostalim izbornih procesa, promicanje i zaštita prava pripadnika ugroženih skupina / manjina, borba protiv smrtne kazne i poboljšanje pravosudnog sustava, kao i zaštita branitelja ljudskih prava te njihovih prava. Pristup osnovnim uslugama, posebno u područjima pogodenima nesigurnošću, također je bilo ključno pitanje koje izaziva zabrinutost.

Osim šireg pitanja pristupa osnovnim uslugama, među ostalim u odnosu na nesigurnost ili dramatične humanitarne situacije na dalekom sjeveru i istoku, glavna pitanja ljudskih prava povezana su s uvjetima u pritvoru, pristupom pravosuđu, kršenjima i povredom ljudskih prava u okviru borbe protiv terorizma, kršenjima prava ugroženih manjina (npr. djece, žena, LGBTI osoba itd.), ograničenjima slobode mirnog okupljanja i udruživanja, kao i prijetnjama slobodi izražavanja.

Međutim, novim je Kaznenim zakonom donesenim u srpnju 2016. uvedeno nekoliko pozitivnih promjena: njime se kriminalizira sakacanje spolnih organa, uvode alternative zatvorskoj kazni poput nezatvorskih kazni te se zabranjuje protjerivanje iz zajedničkog kućanstva izvan pravosudnog okvira. Zakonom se također pokušava kriminalizirati korupciju u administrativnim natječajima. S druge strane, novim se Zakonom nije ukinula smrtna kazna i homoseksualnost se još smatra kaznenim djelom. Tek će se pokazati kako će se neke od ključnih odredaba novog Zakona provoditi u praksi.

EU je nastavio rješavati pitanja ljudskih prava i demokratizacije u okviru svojeg političkog dijaloga s vlastima, i na formalnim sastancima i neformalno. Provedeno je i nekoliko demarševa u pogledu niza pitanja u području ljudskih prava kako bi se, među ostalim načelima, zalagalo za ukidanje smrtnе kazne i ratifikaciju Rimskog statuta. O nekoliko se pitanja raspravljalo u neformalnim kontaktima, među ostalim o pitanju poštovanja ljudskih prava u borbi protiv terorizma i o pristupu osnovnim javnim uslugama u područjima pogodenima nesigurnošću.

EU je prisustvovao i aktivno sudjelovao na radionicama, konferencijama i drugim javnim događanjima na kojima se raspravljalo o pitanjima ljudskih prava, među ostalim o sprečavanju nasilja povezanog s izborima, pokretanju opservatorija civilnog društva za LGBTI osobe, rodnoj ravnopravnosti, ulozi mladih, događanjima povodom Dana ljudskih prava i uvjetima u pritvoru. EU je također prisustvovao na nekoliko sudske rasprave na suđenju Ahmedu Abbi, dopisniku RFI-ja (*Radio France International*) optuženom za „sudjelovanje u terorističkim djelima”.

EU je održavao redovit dijalog i savjetovanja s lokalnim predstavnicima civilnog društva i braniteljima ljudskih prava. EU je prisustvovao događanjima koja su organizirali ti dionici tijekom cijele godine.

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog razvojnog fonda i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Ciljevi poziva na dostavu prijedloga pokrenutog 2015. jesu poticanje participativne demokracije, uključujući parlament; promicanje slobode izražavanja, slobode medija, slobode udruživanja i mirnog okupljanja; promicanje dijaloga i građanskog obrazovanja u smjeru stabilnosti i mirnog suživota među zajednicama i doprinos ozračju povjerenja u izbornim procesima. U 2016. cilj dvaju projekata bio je doprinijeti participativnoj demokraciji i promicanju građanskih te političkih prava. Osim toga, drugim su se projektima rješavala dodatna pitanja koja uključuju poboljšanu ulogu parlamenta, rodnu ravnotežu u politici, sudjelovanje mladih u javnoj raspravi te ulogu medija i civilnog društva u izbornim procesima.

Dodatnim projektima rješavala su se pitanja poput nasilja nad ženama, stanja žena u različitim regijama, sudjelovanja autohtonih naroda u gospodarenju šumama, poboljšanja uvjeta u pritvoru i maloljetničkog pravosuđa. Naposljetku, regionalnim projektom koji se također provodio u Kamerunu doprinijelo se promicanju prava branitelja okoliša u porječju Konga. EU je također objavio poziv na dostavu prijedloga u vezi s programom za potporu odgovornom upravljanju držanjem zemlje promičući Dobrovoljne smjernice o odgovornom upravljanju držanjem zemlje, ribarstvom i šumarstvom u kontekstu nacionalne sigurnosti opskrbe hranom.

Kamerun je ratificirao niz ključnih međunarodnih instrumenata za ljudska prava, kao što su Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućeg postupaka ili kažnjavanja. S druge strane, neki su instrumenti, kao što su Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, potpisani, ali još nisu ratificirani. Kamerun je u okviru univerzalnog periodičnog pregleda u više navrata odbio potpisivanje i ratifikaciju drugih instrumenata, kao što su Drugi fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, čiji je cilj ukidanje smrtne kazne. Posljednji univerzalni periodični pregled Kameruna bio je 2013., a sljedeći će biti u svibnju 2018.

Srednjoafrička Republika

U 2016. ustrajnim nekažnjavanjem u Srednjoafričkoj Republici (SAR) doprinijelo se nastavku nestabilnosti i nesigurnosti diljem zemlje te u Banguiju. Izborni proces 2015. – 2016. (parlamentarni i predsjednički izbori) bio je miran, bez zabilježenih većih sigurnosnih incidenata te uz visoku razinu sudjelovanja žena koje su glasovale na tim izborima. Upućivanje višedimenzionalne integrirane misije Ujedinjenih naroda za stabilizaciju u Srednjoafričkoj Republici (MINUSCA) zasigurno je pomoglo i olakšalo uvelike miran kraj političke tranzicije u SAR-u. Međutim, novoizabrane vlasti i dalje se suočavaju s raširenim kršenjima ljudskih prava i prisutnošću oružanih skupina u većem dijelu zemlje. Pravosudni sustav i dalje je slab i neučinkovit te vlada nije u mogućnosti pružiti jamstva stanovništvu u području vladavine prava i borbe protiv nekažnjavanja.

Pravosudni sustav u SAR-u, koji je već bio oslabljen prije izbijanja sukoba, dodatno je ugrožen borbama u prijestolnici i njezinoj okolini jer je dokumentacija bila uništena, a pravne službe bile su prisiljene pobjeći. Čak i danas postoji mali broj funkcionalnih sudova ili sudaca izvan glavnog grada Banguija te funkcionira samo osam od 35 zatvora. Pritvorenici su smješteni u raspadajućim i prenapučenim zgradama, što za posljedicu ima nezdrave uvjete. Slaba sigurnost dovodila je do opetovanog bježanja iz zatvora.

Sukob u Srednjoafričkoj Republici doveo je do toga da je petina stanovništva pobjegla iz svojih domova, ili unutar zemlje ili u susjedne zemlje, posebno u Kamerun i Čad. U trenutačnoj situaciji nakon sukoba zauzimanje zemljišta i pljačkanje kuća ili poduzeća mogu biti iskorišteni u osobne svrhe te se njima može trajno onemogućiti dinamika povratka izbjeglica i raseljenog stanovništva. U tom kontekstu, obilježenom nasiljem na cijelom državnom području i zlostavljanjima koja su počinile oružane skupine od 2013., stanje u pogledu slučajeva seksualnog zlostavljanja stanovništva, osobito žena i mladih, te nasilja nad njima krajnje je zabrinjavajuće.

Stalna prisutnost oružanih skupina na srednjoafričkom državnom području i kaos u pogledu sigurnosti koji je proizašao iz Selekina preuzimanja vlasti trajno su utjecali na životne uvjete djece i obitelji. Oružane su skupine unovačile velik broj djece – prema podacima UNICEF-a više od 10 000 maloljetnika – za obavljanje svakodnevnih kućanskih poslova ili isto tako kao ratnike. Štoviše, operacionalizacija Posebnog kaznenog suda, zakonski utemeljenog u lipnju 2015., postaje ključan prioritet za proces pomirenja. Vlasti SAR-a poduzele su korake prema uspostavi suda uz potporu MINUSCA-e. Pozivi država na imenovanja na određene položaje poput međunarodnih sudaca i drugog osoblja pokrenuti su u studenome 2016., dok je postupak zapošljavanja na nacionalne položaje započeo nedavno.

U 2016. EU je usredotočio svoje intervencije u području pravosuđa putem projekta RESEJEP⁶⁶ (oporavak pravosudnog i policijskog sektora – ERF), prvenstveno s ciljem borbe protiv nekažnjavanja, ponovne uspostave državne vlasti, institucijskog jačanja pravosudne uprave, osvremenjivanja propisa, poboljšanja organizacije i funkcioniranja sudova te osposobljavanja sudskog osoblja.

Nadalje, tijekom 2016. Europska unija i dalje je nastojala poboljšati stanje ljudskih prava u zemlji, usmjerivši se na redovit dijalog s novom vladom i snažno podupirući političku volju predsjednika Touadera za poboljšanje cjelokupnog stanja ljudskih prava. S ponovnim pokretanjem političkog dijaloga na temelju članka 8. u skladu sa Sporazumom iz Cotonoua u drugoj polovici 2016. EU i njegove države članice pokreću dublji i stalan dijalog s vladom Srednjoafričke Republike.

Nedostaci i izazovi koji se odnose na stanje ljudskih prava u zemlji te borbu protiv nekažnjavanja zahtijevaju trajne napore u pogledu daljnjih koraka. U 2016. EU i njegove države članice proširili su opseg djelovanja u SAR-u usvajanjem sveobuhvatnog pristupa, uključujući misiju ZSOP-a (misiju EU-a za obuku nacionalnih snaga, FACA) i kontinuitet uzajamnog fonda EU-a – fond Bekou.

⁶⁶ Francuski akronim za *Réhabilitation des secteurs de la justice et de la police*.

EU je tijekom 2016. dao nekoliko izjava. Na primjer, lokalna izjava EU-a objavljena je u vezi s time što je Srednjoafrička Republika ratificirala Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja u listopadu 2016. Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije dala je i izjave kojima se osuđuju nedavne iznude i ubojstva civilnog stanovništva ili napadi na snage MINUSCA-e, koji bi mogli biti ratni zločini.

Utvrđeni prioriteti EU-a za strategiju ljudskih prava u Srednjoafričkoj Republici usmjereni su na nekoliko aspekata. Ključno je dodatno poticati aktualne mjere s ciljem ponovne izgradnje pravosudnog sustava, ponovne uspostave funkciranja kaznenog lanca i osiguravanja te obnove zatvorskog sustava.

U 2016. EU je financirao nekoliko projekata u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP) i uzajamnog fonda EU-a za SAR – fonda Bekou. Trenutačno se provode tri projekta u okviru EIDHR-a za jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva. Ti su projekti uglavnom usmjereni na poboljšanje pristupa pravosuđu za osobe u ranjivim situacijama, jamčeći učinkovito ostvarivanje prava stanovništva, borbu protiv nekažnjavanja putem lokalnih i nacionalnih dionika te potporu žrtvama međunarodnih kaznenih djela.

Osim toga, Instrument za doprinos stabilnosti i miru podržao je Ured Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava (OHCHR) putem Odjela za ljudska prava – MINUSCA, usmjeravajući se na izgradnju kapaciteta lokalnog civilnog društva. To je također bilo u skladu sa strategijom OHCHR-a za SAR za razdoblje 2014. – 2017. koja je, među ostalim, usmjerena na borbu protiv nekažnjavanja i jačanje odgovornosti te vladavinu prava. Putem tog projekta EU je pomogao osigurati bolje razumijevanje i podići razinu svijesti o stanju ljudskih prava u međunarodnoj zajednici, prikupljajući informacije koje se odnose na kršenja ljudskih prava diljem zemlje te pružajući pouzdane informacije donositeljima odluka. Osim toga, projektom je OHCHR-u omogućeno redovito praćenje i provođenje istraga u slučajevima zabilježenih kršenja i povreda ljudskih prava. Nadalje, predviđena je obuka za partnera civilnog društva kako bi im se omogućilo provođenje aktivnosti praćenja u zemlji.

U okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru isto se tako financirao projekt za promicanje i zaštitu stanovanja, zemljišta i vlasničkih prava (LTP) za interno raseljene osobe i izbjeglice, među ostalim radeći na poticanju njihova povratka kućama.

Srednjoafrička Republika redovito i temeljito surađuje s Uredom Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava u Ženevi. U očekivanju političke tranzicije u SAR-u vlada je bila u mogućnosti predstaviti izvješće za tu zemlju za univerzalni periodični pregled u studenome 2013. Osim toga, na sjednici Vijeća za ljudska prava organiziran je interaktivni dijalog o SAR-u u lipnju 2016. Od 2014. neovisni stručnjak OHCHR-a u okviru svojeg mandata pratio je i poticao vlasti da poduzmu potrebne i odgovarajuće mjere u području borbe protiv nekažnjavanja te da ojačaju dijalog o stanju ljudskih prava u zemlji.

Republika Čad

U 2016. opće stanje ljudskih prava u Čadu bilo je i dalje nepovoljno. Boko Haram predstavlja je prijetnju i raselio tisuće ljudi u regiji. Vlasti u Čadu bile su također optužene za ograničavanje sloboda i represiju nad oporbom; sigurnosne snage redovito su upotrebljavale prekomjernu silu u kontekstu nekažnjavanja.

Krajem 2016. uvedene su zakonodavne promjene, posebno uspostava ukidanja smrtne kazne (osim u slučajevima terorizma), no novi Kazneni zakon tek treba konsolidirati.

Izvanredni afrički sud u Dakaru osudio je bivšeg predsjednika Čada Hissenea Habrea na doživotnu kaznu zatvora zbog zločina protiv čovječnosti. Ta inicijativa Afričkog suda koju podržava EU postala je ključna pobjeda i pruža primjer međunarodnoj pravdi.

EU je djelovao na temelju pet prioriteta: demokratska načela (uključujući političko sudjelovanje i civilno društvo), sigurnosne snage, pravosuđe, prava ugroženih osoba (žena, djece, izbjeglica / raseljenih osoba) i zaštita branitelja ljudskih prava.

Ozbiljni problemi proizlazili su osobito iz izražene dominacije predsjednika Idrissa Debyja i njegove političke stranke *Mouvement du patriotique Salut* nad izvršnom i zakonodavnom vlašću, dok je u pravosuđu također postojao manjak neovisnosti i sposobnosti.

Nepotizam i korupcija čvrsto su ukorijenjeni, a nedostatak transparentnosti vlade pogoršao je finansijsku i gospodarsku krizu s kojom se zemlja suočava. U veljači 2016. jedna je mlada djevojka navela da ju je silovala skupina djece visokih dužnosnika, koja su ostala nekažnjena. Slučaj je izazvao nekoliko prosvjeda civilnog društva te i dalje izaziva bijes i mobilizaciju javnosti. Njime se također potvrđuje da je rodno uvjetovano nasilje, uključujući nasilje nad djecom, široko rasprostranjeno u zemlji koja je nisko rangirana prema međunarodnim indeksima uglavnom u pogledu sakaćenja ženskih spolnih organa i dječjih brakova.

Drugi problemi u pogledu ljudskih prava uključuju raširenu represiju nad političkim osporavanjem i osporavanjem civilnog društva te zlostavljanje sigurnosnih snaga. Prosvjedi i okupljanja sustavno su zabranjivani u 2016. Vlada je za područje Čadskog jezera proglašila izvanredno stanje i *de facto* zadržala militariziran politički pristup na sjeveru zemlje.

U pogledu slobode medija lokalni je tisak bio slobodno objavljivan, no društveni mediji (*Facebook*, *WhatsApp*, *Twitter*) bili su povremeno blokirani. Vlasti su također povremeno isključivale internet i usluge SMS-a, a trojici francuskih novinara koji rade za *TV5 Monde* bile su privremeno ukinute akreditacije.

Predsjednički izbori održani su u travnju 2016. na relativno uredan način i uz sudjelovanje oporbe; upotrebljavao se biometrijski popis. Predsjednik Deby, koji je na vlasti od državnog udara 1990., pobjedio je u prvom krugu sa 60 % glasova. Međutim, postupak je bio obilježen nepravilnostima, uhićenjima i suđenjima predstavnicima civilnog društva. Došlo je i do kontroverze u vezi s „nestankom“ te mjerama odmazde protiv više desetaka pojedinaca u vojnim snagama koji su možda glasovali za oporbu. Parlamentarni izbori (koji su se trebali održati 2015.) odgodeni su *sine die*.

Nacionalna skupština donijela je izmjenu Kaznenog zakona u prosincu 2016. kojom se predlaže ukidanje smrtne kazne (osim u slučajevima terorizma), kriminalizacija dječjeg braka i rodno uvjetovanog nasilja te uvođenje u Zakon ratnih zločina i mučenja.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Čadom putem političkog dijaloga (članak 8.) te dijaloga s Nacionalnom skupštinom, kao i putem izjava, radionica te neformalnih mjera.

EU je u svrhu predsjedničkih izbora podupirao misiju izbornih stručnjaka i financirao projekt za podizanje razine svijesti. Potpora reformi sigurnosnih snaga uključivala je nekoliko foruma, osposobljavanja i zajedničku akciju u pogledu smjernica te opservatorijske ponosašnje policije. EU je u vezi s tom temom radio u bliskoj koordinaciji s državama članicama EU-a.

Rad s braniteljima ljudskih prava bio je težak u Čadu. Petero branitelja ljudskih prava uhićeno je prije izbora i osuđeno za organiziranje mirnih prosvjeda. Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije dala je izjavu za javnost, a na lokalnoj je razini delegacija EU-a posjetila branitelje ljudskih prava u zatvoru te prisustvovala suđenju.

EU je kao dio svoje usmjerenosti na sve oblike rodno uvjetovanog nasilja financirao mјere (putem nekoliko instrumenata suradnje) u pogledu osviještenosti i pristupa pravosuđu. Procjenom su utvrđeni načini uključivanja rodne dimenzije u sve projekte koji se financiraju u okviru 11. Europskog razvojnog fonda.

U 2016. u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) provedeno je pet projekata za zaštitu i promicanje prava djece te žena diljem Čada. U pogledu reforme pravosuđa i policije dva su projekta EU-a završila 2014. i 2016. te je Europska unija počela surađivati s resornim ministarstvima i drugim glavnim dionicima u pogledu utvrđivanja novih programa koji bi trebali započeti 2017.

Revidiranim Kaznenim zakonom (koji je donijela Skupština 2016.) Čadu će biti omogućeno da ispuni neke od obveza u pogledu ljudskih prava koje proizlaze iz međunarodnih ugovora i konvencija koje je ta zemlja ratificirala u prošlosti.

Iako je Čad stranka Rimskog statuta, njegova se potpora Međunarodnom kaznenom sudu nije mogla uzeti zdravo za gotovo. Sudanski predsjednik Al-Bashir slobodno je posjetio Čad u kolovozu 2016. unatoč optužnicima Međunarodnog kaznenog suda.

Proglašenje i stvarna provedba revidiranog Kaznenog zakona zaslužuje daljnje praćenje, posebno u slučaju smrtne kazne, koja je još uvijek dopuštena u slučajevima terorizma te u pogledu koje bi zakon mogao biti podložan političkom tumačenju.

Politička prava i slobode predstavljaju područja izazova za daljnji napredak, kao i ravnoteža vlasti (izvršna vlast dominira dok je pravosuđe slabo) i uključivo upravljanje.

Parlamentarni izbori i decentralizacija u tijeku su. Iako su sigurnosne snage Čada na glasu kao učinkovite u smislu borbe protiv međunarodnog terorizma, one su također poznate po zlostavljanju lokalnog civilnog stanovništva te se koriste nepotizmom i nekažnjavanjem.

Unija Komorâ

U 2016. opće stanje ljudskih prava na Komorima bilo je obilježeno porastom nasilja nad ženama i djecom. Zastupljenost žena u parlamentu i vlasti iznimno je niska. Vlada je u prosincu poduzela neke pozitivne korake, uključujući donošenje nacionalnog plana protiv rodno uvjetovanog nasilja. I dalje postoje problemi, posebno u području rodne ravnopravnosti, korupcije, manjka povjerenja u pravosudni sustav i opće kulture nekažnjavanja. Komori nisu ratificirali važne međunarodne konvencije u području ljudskih prava i još nisu ukinuli smrtnu kaznu.

Prioriteti EU-a u području ljudskih prava u toj zemlji jesu učinkovita borba protiv rodno uvjetovanog nasilja, poticanje poštovanja prava djece, reforma pravosuđa, borba protiv korupcije, jačanje nacionalnih institucija i izborne reforme. EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Unijom Komorâ u različitim formatima, među ostalim putem učestalih misija, događanja javne diplomacije (također i s donatorima izvan EU-a) i dijaloga o politikama. EU je nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog fonda za razvoj te Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

Posljednja dva kruga izbora 2015. i 2016. pokazala su proces demokratske zrelosti. U izjavi izdanoj povodom predsjedničkih izbora 2016. glasnogovornička služba visoke predstavnice poticala je dijalog među Komorima s ciljem pokretanja suštinskih reformi potrebnih za unapređenje vladavine prava na uključiv način i konsolidaciju temelja za održiv razvoj u toj zemlji. Ti se napori nisu dosad dodatno razvijali i predsjednik te Ustavni sud trenutačno raspravljaju o sudbini (dosad neovisne) agencije za borbu protiv korupcije koju predsjednik namjerava raspustiti. EU je kao najvažniji partner Komorâ za razvojnu suradnju intenzivno pratio izborni proces.

Tijekom univerzalnog periodičnog pregleda za 2014. Komorima je dodijeljen velik broj zadaća s ciljem poboljšanja stanja ljudskih prava, koje je bivša vlada u potpunosti priznala. U 2016. nisu poduzete dodatne mjere; to uključuje ratifikaciju Konvencije protiv mučenja koju Komori još nisu izvršili.

Demokratska Republika Kongo

U 2016. stanje ljudskih prava u Demokratskoj Republici Kongu (DR Kongu) dodatno se pogoršalo. Tijekom godine Zajednički ured UN-a za ljudska prava zabilježio je porast od 30 % u kršenjima i povredama ljudskih prava u usporedbi s 2015. Većinu tih kršenja počinili su državni dionici, uglavnom u istočnim pokrajinama. Međutim, postojao je sve veći broj slučajeva zabilježenih u zapadnim pokrajinama, uglavnom zbog činjenice što izbori nisu održani kako je propisano kongoanskim ustavom i zbog dalnjeg smanjenja demokratskog prostora.

U rujnu i prosincu 2016. održani su nasilni prosvjedi u Kinshasi i drugim gradovima s državnim snagama koje su upotrebljavale nerazmjeru smrtonosnu silu. To je predstavljalo korak unatrag od stava vlasti u srpnju kada nije bilo sukoba unatoč snažnom pokazivanju podrške naroda na ulicama istaknutom oporbenom čelniku, Etienneu Tshisekediju, koji se vratio nakon nekoliko godina provedenih u inozemstvu. Do kraja 2016. politički motivirani prosvjedi bili su zabranjeni i emitiranje RFI-ja blokirano. Društveni mediji blokirani su 19. prosinca 2016.

U listopadu 2016. nacionalni dijalog, uz posredovanje Edema Kodjoa kojeg je imenovala Afrička unija i uz potporu *Groupe de Soutien* (skupine za dodjelu potpore) te uz sudjelovanje EU-a, rezultirao je sporazumom među nekim oporbenim strankama, strankama predsjedničke većine te određenim predstavnicima lokalnog civilnog društva. Nekoliko je branitelja ljudskih prava privremeno pušteno iz zatvora. Popratni dijalog održan je u prosincu 2016. uz posredovanje *Conférence épiscopale du Congo* (CENCO). Dijalog je zaključen 31. prosinca 2016. potpisivanjem sporazuma poznatog kao *Accord du Saint Sylvestre*. U tom su sporazumu posebno navedene mjeru za smanjenje napetosti, kao što je oslobođanje političkih zatvorenika, ali je provedba tih mjer dosad bila vrlo ograničena. U sporazumu je zaključeno da bi se predsjednički, parlamentarni i pokrajinski izbori trebali održati do kraja 2017. i da se predsjednik Kabila neće kandidirati za treći mandat. Sporazum je pozitivno prihvaćen, ali ozbiljna zabrinutost raste u pogledu nedostatka provedbe.

Dobro naoružane skupine u istočnim pokrajinama i dalje su bile aktivne te se stvaraju nove skupine. Činilo se da su dvije ključne pobunjeničke skupine ADF-a i FDLR oslabljene, ali još uvijek predstavljaju prijetnju za civile. Sve veće nasilje među zajednicama, osobito među zajednicama Nande i Rwandophone u pokrajini Sjevernom Kivuu te zajednicama Bantu i Twa u pokrajini Tanganjika, i dalje je iznimno zabrinjavajuće. Nedavno je uočen sve veći broj ozbiljnih nasilnih incidenata u pokrajinama Kasajja.

Pravosudni se sustav nastavlja zloupotrebljavati, a odluke Ustavnog suda bile su politički pristrane. Vlasti i dalje nisu uspijevale detaljno istražiti kršenja ljudskih prava koja su počinila državna tijela.

Nije bilo suradnje kongoanskih vlasti s EU-om u pogledu održavanja dijaloga o gospodarstvu na temelju članka 8. Unatoč nedostatku dijaloga na temelju članka 8. tijekom 2016., EU je ministru pravosuđa opetovano ukazivao na slučajeve u vezi s ljudskim pravima i lobirao za veću uključenost žena u političkom dijalogu.

U 2016. dogovorena je strategija o ljudskim pravima i demokraciji za DR Kongo, u kojoj je usuglašen prioritet promicanja slobode izražavanja, prosvjeda i udruživanja; promicanja demokratskog sustava kako je utvrđeno u ustavu Demokratske Republike Konga te sudjelovanja žena u političkom životu; promicanja i ukorjenjivanja poštenog i lako dostupnog pravosudnog sustava, među ostalim borbe protiv nekažnjavanja, posebno onih osoba koje su upletene u seksualno nasilje; promicanja rodne jednakosti, posebno u javnom životu, i poštovanja prava žena, naročito za žrtve seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja i potpore te promicanja branitelja ljudskih prava.

Tijekom godine objavljeno je nekoliko deklaracija i izjava, uključujući dvije deklaracije posebno u vezi s Narodnom Republikom Kongom te tri lokalne izjave o stanju ljudskih prava i demokraciji u toj zemlji. U listopadu 2016. Vijeće za vanjske poslove objavilo je zaključke kojima su obuhvaćena i pitanja ljudskih prava, a u prosincu 2016. u priopćenju za medije najavljene su sankcije EU-a protiv sedam kongoanskih članova sigurnosnih snaga za nepoštovanje ljudskih prava. Delegacija EU-a prisustvovala je suđenjima braniteljima ljudskih prava i održavala redovite kontakte s lokalnim te međunarodnim nevladinim organizacijama, što je uključivalo potporu 24 osobama putem kriznog fonda u okviru EIDHR-a za ugrožene branitelje ljudskih prava. Nadalje, delegacija EU-a pokrenula je projekt o zaštiti branitelja ljudskih prava, Pro-DDH, dovršila je akcijski plan za rodnu ravnopravnost za 2016., naglašavajući snažnu predanost EU-a poboljšanju rodne ravnopravnosti i položaja žena u društvu te rješavanju pitanja rodno uvjetovanog nasilja u zemlji.

Programi EU-a za pravosuđe, financirani u sklopu 10. ERF-a i zaključeni 2016., pomogli su poboljšanju kongoanskog pravosudnog sustava, posebno u borbi protiv nekažnjavanja. U skladu sa zaključcima Vijeća objavljenima u listopadu 2016. odgođeno je pokretanje novih programa o pravosuđu i policiji u okviru 11. ERF-a. Međutim, EU putem Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP) podupire inicijativu *Cellules d'appui aux poursuites* u okviru vojnog pravosudnog sustava. Osim toga, 2016. pokrenut je novi projekt o pristupu pravosuđu i odšteti za žrtve teških kršenja ljudskih prava i kršenja međunarodnoga humanitarnog prava u DR Kongu. Taj projekt, koji se temeljio na inicijativi Europskog parlamenta, provode UNDP i organizacija *Track Impunity Always* (TRIAL) u Južnom Kivuu te Katangi.

Delegacija je nastavila podržavati projekte osposobljavanja za promatranje izbora i građanskog obrazovanja, kao i pružati određenu tehničku potporu izbornom povjerenstvu (CENI). U tijeku je novi projekt u okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru s CEJP-om/CENCO-om radi potpore naporima za provedbu sporazuma. U tijeku je jedanaest projekata u vezi s građanskim obrazovanjem usmjerenih na obrazovanje stanovništva o njegovim demokratskim pravima.

Republika Kongo

U 2016. opće se stanje u zemlji stabiliziralo nakon kontroverznog referenduma i izbornog razdoblja 2015. – 2016. Sigurnosno stanje u regiji Poolu i pad gospodarske aktivnosti povezan s cijenom nafte i dalje izazivaju zabrinutost zbog mogućih učinaka prelijevanja od destabilizacije Demokratske Republike Konga.

Ciljevi EU-a usmjereni su na poboljšanje demokratskog upravljanja, a posebno na zaštitu branitelja ljudskih prava; na borbu protiv mučenja, kao i ponižavajućih te neljudskih postupanja, zaštitu ugroženih dijelova populacije i na promicanje gospodarskih te socijalnih prava.

Godina 2016. općenito je bila obilježena ozbiljnim kršenjima ljudskih prava, djelomično povezanih s krizom nakon izbora, ali i s općim nedostacima u zatvorskom sustavu te u pogledu manjina i ugroženih skupina. Medijska sloboda bila je ozbiljno ograničena i zabilježena je pretjerana upotreba sile od strane policije, kao što je bio slučaj 23 osoba koje su ubijene u Brazzavilleu i Pointe-Noireu tijekom izbornog procesa te procesa referenduma. Nekoliko je članova oporbenih stranaka u zatvoru ili u progonstvu. Mučenje je često i dalje standardno obilježje postupaka policije. Nacionalna je institucija za ljudska prava nefunkcionalna.

U 2016. EU nije postigao napredak u svojem političkom dijalogu o ljudskim pravima i demokraciji. Nastavila se šestomjesečna diplomatska kriza (ožujak – listopad 2016.) u kontekstu ustavnog referenduma i predsjedničkih izbora nakon što su izdane kritičke izjave EU-a u pogledu nedostatka napretka u vezi s demokratskim upravljanjem. U tom se kontekstu nije mogao održati nijedan sastanak u okviru političkog dijaloga. Diplomatska je kriza također suspendirala većinu političkih aktivnosti u vezi s ljudskim pravima, uključujući predviđene sastanke s Ministarstvom pravosuđa. I dalje nije odgovoreno na nekoliko prigovora ministru pravosuđa iz listopada 2016. radi istraživanja navodnih slučajeva zlostavljanja i mučenja te olakšavanja posjeta nevladinih organizacijama za ljudska prava centrima za pritvor.

Vlada je uložila određene napore za poboljšanje stanja ljudskih prava, posebno s pomoću ustava donesenog 2015. kojim se obuhvaćaju odredbe o ukidanju smrtne kazne i o rodnoj ravnopravnosti te nastoji osigurati opsežno savjetovanje putem nekoliko savjetodavnih tijela.

EU je održavao dijalog s organizacijama civilnog društva formalnim i neformalnim putem s ciljem razmjene mišljenja te rasprave o ključnim pitanjima ljudskih prava. U razdoblju od 18. studenoga do 10. prosinca 2016. delegacija EU-a organizirala je „Četrnaest dana ljudskih prava” u Brazzavilleu i Pointe-Noireu sa snažnim naglaskom na pravima djece, borbi protiv nasilja nad ženama i HIV-u. Kampanja je uključivala aktivnosti koje su organizirali delegacija EU-a, nevladine organizacije, francusko veleposlanstvo i relevantne međunarodne organizacije te kongoanske vlasti.

Kombinirano financiranje u okviru EIDHR-a i ERF-a rezultiralo je četirima projektima za promicanje prava autohtonih naroda, obranu prava pripadnika manjina i ugroženih skupina, jačanje civilnog društva i državnih dionika, poboljšanje prava žena i djevojčica te zaštitu prava djece. Potpisani je dodatan projekt kao mjera tehničke pomoći za potporu naporima u vezi s izgradnjom kapaciteta kongoanskih organizacija civilnog društva.

Projekt PAREDA koji je financirao EU dovršen je do 31. svibnja 2016. i njegova su glavna postignuća uključivala reviziju osam nacionalnih propisa te izradu prijedloga zakona, čiji su nacrti tekstova službeno dostavljeni kongoanskoj vladi na službeno odobrenje i stupanje na snagu, po mogućnosti prije izborne stanke u lipnju 2017.

Osim pitanja smrtne kazne i ratifikacije dodatnog Protokola uz Konvenciju protiv mučenja u svibnju 2016., vlada nije poduzela nikakve važne korake prema stajalištima koje je zastupao EU u pogledu zemlje ili tematskih rezolucija u vezi s ljudskim pravima u okviru UN-a.

Suradnja s kongoanskim vlastima u ključnim pitanjima kao što je daljnja demokratizacija, vladavina prava i općenita poboljšanja u pogledu upravljanja i dalje je presudna, osobito pri rješavanju kršenja ljudskih prava.

Republika Côte d'Ivoire

U 2016. opće stanje ljudskih prava u Côte d'Ivoireu i dalje je bilo nepromijenjeno. Dva izborna procesa, parlamentarni izbori i ustavni referendum, protekla su mirno.

Glavni prioriteti EU-a u području ljudskih prava u Côte d'Ivoireu jesu pravo na sigurnost, pristup pravosuđu i vladavinu prava; borba protiv nekažnjavanja i potpora pomirenju; potpora demokraciji, civilno društvo i zaštita branitelja ljudskih prava i prava djece i žena, osobito mjere za borbu protiv seksualnog nasilja nad ženama i dječjeg rada.

Problemi u Côte d'Ivoireu uključuju nasilje nad ženama, obiteljsko nasilje i dječji rad, osobito u poljoprivredi te nezakonitom rudarenju. Pravosudni sustav koji je još uvijek nedovoljno neovisan, vjerodostojan i dostupan također izaziva zabrinutost. Problematični su uvjeti u pritvoru i upotreba istražnog zatvora. Zemljšna prava problem su za stabilnost zemlje. Korupcija utječe na transparentnost i dobro upravljanje. Vlada je poduzela niz koraka za olakšavanje pomirenja, financijsku naknadu za žrtve, povratak prognanih osoba, oslobođenje zatvorenika i povrat imovine, no nekažnjivost utječe na pomirenje. Odredbe Međunarodnoga kaznenog suda u novom su ustavu nejasne, a predsjednik Ouattara najavljuje da se nijednom državljaninu Côte d'Ivoirea neće suditi na Međunarodnom kaznenom sudu, iako je zemlja ratificirala Rimski statut. Ostala pitanja odnose se na velik broj osoba bez državljanstva, koje vlada ima obvezu riješiti na temelju strategije za modernizaciju građanske registracije. Unatoč velikom gospodarskom rastu, pristup osnovnim uslugama i dalje je velik izazov, a indeks ljudskog razvoja još je relativno nizak (172. mjesto od 188). Reforma sigurnosnog sektora nije u potpunosti ostvarena u kontekstu povlačenja mirovne misije UN-a, Operacije Ujedinjenih naroda u Côte d'Ivoireu (UNOCI).

Iako se civilno društvo odlikuje određenim stupnjem dinamike, ono ipak mora ojačati svoje kapacitete. Međutim, nepostojanje istinskog institucijskog strukturnog dijaloga ne olakšava sudjelovanje u odlukama o politikama.

Iako se smatralo da su se u dvama izbornim procesima poštovali demokratski standardi, promatrači su smatrali da su vlasti ponekad neopravdano ograničavale slobodu tiska i prosvjeda.

Vlada je predana promicanju ljudskih prava i donijela je politike za rješavanje pitanja obveznog obrazovanja, dječjeg rada te trgovanja ljudima. Posebna jedinica za ispitivanje i istragu (CSEI), koja je zadužena za istragu zločina počinjenih tijekom poslijeizborne krize, postigla je određen napredak u 2016. podnoseći prijave protiv odgovornih osoba. Ustavni i pravni okviri u skladu su s poštovanjem demokratskih načela, ljudskih prava te vladavine prava. Osim toga, novim ustavom potvrđuje se niz načela, uključujući i nediskriminirajuća načela.

Redoviti politički kontakti i službeni politički dijalog EU-u služe kao kanal za dijalog i političku razmjenu mišljenja s vladom o pitanjima ljudskih prava. Najnoviji službeni sastanak u okviru političkog dijaloga održan je između veleposlanikâ EU-a i ministra vanjskih poslova u ožujku 2016. Konkretno, razmatrana su pitanja radikalizacije i nezakonitih migracija.

EU podupire branitelje ljudskih prava putem bespovratnih sredstava organizacijama za ljudska prava u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

Pokazatelji koji su obuhvaćeni ugovorom o dobrom upravljanju i razvoju između EU-a i Côte d'Ivoirea (11. ERF) uključuju poboljšanja u prijavama rođenja, pristup pravosuđu i ograničavanje trajanja istražnog pritvora. Osim toga, EU podupire reformu režima upotrebe zemljišta s ciljem jačanja zemljišnih prava. Poseban dijalog i suradnja bavili su se osnaživanjem pravosuđa i pristupom pravosuđu te reformom sigurnosnog sektora putem 10. i 11. ERF-a i putem Instrumenta za stabilnost.

EU također nastavlja trajni dijalog s političkim strankama svih opredjeljenja, kao i lokalnim organizacijama civilnog društva te nevladinim organizacijama u Côte d'Ivoireu. Delegacija EU-a u 2016. nastavila je provoditi istinsku i raznovrsnu suradnju u području ljudskih prava. EU je putem EIDHR-a podupirao pomirenje, tranzicijsko pravosuđe, prava žena i sprečavanje sukoba. EU također podupire osnaživanje neovisnosti i kapacitetâ civilnog društva i lokalnih vlasti putem posebne potpore lokalnim nevladinim organizacijama (programi LIANE 1 i 2) te bespovratnim sredstvima u okviru programa organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti.

Nacionalno povjerenstvo za ljudska prava sastavilo je sveobuhvatan nacionalni akcijski plan za razdoblje 2017. – 2020. uz potporu UNOCI-ja, mirovne misije UN-a, koji treba napustiti zemlju 2017. Neovisni stručnjak za ljudska prava pozdravio je napredak koji je postigao Côte d'Ivoire u pogledu izbora, istodobno naglašavajući svoju zabrinutost u vezi s brojnim pitanjima ljudskih prava (posebno pravima žena i pitanjima nekažnjavanja). U 2016. UNOCI je imao važnu ulogu u pogledu rodne dimenzije u sigurnosnom sektoru.

Republika Džibuti

U 2016. opće se stanje ljudskih prava u zemlji nije poboljšalo te je i dalje bilo obilježeno određenim uznemiravanjem aktivista za ljudska prava (uglavnom onih koji djeluju izvan službeno odobrenih ili toleriranih skupina za ljudskih prava), novinara i istaknutih protivnika vlade. Politički je prostor koji je dostupan oporbi i novim unutarnjim političkim dionicima sužen. Dijalog između vlade Džibutija i koalicije oporbenih stranaka „Union pour le Salut National” o demokratskim reformama u okviru okvirnog sporazuma započetog u prosincu 2014. propao je prije predsjedničkih izbora koji su održani u travnju 2016. godine.

Prioriteti EU-a uključuju potporu braniteljima ljudskih prava i skupinama, kao i institucijskim dionicima te nevladinim organizacijama dajući im sredstva za provođenje aktivnosti u pogledu obrane i promicanja ljudskih prava; za rad na zaštiti ugroženih skupina, s posebnim naglaskom na djeci s ulice, migrantima i izbjeglicama i za zaštitu prava žena i djece. EU će surađivati s vladom, a posebno s ministrom pravosuđa i ministrom za žene i obiteljska pitanja, kako bi poticao dijalog u području ljudskih prava te razvoj projekata civilnog društva.

U 2016. u Džibutiju su se pojavili razni problemi, posebno u vezi s upotrebom policijskog i pravosudnog sustava za ograničavanje slobode mišljenja i izražavanja, kao i slučajevima navodne prekomjerne sile kojom se koristi policija. Ostala pitanja ljudskih prava uključuju proizvoljna uhićenja i pritvaranja oporbenih čelnika i aktivista za ljudska prava na nekoliko dana bez dovođenja pred sud, kao i zabrane putovanja.

U 2016. godini predsjednik Ismail Omar Guelleh izabran je na četvrti mandat. Iako je jedan međunarodni promatrač potvrdio neke nepravilnosti, one nisu utjecale na ishod predsjedničkih izbora. U izjavi tim povodom glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije pozvala je sve političke snage da nastave politički dijalog s ciljem poboljšanja stanja vladavine prava, dovodeći na taj način do okončanja napetosti s kojima se zemlja suočavala posljednjih godina i jačajući temelj za održiv te uključiv razvoj.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Republikom Džibutijem, osobito tijekom sastanka u okviru političkog dijaloga na temelju članka 8. u veljači 2016. Rasprava je bila iskrena i odnosila se na brojna pitanja, uključujući slobodu govora i slobodu udruživanja.

Kad je riječ o braniteljima ljudskih prava, EU prati situaciju i sudjeluje u redovitom dijalogu s vladom i relevantnim organizacijama. Budući da je jačanje civilnog društva glavni prioritet EU-a u Džibutiju, EU je započeo proces radi uspostave strukturiranijeg dijaloga s organizacijama civilnog društva.

U 2016. poduzeta su diplomatska djelovanja povezana s ljudskim pravima. U listopadu 2016. demarš u vezi s MKS-om dostavljen je ministru vanjskih poslova i međunarodne suradnje. U studenome 2016. istom ministru dostavljen je demarš o rezoluciji o moratoriju na primjenu smrtne kazne (OSUN 71). S ministrom pravosuđa provedena su i dva neformalna demarša koja se odnose na ljudska prava. Europski je parlament u svibnju 2016. donio rezoluciju o stanju ljudskih prava u Džibutiju.

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog razvojnog fonda i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

EU vodi nekoliko projekata koji se odnose na organizacije civilnog društva, konkretno o pravima žena (među ostalim o sakaćenju ženskih spolnih organa), otpornosti ruralnih sredina i pravima osoba s invaliditetom. EU je 2016. dodijelio dva ugovora o bespovratnim sredstvima za zaštitu prava žena i djece u izbjegličkim zajednicama. EU također podupire projekt kojim upravlja Udruženje novinara istočne Afrike (EAJA) s ciljem izgradnje kapaciteta za novinare u Džibutiju. Prva aktivnost u sklopu projekta bio je seminar koji je održan u kolovozu 2016.

Republika Ekvatorska Gvineja

U 2016. opće stanje ljudskih prava u Ekvatorskoj Gvineji i dalje je izazivalo ozbiljnu zabrinutost zbog netransparentnog i učinkovito ugnjetavačkog režima. Kršenja ljudskih prava bila su sustavna i sigurnosne snage nastavile su zlostavlјati, uz nemiravati te pratiti političke aktiviste i civilno društvo. Pravosuđem također dominiraju predsjednička i izvršna vlast.

Prioritet EU-a jest nastaviti podržavati veću slobodu i doprinose civilnog društva, s naglaskom na gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima. EU pridaje veliku važnost stanju u pogledu političkih aktivista.

Predsjednički izbori održani su u travnju 2016. Postupak je bio manjkav i oporba ga je bojkotirala, te je s 93,7 % glasova „ponovno izabran“ predsjednik koji je na toj funkciji od 1979.

Sloboda izražavanja, udruživanja i okupljanja i dalje je bila ozbiljno ograničena u Ekvatorskoj Gvineji. Politički su protivnici bili redovito osuđivani na progonstvo i prisiljeni boraviti u svojim selima ili prognani. Inicijativa iz 2014. za legalizaciju političkih stranaka nažalost još nije dovela do pozitivne dinamike – otvaranje je bilo čvrsto kontrolirano i oporbene stranke, ili jednostavne inicijative članova stranke, i dalje su bile napadane i pri najmanjem znaku bilo kakve kritike. Jedna od legaliziranih stranaka, *Ciudadanos por la Innovación*, osudila je proizvoljno pritvaranje najmanje dvoje regionalnih čelnika i uz nemiravanje njihova nacionalnog čelnika. Režim je čvrsto kontrolirao televiziju i medije te je prodor interneta i dalje bio nizak.

Prostor za civilno društvo i dalje bio vrlo sužen. Stroga kontrola i manipulacija registracije organizacija i dalje je izazivala zabrinutost. U ožujku 2016. obustavljen je rad vodeće skupine civilnog društva *Centro de Estudios e Iniciativas para el Desarrollo* (CEID), što je utjecalo na napredak Ekvatorske Gvineje u smislu povratka na Inicijativu za transparentnost ekstraktivnih industrija (EITI).

U 2016. nije održan ni jedan politički dijalog ili dijalog o ljudskim pravima između EU-a i Ekvatorske Gvineje. EU nije okljevao izražavati svoju zabrinutost, primjerice putem izjave visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije nakon namještenih izbora koje je EU nazvao „propuštenom prilikom u procesu demokratizacije”.

Još uvijek je na snazi moratorij na smrtnu kaznu otkad je Ekvatorska Gvineja 2014. postala članica Zajednice luzofonskih zemalja (CPLP).

Branitelji ljudskih prava u Ekvadorskoj Gvineji prolaze sustavnu represiju i zlostavljanje, tako da se vrlo mali broj građana odvaži pokrenuti takva pitanja. Nadalje, ne postoje nevladine organizacije koje su izrazito aktivne u području ljudskih prava ili registrirane kao takve, iako je to u teoriji dopušteno zakonom o nevladinim organizacijama iz 2006.

EU je 2016. pružao financijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Jednim se projektom koristi organizacija CEID (*Centro de Estudios e Iniciativas para el Desarrollo*) te se očekuje da će projekt trajati do kraja 2018. Njime se nastoji ojačati civilno društvo, promicati ljudska prava i, što je važno, promicati koordinaciju nevladinih organizacija putem nacionalnog tijela. Projektom će se promicati prava djece u Ekvadorskoj Gvineji. Provodit će ga UNICEF 2017. i 2018., a očekuje se da će se njime uspostaviti matica rođene djece. Nijedan bilateralni projekt nije financiran iz Europskog razvojnog fonda (ERF) jer Ekvatorska Gvineja nije ratificirala Sporazum iz Cotonoua između EU-a i Skupine afričkih, karipskih i pacifičkih država (AKP).

Sljedeći pregled Ekvatorske Gvineje koji će obaviti Radna skupina Vijeća za ljudska prava u sklopu univerzalnih periodičnih pregleda predviđen je za 2019. U 2016. nije postignut napredak u pogledu preporuka i provedbe univerzalnog periodičnog pregleda iz 2014.

Ekvadorska Gvineja zatražila je od Zajednice luzofonskih zemalja (CPLP) tehničku podršku za usklađivanje zakonodavstva u okviru moratorija na izvršavanje smrtne kazne, a mogla bi biti predložena potpora reformi pravosudnog i zatvorskog sustava. Potrebna je potpora ulozi civilnog društva i nevladinih dionika, koji su oslabljeni i sustavno ugrožavani. Jedno od područja koje treba pratiti bio bi njihov doprinos službenoj vladinoj strategiji („plan nacional de desarrollo económico 2020”).

Država Eritreja

Opće stanje ljudskih prava u Eritreji u 2016. i dalje je predmet zabrinutosti, s gotovo potpunim nedostatkom političkih prava i slobode. Prostor za organizacije civilnog društva i dalje je vrlo ograničen.

Prioritet EU-a jest rješavanje na formalnim i neformalnim sastancima pitanja kršenja ljudskih prava u zemlji, kao pitanja neograničenog trajanja obveznog vojnog roka koji je, zajedno s makroekonomskim stanjem, jedan od ključnih čimbenika koji potiču migracije.

Postoje razni problemi, posebno u pogledu slobode izražavanja i udruživanja te nedostatka izbora i slobodnih medija. Ostali problemi ljudskih prava uključuju nedostatak vladavine prava i slučajevе proizvoljnog pritvaranja bez suđenja.

Što se tiče zatvorenika, u 2016. nisu zaprimljene ažurne informacije u pogledu sudbine pritvorenih novinara i zatvorenika savjesti, unatoč opetovanim zahtjevima međunarodne zajednice.

Međutim, Eritreja je ojačala svoju suradnju s EU-om. Vlada Eritreje nastavlja svoj angažman u vezi s pitanjima povezanim s trgovinom ljudima i krijumčarenjem u okviru Khartoumskog procesa, Inicijative za migracijski put EU – Rog Afrike, pokrenutog u studenome 2014.

U 2016. EU je nastavio isticati kršenja obveza Eritreje u pogledu ljudskih prava. Tijekom posljednjeg dijaloga na temelju članka 8. u travnju 2016. raspravljalo se o ključnim pitanjima ljudskih prava, kao što su obvezan vojni rok, građanska i politička prava, migracija i trgovanje ljudima te provedba preporuka za Eritreju u sklopu UN-ova univerzalnog periodičnog pregleda. Dijalogom je pružena važna prilika da se ponovi stav EU-a o relevantnim temama.

Prostor za djelovanje organizacija civilnog društva, uključujući one koje rade na pitanjima u vezi s ljudskim pravima, i dalje je vrlo ograničen. U skladu s načelom nedjeljivosti ljudskih prava EU podupire promicanje i zaštitu niza ljudskih prava i subjekata koji djeluju u tim područjima te se za njih zauzima.

U 2016. poduzeto je jedno diplomatsko djelovanje povezano s ljudskim pravima. Demarš koji se odnosi na rezoluciju Opće skupštine UN-a o moratoriju na primjenu smrtne kazne dostavljen je ministru vanjskih poslova u studenome 2016.

Osim toga, EU je u prosincu 2016. organizirao javno događanje povodom proslave Međunarodnog dana ljudskih prava. Na događanju su u velikom broju sudjelovali članovi vlade Države Eritreje, kao i međunarodna zajednica i civilno društvo.

U ožujku 2016. Europski parlament glasovao je o rezoluciji o stanju ljudskih prava u Eritreji, izražavajući zabrinutost zbog stanja ljudskih prava.

U 2016. pokrenuti su novi pozivi na dostavu prijedloga za organizacije civilnog društva. EU je nastavio podupirati aktivnosti usmjerene na promicanje ljudskih prava, posebno onih koja se odnose na radnička prava, prava žena i djece te prava osoba s invaliditetom. Trenutačno je u tijeku 20 projekata usmjerenih na navedene ciljeve. Ostalim projektima razvojne suradnje koje podupire EU u područjima kao što su pristup vodi i sigurnost opskrbe hranom doprinosi se zaštiti temeljnih prava stanovništva.

Vijeće UN-a za ljudska prava 1. srpnja 2016. donijelo je konsenzusom rezoluciju o stanju ljudskih prava u Eritreji. U rezoluciji je izražena duboka zabrinutost zbog nalazâ izvješća istražnog povjerenstva o stanju ljudskih prava u Eritreji.

Što se tiče smrtne kazne, Eritreja je u studenome 2016. bila supokrovitelj rezolucije protiv smrtne kazne u Trećem odboru Opće skupštine UN-a.

Savezna Demokratska Republika Etiopija

U 2016. opće stanje ljudskih prava u toj zemlji i dalje je bilo zabrinjavajuće. Prosvjedni pokret koji je započeo 2015. intenzivirao se, s nasilnim sukobima u regijama Oromiji i Amhari. Izvanredno stanje koje je proglašeno je 9. listopada 2016. dovelo je do daljnog pogoršanja stanja ljudskih prava jer je njegovim odredbama obustavljen širok raspon građanskih i političkih prava. Sigurnosno stanje općenito se smirilo, ali su napetosti u Oromiji i nasilje u regiji Amhari i dalje snažni.

Upotreba Proglasa o borbi protiv terorizma protiv novinara, blogera, aktivista za ljudska prava i članova oporbe također se dramatično povećala u 2016. jer je 30 % svih predmeta od 2009. uvedeno te godine.

Prioritet EU-a jest podržati postupno otvaranje političkog sustava, kao i poštovanje slobode izražavanja, medija i udruživanja. Nапослјетку, u okviru šire suradnje s regijom u pogledu migracija EU je uključen u nekoliko inicijativa koje se odnose na prava migranata i izbjeglica u Etiopiji.

Nakon smrtonosnog stampeda na festivalu *Oromo Irenecha* početkom listopada, nemiri u nekim dijelovima zemlje kulminirali su žestokim napadima na javna i strana ulaganja. Kao odgovor, vlada Etiopije objavila je 9. listopada izvanredno stanje u trajanju od šest mjeseci, uz mjere kojima se dodatno ograničava sloboda izražavanja, okupljanja i kretanja te pravo na prosvjed ili štrajk. U okviru odredaba izvanrednog stanja sigurnosne snage imaju ovlast za potragu, uhićenje i zapljenu imovine bez sudskog naloga te za nadzor komunikacija. Vlada Etiopije službeno je najavila 24 000 pritvora u okviru izvanrednog stanja, a dosad je oko polovice pritvorenih oslobođeno nakon razdoblja „ponovne edukacije“. Uhićenjem nekoliko oporbenih čelnika, kao što je Merera Gudina, ugrožava se mogućnost smislenog političkog dijaloga. Ograničenja interneta i društvenih medija utječu na slobodu izražavanja i opće medijsko okružje kako se pogoršalo, uz pojačan strah te autocenzuru.

U okviru strateške suradnje EU-a i Etiopije, koja je potpisana u lipnju 2016., pitanja ljudskih prava i upravljanja određena su kao prioritetni sektorski dijalozi. Time bi se trebalo omogućiti formaliziranje i jačanje tekućih rasprava s vladom o stanju ljudskih prava. Dijalog o ljudskim pravima i upravljanju bit će prvi koji će biti pokrenut početkom 2017. u Addis Abebi.

Uzimajući u obzir trenutačnu krizu i potrebu za političkim reformama te otvaranje etiopskog političkog sustava, EU je također pokrenuo dijalog s vladom i drugim dionicima o perspektivama za političke reforme te poboljšano upravljanje. Delegacija EU-a isto tako podupire olakšavanje dijaloga između članova oporbenih stranaka i vlade Etiopije. Upravljanje je utvrđeno kao jedno od prioritetnih područja za suradnju u zajedničkoj izradi programa EU+ .

Od početka trenutačne krize EU je izdao nekoliko javnih izjava o političkom stanju i stanju ljudskih prava te je pozvao na politički dijalog i mjere reformi. Nedugo nakon proglašenja izvanrednog stanja visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije Federica Mogherini potvrdila je tijekom rasprave s premijerom Hailemarianom Dessalegnom da se ljudska prava moraju u svakom trenutku poštovati.

Delegacija EU-a provodila je i redovito praćenje suđenja i analizu predmeta povezanih s Proglasom o borbi protiv terorizma / Kaznenim zakonom, uključujući politička suđenja blogerima, novinarima, oporbenim strankama, aktivistima za ljudska prava te suđenja u predmetima u vezi s prosvjedima.

Fond za civilno društvo EU-a jedino je međunarodno financiranje koja je dopušteno za potporu organizacijama civilnog društva koje rade na pitanjima ljudskih prava u zemlji. Poziv na dostavu prijedloga u okviru tog Fonda pokrenut je 2016. u korist etiopskih dobrotvornih organizacija i društava. Konkretno, Vijeće za ljudska prava bit će pozvano da potiče poštovanje ljudskih prava i promiče vladavinu prava, zakonito postupanje te uspostavu demokratskog sustava.

EU je nastavio podupirati sveučilišta i organizacije civilnog društva u području obrazovanja o ljudskim pravima i pravne pomoći te je također odigrao aktivnu ulogu u radnoj skupini koja se bavi rodnim pitanjima. Daljnji projekt odnosi se na prava radnika, borbu protiv korupcije, promicanje prava osoba s invaliditetom i uključivi razvoj.

Što se tiče prava u pritvoru, EU je podržao Međunarodni odbor Crvenog križa (ICRC) koji ima opsežan program u etiopskim zatvorima.

U pogledu prava migranata i izbjeglica tijekom 2016. održan je redoviti dijalog na visokoj razini u kontekstu Zajedničkog programa za migracije i mobilnost (CAMM). Pokrenuta su dva relevantna programa koja sadrže komponente za snažnu zaštitu izbjeglica i ugroženih migranta: Regionalni program razvoja i zaštite (RDPP) i program pod nazivom Bolje upravljanje migracijama (BMM).

Vlada Etiopije bila je aktivna u promicanju prava izbjeglica i dogovorila se o Paktu za zapošljavanje kojim će se osigurati mogućnosti za zapošljavanje 30 000 izbjeglica; također je preuzela obveze na sastanku na vrhu čelnika o izbjeglicama u pogledu poboljšanih prava za izbjeglice.

Vlada je donijela novi nacionalni akcijski plan za ljudska prava (NHRAP II) za razdoblje 2016. – 2018. Održan je mali broj savjetovanja; prijevod na engleski trenutačno nije dostupan.

Gabonska Republika

Opće stanje ljudskih prava znatno se pogoršalo u Gabonu nakon predsjedničkih izbora 27. kolovoza 2016. Nije provedena ozbiljna istraga radi utvrđivanja istine o navodnim teškim kršenjima ljudskih prava, uključujući izvansudska smaknuća, prisilne nestanke, proizvoljna uhićenja, mučenje i dugotrajne prtvore u neljudskim uvjetima. Prevladavalo je ozračje straha, represije, zastrašivanja i pretjeranih ograničenja slobode medija te slobode izražavanja, okupljanja i manifestacija.

Prioritet EU-a jest poduprijeti neovisnu istragu kršenja ljudskih prava nakon izbora i preliminarno razmatranje na Međunarodnom kaznenom sudu kako bi se pomirilo stanovništvo te zajamčilo da se odgovorne privede pravdi. Zbog nedostatka transparentnosti vlade bilo je iznimno teško procijeniti opseg tih navoda.

Pet je glavnih područja intervencija EU-a u pogledu ljudskih prava u Gabonu: demokracija i upravljanje; borba protiv korupcije; zatvorski uvjeti i uvjeti u pritvoru prije suđenja; mjere u pogledu obrednih zločina i mjere u pogledu proizvoljnog pritvaranja, mučenja i prisilnih nestanaka.

Sloboda udruživanja, mirnog okupljanja i izražavanja te informacije bili su strogo ograničeni i prije i nakon predsjedničkih izbora. Funktioniranje pravosudnog sustava bilo je oštro kritizirano nakon poslijeizbornih nereda 2016. zbog nedostatka neovisnosti i izostanka pravnog postupka. Između 31. kolovoza i 5. rujna 2016. uhićeno je otprilike 800 osoba. Optužbe za mučenje, prisilne nestanke, proizvoljna i/ili politički motivirana uhićenja i ubojstva znatno su se povećale nakon nereda u rujnu 2016.

U lipnju 2016. Parlament je revidirao Zakon o komunikaciji koji će stupiti na snagu u siječnju 2017. i kojim će se uvesti zakonska ograničenja u pogledu nekih aspekata slobode medija. Kazne za novinare ili medije koji krše taj Zakon uključuju novčane kazne, prisilno privremeno ili trajno zatvaranje i zabranu obavljanja zanimanja.

EU je pomagao gabonskim braniteljima ljudskih prava u povezivanju s europskim organizacijama branitelja ljudskih prava. EU je osigurao njihovu zaštitu i omogućio im da nastave istrage u vezi s ljudskim pravima u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

Na poziv vlade Gabona, EU je po prvi put rasporedio misiju EU-a za promatranje izbora radi promatranja predsjedničkih izbora. Ali Bongo Ondimba, kandidat Gabonske demokratske stranke (PDG), osigurao je drugi predsjednički mandat od sedam godina na izborima s 50,66 % glasova u odnosu na 47,27 % za čelnika oporbe Jeana Pinga. Nemiri su izbili odmah nakon proglašenja privremenih rezultata 31. kolovoza. Zapaljena je Nacionalna skupština i nekoliko javnih zgrada. Republikanska garda napala je središnjicu čelnika oporbe Jeana Pinga 31. kolovoza. Za razliku od službenih podataka u kojima se navode četiri smrtna slučaja, civilno društvo trenutačno navodi brojke od 28 žrtava, više od 90 nestanaka i 600 ljudi koji se i dalje nalaze u pritvoru.

Gabonske vlasti i mediji provodili su održivu te politički motiviranu kampanju protiv EU-a, misije EU-a za promatranje izbora i njezinih članova kako bi narušili njihovu vjerodostojnost, među ostalim zastrašivanjem te prisluškivanjem njihova osoblja. U završnom izvješću predstavljenom u Librevilleu 12. prosinca iznesene su ozbiljne sumnje u integritet izbornog procesa i konačne rezultate, te je predložen niz bitnih preporuka za reformu izbornog, institucionalnog i pravnog okvira.

Tijekom 2016. EU je sudjelovao u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Gabonom u raznim formatima, uključujući polugodišnji politički dijalog na temelju članka 8., koji je održan u lipnju i prosincu u Librevilleu. Međutim, spremnost vlade na otvorenu i iskrenu raspravu o navodnim kršenjima ljudskih prava bila je iznimno ograničena.

Odgovarajući na rasprave u Europskom parlamentu, na sastancima na visokoj razini te u neformalnim kontaktima, EU je putem izjava visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije i misije EU-a za promatranje izbora izrazio ozbiljnu zabrinutost kako bi vladu potaknuo da osigura puno poštovanje ljudskih prava. Delegacija EU-a surađivala je s lokalnim civilnim društvom tijekom prikupljanja dokaza o kršenjima ljudskih prava. Godišnji sastanak civilnog društva s delegacijom obuhvaća sva područja u vezi s pitanjima ljudskih prava.

EU je tijekom političkog dijaloga na temelju članka 8. u prosincu 2016. pozvao gabonske vlasti na pojačan politički dijalog u skladu s Prilogom VII. Sporazuma iz Cotonoua. EU je u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a i međunarodnim partnerima (AU-om, UNOCA-om, sjedištem UN-a, OHCHR-om u Ženevi i Yaoundéu, SAD-om i OIF-om), također zagovarao neovisnu istragu navoda o ozbiljnim kršenjima ljudskih prava i puno poštovanje temeljnih prava.

EU je u 2016. pružao finansijsku potporu projektima koji se financiraju iz EIDHR-a i Europskog razvojnog fonda. Cilj jednog projekta u okviru EIDHR-a koji provodi kamerunsko udruženje „Journalistes en Afrique pour le développement” (JADE) u partnerstvu s gabonskim udruženjem „L'association gabonaise des journalistes agenciers de presse écrite et audiovisuelle” bio je pružiti građanima bolje informacije o izbornom procesu i provesti osposobljavanje gabonskih novinara u području nepristranog, objektivnog i nestranačkog novinarstva. Cilj je drugog projekta u okviru EIDHR-a pružiti potporu organizacijama civilnog društva za učvršćivanje i jačanje njihove uloge u izbornom ciklusu promicanjem demokratskih vrijednosti, uključivog političkog dijaloga i sudjelovanja građana. Poseban cilj jest osposobiti lokalne izborne promatrače i poduprijeti njihove aktivnosti u izbornom procesu u Gabonu.

Poziv na dostavu prijedloga u okviru programa nedržavnih aktera i lokalnih vlasti objavljen je u lipnju radi potpore kapacitetu, odgovornosti i donošenju odluka nedržavnih aktera te lokalnih vlasti, kao i sudjelovanju građana u državnim politikama, s krajnjim ciljem postizanja uključivog lokalnog razvoja koji ispunjava očekivanja građana.

Afričko povjerenstvo za ljudska prava i prava naroda nedavno je izdalo oštro sročenu Rezoluciju o Gabonu kojom se poziva vladu da započne brze i nepristrane istrage navodnih kršenja ljudskih prava. I vlada i oporba pozvale su MKS da provede preliminarno ispitivanje postizbornog nasilja. EU je namjeravao poduprijeti brzu ocjenjivačku misiju za utvrđivanje činjenica koju je provodio regionalni Ured Visokog povjerenika za ljudska prava. Odgovornost se smatrala ključnom za postizanje pomirenja gabonskog naroda i konstruktivan doprinos procesu nacionalnog dijaloga. Međutim, UN je odlučio odgoditi misiju do završetka nacionalnog dijaloga.

Gabon je stranka većine međunarodnih konvencija za ljudska prava i sudjeluje u relevantnim tijelima UN-a za ljudska prava. Međutim, Gabon još nije ratificirao Afričku povelju o demokraciji, izborima i upravljanju. Sljedeći univerzalni periodični pregled očekuje se u studenome 2017. Neovisno funkcioniranje pravosudnog i izbornog sustava, iako zajamčeno ustavom, i dalje je ograničeno. Mnoga socijalna i gospodarska prava ne poštaju se dosljedno.

Republika Gambija

Stanje u Gambiji u 2016. u pogledu ljudskih prava i vladavine prava tijekom mandata bivšeg predsjednika Jammeha nastavilo je izazivati ozbiljne bojazni, posebno u područjima slobode medija, smrtne kazne, zatvorskih uvjeta, ljudskih prava LGBTI osoba, proizvoljnih uhićenja, pritvaranja koja prelaze ustavno ograničenje od 72 sata i neovisnosti pravosuđa. U prosincu 2016. Adama Barrow pobijedio je na predsjedničkim izborima.

Djelovanje EU-a bilo je usmjерeno na pitanja u vezi s vladavinom prava, slobodom izražavanja i nediskriminacijom. EU je nastavio poticati Gambiju da uspostavi nacionalno povjerenstvo za ljudska prava slijedom najava vlade. Međutim, te najave dosad nisu dovele do konkretnih rezultata.

U 2016. nastavljena su proizvoljna uhićenja i pritvaranja bez poštovanja zakonitog postupanja. Nacionalna obavještajna agencija (NIA) nije priznala pritvaranja, iako su postojali čvrsti dokazi da su pritvorenici često bili izloženi mučenju i ponižavajućem postupanju dok su se nalazili u pritvoru NIA-e. Vlada nije uspjela provesti Rezoluciju Afričkog povjerenstva za ljudska prava i prava naroda (ACHPR) 134 (2008), kojom se Gambiju poziva da istraži sve navode o mučenjima u pritvoru i izvansudskim pogubljenjima te da se uskladi s odlukom Suda Gospodarske zajednice zapadnoafričkih država (ECOWAS) kojom joj se naređuje da plati odštetu obitelji žrtve izvansudskog pogubljenja.

Novinari su zatvarani na temelju represivnih zakona o medijima te je nastavljena diskriminacija LGBTI osoba. Bivši predsjednik Jammeh, koji potječe iz manjinskog plemena, prijetio je većinskoj etničkoj zajednici u Gambiji.

Sigurnosne snage oštro su suzbile dva rijetka te mala i mirna javna prosvjeda održana 14. i 16. travnja 2016. Uhićeno je oko 50 osoba, a jedna je osoba preminula u policijskom pritvoru. Većina uhićenih bili su članovi i viši rukovoditelji najjače oporbene stranke, Ujedinjene demokratske stranke (UDP). Daljnji mali prosvjedi, praćeni uhićenjima, održani su tijekom suđenja. U srpnju je 30 osoba, uključujući vodstvo UDP-a, osuđeno na tri godine zatvora. Druga osoba uhićena u tom kontekstu preminula je 20. kolovoza, za boravka u državnom pritvoru, nakon što je podvrgnuta operacija u javnoj bolnici.

Nedostatak neovisnosti pravosudnog sustava postao je očit kada se nije moglo održati saslušanje na temelju peticije Jammehove vlastite stranke protiv rezultata predsjedničkih izbora jer je predsjednik otpustio previše sudaca Vrhovnog suda.

Početkom 2016. Gambija je ostvarila daljnji napredak u pozitivnim rezultatima u pogledu prava žena i djece donošenjem zakona kojim se kriminalizira sakacanje ženskih spolnih organa. Kasnije te godine drugim je zakonom zabranjen dječji brak. Uvođenjem prebrojavanja glasova na licu mjesta poboljšana je transparentnost predsjedničkih izbora u prosincu, koji su rezultirali pobjedom oporbenog kandidata Adame Barrowa kojeg je poduprla koalicija oporbenih stranaka. Nakon njegove pobjede svi optuženici osuđeni zbog prosvjedâ u travnju pušteni su uz jamčevinu. Međutim, tadašnji predsjednik Jammeh odbio je predati vlast te je tijekom cijelog prosinca trajao veoma napet politički zastoj.

Tijekom 2016., za mandata predsjednika Yahyaa Jammeha, Europska unija redovito je zahtjevala da se ostvare pomaci u području ljudskih prava i dobrog upravljanja te je izražavala bojazni u diplomatskim kontaktima, među ostalim u političkom dijalogu na temelju članka 8. te u izjavama i demarševima u vezi s konkretnim kršenjima ljudskih prava. Kao reakcija na prosvjede u travnju EU je dao izjavu putem glasnogovorničke službe u kojoj žali zbog nerazmjerne reakcije sigurnosnih snaga i traži istragu. Uslijedilo je nekoliko izjava drugih međunarodnih aktera, a Europski parlament izdao je rezoluciju⁶⁷. EU je u kolovozu izdao drugu izjavu kojom je snažno pozvao na istragu dvaju smrtnih slučajeva do kojih je došlo u pritvoru⁶⁸. Tijekom političkog zastoja u prosincu i siječnju EU je u potpunosti podupirao stajalište ECOWAS-a, VSUN-a i AU-a da se mora poštovati volja gambijskog naroda izražena izbornim rezultatima. EU je dao nekoliko izjava u kojima je pozvao na mirnu predaju vlasti te je u okviru Vijeća za vanjske poslove skrenuo pažnju država članica na stanje u Gambiji. Europskim instrumentom za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) pružena je potpora za zaštitu pojedinačnih protivnika predsjednika Jammeha.

EU je u 2016. ostao glavni donator Gambije u području razvojne suradnje. Na zahtjev Odbora Europskog razvojnog fonda ta su se sredstva i dalje usmjeravala što je više moguće putem nevladinih aktera. Nacionalni okvirni program (NIP) za prvu fazu (2015. – 2016.) potpisana je u siječnju 2016.

U okviru komponente upravljanja, projektom u vezi s tehničkom pomoći za pristup pravosuđu i pravnom obrazovanju u Gambiji nastavljena je petogodišnja kampanja podizanja razine građanske svijesti, osviješteno je 250 poglavara Alkalolu te su dani znatni doprinosi za izradu i dovršetak revidiranog kurikuluma za Pravni fakultet Sveučilišta u Gambiji (UTGFL). U okviru projekta dovršeni su plan i kurikulum ospozobljavanja u području pravosuđa te je dovršena objava moderne i šerijatske sudske prakse u Gambiji.

⁶⁷ Rezolucija Europskog parlamenta od 12. svibnja 2016. o Gambiji (2016/2693(RSP)).

⁶⁸ Europska služba za vanjsko djelovanje, izjava glasnogovorničke službe o smrti u pritvoru člana gambijske oporbe Ebrime Sola Kummaha, 25. kolovoza 2016.

Gambija nije ratificirala važne međunarodne konvencije, osobito one o mučenju i prisilnim nestancima. Nadalje, u studenome 2016. bivši predsjednik Jammeh povukao je Gambiju iz Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda. Međutim, novo vodstvo zemlje u međuvremenu je opozvalo to povlačenje.

Republika Gana

U skladu s indeksom slobode u svijetu u 2016. u Gani su sloboda izražavanja i sloboda vjeroispovijesti zajamčene ustavom te se u praksi općenito poštuju. Osnovna ljudska prava i slobode sadržani su u ustavu Gane iz 1992., no neke su ključne skupine izostavljene. To uključuje LGBT osobe jer tradicionalno religiozno društvo osjeća nelagodu u pogledu homoseksualnosti, te se LGBT zajednica suočava s diskriminacijom.

Smrtna kazna i dalje se izriče za određene vrste teških kaznenih djela, ali ne provodi se jer je uspostavljen moratorij. Međutim, čini se da su inicijative za ukidanje smrtnе kazne izgubile zamah, i to zbog očitog nedostatka potpore među stanovništvom Gane.

Unatoč postojanju Ministarstva za poslove u vezi sa ženama i djecom koje obuhvaća socijalnu zaštitu, posebnog odjela za nasilje u obitelji (DOVVSU) u policijskoj službi Gane i uspostavi posebnih sudova za rodna pitanja, svim tim institucijama i dalje nedostaje sredstava. Dječji rad i dalje je ozbiljan problem jer se od mnoge djece zahtijeva da pomažu roditeljima u poljoprivredi ili ribarstvu umjesto da idu u školu. Među glavnim je problemima nedostatak sveobuhvatne politike i strategije u vezi s djecom. Djeca s invaliditetom i dalje su često izložena neljudskom i ponižavajućem postupanju, a ozbiljni su problemi smrtnost novorođenčadi, dojenčadi i djece mlađe od pet godina, pothranjenost, zlostavljanje djece, siromaštvo djece i nejednakosti. Druga pitanja ljudskih prava uključuju nasilje u obitelji i rodno uvjetovano nasilje.

Gana se nalazi na 26. mjestu prema svjetskom indeksu slobode medija koji su pripremili Reporteri bez granica te je pala s prošlogodišnjeg 22. mjesta, najboljeg koje je dosad zauzimala. Prema organizaciji *Freedom House* stanje Gane u regiji u pogledu prava i sloboda i dalje je prilično pozitivno, s ocjenom 37 od 40 za politička prava (kao u 2015.) i 46 od 60 za građanske slobode (jedan bod manje nego prethodne godine).

Iako je proces provedbe možda sporiji nego što bi se htjelo, Gana je potpisala i ratificirala većinu postojećih instrumenata za ljudska prava, uključujući konvencije Međunarodne organizacije rada (ILO). Isto tako, u svim dijelovima političkog spektra iskazuje se politička volja da se poštuju svi prethodno potpisani i ratificirani instrumenti.

Uvelike se smatra da je javni sektor korumpiran i neučinkovit, osobito pravosuđe, a broj neriješenih predmeta razlog je za zabrinutost. Osim toga, pristup pravnoj pomoći veoma je loš, što dovodi do nekažnjavanja kršenja ljudskih prava. Glavna je napomena organizacije *Transparency International* da vlasti Gane trebaju temeljito istražiti navode o korupciji u pravosuđu.

Gana u 2016. nije znatno promijenila svoj stav u okviru međunarodne scene u pogledu navedenih pitanja te se nije ogradiла od afričkih partnera. Međutim, Gana je bila prva afrička zemlja koja je glasovala u korist nacrtta rezolucije o Burundiju pod pokroviteljstvom EU-a u okviru Vijeća za ljudska prava, što je imalo ogromno simbolično značenje.

U 2016. delegacija EU-a sastala se nekoliko puta s organizacijama za ljudska prava i demokratsko civilno društvo u Gani radi revizije strategije za branitelje ljudskih prava te radi rasprave o pitanjima poput korupcije, pristupa pravosuđu, dječjeg rada i pitanja LGBT osoba.

Republika Gvineja

Opće stanje u pogledu ljudskih prava u zemlji poboljšalo se u 2016. zbog određenih pomaka, kao što su reforma Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku, kojima su kriminalizirani mučenje i sakaćenje spolnih organa te je ukinuta smrtna kazna za obična kaznena djela.⁶⁹ Ipak, još postoje veliki izazovi povezani s konsolidacijom vladavine prava, pristupom pravosuđu, rodnom ravnopravnošću i borbot protiv nekažnjavanja. Položaj žena u Gvineji ujedno i dalje otežavaju nedovoljna zastupljenost žena u javnom životu i nedostatak pristupa socioekonomskim resursima i uslugama.

Prioriteti EU-a obuhvaćaju promicanje pristupa pravosuđu i borbu protiv nekažnjavanja, jačanje demokracije i borbu protiv korupcije, osiguravanje materijalne i osobne sigurnosti poboljšavanjem djelovanja sigurnosnih snaga, ponovno uključivanje ugroženog stanovništva, podupiranje žrtava kršenja ljudskih prava i promicanje rodne ravnopravnosti, s naglaskom na borbi protiv sakaćenja ženskih spolnih organa i nasilja nad ženama.

Politička klima smirila se u 2016. nakon ponovnog izbora predsjednika Condéa u 2015. i potpisivanja međugvinejskog sporazuma 12. listopada, kojim je omogućeno otvaranje novog razdoblja demokratske konsolidacije. U okviru takve konsolidacije moraju se još prevladati važni izazovi, kao što su održavanje lokalnih izbora koji su dvaput odgođeni nakon sporazuma, slaba podjela ovlasti, oslabljeni kapaciteti javne uprave i pravosudnog sustava te visoke stope korupcije. Reforme pravosuđa i sigurnosti i dalje su prijeko potrebne. EU je sudjelovao kao promatrač u međugvinejskom dijalogu koji je doveo do sporazuma potписанog 12. listopada te nastavlja podupirati proces daljnog postupanja.

Pomaci uključuju reformu Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku usvojenu u listopadu 2016., kojom se kriminaliziralo mučenje, i kao pojedinačno kazneno djelo i kao otegotna okolnost, i sakaćenje spolnih organa te kojom se ukinula smrtna kazna. Civilno društvo također ima sve veću ulogu u obrani ljudskih prava.

⁶⁹ Vojnim pravosudnim zakonom smrtna kazna i dalje se predviđa za iznimno teška kaznena djela, što uključuje izdaju i pobunu za vrijeme ratnog ili izvanrednog stanja.

Pri imenovanju nove vlade u siječnju 2016. ministar za ljudska prava preimenovan je u ministra za nacionalno jedinstvo i građanstvo, ali zadržava svoju temeljnu ulogu u okviru institucijske strukture za obranu ljudskih prava zajedno s neovisnom nacionalnom institucijom za ljudska prava osnovanom 2015. Proces pripreme za *Etats Généraux des droits de l'homme* (nacionalna savjetovanja o ljudskim pravima) u tijeku je od 2014. te bi vrhunac trebao dosegnuti u nacionalnom strateškom planu za ljudska prava.

EU je u 2016. nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Gvinejom u različitim formatima, koristeći se svim službenim i neslužbenim prigodama, među ostalim lokalnim dijalogom o ljudskim pravima. Delegacija EU-a u Conakryju provela je u listopadu 2016. demarš o moratoriju u primjeni smrtne kazne. EU je održavao redovit dijalog sa skupinama civilnog društva usmjerenima na pitanja ljudskih prava.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF), Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) i Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru. Bespovratnim sredstvima Međunarodnoj federaciji za ljudska prava (FIDH) posebno se nastoji poduprijeti žrtve masakra 28. rujna i angažirati vlasti i druge sudionike u borbi protiv nekažnjavanja i promicanju nacionalnog pomirenja.

U okviru programa reforme sigurnosnog sektora i projekata usmjerenih na sprečavanje sukoba i promicanje mirnog rješavanja sukoba, EU je u 2016. proveo mjere koje su imale snažan utjecaj, uključujući kampanju za pirotehničku dekontaminaciju u Kindiji, i projekte u Šumskoj Gvineji kojima se promiče socioekonomска reintegracija bivših vojnika i podupire sprečavanje sukoba, kao i mirno i dugotrajno upravljanje prirodnim resursima.

Gvineja je stranka niza međunarodnih konvencija o ljudskim pravima, no još nije potpisala Međunarodnu konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka, Međunarodnu konvenciju o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji, Drugi fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima u vezi s ukidanjem smrtne kazne i dva fakultativna protokola uz Konvenciju o pravima djeteta.

Potrebno je pokazati znatan napredak u okviru reforme sektora pravosuđa i pristupa pravosuđu kako bi se poslala jasna poruka da je zemlja predana borbi protiv nekažnjavanja. Suđenje za masakr koji se zbio 28. rujna trebalo bi se održati u 2017. Nakon zakonskog moratorija na smrtnu kaznu trebalo bi uslijediti njezino službeno ukidanje.

Republika Gvineja Bisau

U 2016. nisu prijavljena teška kršenja ljudskih prava, no zbog dugotrajne političke krize koja traje od kolovoza 2015. dodatno su oslabljeni državni kapaciteti, među ostalim oni za izvršavanje zakonodavstva. Poštovanje demokratskih načela bilo je na kušnji te su ograničeni kapaciteti i finansijska ograničenja nastavili onemogućavati državne vlasti da učinkovito obavljaju svoje dužnosti u području ljudskih prava. Odgođene su reforme u područjima ključnima za obranu i promicanje ljudskih prava, kao što su pravosuđe, sigurnost i obrana.

Prioritet EU-a promicanje je podupiranja demokracije i poštovanja vladavine prava. To uključuje poboljšanje pristupa pravosuđu i zaštitu prava pritvorenika, kao i podupiranje slobode informiranja i civilnog društva. EU ujedno radi na promicanju prava žena i djece, posebno u pogledu nasilja, trgovanja i seksualnog zlostavljanja ili iskorištavanja.

Postoje razni problemi, posebno u području demokracije i vladavine prava, pristupa pravosuđu te prava žena i djece. Politička nestabilnost i uzastopne promjene vlasti od 2015. dovele su do institucijskog zastoja, posebno za Narodnu skupštinu, ali i do ozbiljnih ograničenja u pogledu trenutačnog upravljanja zemljom. Političko sučeljavanje i paraliza institucija povezani su sa sve većim socioekonomskim pogoršanjem i povećanim rizikom od nestabilnosti.

Štoviše, korupcija i nekažnjivost i dalje zabrinjavaju. Uspostava međunarodnog istražnog povjerenstva, prema preporuci Nacionalne konferencije o nekažnjavanju, pravosuđu i ljudskim pravima iz srpnja 2013., još je u tijeku i nije postignut napredak u uspostavi prijelaznih pravosudnih mehanizama ni u sazivanju predložene nacionalne konferencije o pomirenju. U studenome 2016. zabranjene su demonstracije nakon javnih prosvjeda protiv političke situacije.

Pozitivno je to što sloboda medija nije dovedena u pitanje. Unatoč određenim nedavnim pokušajima vladinih tijela da kontroliraju oporbene medije, ti su pokušaji spriječeni zahvaljujući naporima civilnog društva, političara i skupina za ljudska prava.

EU je nastavio sudjelovati u obrani ljudskih prava i demokracije u Gvineji Bisau putem lokalnog dijaloga i naporâ lokalne radne skupine EU-a za ljudska prava. Posebna je pozornost posvećena političkom procesu u 2016. EU je promicao sporazumno, mirno rješenje trenutačne krize i u okviru svojeg bilateralnog dijaloga i u okviru svojeg regionalnog i međunarodnog djelovanja, posebno kao aktivan član skupine međunarodnih partnera Gvineje Bisau P5 (Ujedinjeni narodi, Afrička unija, Gospodarska zajednica zapadnoafričkih država, Europska unija i Zajednica država portugalskog govornog područja). EU je u izjavama i govorima te na radionicama izražavao zabrinutost zbog pitanja ljudskih prava te je poduzeo različite korake za poticanje vlade Gvineje Bisau da osigura potpuno poštovanje ljudskih prava.

Zbog goruće političke krize kroz koju zemlja prolazi, situacija određenih branitelja ljudskih prava, posebno blogera čiji agresivni radovi mogu biti pogrešno protumačeni kao napad na predsjednika, postala je odnedavno razlog za zabrinutost. Dosad djelovanje nije bilo potrebno.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF) i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Među tim projektima deset ih je bilo usmjereno na prava najugroženijih osoba.

Trima projektima pojačala su se prava i žena i djece da budu lišeni svake vrste nasilja, posebno sakáćenja ženskih spolnih organa. Poduzeto je i djelovanje u vezi s društvenim i ekonomskim osnaživanjem žena i djevojčica te zaštitom prava djece žrtava napuštanja (djeca s invaliditetom, „začarana djeca“ itd.). Novi projekt započet je 2016. kako bi se pomoglo unaprijediti prava osoba s invaliditetom te osnažiti organizacije civilnog društva koje djeluju u tom području. U 2016. započet je i pilot-projekt s ciljem provedbe nacionalnih kampanja za podizanje razine svijesti o zdravstvenim pravima te borbe protiv nekažnjavanja i korupcije u zdravstvenom sektoru.

EU od 2012. intervenira u zatvorima Gvineje Bisau, podupirući nevladine organizacije koje rade na poboljšanju reintegracije zatvorenika i promicanju njihovih prava, kao i na poticanju predanosti javnih institucija zaštiti takvih prava.

Promatračka skupina za ljudska prava osnovana 2011. i dalje se promicala u 2016. s pomoću posebnog djelovanja poduzetog s ciljem prikupljanja podataka i utvrđivanja pokazatelja kako bi se pružile informacije o stanju ljudskih prava. Kampanje velikih razmjera provedene su u Bissauu i diljem zemlje.

Gvineja Bisau stranka je niza međunarodnih konvencija o ljudskim pravima, no neke od njih još nisu ratificirane. Konkretno, Gvineja Bisau trebala bi ratificirati Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR), Međunarodnu konvenciju o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji, Međunarodnu konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka i Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

Politička borba koja preplavljuje zemlju i paraliza institucija nastala uslijed te borbe sprečavaju Gvineju Bisau da redovito radi na mnogim pitanima, među ostalim na pitanjima ljudskih prava. Štoviše, zbog činjenice da je Narodna skupština blokirana bilo bi teško izvršiti unutarnji proces ratifikacije međunarodnih konvencija za koji je potrebno odobrenje parlamenta.

Agencije Ujedinjenih naroda (UNDP, UNICEF, UNODC) i Ured Ujedinjenih naroda za potporu izgradnji mira u Gvineji Bisau (UNIOGBIS) provode različite programe suradnje u području demokratizacije i potpore provedbi izbora, prava djece, borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije te pravosuđa i sigurnosti.

Potrebna je stabilizacija zemlje da bi se moglo uhvatiti ukoštac s temeljnim reformama sektorâ upravljanja i pravosuđa te sigurnosnog sektora i da bi se međunarodni donatori ponovno mogli uključiti. Trebat će se uspostaviti institucijska struktura za obranu i promicanje ljudskih prava.

Republika Kenija

Ustav Kenije, donesen 2010., napredan je u pogledu ljudskih prava, no niz ustavnih zahtjeva još nije usvojen. Nekažnjavanje, korupcija, tribalizam, slabost institucija i manjak poštovanja vladavine prava i dalje negativno utječu na pristup građana građanskim i političkim pravima.

Prioritet je EU-a u Keniji podupirati ustav, s posebnim naglaskom na pet ključnih područja: pravima žena, braniteljima ljudskih prava, ljudskim pravima i sigurnosnim snagama, prostoru za građansko djelovanje te nekažnjavanju i odgovornosti.

Lokalne i međunarodne nevladine organizacije izvješćuju da i dalje ima slučajeva mučenja, okrutnih, neljudskih i ponižavajućih postupaka, silovanja i seksualnih napada te smrti pritvorenika. Zatvorski uvjeti i dalje su veoma loši zbog prenapučenosti, sve lošijih usluga i infrastrukture. Policiju se i dalje optužuje za korupciju, prekomjernu uporabu sile i izvansudska smaknuća. Izazovi postoje i u području rodnih pitanja, nasilja nad ženama i diskriminacije LGBTI osoba.

Dok se Kenija priprema za opće izbore u kolovozu 2017., izazovi u pogledu sudjelovanja građana u izbornom procesu i dalje se javljaju. Iako se Poveljom o pravima u načelu omogućuje pravo na mirno okupljanje, u praksi su ta prava ograničena zakonima kojima se obuhvaćaju nezakonito okupljanje, poticanje na nasilje i opiranje uhićenju.

Akcijski plan za ljudska prava donesen je u ožujku 2016. kao dio daljnog postupanja zemlje nakon procesa univerzalnog periodičnog pregleda. Kenijski javni tužitelj naveo je da će se zadržati *de facto* moratorij Kenije na uporabu smrtne kazne. Od 1986. nije bilo pogubljenja, a u listopadu 2016. predsjednik je većinu smrtnih kazni pretvorio u doživotan zatvor.

Od 2016. Kenija i EU sada održavaju redovite sastanke u okviru političkog dijaloga među voditeljima misije EU-a i visokim članovima (na ministarskoj razini) kenijске vlade te drugim najvažnijim osobama kao što su čelnici glavnih oporbenih stranaka. EU se služio tim sastancima, među ostalim, radi rasprave o detaljnim pitanjima o ljudskim pravima. Relevantni kenijski sugovornici kao što su javni tužitelj i ministrica za mlade, rodna pitanja i javnu upravu bili su otvoreni i konstruktivni u pogledu trenutačnog stanja i izgleda za jačanje zaštite ljudskih prava u Keniji.

Matrica univerzalnog periodičnog pregleda obuhvaća zaštitu branitelja ljudskih prava, no branitelji ljudskih prava i dalje se suočavaju s prijetnjama i uznemiravanjem unutar svojih zajednica te s prijetnjama i uznemiravanjem sigurnosnih službi. Ubojstvo odvjetnika za ljudska prava Willyja Kimanija i njegova vozača ekstreman je primjer.

Delegacija EU-a sudjeluje na redovitim sastancima Skupine branitelja ljudskih prava kojom predsjeda nizozemsko veleposlanstvo i nastavlja pozorno pratiti zlostavljanja branitelja ljudskih prava. Delegacija EU-a financirala je pokretanje instrumenta za braniteljice ljudskih prava u slamovima Mathare u Nairobi 25. studenoga. Instrumentom se nastoji uspostaviti snažnije mreže zaštite za braniteljice ljudskih prava.

EU doprinosi zajedničkom fondu nazvanom „Jačanje izbornih procesa u Keniji”, kojim upravlja UNDP uz potporu organizacije *UN Women*. Svojim doprinosom EU nastoji razviti snažnije pravne i institucijske strukture koje će dovesti do transparentnih, vjerodostojnih i mirnih izbora, kao i do informiranijeg sudjelovanja u izbornom procesu. Zajednički fond postao je operativan u drugoj polovici 2015., a aktivnosti će trajati do kraja 2018. Među korisnicima je Neovisno povjerenstvo za izbore i granice, koje će biti najveći primatelj pomoći iz programa. Među drugim su korisnicima kenijske institucije i organizacije uključene u izradu zakonodavstva, rješavanje sporova među političkim strankama, reguliranje medija, osnaživanje žena i sigurnost.

EU ujedno doprinosi nacionalnoj inicijativi za sprečavanje sukoba oko izbora i inicijativi odgovoru na njega poznatoj kao UWIANO, koja se financira putem Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru.

EU putem EIDHR-a podupire i nekoliko programa za ljudska prava koja provode četiri nevladine organizacije (ACORD, *Oxfam GB*, *We Effect* i zaklada *Media Focus on Africa*) usmjereni na sudjelovanje žena u politici i političkom vodstvu na općim izborima 2017. U okviru tih programa identificiraju se i osposobljavaju žene koje imaju političke ambicije, vode se kampanje za podizanje razine svijesti s ciljem promicanja vodstva žena i važnosti koju glasovanje ima za žene te se nastoji ostvariti veće sudjelovanje žena u procesima političkih stranaka i stvoriti medijsko okružje kojim se ženama omogućuje sudjelovanje i vodstvo.

Druge tekuće aktivnosti EIDHR-a obuhvaćaju program koji vodi Europski odbor za osposobljavanje i poljoprivredu (CEFA) radi praćenja kršenja ljudskih prava i poboljšanja uvjeta u ustanovama za zadržavanje u Keniji i program koji vodi Nacionalno povjerenstvo Kenije za ljudska prava (KNCHR) radi zaštite ustavnih prava, branitelja ljudskih prava i sigurnosti.

Programom koji se financira iz proračunske linije za ljudski razvoj u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju, a koji vodi CESVI (talijanska nevladina organizacija), nastoji se poboljšati sustav maloljetničkog pravosuđa u pet okruga. Kenija je potpisnica većine konvencija i ugovora o međunarodnom pravu, među ostalim Rimskog statuta, no niz protokola još nije ratificiran, uključujući protokole o diskriminaciji žena, okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupcima, prisilnim nestancima, pravima djeteta i pravima osoba s invaliditetom.

EU posebnu pozornost posvećuje i slobodi medija i izražavanja, osobito u vezi s izbornom kampanjom. EU ujedno podupire Keniju da bude što je više moguće u potpunosti angažirana u relevantnim multilateralnim aktivnostima, s ciljem jačanja uloge Kenije kao međunarodnog partnera istomišljenika EU-a i na multilateralnoj i na svjetskoj razini.

Kraljevina Lesoto

Godinu 2016. obilježila je politička nestabilnost koja je utjecala na vladavinu prava i dovela u pitanje rad nadzornih institucija. Iako su osnovna prava osigurana ustavom, ona se krše nekim praksama običajnog prava. Donesen je Zakon o povjerenstvu za ljudska prava, kojim je uspostavljeno povjerenstvo za ljudska prava, međutim, to povjerenstvo nije u potpunosti u skladu s Pariškim načelima UN-a. Došlo je do zastoja u napretku u donošenju medijske politike te porasta prijetnji novinarima. Vlada je poduzela nekoliko pozitivnih koraka kako bi se provele ključne preporuke Istražnog povjerenstva Južnoafričke razvojne zajednice (SADC). Tri oporbena čelnika koja su od svibnja 2015. u egzilu u Južnoj Africi najavila su povratak.

Prioriteti su EU-a promicanje snažnijeg partnerstva s organizacijama civilnog društva, među ostalim sa socijalnim partnerima, te među vlastima, parlamentom i organizacijama civilnog društva, kao i promicanje rodne ravnopravnosti te prava, osnaživanja i sudjelovanja žena. EU je ujedno dao prioritet lobiranju protiv Nacrtu zakona o amnestiji kojim se predlažu odredbe o općoj amnestiji.

Prisutni su razni problemi, posebno s obzirom na rodno uvjetovano nasilje, uključujući nasilje u obitelji, silovanje i diskriminaciju LGBTI osoba. Oko 16 članova vojnog osoblja i dalje je u pritvoru, nakon što su ih 2015. uhitile obrambene snage Lesota (LDF) zbog pobune ili neuspjelog suzbijanja pobune. Još im nije održano poštено suđenje te postoje vjerodostojna izvješća da su uvjeti u zatvoru iznimno loši i da su pritvorenici mučeni. Međunarodnom odboru Crvenog križa također je uskraćen pristup tim pritvorenicima. Korupcija i nepotizam rašireni su među dužnosnicima, a nekolicinom ozbiljnih slučajeva korupcije na visokoj razini bavila se Uprava za korupciju i gospodarske prijestupe.

Kontroverzni Nacrt zakona o amnestiji, namijenjen dodjeli amnestije članovima sigurnosnih snaga Lesota za djela počinjena između 2007. i prosinca 2015., iznesen je u parlamentu na posljednjoj sjednici u godini, u studenome 2016. EU je izrazio veliku zabrinutost da se Zakonom može potaknuti nekažnjavanje te je proaktivno lobirao da ga vlada odbaci.

Od brzih izbora 2015. zemljom upravlja koalicijska vlada od sedam stranaka. Sve stranke prihvatile su ishod mirnih izbora. Lesoto je postigao napredak u pogledu rodne ravnopravnosti u skladu s milenijskim razvojnim ciljevima te je na prvom mjestu u Africi i na 16. u svijetu u premošćivanju jaza među spolovima. Lesoto je donio i nekoliko rodno osjetljivih zakona.

EU je zauzeo čvrst stav pri pozivanju vlade Lesota da provede preporuke Istražnog povjerenstva SADC-a. EU je iznimno zabrinut zbog odredaba Nacrta zakona o amnestiji. Među drugim inicijativama istaknut je stav EU-a o ukidanju uporabe smrtne kazne / moratoriju na uporabu smrtne kazne.

Delegacija EU-a pružila je moralnu potporu braniteljima ljudskih prava, među ostalim proaktivnoj skupini bračnih drugova pritvorenih članova vojnog osoblja, sastajanjem s njima i zauzimanjem za njihove slučajeve u raspravi s ministrima u vladu.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF) i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Programom potpore EU-a za pojedine zemlje (CBSS) u Lesotu je u okviru EIDHR-a pružena znatna potpora .

Tri projekta koja su dobila sredstva bila su usmjereni na promicanje snažnijeg partnerstva s organizacijama civilnog društva, među ostalim sa socijalnim partnerima, te među vlastima, parlamentom i organizacijama civilnog društva, kao i na podupiranje borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja i promicanje osnaživanja žena. Programom (ERF 11) nazvanim „Participatorna inicijativa za društvenu odgovornost“ (PISA) također će se putem građanskog obrazovanja i drugih aktivnosti doprinijeti povećanju razine svijesti građana o upravljačkim strukturama i njihovoj sposobnosti sudjelovanja u demokratskim i razvojnim procesima.

Lesoto je potpisao i ratificirao skoro sve veće instrumente UN-a i AU-a, uključujući konvencije i protokole za zaštitu ljudskih prava, uz iznimku Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR) čiji je cilj ukidanje smrtne kazne i Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja. Lesoto ima rezervu na Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) u pogledu nasljeđivanja na prijestolju i plemenskih voda. Samo nekoliko tih instrumenata kodificirano je u nacionalno pravo. Svi stanovnici mogu se obratiti Odboru UN-a za ljudska prava, posebnim izvjestiteljima za kršenja ljudskih prava i Gospodarskom i socijalnom vijeću (ECOSOC) Ujedinjenih naroda za kršenja prava žena. Budući da je zemlja članica AU-a, građani i nevladine organizacije mogu podnosići pritužbe Afričkom povjerenstvu za ljudska prava i prava naroda. Lesoto se pridružio MKS-u te je krajem 2016. potvrdio svoju namjeru da ostane članom. Od studenoga 2015. Lesoto je uputio trajni poziv za posjete posebnih izvjestitelja Vijeća za ljudska prava toj zemlji.

Prijenos međunarodnih ugovora u nacionalno pravo istinski je izazov. Nedostatak stručnosti i dostačnih kapaciteta otežava prenošenje međunarodnih obveza u nacionalno pravo. Prijedlogom akcijskog dokumenta o upravljanju u okviru ERF-a 11 predviđa se potpora u tom specifičnom području.

Republika Liberija

Unatoč cjelokupnom napretku ostvarenom nakon građanskog rata u 2016. je još bilo znatnih izazova i povreda. Ukidanje smrtne kazne, rodna ravnopravnost, prava i osnaživanje žena, provedba zakonodavstva za suzbijanje dječjeg rada i iskorištavanja djece, smanjenje siromaštva te lakši pristup pravosuđu, zdravstvenoj skrbi i obrazovanju i dalje su na ciljevi na kojima se radi. Prava osoba na koje utječu industrije iznajmljivanja zemljišta i ekstraktivne industrije velikog opsega i dalje zahtijevaju pozornost. Zabrinjavaju loši zatvorski uvjeti i velik broj istražnih pritvorenika. Korupcija i zlouporaba ovlasti raširene su u svim granama vlasti i na svim razinama. Male plaće velike većine državnih službenika, minimalno ospozobljavanje za rad i niska razina pravosudne odgovornosti pogoršavaju korumpiranost službenika i doprinose kulturi nekažnjavanja.

EU je u 2016. nastavio aktivno raditi u području ljudskih prava, među ostalim u okviru službenog političkog dijaloga između EU-a i Liberije. EU je također nastojao pružiti informacije u javnoj raspravi o pitanjima kao što su smrtna kazna i rodno uvjetovano nasilje, među ostalim putem medija. I EU i države članice ponudili su praktičnu potporu kako bi se uklonile bojazni u pogledu ljudskih prava, putem konkretnih projekata u području prava žena, prava djece i pravosuđa. Dobro upravljanje važna je točka u Nacionalnom okvirnom programu, koji je temelj suradnje dogovorene s vladom Liberije do 2020.

Uzastopni predsjednički i parlamentarni izbori ocijenjeni su općenito slobodnima i poštenima. I prema ocjeni slobode organizacije *Freedom House* i prema indeksu demokracije koji izrađuje *Economist Intelligence Unit* Liberija se nalazi iznad supsaharskog prosjeka te zauzima bolje mjesto od mnogih svojih susjeda. Međutim, izrazito niska ocjena za „funkcioniranje vlade” prema indeksu demokracije (0,8 na ljestvici od nula do deset) upućuje na probleme ispod te pozitivne površine. Problemi kapaciteta, korupcije i koncentracije moći znače da liberijska vlada ne uspijeva učinkovito odgovoriti na potrebe i očekivanja stanovništva. Zakonodavna je vlast slaba u pogledu institucijskog kapaciteta za izvršavanje svojih nadzornih funkcija. Zakonodavci pokazuju slabo razumijevanje svoje uloge, prava i odgovornosti te se često čine usmjerenijima na promicanje ograničenih političkih i osobnih interesa.

Vlada Liberije priznala je mnoge od tih problema te poduzima korake za njihovo rješavanje, iako je istaknula potrebu da se poštuje nacionalno mišljenje o temama kao što su prava LGBT osoba i smrtna kazna. U mnogim područjima nedostatak resursa i ograničenja kapaciteta ugrožavaju napore s ciljem osiguravanja poštovanja međunarodnih obveza, među ostalim s obzirom na gospodarska i socijalna prava.

U Liberiji se trenutačno provodi nekoliko projekata u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Organizacije *ActionAid* i *Bassa Women Development Association* u okruzima River Cess i Grand Bassa provode projekt „Jačanje kapaciteta civilnog društva u svrhu zagovaranja pristupa pravosuđu za žene i djevojčice te smanjenja sakáćenja ženskih spolnih organa”, kojim se surađuje s organizacijama lokalne zajednice na sprečavanju rodno uvjetovanog nasilja i smanjenju štetnih tradicionalnih praksi, što uključuje sakáćenje ženskih spolnih organa. Projekt „Inicijativa zajednice za promicanje ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u ruralnim područjima Liberije” provodi liberijsko nacionalno društvo Crveni križ u suradnji s danskim Crvenim križem te se radi na jačanju sposobnosti Crvenog križa za rad na rodnoj ravnopravnosti, kao i na borbi protiv rodne diskriminacije i ugroženosti u ruralnim zajednicama u okruzima Lofa, Bong i Nimba.

Nove mjere odabранe u skladu s pozivom na podnošenje prijedloga iz 2015. započete su u 2016., među ostalim projekt o jačanju vladavine prava i dobrog upravljanja putem povećane transparentnosti i pristupa informacijama u sigurnosnom i pravosudnom sektoru, a provodi ih *Carter Centre*.

U skladu s AWARE-om, zapadnoafričkim odgovorom na ebolu, EU je u Liberiji prioritet dao potpori obrazovnog sektora. Ključan cilj potpore EU-a promicanju pristupa sigurnoj vodi u školama u Liberiji jest osigurati pristup čistoj vodi u školama i potaknuti zajednice da održavaju i pravilno upotrebljavaju objekte koji su im osigurani. Projektom financiranim putem Europskog instrumenta za stabilnost s organizacijom *Save the children* posebno se poduprlo sudjelovanje djece i mladih, kao i strukovno osposobljavanje.

Republika Madagaskar

Stanje ljudskih prava u Madagaskaru ne poboljšava se. Siromaštvo je glavni razlog napuštanja školovanja. Nesigurnost i nezakonito trgovanje prirodnim resursima, nestabilan položaj žena i djece te osoba s invaliditetom, kao i kriminal i korupcija veoma negativno utječu na poštovanje ljudskih prava. Često dolazi do policijskog nasilja i javnog linča.

Djelovanje EU-a uglavnom se odnosi na pet područja: promicanje temeljnih sloboda (potporu konsolidaciji političke stabilnosti i demokracije), poštovanje ljudskih prava u pravosudnom sustavu, promicanje prava djece, promicanje prava žena i iskorjenjivanje nasilja nad ženama te potporu braniteljima ljudskih prava.

U okviru porasta zlostavljanja civila za koja su odgovorne sigurnosne snage, a koja su opravdana povećanjem broja naoružanih razbojnika („dahalos”), mete su i prosvjednici, novinari i političari. Općenita korupcija među sigurnosnim i pravosudnim osobljem dovila je do snažnog porasta pravde rulje i linča: u razdoblju između listopada i prosinca bilo je više od 60 mrtvih zbog narodne pravde samo za krađu stoke („dahalo”). Istodobno, siromaštvo je u porastu, a Nacionalni razvojni program i dalje je mrtvo slovo na papiru. Polovica sve djece nema stalnu sigurnost opskrbe hranom. Korupcija je u javnom životu i društvenim sektorima sveprisutna. Zatvorski uvjeti (prostor, prehrana, higijena, zdravstvena skrb) i dalje su problematični.

Stanje je za žene nestabilno: 30 % ih zatrudni prije 19. godine, 30 % djevojčica u sekundarnom obrazovanju završi školu, 25 % žena žrtve su fizičkog nasilja, a 40 % ih bude napušteno nakon sklapanja braka. Žene su i dalje diskriminirane prema Zakonu o državljanstvu kojim im se ne daje pravo da svoje državljanstvo prenesu na supružnike. Nedostaci u provedbi temeljne Konvencije ILO-a o najgorim oblicima dječjeg rada razmotreni su u 2016. u okviru Međunarodne konferencije rada (ILC). EU je izrazio zabrinutost zbog situacije djece prisiljene na rad u rudnicima i kamenolomima te na ulicama, kao i u svrhu seksualnog iskorištavanja djece. U okviru Međunarodne konferencije rada zatraženo je da Madagaskar pruži hitan i učinkovit odgovor s ciljem uklanjanja tih najgorih oblika dječjeg rada.

U 2016. konačno je osnovano nacionalno povjerenstvo za ljudska prava. Nacionalni ured za borbu protiv trgovanja ljudima doprinosi padu trgovanja ljudima. Zabranjen je i prisilni rad. Međutim, prema procjeni, 5000 Madagaskaraca, većinom u zemljama Zaljeva, i dalje su žrtve te prakse.

Tijekom Europskog tjedna postavljen je štand posvećen ljudskim pravima. EU održava brojna partnerstva s civilnim društvom radi promicanja ljudskih prava. Niz ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava potpisuje se svake godine i ima znatnu vidljivost. Međutim, važan program potpore demokraciji (INCIPALIS) obustavljen je u 2016.

EU održava redovit politički dijalog na razini predsjednika i premijera, u čijem su središtu pitanja ljudskih prava. Pitanja koja su se rješavala u tom kontekstu tijekom 2016. uglavnom su se odnosila na korupciju, nezakonitu trgovinu i nasilno iskorištavanje prirodnih resursa, kao i političko nasilje, nasilje rulje (o kojem je CNIDH već dao izjavu), pripreme izbora (misija EU-a za praćenje daljnog postupanja nakon izbora obavljena u listopadu), novi zakon o medijima, različite institucijske reforme te pristup građana osnovnim uslugama.

EU ne podupire pojedince, kao što su branitelji ljudskih prava, nego slijedi pristup izgradnje kapaciteta na temelju „osposobljavanja instruktora” za nacionalne nevladine organizacije putem programa DINIKA. Cilj je tog programa s jedne strane pojačati kapacitet madagaskarskih organizacija civilnog društva kako bi im se pomoglo da budu odgovorni, informirani i ekonomski sposobni partneri, a s druge strane pojačati kapacitete za zastupanje i pružiti stroge smjernice lokalnim i nacionalnim madagaskarskim organizacijama civilnog društva kako bi se podigla razina svijesti među građanima o njihovim socijalnim, gospodarskim i političkim pravima. Civilno društvo i dalje ima ulogu u osudi kršenja ljudskih prava, kao na primjer platforma Rohy u pogledu korupcije, *Alliance Voahary Gasy* u pogledu kršenja ljudskih prava u području okoliša (nezakonito trgovanje resursima) i SEFAFI (*L'Observatoire de la vie publique*) u pogledu javnog života i analize političkih pitanja.

Uz program PASSOBA, čiji je cilj poboljšanje financijskog pristupa obrazovanju i promicanje kvalitete obrazovanja i obrazovnih usluga u devet od 21 regije u zemlji, odvijalo se i nekoliko manjih projekata u vezi s pravima djece.

U pogledu promicanja prava žena neki od prioriteta s partnerskim organizacijama civilnog društva obuhvaćaju borbu protiv nasilja u braku i u obitelji, potporu ženama u pristupu pravosuđu, borbu protiv nekažnjavanja u slučajevima nasilja, potporu ženama i djeci koji su suočeni s pravnim problemima, pristup zemlji, žene u ruralnim gospodarstvima i ugrožene obitelji iz glavnoga grada. U području uprave i pravosuđa programom „Uprava za sve” upravlja izravno delegacija. Taj program odnosi se na sva područja u kojima država intervenira i koja su povezana s ljudskim pravima, a provodi se u dijalogu s vladom. Preporuke iz univerzalnog periodičnog pregleda postupno se provode. Jedan takav primjer uspostava je CNIDH-a (univerzalni periodični pregled za 2014.).

Posebni izvjestitelj UN-a za ljudska prava i okoliš posjetio je zemlju krajem listopada 2016. i pozvao na jačanje borbe protiv korupcije i nezakonite trgovine. Ujedno je prokazao različite dobro znane slučajeve.

Najveći izazovi u promicanju ljudskih prava bit će hvatanje ukoštača sa siromaštvom i korupcijom, sprečavanje pogoršanja sigurnosnog stanja te posebno organizacija mirnih, transparentnih, poštenih i slobodnih izbora.

Republika Malavi

U 2016. opće stanje ljudskih prava u zemlji i dalje je bilo prilično stabilno. Glavni izazovi i dalje su povezani s rodnom ravnopravnosću, nasiljem nad ženama i djecom, visokom stopom dječjih brakova, albinizmom, diskriminacijom na temelju spolne orijentacije, uvjetima pritvora u zatvorima, gospodarskim i socijalnim pravima, a posebno pristupom hrani i zdravstvenim uslugama.

U 2016. ciljevi EU-a u području ljudskih prava i demokracije u okviru njegovih odnosa s Malavijem bili su usmjereni na osobe s albinizmom, rodno uvjetovano nasilje, ljudska prava LGBTI osoba, rodnu ravnopravnost, izbornu reformu i zadržavanje slobode medija.

Temeljne slobode poput slobode udruživanja, kretanja, govora i okupljanja zaštićene su ustavom te se općenito smatra da se poštuju. Malavi je donio niz zakona kojima se nastoji poboljšati stanje ljudskih prava. Malavi radi neke pozitivne korake prema postizanju rodne ravnopravnosti, pravednog postupanja s obzirom na spol i osnaživanja žena. Ključna postignuća obuhvaćaju upis na Sveučilište u Malaviju od 40 %, stipendiju u iznosu od 100 % za studentice medicine te izradu i preispitivanje zakonodavstva s rodnom perspektivom. Rodno uvjetovano nasilje (GBV) i dalje je jedan od najvećih izazova u području razvoja u Malaviju. Nekoliko čimbenika doprinosi toj raširenosti rodno uvjetovanog nasilja, uključujući rani brak, štetne kulturne prakse, vjerska uvjerenja, niske razine pismenosti i slabo ekonomsko osnaživanje.

Pravni je okvir kojim se uređuju političke stranke u Malaviju slab, te je potrebno njegovo preispitivanje i reforma. Moglo bi se uvesti zakonodavstvo za reguliranje privatno prikupljenih sredstava političkih stranaka kojim bi se poboljšala transparentnost i odgovornost s obzirom na to da bi se od političkih stranka tražilo da objavljuju godišnja revidirana finansijska izvješća.

Izbori 2014. bili su obilježeni nepravilnostima i navodima o izbornim prijevarama koji su doveli do raširenog nepovjerenja u upravljanje izborima. Misija EU-a za promatranje izbora ponovno je potvrdila potrebu za uklanjanjem slabosti izbornog sustava prije sljedećih izbora 2019. Trenutačan proces izborne reforme sporo napreduje te će se potpora EU-a nastaviti.

EU u cjelini surađuje s vladom Malavija u području ljudskih prava kao dio političkog dijaloga o Malaviju na temelju članka 8. Delegacija je pitanja u pogledu ljudskih prava istaknula u demarševima i na drugim forumima, među ostalim s ministrom pravosuđa i ustavnih poslova. Misije EU-a ujedno su u 2016. nastavile redovito komunicirati s nekim od vodećih organizacija za ljudska prava u zemlji te s drugim ključnim partnerima kao što su SAD i UN.

Delegacija je u redovitom kontaktu s lokalnim organizacijama civilnog društva i braniteljima ljudskih prava.

Malavi je ostvario korist od potpore EU-a za jačanje poštovanja ljudskih prava u zemlji putem izgradnje kapaciteta u okviru Povjerenstva za ljudska prava Malavija. EU je nastavio podupirati rodnu ravnopravnost putem projekata koji se bave rodnom ravnopravnošću i osnaživanjem žena (GEWE) u partnerstvu s Populacijskim fondom Ujedinjenih naroda (UNFPA) te manjih intervencija s lokalnim nevladinim organizacijama. EU i države članice nastavili su pružati potporu lokalnim organizacijama civilnog društva koje zastupaju prava pripadnika manjina i ugroženih skupina, uključujući LGBTI osobe i osobe s albinizmom. Također se radi na rješavanju pitanja prava djeteta putem projekata kojima se podupire jačanje sustavâ za zaštitu djece.

Republika Mali

Godina 2016. bila je obilježena sporom provedbom mirovnog sporazuma potписаног 2015. između vlade Malija i dvaju oružanih pokreta te znatnim pogoršanjem sigurnosnog stanja zbog ponovne pojave terorističkih napada usmjerenih na članove malijskih oružanih snaga, međunarodne snage, službenike lokalne vlasti, humanitarne organizacije i civile. Opće stanje ljudskih prava u Maliju stoga je i dalje bilo obilježeno sustavnim kršenjima ljudskih prava u tom sigurnosnom kontekstu. Sustavne povrede obuhvaćale su proizvoljna ubojstva, mučenje, dugotrajno nezakonito pritvaranje, novačenje maloljetnika od strane oružanih skupina, seksualno nasilje i zastrašivanje. Humanitarno stanje izbjeglica i interna raseljenih osoba zbog sukoba i dalje je bilo teško.

Prioriteti EU-a u području ljudskih prava ostali su nepromijenjeni. Ti prioriteti obuhvaćaju zagovaranje mira, pomirenja i pravde; promicanje poštovanja prava žena, djece i drugih ugroženih skupina; podupiranje napora na borbi protiv nekažnjavanja jačanjem kionično zanemarenog pravosudnog sustava i podupiranje napora na borbi protiv raširene korupcije u zemlji.

Osim utjecaja sigurnosne krize na ljudska prava, drugi problemi u Maliju obuhvaćaju rodno uvjetovano nasilje, uključujući sakacanje ženskih spolnih organa / obrezivanje žena, trgovanje ljudima, teške zatvorske uvjete, navode o ropstvu, dječjem radu i krijumčarenju migranata te diskriminaciju određenih skupina, kao što su osobe s invaliditetom, osobe s albinizmom, i diskriminaciju na temelju etničke pripadnosti (npr. crnih Tuarega). Duboko ukorijenjena korumpiranost službenika te slab i neučinkovit pravosudni sustav kojima se doprinosi trajnom nekažnjavanju i kršenju zakonskih prava uhićenih i optuženih osoba te prenapučenosti zatvora, dodatni su problemi koje treba istaknuti.

U studenome 2016. lokalni su izbori održani u 92 % od 703 općine u zemlji, pri čemu su žene predstavljale oko 31 % svih kandidata. Iako je način održavanja izbora uglavnom bio prihvatljiv, glasovanje je u 43 općinama u sjevernoj i središnjoj regiji bilo sprječeno zbog ometanja naoružanih pojedinaca te zbog nesigurnosti. Četiri malijska vojnika koja su bila zadužena za osiguravanje prijevoza glasačkih kutija ubijena su u napadu.

U 2016. došlo je do vidljivih poboljšanja u području ljudskih prava. Povjerenstvo za istinu, pravdu i pomirenje nastavilo je proširivati svoju regionalnu prisutnost diljem zemlje, među ostalim u većini sjevernih dijelova. U studenome 2016. Vijeće ministara odobrilo je nacionalnu politiku o ljudskim pravima, koja je usmjerena na promicanje ljudskih prava i njihovu zaštitu, pomoći akterima u području ljudskih prava i međunarodnu suradnju u području ljudskih prava. U okviru Ministarstva pravosuđa i ljudskih prava osnovan je odjel za ljudska prava s ciljem provedbe te politike. U studenome je u Maliju započeto suđenje generalu Amadouu Hayi Sanogu i sedamnaestorici suoptuženika koji su optuženi za zločine protiv ljudskih prava malijskih službenih osoba u 2012., čime je zabilježen pozitivan korak u borbi protiv nekažnjavanja u zemlji. Naposljetku, valja navesti i reformu nacionalnog povjerenstva za ljudska prava u skladu s Pariškim načelima.

EU je kao član međunarodnog tima za posredovanje u pogledu mirovnog sporazuma i dalje aktivno sudjelovao u međunarodnim naporima na osiguravanju mira u Maliju. EU je nadalje snažno podupirao, politički i operativno, reformu nacionalnog povjerenstva za ljudska prava. Delegacija EU-a pokrenula je u 2016. među donatorima Malija poseban postupak za koordinaciju u vezi s ljudskim pravima te je nastavila predvoditi politički dijalog s vlastima u pogledu korupcije i nezakonitog bogaćenja, koji predstavljaju veliku prepreku razvoju Malija. U operativnijem smislu u okviru EU-ovih misija ZSOP-a u Maliju, EUTM Mali i EUCAP Sahel Mali, u suradnji s misijom UN-a u Maliju nastavili su se ospozobljavati članovi malijskih obrambenih i sigurnosnih snaga u pogledu prava o ljudskim pravima i međunarodnoga humanitarnog prava.

Delegacija EU-a podupire provedbu nacionalne razvojne strategije i mirovnog sporazuma iz 2015. putem svoje potpore općem proračunu (ugovor o izgradnji države (SBC) II – isplata 69,5 milijuna EUR u 2016.). Odobrenje isplate za 2016. temelji se posebno na uspostavi i operacionalizaciji Povjerenstva za istinu, pravdu i pomirenje (CVJR), kao i Povjerenstva za razoružanje, demobilizaciju i reintegraciju (DRR). Istim instrumentom rješava se pitanje borbe protiv korupcije u okviru pokazatelja uspješnosti za varijabilnu tranšu. Jedan od pokazatelja bio je usmjerjen na unutarnju kontrolu i daljnje praćenje koje su na preporuke nadležnog tijela (CGSP-a ili općeg nadzornika za javne usluge) provodili subjekti koji podliježu reviziji. Utvrđeno je da je taj pokazatelj ispunjen u 2016.

Dodatkom ugovoru o EIDHR-u finaliziranom krajem 2016. EU-u se omogućuje podupiranje sudjelovanja tužiteljâ u suđenju s velikim publicitetom bivšem vođi hunte, Amadou Hayi Sanogu, optuženom za izvansudska smaknuća usmjerena protiv određene vojne jedinice, „Bérets Rouges”, za koju se u to vrijeme smatralo da ne podržava vojni udar. Istim instrumentom (EIDHR) EU podupire nacionalno povjerenstvo za ljudska prava, čime mu je omogućio da konkretno u 2016. posjeti zatvore i ćelije u policijskim postajama te izvijesti o uvjetima pritvora u Maliju.

EU ujedno pruža potporu lokalnim organizacijama civilnog društva u pogledu lobiranja, praćenja i podizanja razine svijesti u vezi s pravima djece i mlađih (četiri tekuća ugovora o EIDHR-u).

Financiranjem iz Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru koristi se lokalni studio, Studio Tamani, koji uz potporu zaklade *Fondation Hirondelle* proizvodi sadržaj kao što su vijesti, razgovorne emisije i programi za djecu i žene koje svakodnevno emitira 56 lokalnih radiostanica na pet jezika diljem zemlje. Važnost i ocjene tih emisija iznimno su visoke u udaljenim područjima Malija kao što su Timbuktu i Kidal. Njima se doprinosi smirivanju napetosti među zajednicama u tim područjima učestalih sukoba prenošenjem neutralnijih informacija o politici i sigurnosti te promicanjem mirnog iznošenja suprotnih mišljenja.

U okviru Kriznog uzajamnog fonda za Sahel delegacija EU-a trenutačno pokreće prijedlog projekta za informiranje zajednice od strane sigurnosnih snaga u središnjoj regiji (Mopti), čiji će se institucijski kapacitet poduprijeti drugim projektom Uzajamnog fonda, PARSEC, koji je Operativni odbor Uzajamnog fonda odobrio u 2016.

Mali je ratificirao većinu međunarodnih i regionalnih ugovora o ljudskim pravima, sve temeljne konvencije ILO-a i njihove protokole. Mali je u 2016. nastavio surađivati sa sustavom UN-a za ljudska prava, među ostalim s neovisnim stručnjakom UN-a za stanje ljudskih prava u Maliju, koji je posjetio zemlju krajem 2015. i objavio svoje izvješće u siječnju 2016. Mali je ujedno sudjelovao u raspravama o šestom i sedmom izvješću u okviru Odbora za uklanjanje diskriminacije žena u srpnju. Mali je i dalje podupirao MKS unatoč osjetljivom regionalnom kontekstu. Suđenje na MKS-u održano u rujnu 2016. islamičkom militantu koji je pomogao u uništavanju svetištâ u Timbuktuu tijekom sukoba 2012. uvelike je prepoznato kao prijeloman događaj za Mali i međunarodno pravosuđe.

Znatan napredak potreban je u područjima kao što su borba protiv nekažnjavanja, posebno u pogledu povreda ljudskih prava počinjenih tijekom krize 2012., među ostalim uspostavom neovisnog nacionalnog preventivnog mehanizma za praćenje centara za pritvor. Napredak je potreban i u pogledu prava žena i djevojčica te rodne ravnopravnosti u svim područjima, što uključuje seksualno i reproduktivno zdravlje i prava. To je posebno važno s obzirom na to da na položaj žena i djevojčica snažno utječe nazadni Obiteljski zakon donesen 2011. slijedom pritiska vjerskih pokreta da se ukine prijašnji, napredniji zakon. Žene također trebaju biti djelotvorno uključene u provedbu mirovnog procesa. Vlasti ujedno trebaju nastaviti uspostavljati potrebne pravne okvire za zaštitu ljudskih prava, kao što su pravo na socijalnu zaštitu osoba s invaliditetom.

Islamska Republika Mauritanija

Mauritanija se suočava s ključnim domaćim i vanjskim izazovima. Odnosi između različitih zajednica u zemlji postaju sve teži zbog osjećaja isključenosti i diskriminacije u crnačkoj zajednici i zajednici Haratin, koji može dovesti do radikalizacije i predstavljati prijetnju nacionalnom jedinstvu.

Djelovanje u području ljudskih prava u Mauritaniji usmjерeno je na poboljšavanje pravosudnog sustava, borbu protiv ropstva, borbu protiv mučenja i zlostavljanja, posebno podupiranjem odgovarajućeg nacionalnog preventivnog mehanizma, etničku i rodnu diskriminaciju, posebno nasilje nad ženama, status organizacija civilnog društva i ukidanje smrtne kazne. Prava migranata također su bila u središtu zabrinutosti EU-a.

I dalje postoji raskorak između prilično naprednog zakonodavstva usmјerenog protiv ropstva i njegovih ostataka te provedbe tog zakonodavstva. Novi zakon protiv ropstva donesen je 2015., no zbog nedostatka snažnih mehanizama provedbe i praćenja učinak je tih naprednih politika skroman. Prva i jedina kazna izrečena je 2016. Nedostaci u provedbi temeljne Konvencije ILO-a o prisilnom radu istaknuti su u 2016. u okviru Međunarodne konferencije rada, na kojoj je vlada odlučno pozvana da stogo provede zakonodavstvo iz 2015. EU je izdao izjavu u okviru Međunarodne organizacije rada te pruža konkretnu potporu predanosti vlade da provede plan za iskorjenjivanje suvremenih oblika ropstva te dalnjim koracima u pogledu provedbe najnovijeg zakonodavstva protiv ropstva.

Položaj žena i dalje izaziva zabrinutost. Nije bilo napretka u pogledu odobrenja nacrta novog zakona kojim se sprečavaju sve vrste nasilja nad ženama i koji je još blokiran u parlamentu. EU je podupirao odobrenje tog novog nacrta zakona, kao i provedbu postojećeg akcijskog plana za rodna pitanja za razdoblje od 2015. do 2018. i programa za ukidanje sakaćenja ženskih spolnih organa.

U području pravosuđa još nije odobrena sektorska politika sa srednjoročnim prioritetima. Trogodišnji akcijski plan i nacionalna strategija za pristup pravosuđu doneseni su u 2016. kao temelj za daljnje reforme. Rezultati još nisu vidljivi. Nije bilo napretka ni u pogledu statusa nevladinih organizacija i političkih stranaka. Kontroverzni novi zakon o udrugama bio je blokiran u parlamentu zbog kritika da se njime zadržava aktualni sustav u kojem se zahtijeva prethodno odobrenje i daju diskreocijske ovlasti Ministarstvu unutarnjih poslova u pogledu registracije nevladinih organizacija i političkih stranaka.

Mauritanija uspijeva održati prividnu unutarnju stabilnost pod vodstvom predsjednika Mohameda Oulda Abdela Aziza, koji je na vlasti od 2009. te je sada na sredini svojeg drugog i posljednjeg mandata. Predsjednik Aziz jasno je naveo da će poštovati ustavno ograničenje od dvaju mandata. Nacionalni politički dijalog održan je u listopadu 2016., no bojkotirao ga je znatan dio oporbe. Doveo je do niza prijedloga ustavnih izmjena, uključujući ukidanje Senata i promjene zastave i himne te zemlje. Predložene izmjene trebat će biti odobrene u 2017. te će eventualno uslijediti prijevremeni parlamentarni i lokalni izbori.

Dijalog o ljudskim pravima s vlastima i braniteljima ljudskih prava pojačao se tijekom 2016., posebno u vezi s dvama glavnim slučajevima u pogledu kojih je EU izdao lokalne izjave i susreo se s dотičnim članovima vlade. U tim dvama slučajevima ogledaju se mauritanske unutarnje napetosti. Prvi slučaj tiče se mladog blogera osuđenog na smrt zbog apostaze krajem 2014., no koji je još u zatvoru i čeka drugo suđenje. Mauritanija nikad prije nije izrekla smrtnu kaznu za apostazu u pedesetšestogodišnjoj povijesti zemlje. Redoviti glasni prosvjedi kojima se poziva na njegovo pogubljenje pokazuju rizik od radikalizacije dijela mauritanskog društva. Drugi slučaj tiče se pokreta protiv ropstva IRA (*Initiative de Resurgence du Mouvement Abolitioniste*), koji se aktivirao zbog suđenja i osude 13 aktivista zbog postupovnih nepravilnosti i vjerodostojnih navoda o mučenju u pritvoru. Prizivni sud smanjio je kazne i oslobođio većinu njih, no troje aktivista ostalo je u zatvoru. Unatoč pozivima EU-a i drugih međunarodnih aktera nije otvorena istraga navoda o mučenju i zlostavljanju u pritvoru.

Tri projekta provedena su u 2016. u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) i Instrumenta za razvojnu suradnju, kojima su bili obuhvaćeni zaštita ugrožene djece, ekonomsko osnaživanje bivših robova i potpora mirnom suživotu među zajednicama (rješavanje sporova oko zemljišta). Tri nova projekta bit će provedena u 2017. i 2018. u vezi s borbotom protiv ropstva i zatvorima, a novim pozivom na prijedloge obuhvatit će se projekti za rješavanje pitanja nasilja nad ženama.

Mauritanska vlada pooštala je mjere kojima se migrantima omogućuje da reguliraju svoj boravak i dobiju radne dozvole, s ciljem poboljšanja sigurnosnih kontrola. EU surađuje s mauritanskim vlastima i civilnim društvom kako bi se osiguralo poštovanje prava migranata. Dva projekta iz Uzajamnog fonda EU-a za Mauritaniju odobrena u 2016. usmjerena su na položaj djece bez pratnje odnosno na uvjete u kojima se migranti vraćaju u svoje zemlje podrijetla. U Mauritaniji je pokrenut projekt u okviru Regionalnog programa razvoja i zaštite (RDPP) kako bi se povećala lokalna sposobnost potpore za pružanje pomoći ugroženim blokiranim migrantima, i to putem zdravstvene i pravne potpore te potpore za reintegraciju.

Posebni izvjestitelj Ujedinjenih naroda za krajne siromaštvo i ljudska prava posjetio je zemlju u svibnju 2016. Vlada je njegovo izvješće odbacila kao pristrano. Međutim, općenito je Mauritanija uvijek prihvaćala zahtjeve za posjete svih posebnih izvjestitelja UN-a zemlji te je pokazala spremnost na suradnju s međunarodnim institucijama za ljudska prava.

Posebni izvjestitelj UN-a za mučenje i druge oblike okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, koji je posjetio zemlju početkom 2016., istaknuo je raskorak između zakonodavstva i provedbe. Posebno je istaknuo sprečavanje mučenja tijekom pritvora i gotovo potpun nedostatak istraga navodnih slučajeva mučenja i zlostavljanja.

Republika Mauricijus

Prema međunarodnim standardima Mauricijus općenito ima dobre rezultate u pogledu zaštite i poštovanja ljudskih prava. I dalje je najviše rangirana zemlja u pogledu općeg upravljanja u Africi desetu godinu zaredom prema indeksu afričkog upravljanja zaklade Mo Ibrahim (IIAG) za 2016.

Prioriteti su EU-a poboljšanje prava žena, zaštita prava djece i uklanjanje nasilja nad djecom, zaštita ljudskih prava LGBTI osoba i jačanje vladavine prava i institucija za ljudska prava.

Obiteljsko nasilje i dalje ostaje ključan problem. 25 % žena tvrdi da su pretrpjele neki oblik rodno uvjetovanog nasilja. Potrebni su dodatni napor na poboljšanju ljudskih prava u područjima rodne ravnopravnosti, nasilja nad ženama i djecom, diskriminacije LGBTI osoba i uvjeta u pritvoru.

Vlada je poduzela pozitivne korake u 2016. putem nekoliko zakonodavnih promjena, kao što su Zakon o zaštiti od obiteljskog nasilja (izmjena) i Zakon o Nacionalnom vijeću žena, kojima se osigurava moderniji i primjereniji zakonodavni okvir kako bi se promicalo osnaživanje žena i rodna ravnopravnost. Dovršeni su i strategija i akcijski plan za zaštitu djeteta, u vezi s kojim je EU u 2014. i 2015. znatno podupirao Ministarstvo za rodnu ravnopravnost, razvoj djeteta i dobrobit obitelji.

Poboljšanje zdravlja majki u okviru ugroženih skupina i smanjenje smrtnosti dojenčadi ključni su rezultati u trenutačnom programu proračunske potpore koji se provodio u Republici Mauricijusu tijekom razdoblja od 2013. do 2016.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Republikom Mauricijusom u različitim formatima, među ostalim putem političkog dijaloga na temelju članka 8. održanog u siječnju 2016. te razvojne suradnje.

Rodna pitanja imala su istaknutu ulogu u javnoj diplomaciji EU-a. EU i njegove države članice nastavili su podupirati borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja putem kampanje „Ansam kont la violans” pod vodstvom delegacije EU-a. U toj kampanji koja je dobila veliku medijsku pozornost, među ostalim na društvenim medijima, sudjelovale su dobro poznate ličnosti.

Tijekom 2016. šefica delegacije EU-a u svojim je javnim aktivnostima posebnu važnost davala rodnim pitanjima, a lipnju je kao govornica sudjelovala na međunarodnom Forumu žena koji je organizirao predsjednik Republike. EU je održavao i redovite kontakte s braniteljima ljudskih prava, posebno u vezi s uvjetima pritvaranja i ljudskim pravima LGBTI osoba.

Republika Mozambik

U 2016. opće stanje ljudskih prava u Mozambiku pogoršalo se. To je uglavnom povezano s političkom i vojnom napetošću između vlade i oporbene stranke Renamo. Posebno su se nastavila neriješena ubojstva, politička represija i zastrašivanja protivnika vlade, dok su, u područjima pogodenima sukobom, Mozambičani nastavili bježati u susjedne zemlje kako bi izbjegli nasilje.

U prioritetima EU-a odražavaju se pomaci u pogledu političke i vojne napetosti. Uz mir i demokratsko pomirenje, među prioritetima su i potpora jačanju civilnih i političkih prava, kao što su sloboda izražavanja, pristup informacijama i vladavina prava. Posebna pozornost bila je također posvećena pravima žena, među ostalim provedbi nacionalne strategije za ukidanje dječjeg braka.

Cilj izrade demokratskog profila / akcijskog plana bio je olakšati utvrđivanje zajedničkih prioriteta s državama članicama. U tom pogledu poticanje dijaloga s ciljem trajnog pomirenja i uključivijeg demokratskog rješenja stalan je cilj EU-a. Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije dala je tri izjave u tom pogledu. EU je također bio proaktiv u podupiranju temeljnih prava i sloboda, među ostalim slobode izražavanja. Ta pitanja, kao i potreba jačanja vladavine prava, bila su na dnevnom redu političkog dijaloga na temelju članka 8. (dvije sjednice održane u 2016.).

Vlada Mozambika najavila je da će posebni izvjestitelj UN-a za izvansudska, prijeka ili proizvoljna pogubljenja posjetiti zemlju u 2017. Druga pitanja povezana s braniteljima ljudskih prava i pojedinačni slučajevi također su se rješavali s vladom u različitim prigodama. Zaštita je proširena na branitelje ljudskih prava tako što ih se pratilo kada su bili pozvani u policiju. Mechanizam Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) aktiviran je u četirima ili pet pojedinačnih slučajeva kako bi se pokrili pravni i medicinski troškovi. Osim toga, u okviru dvaju projekata koje financira EU prihvaćeni su dodaci kako bi se nevladinim organizacijama omogućila uporaba sredstava za nepredviđene troškove da bi se pokrili gubici nakon krađa i drugih činova zastrašivanja.

Demokratizaciji je potpora pružena putem 11 projekata u okviru ERF-a, usmjerenih na građansko obrazovanje i sudjelovanje u planiranju. U okviru triju projekata EIDHR-a kojima se promiče pristup informacijama započelo se s aktivnostima (pristup informacijama u ekstraktivnoj industriji, praćenje programa socijalne zaštite u okviru lokalne zajednice i podupiranje civilnog društva za promicanje pristupa informacijama, prava i slobode izražavanja). EU i države članice pružili su finansijsku potporu te tehničku pomoć i osposobljavanje velikom broju organizacija civilnog društva, među ostalim putem programa PAANE (EU) i AGIR (Švedska, Nizozemska, Danska). EU je ujedno organizirao osposobljavanje za branitelje ljudskih prava.

EU i države članice nastavili su podupirati organizacije civilnog društva koje se bave pravima žena i rodnom ravnopravnosću (gospodarsko osnaživanje žena, političko sudjelovanje žena, rodno uvjetovano nasilje, seksualno i reproduktivno zdravlje i prava, pristup obrazovanju). Službeno je objavljen rodni profil za zemlju koji je izrađen uz finansijska sredstva EU-a. Započeta su tri projekta u okviru EIDHR-a u vezi s pravima žena i djece. EU je dao aktivan doprinos borbi protiv nasilja nad ženama i djecom: projektom koji je financirao EU uspostavljen je „brzi telefonski broj” za prijavu nasilja u obitelji u Matoli. U okviru jednog drugog projekta koji je financirao EU uspostavljen je centar službe za potporu djeci s ciljem pružanja pomoći u slučajevima nasilja u Pembi (slične službe za potporu u funkciji su u Beiri i Nacali).

U okviru programa AGIR posebno se radilo na pravima djece i borbi protiv zlostavljanja djece, dječjih brakova i trgovanja djecom. Programom je ostvarena suradnja i s braniteljima ljudskih prava koji se bore protiv diskriminacije, među ostalim, starijih osoba, žena, djece, osoba s HIV-om/AIDS-om, osoba s invaliditetom i LGBTI zajednice.

Mozambik su posjetili neovisni stručnjak za ostvarivanje prava osoba s albinizmom i Pododbor za sprečavanje mučenja. Mozambik je prošao svoj drugi univerzalni periodični pregled u 2016., pri čemu je prihvatio 180 od 210 preporuka. Međutim, nije prihvatio važne preporuke poput onih u vezi s MKS-om ili pitanjima LGBTI osoba.

Mir i učvršćivanje demokracije ostaju važan izazov za budućnost. Štoviše, potreban je daljnji napredak u vezi s jačanjem pravosuđa i poštovanjem temeljnih prava. U tom pogledu unatoč ostvarenju određenog napretka, rodna pitanja, uključujući jednaka prava, i dalje zaslužuju posebnu pozornost.

Republika Namibija

U 2016. opće stanje ljudskih prava u zemlji bilo je zadovoljavajuće. Namibija ima napredan zakonodavni okvir za zaštitu ljudskih prava. Također je jedna od rijetkih zemalja koje su usvojile akcijski plan za ljudska prava. Međutim, prijavljuju su povrede ljudskih prava koje uključuju, konkretno, prekomjernu uporabu sile pri uhićenjima, dugotrajan pritvor prije suđenja te diskriminaciju žena i djece. Unatoč donošenju nacionalne rodne politike u 2010. tradicionalni obrasci ponašanja u pogledu podređenosti žena jedan su od uzroka raširenosti nasilja u obitelji, što uključuje silovanja i ubojstva.

Tijekom 2016. prioritet EU-a bili su promicanje i zaštita prava žena (uključujući suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja), prava djece i prava manjina (uz posvećivanje posebne pozornosti autohtonim narodima i marginaliziranim osobama).

Poštovanje socijalnih i gospodarskih prava i dalje je na nezadovoljavajućoj razini. Nezaposlenost, siromaštvo i nejednakost i dalje su ključni izazovi s kojima se Namibija suočava te ujedno utječu na stanje ljudskih prava u zemlji. To socioekonomsko okružje, zajedno s korištenjem droga i pretjeranim konzumiranjem alkohola te nedovoljnim obrazovanjem, pogoduje situaciji u kojoj je nasilje nad ženama i djevojčicama rašireno. Drugi nedavni incidenti odnose se na slobodu medija unatoč visokom položaju Namibije u tom području. Na primjer, početkom 2016. državna tijela naložila su oduzimanje materijala za film japanskoj snimateljskoj ekipi koja je istraživala zapošljavanje radnika iz DNRK-a u Namibiji. Iako je to bio jedan izolirani incident, uklapa se u opći dojam da vlada nastoji obuzdati medije u pogledu nekih tema.

Važan pozitivan pomak bilo je donošenje nacionalne strategije za borbu protiv korupcije. Izrađeni su nacrti zakona o zaštiti zviždača i zakona o zaštiti svjedoka te ih Ministarstvo pravosuđa trenutačno razmatra. Ministarstvo pravosuđa ujedno je u procesu izmjene Zakona o izručenju kako bi se osiguralo da Namibija ne postane utočište za bjegunce. Tri važna zakonodavna akta ključna za jačanje zaštite prava djece krenula su u postupak u 2016. te se još uvijek razmatraju: Nacrt nacionalnog zakona o popisivanju stanovništva, Nacrt zakona o elektroničkim transakcijama i kiberkriminalitetu i Nacrt zakona o pravosuđu za djecu (kojim se dob za kaznenu odgovornost povećava na 12 godina s prethodnih 7 godina).

EU je s Namibijom nastavio voditi rasprave o ljudskim pravima i demokraciji u različitim formatima. Politički dijalog na temelju članka 8. održan je 8. lipnja 2016. te je obuhvaćao temeljna pitanja u vezi s ljudskim pravima, to jest obrasce glasovanja u UN-u, MKS i daljnje korake u vezi s posljednjim univerzalnim periodičnim pregledom (uključujući manjine, prava LGBTI osoba, prava žena i djece, rodno uvjetovano nasilje i pravosudnu upravu).

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF) i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Specifični ciljevi poziva na podnošenje prijedloga u okviru EIDHR-a za 2016. jesu promicanje i zaštita prava žena i djevojčica, usmjerenih posebno na rodno uvjetovano nasilje i tinejdžersku trudnoću, te zaštita i promicanje kulturnih prava, uz posvećivanje posebne pozornosti pravima etničkih manjina i autohtonih naroda.

Program PARMaCM (Program za brzo smanjenje smrtnosti majki i djece) uspješno je proveden te završava u 2017. U skladu s programom uz zdravstvene ustanove u četirima regijama diljem Namibije grade se domovi za trudnice i roditelje kako bi se zamijenili improvizirani kampovi te kako bi se ženama u ruralnim područjima pružilo sigurno mjesto za boravak dok čekaju porod.

Sporazum o doprinosima s UNICEF-om, „Društvena odgovornost i upravljanje školama u obrazovnom sektoru u Namibiji”, uspješno je priveden kraju sredinom 2016. Projekt je postigao uspjeh u omogućavanju organizacijama civilnog društva te edukatorima na regionalnoj i nacionalnoj razini da vode razvoj i primjenu alata za društvenu odgovornost u školskim zajednicama te da ih educiraju o pravima djece i građanskoj odgovornosti.

Projekt MoMu (Krenuti dalje, uzdignuti se – osigurati uključenost mladih osoba koje žive s HIV-om) uspješno je proveden i završen u 2016. Glavni cilj projekta bio je osnažiti ranjive mlade osobe da prevladaju društvenu isključenost i siromaštvo olakšavanjem radionica i sastanaka na temu životnih vještina i informiranjem mladih putem različitih medijskih platforma.

Projekt udruge CLaSH (Namibijska udruga za djecu s jezičnim, govornim i slušnim oštećenjima) „Osnaživanje putem obrazovanja – djeca s oštećenjem sluha, njihove obitelji i zajednica” uspješno je proveden i završen u 2016. Bio je usmjeren na podizanje razine javne svijesti o gubitku sluha kod djece i potrebi za odgovarajućom ranom intervencijom i strategijama za trajnu potporu.

Projekt u vezi s LGBTI osobama „Borba protiv diskriminacije i promicanje jednakih prava LGBTI osoba u Namibiji” uspješno je proveden u osam namibijskih regija i završen u 2016. U okviru programa razvijeni su znanje, vještine i sposobnost LGBTI organizacija.

Republika Niger

Stanje ljudskih prava u Nigeru i dalje je obilježeno iznimnom nestabilnošću koju karakterizira osjetljivo gospodarsko i kritično regionalno sigurnosno stanje, uglavnom zbog posljedica izvanrednog stanja u Diffi i ponovljenih napada u blizini sjevernog Malija. Niger se nalazi na raskriju kriza prisutnih u južnoj Libiji, sjevernom Maliju i regiji jezera Čad te mnogo resursa (i ljudskih i finansijskih) mora namijeniti sprečavanju širenja tih problematičnih utjecaja u zemlju. Ti sigurnosni izazovi i proračunski napor na njihovu rješavanju pogoršavaju tešku finansijsku situaciju uzrokovana niskim cijenama sirovina, finansijskom krizom u Nigeriji i učinkom klimatskih promjena na poljoprivredu i stočarstvo.

S obzirom na taj kontekst djelovanje EU-a usmjereno je na skup od četiriju strateških prioriteta: konsolidacije demokratskih načela i vladavine prava, omogućavanja pristupa pravednom, neovisnom i nepristranom pravosudnom sustavu za sve građane diljem zemlje, omogućavanja nigerskim ženama da imaju mjesto u životu zemlje i potpuno uživaju svoja prava, omogućavanja Nigercima da žive i rade u miru, dostojanstvu i sigurnosti te da se pritom koriste uslugama kojima država mora dati pristup.

Nisu prijavljena teška kršenja ljudskih prava. Međutim, neke situacije zaslužuju pozorno praćenje i daljnje postupanje, uključujući onu u kojoj je nekoliko osoba zadržano na dulje razdoblje u pritvoru bez suđenja te neke znakove vjerske netolerancije zamijećene na društvenim mrežama i u propovijedima nekih imama. Unatoč dvama demarševima EU-a Niger je u 2016. svoj glas u pogledu Rezolucije o moratoriju na smrtnu kaznu promijenio iz pozitivnog u suzdržan.

Predsjednički i parlamentarni izbori privukli su većinu pozornosti tijekom prvog tromjesečja 2016. Usred napetog političkog konteksta predsjednik Issoufou ponovno je izabran velikom većinom na drugi i posljednji mandat u procesu koji je oporba bojkotirala. Predsjednik Issoufou i njegova vlada mogu računati na znatnu većinu u parlamentu koja bi trebala zastupati provedbu glavnih okosnica njegova programa, „Renaissance Acte II”, uključujući okosnice povezane s demokracijom i ljudskim pravima. Niger se ujedno treba suočiti s novim izazovom upravljanja sve većim tokovima nezakonitih migracija kojima se preko zemlje prolazi prema Libiji i Europi.

Nigerske vlasti politički su predane provedbi međunarodnog i domaćeg zakonodavstva u vezi s ljudskim pravima. Uključivanje ljudskih prava u nigersko zakonodavstvo, širenje i popularizacija relevantnih tekstova te transkripcija običaja kao pravnog instrumenta komplementarnog modernom pravu i dalje su prioriteti u skladu s raznim planovima u području ljudskih prava. Međutim, postoji operativni raskorak zbog nedostatka ljudskih i finansijskih resursa, a u nekim slučajevima i nedostatka odgovornosti, posebno u pogledu položaja žena, unatoč određenom napretku kao što je uspostava funkcije ministra nadležnog posebno za žene i djetinjstvo.

Situacija s blokiranim migrantima izaziva sve veću zabrinutost kojom se bavi EU. Niger se ujedno suočava s povratkom vlastitog migrantskog stanovništva iz Libije i Alžira. EU podupire djelovanje za poboljšanje njihove situacije pružanjem sveobuhvatne pomoći, među ostalim boljim uvjetima za one koji su spremni na dobrovoljni povratak u svoju zemlju podrijetla. Što se tiče azila, Niger ima otvoren i gostoljubiv stav prema podnositeljima zahtjeva i izbjeglicama na svojem državnom području. Osim toga, postoji ograničen broj slučajeva obuhvaćenih mandatom UNHCR-a unatoč loše osmišljenom sustavu upućivanja kojim se nudi samo jedna mogućnost za traženje azila u Nigeru. Putem Regionalnog programa razvoja i zaštite (RDPP) EU promiče pristup migranata postupcima za utvrđivanje statusa, uvjete prihvata i pomoć tražiteljima azila.

U pogledu potpore EU-a svaki od prioriteta utvrđenih u strategiji podložan je sektorskog dijalogu. Održavaju se redoviti bilateralni kontakti i sastanci s povjerenstvom *Commission Nationale des Droits de l'Homme* (CNDH) o specifičnim pitanjima koja je povjerenstvo istraživalo (npr. stanje ljudskih prava u regiji Diffa nakon proglašenja izvanrednog stanja). Rad u okviru djelovanja branitelja ljudskih prava općenito se poštije. Međutim, povremeno se prijavljuju slučajevi uhićenja ili zastrašivanja nakon izjava ili objava kojima se dovodi u pitanje djelovanje vlade.

Programske proračunske potpore ujedno se podupiru veoma važna pitanja ljudskih prava, kao što su pristup pravosuđu (među ostalim poboljšanjem funkciranja pravosudnih službi i smanjenjem broja stanovnika koji su pred suđenjem), pristup zdravstvu i obrazovanju, posebno za skupine u najnepovoljnijem položaju, što uključuje žene i djevojčice. Glavni cilj novog ugovora o sektorskoj reformi za obrazovni sektor potписанog u 2016. jest smanjenje diskriminacije prema spolu, društvenom sloju i mjestu boravišta u pogledu pristupa obrazovanju.

Opća proračunska potpora bila je u 2016. usmjerena posebno na izborni proces putem posebne omotnice u iznosu od četiri milijuna EUR kako bi se doprinijelo transparentnosti i pravičnosti tog procesa.

Programom PAJED II (Program potpore pravosuđu i vladavini prava) nastavljena je potpora određenim aktivnostima nacionalnog povjerenstva za ljudska prava (CNDH) i nacionalnog povjerenstva za koordinaciju borbe protiv krijumčarenja ljudi i trgovanja njima, koji su odgovorni za osmišljavanje nacionalnih strategija u tom sektoru.

U okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) u 2016. potpisana je jedan novi projekt s nacionalnim povjerenstvom za ljudska prava kako bi se poduprla njegova strategija. Još dva ugovora potpisati će se u 2017. Tim novim projektima dopunjaju se postojeća djelovanja za poboljšanje zatvorskih uvjeta, što uključuje životne uvjete maloljetnih zatvorenika i borbu protiv dječjih brakova i svih oblika ropstva.

Misija EU CAP Sahel Niger i dalje obučava sigurnosne snage i neke dionike iz područja pravosuđa o pravilnoj provedbi zakonodavstva o borbi protiv terorizma i o migracijama uz puno poštovanje ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog zakonodavstva, kaznenog prava te zaštitu žrtava i ugroženih skupina kao što su žene, djeca, migranti i izbjeglice.

Niger je prošao univerzalni periodični pregled u 2016. Od 168 preporuka danih tijekom prethodnog preispitivanja Niger je prihvatio 164, a „zabilježio” jednu. Posljednje tri povezane s pravima nomada i poljoprivrednika odgođene su.

Savezna Republika Nigerija

Iako je Nigerija doživjela demokratsku promjenu koja je dovela do, među ostalim, intenzivne političke rasprave i dinamičnih medija, opće stanje ljudskih prava u 2016. i dalje je bilo obilježeno kršenjima ljudskih prava koja su počinile sigurnosne snage, i u borbi protiv kriminala i u njegovu suzbijanju. Slabim i korumpiranim kaznenopravnim sustavom ne pruža se dosta kontrola.

Nigerija je potpisnica glavnih međunarodnih instrumenata za ljudska prava te je donijela važne zakone za zaštitu prava svojih građana. Međutim, izvršavanje i ispunjavanje pravnih obveza i dalje je izazov, a vlada je pokazala da nije spremna istraživati i kazneno progoniti kršenja ljudskih prava kada se smatra da je to u suprotnosti s nacionalnim sigurnosnim interesima. Neadekvatnost socijalnih službi, u kombinaciji s veoma nejednakom raspodjelom prihoda, onemogućuje građanima Nigerije da uživaju svoja gospodarska, socijalna i kulturna prava. Šerijatski zakon uspostavljen je u 12 država i sadrži odredbe kojima se ozakonjuje diskriminacija i marginalizacija žena. Zakonom o zabrani istospolnih brakova koji je donesen u 2014. i dalje se kriminaliziraju istospolne veze, gej brakovi i članstvo u LGBTI organizacijama. Velika većina društva konzervativnih je stajališta u vezi s pitanjem seksualnih prava i podržava taj Zakon.

Prioriteti su EU-a zaštita ljudskih prava u sukobima, promicanje vjerodostojnih i transparentnih izbora, pristup pravosudnom sustavu, promicanje prava pripadnika manjina te prava žena.

Postoje razni problemi koji se odnose posebno na brutalnost i nedostatak odgovornosti sigurnosnih snaga, uporabu mučenja, koje je još temelj presuda u velikoj većini slučajeva, te nezakonito pritvaranje. Pravo na mirno okupljanje vjerskih ili regionalnih manjina ponekad se kršilo ili ograničavalo, što pokazuje ubijanje šijita u Zariji ili gruba represija nezakonitih okupljanja biafričkih aktivista u svibnju 2016. Vlasti nisu provele neke pravosudne odluke zbog nacionalne sigurnosti.

U 2015. na predsjedničkim i parlamentarnim izborima Svenapredni kongres (APC) Muhammadua Buharija odnio je veliku pobjedu nad Narodnom demokratskom strankom (PDP) Goodlucka Jonathana. To je bio prvi put u povijesti Nigerije da je aktualni predsjednik izgubio od oporbenog kandidata na općim izborima. Najnoviji izbori općenito su se smatrali pravednima i dobro vođenima, ali su i dalje bili obilježeni nasiljem (160 umrlih u usporedbi s 1200 na prethodnim izborima).

Donošenjem Zakona o primjeni kaznenog pravosuđa moglo bi se, ako se on provede, smanjiti nekažnjavanje i kašnjenja.

EU nastavlja s Nigerijom voditi rasprave o ljudskim pravima i demokraciji u različitim formatima. Posljednji dijalog o ljudskim pravima održan je u studenome u Abuji između voditelja misije EU-a i stalnog tajnika Ministarstva vanjskih poslova. EU nije oklijevao izraziti zabrinutost putem izjava (o smrtnoj kazni, nekažnjavanju, Boko Haramu, incidentu u Zariji, dječjem radu itd.) i javnih događaja (radionica, Međunarodnog dana ljudskih prava, Svjetskog dana slobode medija, Međunarodne konferencije rada) kako bi pozvao Nigeriju da osigura potpuno poštovanje ljudskih prava.

Potpore civilnom društvu usmjerena je uglavnom na branitelje ljudskih prava.

U 2016. EU je nastavio pružati potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF), a vladavina prava, upravljanje i demokracija i dalje su jedan od tri središnja sektora u skladu s 11. ERF-om (2014. – 2020.).

EU podupire savezne i lokalne reforme upravljanja kako bi se ojačala odgovornost. Ujedno podupire pravosudni sektor i kaznenopravni sustav kako bi se poboljšala njihova pristupačnost i poštovanje ljudskih prava. EU potiče sudjelovanje žena u mirovnom procesu u sjevernoj Nigeriji, jačajući sposobnost žena za praćenje ljudskih prava. Štoviše, EU podupire demokratsko upravljanje u Nigeriji jačanjem organizacija civilnog društva putem jednog projekta u vezi s demokratskim upravljanjem i jednog u vezi s transformacijom koju pokreću građani.

Republika Ruanda

U 2016. mogla se vidjeti mješovita slika znatnih kršenja ljudskih prava i ograničenja s jedne strane, uz određeni napredak s druge strane. Sloboda izražavanja i sloboda okupljanja i dalje su ograničene. Nastavljene su prijave proizvoljnih pritvaranja, posebno siromašnih i marginaliziranih građana u „tranzitnim“ centrima. Bilo je prijava prisilnih nestanaka i nerazmjerne uporabe sile od strane oružanih i sigurnosnih snaga. Istodobno, vlada je pokazala predanost socijalnim i gospodarskim pravima kao što su prava žena i njihovo osnaživanje te se uključila u proces UN-ova univerzalnog periodičnog pregleda.

EU je u 2016. nastavio usmjeravati svoje aktivnosti na pet glavnih tema: stvaranje okružja pogodnog za slobodu izražavanja, promicanje slobode udruživanja za otvoreno i uključivo društvo, osiguravanje uključenosti civilnog društva, zaštitu aktivnih i glasnih branitelja ljudskih prava te jačanje mjera za borbu protiv mučenja i nezakonitog pritvaranja.

Temeljna politička prava kao što su sloboda izražavanja, okupljanja i udruživanja ograničena su. Strogi propisi i povremeno uznemiravanje onemogućuju sposobnost civilnog društva i političke oporbe da neovisno djeluju. Proizvoljna i često dugotrajna pritvaranja Ruandžana, od kojih mnoga u tranzitnim centrima, i dalje predstavljaju problem. Većina pritvorenika u tranzitnim centrima navodno su ulični prodavači, ovisnici, a u nekim slučajevima čak i maloljetnici koje se tim iskustvom namjerava rehabilitirati. Prijavljeni su slučajevi zlostavljanja, nasilja i nerazmjerne uporabe snage od strane policije i oružanih snaga. Ruandske vlasti tek trebaju odgovarajućim nevladinim organizacijama i diplomatskoj zajednici omogućiti pristup tim centrima.

Zemlja je ponosna na svoj pristup upravljanju utemeljen na konsenzusu te se Ruandane potiče da sudjeluju u dijalogu s predstavnicima vlasti. Lokalni izbori održani su u 2016., predsjednički izbori zakazani su za kolovoz 2017., dok su parlamentarni izbori predviđeni za 2018. Registracija političkih pokreta i oporbenih kandidata i dalje se čini teškom. Bilo je prijava koje pokazuju da se članovi neregistriranih stranaka i dalje suočavaju s uhićenjima i uznemiravanjem. Pravnom izbornom okviru nedostaje jasnoće, a izborni zakon još je bio neobjavljen u prosincu 2016., sedam mjeseci prije pokretanja izborne kampanje.

Ministarstvo pravosuđa izradilo je plan djelovanja zajedno s nacionalnim povjerenstvom za ljudska prava i Koalicijom civilnog društva, no tek ga treba provesti. Ruanda se nastavila penjati u okviru izvješća o globalnom rodnom jazu te se u 2016. nalazila na petom mjestu u svijetu. Ruanda je ujedno zadržala treće mjesto u Africi prema indeksu percepcije korupcije organizacije *Transparency International*. Vlasti su blisko surađivale s organizacijama *Never Again* i *Interpeace* na njihovu istraživanju i preporukama za 2016. u vezi s „Upravljanjem s građanima i za građane“. Nakon studijskog posjeta ministra pravosuđa Nizozemskoj vlada je započela s radom na poboljšanju regulatornog okvira za tranzitne centre.

EU i države članice nastavili su se baviti pitanjima u vezi s ljudskim pravima i demokracijom tijekom njihova političkog dijaloga s vladom koji se održava dvaput godišnje, u skladu s člankom 8. Sporazuma iz Cotonoua, kao i na različitim razinama. Delegacija je ujedno organizirala javne diplomatske događaje kao što su panel-diskusije, natječaji za najbolji esej, radioemisije i radionice. Obilježila je prigode kao što su Međunarodni dan slobode medija i Međunarodni dan ljudskih prava. EU i države članice posjetili su zatvore i izbjegličke kampove te su nastavili pozivati zemlju da omogući pristup zatvorima i tranzitnim centrima.

Krajem 2016., nakon posjeta delegacije europskih zastupnika iz Odbora za prava žena i jednakost spolova, Europski parlament usvojio je rezoluciju o Ruandi, kojom se kritizira režim zbog pogoršanja stanja ljudskih prava.

EU pozorno prati stanje ljudskih prava u Ruandi, uključujući kritičnu situaciju branitelja ljudskih prava. Prema potrebi, pokreće pojedinačne predmete na sastancima s vlastima. EU ujedno podupire civilno društvo i njegove dionike putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

Ukupno je 14 projekata u vezi s ljudskim pravima i demokratizacijom financirano u 2016. putem sredstava iz EIDHR-a, organizacija civilnog društva i lokalne vlasti te ERF-a. Ti projekti bili su usmjereni na jačanje sposobnosti civilnog društva u vezi s ljudskim pravima, promicanje prava djeteta, jačanje sudjelovanja građana, promicanje učinkovitog i odgovornog upravljanja i nepristranog pravosuđa te podizanje razine opće svijesti o ljudskim pravima. Nekolicinom projekata konkretno se doprinijelo oslobađanju desetaka osoba koje su bile nezakonito pritvorene.

U UN-u Ruanda je jedan od najutjecajnijih partnera u okviru afričke skupine te se često zalaže za rezolucije koje podupire EU. Međutim, u 2016. Ruanda se suzdržala od glasovanja o rezoluciji Opće skupštine UN-a o moratoriju na primjenu smrтne kazne, dok je na prethodnim zasjedanjima podupirala taj potez. Ruanda je izabrana za članicu Vijeća UN-a za ljudska prava te će preuzeti dužnost u siječnju 2017. Ruanda nije članica MKS-a.

Vlada je radila na 50 od 83 preporuke koje je prihvatile iz ciklusa univerzalnog periodičnog pregleda za razdoblje od 2015. do 2019. Savjetodavni proces obavljen je kako bi se izradio plan za potporu provedbi preporuka. Vlada još nije dovršila svoj nacionalni akcijski plan za ljudska prava.

Ruanda je 2016. njavila da povlači svoju izjavu o članku 34. stavku 6. iz Protokola o Afričkom sudu za ljudska prava i prava naroda, što znači da pojedinačni Ruanđani više ne mogu izravno podnosići pritužbe.

Demokratska Republika Sveti Toma i Prinsipe

U 2016. u zemlji su održani predsjednički izbori koji su doveli do mirne promjene predsjedništva, unatoč određenoj zbrici tijekom izbornog procesa i žaljenja vrijednom povlačenju aktualnog predsjednika iz drugoga kruga izbora. U zemlji sada ista stranka kontrolira dvije grane izvršne vlasti i uživa veliku većinu u parlamentu. Unatoč općenito pozitivnoj slici stanja ljudskih prava u pogledu civilnih i političkih prava neka pitanja i dalje izazivaju zabrinutost: rodno uvjetovana diskriminacija i nasilje, uključujući nasilje u obitelji, dječji rad i seksualno zlostavljanje djece tek se trebaju riješiti, kao i korupcija.

Prioriteti EU-a u Svetom Tomi i Prinsipeu jesu gospodarska, socijalna i kulturna prava (uključujući pristup pitkoj vodi), prava djeteta, prava žena i rodna ravnopravnost te poticanje ratifikacije instrumenata za ljudska prava i uključivanja njihovih odredaba u nacionalno zakonodavstvo. Ta posljednja točka obuhvaćala je informiranje o Rimskom statutu.

Glavna pitanja u vezi s ljudskim pravima u Svetom Tomi i Prinsipeu jesu rodno uvjetovana diskriminacija i nasilje, prava djece, pristup pravosuđu, loš pristup socijalnim službama i korupcija.

Na kraju 2016. zemlja je poduzela potrebne korake za ratifikaciju pet ključnih konvencija UN-a: Pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR), Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (CAT), Konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji (ICRMW), Konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD) te Pakta o građanskim i političkim pravima (ICCPR), kao i njegova Drugog fakultativnog protokola, čiji je cilj ukidanje smrtne kazne.

Obiteljski se zakon preispituje s namjerom povezivanja prava žena s borbom protiv siromaštva. Vlasti Svetog Tome izrađuju i akcijski plan za razdoblje 2016./2017. kako bi se provela nacionalna politika za zaštitu djeteta. Zemlja je ostvarila konkretan napredak u pogledu borbe protiv malarije, čime se smanjio indeks smrtnosti, posebno za djecu. Međutim, prekid diplomatskih odnosa s najistaknutijim razvojnim partnerom u borbi protiv malarije, Tajvanom, i smanjenje aktivnosti Globalnog fonda za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije mogli bi ugroziti to postignuće.

EU se bavio pitanjima u vezi s ljudskim pravima i demokratizacijom u okviru svojeg službenog političkog dijaloga s vlastima, kao i na bilateralnim sastancima. Također je provedeno nekoliko demarševa u pogledu niza pitanja povezanih s ljudskim pravima, posebno radi zagovaranja ratifikacije Rimskog statuta i drugih ključnih međunarodnih instrumenata za ljudska prava te njihova prenošenja u nacionalni pravni okvir. EU je ujedno održavao kontakte s organizacijama civilnog društva i braniteljima ljudskih prava te je EU njihove aktivnosti podupirao sudjelovanjem na njihovim događajima te financiranjem.

EU je nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), a koji su usmjereni na aktivnosti za borbu protiv rodno uvjetovane diskriminacije te poboljšanje sudjelovanja žena u društvenom, gospodarskom i javnom životu.

EU je financirao projekte za promicanje prava žena i njihovo osnaživanje, borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja, zaštitu prava djece te povećanje sposobnosti civilnog društva da vlasti primora na preuzimanje odgovornosti, kao i projekte za poboljšanje sanitarnih uvjeta (uključujući sigurnu vodu za piće) i životnog standarda u ugroženim zajednicama s lokalnim akterima i akterima civilnog društva.

Sveti Toma i Prinsipe prošao je posljednji univerzalni periodični pregled u studenome 2015. Univerzalni periodični pregled bio je u 2016. važan alat za suradnju s vladom u mnogim ključnim pitanjima ljudskih prava, što uključuje ratifikaciju instrumenata za ljudska prava, prava djeteta, rodno uvjetovano nasilje i nasilje u obitelji te prava osoba s invaliditetom. Sveti Toma i Prinsipe uputio je trajni poziv stručnjacima za posebne postupke Vijeća za ljudska prava UN-a.

Trenutačno Sveti Toma i Prinsipe priprema prvo (zakašnjelo) izvješće o Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) u suradnji s INPG-om (nacionalnim institutom za rodnu ravnopravnost) i Fondom Ujedinjenih naroda za stanovništvo (UNFPA).

Iako je politička odluka donesena, stajalište ombudsmana još nije formirano. Uspostava nacionalne institucije za ljudska prava u skladu s Pariškim načelima također bi bila važan institucijski korak.

Ostvarivanje daljnog napretka u zaštiti ljudskih prava žena i djece trebalo bi biti važan prioritet, među ostalim putem provedbe nacionalnog plana u vezi s dječjim radom i osnivanja Nacionalnog odbora za prava djeteta te izvršavanjem odredaba Kaznenog zakona o seksualnom zlostavljanju djece. Naposljeku, jačanje napora na borbi protiv korupcije, poboljšanju zatvorskih uvjeta i širem pristupu pravosuđu za najugroženije skupine bio bi važan korak. Što se tiče obveza iz univerzalnog periodičnog pregleda za 2015., da Sveti Toma i Prinsipe ratificira Rimski statut, bila bi to snažna poruka u pogledu borbe protiv nekažnjavanja.

Republika Sejšeli

Prema indeksu afričkog upravljanja zaklade Mo Ibrahim za 2016. Sejšeli se nalaze na četvrtom mjestu od 54 afričke nacije s obzirom na širok raspon kriterija u vezi s upravljanjem. EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji s Republikom Sejšelima u različitim formatima, među ostalim putem političkog dijaloga, javne diplomacije i razvojne suradnje. Vlada je poduzela neke pozitivne korake putem zakonodavnih promjena u pogledu ljudskih prava, no i dalje su potrebni veći napori, posebno s obzirom na nasilje nad djecom, uvjete pritvaranja u zatvoru i dugotrajan pritvor prije suđenja, korupciju službenika, trgovanje ljudima i slabost nadzornih institucija.

Cilj je EU-a nastaviti promicati poštovanje ljudskih prava, demokracije i vladavine prava, posebno s obzirom na jačanje izbornih procesa, jačanje ljudskih prava i institucija povezanih s upravljanjem te borbu protiv nasilja u obitelji.

Tijekom političkog dijaloga u lipnju 2016. vlada je prepoznala da se univerzalnim periodičnim pregledom omogućuje dragocjena platforma za iskren dijalog u vezi s pitanjima zaštite ljudskih prava. Dekriminalizacija aktivnosti sodomije i istospolnog seksa na Sejšelima u svibnju 2016., primjerice, dokaz su vladine predanosti pridržavanju tih preporuka.

Lokalno civilno društvo prisutno je i aktivno, no smatra da se njegov prostor postupno smanjuje. Ograničenjima vlade limitira se njihova sposobnost funkcioniranja i djelovanja, npr. obvezan upis udruženja LGBTI osoba u registar može trajati do šest mjeseci.

Neovisne nacionalne institucije za ljudska prava, konkretno ured ombudsmana i povjerenstvo za ljudska prava, tek treba ojačati.

Osniva se i povjerenstvo za borbu protiv korupcije kako bi se na neovisan način riješilo pitanje trenutačnih nedostataka i istraga korupcije. Povjerenstvo će imati mogućnost istraživati korupciju i u javnom i u privatnom sektoru. Iako se zemlja popela za tri mjesta prema indeksu korupcije, moguća su daljnja poboljšanja.

Republika Sijera Leone

Napredak u području ljudskih prava od završetka građanskog rata izuzetan je. Međutim, i dalje u velikoj mjeri postoje znatni izazovi i povrede ljudskih prava.

Ciljevi EU-a u vezi s ljudskim pravima uključuju ukidanje smrtne kazne, promicanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena, provedbu zakonodavstva protiv rada i iskorištavanja djece, smanjenje siromaštva i bolji pristup pravosuđu, zdravstvu i obrazovanju. Štoviše, prioritet je EU-a i zaštita i promicanje prava osoba na koje utječu industrije iznajmljivanja zemljišta i ekstraktivne industrije velikog opsega. EU je vlasti izrazio zabrinutost zbog stanja ljudskih prava u zemlji na sastanku Vijeća za ljudska prava.

Pravni okvir o ljudskim pravima zadovoljavajući je, no glavni izazov i dalje je provedba.

Povjerenstvo za ljudska prava učinkovito je nadzorno tijelo, iako od kraja 2016. nije imalo kvorum zbog samo dva od pet povjerenika na dužnosti. Postoji određena zabrinutost u pogledu tendencije vlade da pojača kontrolu nad prostorom za djelovanje civilnog društva, restriktivnijeg pristupa slobodi mirnog okupljanja i potiskivanja slobode izražavanja, među ostalim na društvenim medijima, koji mogu voditi do autocenzure.

Odbor za preispitivanje ustava dovršio je svoje izvješće u studenome 2016. Stranački predstavnici vladajućeg Svenarodnog kongresa (APC) nisu bili zadovoljni njegovim sadržajem. U konačnici je odlučeno da oni koji imaju različita mišljenja o izvješću, predaju ta mišljenja pismenim putem kako bi ih se dodalo konačnom izvješću u obliku dopune. Početni raspored, s referendumom planiranim za kraj 2017., vjerojatno se neće ispoštovati zbog tehničkih priprema.

Iako je vlasti predana zadržavanju moratorija na smrtnu kaznu, ministar unutarnjih poslova dao je nekoliko izjava u korist smrtne kazne, ističući da se smrtna kazna još nalazi u pravnim knjigama te nalažeći popravke i testiranja vješala. Završnim izvješćem Odbora za preispitivanje ustava nisu bile obuhvaćene odredbe o ukidanju smrtne kazne, dok vlasti još nije dovršila Nacrt zakona o kaznenom postupku.

Vlasti su u 2016. pokazale negativan trend u pogledu prava na mirno okupljanje. Izdale su oštro upozorenje u pogledu planiranih prosvjeda bez prethodnog odobrenja te nisu dale odobrenje kada je ono zatraženo. Postoji i zabrinjavajući trend postroživanja pravila u vezi s radom nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva, što uključuje restriktivne i teške administrativne odredbe kojima bi se moglo ograničiti provedbenu sposobnost nevladinih organizacija te preopteretiti koordinacijske kapacitete vlade.

Nakon razdoblja smanjene aktivnosti zbog zabrane određenih tradicionalnih praksi tijekom izbijanja ebole, tajna društva za žene postala su glasnija u pozivanju na neometanu praksu sakaćenja ženskih spolnih organa. Prijavljena je jedna smrt povezana sa sakaćenjem ženskih spolnih organa i jedan slučaj prisilnog sakaćenja ženskih spolnih organa.

Delegacija EU-a i države članice (Njemačka, Irska i Ujedinjena Kraljevina) neumorno su radile na provedbi strategije EU-a za ljudska prava i demokraciju za Sijera Leone. To se postiže sredstvima kao što su politički dijalog s vladom, među ostalim o stanju ljudskih prava i izazovima u vezi s ljudskim pravima, ali neprekidnom potporom dionicima u vezi s ljudskim pravima, konkretno povjerenstvu za ljudska prava i civilnom društvu, te upućivanjem ključnih poruka o ljudskim pravima i demokraciji u javnom i privatnom diskursu, prema potrebi.

U travnju 2016. parlament je ratificirao Konvenciju Ujedinjenih naroda o statusu osoba bez državljanstva i Konvenciju o smanjenju apatridnosti iz 1961.

U siječnju 2016. Sijera Leone sudjelovao je u drugom ciklusu univerzalnog periodičnog pregleda Vijeća za ljudska prava. U mnogim se preporukama podsjetilo na glavna pitanja koja su već utvrđena tijekom prvog preispitivanja u 2011. Od ukupno 208 preporuka vlada je primila na znanje 31: šest o pitanjima u vezi s LGBTI osobama, 18 o sakaćenju ženskih spolnih organa / štetnim tradicionalnim praksama, četiri o obrazovanju trudnih djevojaka i djevojčica i tri o rodnoj ravnopravnosti.

Somalijska Republika

U 2016. opće stanje ljudskih prava u zemlji i dalje je bilo teško. Dugotrajni oružani sukob u Somaliji i dalje uzrokuje velik broj mrtvih, ranjenih i raseljenih civila. Al-Shabaab, nasilna radikalna islamskička pobunjenička skupina, nastavlja s teškim povredama ljudskih prava u područjima koja kontrolira, dok u područjima koja kontrolira vlada kao što je Mogadišu ciljano napada civile u smrtonosnim napadima. Pokušaji vlade da popravi stanje ljudskih prava usmjereni su na uspostavu dobrog upravljanja na saveznoj i regionalnoj razini. Unatoč određenim pomacima napredak je i dalje spor i nestabilan u ovom trenutku.

Sljedećim prioritetnim područjima EU reagira na specifičnu situaciju zemlje i uzima u obzir kapacitet i dodanu vrijednost EU-a u tom području: poboljšanjem pravosuđa i jačanjem zaštite civila u Somaliji, poštovanjem prava žena i djevojčica, promicanjem slobode izražavanja i medija te osiguravanjem sudjelovanja u demokratskim procesima.

Opći nedostatak vladavine prava i dalje je najveća prepreka zaštiti ljudskih prava. Pravosudni sustav i policija slabi su i korumpirani te im nedostaje kapaciteta. Mnogo osnovnog zakonodavstva još nedostaje. Rašireno je nekažnjavanje zločina. Često se javljaju smrtna kazna, pritvaranja bez naloga i masovna pogubljenja te uporaba vojnih sudova u građanskim predmetima. Žene i djeca i dalje su među najugroženijim skupinama koje pate zbog neprekidnog sukoba, kao i zbog sustavnog zlostavljanja i diskriminacije. Žene su nedovoljno zastupljene u politici i poslovnom svijetu, a rodno uvjetovano nasilje uobičajeno je. S pozitivne strane, novi parlament koji je prisegnuo 27. prosinca 2016. bilježi znatan porast zastupljenosti žena, s oko 24 % mesta koja popunjavaju žene. Prava djece i dalje izazivaju zabrinutost unatoč ratifikaciji Konvencije o pravima djeteta u 2015. Konkretno, zapošljavanje, iskorištavanje i pritvaranje djece u sukobu na svim stranama i dalje ugrožava sliku stanja ljudskih prava u Somaliji. Kada je riječ o slobodi izražavanja, Somalija je i dalje jedna od najopasnijih zemalja u svijetu za novinare i blogere u smislu proizvoljnog pritvaranja i ubojstava te obustave rada pružatelja medijskih usluga. Iako se broj ubijenih novinara smanjio jer se od 2012. sigurnosno stanje poboljšalo, Somalija je prema globalnom indeksu nekažnjavanja drugu godinu zaredom bila na vrhu. U procesu preispitivanja ustava ostvaren je određen napredak tijekom 2016., pri čemu su preispitana sva poglavila ustava. Opsežan i usklađen politički dijalog koji nadilazi ustavom ovlaštene institucije nije se, međutim, održao, a posebnu zabrinutost izaziva isključivanje organizacija civilnog društva. Ograničen izborni proces, u kojem je otprilike 14 025 Somalaca sudjelovalo u odabiru svojih predstavnika u saveznom parlamentu, trebao je biti transparentniji i uključiviji. U praksi se u izvješćima bilježe visoke razine korupcije i zastrašivanja. Neovisni mehanizam za rješavanje izbornih sporova nije uspio obaviti svoju zadaću jer se rješavanje pitanja nekažnjavanja na taj način pokazalo neizvedivim.

EU i države članice bili su tijekom cijele godine uključeni u niz prioritetnih područja. To je obuhvaćalo privatnu diplomaciju i suradnju s vlastima Puntlanda u pogledu pitanja kao što je zadržavanje 50 ili više djece u zatvoru u Garoweu od ožujka 2016. Mnogo manje javnih izjava dano je tijekom godine u usporedbi s 2015., pri čemu su se preferirali privatniji kanali koji su učinkovitiji u ostvarivanju rezultata. Međutim, na Međunarodni i Europski dan protiv smrte kazne voditelji misija EU-a izdali su priopćenje za medije o smrtnoj kazni u Somaliji koje je također bilo usmjereni na pravičan postupak, upotrebu vojnih sudova i potrebu za primjenom moratorija na smrtnu kaznu u skladu s obvezama iz posljednjeg univerzalnog periodičnog pregleda.

U pogledu slobode izražavanja i medija EU i države članice dali su izjavu kojom izražavaju zabrinutost zbog činjenice da se velika većina tih slučajeva ne istražuje te pozivaju državu da osigura poštovanje, zaštitu i promicanje prava na slobodu mišljenja i izražavanja.

Djelovanja ERF-a bila su usmjerena na poboljšanje pristupa pravosuđu pružanjem pravne pomoći više od 7800 pojedinaca (s posebnim naglaskom na rodno uvjetovanom nasilju, što uključuje seksualno nasilje) i omogućavanje mobilnim sudovima da djeluju u udaljenijim dijelovima zemlje kako bi državno pravosuđe „doprijelo” do ruralnog stanovništva (gotovo 850 predmeta). Centri za alternativno rješavanje sporova zaprimili su oko 3590 predmeta. Štoviše, osigurana je potpora za 174 stipendije za studiranje prava na sveučilištu, čime je omogućeno da se više stručnjaka s akademskom pozadinom iz područja prava ubaci u sustav. Preko 34 000 ljudi informirano je (radio i/ili televizija) putem kampanja za podizanje razine svijesti o pravnim pitanjima koje su bile usmjerene na zakonska prava, prava žena i djece, prava izbjeglica i rodnu ravnopravnost, kao i na podizanje razine svijesti o funkciji i ovlastima službenog pravosudnog sustava u vezi s običajnim pravom.

Tijekom 2016. posvećeno je više pozornosti tome da se na odgovarajući način prikupi rodna statistika o djelovanjima u području vladavine prava kako bi se omogućila uspostava polaznih vrijednosti. Više specifičnih mjera u Somalilandu bilo je izravno usmjereno na pitanje seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te je omogućilo da 125 preživjelih dobije psihosocijalnu i/ili medicinsku pomoć i/ili da im se pruži sklonište i sigurnost.

Kao potpora demokratizaciji EU je uputio misiju izbornih stručnjaka u Somaliju, od koje se očekuje da svojim nalazima podupre rasprave u vezi s ključnim prioritetima za EU za vrijeme novog režima.

Drugi somalski univerzalni periodični pregled održan je 22. siječnja 2016. tijekom kojeg je savezna vlada Somalije iskazala predanost univerzalnim ljudskim pravima i pozvala na oprez zbog toga što je Somalija skinuta s međunarodnog popisa prioriteta jer su se pojavile nove žarišne točke diljem svijeta. Somalija je najavila da su savezna vlada Somalije i branitelji ljudskih prava odobrili akcijski plan o planu za ljudska prava koji je usmjeren na četiri prioritetna područja: uspostavu neovisnog nacionalnog povjerenstva za ljudska prava, izgradnju kapaciteta ministarstva za ljudska prava, zaštitu ugroženih skupina i civila te usklađivanje s međunarodnim humanitarnim pravom.

Somalija je ujedno aktivno sudjelovala kao član temeljne skupine u interaktivnom dijalogu s neovisnim stručnjakom za Somaliju na 33. sjednici Vijeća UN-a za ljudska prava. Povezanom rezolucijom priznata su poboljšanja stanja ljudskih prava, što je rezultat poboljšanja sigurnosnog stanja, kao i poduzetih zakonodavnih koraka poput donošenja zakona o nacionalnom povjerenstvu za ljudska prava. Međutim, u njoj je izražena zabrinutost zbog prijava kršenja i povreda ljudskih prava u Somaliji, kojima su uglavnom izložene žene, djeca, interni raseljene osobe i novinari, te je istaknuta potreba da se stane na kraj kulturi nekažnjavanja.

Općenito, u kontekstu Somalije javna kritika ponekad može biti kontraproduktivna ako se ne uputi na pravi način. Osim obavljanja aktivnosti u skladu s prioritetnim područjima EU-a, EU bi trebao nastaviti sa strukturiranim dijalogom o ljudskim pravima kada se formira nova vlada.

Republika Južna Afrika

Impresivnim i progresivnim ustavom Južne Afrike zaštićena su ljudska prava i osnovne političke slobode. Općenito gledano, demokratske institucije funkcioniraju dobro i uspostavljen je sustav provjere i ravnoteže. Pravosudni sustav također je snažan i neovisan u svojem djelovanju.

Prijedlog iz nove strategije za ljudska prava za 2017. jest usmjeriti djelovanje EU-a na vladavinu prava, pristup pravosuđu i borbu protiv nekažnjavanja, jačanje mehanizama odgovornosti, među ostalim zakonodavnih tijela, pravosudnog sustava i institucija utemeljenih na poglavlju 9., socioekonomска prava, rodnu ravnopravnost, osnaživanje žena i rodno uvjetovano nasilje, uključivost, među ostalim pitanja u vezi s migrantima, rasizmom, LGBTI osobama i osobama s invaliditetom te međunarodnu dimenziju ljudskih prava.

Južna Afrika ima ambiciozan pravni okvir za promicanje i zaštitu socioekonomskih prava kao što su stanovanje, zdravstvena skrb, voda, zapošljavanje i obrazovanje. Dok Južna Afrika obilježava 20. godišnjicu ustava, različiti sektori društva sve više izražavaju zabrinutost i nezadovoljstvo zbog nedostatka uključive transformacije.

Unatoč važnom napretku koji je ostvaren, među ostalim u pogledu političkih prava, socioekonomска prava još nisu dostupna znatnom dijelu stanovništva, a Južna Afrika druga je zemlja u svijetu po nejednakosti. Siromaštvo, nejednakost i rasa povezani su.

U 2016. vlada Južne Afrike bila je domaćin afričke konferencije o pitanjima LGBTI osoba, a ministar unutarnjih poslova zabranio je ulazak u Južnu Afriku svećeniku iz SAD-a zbog govora mržnje usmjerенog protiv LGBTI osoba. Vlada je dodatno obnovila svoju predanost borbi protiv rasizma te je pokrenula javno savjetovanje o nacionalnom akcijskom planu za borbu protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i s time povezane netolerancije. Južnoafričko povjerenstvo za ljudska prava također se usmjerilo na borbu protiv rasizma prigodom 20. godišnjice Južnoafričkog povjerenstva za ljudska prava (SAHRC) te je provelo velik broj istraga navoda o rasizmu, upućujući ih sudovima za jednakost.

Četvrti forum za strukturirani dijalog EU-a i Južne Afrike o ljudskim pravima održan je 9. studenoga 2016. u Bruxellesu. Kao strateški partneri obje strane dijele predanost demokraciji, ljudskim pravima, dobrom upravljanju, toleranciji i poštovanju vladavine prava. Na nacionalnoj razini rasprave su bile usmjerene na uklanjanje rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i s njima povezane netolerancije, kao i na policijsko djelovanje i ljudska prava. U pogledu multilateralnih pitanja obje strane raspravljale su o rezolucijama u vezi sa zemljom te o tematskim rezolucijama, posebno pitanjima u vezi s diskriminacijom osoba na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta, osnaživanjem žena, transnacionalnim korporacijama i drugim poduzećima, poslovanjem i ljudskim pravima, braniteljima ljudskih prava, pravu na razvoj i ostvarivanje gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava diljem svijeta, promicanjem i zaštitom prava djece, privatnim vojnim i zaštitarskim poduzećima te zaštitom pristupa pravosuđu i zaštitom žrtava.

Angažman u pogledu ljudskih prava u Južnoj Africi u 2016. bio je raznolik. Integriranim pristupom nastojalo se objediniti tehničku i finansijsku pomoć (među ostalim uključivanje ljudskih prava u sve razvojne instrumente) s informiranjem javnosti i političkim dijalogom na različitim razinama. Finansijska pomoć pruža se prvenstveno putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), tematskih linija organizacija civilnog društva i lokalne vlasti te Instrumenta finansiranja za razvojnu suradnju (DCI – pravosuđe, obrazovanje, zdravstvo). Delegacija EU-a organizirala je, zajedno s državama članicama EU-a, i događanja javne diplomacije, kao što su serije predavanja i rasprava „Nadahnjujući mislioci EU-a”. Događaji u 2016. uglavnom su pokrivali teme poput rodne ravnopravnosti i rodno uvjetovanog nasilja, ljudskih prava LGBTI osoba, policijskog djelovanja i migracija. Delegacija EU-a ima dugu povijest podupiranja parlamentarnih institucija. U 2016. odobren je novi program potpore zakonodavnim tijelima, čiji je cilj jačanje njihovih nadzornih kapaciteta. Program obuhvaća poziv na podnošenje prijedloga za potporu sudjelovanju organizacija civilnog društva u nadzornom ciklusu zakonodavnog tijela. U 2016. EU je potpisao sedam ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava s organizacijama civilnog društva za projekte kojima se podupire pristup socioekonomskim pravima. Poseban projekt dovršen je s Međunarodnom organizacijom za migracije / odvjetnicima za ljudska prava kojim se doprinosi zaštiti temeljnih političkih, gospodarskih i socijalnih prava rudara migranata jačanjem znanja te organizacijskih i tehničkih kapaciteta branitelja ljudskih prava koji rade s rudarima migrantima i njihovim obiteljima.

Zahvaljujući mjestu Južne Afrike u Vijeću UN-a za ljudska prava (produljenom do 2019.) uočeno je njezino složeno stajalište o ljudskim pravima, posebno u pogledu multilateralnih pitanja. Treći univerzalni periodični pregled za Južnu Afriku zakazan je za svibanj 2017.

Južna Afrika 19. listopada 2016. obavijestila je glavnog tajnika Ujedinjenih naroda o svojoj odluci o pokretanju povlačenja iz Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda (MKS). Južna Afrika imala je važnu ulogu u uspostavi MKS-a i bila je jedna od prvih potpisnica Rimskog statuta. U izjavi visoke predstavnice u ime Europske unije o Južnoj Africi i Burundiju te MKS-u od 21. listopada Europska unija izrazila je duboko žaljenje zbog te odluke.

EU će nastaviti suradnju s Južnom Afrikom u pronalaženju načina da ostanu partneri u okviru Rimskog statuta tijekom preostalog razdoblja članstva. U 2016. obje su se strane odlučile savjetovati s odgovarajućim dionicima na nacionalnoj razini, s ciljem sazivanja što skorijeg posebnog sastanka Južne Afrike i EU-a, i to prije sastanka na vrhu EU-a i Južne Afrike u 2017.

Obje su se strane ujedno složile da će istražiti načine na koje bi zajedno u budućnosti mogle učiniti više u pogledu promicanja prioritetnih pitanja od zajedničkog interesa i širenja suradnje, što uključuje daljnje korake nakon događaja koji su EU i Južna Afrika organizirali u 2016. u Ženevi zajedno s Danskom na temu mučenja, a čiji je naziv bio „Zašto bismo trebali ulagati u rehabilitaciju žrtava mučenja”, kao i rješavanje pitanja djece migranata. Obje su se strane ujedno složile da će razmjenjivati informacije o aktualnim događajima te raspravljati o načinima poboljšanja djelotvornosti i učinkovitosti Vijeća za ljudska prava.

Republika Južni Sudan

Nasilje među Sudanskim narodnooslobodilačkim pokretom i njegovom vojskom (SPLM/A), Sudanskim narodnooslobodilačkim pokretom u opoziciji i njegovom vojskom (SPLM/A-iO) te oružanim skupinama povećao se opsegom i intenzitetom tijekom godine. Prijavljena su ubojstva i sakaćenja civila, izgladnjivanja, silovanja i drugi oblici seksualnog nasilja, novačenje djece vojnika te napadi na škole, bolnice i humanitarne radnike. Prijelazna vlada nacionalnog jedinstva strog je ograničila ljudska prava i vršila pritisak na civilno društvo i medije. U izvješću Vijeću sigurnosti UN-a u studenome 2016. glavni tajnik UN-a upozorio je da je Južni Sudan na rubu ponora i da je katastrofa možda neizbjegžna.

Prioritet EU-a i dalje je potaknuti sve strane da u potpunosti izvrše prekid vatre i sudjeluju u uključivom političkom procesu na temelju Sporazuma o rješavanju sukoba iz 2015.

Iako je prijelazna vlada nacionalnog jedinstva uspostavljena u travnju 2016. u skladu sa Sporazumom o rješavanju sukoba, daljnje nasilje izbilo je u Jubi u srpnju te je potpredsjednik Riek Machar pobjegao iz zemlje. UN-ov Ured visokog povjerenika za ljudska prava i misija UN-a u Južnom Sudanu (UNMISS) prijavili su da su u srpanjskim borbama zaraćene strane očito zanemarivale pravo o ljudskim pravima i humanitarno pravo te su namjerno napadale civile, među ostalim na temelju njihove etničke pripadnosti. U izvješću Skupine stručnjaka UN-a o Južnom Sudanu iz rujna 2016. primijećeno je da se time što su SPLA i SPLA-iO neselektivno upotrebljavali oružje u Jubi u gusto naseljenim područjima, što je uključivalo raspoređivanje borbenih helikoptera SPLA-a, pokazalo očito neobaziranje na živote civila. Ubijene su stotine osoba, uključujući civile. UNMISS je zabilježio najmanje 217 žrtava silovanja koja su počinili SPLA, SPLA-iO i druge oružane skupine. Mnogo civila proizvoljno je uhićeno, a dok su neki naknadno pušteni na slobodu, lokacija ostalih i dalje je nepoznata. Novinari su uznemiravani i zastrašivani uhićenjima i prijetnjama nasiljem, a neke su medijske kuće ugašene. Novinara Johna Gatluaka Nhiala navodno su ubili vojnici SPLA-a.

Iako se stanje u Jubi naknadno smirilo, borbe su nastavljene u mnogim drugim regijama, posebno u regiji Greater Equatoria. UN-ova Skupina stručnjaka primijetila je, na primjer, brojna izvješća o neselektivnim napadima na civile u gradu Yei i oko njega koje su izvršile oružane skupine povezane sa SPLA-om, uključujući izvansudska smaknuća, silovanja, otmice, proizvoljna uhićenja i pritvaranja, mučenja, premlaćivanja, pljačke i uništavanje civilne imovine.

Nastavilo se novačenje djece vojnika. UNICEF je izvijestio da su od početka 2016. oružane skupine unovačile oko 650 djece, uz 16 000 djece vojnika unovačenih od prosinca 2013.

Nakon misije u Južnom Sudanu u studenome posebni savjetnik UN-a za sprečavanje genocida napomenuo je da postoji velik rizik od eskalacije etničkog nasilja, s potencijalom za genocid. Provokativna retorika bila je praćena ciljanim ubojstvima i silovanjima posebnih etničkih skupina. Posebni savjetnik zabilježio je izvješća o ciljanim ubojstvima, unakazivanju, sakaćenju, silovanjima i barbarskoj uporabi mačeta za komadanje obitelji na smrt.

U veljači 2016. Nacionalna zakonodavna skupština donijela je Zakon o nevladinim organizacijama i Zakon o povjerenstvu za pomoć i rehabilitaciju kojima se, uz provedbene propise, omogućilo nametljivo uplitanje prijelazne vlade u aktivnosti civilnog društva. Od nevladinih organizacija naknadno se zatražilo da se prijave za obnovu svoje registracije, pri čemu je niz nevladinih organizacija odbijeno ili im se prijetilo odbijanjem. Nacionalna sigurnosna služba ovlaštena je za zadržavanje osumnjičenika, praćenje komunikacija, provođenje pretraživanja i zapljenu imovine bez sudskog nadzora. Bilo je prijava da je Nacionalna sigurnosna služba posjetila nevladine organizacije, pregledala telekomunikaciju opremu i zatražila „naknade”. Brojni novinari i branitelji ljudskih prava napadnuti su zbog svojeg svakodnevnog rada. Urednik novina *El Tabeer* Joseph Afandi 30. prosinca 2015. zadržan je zbog pisanja kritičkog članka o SPLM-u, a na slobodu je pušten 19. veljače. Nepoznati muškarci oteli su ga 4. ožujka 2016., a četiri dana kasnije pronađen je s teškim opeklinama i vidljivim znakovima mučenja.

Južni Sudan prošao je univerzalni periodični pregled prije sastanka Vijeća UN-a za ljudska prava u studenome 2016. Izrađene su 233 preporuke. Izražena je zabrinutost zbog širokog raspona teških kršenja ljudskih prava, što uključuje ubojstva civila od strane vladinih snaga, uhićenja novinara i branitelja ljudskih prava, novačenje djece vojnika i sustavno rodno uvjetovanje nasilje, uključujući seksualno nasilje, koja su počinjena u ozračju potpunog nekažnjavanja.

S obzirom na ozbiljnost kršenja ljudskih prava u Južnom Sudanu u ožujku 2016. Vijeće UN-a za ljudska prava odlučilo je uspostaviti povjerenstvo za ljudska prava u Južnom Sudanu. U prosincu 2016. Vijeće UN-a za ljudska prava održalo je posebnu sjednicu posvećenu Južnom Sudanu. Vijeće je osudilo aktualna kršenja ljudskih prava u Južnom Sudanu, uključujući ciljana ubojstva, etnički usmjereno nasilje, silovanja i druge oblike seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, rašireno novačenje i iskorištavanje djece, proizvoljna uhićenja i pritvaranja, mučenje, proizvoljno onemogućavanje pristupa humanitarne pomoći i napade na škole, vjerske objekte, bolnice te osoblje Ujedinjenih naroda i povezano osoblje misija za očuvanje mira, koja su provodile obje strane.

Povjerenstvo za ljudska prava 1. prosinca 2016. navelo je da je u tijeku stalan proces etničkog čišćenja u nekoliko područja u Južnom Sudanu putem izgladnjivanja, grupnih silovanja i spaljivanja sela. Povjerenstvo je istaknulo da je ogroman opseg silovanja žena i djevojčica koja su počinile sve oružane skupine u Južnom Sudanu bio „uznemiravajuć”, s obzirom na to da je 70 % žena u kampovima UN-a za zaštitu civila bilo silovano. Grupno silovanje postalo je toliko rašireno da se smatralo normalnim.

Vijeće EU-a za vanjske poslove u svibnju, srpnju i prosincu usvojilo je Zaključke o Južnom Sudanu u kojima je EU među ostalim izrazio ozbiljnu zabrinutost zbog teških kršenja ljudskih prava, pozvao na odgovornost i snažno pozvao Afričku uniju da ostvari napredak u osnivanju hibridnog suda za Južni Sudan.

Republika Sudan

Državna tijela nastavila su tijekom 2016. s teškim kršenjima ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog prava. Povrede i kršenja ljudskih prava obuhvaćali su ograničenja mirnih prosvjeda, cenzuru medija, uznemiravanje i pritvaranje branitelja ljudskih prava, ograničavanje aktivnosti civilnog društva i ograničenja slobode vjeroispovijesti.

Prioritet EU-a i dalje je bio poticati veće poštovanje međunarodnoga humanitarnog prava i ljudskih prava, posebno slobode udruživanja, izražavanja i okupljanja.

Teška kršenja ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog prava dogodila su se u oružanom sukobu u Darfuru, Južnom Kordofanu i Plavom Nilu. Neovisni stručnjak UN-a za Sudan istaknuo je navode o nasumičnim ubojstvima, spaljivanju sela, seksualnom nasilju nad ženama i masovnom raseljavanju civila u Darfuru. Bombardiranje i granatiranje iz zraka u Južnom Kordofanu i Plavom Nilu doveli su do pogibija civila. Zabilježeno je najmanje 20 slučajeva bombardiranja iz zraka civilnih naselja u Južnom Kordofanu, uključujući slučaj u okrugu Heiban iz svibnja 2016. kada je ubijeno šestero djece. *Amnesty International* utvrdio je da su sudanske vlasti upotrijebile kemijsko oružje u Jebel Marri, na području Darfura, pri čemu je ubijeno 250 osoba, no sudanske vlasti negirale su taj navod. Vlasti su agencijama UN-a i humanitarnim organizacijama u više navrata uskratile pristup mnogim područjima u Darfuru, Južnom Kordofanu i Plavom Nilu. U ožujku 2016. vlada je potpisala nacionalni akcijski plan s UN-om s ciljem zaštite djece u oružanom sukobu. U prosincu 2016. vlada je najavila prekid vatre koji bi trebao trajati do lipnja 2017.

Nacionalna obavještajna i sigurnosna služba nastavila je zastrašivati i pritvarati političke aktiviste, često stavljanjem u izolaciju. U travnju 2016. studentski prosvjedi na sveučilištima diljem Sudana doveli su do ubojstva triju prosvjednika i pritvaranja njih više od 100. Nakon uvođenja gospodarskih reformi u studenome 2016. Nacionalna obavještajna i sigurnosna služba preventivno je uhitila gotovo 200 članova oporbenih skupina i sindikata kako bi spriječila nastajanje pokreta građanskog neposluha, a otprilike 90 ih je još u pritvoru. U prosincu 2016. sigurnosne snage uhitile su dr. Mudawija Ibrahima, profesora inženjerstva i istaknutog branitelja ljudskih prava, koji se i dalje nalazi u pritvoru bez optužbe.

Sudanske vlasti zaplijenile su primjerke novina, obustavile novine na neodređeno i sudile pojedincima zbog kritičkog pisanja. Službenici sigurnosne službe u nekoliko su navrata, primjerice, zaplijenili tiskane primjerke dnevnih novina Al-Gareeda. U ožujku je Nacionalna obavještajna i sigurnosna služba pozvala na razgovor i ispitala novinara koji je objavio članak o korupciji. U rujnu 2016. dva člana oporbene stranke osuđena su za širenje lažnih optužbi nakon što su na društvenim medijima kritizirali Nacionalnu obavještajnu i sigurnosnu službu.

Vlasti su nastavile ograničavati slobodu udruživanja. U veljači je Nacionalna obavještajna i sigurnosna služba pretresla urede organizacije civilnog društva „Centar za osposobljavanje i ljudski razvoj TRACKS”. Zbog toga je deset zaposlenika i suradnika Centra sada suočeno sa sudenjem za zločine protiv države i špijunažu, pri čemu je njih troje u pritvoru više od sedam mjeseci. U ožujku 2016. skupini branitelja ljudskih prava koju financira EU bilo je onemogućeno putovanje na informativne sastanke radi pripreme za univerzalni periodični pregled u okviru Vijeća za ljudska prava UN-a. Mnoge organizacije civilnog društva doživjele su kašnjenja ili odbijanja pri pokušaju obnove svoje registracije.

Nastavilo se uznemiravanje i progona kršćana, pri čemu je najmanje osam pastora i crkvenih predstavnika uhićeno između prosinca 2015. i ožujka 2016.

Što se tiče suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom, na predsjednika al-Bashira i dalje se primjenjuju dva uhidbena naloga koja je sud izdao za zločine protiv čovječnosti, ratne zločine i genocid. Tijekom 2016. vlada Sudana nije pokušala izručiti osumnjičenika. Vlada Sudana izrazila je spremnost prihvati misiju u Kafia Kingiju radi utvrđivanja činjenica, pod vodstvom posebnog izaslanika AU-a, protiv LRA-a kako bi se istražile dugotrajne glasine o prisutnosti Josepha Konyja, vođe Gospodnje vojske otpora, za kojeg je izdan uhidbeni nalog MKS-a.

Europska unija usvojila je nekoliko izjava u kojima je osudila kršenja ljudskih prava u Sudanu. EU je pratilo niz suđenja u Sudanu te je o nekoliko pojedinačnih slučajeva razgovarao sa sudanskim vlastima. Delegacija EU-a ostala je u bliskom kontaktu s braniteljima ljudskih prava.

EU je proveo niz projekata u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), među ostalim projekt kojim se podupire nacionalna komisija za ljudska prava.

Neovisni stručnjak UN-a za ljudska prava u Sudanu posjetio je Sudan u travnju. Zaključio je da je ostvarivanje ljudskih prava i dalje ogroman izazov u Sudanu te je istaknuo sve veću zabrinutost zbog raširenih djelovanja Nacionalne obavještajne i sigurnosne službe. Vijeće UN-a za ljudska prava u rujnu je prodljilo mandat neovisnog stručnjaka za jednu godinu.

U svibnju 2016. Sudan je prošao drugi ciklus univerzalnog periodičnog pregleda, u kojem je dobio znatan broj preporuka. Sudan je prihvatio 139 preporuka te je pristao razmotriti njih 54. Sudan nije ratificirao Konvenciju UN-a protiv mučenja ni Konvenciju UN-a o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, no izrazio je spremnost na razmatranje ratifikacije.

Kraljevina Svazi

U 2016. opće stanje ljudskih prava u Svaziju i dalje je bilo obilježeno neujednačenim napretkom u rješavanju glavnih izazova u zemlji. Iako su u nekim područjima poduzeti pozitivni koraci s ciljem poboljšanja prava radnika, uključujući politička prava, još se očekuju pomaci u vezi s donošenjem ili provedbom zakonodavnih mjera u tom pogledu. Prava žena nisu dovoljno zaštićena te su i dalje potrebne političke reforme čiji je cilj usklađivanje uobičajene političke organizacije i novog političkog prostora.

Prioritetna djelovanja EU-a za razdoblje 2016. – 2020. jesu podupiranje zagovaranja i osvješćivanja kako bi se ostvarilo puno poštovanje demokratskih načela, prava i sloboda kako su sadržani u ustavu iz 2005. i drugim međunarodnim sporazumima, podupiranje inicijativa zemlje namijenjenih osiguravanju rodne ravnopravnosti, osnaživanju žena i promicanju prava djece, podupiranje jačanja kapaciteta pravosudnog sustava, vladavine prava i pristupa pravosuđu te podupiranje *de jure* ukidanja smrtne kazne.

Razna su pitanja koja zaslužuju pozornost, posebno u području prava radnika, što uključuje politička prava. Unatoč napretku postignutom u pogledu referentnih vrijednosti ILO-a i dalje ima neriješenih pitanja kao što su sporni Zakon o suzbijanju terorizma kojim se krši sloboda okupljanja i udruživanja. U istom kontekstu revidirani su Zakon o javnom redu i Zakon o službama izvršenja kazni, no službeno donošenje još se očekuje. Znatni naporci također su potrebni u pogledu rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena. Štoviše, povjerenstvo za ljudska prava još nije u potpunosti operativno zbog pravnih ograničenja i ograničenja u pogledu kapaciteta. Osim toga, vladavina prava, uključujući pravosudni sustav, još je slaba. U političkom sustavu, čiji je cilj pomiriti tradicionalan pristup utemeljen na uobičajenoj monarhiji i moderan otvoren demokratski sustav, i dalje je potrebno provesti znatne reforme, među ostalim reformu izbornog sustava, koji se ne oslanja na programe političkih stranaka nego na pojedince.

Unatoč tim nedostacima zemlja je ostvarila određene pozitivne pomake. U 2016. nadzorni mehanizmi ILO-a za standarde uklonili su Svazi iz slučajeva koji zaslužuju posebnu pozornost s obzirom na to da je potvrđen određeni napredak u pogledu prava radnika, dok je zemlja postupno postala država koja je *de facto* ukinula smrtnu kaznu. U prosincu 2016. Svazi je po prvi put glasovao u korist Rezolucije Opće skupštine UN-a o moratoriju na pogubljenja.

U tom kontekstu EU je i dalje aktivan sudionik koji podupire reforme i promiče dijalog s vladom o svim pitanjima u vezi s ljudskim pravima i demokracijom, među ostalim putem redovitog dijaloga na temelju članka 8. (Cotonou) i aktivne javne diplomacije.

Putem posebnih projekata, posebno EIDHR-a, EU podupire sposobnost organizacija civilnog društva u preuzimanju aktivne uloge u promicanju i obrani ljudskih prava, među ostalim u pogledu sudjelovanja u univerzalnom periodičnom pregledu i dalnjeg postupanja nakon njega. Osim toga, EU je podupro niz inicijativa kojima je cilj poboljšanje položaja žena u zemlji. Izrađeno je i izvješće o rodnoj analizi u pogledu programa EU-a, a prvo izvješće o provedbi Akcijskog plana za rodnu ravnopravnost (GAP) II sastavljen je i podneseno u studenome 2016. Trenutačno se provodi ukupno sedam projekata kojima su dodijeljena bespovratna sredstava u okviru tematske proračunske linije EIDHR-a, a koji su usmjereni na pitanja poput kulturnih prava, prava djece i žena te pristupa pravosuđu i informacijama.

Delegacija je objavila niz izjava u različitim prigodama te je, zajedno s drugim dionicima, vodila niz inicijativa zagovaranja, uključujući lobiranje za donošenje Zakona o seksualnim kaznenim djelima i nasilju u obitelji. Štoviše, EU je u redovitom kontaktu s vladom Svazija kako bi se istražili načini potpore predstojećem izbornom procesu 2018.

Svazi je u svibnju 2016. prošao svoj drugi univerzalni periodični pregled. I vlada i organizacije civilnog društva podnijeli su izvješća UN-u o stanju ljudskih prava u zemlji i o napretku ostvarenom u provedbi preporuka od zadnje revizije u listopadu 2011. Od 183 dobivene preporuke, Svazi je prihvatio 133.

Poticanje revizije, donošenja i provedbe važnog zakonodavstva, kao što su Zakon o suzbijanju terorizma, Zakon o javnoj službi i Zakon o službama izvršenja kazni, korak je prema dalnjem napretku te daje ohrabrenje za daljnje reforme političkog sustava s obzirom na izbore 2018. Rodna pitanja i osnaživanje žena također su utvrđeni kao područja u kojima je potreban daljnji napredak.

Ujedinjena Republika Tanzanija

Tanzanija poštuje većinu međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i službenih standarda u vezi s demokracijom. U proteklih nekoliko godina stabilan je napredak u pogledu socioekonomskih prava i sudjelovanja javnosti. Međutim, tijekom 2016. na politički prostor i slobodu izražavanja utjecao je negativan razvoj događaja, među ostalim zabrana javnih političkih sastanaka i okupljanja te drakonska primjena Zakona o kiberkriminalitetu. Jednostrano ponavljanje izbora u Zanzibaru u ožujku 2016. predstavljalo je odmak od dosad pozitivnih rezultata Tanzanije u pogledu demokracije. EU je izdao lokalne zajedničke izjave u siječnju i ožujku 2016. u kojima je pozvao da se putem pregovora pronađe političko rješenje za izborni zastoj na otočju.

U području ljudskih prava i demokracije EU je radio na temelju sljedećih prioriteta u Tanzaniji: obrana i promicanje prava žena i djece, promicanje slobode izražavanja i prava na okupljanje te daljnje postupanje nakon izbora.

Promicanje uključive i pluralističke demokracije, potpuna zaštita prava pripadnika manjina, strogo poštovanje vladavine prava i poštovanje ljudskih prava i dalje su bili smjernice za djelovanje EU-a. Trendovi u području ljudskih prava i demokracije od općih izbora u listopadu 2015. uzrokovali su sve veću zabrinutost, posebno u pogledu medija, političkog prostora, civilnog društva i LGBTI zajednice. Kako bi se poboljšala situacija, trebalo bi riješiti važna struktura ograničenja, uključujući slabosti u obrazovnom sustavu, ograničen institucijski kapacitet te često štetne prakse i tradicije usađene u društvo. Čak su i u područjima u kojima su uspostavljeni pravni i institucionalni okviri ostali znatni izazovi u provedbi. To je bilo primjetno u slučaju nasilja nad ženama i djecom koje je još veoma učestalo kod kuće i u školama. Nacionalni akcijski plan za sprečavanje i iskorjenjivanje nasilja nad ženama i djecom te kampanja za podizanje razine svijesti „Reci ne nasilju“ samo su djelomično provedeni. Sakaćenje ženskih spolnih organa nezakonito je, no i dalje se opsežno prakticira diljem zemlje.

Tijekom 2016. EU je iskoristio prilike za prenošenje javnih poruka u vezi s ugroženim skupinama kao što su žene, djeca i osobe s albinizmom. Politički dijalog na temelju članka 8. između Tanzanije i EU-a u 2016. nije održan, no postojeći diplomatski kanali ipak su bili upotrijebljeni za izražavanje zabrinutosti i promicanje pozitivnog djelovanja. Regionalna savjetovanja s civilnim društvom održana su u 2016. u Aruši, Dar es Salaamu i Zanzibaru kako bi se doprinijelo utvrđivanju prioriteta EU-a u području ljudskih prava i demokracije.

Delegacija EU-a obavila je nekoliko terenskih posjeta i prisustvovala sudskim raspravama u vezi s braniteljima ljudskih prava i pastirima. Delegacija EU-a, zajedno s državama članicama EU-a, pozorno je pratila posebne slučajeve u vezi s medijima i primjenom Zakona o kiberkriminalitetu, kao i pitanja u vezi s LGBTI osobama. Putem instrumenta za hitne slučajeve u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) delegacija EU-a pružila je potporu kao odgovor na zahtjeve branitelja ljudskih prava koje se kazneno progoni te je osigurala mala bespovratna sredstva za pravnu pomoć i zaštitu branitelja ljudskih prava koji rade s pastirima i LGBTI zajednicom.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF) i EIDHR-a. Projekt za demokratsko osnaživanje (DEP) kojim su se podupirali izbori postupno je ukinut krajem 2016. Projektom za potporu reformi pravnog sektora u Zanzibaru bila je obuhvaćena posebna komponenta o maloljetničkom pravosuđu. Devet projekata bilo je usmjereni na jačanje sposobnosti civilnog društva u pogledu ljudskih prava, podupiranje borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja, promicanje osnaživanja žena i prava djece.

Tanzanija je, tijekom posljednjeg univerzalnog periodičnog pregleda u rujnu 2016., odbacila važne preporuke koje se odnose na ukidanje smrtne kazne, tjelesno kažnjavanje, minimalnu zakonsku dob za sklapanje braka, silovanje u braku, slobodu medija, prava autohtonih naroda i pitanja povezana s LGBTI osobama. Tanzanija je odbila izmijeniti zakon o braku tako da se minimalna dob za sklapanje braka poveća na 18 godina i za djevojčice i za dječake. Silovanje u braku nije kriminalizirano. Tanzanija još nije djelovala u pogledu preuzete obvezе na ratifikaciju Konvencije UN-a protiv mučenja. Pravni sustav i dalje tolerira nekažnjavanje nasilja koje su počinile sigurnosne službe. S pozitivne strane, u univerzalnom periodičnom pregledu priznati su napor i napredak u pogledu općeg promicanja ljudskih prava, hvatanja ukoštac s korupcijom, smanjenja siromaštva, osnaživanja žena i borbe protiv trgovanja ljudima.

Togoanska Republika

Stanje ljudskih prava u Togu povezano je s društveno-gospodarskim kontekstom u toj zemlji, kao i s njezinom nedavnom prošlosti. Togo je zemlja u kojoj prevladava siromaštvo (siromaštvom je pogodjeno 55 % stanovništva), s vrlo izraženim društvenim nejednakostima, a suočava se i s poteškoćama u prevladavanju krize i učvršćivanju demokracije. To znači da zbog slabih državnih institucija postoje brojne slabosti u pogledu ekonomskih i socijalnih prava, ali i u drugim područjima.

U aktivnostima EU-a koristilo se kombinacijom političkog dijaloga i suradnje u pogledu razvojne pomoći, a naglasak je bio na pravosuđu, nacionalnom pomirenju, civilnom društvu, sigurnosnim snagama i ženama. Za neka područja 2016. godina bila je prijelazno razdoblje između 10. i 11. ERF-a, a obilježilo ju je i pokretanje novih programa u okviru EIDHR-a.

Preispitivanjem u okviru univerzalnog periodičnog pregleda u 2016. potvrđena su određena poboljšanja u pogledu stanja ljudskih prava u Togu, posebno pravnog okvira i uvjetâ u kojima se nalaze zatvorenici (nakon što je otvoren novi zatvor). Međutim, područja koja izazivaju najviše bojazni, primjerice uvjeti u pritvoru, nekažnjavanje pripadnika snaga sigurnosti i prava žena, i dalje predstavljaju ozbiljne izazove.

U 2016. održane su dvije konferencije na temu pitanja nacionalnog pomirenja: prva se odnosila na temu političkih reformi i organizirao ju je *Haut-Commissariat à la reconciliation et au renforcement de l'Unité nationale* (HCRRUN), dok je drugu organizirala vlada, i to na temu prijenosa ovlasti na lokalne strukture vlasti.

U pogledu pravnog okvira uočena su dva poboljšanja. Togo je 14. rujna 2016. UN-u službeno podnio ispravu o ratifikaciji Drugog fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, čiji je cilj ukidanje smrтne kazne. Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije izdala je izjavu kojom se Togu upućuju čestitke u tom pogledu. Nacionalna skupština 29. rujna 2016. donijela je zakonski akt o izmjeni Kaznenog zakona, a on sadrži dva pozitivna pomaka u vezi s mučenjem. Kao prvo, definicija mučenja u potpunosti je usklađena s Konvencijom protiv mučenja, s obzirom na to da se sada navodi i odgovornost dužnosnika. Kao drugo, na kaznena djela mučenja sada se više ne primjenjuje zastara, kako je Togu preporučio Odbor protiv mučenja u studenome 2012.

O ljudskim pravima govorilo se i u sklopu političkog dijaloga između EU-a i Toga na temelju članka 8., a među ostalim pitanjima raspravljalо se i o izostanku kaznenog progona protiv članova sigurnosnih snaga koji su bili umiješani u nasilje počinjeno u Dapaongu u studenome 2015. Nakon što je održan sastanak s ministrom pravosuđa, na slobodu su puštena dva nastavnika koja su sudjelovala u događajima u Dapaongu.

Javna diplomacija pokazala se korisnim načinom za podizanje razine svijesti i širenje poruke o spremnosti EU-a da s togoanskim dionicima radi na jačanju ljudskih prava. Javni govori bili su prilika za upućivanje ključnih poruka o nacionalnom pomirenju. Delegacija EU-a bila je domaćin nekoliko manifestacija koje su pripremile organizacije civilnog društva.

U okviru programa za potporu pravosudnom sustavu (11. ERF) poduzete su mjere za poboljšanje kapaciteta i učinkovitosti Ministarstva pravosuđa. Provedene su revizije s ciljem poboljšanja dodjele sredstava. U pogledu tog pitanja dovršen je novi organigram, a postignut je i očigledan napredak u razvoju potrebnih usluga. Olakšavanje pristupa pravosudnim službama također je jedno od područja aktivnosti u kojima se trenutačno provode mjere. Programom se također podupiru aktivnosti čiji je cilj osigurati odgovarajuće praćenje i nadzor za slučajevе korupcije koje je prijavio institucijski revizijski odbor.

U 2016. dovršeno je pet aktivnosti koje su u okviru EIDHR-a provodile organizacije civilnog društva, a tim se aktivnostima radilo na pitanjima koja se odnose na osobe s invaliditetom, mlade i pomirenje, slobodu govora, borbu protiv nekažnjavanja i zaštitu temeljnih prava u rudarskoj industriji.

Razvijen je i usvojen novi program PROCEMA (u okviru 11. ERF-a) kojim se sredstva daju organizacijama civilnog društva, a provedba tog programa trebala bi započeti u trećem tromjesečju 2017.

Pokretanje nove policijske akademije, uz potporu posebnog programa u okviru 10. ERF-a, odgođeno je zbog proračunskih ograničenja u pogledu togoanskih doprinosa. Taj problem uspješno je riješen pa se očekuje da će prva skupina polaznika s osposobljavanjem započeti u ožujku 2017. Tim projektom EU nastoji ojačati kapacitete i razinu profesionalnosti sigurnosnih snaga kako bi one bile učinkovitije i poštovale temeljna prava i slobode.

Univerzalni periodični pregled Toga održan je u listopadu 2016. u okviru Vijeća UN-a za ljudska prava. Togo je primio pohvale za nekoliko pozitivnih pomaka do kojih je došlo od posljednjeg univerzalnog periodičnog pregleda iz 2011., a prije svega za poboljšanja uvedena novim Kaznenim zakonom iz 2015. Mnogi delegati istaknuli su izazove, posebno izazove u pogledu slobode okupljanja i izražavanja za branitelje ljudskih prava i novinare, neupisivanja u matične knjige rođenih, prenapučenosti zatvora, zatvorskih uvjeta i sakaćenja ženskih spolnih organa. Togo nije prihvatio preporuke da pristupi Rimskom statutu Međunarodnoga kaznenog suda, kao ni preporuke u vezi s ljudskim pravima LGBTI osoba. Iako je homoseksualnost kazneno djelo, kazne se u praksi ne primjenjuju ako se LGBTI osobe drže podalje od očiju javnosti.

Nekažnjavanje pripadnika snaga sigurnosti i dalje je velik izazov, a u 2016. u tom pogledu nisu poduzeti nikakvi važni koraci. Togoanske vlasti nisu u potpunosti provele nekoliko presuda Suda ECOWAS-a.

Loši uvjeti u pritvoru i pretjerana upotreba istražnog zatvora (otprilike dvije trećine zatvorenika čeka na suđenje) i dalje se ubrajaju među glavne probleme u vezi s ljudskim pravima. Pritvorenici nemaju odgovarajući pristup osnovnim uslugama, primjerice hrani (samo jedan obrok dnevno) i zdravstvenoj zaštiti. Velik broj osoba u zatvoru čeka na suđenje, a uzrok tome poglavito treba tražiti u neučinkovitosti pravosudnog sustava.

U pravosudnom sustavu i dalje su prisutni veliki izazovi. Togo još nije ažurirao svoj Zakon o kaznenom postupku koji potječe iz 1983. Aktualnim zakonom ne predviđa se da pritvorenici trebaju imati pristup odvjetniku odmah nakon što budu smješteni u pritvor. Unatoč tome što su uloženi određeni napor, pravosudni sustav i dalje je u lošem stanju, ljudski resursi nisu dostatni, i to u pogledu njihova broja, kvalitete i razine osposobljavanja, a postoji i manjak proračunskih sredstava i opreme.

Iako u Togu postoje pravne odredbe u pogledu pravâ žena (npr. Kazneni zakon iz 2015. i *Code des personnes et de la famille* iz 2012.), postoji raskorak između pravnog okvira i njegove provedbe. Unatoč tome što se pravnim okvirom predviđa jednakost postupanja prema muškarcima i ženama, među ostalim u pogledu naslijedstva i stjecanja vlasništva nad zemljištem, žene u praksi nailaze na prepreke u ostvarivanju tih prava.

Republika Uganda

Unatoč tome što u pogledu ljudskih prava i demokracije u svojoj regiji ima relativno pozitivnu reputaciju, Uganda se i dalje suočava s izazovima koji se uglavnom odnose na građanska i politička prava. Prema misiji EU-a za promatranje izbora u 2016. područja koja izazivaju zabrinutost obuhvaćaju manjak neovisnosti izbornog povjerenstva, monetizaciju politike, zlostavljanje oporbenih političara i njihovih pristaša te restriktivno tumačenje Zakona o upravljanju javnim redom (POMA), kojim je pojačana državna kontrola i koji se upotrebljava za ograničavanje prava na okupljanje i slobodu izražavanja. Međutim, misija EU-a za promatranje izbora istaknula je izuzetan interes stanovnika Ugande za izborni proces i njihovu odlučnost za sudjelovanje u tom procesu.

Djelovanje EU-a u vezi s ljudskim pravima i demokracijom bilo je usmjерeno na slobodu okupljanja, udruživanja, izražavanja i slobodu medija, odgovornost i borbu protiv korupcije, tranzicijsko pravosuđe, zaštitu branitelja ljudskih prava i ukidanje smrte kazne, zaštitu djece i njihovih prava, prava žena, ravnopravnost spolova i borbu protiv diskriminacije.

Među najozbiljnijim problemima u pogledu ljudskih prava u Ugandi i dalje su nepoštovanje osobnog integriteta (nezakonita smaknuća i mučenja), ograničenja građanskih sloboda, kao i nasilje i diskriminacija nad ženama i djecom, osobama s invaliditetom i pripadnicima LGBTI zajednice. Važni izazovi u pogledu ljudskih prava i demokracije također obuhvaćaju i korupciju, proizvoljna i politički motivirana uhićenja i pritvaranja, dugotrajan istražni pritvor u izolaciji, ograničenja prava na pošteno suđenje, teške zatvorske uvjete, masovno nasilje, trgovanje ljudima i dječji rad.

U okviru političkog dijaloga na temelju članka 8. održanog s ministrom vanjskih poslova u lipnju 2016. dvije su strane raspravljale o ključnim prioritetima u području ljudskih prava i demokracije, među ostalim o izbornoj reformi, političkom prostoru i slobodi medija. Na sastanku s premijerom u rujnu 2016. ukazivalo se na pitanja povezana s političkim reformama i vladavinom prava. EU je započeo suradnju s glavnim javnim tužiteljem s ciljem praćenja provedbe presude Vrhovnog suda o predsjedničkim izborima, ali i kako bi se uzele u obzir preporuke misije EU-a za promatranje izbora.

Na pitanja u vezi s braniteljima ljudskih prava ukazivalo se i na sastancima u okviru političkog dijaloga s vladom, a EU je aktivno sudjelovao na sastancima radne skupine donatora za branitelje ljudskih prava. EU je braniteljima ljudskih prava pružao potporu u okviru instrumenta EU-a za dodjelu hitnih malih iznosa bespovratnih sredstava iz Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), kao i u okviru drugih odgovarajućih mehanizama država članica EU-a. Nacionalni koordinator mreže za ljudska prava za novinare Robert Sempala primio je nagradu EU-a za branitelje ljudskih prava za 2016.

Unatoč tome što je zakonodavno i regulatorno okružje za djelovanje civilnog društva poprilično povoljno, osobe koje rade na aktivnostima zagovaranja često nisu u mogućnosti u potpunosti obavljati svoje zadaće. EU je nastavio usko surađivati s vladom u pogledu provedbe Zakona o nevladinim organizacijama te je održao dva kruga sastanaka s organizacijama civilnog društva u okviru strukturiranog dijaloga.

U području odgovornosti EU je poticao razvoj i provedbu politika i relevantnih zakonodavnih akata za borbu protiv korupcije, a podupirao je i institucije i mehanizme zadužene za nadzor u tom pogledu. EU je pokrenuo projekt čiji je cilj doprinos smanjenju siromaštva i postizanju uključivog socioekonomskog razvoja, i to pružanjem potpore institucijama Ugande zaduženima za borbu protiv korupcije i pozivanje na odgovornost. Jedan drugi projekt bio je namijenjen osnaživanju makroekonomske stabilnosti i jačanju odgovornosti i transparentnosti u upravljanju javnim financijama. Osim toga, delegacija EU-a počela je raditi na ugovoru o sektorskoj reformi s ciljem pružanja proračunske potpore u području upravljanja, a s naglaskom na pravosuđu, sektoru javnog poretku i sektoru odgovornosti.

EU je nastavio poticati konstruktivnu raspravu u Ugandi o Međunarodnom kaznenom суду te je pozivao na donošenje politike u području tranzicijskog pravosuđa. Voditelji misija EU-a posjetili su sjevernu Ugandu u studenome 2016. kako bi izravno prikupili informacije o aktualnom stanju pomirenja, i to uz pomoć uspostavljanja kontakata s dionicima. U izjavi izdanoj u prosincu 2016. EU je izrazio žaljenje zbog nasilja do kojeg je došlo u okrugu Kasese te je pozvao na provođenje iscrpnih istraživačkih radova. U okviru Instrumenta za demokratsko upravljanje, a posebno njegove sastavnice za prava, pravosuđe i mir, radilo se na jačanju mehanizama tranzicijskog pravosuđa, ali i na drugim ciljevima.

EU se zalagao za ukidanje smrtne kazne. To zalaganje obuhvaćalo je informiranje javnosti i slanje medijskih poruka povodom Svjetskog dana borbe protiv smrtne kazne, a tim je povodom šef delegacije EU-a posjetio zatvoreničke osuđene na smrt u strogo čuvanom zatvoru Luzira u Kampali. EU je s vladom raspravljao i o mogućnosti postupnog ukidanja smrtne kazne.

EU je također održavao redovite rasprave s vladom s ciljem podupiranja prava žena i djece, kao i pripadnika ugroženih zajednica, a nastavio se zalagati i za donošenje zakonodavnih akata u tom pogledu. Točnije, u tim raspravama često je bilo riječi o pitanjima osnaživanja žena, rodno uvjetovanog nasilja te seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava. EU je u svim svojim projektima i programima primjenjivao pristup temeljen na pravima, a posebnu pozornost posvećivao je pravima djece, žena i osoba s invaliditetom. U nizu projekata razvojne suradnje, s nacionalnom i regionalnom perspektivom, glavni cilj bio je hvatanje ukoštač s problemom nasilja nad djecom. EU je također pružao potporu aktivistima za prava LGBTI osoba u sklopu instrumenta za dodjelu hitnih malih iznosa bespovratnih sredstava iz EIDHR-a. Osim toga, delegacija EU-a upravljala je projektima u okviru tematskih instrumenata, a tim projektima radilo se na jačanju borbe protiv diskriminacije na kulturnoj i etničkoj osnovi, borbe protiv rodne diskriminacije i diskriminacije osoba s invaliditetom.

Univerzalni periodični pregled Ugande održan je u studenome 2016. Upućene su joj pohvale za nacrt nacionalnog akcijskog plana za ljudska prava, donošenje Zakona o sprečavanju i zabrani mučenja, kao i za dobrodošlicu pokazanu prema izbjeglicama. Područja u pogledu kojih su izražene bojazni bila su prava pripadnika LGBTI zajednice, sloboda izražavanja, udruživanja i okupljanja, prava žena i djevojčica, mučenje i smrtna kazna.

Republika Zambija

Opće stanje u Zambiji u 2016. bilo je uvelike obilježeno općim izborima, održanima 11. kolovoza, a njihovo održavanje bilo je narušeno ograničenjima slobode medija i uzgrednim slučajevima izbornog nasilja. Unatoč postojanju pravnih struktura i institucija, u provedbi zakonodavstva i politika u području ljudskih prava i demokracije i dalje se suočava s ograničenjima.

Među prioritete EU-a ubrajaju se suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja, promicanje prava žena i gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, jačanje transparentnog upravljanja, uključujući borbu protiv korupcije, poboljšan pristup informacijama i jačanje slobode izražavanja, okupljanja i udruživanja, promicanje pravednog i učinkovitog pravosudnog sustava te stvaranje okružja bez diskriminacije, posebno za marginalizirane skupine.

Pristup pravosuđu za većinu žitelja Zambije i dalje je ograničen, a njihovo pravo na pošteno suđenje ograničeno je, i to uglavnom zbog neinformiranosti, finansijskih ograničenja i nepostojanja pravnih struktura u ruralnim područjima. Prava žena i djevojčica i dalje izazivaju zabrinutost, a sudjelovanje žena u općim izborima bilo je razočaravajuće. Drugi razlozi za zabrinutost u vezi s ljudskim pravima odnose se na loše zatvorske uvjete, seksualno i reproduktivno zdravlje i prava, situaciju LGBTI osoba (jedna transrodna osoba osuđena je na dugu zatvorskou kaznu) i osobe s invaliditetom.

U pogledu pozitivnih pomaka valja spomenuti da Zakon o izmjeni Ustava iz 2016. sadrži niz odredaba u području prava žena i djevojčica, primjerice uvođenje Povjerenstva za rodnu jednakost i ravnopravnost. U 2016. neznatno se smanjila učestalost izvješća o slučajevima rodno uvjetovanog nasilja, no ti su incidenti i dalje rašireni i općeprihvaćeni u mnogim dijelovima društva. Pokrenuta su dva sudišta za „ubrzane” postupke za slučajeve rodno uvjetovanog nasilja (prva sudišta te vrste u južnoj Africi), a na nacionalnoj razini ulažu su naporci za podizanje razine svijesti o borbi protiv dječjih brakova. U pogledu dječjih brakova u 2016. donesena je nacionalna strategija za okončanje dječjih brakova za razdoblje 2016. – 2020.

EU je internog dogovorene prioritete i ciljeve podupirao i na političkoj razini i u okviru programa EU-za razvojnu suradnju. U kontekstu političkog dijaloga na temelju članka 8. naglasak je stavljen na pitanja poput prava žena, slobode izražavanja i smrtne kazne.

Na zajedničkom sastanku voditelja misija EU-a i predsjednika Lungua u listopadu razgovaralo se i o pitanjima u vezi s demokracijom i ljudskim pravima, primjerice o rodnim pitanjima i borbi protiv korupcije.

U pogledu smrtne kazne ciljani komunikacijski naporci uloženi su u razdoblju koje je prethodilo sudjelovanju Zambije u glasovanju o moratoriju na smrtnu kaznu na Općoj skupštini UN-a održanom u prosincu.

EU i države članice EU-a i dalje su ključni razvojni partneri za Zambiju. Područja kojima se pruža potpora i na koja se odnosio najveći broj projekata EU-a / država članica u 2016. bila su prava žena i djevojčica, borba protiv rodno uvjetovanog nasilja, gospodarska, socijalna i kulturna prava (pristup zdravstvu i obrazovanju), transparentno upravljanje i borba protiv korupcije.

EU je uoči općih izbora poslao misiju EU-a za promatranje izbora koja se sastojala od 124 promatrača, a među njima i četveročlano izaslanstvo Europskog parlamenta, koji su u razdoblju od 29. lipnja do 12. rujna posjetili 10 pokrajina u Zambiji. Misija EU-a za promatranje izbora ocijenila je da je cjelokupni izborni proces bio u skladu s međunarodnim i regionalnim obvezama za stvarne i transparentne izbore i zakone u Zambiji. Misija je utvrdila da je glasovanje proteklo mirno i da je općenito bilo dobro organizirano, no izvjestila je i o tome da je izbore narušilo postojanje sustavne pristranosti u državnim medijima, kao i o tome da su bila prisutna ograničenja izborne kampanje.

Europska unija od početka godine izdala je nekoliko izjava u kojima se poticalo na održavanje mirnih, transparentnih, vjerodostojnih i uključivih izbora. U razdoblju nakon izbora glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije izdala je izjavu o razvoju događaja nakon izbora i tom je prilikom komentirano zatvaranje dviju radijskih i jedne televizijske postaje.

U pogledu branitelja ljudskih prava EU je izravno podupirao branitelje ljudskih prava LGBTI osoba.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF), Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) i programa za nedržavne dionike i lokalne vlasti iz Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI).

Zambija je ratificirala glavne međunarodne instrumente koji se odnose na ljudska prava. U 2016. ponovno je istaknula svoju potporu Međunarodnom kaznenom sudu i nastavak svojeg članstva u njemu unatoč činjenici da je nekoliko afričkih zemalja u 2016. najavilo povlačenje iz MKS-a.

Proces univerzalnog periodičnog pregleda za Zambiju zakazan je za 2017.

Novi prioritet EU-a u Zambiji odnosi se na promicanje gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, s posebnim naglaskom na pravu djece na kvalitetnu zdravstvenu skrb i obrazovanje. Iako je EU u tom području već aktivno angažiran sa strane razvojne suradnje, posebno putem svojeg angažmana u pogledu zdravstvenih i obrazovnih programa te programa socijalne zaštite, na taj novi prioritet veći naglasak stavljat će se i u okviru političkog angažmana EU-a.

Republika Zimbabve

Opće stanje ljudskih prava u Zimbabveu znatno se pogoršalo u 2016., posebno u pogledu prosvjeda posredstvom društvenih medija i za članove oporbenih stranaka. Policija je često rastjeravala političke skupove, čak i one koji su imali sudske odobrenje. Prosvjednici su zastrašivani, među ostalim i nasilnim putem, a na stotine prosvjednika završilo je u zatvoru bez zakonitog postupanja (iako su na kraju pušteni na slobodu uz jamčevinu). Zabilježeno je više od deset dobro dokumentiranih slučajeva ciljane otmice i mučenja predvodnika društvenih pokreta i članova njihovih obitelji.

Tijekom 2016. prioriteti EU-a bili su usmjereni na institucije i organizacije civilnog društva uključene u provedbu novog ustava, osobito nove deklaracije o pravima, ali i na društveno-gospodarska i kulturna prava. Dodatna pažnja posvećena je i jačanju vladavine prava, promicanju i zaštiti branitelja ljudskih prava, pravima žena i djece te pravima manjina.

Druga pitanja u vezi s ljudskim pravima odnosila su se na politizaciju pomoći u hrani, posebno u dijelovima zemlje gdje je vlada odgovorna za distribuciju pomoći u hrani. U pogledu demokracije i dobrog upravljanja valja spomenuti da bi predloženom izmjenom ustava predsjednik Mugabe dobio izvršne ovlasti za imenovanje predsjednika, zamjenika predsjednika i suca voditelja Vrhovnog suda, s tim da je riječ je o odredbi koja je svjesno ukinuta novim ustavom donesenim u 2013. Skupine civilnog društva žestoko su kritizirale taj korak.

Pozitivno je da je Zimbabve obećao da će u Općoj skupštini UN-a ostati suzdržan pri glasovanju o moratoriju na smrtnu kaznu, a izrazio je i spremnost da se osobama koje trenutačno čekaju na izvršenje smrtne kazne kazna promijeni u doživotni zatvor. Nadalje, zimbabweansko povjerenstvo za ljudska prava uspijeva imati sve aktivniju ulogu pa je objavljivalo izvješća u kojima se osuđuje pretjerana upotreba sile tijekom prosvjeda za vrijeme ljetnih mjeseci, kao i politizacija pomoći u hrani.

EU je sa Zimbabveom nastavio voditi rasprave o ljudskim pravima i demokraciji u različitim formatima. Politički dijalog na temelju članka 8. održan je 25. studenoga na razini stalnih tajnika / veleposlaničkoj razini, a tim su dijalogom obuhvaćena sva ključna pitanja koja se odnose na stanje ljudskih prava i demokraciju u toj zemlji.

EU je opetovano izražavao zabrinutost i to putem lokalnih izjava, govora, radionica, a s pomoću službenih i neslužbenih aktivnosti Zimbabve je poticao da osigura puno poštovanje ljudskih prava. Delegacija EU-a izdala je pet lokalnih izjava kojima se izražava zabrinutost zbog otmice nestalog aktivista Itaija Dzamare, kao i u pogledu lokalnog upravljanja, nasilja, prava na mirne prosvjede te otmica i zlostavljanja društvenih aktivista.

Europski parlament 15. rujna usvojio je rezoluciju kojom se osuđuju kršenja ljudskih prava, a EU se poziva da „pažljivo razmotri prikladnost ponovnog uvođenja nekih restriktivnih mjera”.⁷⁰

Voditelji misija EU-a 5. prosinca održali su strukturirani dijalog s civilnim društvom, a teme su bile pitanja ustavnog poretku, univerzalni periodični pregled za Zimbabve održan 2. studenoga, kao i prostor za djelovanje civilnog društva.

VI. ARAPSKI POLUOTOK

Kraljevina Bahrein

Pet godina nakon izbijanja nemira u Kraljevini Bahreinu EU i dalje pomno prati lokalni razvoj događaja i putem različitih kanala prema potrebi izražava zabrinutost zbog stanja ljudskih prava u zemlji.

⁷⁰ Rezolucija Europskog parlamenta od 15. rujna 2016. o Zimbabveu (2016/2882(RSP)).

EU je sustavno pozivao sve strane da konstruktivno sudjeluju u procesu istinskog nacionalnog pomirenja i dijaloga, bez preduvjeta i na miran način. EU je pomno pratio neke od inicijativa bahreinske vlade, posebno potpunu provedbu preporuka Bahreinskog neovisnog istražnog povjerenstva, ali i rad institucija koje se bave pitanjima u vezi s ljudskim pravima, primjerice rad policijskog ombudsmana u okviru Ministarstva unutarnjih poslova, Nacionalne ustanove za ljudska prava i Povjerenstva za prava zatvorenika i pritvorenika. Međutim, još nisu ostvareni uvjeti potrebni za stvarno i trajno pomirenje te je EU sve građane Bahreina opetovano pozivao da nove institucije iskoriste kako bi se osiguralo da njihov rad dovede do konkretnih poboljšanja stanja ljudskih prava u Bahreinu, među ostalim i na temelju preporuka koje su u svojim izvješćima predstavili Nacionalna ustanova za ljudska prava i ombudsman, i to s ciljem postizanja dugotrajne i održive stabilnosti i blagostanja za sve bahreinske građane.

EU je s bahreinskim vlastima sustavno radio na pitanjima ljudskih prava u tom Kraljevstvu, a istodobno ih savjetovao da se ne poduzimaju mјere koje bi mogle ugroziti stabilnost zemlje. ESVD je proveo nekoliko formalnih i neformalnih inicijativa vanjske komunikacije usmjerenih na bahreinske vlasti, i to zbog pojačane represije slobode izražavanja, pojedinačnih problematičnih slučajeva koji su se odnosili na istaknute političke aktiviste i aktiviste za ljudska prava, pritvaranja čelnika s glavne oporbene političke scene i njegina ukidanja, zabrane putovanja za aktiviste za ljudska prava, velikog broja slučajeva oduzimanja državljanstva, kao i smrtne kazne u slučajevima u kojima su postojale pritužbe na navodna mučenja i zlostavljanja.

Uz niz izjava za javnost⁷¹ visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije i ESVD održavali su redovite izravne kontakte s političkim akterima i aktivistima iz Bahreina. Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava u Ženevi se sastao se s bahreinskim ministrom vanjskih poslova i njegovim pomoćnikom. Prvi sastanak neformalne radne skupine EU-a i Bahreina o ljudskim pravima održan je 4. travnja u Manami.

⁷¹ Izjave glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 5. srpnja 2016. o nedavnim događajima u Bahreinu te od 5. srpnja 2016. o izricanju presude protiv Alija Salmana.

EU je sve političke pokrete nastavio poticati na sudjelovanje u nacionalnom dijalogu s ciljem provođenja reformi i postizanja nacionalnog pomirenja kao jedinog održivog puta naprijed te je vlasti pozivao da pruže ruku oporbi i razmisle o mjerama za izgradnju povjerenja, među ostalim o puštanju na slobodu nenasilnih aktivista. EU je snažno osudio upotrebu nasilja u bilo kojem obliku i od bilo koje strane za postizanje političkih ciljeva.

EU je 14. rujna u Ženevi u okviru „točke 2.” dnevnog reda dao izjavu EU-a o kojoj su se usuglasile sve države članice EU-a i u kojoj je EU ponovno izrazio zabrinutost u vezi sa stanjem ljudskih prava u Bahreinu.

Europski parlament 4. veljače usvojio je hitnu rezoluciju o slučaju Muhameda Ramadana, državljanina Bahreina osuđenog na smrt.⁷² U svojoj rezoluciji Parlament je izrazio zabrinutost i razočaranje zbog toga što je Bahrein ponovno primijenio izricanje smrтne kazne, osudio je navodne slučajeve mučenja zatvorenika od strane sigurnosnih snaga te je izrazio zabrinutost zbog toga što se zakoni o borbi protiv terorizma primjenjuju za kažnjavanje političkih mišljenja i uvjerenja i što se njima građani sprečavaju da se bave političkim aktivnostima.

Europski parlament 7. srpnja usvojio je hitnu rezoluciju o Bahreinu u kojoj je izrazio zabrinutost zbog pojačane kampanje represije i progona branitelja ljudskih prava i članova političke oporbe, kao i zbog nametanja zabrane putovanja i oduzimanja državljanstva, slučajeva Nabila Radžaba, Zainaba al-Kavadža, Muhameda Ramadana, Alija Muse i Šeika Alija Salmana, ali i zbog obustave rada al-Vefaka.⁷³

Zastupnici Europskog parlamenta posjetili su Kraljevinu Bahrein u razdoblju od 17. do 19. prosinca.

Država Kuvajt

Glavna pitanja o kojima je EU razgovarao s kuvajtskim vlastima bila su položaj biduna (stanovnika bez državljanstva), smrtna kazna, sloboda izražavanja te stanje stranih radnika i radnika u kućanstvu.

⁷² Rezolucija Europskog parlamenta od 4. veljače 2016. o Bahreinu: slučaj Muhameda Ramadana (2016/2557(RSP)).

⁷³ Rezolucija Europskog parlamenta od 7. srpnja 2016. o Bahreinu (2016/2808(RSP)).

EU je pratio provedbu nedavno donesenih zakona kojima se uređuju radnička prava radnika u kućanstvu. U skladu s tim zakonima prava i obveze radnika u kućanstvu sada su jasno definirani pa je time smanjen prostor za moguću zlouporabu. Novim se zakonima uvode određene pozitivne promjene te će EU nastaviti pratiti njihovu provedbu i mehanizme izvršavanja.

U kontaktima s kuvajtskim vlastima EU je izrazio zabrinutost zbog uhićenja niza aktivista za ljudska prava koji su nenasilno ostvarivali svoja prava na slobodu izražavanja, udruživanja i okupljanja.

Nakon što je u okviru Vijeća UN-a za ljudska prava proveden univerzalni periodični pregled, EU je kuvajtske vlasti poticao da provedu preporuke proizišle iz tog pregleda te će nastaviti pratiti taj proces.

EU je svjestan problema osoba bez državljanstva u Kuvajtu, s obzirom na to da zasad nisu pronađena promišljena rješenja za taj problem.

EU se bavio pitanjem prava radnika migranata, osobito pitanjem njihova prava na obrazovanje u javnim školama.

Sultanat Oman

EU je i dalje bio zabrinut zbog nekoliko sudskih predmeta pokrenutih protiv osoba koje su prosvјedovale putem društvenih medija ili na njima izrazili svoje mišljenje, ali je također primijetio da je u većini tih slučajeva donesena odluka o oprostu. Drugo je pitanje koje izaziva zabrinutost EU-a diskriminacija usmjerena na radnike strance, i to u primjeni zakonâ o radu i u praksi, ali i u pogledu njihova općeg statusa i situacije. EU je u kontaktima s omanskim vlastima ukazivao na situaciju stranih radnika i trgovanje ljudima.

EU je nastavio pružati potporu posebnom izvjestitelju UN-a za prava na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja Maini Kiaiju, koji je na 29. sjednici Vijeća UN-a za ljudska prava 17. lipnja predstavio svoje izvješće o posjetu Omanu u rujnu 2014. i izjavio da je pravo Omanaca na mirno okupljanje „gotovo nepostojeće u praksi”.

EU je omanskim vlastima, kada je to bilo moguće, ukazivao na slučajeve branitelja ljudskih prava Ismaeela al-Meqbalija, Helala al-Alawija, Saeeda Jadada, internetskih aktivista Hassana al-Bashama i Abdullaха Habiba, spisatelja Hammooda al-Shukailyja i novinara Yousefa al-Haja i Ibrahima al-Maamarija.

Država Katar

EU i njegove države članice posebno su se usredotočili na slobodu izražavanja i razvoj nezavisnih medija, napore u jačanju civilnog društva putem liberalnijeg zakonodavstva o slobodi udruživanja i inicijativama civilnog društva, pružanje potpore braniteljima ljudskih prava, prava žena te poboljšanje radnih i životnih uvjeta radnika migranata.

Uvjeti radnika migranata u Kataru i dalje privlače globalnu pozornost, i to s obzirom na izvještaje o neisplaćenim plaćama, nedostacima u području zdravlja i sigurnosti, neadekvatnom smještaju i beskrupuloznim agentima za zapošljavanje u zemljama porijekla radnika, a sve to u kontekstu priprema za Svjetsko nogometno prvenstvo FIFA-e 2022.

EU je pozdravio zakonodavstvo koje je doneseno u listopadu 2015. i na snagu stupilo u prosincu 2016. kao važan korak prema zamjenjivanju sustava „kafala” (sponsorskog sustava) sustavom u potpunosti utemeljenom na ugovorima. EU će i dalje pratiti provedbu tog zakonodavstva.

Kataru također prijeti prijava na temelju članka 26. Ustava Međunarodne organizacije rada (ILO) zbog kršenja Konvencije br. 81 ILO-a o inspekciji rada i Konvencije br. 29 ILO-a o prisilnom radu, koja je protiv Katara podnesena u okviru ILO-a. U ožujku je došlo do trostranog posjeta ILO-a, a u okviru zasjedanja Upravnog odbora ILO-a u ožujku i tijekom Međunarodne konferencije rada u lipnju Katar je ponovno istaknuo svoju otvorenost za suradnju s međunarodnim tijelima. EU je pozdravio pozitivne pomake i Katar poticao da preostala pitanja riješi na konstruktivan način.

Kraljevina Saudijska Arabija

Opće stanje ljudskih prava u 2016. i dalje je povod za brojne bojazni, iako se može uočiti određeni napredak u nekoliko područja. Primjena smrtne kazne razlog je za ozbiljnu zabrinutost: ove godine pogubljene su 154 osobe, što je četvrti najveći broj pogubljenja na svijetu. Sustavom skrbništva ograničava se neovisnost žena. Opseg prostora za slobodu izražavanja (što uključuje i slobodu izražavanja na internetu) smanjivao se tijekom 2016. Postignut je određeni napredak u pogledu žena i sporta, a ženama je omogućen pristup povećanom broju zanimanja na tržištu rada. Neki pozitivni koraci poduzeti su u odnosu na uvjete radnika migranata, ali trebalo bi ukinuti sustav „kafala“ (sponsorski sustav) koji prevladava u regiji, pa tako i u Kraljevini Saudijskoj Arabiji.

EU je sa saudijskim vlastima sustavno vodio dijalog o ljudskim pravima i poticao reformske mjere koje su u tijeku, kao i ukidanje i prestanak primjene smrtne kazne. Područja na koja je stavljen naglasak obuhvaćala su prava žena, posebice ekonomskog osnaživanja žena i njihove javne zastupljenosti, prava djece, prava na slobodu izražavanja i okupljanja, vjersku toleranciju i nediskriminaciju, kao i prava migranata.

Opseg primjene Zakona o borbi protiv terorizma i Zakona o borbi protiv kiberkriminala iz 2014. vrlo je širok pa je tijekom 2016. došlo do dodatnog smanjivanja prostora za slobodu izražavanja i okupljanja jer su braniteljima ljudskih prava izricane teške kazne.

Zakon o udrušama i zakladama, koji je donesen u prosincu 2015., a na snagu stupio u ožujku 2016., općenito gledajući nije pokazao da se njime u dovoljnoj mjeri jamči da će doći do registracije udruža. Izmjene radnog zakonodavstva čiji je cilj poboljšati situaciju radnika migranata još nisu u potpunosti provedene, a radnici u kućanstvu isključeni su iz područja primjene tog izmijenjenog zakona. Žene su i dalje ograničene sustavom skrbništva.

U pogledu pozitivnih pomaka valja spomenuti da su žene gospodarski osnažene olakšanim pristupom tržištu rada, s obzirom na to da je ženama otvoreno više zanimanja koja su prethodno bila rezervirana samo za muškarce. Pozitivan korak je i to da je 1. kolovoza Opća uprava za sport uspostavila novi odjel za žene i postavila princezu Reemu bint Bandar al-Saud na čelo tog odjela. Žene od svibnja 2016. imaju mogućnost dobiti primjerak svojeg vjenčanog lista, čime se osiguravaju njihova nasljedna prava.

Provedbom izmijenjenog radnog zakonodavstva omogućuje se da se isplata plaća radnicima migrantima vrši izravnim bankovnim prijenosom, utvrđuje se najveći broj radnih sati i reguliraju se pravno propisani dopusti (bolovanje, rodiljni dopust itd.).

U travnju 2016. Odboru za promicanje vrlina i suzbijanje poroka kraljevskim dekretom smanjene su ovlasti za držanje osoba u pritvoru, čime se otvara put za višu razinu slobode.

EU je sa saudijskim vlastima sustavno radio na pitanjima ljudskih prava u Kraljevini te istodobno poticao na reformske mjere. Područja koja su izazivala najveću zabrinutost obuhvaćaju sustav muškog skrbništva i prava žena, smrtnu kaznu, reformu pravosuđa, slobodu izražavanja, vjersku toleranciju, diskriminaciju i prava stranih radnika.

Osim niza izjava za javnost, a u tom pogledu posebno treba istaknuti izjavu povodom masovnog pogubljenja 47 zatvorenika do kojeg je došlo 2. siječnja⁷⁴, ESVD je proveo više formalnih i neformalnih inicijativa vanjske komunikacije usmjerenih na saudijske vlasti u pogledu nekoliko sudskeih predmeta u vezi s ljudskim pravima, uz blisku koordinaciju s državama članicama EU-a i partnerima istomišljenicima.

EU je održavao redovite kontakte s organizacijama civilnog društva i braniteljima ljudskih prava te je u kontaktu s relevantnim vlastima u nekoliko navrata ukazao na slučajevе koji izazivaju zabrinutost. Od 2013. delegaciji EU-a dopušteno je da diplomati prisustvuju javnim suđenjima. Zajedno s veleposlanstvima država članica EU-a od tada je prisustvovala u nekoliko sudskeih rasprava, pa tako i tijekom 2016.

⁷⁴ Izjava visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije Federice Mogherini od 2. siječnja 2016. o pogubljenjima u Saudijskoj Arabiji

http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2016/160102_01_en.htm

EU je putem delegacije Europske unije u Rijadu saudijskim vlastima predstavljao prioritete i inicijative EU-a uoči svakog sastanka Vijeća za ljudska prava i Trećeg odbora Opće skupštine UN-a.

EU je također izrazio zabrinutost zbog mladih osuđenih na smrt, iako su bili maloljetni u trenutku uhićenja, čime se krši Konvencija o pravima djeteta, koju je Saudijska Arabija potpisala.

EU je pozdravio uvođenje promjena u radno pravo kojima se poboljšava stanje radnika migranata, kao i provedbu tog izmijenjenog zakonodavstva tijekom 2016., a potaknuo je i na daljnje promjene koje bi dovele do potpunog ukidanja sustava „kafala” (sponsorski sustav).

Europski parlament 19. siječnja održao je raspravu o pogoršanju odnosa Saudijske Arabije i Irana, a visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije u svojem odgovoru istaknula je napore koje EU ulaže u pogledu tog pitanja.

Zastupnici Europskog parlamenta iz Odbora za vanjske poslove (AFET) posjetili su Kraljevinu Saudijsku Arabiju, Katar i Ujedinjene Arapske Emirate u razdoblju od 7. do 12. veljače, a zastupnica Europskog parlamenta Rachida Dati bila je u posjetu Kraljevini Saudijskoj Arabiji od 1. do 3. listopada. Europski parlament posjetio je Kraljevinu Saudijsku Arabiju i od 19. do 21. prosinca u okviru međuparlamentarnog sastanka između Europskog parlamenta i vijeća Šure.

EU dijeli zabrinutost nekih stručnjaka UN-a za ljudska prava u pogledu preopširnih protuterističkih mjera koje bi mogle biti zloupotrijebljene protiv branitelja ljudskih prava i političkih aktivista na internetu, iako nisu povezani s terorizmom.

Ujedinjeni Arapski Emirati

EU je nastavio aktivno pratiti stanje ljudskih prava u Ujedinjenim Arapskim Emiratima u bliskoj suradnji s veleposlanstvima država članica EU-a.

Šesti sastanak neformalne radne skupine EU-a i Ujedinjenih Arapskih Emirata za ljudska prava uspješno je održan 25. i 26. svibnja 2016. u Abu Dhabiju, a na njemu su sudjelovali sudionici iz ESVD-a, Ministarstva vanjskih poslova Ujedinjenih Arapskih Emirata, kao i resornih ministarstava Ujedinjenih Arapskih Emirata (ministarstava pravosuđa, unutarnjih poslova, tolerancije i mlađih). Na sastancima je vladalo općenito pozitivno ozračje, a raspravljaljalo se o svim pitanjima koja izazivaju zabrinutost EU-a, među ostalim o slobodi izražavanja, pravima djece, osnaživanju žena i mlađih, radnim pravima, pristupu pravosuđu i uvjetima u pritvoru.

Ujedinjeni Arapski Emirati u suradnji sa zemljama porijekla pokazali su predanost u nastojanjima da se ograniče zlouporabe u vezi sa zapošljavanjem radnika migranata. Ključno je zajamčiti pravo radnika na odabir poslodavca. Ministar rada Ujedinjenih Arapskih Emirata 29. rujna 2015. najavio je novi ukaz kojim se uređuju radni odnosi i koji je na snagu stupio 1. siječnja 2016. Ti propisi nedvojbeno predstavljaju znatan napredak u zaštiti radnika migranata u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Točnije, njima se osobito nastoji spriječiti zamjena izvorne ponude za posao različitim konačnim ugovorom o radu koji je manje povoljan za radnika te omogućiti radnicima migrantima da promijene poslodavca u Ujedinjenim Arapskim Emiratima bez obveze povratka u svoju zemlju porijekla.

Djelovanje EU-a usmjereni je na daljnje korake u pogledu provedbe različitih zakona i instrumenata u toj zemlji radi poboljšanja stanja ljudskih prava. Delegacija EU-a i dalje izdaje demarševe u vezi s ljudskim pravima usmjerene na Ministarstvo vanjskih poslova i međunarodne suradnje Ujedinjenih Arapskih Emirata. Glavne rasprave o pitanjima ljudskih prava vode se na sastancima radne skupine EU-a i Ujedinjenih Arapskih Emirata za ljudska prava.

Vlasti Ujedinjenih Arapskih Emirata i dalje nameću stroga ograničenja na slobodu izražavanja i udruživanja, osobito u slučajevima kritiziranja vlade Ujedinjenih Arapskih Emirata i pozivanja na demokratske reforme. Tijekom godine u nekoliko je navrata upotrijebljen Zakon Ujedinjenih Arapskih Emirata o kiberkriminalitetu iz 2012. u kojem se navodi da „svaki oblik zlouporabe računala / pametnog uređaja ili elektroničke mreže / sustava može dovesti čak do doživotne zatvorske kazne i/ili novčane kazne u iznosu koji se kreće od 50 000 AED do 3 milijuna AED”.

Unatoč činjenici da je u Ujedinjenim Arapskim Emiratima uspješno ojačana javna **uloga žena** (žene se nalaze na visokim položajima u vlasti, Saveznom narodnom vijeću, ministarstvima i privatnom sektoru, propisano je da u sastavu upravnih odbora obavezno trebaju biti i žene, uspostavljeno je Vijeće za rodnu ravnotežu itd.), potreban je daljnji napredak kako bi se poboljšala uloga žena u okviru obitelji i pristup žena pravosuđu (u slučajevima obiteljskog nasilja, skrbništva, razvoda itd.). Vladino tumačenje šerijatskog prava primjenjuje se u slučajevima koji se odnose na osobni status i na obiteljsko pravo. Prema tom pravu muslimankama je zabranjeno udati se za nemuslimana. Diskriminacija djece rođene u miješanim odnosima i dalje je ključno pitanje, a posebno s obzirom na to da je broj takvih brakova u porastu.

Tijekom godine ukazivalo se na slučajeve prisilnih nestanaka, uključujući slučaj emiratskog ekonomista i akademika dr. Nassera bin Ghaitha. Prvo saslušanje održano je 4. travnja 2016., ali je bilo zatvoreno za javnost.

Republika Jemen

Godina 2016. bila je obilježena stalnim ratom, općom nesigurnosti i zločinima u vezi s ratom. Civilno stanovništvo, institucije i infrastruktura trpjeli su teška stradanja jer su se našli na meti (namjerno ciljanih) napada zaraćenih strana. Vlada u egzilu ima vrlo ograničenu kontrolu nad zemljom.

Prioritet EU-a poboljšanje je opće situacije u Jemenu, s naglaskom na političkom procesu, humanitarnom odgovoru, načinima nastavka suradnje, oporavku nakon sukoba i obnovi dijaloga, s osobitom usmjerenošću na pitanja ljudskih prava.

Pitanja ljudskih prava koja proizlaze iz ratnog stanja, što uključuje kršenja međunarodnoga humanitarnog prava, djecu vojниke u oružanim sukobima i situaciju interna raseljenih osoba, bit će visoko na dnevnom redu, uz „tipična” rodna pitanja.

Posebnu pozornost i djelovanje iziskuje sve veća uloga ekstremističkih i terorističkih organizacija poput Al Qaide na Arapskom poluotoku (AQAP) i ISIL-a/Daiša u popunjavanju sigurnosnih praznina, a time i ugrožavanju demokracije.

Regrutiranje djece u vojne svrhe i njihovo sudjelovanje u sukobima izaziva sve veću zabrinutost s obzirom na to da sukob ne jenjava. Moraju se poduzeti mjere za sprečavanje takvog regrutiranja i njegove upotrebe.

Politički proces u Jemenu usredotočen je na napore UN-a da se uspostavi održiv prekid neprijateljstava, a da sukobljene strane zatim započnu mirovne pregovore. EU u sklopu programa ERMES taj proces podržava u okviru aktivnosti za smanjenje napetosti.

EU se i dalje zalaže za neometan protok komercijalnih proizvoda i humanitarne pomoći Jemenu jer je riječ o zemlji koja gotovo u potpunosti ovisi o uvozu i u kojoj je zbog ograničenog pristupa stanovništvo ostalo uskraćeno za osnovne potrepštine, a pothranjenost je na kritično visokim razinama. U tu svrhu EU je i politički i finansijski podupirao mehanizam UN-a za provjeru i inspekcije (UNVIM) u pogledu dostave komercijalnih proizvoda u Jemen.

EU je također pružao potporu humanitarnim partnerima u Jemenu, a ta principijelna, strateška i višeektorska humanitarna potpora bila je usmjerenata na civilno stanovništvo koje je najviše pogodjeno sukobima i krizom u pogledu opskrbe hranom. EU je prednost davao isporuci životno važne pomoći u područjima zdravlja, prehrane, sigurnosti opskrbe hranom, zaštite, skloništa i neprehrabnenih proizvoda te vode i sanitarnih usluga.

EU je izražavao zabrinutost zbog kršenja i povreda međunarodnog prava o ljudskim pravima i kršenja međunarodnoga humanitarnog prava, a posebno zbog napada na civile. To se činilo izjavama, kao i u formalnim i neformalnim kontaktima sa sukobljenim stranama.

EU trima instrumentima aktivno pruža potporu ljudskim pravima u Jemenu i jemenskom civilnom društvu: Europskim instrumentom za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), Instrumentom za doprinos stabilnosti i miru (IcSP) i programom za organizacije civilnog društva i lokalna tijela (CSO-LA).

Tijekom 2016. dovršeno je deset projekata ukupne vrijednosti ugovorenih iznosa od 4 481 784 EUR, a za njih je uplaćeno ukupno 2 177 074 EUR. Među tim projektima bio je projekt koji je proveo jemenski centar za istraživanje javnog mnijenja, financiran u okviru IcSP-a, koji je bilo usmjeren na civilnu izgradnju mira, sprečavanje sukoba i njihovo rješavanje, zatim projekt u pogledu djece vojnika (za sprečavanje te pojave i demobilizaciju) koji je provelo Dansko vijeće za izbjeglice, kao i projekti usmjereni na ljudska prava, civilnu izgradnju mira, demokratsko sudjelovanje i pomoć za nacionalne nevladine udruge.

U 2016. deset projekata bilo je aktivno ili pokrenuto tijekom godine. Oni su iznosili ukupno 6 637 855 EUR, od čega je 3 334 089 EUR bilo isplaćeno tijekom te godine. Najopsežniji od tih projekata potpora je UNVIM-u koja se pruža u okviru IcSP-a i ukupno iznosi 2 milijuna EUR, s dodatnim doprinosima država članica. Projekti financirani u okviru EIDHR-a usmjereni su na prava djece, mladih i nacionalni dijalog te ukidanje smrtnе kazne, a provele su ih organizacije kao što su *Saferworld*, danski Crveni križ i UNICEF.

Rezolucijom Vijeća UN-a za ljudska prava 30/18 o stanju ljudskih prava u Jemenu predviđa se pružanje dodatne tehničke pomoći jemenskom nacionalnom istražnom povjerenstvu.

Republika Irak

Opća situacija u zemlji u 2016. i dalje je ostala obilježena kritičnim stanjem ljudskih prava, kao i izazovima koji proizlaze iz rata protiv ISIL-a/Daiša i humanitarne krize. Položaj etničkih i vjerskih manjina bio je u kritičnom stanju.

Politika EU-a u pogledu ljudskih prava u Iraku usmjerena je na zaštitu civila tijekom sukoba i nakon njegova okončanja, zaštitu etničkih i vjerskih manjina, nacionalno i društveno pomirenje, neovisnost iračkog povjerenstva za ljudska prava i rodno uvjetovano nasilje. EU opetovano upućuje pozive Iraku da potpiše Rimski statut i pristupi Međunarodnom kaznenom sudu, kao i pozive za pristupanje Dopunskom protokolu II. uz ženevske konvencije i njegovu provedbu, čime bi se ojačala potpuna primjena međunarodnoga humanitarnog prava od strane iračkih vlasti i s njima povezanih snaga. EU je tijekom cijele godine nastavio pružati potporu predsjedniku vlade al-Abadiju u provedbi programa reformi s ciljem rješavanja problema raširene korupcije i manjkavog pružanja javnih usluga. Pozvao je vladu da se obrati svim dijelovima iračkog društva te da postigne napredak u pogledu nacionalnog pomirenja.

Prisutni su raznovrsni problemi u vezi s ljudskim pravima, posebice u pogledu prisilnih nestanaka, sprečavanja povratka interno raseljenih osoba ili prisilnog vraćanja tih osoba, kao i uništavanja njihove imovine, prisilnih iseljavanja, među ostalim i na osnovi vjeroispovijesti, uskraćivanja slobode kretanja i prisilnog zadržavanja obitelji koje su navodno povezane s ISIL-om/Daišom. Nadalje, česte su pojave izostanka zakonitog postupanja i nedovoljnih standarda poštenog suđenja, kao i seksualnog nasilja povezanog sa sukobima i novačenja djece vojnika. Kršenja do kojih dolazi tijekom sigurnosnih pregleda interno raseljenih muškaraca, među kojima i maloljetnika, osobito su kritično pitanje. Mučenje je i dalje rašireno u policijskim centrima za pritvor, sobama za ispitivanje i zatvorima. Dolazilo je do uznemiravanja i likvidiranja novinara, osobito u područjima pod kontrolom ISIL-a/Daiša. Česte su optužbe za korupciju i prevladava nekažnjavanje. Nedovoljna transparentnost vlade i nedostatan pristup otežavali su procjenu razmjera mnogih problema u području ljudskih prava o kojima se izvještavalo.

Iračka vlada radila je na zaštiti civila u sklopu vojne kampanje za ponovno osvajanje područja u rukama ISIL-a/Daiša, osobito u istočnom Mosulu. Tijekom prve faze te kampanje ograničilo se topničke napade te su uloženi ogromni naporci kako bi civilno stanovništvo bilo na sigurnom u svojim domovima. Zahvaljujući poštovanju humanitarnog koncepta za operaciju u Mosulu, i za razliku od prethodnih vojnih akcija, velika većina civilnog stanovništva, odnosno njih 550 000, bila je u mogućnosti ostati na sigurnom u svojim domovima (što nije bio slučaj kasnije u kampanji u zapadnom Mosulu). Donošenje Zakona o amnestiji i zakona o zabrani stranke Baath u rujnu 2016., kao i Zakona o narodnim mobilizacijskim snagama u prosincu 2016. može se smatrati korakom u pravom smjeru.

Ministri vanjskih poslova u zaključcima Vijeća u svibnju 2016.⁷⁵ oštro su osudili kontinuirane, teške, sustavne i raširene povrede i kršenja ljudskih prava koja provodi ISIL/Daiš te pozvali na to da počinitelji odgovaraju za svoja zlodjela. Naglasili su također da strane u sukobu trebaju poštovati međunarodno pravo, među ostalim i humanitarno pravo i pravo o ljudskim pravima, tijekom i, prema potrebi, nakon vođenja neprijateljstava, da postupci u sklopu sigurnosnih provjera moraju biti usklađeni s nacionalnim i međunarodnim pravom, a kampovi moraju zadržati humanitarnu i civilnu prirodu. EU je također ustrajao na tome da se povratak interno raseljenih osoba mora omogućiti na siguran, informiran, dobrovoljan i nediskriminirajući način u skladu s međunarodnim standardima zaštite.

⁷⁵ Zaključci Vijeća o regionalnoj strategiji EU-a za Siriju i Irak, kao i za prijetnju koju predstavlja Daiš, 9105/16, od 23. svibnja 2016., te zaključci Vijeća o Siriji od 17. listopada 2016.

Europski parlament 27. listopada 2016. donio je Rezoluciju o stanju u sjevernom Iraku / Mosulu.⁷⁶ Europski parlament također je održao hitnu raspravu o masovnim grobnicama u Iraku i osudio zločine koje je počinio ISIL/Daiš. Nagrada Saharov u 2016. dodijeljena je dvjema jezidskim ženama koje su preživjele kao ropkinje ISIL-a/Daiša. Nekoliko zastupnika Europskog parlamenta posjetilo je sjeverni Irak.

Odbor za suradnju u okviru Sporazuma o partnerstvu i suradnji između EU-a i Iraka (SPS) sastao se u Bagdadu 16. ožujka 2016. U raspravama o ljudskim pravima / demokraciji pokrenute su teme masovnih grobnica, ratnih zločina i seksualnog nasilja.

Delegacija EU-a bavi se organiziranjem mjesečnih sastanaka radne skupine EU-a za ljudska prava, koji se održavaju u Bagdadu i Erbilu, te predsjedanjem tim sastancima. Godišnji sastanak delegacije EU-a s braniteljima ljudskih prava održan je u ožujku 2016. Delegacija EU-a također je sudjelovala u različitim kulturnim manifestacijama.

EU se nije ustručavao izražavati zabrinutost putem izjava i zajedničkih komunikacijskih aktivnosti. Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije redovito je davala izjave za javnost o napadima ISIL-a/Daiša na civile. Delegacija EU-a objavila je nekoliko izjava, primjerice izjave o slobodi medija, političkoj krizi i donošenju Zakona o amnestiji. Delegacija EU-a u Bagdadu izdala je demarševe u vezi s pitanjima smrtnе kazne i sigurnosti novinara.

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI), uzajamnog fonda EU-a uspostavljenog kao odgovor na sirijsku krizu („fond Madad”), Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru, Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), programa za organizacije civilnog društva i lokalna tijela (CSO-LA) i europskih sredstava za potporu u posredovanju (ERMES).

⁷⁶ Rezolucija Europskog parlamenta od 27. listopada 2016. o stanju u sjevernom Iraku/Mosulu (2016/2956(RSP)).

Projekti u području ljudskih prava bili su usmjereni na:

- (a) pomirenje: poticanje dijaloga, smanjenje sukoba između interno raseljenih osoba i zajednica domaćina, probleme s nestalim osobama i sektaškim nasiljem, zaštitu kulturne baštine i raznolikosti
- (b) obrazovanje: izgradnju kapaciteta u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovnom sustavu
- (c) lokalno upravljanje: decentralizaciju
- (d) sigurnost: kazneno-pravosudni sustav i vladavinu prava, izradu zakonodavstva za borbu protiv terorizma koje je usklađeno s ljudskim pravima.

EU je u 2016. humanitarnim partnerima u Iraku pružio potporu koja je iznosila preko 159 milijuna EUR, a ta je principijelna, strateška i višeektorska humanitarna potpora bila usmjerena na sve stanovnike koji su najviše pogodjeni sukobima, i to isključivo na temelju potreba. EU je svoju potporu usmjeravao na zaštitu civila tijekom i nakon vođenja neprijateljstava, stavlјajući na to poseban naglasak i provodeći stalno humanitarno zagovaranje u tom pogledu, pri čemu je sve strane pozivao na poštovanje međunarodnoga humanitarnog prava i međunarodnog prava o ljudskim pravima. U tom kontekstu europski povjerenik za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu Christos Stylianides dao je izjave za javnost te je u svojstvu suorganizatora pripremio događanje na visokoj razini o Iraku koje se održalo na marginama Opće skupštine UN-a, s naglaskom na konkretnim mjerama s ciljem zaštite civila u svim vojnim operacijama u Iraku, a posebno onima u Mosulu. U zajedničkim porukama Radne skupine za humanitarnu pomoć i pomoć u hrani (COHAFA), o kojima se COHAFA usuglasila u listopadu (13388/16), također je ukazano na humanitarnu krizu u Iraku, a naglasak je stavljen na zaštitu civila i poštovanje međunarodnoga humanitarnog prava. Dosljedne poruke upućivane su u okviru nekoliko misija na visokoj razini u tu zemlju, u što se ubraja posjet povjerenika Stylianidesa u srpnju 2016.

Irak je stranka niza međunarodnih konvencija o ljudskim pravima, no mnoge od njih još nisu ratificirane. Irak još nije pristupio sljedećim temeljnim ugovorima: Konvenciji iz 1951. o statusu izbjeglica i Konvenciji o nezastarijevanju ratnih zločina. Osim toga, Irak još nije potpisao ni fakultativne protokole uz Konvenciju protiv mučenja i Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, i to u pogledu postupaka podnošenja pritužaba, a nije pristupio ni Statutu Međunarodnog kaznenog suda.

VII. AZIJA

Islamska Republika Afganistan

Stanje ljudskih prava u Afganistanu u 2016. i dalje je bilo nestabilno, osobito u pogledu prava žena i djece, kao i branitelja ljudskih prava i medija. Međutim, poduzeti su pozitivni koraci u nekoliko područja, a vlasti su izrazile predanost ostvarivanju napretka u promicanju zaštite ljudskih prava u zemlji.

Prioriteti EU-a i dalje su u područjima prava žena, prava djece, smrtnе kazne, mučenja i zlostavljanja, pristupa pravosuđu, slobode izražavanja, socijalno ugroženih osoba i osoba s invaliditetom. EU je također aktivno doprinosiso dalnjim naporima na demokratizaciji u Afganistanu.

Afganistan se u 2016. i dalje suočavao s različitim problemima, osobito s obzirom na prava žena, nasilje nad ženama, nasilno zlostavljanje djece, branitelje ljudskih prava ili pak osiguravanje slobode izražavanja i medija. I dalje su prisutni problemi u pogledu pravosudnog sustava i borbe protiv korupcije. Smrtna kazna i dalje se primjenjuje: šestorica muškaraca pogubljena su u svibnju 2016. unatoč protestima EU-a i njegovih država članica. Česta su izvješća o mučenjima i drugim oblicima zlostavljanja, proizvoljnim uhićenjima i pritvaranjima. Posebnu zabrinutost u 2016. izazvao je velik broj civilnih žrtava⁷⁷, od kojih su gotovo trećinu činila djeca.

U područjima koja su u njihovim rukama talibani provode šerijatsko pravo bez načela poštenog sudenja, a prema medijskim izvješćima odgovorni su za ubojstvo najmanje 14 žena optuženih za „moralne zločine” u 2016. Talibani su u 2016. i dalje ugrožavali medije, u što se ubraja i samoubilački napad od 20. siječnja 2016. na autobus u Kabulu u kojem je putovalo osoblje jedne TV postaje.

Afganistan je u rujnu 2016. donio novi Izborni zakon, a u studenome su imenovani članovi dvaju glavnih izbornih tijela. EU je aktivno uključen u dijalog sa svim relevantnim stranama, naglašavajući potrebu da se izgradi povjerenje afganistske javnosti u izborne institucije i demokratske procese. Izborna reforma tek se treba u potpunosti provesti kako bi se dovršio proces demokratske tranzicije nakon predsjedničkih izbora 2014.

⁷⁷ U sukobima je stradalo 8397 civila (2562 mrtvih i 5835 ranjenih) prema izvješću misije UNAMA iz trećeg kvartala o zaštiti civila u oružanom sukobu, koje je objavljeno u listopadu 2016.

Među pozitivne pomake u 2016. valja ubrojiti početak provedbe nacionalnog akcijskog plana za žene, mir i sigurnost (RVSUN 1325), izradu sveobuhvatnog Zakona o djeci i odobrenje plana reforme sektora pravosuđa. Postignut je napredak u pogledu većeg sudjelovanja žena u političkom životu: vlada je imenovala jednu članicu Visokog vijeća za mir, imenovane su četiri ministricе koje je zatim potvrdio parlament, a imenovane su i dvije pokrajinske upraviteljice (od kojih je jedna u međuvremenu smijenjena). Vlada je imenovala pet veleposlanica, a postoji i osam zamjenica ministara.

Donošenje Izbornog zakona i imenovanja članova izbornih tijela bili su neophodni koraci kojima se otvara put prema izbornoj reformi koja bi vodila do vjerodostojnih, transparentnih i uključivih izbora. Vlada je u 2016. dovršila nacrt Kaznenog zakona, koji sadrži i kaznene odredbe Zakona o iskorjenjivanju nasilja nad ženama, a sada je potrebno raditi na njegovu konačnom donošenju. Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova i Nacionalna uprava za sigurnost u svibnju 2016. potpisali su memorandum o razumijevanju s afganistanskim neovisnim povjerenstvom za ljudska prava na temu pučkog pravobranitelja.

EU i Afganistan u 2016. nastavili su voditi lokalni dijalog o pitanjima ljudskih prava pa je tako drugi lokalni dijalog o ljudskim pravima između Afganistana i EU-a održan u lipnju 2016., a sastanak u okviru dalnjeg postupanja u studenome 2016. Na ljudska prava ukazivalo se i na Briselskoj konferenciji o Afganistanu u listopadu, kao i na popratnoj manifestaciji na temu rodnih pitanja održanoj na marginama te Konferencije, pod nazivom „Jačanje položaja žena, prosperitetan Afganistan”. EU je nastavio naglašavati važnu ulogu afganistanskog neovisnog povjerenstva za ljudska prava u pogledu izvješćivanja i praćenja stanja ljudskih prava u Afganistanu.

O braniteljima ljudskih prava i dalje se raspravljalo kao o važnom pitanju. Švedsko veleposlanstvo i EU 15. ožujka održali su konferenciju o slobodi izražavanja i sigurnosti novinara. Kao dio strategije o braniteljima ljudskih prava EU se i dalje svaka dva mjeseca sastajao s braniteljima ljudskih prava i odborom za branitelje ljudskih prava. EU je 1. veljače održao radionicu o reviziji lokalne strategije EU + za branitelje ljudskih prava u Afganistanu, a do revizije te strategije došlo je u prosincu.

Nakon napada talibana na Kunduz u listopadu 2016. EU je održao hitan koordinacijski sastanak potpore braniteljima ljudskih prava i novinarima koji bježe od sukoba te je bio zadužen za predsjedanje tim sastankom. EU je tu pomoć, koja je bila namijenjena i braniteljima ljudskih prava i novinarima iz pokrajina Helmanda, Faraha i Uruzgana, u okviru nekoliko sastanaka održanih u listopadu i studenome 2016. koordinirao s odborom za branitelje ljudskih prava, drugim afganistanskim organizacijama civilnog društva i međunarodnom zajednicom.

EU je u 2016. i dalje bio ključan donator u Afganistanu te se za ljudska prava zalagao s pomoću različitih instrumenata i tematskih programa. Delegacija EU-a provodi 27 ugovora kojima se podupire civilno društvo, ljudska prava, rodna ravnopravnost, mediji i socijalna zaštita. Ti su projekti osmišljeni s ciljem podupiranja uloge civilnog društva u promicanju ljudskih prava i demokratske reforme, stvaranja pogodnijeg okruženja za sudjelovanje Afganistanki u javnom životu, jačanja sudjelovanja u političkom životu marginaliziranih interna raseljenih osoba u gradskom kontekstu i zaštite njihovih prava, razvoja znanja vođa mladih o pitanjima građanskih, rodnih i ljudskih prava, pružanja potpore braniteljima ljudskih prava, smanjivanja i sprečavanja nasilja u obitelji nad ženama i djevojčicama te pružanja političke potpore, pristupa strukovnom osposobljavanju, izgradnje kapaciteta i psihološko-socijalnog savjetovanja. EU je kao glavni donator nastavio podupirati provedbu nacionalnog akcijskog plana za žene, mir i sigurnost provedbom četiriju projekata, koji se trenutno provode u osam pokrajina.

EU je u pet navrata dodijelio i hitna bespovratna sredstva u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) kao potporu za 200 branitelja ljudskih prava i novinara koji su pobegli od sukoba pokrajinama Kunduzu, Helmandu, Farahu i Uruzganu. Nadalje, u 2016. u još dvama navratima dodijeljena su bespovratna sredstva namijenjena pojedinačnim braniteljima ljudskih prava.

Afganistan je predan ostvarivanju suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom (MKS) i zalaže se za upućivanje službenog poziva Međunarodnom kaznenom sudu da dođe u Afganistan. Afganistan još nije potpisao Drugi fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima u pogledu ukidanja smrtne kazne. O smrtnoj kazni i dalje se raspravljalо tijekom dijaloga o ljudskim pravima, a EU je ponovio svoj poziv na uvođenje moratorija. Afganistan je također izrazio predanost potpisivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja.

U neposrednoj budućnosti trebalo bi se usredotočiti na postizanje napretka u svim navedenim područjima. EU će nastaviti svoj dijalog o ljudskim pravima, a kombinirat će ga sa sveobuhvatnom javnom diplomacijom i komunikacijskim aktivnostima.

Islamska Republika Iran

Unatoč tome što se može primijetiti određeni ograničeni napredak, što uključuje činjenicu da je predsjednik Rohani objavio povelju prava građana, stanje ljudskih prava u Iranu u 2016. i dalje je izazivalo zabrinutost. Stalan je problem broj pogubljenja i iako je došlo do smanjenja broja pogubljenja u odnosu na 2015., taj broj i dalje je visok. I dalje su bila prisutna ograničenja građanskih sloboda, posebno manjak jamstava za slobodno i pravično suđenje te kršenja slobode izražavanja, vjeroispovijesti i uvjerenja, kao i prava žena. Uočen je i zabrinjavajući porast broja uhićenja osoba s dvojnim državljanstvom. ILO i dalje razmatra nedostatke u pogledu slobode udruživanja, a u studenome 2016. opisao ih je kao izuzetno teške i neodgodive.

EU je na različitim formalnim i neformalnim, bilateralnim i multilateralnim sastancima nastavio izražavati zabrinutost u pogledu ljudskih prava u Iranu. EU je davao izjave o zatvorenicima savjesti⁷⁸ i provodio demarševe usmjerene na nekoliko pojedinačnih slučajeva osoba kojima je predstojalo izvršenje smrtne kazne za kaznena djela povezana s drogom ili za kaznena djela koja su počinili kao maloljetnici. Iransku vladu pozivao je da se posebno suzdrži od primjene smrtne kazne za zločine koji se prema međunarodnom pravu o ljudskim pravima ne svrstavaju među „najozbiljnije zločine”. EU je u nekoliko navrata iznova izrazio zabrinutost zbog velikog broja pogubljenja u toj zemlji. Kao i prethodnih godina EU je podržao rezoluciju o stanju ljudskih prava u Iranu koju je Kanada podnijela na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda u New Yorku.

⁷⁸ Izjava glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 20. svibnja 2016. o osuđujućoj presudi protiv braniteljice ljudskih prava u Iranu N. Mohammadi, te od 30. rujna 2016. o potvrdi zatvorske kazne dosudene Narges Mohammadi.

Izbori za deseti saziv iranskog parlamenta (Medžlis) i peti saziv Vijeća stručnjaka održani su u veljači i travnju (drugi krug), odaziv birača iznosio je 60 %, a izbore je obilježila visoka stopa sudjelovanja mladih i birača iz srednje klase. Prije izbora Vijeće čuvara u okviru postupka provjere odobrilo je 6333 od 12 076 registriranih kandidata. U konačnici se 4844 kandidata natjecalo za 290 zastupničkih mjestu u Medžlisu, a 159 kandidata (od njih 161 koji su ishodili odobrenje) za 88 mesta u Vijeću stručnjaka. U novi saziv Medžlisa izabran je rekordan broj žena – njih 17, što iznosi 6 % članova Medžlisa.

Predsjednik Rohani 19. prosinca 2016. objavio je povelju prava građana (prvi nacrt objavljen je u 2013.), kao što je obećao u svojoj kampanji 2013. U tom dokumentu obećava se da će se „poštovati i unapređivati“ prava Iranaca zajamčena ustavom te ga treba promatrati kao obećavajući korak.

Smrtna kazna bila je velik problem u 2016., s tim da su i neki dijelovi iranskih vlasti priznali da smrtna kazna nije učinkovit odvraćajući čimbenik protiv trgovine drogom. U tom kontekstu novi saziv Medžlisa pokrenuo je potencijalno važnu reformu s ciljem smanjenja broja pogubljenja za nenasilna kaznena djela povezana s drogama. Pozitivno je bilo to što su tijekom godine neka pogubljenja odgođena ili suspendirana nakon diplomatskih demarševa i javnih osuda međunarodnih nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima.

Ljudska prava dio su šireg i sveobuhvatnog plana suradnje s Iranom do kojeg je došlo nakon datuma provedbe ZSAP-a 16. siječnja. U zajedničkoj izjavi od 16. travnja oko koje su se usuglasili visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije Mogherini i ministar vanjskih poslova Zarif potvrđuje se odlučnost obiju strana za jačanje i promicanje ljudskih prava te održavanje dijaloga o ljudskim pravima. Prvi sastanak posvećen ljudskim pravima održan je u studenome i bio je prilika za prvu razmjenu mišljenja. EU će nastaviti neformalni dijalog s Iranom te će postupno ukazivati na probleme u kontekstu političkog dijaloga na visokoj razini i u okviru kontakata na političkoj razini.

Europski parlament 25. listopada donio je rezoluciju o novoj strategiji prema Iranu nakon nuklearnog sporazuma. U njoj se EU poziva da osigura da ljudska prava budu uključena u sve aspekte suradnje s Iranom i potiče razvoj dijaloga o ljudskim pravima između EU-a i Irana.

Sveukupno poboljšanje stanja ljudskih prava u Iranu ovisit će o rezultatima predsjedničkih izbora 2017., predanosti nove vlade ljudskim pravima i potpori Medžlisa i iranskog pravosudnog sustava. EU je gdje god je to moguće spreman podržati proces reforme i to s pomoću dogovorenog okvira i u uskoj suradnji s državama članicama.

Udruženje država jugoistočne Azije (ASEAN)

Na 21. ministarskom sastanku ASEAN-a i EU-a održanom u Bangkoku 13. i 14. listopada 2016. ministri vanjskih poslova obiju strana potvrđili su svoju predanost „promicanju i zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, vladavine prava, rodne ravnopravnosti, osnaživanja žena i promicanju uzajamnog poštovanja među državama i narodima, među ostalim i razmjenom dobrih praksi, dijalozima, seminarima i drugim inicijativama”.

Ta će pitanja i dalje biti važan element u odnosima EU-a i ASEAN-a, među ostalim i u sklopu dijaloga o politikama o ljudskim pravima između EU-a i ASEAN-a, a EU sa zadovoljstvom iščekuje drugo po redu izdanje tog političkog dijaloga koje bi trebalo biti zakazano u jugoistočnoj Aziji.

Narodna Republika Bangladeš

Gospodarski rast u Bangladešu koji je u kontinuiranom i visokom porastu doveo je do postupnog smanjenja siromaštva i do postizanja društveno-gospodarskog napretka (u pogledu obrazovanja i zdravstva) ali ne i do napretka u području zaštite ljudskih prava i poštovanja vladavine prava. Pitanja koja i dalje izazivaju zabrinutost odnose se nestabilno sigurnosno stanje, sve manji prostor za demokratsko djelovanje i kontinuirano pogoršanje građanskih i političkih prava, među ostalim u pogledu izvansudskih smaknuća i prisilnih nestanaka, kao i restriktivnih mjera usmjerenih na oporbu i borce za ljudska prava.

Glavni prioriteti EU-a u području ljudskih prava i demokracije i dalje su pravosudna reforma, prava pripadnika manjina, branitelji ljudskih prava, prava žena i djece, potpora civilnom društvu i provedba radničkih prava. EU je također poticao Bangladeš da uspostavi neovisno, nepristrano i nestranačko izborno povjerenstvo kako bi se naredni parlamentarni izbori održali na slobodan, pošten i participativan način.

U Bangladešu je u 2016. došlo do pogoršanja sigurnosne situacije zbog napada militanata na vjerske i etničke manjinske zajednice i njihove vjerske objekte, kao i zbog ubojstava blogera, novinara, akademskih i sekularnih građana te prisilnih nestanaka. Vladavina prava i izvršavanje zakonodavstva narušeni su zbog toga što nadležna tijela ne vrše uhićenja počinitelja niti dolazi do njihova kažnjavanja, što doprinosi sveopćem ozračju nekažnjavanja. Unatoč tome što je pravosuđe formalno odvojeno od izvršne vlasti, ono nije ispunilo očekivanja građana da bude istinski neovisna institucija, a pristup pravosuđu ozbiljno je ograničen zbog kroničnih problema s kojima se suočava pravosudni sustav.

Prisutni su trajni problemi u vezi s rodnom ravnopravnosti, pravima pripadnika manjina, pravima žena i djece, pravima osoba s invaliditetom, temeljnim radničkim pravima, registracijom sindikata i poštenim radnim praksama, slobodom izražavanja i medija, slobodom okupljanja i položajem pripadnika skupine Rohingya. Na svjetskom indeksu slobode medija Bangladeš se u 2016. nalazio na 144. mjestu od 180 zemalja. Donošenjem niza zakonskih akata (Zakon o digitalnoj sigurnosti, Zakon o negiranju ratnih zločina iz bangladeškog rata za neovisnost, Zakon o državljanstvu) u praksi će doći do ograničavanja slobode izražavanja. Zakonom o uređivanju stranih donacija (volonterskih djelatnosti), koji je parlament donio 2016., doći će do stvaranja većih prepreka u radu civilnog društva. U 2016. izvršene su dvije smrtne kazne za kaznena djela počinjena tijekom borbe za neovisnost u 1971.

Zemlja je u 2016. poprimila oblik jednostranačkog sustava, a oporba (Bangladeška nacionalistička stranka i Jamaat-e-Islami) nije prisutna u parlamentu i nema gotovo nikakvog utjecaja na politički proces ili vrši vrlo ograničen utjecaj na njega. Nadalje, Jamaat je desetkovani jer mu je vodstvo pogubljeno ili osuđeno za zločine počinjene tijekom borbe za nezavisnost, a na pristaše se vrši stalni pritisak. Lokalni izbori iz 2016. (za vijeća parishad), u kojima je sudjelovala i oporba, bili su narušeni slučajevima nasilja, izbornim i drugim nepravilnostima.

U listopadu 2016. bangladeški parlament donio je Zakon o povjerenstvu za rješavanje zemljишnih sporova u pokrajini Chittagong Hill Tracts, a provedbom tog Zakona znatno će se doprinijeti rješavanju brojnih zemljишnih prijepora u toj pokrajini.

U pogledu temeljnih radničkih prava Bangladeš je ostvario određeni napredak u sklopu pakta o održivosti, i to u pogledu sigurnosti na radnom mjestu, ali je potreban daljnji rad za hvatanje ukoštac s nepoštenim radnim praksama. U zaključcima Međunarodne konferencije rada iz lipnja 2016. nalazila se „posebna točka” o Bangladešu u kojoj se ta zemlja poziva na poboljšanje provedbe Konvencije ILO-a o slobodi udruživanja.

EU je pozorno pratio stanje ljudskih prava u zemlji u okviru političkog dijaloga, javne diplomacije, aktivnosti razvojne suradnje, suradnje s predstavnicima kulturne scene i civilnog društva, kao i sastanaka s braniteljima ljudskih prava i organizacijama za ljudska prava. EU je na svim sastancima s bangladeškim partnerima redovito pozivao na postizanje napretka u pogledu pitanja ljudskih prava i demokracije u Bangladešu, a na to je osobito pozvao na dvogodišnjem sastanku podskupine za dobro upravljanje i ljudska prava održanom u Bruxellesu u prosincu 2016. EU je izrazio zabrinutost zbog izvansudskih smaknuća i prisilnih nestanaka, smrtne kazne, slobode udruživanja i izražavanja, kao i općenitu zabrinutost zbog smanjenja prostora za djelovanje civilnog društva. EU je također ukazivao na pitanje manjina, dječjih brakova, dječjeg rada i obiteljskog nasilja. Voditelji misija EU-a u Dhaki u 2016. izdali su šest izjava na temu ljudskih prava.

EU se snažno zalaže za to da pozitivna uloga branitelja ljudskih prava bude politički priznata u Bangladešu. EU je u kontaktu s nacionalnim povjerenstvom za ljudska prava, kao i sa širokim rasponom branitelja ljudskih prava, a pozorno prati i pojedinačne slučajeve branitelja ljudskih prava koji su na meti zbog razotkrivanja slučajeva povreda ljudskih prava. Nevladinim organizacijama koje se bave ljudskim pravima stalna podrška pružala se u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR).

U 2016. provodili su se projekti EU-a iz područja ljudskih prava vrijedni 22 milijuna EUR, provodile su ih različite organizacije, a bili su usmjereni na prava žena i njihovo osnaživanje, prava djece, politička i građanska prava, gospodarska prava, prava autohtonih naroda i pripadnika manjina, kao i prava starijih osoba. Ti su projekti primali finansijska sredstva u okviru različitih instrumenata ili programa, posebno EIDHR-a i potpore organizacijama civilnog društva i lokalnim tijelima (CS-LA).

Bangladeš je trenutačno član Vijeća za ljudska prava za razdoblje 2015. – 2017. Jačanje sudjelovanja u političkom procesu i uključivosti tog procesa i dalje je jedan od glavnih izazova za Bangladeš. Omogućavanje neometanog rada civilnog društva trebalo bi imati važnu ulogu u pripremama za treći univerzalni periodični pregled (u svibnju 2018.). Visoko na dnevnom redu trebali bi biti i provedba Pakta o održivosti i jamčenje radničkih prava.

Kraljevina Butan

Od 2008., kada su u Butanu održani prvi parlamentarni izbori, ta je zemlja ostvarila znatan napredak u procesu demokratizacije i u vezi s ljudskim pravima, a u tom pogledu radila je na pitanjima kao što su borba protiv korupcije, poboljšanje pristupa socijalnim uslugama (zdravstvu, obrazovanju), promicanje rodne ravnopravnosti, zaštita prava žena i djece i iskorjenjivanje siromaštva.

Glavni prioritet EU-a u području ljudskih prava i demokracije u 2016. bila je potpora naporima butanske vlade na jačanju demokracije osnaživanjem lokalnih vlasti i stvaranjem dinamičnog civilnog društva, kao i pomoć u naporima na zaštiti prava žena i djece i promicanju rodne ravnopravnosti. EU je s Butanom nastavio raditi na rješavanju dugotrajnog problema butanskih izbjeglica u Nepalu koji govore nepalski.

Glavni problemi u vezi s ljudskim pravima obuhvaćaju određena ograničenja slobode okupljanja i udruživanja i autocenzuru medija, kao i probleme u pogledu slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja. Ozbiljan problem i dalje su stalne odgode u provedbi procesa identifikacije butanskih izbjeglica koji govore nepalski i njihova povratka iz Nepala u Butan. Očekuje se da će u Nepalu i dalje ostati oko 12 000 do 13 000 izbjeglica nakon što u 2017. bude dovršen proces preseljenja tih izbjeglica u treće zemlje.

Odaziv birača na opće izbore u 2013. i izbore za lokalnu upravu u 2016. bio je relativno nizak. U usporedbi s prvim lokalnim izborima održanim u 2011. broj žena koje su sudjelovale u lokalnim izborima u 2016. više se nego udvostručio. U svibnju 2016. u zemlji je bilo 49 registriranih organizacija civilnog društva. U Butanu i dalje postoje rodne nejednakosti. U globalnom izvješću Svjetskog ekonomskog foruma o rodnom jazu za 2016. Butan se nalazio na 121. mjestu od ukupno 144 zemlje. Zastupljenost žena u politici vrlo je niska. Unatoč tomu, broj žena u javnoj upravi posljednjih se godina povećao.

Butan se u 2016. na ljestvici slobode medija popeo za 10 mesta prema podacima svjetskog indeksa slobode medija (iz travnja 2016.) i tako zauzeo 94. mjesto od 180 zemalja. Butan je bio najbolje rangiran od svih osam zemalja južne Azije.

Vlada je pokrenula inicijativu za donošenje smjernica s ciljem ratifikacije nekoliko ključnih instrumenata za ljudska prava. Vlada prepoznaje problem nasilja u obitelji u zemlji i u 2016. ulagala je stalne napore za rješavanje tog problema, posebno s pomoću kampanja za podizanje razine svijesti.

EU je s butanskom vladom u različitim formatima raspravljao o temama ljudskih prava, osobito tijekom posljednjeg (šestog) dvogodišnjeg savjetovanja u Thimphuu u studenome 2015.

Veleposlanik EU-a Kozlowski posjetio je Butan u veljači 2016. kako bi predstavio svoje vjerodajnice, a nova veleposlanica Butana pri EU-u Pema Choden predstavila je svoje vjerodajnice predsjedniku Tusku u kolovozu 2016.

U okviru višegodišnjeg okvirnog programa (2014. – 2020.) EU je svoju potporu usmjerio na jačanje civilnog društva i reformu lokalne uprave kako bi se osnažio proces decentralizacije i prijenos ovlasti i resursa. Više od polovice sredstava koristi se za potporu dobrom upravljanju. Naglasak je na osnaživanju lokalnih vlasti, razvoju kapaciteta civilnog društva i pružanju pomoći pri reformama upravljanja javnim financijama. U sektore održive poljoprivrede i šumarstva usađuje se snažna rodna dimenzija, a na njoj se radi u obliku međusektorskog pitanja.

Od posljednjeg univerzalnog periodičnog pregleda u 2014. Butan se uhvatio ukoštac s nizom preporuka proizišlih iz tog pregleda, kao što su preporuke o pristupu socijalnim uslugama (npr. zdravstvu i obrazovanju), iskorjenjivanju siromaštva, borbi protiv nasilja u obitelji, rodnim pitanjima i borbi protiv korupcije. Butan je poduzeo hvalevrijedne korake, osobito u borbi protiv korupcije i zaštiti prava žena i djece.

Butan je potpisao i ratificirao Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i Konvenciju o pravima djeteta, kao i fakultativne protokole uz tu Konvenciju. Vlada je pokrenula inicijativu za donošenje smjernica s ciljem ratifikacije drugih ključnih instrumenata za ljudska prava.

Butan mora poduzeti odlučne korake za potpisivanje međunarodnih ugovora o ljudskim pravima.

EU će se u budućnosti uglavnom usredotočiti na podupiranje napora vlade na jačanju demokracije, među ostalim osnaživanjem lokalnih vlasti, na zaštitu prava žena i djece i promicanje rodne ravnopravnosti.

Brunej Darussalam

Brunej Darussalam uređen je kao apsolutna monarhija i u zemlji od 1963. vlada izvanredno stanje, koje je uveo otac aktualnog vladara sultana Hassanal Bolkiah. Kombinacija seoskih „vijeća” i savjetodavnih tijela, uključujući Zakonodavno vijeće, ima ograničenu ulogu u predlaganju i odobravanju zakonodavstva. Iako je brunejsko društvo inače tolerantno, s nedjeljom i Božićem kao državnim praznicima, ta je zemlja usvojila konzervativni oblik islama, a nastoji ga dodatno razviti u okviru koncepta malajske islamske monarhije.

Za razliku od prethodne godine u 2016. nije bilo znakova dodatnog zaoštravanja u odnosu na primjenu tog koncepta malajske islamske monarhije u svakodnevnom životu građana. „Kontroverza božićnih jelki” do koje je došlo u prosincu 2015. nije se ponovila. Nema sumnje da je temeljna politika vlade u svim svojim aspektima i dalje usmjerena na stanovništvo. Monarhija i dalje pokazuje snažnu predanost dobrobiti svojih građana, koji imaju priliku živjeti u mirnom i skladnom okružju.

Šerijatski kazneni zakon objavljen u listopadu 2013. sadrži odredbe koje utječu na pravnu strukturu kojom se uređuju vjerske slobode. Prva faza (s kaznama ograničenima na novčane i zatvorske kazne) uvedena je u svibnju 2014. Sudovima je prijavljen vrlo mali broj slučajeva. U 2016. nije bilo naznake o tome hoće li ili kada biti uvedene sljedeće faze zakona. Međutim, i dalje postoje određene bojazni jer bi potpuna primjena šerijatskog kaznenog zakona potkopala dugogodišnje međunarodne obveze u pogledu ljudskih prava.

Postupno uvođenje šerijatskog kaznenog prava može se smatrati pokušajem jačanja društvene i vjerske discipline te očuvanja malajske kulture, tradicija i običaja, a ne kažnjavanja ili suzbijanja rastućeg kriminala, s obzirom na to da je kriminal u Bruneju vrlo slabo prisutan. Cilj je zaštititi brunejsko društvo u njegovu sadašnjem obliku i zadržati njegove „temeljne vrijednosti”. Tim se kaznenim zakonom dopunjuje postojeće šerijatsko obiteljsko pravo u Bruneju. Budući da trenutačno nema naznaka o tome da će uskoro biti pokrenute druga i treća faza te s obzirom na to da su detalji o odnosu šerijatskog pravnog koncepta s postojećim zakonima nejasni, u ovoj je fazi i dalje teško ocijeniti kako bi se šerijatski kazneni zakon u budućnosti mogao provoditi.

EU je na bilateralnim sastancima s brunejskim vlastima dosljedno ukazivao na pitanja u vezi s ljudskim pravima. Države članice EU-a redovito su poticale Brunej da pristupi dodatnim temeljnim instrumentima UN-a o ljudskim pravima. Države članice sa predstavništvima u Bruneju nastavile su voditi dijalog s civilnim društvom i drugim dionicima (npr. crkvama) u 2016.

U travnju 2016. Brunej je ratificirao Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, a u svibnju Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta u pogledu uključivanja djece u oružane sukobe. Brunej nedvojbeno treba ojačati svoje poštovanje prava radnika, posebno radnika migranata. Još nisu ratificirani ključni paktovi o ljudskim pravima, primjerice Konvencija protiv mučenja i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.

Mjanmar/Burma

Mirna demokratska tranzicija u Mjanmaru/Burmi nastavljena je u 2016., novi parlament započeo je s radom 1. veljače, nakon više od pet desetljeća izabran je prvi civilni predsjednik, a nova vlada preuzeila je dužnost 30. ožujka. Prema ustavu iz 2008. koji je izradila vojska Aung San Suu Kyi ne može vršiti najviše državne dužnosti, ali je preuzeila ulogu državne savjetnice i ministricе vanjskih poslova, a zadužena je i za Ured predsjednika.

Došlo je do nazadovanja u pogledu slobode izražavanja, udruživanja i okupljanja. Zabrinutost izaziva razvoj situacije u pogledu ograničavanja slobode medija, zastrašivanja, uhićenja i progona novinara, branitelja ljudskih prava, aktivista i običnih građana, kao i upotreba odjeljka 66. točke (d) Zakona o telekomunikacijama i odjeljka 505. točke (b) Kaznenog zakona.

Prepreke koje je vlada nametnula u pogledu humanitarnog pristupa stanovništvu pogođenom sukobima i dalje predstavljaju znatan izazov za isporuku životno važne pomoći i osiguravanje zaštite te davanje odgovora na kršenja u saveznim državama Rakhini (osobito nakon što je na sjeveru te savezne države u listopadu 2016. započela sigurnosna operacija), Kachinu (osobito u područjima koja nisu pod kontrolom vlade) i Shanu.

Pokrenute su i inicijative za stvaranje ozračja poštovanja vladavine prava, unapređivanje ljudskih prava i preispitivanje zakonodavnog okvira. Prva mjera bila je puštanje na slobodu više od 300 političkih zatvorenika, aktivista i branitelja ljudskih prava. Radikalnoj budističkoj organizaciji poznatoj po poticanju mržnje protiv muslimana oduzet je legitimitet. Pozivajući se na veliku važnost koju međunarodna zajednica, pa tako i EU, pridaje nedaćama manjinske skupine Rohingya bez državljanstva, Aung San Suu Kyi odlučila je ubrzo nakon preuzimanja dužnosti uhvatiti se ukoštač s temeljnim uzrocima stanja u saveznoj državi Rakhini. Važni su koraci u tu svrhu uspostava savjetodavnog povjerenstva za saveznu državu Rakhinu, i to pod vodstvom bivšeg glavnog tajnika UN-a Kofija Annana, uspostava središnjeg odbora za provedbu mira, stabilnosti i razvoja u saveznoj državi Rakhini, kao i rad koji je u tijeku na izradi dugoročnog društveno-gospodarskog razvojnog plana za tu saveznu državu. Kao znak povjerenja u predanost vlade poboljšanju stanja ljudskih prava i postizanju napretka prema ostvarivanju demokracije i nacionalne pomirbe, EU je u rujnu 2016. odlučio da će odustati od podnošenja rezolucije o ljudskim pravima u Mjanmaru/Burmi u sklopu Trećeg odbora Opće skupštine UN-a, što je činio od 1991.

Grub odgovor sigurnosnih snaga na tri koordinirana napada na pogranične policijske postaje do kojih je 9. listopada 2016. došlo na sjeveru savezne države Rakhine doveo je do potpunog prekida u dostavi redovne humanitarne pomoći, zbog čega je više od 150 000 osoba ostalo bez humanitarne pomoći, a te sigurnosne operacije prouzročile su i nove slučajevi osoba kojima je potrebna pomoć, gotovo 70 000 pripadnika skupine Rohingya bilo je prisiljeno potražiti utočište u susjednom Bangladešu, a više od 20 000 osoba bilo je prisiljeno pobjeći iz svojih sela koja su spaljena do temelja. Vlada je opovrgnula izvješća o teškim kršenjima ljudskih prava od strane pripadnika snaga sigurnosti.

Osim toga, zabrinutost izaziva nemogućnost provođenja mjera zaštite, pogotovo jer je proteklih mjeseci pristizao velik broj izvješća o ozbiljnim incidentima za koje bi bila potrebna zaštita. Među incidente o kojima su pristizala izvješća (s tim da većinu njih UN nije bio u mogućnosti neovisno provjeriti zbog stalno ograničenog pristupa) ubrajaju se silovanja, slučajevi seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, ubojstva, otmice i proizvoljna uhićenja (ali i pitanje određenog broja djece koja se i dalje nalaze u pritvoru).

Sustav aparthejda koji vlada u središnjoj Rakhini podrazumijeva i stroga ograničenja kretanja, zbog čega muslimansko stanovništvo nema pristup osnovnim potrepštinama i uslugama, a 120 000 osoba trpi segregaciju i već pet godina zatvoreno je u kampovima. Osim toga, mjere za rješavanje pitanja osoba bez državljanstva (najveći broj slučajeva takvih osoba u svijetu) i dalje su potpuno neadekvatne.

Nova vlada zadala si je postizanje mira kao glavni prioritet i dala novi zamah mirovnim procesima s više od desetak etničkih oružanih skupina. Prvi krug tzv. konferencije u Panglongu za 21. stoljeće, odnosno nacionalnog političkog dijaloga, održan je od 31. kolovoza do 4. rujna 2016. Visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije Mogherini tom je prilikom dala izjavu u kojoj je pozdravila postizanje uključivijeg napretka, a sve dionike pozvala da međusobno surađuju na konstruktivan način i da budu okrenuti budućnosti kako bi se stalo na kraj sukobima.

S druge strane, prema podacima studije koju UNHCR svake godine izrađuje o globalnim trendovima, krajem 2016. u kategoriji deset zemalja iz kojih potječe najveći broj izbjeglica Mjanmar je zauzeo osmo mjesto, a broj izbjeglica iznosio je 490 300, i to u odnosu na njih 451 800 u 2015.

Unatoč tome što su ponovno pokrenuti pregovori, eskalacija sukoba između vojnih snaga Mjanmara i etničkih oružanih skupina u saveznim državama Kachinu i sjevernom Shanu dovela je u pitanje povjerenje i pouzdanje u mirovni proces. Humanitarni pristup raseljenim osobama u područjima koja nisu pod kontrolom vlasti na najnižoj je razini otkako su sukobi ponovno započeli u 2011., a pristižu i izvješća o slučajevima mnogostrukih i ozbiljnih povreda ljudskih prava etničkih manjina.

Sudeći prema događajima u sjevernoj Rakhini, Shanu i Kachinu, čini se da se vojska Mjanmara ne pridržava načela razmjernosti te da ne pravi razliku između boraca i civila.

Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava posjetio je Mjanmar/Burmu povodom održavanja trećeg dijaloga o ljudskim pravima 20. – 24. studenoga 2016. Na sastancima s državnom savjetnicom i vrhovnim zapovjednikom oružanih snaga Mjanmara pozvao je na hitan nastavak dostave humanitarne pomoći na sjeveru savezne države Rakhine, povećan pristup za medije i nezavisne promatrače te pokretanje neovisne i vjerodostojne istrage napada do kojih je došlo 9. listopada i operacija kao odgovor na te napade. Također je naglasio da je inicijative koje je već pokrenula državna savjetnica potrebno nastaviti s ciljem hvatanja ukoštac s temeljnim problemima u saveznoj državi Rakhini. Na drugim sastancima posebni predstavnik EU-a poveo je rasprave o slobodi medija i izražavanja, kao i o aktualnom postupku preispitivanja zakonodavstva.

Tom dijalogu o ljudskim pravima prethodio je forum civilnog društva. Istaknuta pitanja obuhvaćala su među ostalim četiri zakona o „zaštiti rase i vjere”, nasilje nad ženama, nova ograničenja slobode govora i izražavanja, političke zatvorenike, uvjete u pritvoru, reforme zakona o radu, izostanak savjetovanja o novom zakonodavstvu, mirovni proces i transparentnost u pogledu budućeg sporazuma o zaštiti ulaganja između EU-a i Mjanmara/Burme.

Glasnogovornička služba 2. prosinca 2016. izdala je izjavu u kojoj je ponovno izražena zabrinutost zbog stanja u saveznoj državi Rakhini i zaoštravanju borbi u sjeveroistočnim dijelovima zemlje.

U zajedničkoj komunikacijskoj naslovljenoj „Elementi za strategiju EU-a u odnosu na Mjanmar/Burmu: posebno partnerstvo za demokraciju, mir i napredak”, objavljenoj 1. lipnja 2016., navodi se da će EU ojačati svoj angažman za pružanje potpore demokratskoj tranziciji, miru i nacionalnom pomirenju, kao i uključivom održivom razvoju. Demokracija, vladavina prava, dobro upravljanje i ljudska prava ključna su područja za taj angažman. Ministri vanjskih poslova EU-a 20. lipnja 2016. pozdravili su tu zajedničku komunikaciju s obzirom na to da ona sadrži plan za dosljedan, ambiciozan i dalekovidan angažman i pojačanu suradnju s Mjanmarom/Burmom, te su ponovno istaknuli predanost pružanju pune potpore demokratskoj tranziciji te zemlje.

Radi konsolidacije demokracije EU je uspostavio suradnju i s vojskom Mjanmara, koja je i dalje važan politički akter, kako bi ona imala priliku iskusiti ulogu i funkcioniranje vojnih snaga u EU-u. Nakon što je predsjednik Vojnog odbora EU-a general Kostarakos u lipnju 2016. posjetio tu zemlju, vrhovnog zapovjednika oružanih snaga Mjanmara pozvao je da prisustvuje sastanku načelnika glavnih stožera iz 28 država članica EU-a 7. i 8. studenoga. U okviru Političkog i sigurnosnog odbora vrhovni zapovjednik pojasnio je ulogu vojske u političkom životu i mirovnom procesu.

U rujnu 2016. EU je sudjelovao na drugom izdanju foruma dionika u sklopu „inicijative za promicanje temeljnih radničkih prava i radnih praksi u Mjanmaru“. Teme o kojima se raspravljaljalo uključivale su prioritete i izazove za modernizaciju radnog zakonodavstva i praksi u toj zemlji, veću usklađenost s međunarodnim radnim standardima, kao i pitanje poticanja uključive suradnje s nacionalnim i međunarodnim dionicima u tom procesu.

Europski parlament u 2016. donio je dvije rezolucije o Mjanmaru/Burmi s posebnim naglaskom na položaju zajednice Rohingya.⁷⁹

EU je nastavio s praksom podnošenja rezolucije o Mjanmaru/Burmi u okviru Vijeća UN-a za ljudska prava, a njome je mandat posebnog izvjestitelja UN-a produljen za još jednu godinu. Rezolucija je usvojena bez glasovanja. EU je također podržavao obnovljenu suradnju između te zemlje i Međunarodne organizacije rada, osobito u pogledu iskorjenjivanja prisilnog rada, kao i u pogledu slobode udruživanja.

Kraljevina Kambodža

U 2016. u Kambodži je došlo do porasta političkih napetosti između vladajuće stranke – Kambodžanske narodne stranke (CPP), i glavne oporbene stranke – Stranke nacionalnog spasa Kambodže (CNRP), a o tome je svjedočio niz uhićenja i pritvaranja članova oporbe, aktera civilnog društva i branitelja ljudskih prava.

⁷⁹ Rezolucija Europskog parlamenta od 7. srpnja 2016. o Mjanmaru, posebno s obzirom na položaj etničke skupine Rohingya (2016/2809 (RSP)) i Rezolucija od 15. prosinca 2016. o položaju manjinske zajednice Rohingya u Mjanmaru (2016/3027 (RSP)).

Lokalnom izjavom EU-a od 30. svibnja 2016. pozvalo se na prestanak pravosudnog uznemiravanja privremenog predvodnika oporbe i predstavnika organizacija civilnog društva. U svojoj rezoluciji od 9. lipnja 2016. Europski parlament izrazio je duboku zabrinutost zbog pogoršanja političke klime za oporbene političare i aktiviste u području ljudskih prava u Kambodži, kao i žaljenje zbog upotrebe politički motiviranih optužbi i pravosudnog zlostavljanja branitelja ljudskih prava i aktivista.⁸⁰

U pogrebnoj povorci istaknutog političkog analitičara i kritičara vlasti Kema Leya, ubijenog u srpnju 2016., sudjelovalo je na tisuće građana Kambodže. Pravosudna istraga slučaja Kema Leya zaključena je u prosincu 2016. U 2016. pokrenuti su novi sudske postupci protiv predsjednika stranke CNRP Sama Rainsyja, koji se nalazi u egzilu. U listopadu 2016. kambodžanske vlasti navodno su mu zabranile povratak u zemlju. Oporbeni senator Hong Sok Hour u studenome 2016. osuđen je na sedam godina zatvora za krivotvorene i poticanje na društvene nerede. Sam Rainsy u prosincu je u odsutnosti osuđen na pet godina zatvora u vezi s istim predmetom. Oporbenom senatoru Thaku Lanyu u studenome 2016. u odsutnosti je dosuđena zatvorska kazna od 18 mjeseci zbog toga što je premijera Huna Sena optužio da je umiješan u ubojstvo političkog analitičara Kema Leya, koji je ubijen 10. srpnja.

Zamjeniku čelnika stranke CNRP Kemu Sokhau u prosincu 2016. udijeljeno je kraljevsko pomilovanje, na zahtjev premijera Huna Sena, čime je oslobođen od služenja petomjesečne zatvorske kazne. Još jedan član oporbe, Seang Chet, u prosincu je pušten na slobodu uz kraljevsko pomilovanje. U sklopu predmeta protiv Kema Sokha došlo je i do uhićenja četiriju službenika kambodžanske nevladine organizacije ADHOC, kao i zamjenika glavnog tajnika nacionalnog izbornog povjerenstva (u medijskim izvješćima poznati kao „petorka iz ADHOC-a“). U istražni pritvor stavljeni su 28. travnja 2016. i ondje se još uvijek nalaze, iako se izvještavalo o tome da se vlada obvezala pustiti ih na slobodu do 31. prosinca 2016. ILO je i u 2016. nastavio razmatrati nedostatke u pogledu slobode udruživanja, a u studenome ih je opisao kao izuzetno teške i neodgodive. EU je izrazio zabrinutost zbog ukorijenjenih ograničenja slobode udruživanja, kao i zbog nedostatka u vezi sa zaštitom prava radnika.

⁸⁰ Rezolucija Europskog parlamenta od 9. lipnja 2016. o Kambodži (2016/2753(RSP))

Na devetom Zajedničkom odboru EU-a i Kambodže održanom u svibnju 2016. EU je ukazao na niz pitanja u vezi s ljudskim pravima, a osobito na politička kretanja, među kojima i slučajeve uhićenja zaposlenika nevladinih organizacija, smanjenje prostora za političke rasprave i izražavanje kritika, slobodu govora općenito, rješavanje zemljišnih prijepora, rizike koji se odnose na primjenu Zakona o udružama i nevladinim organizacijama, kao i pitanja u vezi sa zakonima o sindikatima, telekomunikacijama i kiberkriminalu.

Zemljišni sporovi i dalje su ključan problem u Kambodži. Kambodžanska vlada poduzela je određene pozitivne korake. Međutim, napredak u pogledu rješavanja zemljišnih sporova i dalje je spor. EU je s kambodžanskom vladom surađivao na osmišljavanju neovisne revizije zemljišnih potraživanja u vezi s brojnim zemljištima dodijeljenima na koncesiju za gospodarsku upotrebu u vezi sa šećerom. Međutim, kambodžanska vlada još nije donijela službenu odluku o provedbi te revizije.

U postupku registracije birača za općinske izbore u lipnju 2017. registrirano je 7,8 milijuna birača, što iznosi oko 81 % birača s pravom glasa. EU je pružio potporu izbornoj reformi, prvenstveno u okviru poboljšanog postupka registracije birača. Potpora EU-a usmjerena je na nekoliko područja: projektnu potporu za postupak registracije, tehničku potporu nacionalnom izbornom povjerenstvu u pogledu pravnih aspekata i aspekata u vezi s građanskim obrazovanjem, potporu za unutarnje promatranje izbora u 2017. i 2018. te praćenje izbornog nasilja.

Delegacija EU-a tijekom 2016. veoma je aktivno radila na provedbi inicijativa za ljudska prava za koje EU smatra da su ključne za Kambodžu, a koje su obuhvaćale okolišna i zemljišna prava, slobodu udruživanja, neovisnost pravosuđa i demokraciju (uključujući transparentne, vjerodostojne i uključive izbore). Najvažnije aktivnosti koje je provela delegacija EU-a bile su manifestacija „kutak za govornike” povodom Dana ljudskih prava i pružanje financijske potpore projektima u vezi s promicanjem ljudskih prava. Delegacija EU-a s ključnim državnim akterima također je održavala redovite sastanke na kojima je s njima raspravljala o pitanjima dobrog upravljanja i demokracije, primjerice o pravednosti i neovisnosti pravosudnog sustava i zakonitom postupanju, ravnopravnim izbornim uvjetima i zemljišnim pravima. O tim pitanjima raspravljalo se i s oporbenim čelnicima i predvodnicima civilnog društva. Delegacija EU-a također je olakšala dolazak izaslanstva Pododbora za ljudska prava Europskog parlamenta, koje je u posjetu bilo od 30. ožujka do 2. travnja 2016., te je sudjelovala u tom posjetu.

U okviru tematske proračunske linije Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) EU pruža potporu organizacijama civilnog društva koje rade na osposobljavanju i osnaživanju branitelja ljudskih prava. EU također pruža potporu organizacijama civilnog društva koje rade na zemljišnoj reformi, a naglasak se stavlja na potporu siromašnim ruralnim zajednicama koje su iseljene sa svojih zemljišta, potporu zemljišnim i šumskim pravima autohtonih naroda te potporu gradskom siromašnom stanovništvu za priznavanje njihovih prava na dobivanje zemljišta u posjed.

EU daje važan finansijski doprinos izvanrednim sudskim vijećima kambodžanskih sudova (ECCC). Uz podršku tim sudskim vijećima EU pomaže organizacijama civilnog društva u provedbi projekata u vezi s jamstvima neponavljanja i društvenom odštetom, a ti projekti priznati su od strane sudova. Vrhovno sudsko vijeće ECCC-a 23. studenoga 2016. potvrđilo je doživotne zatvorske kazne bivšim čelnicima Crvenih Kmera Nuonu Cheau i Khieuju Samphanu za zločine protiv čovječnosti koji su počinjeni tijekom evakuacije Phnom Penha odmah nakon pada tog grada 17. travnja 1975.

Posebni izvjestitelj UN-a za ljudska prava dvaput je posjetio Kambodžu u 2016. te je izrazio zabrinutost zbog „sužavanja“ prostora za djelovanje civilnog društva u Kambodži. U zajedničkoj izjavi koja je izdana 14. rujna 2016. na zasjedanju Vijeća UN-a za ljudska prava u Ženevi (u ime 39 zemalja, uključujući 28 država članica EU-a, SAD i Japan) izražena je zabrinutost zbog aktualnih zaoštravanja političkih napetosti u Kambodži i dojma da su pravosudne mjere nerazmjerne usmjerene protiv osoba koje kritiziraju vlasti.

Vlada Kambodže za neke aktivnosti Ureda Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava (OHCHR) u Kambodži smatrala je da se radi o uplitanju u njezine unutarnje poslove. Nakon dugotrajnih rasprava u prosincu 2016. potpisani je novi dvogodišnji memorandum o razumijevanju između Kambodže i Ureda Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava.

Narodna Republika Kina

EU je u 2016. i dalje bio predan promicanju univerzalnosti ljudskih prava, kao i davanju doprinosa aktivnom i kontinuiranom poboljšanju stanja ljudskih prava u Kini.

Glavni prioriteti EU-a u vezi sa stanjem ljudskih prava u Kini nisu se mijenjali u 2016. te su se i dalje odnosili na promicanje većeg poštovanja vladavine prava, podupiranje slobode izražavanja i pružanje potpore civilnom društvu, braniteljima ljudskih prava i pripadnicima manjina, osobito Ujgurima i Tibetancima. Među prioritete EU-a ubraja se i ratifikacija Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (ICCPR), s obzirom na to da ga je Kina potpisala 1998., a u sklopu univerzalnih periodičnih pregleda koji su za Kinu obavljeni u 2009. i u 2013. izrazila je svoju predanost njegovoj ratifikaciji. EU je nastavio ulagati napore i u sklopu svoje globalne kampanje protiv smrtne kazne, s obzirom na to da postoji velik broj slučajeva izvršenja smrtne kazne u Kini. Međutim, pokrenute su odredene reforme čiji je cilj smanjenje broja pogubljenja. EU je i dalje nastojao da se Kina pridržava svojih obveza koje proizlaze iz Povelje UN-a i međunarodnog prava, a koje su također sadržane i u kineskom ustavu, te je Kinu poticao na provođenje politika za usklađivanje s tim obvezama.

Kina je u 2016. općenito nastavila s poboljšanjem svojeg društvenog i gospodarskog stanja, a na stotine milijuna građana spašeno je od siromaštva. Međutim, EU je i dalje zabrinut zbog općeg stanja ljudskih prava u Kini. Napori na povećanju neovisnosti i profesionalnosti pravosudnog sustava te osiguravanju prava na poštenu suđenje, što je u skladu s reformom Zakona o kaznenom postupku iz 2012., nažalost nisu urodili željenim uspjehom zbog nedostatka postupovnih jamstava za pritvorenike.

Nakon vala uhićenja i pritvaranja odvjetnika za ljudska prava i branitelja ljudskih prava do kojeg je došlo u srpnju 2015. položaj branitelja ljudskih prava nastavio se pogoršavati. Od 300 odvjetnika i boraca za ljudska prava koji su se u srpnju 2015. našli na meti represije, krajem 2016. njih 17 još se nalazilo u pritvoru ili pod stambenim nadzorom. EU je zabrinut zbog nedostatka transparentnosti u vezi s tim pritvaranjima, kao i izvješća o nedostatnim postupovnim jamstvima u pogledu pristupa koji su pojedinci imali svojim članovima obitelji i odvjetnicima po vlastitom izboru. Dosljedno se izvještavalo o tome da su osobe u pritvoru i takozvanom „stambenom nadzoru”, odnosno pritvoru u kojem se pritvorenike drži u izolaciji na tajnim lokacijama, bile zlostavljanje. Članovi obitelji pritvorenika također su izvještavali da su se redovito nalazili na meti različitih oblika uznemiravanja od strane vlasti.

EU je tijekom godine izražavao zabrinutost zbog pritvaranja odvjetnika i aktivista za ljudska prava i presuda izrečenih protiv njih, a posebice u kolovozu 2016. kada je osudio presude koje su izrečene protiv Zhaija Yanmina, Hua Shigena, Zhoua Shifenga i Goua Hongguoa te je kritizirao Kinu zbog nepoštovanja svojeg vlastitog Zakona o kaznenom postupku u sudskim postupcima, kao i zbog kršenja prava optuženika na adekvatnu obranu. EU se također sa zabrinutošću osvrnuo na postupanje s diplomatima EU-a, kao i neosnovane optužbe protiv njih, kada su u kolovozu 2016. u Tianjinu pokušali prisustvovati sudskom postupku koji je na temelju kineskog prava trebao biti otvoren javnosti.

Stanje ljudskih prava pripadnika etničkih i vjerskih manjina, posebice u Tibetu i Xinjiangu, i dalje daje povoda za zabrinutost. Pritvaranje borca za tibetanski jezik Tashija Wangchuka u siječnju 2016. i presuda protiv tibetskog blogera Drukloa u ožujku 2016. ukazali su na daljnje ograničavanje slobode izražavanja u Tibetu. Rušenje zgrada budističke akademije Larung Gar, kao i protjerivanja i tzv. „patriotska reedukacija“ samostanaca veoma su potresli tibetansku zajednicu i čak doveli do toga da su si neki pojedinci oduzeli život. Iako su se slučajevi samozapaljenja Tibetanaca smanjili, u 2016. prijavljena su tri nova takva slučaja. Stalno se izvještavalo o društvenim nemirima i represiji u Xinjiangu, i to u vezi s ograničenjima gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava Ujgura, među ostalim u vezi s prakticiranjem islama. U siječnju 2016. aktivist Zhang Haitao osuđen je na 19 godina zatvora zbog svojih internetskih natpisa, a ujgarski akademik Ilham Tohti, koji je radio na promicanju jednakosti i razumijevanja između različitih etničkih skupina, i dalje služi doživotnu zatvorsku kaznu koja mu je dosuđena 2014.

Pravna reforma nastavila se u 2016. pa je tako Zakon o nasilju u obitelji na snagu stupio u ožujku, a Zakon o borbi protiv terorizma u siječnju. Kina je u studenome 2016. donijela i Zakon o kibersigurnosti. Zakon o djelovanju stranih nevladinih organizacija donesen je 28. travnja 2016., a na snagu će stupiti 1. siječnja 2017. Tijekom 2016. pokrenute su izmjene propisa o vjerskim pitanjima, Zakona o policijskim snagama i upravnih mjera za odvjetnička društva. Iako je EU pozdravio stupanje na snagu prvog kineskog zakona o nasilju u obitelji, ostatak zakonodavnih izmjena izazvao je zabrinutost. EU i njegove države članice sudjelovali su u javnim savjetovanjima o tim zakonima i propisima kako bi Kinu potaknuli da ne ograničava ljudska prava i da ne donosi zakone koji bi bili neusklađeni s obvezama koje za Kinu proizlaze na temelju međunarodnog prava, iako je to sudjelovanje imalo ograničen utjecaj na ishod.

Kineski sustav registracije kućanstva (*hukou*) i dalje izaziva zabrinutost EU-a jer se njime u nepovoljniji položaj stavlja stanovnike s ruralnim boravištem. Kineske vlasti i u 2016. godini nastavile su s reformom sustava te su uklonjene određene administrativne prepreke za zapošljavanje radnika migranata, no potrebne su dodatne reforme kako bi radnici migranti dobili bolji pristup boravišnim dozvolama i socijalnim uslugama. To bi doprinijelo blagostanju znatnog dijela kineskog stanovništva, ali bi povećanjem potrošnje doprinijelo i blagostanju kineskog gospodarstva.

Prava žena zaštićena su kineskim ustavom. Međutim, razlike i dalje postoje, a zagovaranje prava žena često se onemogućuje. Kina je 2016. izmijenila svoj Zakon o stanovništvu i planiranju obitelji i tako svim bračnim parovima dozvolila da imaju po dvoje djece. U siječnju 2016. vlasti su zatvorile istaknuti centar za pravnu pomoć ženama, što je dovelo do osuda od strane aktivista za prava žena. Iako u Kini postoji zakonodavstvo za osiguravanje ravnopravnosti na radnom mjestu, prema izvješćima objavljenima u 2016. (među ostalim u članku koji je službena novinska agencija NR Kine Xinhua objavila u ožujku 2016.) diskriminacija žena i dalje je sveprisutna u kineskom društvu. EU je u okviru Akcijskog plana za rodnu ravnopravnost 2016. – 2020. podržao i organizirao niz aktivnosti u vezi s pravima žena.

Stanje okoliša, uključujući kvalitetu zraka i sigurnost vode, područje je koje izaziva osobitu zabrinutost kineskih građana. Kao odgovor na tu zabrinutost kineska vlada i dalje je stavlja osobit naglasak na to pitanje te je uvela niz novih zakona kojima su postavljeni ambiciozni ciljevi, a osmisnila je i nove odredbe o izvršenju i provedbi, koje su se među ostalim odnosile na javni pristup informacijama i pravo nevladinih organizacija da pokreću sudske postupke od javnog interesa protiv privatnih subjekata odgovorih za štetu u okolišu. Kina se, međutim, i dalje suočava s ozbiljnim izazovima u provedbi. U gradovima poput Pekinga došlo je do napretka u smanjenju onečišćenja zraka iako razine onečišćenja zraka i dalje uvelike premašuju standarde Svjetske zdravstvene organizacije, ali još redovito dolazi do ozbiljnih epizoda zagađenosti smogom. Dostupnost vode i onečišćenje zraka i dalje predstavljaju izazov.

Sloboda za osnivanje sindikata u Kini tijekom 2016. i dalje je bila ograničena, a jedina službeno priznata sindikalna organizacija i dalje je svekineski savez sindikata, kojim dominira Komunistička partija Kine. Lokalne organizacije koje djeluju u području radničkih prava i dalje su se nalazile na meti sustavnog nadzora i represije, posebice u pokrajini Guangdong. U posljednjih nekoliko godina, pa tako i u 2016. godini, u Kini se povećala upotreba kolektivnog pregovaranja, iako se ono još relativno slabo koristi u rješavanju radnih sporova, osobito kada se uzme u obzir sve veći broj takvih sporova. Gledajući s gospodarskog stajališta, u 2016. došlo je do daljnog povećanja minimalne plaće i drugih razina plaća, što je doprinijelo smanjenju siromaštva i širenju gospodarskog blagostanja, no radni sporovi zbog neisplaćenih ili djelomično isplaćenih plaća i dalje zadaju probleme.

EU je o pitanjima ljudskih prava s Kinom nastavio raspravljati na različitim razinama i u okviru različitih platformi. Prije svega valja istaknuti da je predsjednik Tusk bojazni EU-a izrazio u bilateralnim susretima s kineskim predsjednikom Xijem i premijerom Lijem, ali i javno na konferenciji za medije povodom sastanka na vrhu EU-a i Kine u Pekingu 12. i 13. srpnja 2016. Naglasio je da EU ljudskim pravima pridaje veliku važnost kao sastavnom dijelu svojih odnosa s Kinom te da to osobito uključuje slobodu tiska i slobodu izražavanja, udruživanja i okupljanja.

EU je tijekom 2016. izdao pet izjava o stanju ljudskih prava u Kini. U izjavi objavljenoj 22. siječnja glasnogovornička služba kritizirala je uhićenje građanina EU-a i aktivista za ljudska prava Petera Dahlina.⁸¹ U lokalnoj izjavi od 29. siječnja EU je uzeo u obzir činjenicu da je Dahlin pušten na slobodu, ali je izrazio zabrinutost zbog toga što se mnogi drugi branitelji ljudskih prava i odvjetnici za ljudska prava nalaze u pritvoru.⁸² EU je 24. svibnja 2016. i 5. kolovoza 2016. objavio lokalnu izjavu odnosno izjavu glasnogovorničke službe u kojima se Kinu poziva da osigura punu transparentnost i poštovanje zakonitog postupanja u slučajevima pritvorenih odvjetnika za ljudska prava, što bi bilo u skladu s preporukama koje joj je u prosincu 2015. uputio Odbor UN-a protiv mučenja.⁸³ EU je također naglasio da pritvorenici trebaju imati mogućnost pravnog zastupanja i da im treba omogućiti obiteljske posjete. U lokalnoj izjavi objavljenoj povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, 10. prosinca 2016.,⁸⁴ EU je ponovno uputio svoj poziv da na slobodu bude pušten dobitnik Nobelove nagrade za mir Liu Xiaobo, ali i drugi odvjetnici i branitelji ljudskih prava, među kojima su Li Heping, Wang Quanzhang, Xie Yang, a posebno Jiang Tianyong, za kojeg je kineska policija u prosincu 2016., mjesec dana nakon njegova neobjašnjeno nestanka, objavila da se nalazi u pritvoru.

U 2016. nije se održao 35. krug godišnjeg dijaloga EU-a i Kine o ljudskim pravima unatoč snažnim nastojanjima EU-a da organizira taj sastanak i unatoč tome što je kineska strana na sastanku na vrhu između EU-a i Kine u srpnju 2016. izrazila svoju predanost da se taj sastanak održi prije kraja 2016.

EU je poboljšanju ljudskih prava u Kini dao doprinos i podržavajući organizacije civilnog društva koje rade upravo na pitanjima ljudskih prava u Kini, a to je činio u okviru instrumenta EIDHR, ali i poticanjem partnerstava s kineskim tijelima u okviru instrumenata za nedržavne dionike (NSA). Projekti su bili usmjereni na jačanje vladavine prava, pristup pravosuđu i zaštitu prava ugroženih skupina, uključujući žene, djecu i manjine.

⁸¹ Izjava glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 22. siječnja 2016. o uhićenju i pritvoru građanina EU-a Petera Dahlina.

⁸² Izjava Delegacije EU-a u Kini od 29. siječnja 2016. o zabrinutosti EU-a u vezi sa stanjem ljudskih prava u Kini.

⁸³ Izjava Delegacije EU-a u Kini od 24. svibnja 2016. o zabrinutosti EU-a u vezi sa stanjem ljudskih prava u Kini te Izjava glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 5. kolovoza 2016. o osudama izrečenima protiv kineskih odvjetnika i drugih branitelja ljudskih prava na temelju optužbi za potkopavanje države.

⁸⁴ Izjava Europske unije od 9. prosinca 2016. povodom Međunarodnog dana ljudskih prava

EU se na stanje ljudskih prava u Kini osvrnuo i u svojim izjavama u okviru „točke 4.” dnevnog reda na trima redovnim sjednicama Vijeća za ljudska prava, održanima u ožujku, lipnju i rujnu. Više država članica EU-a podržalo je izjavu o Kini u okviru „točke 2.” dnevnog reda sjednice Vijeća za ljudska prava u ožujku. U kolovozu 2016. Kina je prihvatile posjet posebnog izvjestitelja UN-a za krajnje siromaštvo i ljudska prava, što je bio prvi posjet nekog posebnog izvjestitelja UN-a Kini od prosinca 2010. Jedan od ishoda tog posjeta bila je preporuka Kini da uvede „mekhanizam pozivanja na odgovornost” kojim bi se građani mogli poslužiti ako su im prekršena prava.

Posebno upravno područje Narodne Republike Kine Makao

U okviru načela „jedna zemlja, dva sustava”, koje je sadržano u Temeljnog zakonu Makaa, prava i temeljne slobode stanovnika Makaa i dalje su se poštovali te se i dalje provodila vladavina prava. U Makau postoji visoka razina građanskih sloboda te poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda. Vlada se svejedno i dalje protivi prijedlogu Odbora UN-a protiv mučenja (UN CAT) da se uspostavi neovisno tijelo za zaštitu ljudskih prava, tvrdeći da ta preporuka nije primjenjiva na Makao kao Posebno upravno područje Narodne Republike Kine. Glavna problematična pitanja u vezi s ljudskim pravima u Makau odnose se na trgovanje ljudima, nedostatan okvir za veće demokratsko sudjelovanje, kao i neprovodenje zakonodavstva u pogledu kolektivnog pregovaranja.

EU je u 2016. nastavio podupirati djelovanja lokalnih branitelja ljudskih prava i nevladinih organizacija, izmjenjivati informacije s njima i jačati njihove kapacitete s pomoću seminara i internetskih kampanja. Nakon radionice o trgovanim ljudima, održane zajedničkim snagama u siječnju 2016., EU i Makao sa zadovoljstvom očekuju jačanje suradnje u tom području.

Posebno upravno područje Narodne Republike Kine Hong Kong

U okviru načela „jedna zemlja, dva sustava”, koje je sadržano u Temeljnog zakonu Hong Konga, prava i temeljne slobode stanovnika Hong Konga uglavnom su se i dalje poštovali te se i dalje provodila vladavina prava. Unatoč tome što ne postoje opći izbori, općenito se smatra da se izbori za Zakonodavno vijeće provode bez upitanja. Međutim, nestanak petorice djelatnika knjižare iz Hong Konga bio je zabrinjavajući znak slabljenja načela „jedna zemlja, dva sustava”. Taj slučaj izazvao je ozbiljnu zabrinutost političkog vodstva i civilnog društva općenito.

U svojim izjavama od 7. siječnja 2016. i 25. travnja 2016. EU je izrazio stav da je slučaj izdavačke petorke dosad najozbiljniji primjer dovođenja u pitanje Temeljnog zakona Hong Konga i načela „jedna zemlja, dva sustava” otkako je Hong Kong predan Narodnoj Republici Kini u 1997.⁸⁵ Taj slučaj izazvao je ozbiljnu zabrinutost u pogledu poštovanja ljudskih prava, temeljnih sloboda i vladavine prava. EU je pozvao na puno poštovanje ustavnih aranžmana kojima se Posebno upravno područje Hong Kong uređuje u okviru NR Kine. Sve strane poticao je na to da se stanovnicima Hong Konga i međunarodnoj zajednici obnovi povjerenje u Temeljni zakon i načelo „jedna zemlja, dva sustava”. EU je Posebno upravno područje Hong Kong i središnje kineske vlasti poticao da započnu konstruktivne rasprave s ciljem nastavka izborne reforme i postizanja dogovora o demokratskom, pravednom, otvorenom i transparentnom izbornom sustavu.

EU je nastavio podupirati civilno društvo u Hong Kongu, a to je činio u redovitim kontaktima s braniteljima ljudskih prava, nevladinim organizacijama i medijima, kao i organiziranjem kampanja na temu ljudskih prava. EU je također podupirao prava žena i ljudska prava LGBTI osoba, a to je činio s pomoću različitih kampanja i seminara.

EU je u suradnji s Uredom tajnika za sigurnost Hong Konga u siječnju organizirao radionicu na temu sprečavanja i suzbijanja trgovanja ljudima i zaštite žrtava trgovanja ljudima.

⁸⁵ Izjava glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 7. siječnja 2016. o nestanku osoba povezanih s izdavačkom kućom „Mighty Current” u Hong Kongu te Priopćenje za medije od 25. travnja 2016. povodom objave godišnjeg izvješća Europske komisije i Europske službe za vanjsko djelovanje o Posebnom upravnom području Hong Kongu za 2015.

Tajvan

Stanje ljudskih prava na Tajvanu općenito se može opisati kao dobro. Međutim, EU i dalje potiče Tajvan da ne pribjegava upotrebi smrtne kazne. U svibnju je izvršeno jedno pogubljenje, čime se nastavio trend prethodnih pogubljenja iz 2011., 2012., 2013., 2014. i 2015., a kojima je prekinut *de facto* moratorij koji je bio na snazi od 2005. do 2010. U svojoj lokalnoj izjavi EU je pozvao na hitno uvođenje moratorija na pogubljenja, prema preporuci skupine međunarodnih stručnjaka iz 2013. EU je s lokalnim vlastima i civilnim društвom učinkovito surađivao na postizanju napretka prema ponovnoj uspostavi moratorija na smrtnu kaznu u cilju njezina službenog ukidanja. U tom kontekstu EU i njegove države članice s Tajvanom surađuju u okviru programa pravosudnih razmjena između EU-a i Tajvana. Od 2015. Vrhovni sud potvrdio je samo jednu smrtnu kaznu. Prigodom svojeg redovnog dijaloga s Tajvanom, odnosno tijekom godišnjih savjetovanja između EU-a i Tajvana o netrgovinskim pitanjima, EU je izrazio zabrinutost zbog smrtne kazne i nastavka njezine primjene. Osim smrtne kazne EU s Tajvanom radi i na pitanjima u vezi s rodnom ravnopravnosti i ljudskim pravima LGBTI osoba, s obzirom na to da se u tom području Tajvan smatra pozitivnim primjerom u azijsko-pacifičkoj regiji.

Republika Indija

Indija je demokratska i pluralistička zemlja, a prava građana zaštićena su ustavom iz 1950., relevantnim zakonodavstvom i snažnim institucijama, i to na temelju temeljnih načela sekularizma i jednakosti. Iako Indija postiže izuzetan napredak, uspjeh u poštovanju ljudskih prava u tako golemoj i raznolikoj zemlji i dalje je ogroman zadatak. Međutim, dinamično civilno društvo u Indiji radi na promicanju i zaštiti ljudskih prava, a vlada je pokrenula programe za potporu najsirošnjem stanovništvu u zemlji.

Prioriteti EU-a u Indiji u 2016. bili su podupiranje napora na borbi protiv diskriminacije i nejednakosti, promicanje rodne ravnopravnosti i prava djece, obrana osobnog integriteta i potpora pravima branitelja ljudskih prava. EU promiće i uspostavu moratorija na smrtnu kaznu u Indiji.

Unatoč postojanju pravne zaštite i razvijenom pravosudnom sustavu, pristup pravosuđu može biti otežan, posebno za marginalizirane skupine, a pritužbe se često odnose na pretjerano duge postupke. Zbog prenapučenosti i velikog broja osoba koje čekaju na svoje sudske postupke u zatvorima vladaju loši uvjeti. Aktualna pitanja u vezi s ljudskim pravima koja izazivaju zabrinutost odnose se na slobodu vjeroispovijesti ili uvjerenja, slobodu izražavanja i prava branitelja ljudskih prava, među ostalim novinara. U 2016. mnogim organizacijama civilnog društva ukinute su dozvole na temelju Zakona o reguliranju inozemnih doprinos, što je postalo važna tema u raspravi o prostoru za djelovanje civilnog društva. Osim toga, u zemlji su i dalje prisutni slučajevi diskriminacije protiv pripadnika zajednice Dalita i slučajevi nasilja nad ženama, unatoč naporima koje ulaže vlada. Iako u 2016. nije izvršeno nijedno pogubljenje, smrtna kazna i dalje je zakonski predviđena za „iznimno mali“ broj kaznenih djela, a čini se da javno mišljenje podržava postojanje takve kazne.

Indija je najmnogoljudnija demokracija na svijetu, odaziv birača relativno je velik, ali je političko sudjelovanje žena i dalje slabo. U donjem i gornjem domu parlamenta zastupnice trenutačno zauzimaju samo 11,2 % zastupničkih mjesta. Broj zastupnica nizak je na razini saveznih država. Međutim, Indija je uvela kvote na razini lokalne uprave, pa je tako ženama dodijeljena jedna trećina mjesta.

Kako bi poboljšala gospodarska, socijalna i kulturna prava, vlada je pokrenula brojne programe za povećanje pristupa obrazovanju, energiji, zdravstvu, stanovanju i prometu, kao i vodi i sanitarnim uslugama. Indija je također donijela Zakon o pravima osoba s invaliditetom, čime je svoje zakonodavstvo uskladila s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Policija i upravne službe aktivnije su radile na rješavanju slučajeva nasilja nad ženama.

EU je s dionicima u Indiji surađivao u različitim formatima i na različitim razinama, među ostalim i s dužnosnicima, specijaliziranim institucijama za ljudska prava, predstavnicima civilnog društva i širom javnosti. EU također podupire cijeli niz manifestacija za ljudska prava te sudjeluje u njima, a za širenje informacija sve se više koristi društvenim medijima. Iako u 2016. nije održan lokalni dijalog o ljudskim pravima, na sastanku na vrhu u ožujku 2016. EU i Indija potvrdili su svoju predanost održavanju takvih razmjena te su se složili da će pojačati svoju suradnju i koordinaciju u okviru međunarodnih foruma, a to će potencijalno uključivati i započinjanje dijaloga o rodnoj ravnopravnosti.

Potpore braniteljima ljudskih prava jedan je od ključnih prioriteta EU-a u Indiji. EU je surađivao s mrežom branitelja ljudskih prava, među ostalim u sklopu terenskih posjeta, a za pojedinačne slučajeve bio je u kontaktu s Nacionalnim povjerenstvom za ljudska prava. EU i dalje aktivno prati razvoj događaja i pruža pomoć onima kojima je to potrebno, među ostalim i u okviru mehanizma hitne potpore braniteljima ljudskih prava, koja se dodjeljuje na pojedinačnoj osnovi.

EU je Indiji nastavio pružati financijsku potporu u okviru instrumenta EIDHR za programe u područjima rodnih prava, prava djece, prava osoba s invaliditetom, prava autohtonih naroda, trgovanja ljudima, ukidanja smrtnе kazne i slobode izražavanja na internetu i izvan njega.

Indija još nije ratificirala neke od ključnih međunarodnih instrumenata za ljudska prava ili o temeljnim standardima rada. U parlamentu je podneseno više prijedloga zakona koji bi Indiji omogućili da ratificira međunarodne ugovore koje je već potpisala. Ministar rada Bandaru Dattatreya izjavio je da je Indija spremna ratificirati konvencije Međunarodne organizacije rada (konvencije br. 132 i br. 182), s obzirom na to da je u 2016. vlada odobrila izmijenjeni Zakon o dječjem radu kojim se zabranjuje rad djece mlađe od 14 godina. Indija je članica Vijeća UN-a za ljudska prava do kraja 2017. Organizacije civilnog društva u 2016. objavile su niz izvješća te su provodile savjetovanja s dionicima, i to s ciljem pripreme univerzalnog periodičnog pregleda do kojeg bi trebalo doći u svibnju 2017.

EU će i dalje aktivno surađivati s raznim dionicima kako bi podupirao promicanje i zaštitu ljudskih prava u Indiji. Jačanjem razmjene stečenih iskustava i primjera dobre prakse, kao i podrškom za izgradnju institucija i osnaživanje dionika moglo bi se doprinijeti hvatanju ukoštač sa strukturnim izazovima, institucijskim slabostima i ukorijenjenim društvenim praksama koje su prepreka potpunijem ostvarivanju ljudskih prava.

Republika Indonezija

Indonezija je stabilna demokracija sa slobodnim i poštenim izborima, raznovrsnim i aktivnim medijima te dinamičnim civilnim društvom. Temeljna ljudska prava zakonski su zajamčena, a u institucijski okvir za ljudska prava ubrajaju se nacionalno povjerenstvo za ljudska prava, nacionalno povjerenstvo protiv nasilja nad ženama i povjerenstvo za zaštitu djece.

Glavni prioritet EU-a u području ljudskih prava u Indoneziji zalaganje je za ukidanje smrtne kazne, čemu bi prethodilo uvođenje moratorija na pogubljenja. EU također radi na pitanju nediskriminacije, posebno kako bi se ojačala zaštita manjinskih skupina. Druga prioritetna područja uključuju poslovanje i ljudska prava, pristup pravosuđu i ostvarivanje ljudskih prava žena.

Indonezija je u srpnju 2016. pogubila četiri osobe i to svu četvoricu zbog kaznenih djela povezanih s drogom. Najmanje 130 zatvorenika čeka na izvršenje smrtne kazne. Problematično je pitanje i nedostatak odgovarajuće zaštite za manjine i njihova diskriminacija (to se odnosi i na vjerske skupine kao što su Ahmedije i šijiti te pripadnike LGBTI zajednice). Nekoliko ministara, političara i vjerskih vođa dalo je izjave koje su bile usmjerene protiv LGBTI zajednice, a organizacije civilnog društva koje djeluju u tom području našle su se pod pritiskom. I dalje postoje bojazni u pogledu ograničenja slobode izražavanja i slobode mirnog okupljanja u pokrajinama Papue i Zapadne Papue, a ondje često dolazi do uhićenja nenasilnih prosvjednika i do primjene zakona o izdaji. U obećanim istragama prijašnjih slučajeva kršenja ljudskih prava sporo se napreduje.

Parlament je donio Zakon o pravima osoba s invaliditetom, što predstavlja izuzetan napredak. U pokrajini Aceh osnovano je povjerenstvo za istinu i pomirbu kako bi se istražila kršenja ljudskih prava počinjena tijekom sukoba u toj regiji koji je trajao deset godina i do čijeg je prekida došlo Helsinškim mirovnim dogovorom iz 2005. Vlada je bila pokrovitelj jedinstvenog simpozija na temu protukomunističkih čistki i masovnih pogubljenja 1965. i 1966., a žrtvama i njihovim obiteljima to je bila prilika da iznesu svoje viđenje tih događaja.

Sporazum o partnerstvu i suradnji između EU-a i Indonezije okvir je za bilateralnu suradnju. Sporazum se temelji na zajedničkim vrijednostima i uključuje i zajedničke obveze za zaštitu i promicanje ljudskih prava. U lipnju u Bruxellesu održan je šesti krug dijaloga o ljudskim pravima između EU-a i Indonezije. To je bila prilika za rasprave o pravima migranata, nediskriminaciji i pravima pripadnika manjina, pristupu pravosuđu / kaznenopravnoj politici, poslovanju i ljudskim pravima te borbi protiv nasilnog ekstremizma. Obje strane usuglasile su se o konkretnim dalnjim aktivnostima u području kaznenopravne politike i u području poslovanja i ljudskih prava.

EU je u lipnju prije pogubljenja kažnjenika izdao izjavu u kojoj indonezijsku vladu poziva da zaustavi pogubljenja i ponovno uspostavi *de facto* moratorij. EU je nastavio održavati bliske kontakte s visokim dužnosnicima i putem tih kontakata izražavati svoje protivljenje smrtnoj kazni. Povodom Svjetskog dana borbe protiv smrtne kazne koji se obilježava 10. listopada delegacija EU-a pokrenula je kampanju protiv smrtne kazne na društvenim medijima.

Delegacija EU-a redovito se sastajala s manjinskim skupinama i žrtvama netolerancije, među ostalim i s predstavnicima vjerskih manjina i LGBTI organizacija. Delegacija EU-a nastavila je suradnju s Nahdlatul Ulamom, najvećom muslimanskom organizacijom u zemlji koja se zalaže za toleranciju i pluralizam.

EU je pažljivo pratilo razvoj događaja u pokrajinama Papue i Zapadne Papue te se u nekoliko navrata sastao s papuanskim braniteljima ljudskih prava.

Delegacija EU-a zajedno s nacionalnim povjerenstvom za ljudska prava (Komnas HAM) i Udruženjem za sprečavanje mučenja (APT) organizirala je radionicu o sprječavanju mučenja koja je dovela do potpisivanja memoranduma o razumijevanju s ciljem osnivanja radne skupine za sprečavanje mučenja, čiji će zadatak biti obilaženje ustanova za pritvor.

Delegacija EU-a u suradnji s organizacijom Žene UN-a u Indoneziji organizirala je natjecanje crtača i crtača stripa pod nazivom „Planet 50-50”, a nakon toga uslijedila je izložba i serija od 26 manifestacija s različitim partnerima za vrijeme trajanja kampanje „16 dana aktivizma”, među kojima se može izdvojiti kampanja *HeForShe* koju su poduprli voditelji misija EU-a.

EU je pružao finansijsku potporu različitim projektima u vezi s ljudskim pravima, a ta potpora pružala se u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). U okviru EIDHR-a u 2016. pružena je potpora jedanaest projekata kojima je obuhvaćen širok spektar tema, a one su među ostalim obuhvaćale i rješavanje sukoba i posredovanje, slobodu vjeroispovijesti, prava osoba s invaliditetom, potporu braniteljima ljudskih prava, poslovanje i ljudska prava i pozivanje na odgovornost za kršenja ljudskih prava.

Indonezija je ratificirala sve ključne konvencije UN-a o ljudskim pravima. U nacionalnom akcijskom planu za ljudska prava za razdoblje 2015. – 2019. među prioritetima se navodi i „priprema za ratifikaciju međunarodnih instrumenata za ljudska prava”, uključujući ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i Rimskog statuta. Indonezija je bila članica Vijeća UN-a za ljudska prava od 2007. do 2010., a ponovno je izabrana kao članica za razdoblje 2012. – 2017.

Indonezija je prihvatile 144 preporuke koje su proizile iz univerzalnog periodičnog pregleda iz 2012. Glavne preporuke koje su prihvaćene odnose se na ratifikaciju međunarodnih konvencija, posebice Fakultativnog protokola uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), kriminalizaciju mučenja, promicanje ljudskih prava, poticanje partnerstava s nacionalnim institucijama za ljudska prava, zaštitu određenih prava, s naglaskom na vjerskim manjinama, djeci, ženama i braniteljima ljudskih prava, kao i nastavak rada na rješavanju problema trgovanja ljudima. Sljedeći univerzalni periodični pregled održat će se u svibnju 2017.

Japan

Opće stanje ljudskih prava u zemlji u 2016. bilo je stabilno, a zamjećena su određena sitnija poboljšanja u pogledu nediskriminacije i zakona o kaznenom postupku. Za Japan se može reći da je i dalje zrela i funkcionalna demokracija, u kojoj je općenito gledajući osigurana visoka razina poštovanja ljudskih prava.

Prioriteti EU-a u području ljudskih prava u Japanu uglavnom su usmjereni na kontinuiranu primjenu smrtne kazne i kaznenopravni sustav, što uključuje prava zatvorenika. EU je također aktivna u području rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena, kao i u području nediskriminacije i jačanja otvorenosti društva.

Glavna pitanja u području ljudskih prava na koja su japanske i međunarodne organizacije za ljudska prava skretale pažnju u 2016. obuhvaćala su provođenje smrtne kazne, kao i stanje japanskih ustanova za pritvor i pravosudnog sustava (kaznenopravnog sustava). Drugi problemi u vezi s ljudskim pravima odnosili su se na nasilje u obitelji, seksualno zlostavljanje i diskriminaciju žena na radnom mjestu, trgovanje ljudima, uključujući eksploraciju stranih radnika pripravnika, iskorištavanje djece i društvenu diskriminaciju članova manjinskih skupina (uključujući LGBTI osobe i osobe s invaliditetom). Zabilježena je i sve izraženija tendencija medija prema autocenzuri (posebno nacionalnih radiotelevizijskih kuća), a u nekim slučajevima to je bilo povezano s primjerima očitog političkog pritiska.

Među glavnim pozitivnim pomacima u 2016. bila je reforma zakona o kaznenom postupku, usvojena u svibnju 2016., kojom su uvedena određena poboljšanja, a posebno u pogledu veće primjene videozapisa pri ispitivanjima i u pogledu objavljivanja dokaza. Međutim, reformom nisu riješena neka ukorijenjena problematična pitanja, kao što su sustav istražnog pritvora (*daiyo kangoku*), prema kojem policija osumnjičenika u pritvoru može zadržati do 23 dana bez formalne optužnice.

Među drugim osjetnim pomacima valja spomenuti i to da je u svibnju 2016. donesen prvi zakon o borbi protiv govora mržnje, čime je napravljen korak naprijed u nastojanjima na suzbijanju ksenofobije. Međutim, iako se tim zakonom, donesenim 24. svibnja 2016., neopravdano diskriminoran sadržaj osuđuje kao „neoprostiv”, njime nije zakonski zabranjen govor mržnje niti se propisuju ikakve kazne. Ipak valja napomenuti da se nekoliko lokalnih vlada tim novim zakonodavstvom već poslužilo kao osnovom za zabranu javnih okupljanja koja organiziraju radikalne desničarske skupine koje maltretiraju Korejce sa stalnim boravištem (*zainichi*). Kao priznanje da je diskriminacija skupine *burakumina* (bivših izopćenika) i dalje prisutna, unatoč tome što se provode različite politike u tom pogledu, Diet je u prosincu 2016. donio i zakonodavne mjere kojima se od vlade traži ulaganje dalnjih npora za njezino uklanjanje. Njima se središnju vladu i općine obvezuje na uspostavljanje savjetodavnih sustava, kao i na to da porade na obrazovanju i prema potrebi istraže slučajeve diskriminacije pripadnika skupine *buraku*.

EU je nastavio raditi na pitanjima u vezi s ljudskim pravima, a ona su se uglavnom odnosila na primjenu smrtne kazne. EU i države članice EU-a, zajedno s drugim zemljama istomišljenicama, svoje protivljenje smrtnoj kazni izražavali su lokalnim izjavama i dopisima. Delegacija EU-a i države članice EU-a organizirale su nekoliko radionica i konferencija na tu temu i tako informirale javnost. Redoviti dijalog o ljudskim pravima održan je u srpnju u Tokiju, a njime je obuhvaćen niz pitanja, koja su uključivala rodna pitanja, poslovanje i ljudska prava, kao i suradnju u okviru multilateralnih foruma.

U pogledu lokalnog djelovanja u vezi s ključnim prioritetima u području ljudskih prava delegacija EU-a i veleposlanstva četiriju država članica sudjelovali su u četvrtom izdanju povorke ponosa duginih boja u Tokiju 8. svibnja, pod zajedničkim sloganom „Zajedno za jednakost i raznolikost”, i to uoči Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, transfobije i bifobije koji se obilježava 17. svibnja.

Delegacija EU-a s ciljem osnaživanja japanskog civilnog društva organizirala je zajednički pripremni sastanak povodom dijaloga o ljudskim pravima između EU-a i Japana. Za mnoge nevladine organizacije to je bila prilika za susret s drugim organizacijama civilnog društva.

U pogledu rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena delegacija EU-a povodom 8. ožujka na društvenim medijima organizirala je kampanju radi podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti, ali i radi promicanja kampanje Žena UN-a pod nazivom *HeForShe*, koju su svojim potpisima poduprli svi muški veleposlanici EU-a. Delegacija EU-a 12. prosinca organizirala je konferenciju EU-a na visokoj razini o gospodarskom osnaživanju žena (<http://together4equality.eu/>). Ta konferencija poslužila je kao forum za razmjenu iskustava i stručnog znanja, a na njoj se okupilo oko 300 sudionika.

Nakon što je u travnju 2016. objavljen poziv EU-a na podnošenje prijedloga za „suradnju s civilnim društvom u Japanu u pogledu temeljnih prava: smrtna kazna i kaznenopravni sustav”, u prosincu je ugovor o dodjeli sredstava potписан sa Sveučilištem Reading, a ono će surađivati s Centrom za zatvorenička prava – lokalnom organizacijom civilnog društva koja promiče ukidanje smrtne kazne. Projekt će trajati dvije godine i službeno započinje u siječnju 2017., a usredotočit će se na aktivnosti za podizanje razine svijesti i promicanje rasprava o smrtnoj kazni, kao i provođenje aktivnosti zagovaranja u Japanu. Korisnici sredstava u svojem će radu blisko surađivati s radnom skupinom EU-a za ljudska prava u Japanu.

S obzirom na to da o širokom rasponu pitanja u vezi s ljudskim pravima imaju istovjetne stavove, EU i Japan blisko su surađivali u multilateralnom kontekstu, a u to se ubraja i zajedničko podnošenje rezolucija o stanju ljudskih prava u DNRK-u u okviru Vijeća UN-a za ljudska prava i Opće skupštine UN-a.

Trebalo bi poticati žustriju nacionalnu raspravu o smrtnoj kazni, zajedno s opsežnijom reformom sustava istražnog pritvora i poboljšanim poimanjem prava zatvorenika. Nastavit će se i bilateralna suradnja o rodnim pitanjima, uz uključenost poduzeća i civilnog društva. Položaj migranata u kontekstu pada broja stanovnika i nedostatka radne snage, kao i priprema za Olimpijske igre 2020. u Tokiju, možda će zahtijevati daljnje praćenje.

Republika Koreja

Republika Koreja nastavila je štititi ljudska prava i u 2016., kao što se i očekuje od zemlje sa snažnom demokratskom infrastrukturom. Međutim, geopolitički regionalni kontekst i izazovi koji proizlaze iz ukorijenjenih društvenih praksi ponekad utječe na način na koji se demokracija ostvaruje, zbog čega određena pitanja ipak izazivaju zabrinutost.

Djelovanje EU-a usmjерeno je na suradnju s korejskim civilnim društvom i tijelima vlasti, i to s ciljem promicanja slobode izražavanja i okupljanja, među ostalim radničkih prava, rada na rješavanju pitanja zatvaranja osoba koje su se pozvale na prigovor savjesti protiv vojne službe, rodne ravnopravnosti, manjinskih skupina, uključujući LGBTI osobu, kao i održavanje postojećeg moratorija na izvršavanje pogubljenja. Prioritet je bio i nastavak bliske suradnje s Republikom Korejom u okviru međunarodnih foruma za ljudska prava.

Glavne bojazni odnose se na negativne tendencije u pogledu slobode izražavanja i okupljanja. Među druga problematična pitanja ubraja se i činjenica da se nekoliko stotina osoba koje su se pozvale na prigovor savjesti protiv vojne službe nalazi u zatvoru, zatim postojanje rodne neravnopravnosti, posebno u pogledu pravednog pristupa tržištu rada, ali i to da vlada ne provodi proaktivne mjere za promicanje boljih društvenih stavova prema LGBTI osobama. Smrtna kazna i dalje je na snazi, ali od 1997. traje moratorij na izvršavanje pogubljenja.

EU je održavao redovite kontakte s pojedinačnim aktivistima i organizacijama civilnog društva iz cijelog političkog spektra, a s njima je radio na nizu pitanja u vezi s ljudskim pravima, među ostalim i na okružju za djelovanje branitelja ljudskih prava.

EU je ojačao i proširio suradnju s državnim odjelima nadležnima za zaštitu ljudskih prava. U raspravama je među ostalim pozivao na daljnje poboljšanje okružja za djelovanje branitelja ljudskih prava.

EU je pojačao suradnju s Korejskim nacionalnim povjerenstvom za ljudska prava (NHRCK). U Seulu su 22 voditelja misija EU-a raspravljala s predsjednikom NHRCK-a o prioritetnim pitanjima EU-a u vezi s ljudskim pravima. Stručnjaci EU-a dali su svoj doprinos inicijativama NHRCK-a, među ostalim i u područjima poslovanja i ljudskih prava te prava starijih osoba.

Pojačana je suradnja s organizacijama koje djeluju u području rodne ravnopravnosti i iskorjenjivanja nasilja nad ženama. U to se može ubrojiti konferencija o sudjelovanju na tržištu rada i seminar o borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja.

EU i mnoge države članice EU-a surađivali su s organizacijama civilnog društva koje promiču ljudska prava LGBTI osoba, a sudjelovali su i na LGBTI festivalu ponosa u Seulu, među ostalim i na veleposlaničkoj razini.

U unutarnjoj savjetodavnoj skupini, osnovanoj u okviru poglavlja o održivom razvoju iz Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Koreje, sudjeluju korejski i europski branitelji ljudskih prava. Ta skupina o svojim raspravama o okolišnim i radničkim pitanjima izvjestila je vladin Odbor za trgovinu i održivi razvoj.

EU je surađivao s braniteljima ljudskih prava koji rade na pitanjima u vezi s ljudskim pravima u Sjevernoj Koreji. Delegacija je održavala bliske kontakte s organizacijama civilnog društva koje rade na tom pitanju, a nastavila je i svoju suradnju s Uredom Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava u Seulu.

U okviru instrumenta EU-a za partnerstvo financirana je komparativna studija o provedbi Konvencije br. 111. Međunarodne organizacije rada. Projekt je pokrenula unutarnja savjetodavna skupina uz Odbor za trgovinu i održivi razvoj. Na taj su način olakšane rasprave korejskih i europskih dionika o provedbi te Konvencije u objema regijama, kao i o njezinu doprinosu izbjegavanju diskriminacije na radnom mjestu.

Republići Koreji upućene su pohvale za učinkovito predsjedanje Vijećem UN-a za ljudska prava tijekom 2016. Na razini Vijeća za ljudska prava i Opće skupštine Republika Koreja zalagala se za slične vrijednosti kao i EU, a glasovi su im se približavali više nego što je to bio slučaj s bilo kojim drugim partnerima EU-a izvan Europe.

Korejska vlada blisko je surađivala s posebnim izvjestiteljem UN-a za prava na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, posebnim izvjestiteljem UN-a za implikacije koje na ljudska prava ima ekološki prihvatljivo gospodarenje opasnim tvarima i otpadom i njihovo odlaganje, kao i s radnom skupinom UN-a o poslovanju i ljudskim pravima.

Treće godišnje savjetovanje EU-a i Republike Koreje o ljudskim pravima u 2016. po prvi put održano je u Seulu. Bilateralnim dijalogom ponovno je potvrđena bliskost stajališta u pogledu multilateralnih i tematskih pitanja, kao i postojanje zajedničke volje da se ojača suradnja u pogledu cijelog niza inicijativa za ljudska prava.

Demokratska Narodna Republika Koreja (DNR Koreja)

Opće stanje ljudskih prava u zemlji u 2016. i dalje obilježavaju teška i sustavna kršenja, a ne postoje pouzdani mehanizmi za pozivanje na odgovornost za aktualne povrede ili povrede do kojih je došlo u prošlosti. DNR Koreja i dalje odbija bilo kakvu suradnju u okviru posebnih postupaka UN-a za ljudska prava.

Za EU prioritet leži u tome da na terenu dođe do poboljšanja u svim mogućim područjima. Suženost kontakata EU-a i država članica s dužnosnicima DNR Koreje značila je i da je opseg područja na kojima se može pozitivno raditi u suradnji s vladom te zemlje bio ograničen. EU je inzistirao na pitanju odgovornosti (među ostalim na tome da Vijeće sigurnosti UN-a slučaj stanja u DNR Koreji uputi Međunarodnom kaznenom sudu) i poštovanju međunarodnog prava (poštovanje načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja) u odnosu na državljane DNR Koreje koji zatraže azil u inozemstvu.

Prisutni su višestruki, strukturni problemi u svim područjima koja se odnose na ljudska prava i demokraciju, kao što je dokumentirano i u završnom izvješću Istražnog odbora UN-a za ljudska prava u DNR Koreji u 2014. Prema tom izvješću neke povrede mogle bi se smatrati zločinima protiv čovječnosti.

Međutim, u 2016. došlo je i do određenih pozitivnih pomaka: DNR Koreja podnijela je izvješća Odboru za prava djeteta i Odboru za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena, a ratificirala je i Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

Zbog nepovoljnih političkih okolnosti zadnji (14.) krug političkog dijaloga EU-a i DNR Koreje održan je u svibnju 2015., a na njemu se ukazalo i na pitanja ljudskih prava.

Pitanjima ljudskih prava u zemlji bavi se ograničen broj nacionalnih organizacija, no te su organizacije sastavni dio vladinih struktura. Neke od njih primaju potporu iz inozemstva za svoje djelatnosti pružanja pomoći najugroženijim skupinama u društvu. EU je nastavio održavati bliske kontakte s organizacijama civilnog društva iz Republike Koreje koje rade na pitanjima ljudskih prava u DNR Koreji, a nastavio je surađivati i s Uredom Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava u Seulu.

EU financira određen broj projekata u DNR Koreji, a ti su projekti uglavnom usmjereni na sigurnost opskrbe hranom, zdravlje, vodu i sanitарne usluge. Na ljudskim pravima neizravno se radi u okviru te pomoći (npr. pravo stanovništva na prehranu i sredstva za život). Nekima od projekata koje financira EU također se podupiru organizacije u DNR Koreji koje se bave socijalnom uključenosti osoba s invaliditetom i starijih osoba. Projekti koje financira EU u usmjereni su na najugroženije skupine u društvu (djecu, starije osobe, ugrožene zajednice ili skupine poljoprivrednika itd.). Humanitarna pomoć koju financira EU-a preko Glavne uprave ECHO pružena je kao odgovor na velike poplave.

Stanje ljudskih prava u DNR Koreji ponovno je bila tema rezolucije Vijeća za ljudska prava (A/HRC/31/L.25; zajednički su je pokrenuli Japan i EU) i rezolucije Opće skupštine UN-a (A/RES/71/202; zajednički su je pokrenuli EU i Japan), a u objema rezolucijama istaknuti su teški strukturni nedostaci prisutni u DNR Koreji. Vijeće sigurnosti UN-a o pitanju ljudskih prava u DNR Koreji raspravljalo je u prosincu 2016.

U DNR Koreji nema delegacije EU-a. Države članice EU-a koje imaju veleposlanstva u toj zemlji svakih šest mjeseci izmjenjuju se u ulozi predstavljanja EU-a na lokalnoj razini (u 2016. ta je uloga pripala Češkoj i Švedskoj).

Laoska Narodna Demokratska Republika

Iako je općenito stanje ljudskih prava u Laosu i dalje bilo obilježeno izazovima, u 2016. pod obnovljenim vodstvom došlo je do nastavka postupne gospodarske i političke tranzicije te zemlje. Laos je u 2016. nastavio raditi na ključnom zakonodavstvu koje se odnosi na ljudska prava. Laos je u 2016. vršio predsjedanje ASEAN-om.

EU je nastavio pomagati Laosu da ostvari sebi postavljen cilj da do 2020. postane društvo u kojem je ostvarena vladavina prava. Laos je u 2016. radio na važnoj kampanji za borbu protiv korupcije na svim razinama.

Prisutan je cijeli niz problema, uključujući ograničen prostor za djelovanje civilnog društva. Među članovima civilnog društva vlada opipljiva autocenzura, pa čak i strah, i to otkako je u prosincu 2012. došlo do nestanka aktivista za društvena prava Sombatha Somphonea. I dalje postoje znatna ograničenja slobode izražavanja i slobode okupljanja, a kritiziranje vlade sa sobom nosi rizike, kao što pokazuje primjer trojice mladih koji su u ožujku 2016. uhićeni zbog širenja „propagande protiv vlade“. Među ostalim problemima valja istaknuti postojanje rizika od nekažnjavanja zbog slabog pravosudnog sustava.

Etničke manjine i dalje se suočavaju s izazovima, ali vlada je izrazila predanost poboljšanju njihove situacije. LGBTI osobe tolerira se, ali diskriminacija na temelju spolne orientacije i rodnog identiteta nije kazneno djelo.

U Laosu su u 2016. održani izbori za Nacionalnu skupštinu i iako u zemlji postoji jednostranački sustav, te izbore obilježila je i doza konkurencije. Nacionalna skupština postupno dobiva sve veću političku važnost i sve odlučnije vrši svoje zakonodavne i nadzorne funkcije. Novoosnovane pokrajinske skupštine također bi mogle dati svoj doprinos u pogledu sudjelovanja i odgovornosti.

Laos kontinuirano razvija i jača svoj pravni okvir. Nakon što je krajem 2015. izmijenjen Ustav, u 2016. raspravljaljalo se o izmjenama Kaznenog zakona te se očekuje da će one biti donesene početkom 2017. U okviru postupka preispitivanja provedena su opsežna unutarnja savjetovanja u Laosu, kao i savjetovanja s međunarodnim partnerima. Iako izmijenjeni Kazneni zakon još nije službeno donesen, u njegovu aktualnom nacrtu sadržani su bitni pozitivni elementi. Laos je ratificirao sedam od devet ključnih konvencija o ljudskim pravima, a potvrđio je da su u tijeku pripreme za ratifikaciju Međunarodne konvencije o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka. Važno je istaknuti da se radi i na izradi Zakona o međunarodnim ugovorima, s ciljem osiguravanja odgovarajućeg „domaćeg prenošenja“ međunarodnih obveza Laosa u nacionalno zakonodavstvo.

Smrtna kazna još postoji, ali *de facto* moratorij na pogubljenja poštuje se od 1989. U nedavne pozitivne pomake ubraja se i smanjenje broja kaznenih djela na koja se primjenjuje izricanje smrte kazne. U studenome 2016. članovi Nacionalne skupštine po prvi su put raspravljadi o smrtnoj kazni, a neki članovi založili su se za njezino ukidanje.

EU je nastavio veoma aktivne kontakte s vlastima i s civilnim društvom, često u suradnji s državama članicama EU-a. U opseg tih kontakata ubrajala se i komunikacija s vlastima u pogledu osoba od interesa, uključujući Bounthanha Thammavonga, poljskog državljanina koji je 2015. osuđen na pet godina zatvora zbog propagande protiv Laosa. U pogledu javne diplomacije delegacija je nastavila organizirati kampanje na društvenim medijima i obilježavati važne događaje, kao što su Dan ljudskih prava, Međunarodni dan borbe protiv homofobije i Svjetski dan svjesnosti o autizmu. Došlo je do neznatne odgode u datumu održavanja godišnjeg dijaloga o ljudskim pravima te je on odgođen za veljaču 2017.

U prosincu 2016. uz potporu EU-a potpisana je sporazum za financiranje kojim Njemačka i Švicarska zajednički finansijski podupiru rad Nacionalne skupštine, civilnog društva i pravosudnog sektora, a nastavljena je i postojeća produktivna razvojna suradnja s vlastima Laosa u pogledu ljudskih prava i pravosudnog sektora.

Laos trenutačno radi na dalnjem postupanju nakon svojeg univerzalnog periodičnog pregleda iz 2015. te je dao naslutiti da je u tijeku izrada nacionalnog akcijskog plana za univerzalni periodični pregled.

Malezija

U 2016. došlo je do pogoršanja stanja ljudskih prava u Maleziji s obzirom na to da su prisutna sve veća ograničenja slobode izražavanja unatoč tome što je postignut određeni napredak u pogledu prava žena i djece.

Glavni prioritet EU-a bilo je zalaganje za ukidanje smrtne kazne. Među drugim prioritetima valja ubrojiti pružanje potpore braniteljima ljudskih prava, promicanje slobode izražavanja, promicanje rodne ravnopravnosti, među ostalim ljudskih prava LGBTI osoba, zalaganje za ratifikaciju temeljnih konvencija o ljudskim pravima i promicanje slobode vjeroispovijesti.

Internet i društveni mediji i dalje su uglavnom slobodni, ali se nalaze pod opsežnim nadzorom. Tijela vlasti proizvoljno provode istrage protiv disidenata i pokreću optužbe protiv njih služeći se Zakonom o komunikacijama i multimedijima i Zakonom o ugrožavanju nacionalne sigurnosti. To pak dovodi do visoke razine autocenzure.

Malezija postiže vrlo loše rezultate u vezi sa slobodom tiska. Iako se u 2016. popela za jedno mjesto i tako zauzela 146. mjesto među 180 zemalja na svjetskom indeksu slobode medija, zatvaranje triju internetskih novinskih portala i uhićenje dvojice australskih novinara znak su da je sloboda medija u Maleziji i dalje ugrožena.

U 2016. primijećena je povećana upotreba odredbe Kaznenog zakona o „aktivnostima koje su štetne za parlamentarnu demokraciju”, nejasno definiranog kaznenog djela za koje je propisana kazna od 20 godina zatvora. Protiv predsjednice Bersiha (koalicije nevladinih organizacija koje rade na promicanju ljudskih prava i poštenim izborima) Marije Chin Abdullah provedena je istraga na temelju te odredbe, a u studenome 2016. na deset dana završila je u samici zbog povezanosti s petim okupljanjem Bersiha za pravedne i poštene izbore.

Nadležna tijela nametnula su zabrane putovanja brojnim braniteljima ljudskih prava zbog toga što „vladu prikazuju u lošem svjetlu”. Na meti policijskih istraga našao se i određen broj organizacija civilnog društva koje su primile sredstva iz Zaklade za otvoreno društvo, kao i oporbeni internetski novinski portal.

U Maleziji su 1064 osobe osuđene na smrt. Prema dosad poznatim podacima u 2016. izvršeno je devet pogubljenja. Devet građana EU-a čeka na izvršenje smrtne kazne u Maleziji.

Postignut je napredak u vezi s pravima djece i žena s obzirom na to da je vlada parlamentu u studenome 2016. podnijela izmjenu pravne reforme (u pogledu braka i razvoda) kako bi se spriječila jednostrana vjerska preobraćenja maloljetnika od strane jednog od roditelja. Ako taj novi zakon bude donesen, djeci će njime biti omogućeno da zadrže vjeroispovijest svojih roditelja iz razdoblja sklapanja braka, i to do svoje 18. godine, kada mogu sami izabrati svoju vjeroispovijest. O prijedlogu tog zakona ponovno će se raspravljati na parlamentarnoj sjednici u ožujku 2017.

U 2016. rad u vezi s ljudskim pravima uglavnom je bio snažno usmjerен na dovršetak pregovora o Sporazumu o partnerstvu i suradnji između EU-a i Malezije, a taj Sporazum konačno je parafiran u travnju. Time je postignut velik napredak jer su pregovori trajali od 2011., a jedan od najvidljivijih učinaka tog Sporazuma odnosi se na planiranu suradnju u vezi s pitanjima ljudskih prava. Dijalozi o ljudskim pravima s Malezijom nisu održavani od 2011., ali nakon što Sporazum stupa na snagu dijalozi bi se trebali provoditi svake godine.

U sklopu mehanizma EU-a *ProtectDefenders.eu* jedna finansijska potpora za opću zaštitu preko branitelja na terenu u veljači 2016. dodijeljena je Khalidu Ismathu za njegove pravne troškove jer mu je prijetio pritvor, a nalazio se i na meti verbalnog nasilja.

U 2016. u Kuala Lumpuru provedene su dvije radionice za osposobljavanje malezijskih organizacija civilnog društva na temu izrade prijedloga. Delegacija EU-a, države članice EU-a i zemlje istomišljenice i dalje su održavale redovite koordinacijske sastanke u vezi s braniteljima ljudskih prava, prisustvovalo su suđenjima braniteljima ljudskih prava i međusobno dijelile informacije o pojedinačnim slučajevima.

Republika Maldivi

Za Maldive je 2016. bila politički turbulentna godina, a za gotovo sva područja temeljnih prava zabilježena su negativna kretanja. Vlada je nastavila smanjivati demokratski prostor za slobodno djelovanje oporbe, civilnog društva i medija uvođenjem novih zakona, a provodili su se i nepravični sudski postupci u kojima se nisu poštivali međunarodni standardi. Ozbiljnu zabrinutost i dalje izaziva političko uplitanje u pravosuđe i sve veće napetosti između političkih aktera. Maldivi su se našli u još većoj političkoj izolaciji zbog odluke da napuste Commonwealth. Napori međunarodnih posrednika na pokretanju višestranačkog dijaloga nisu urodili plodom.

Među prioritete EU-a na Maldivima i dalje se ubrajaju poštovanje građanskih i političkih prava, jačanje vladavine prava, neovisnosti pravosudnog sustava i diobe vlasti, održavanje slobodnih i poštenih izbora, politička zastupljenost i ekonomsko osnaživanje žena, promicanje prava žena i okončanje diskriminacije i zlostavljanja žena te nasilja nad njima.

EU je u različitim prilikama izražavao zabrinutost oko smanjenja demokratskog prostora za djelovanje i novog Zakona o kleveti, kao i zabrinutost u vezi sa smrtnom kaznom, slobodom izražavanja, slobodom okupljanja, izostankom zakonitog postupanja i nedovoljnom neovisnosti pravosudnog sustava. EU je također poticao na istinski politički dijalog.

Novinari i aktivisti na društvenim medijima u 2016. i dalje su se suočavali s uzneniravanjem, ograničenjima u svojem izvjestiteljskom radu i prijetnjama smrću. Novim prijedlogom Zakona o kleveti i slobodi govora uvedena su znatna ograničenja slobode govora jer se njime kleveta ponovno definira kao kazneno djelo. Zakon je naišao na široku osudu medija, skupina za zaštitu ljudskih prava i međunarodne zajednice, među ostalim EU-a. Delegacija EU-a 31. srpnja pridružila se drugim zemljama u izdavanju izjave o tom novom zakonu, a glasnogovornička služba Europske komisije 11. kolovoza također je izdala izjavu u tom pogledu.

U kolovozu je izmijenjen Zakon o slobodi mirnog okupljanja, čime je smanjeno ustavno pravo na slobodu mirnog okupljanja.

Mjesec dana nakon toga Al Jazeera je objavila dokumentarni film pod naslovom „Krađa u raju”, u kojem su visokorangirani političari optuženi da su navodno uključeni u veliki slučaj pranja novca i pronevjere u vezi s davanjem otoka u zakup za gradnju ljetovališta. Sve osobe koje su se pojavile u tom dokumentarnom filmu sada se nalaze u egzilu zbog prijetnji i uznemiravanja.

S pozitivne strane, i dalje se primjenjuje *de facto* moratorij na smrtnu kaznu, unatoč tome što je Vrhovni sud potvrdio tri smrtne kazne, a vlada dala izjave o ponovnom vraćanju na izvršavanje smrtne kazne. Glasnogovornička služba Europske komisije 1. srpnja dala je izjavu o prvom slučaju smrtne kazne koju je Vrhovni sud potvrdio od 1953. Vladu Maldiva pozvala je „da nastavi primjenjivati *de facto* moratorij na pogubljenja kao prvi korak prema ukidanju smrtne kazne”.

Izaslanstvo Europskog parlamenta za južnu Aziju posjetilo je Maldive u veljači 2016. i u okviru dalnjeg postupanja, nakon što je Europski parlament u travnju 2015. i prosincu 2015. usvojio dvije rezolucije o toj zemlji, procijenilo aktualno stanje na terenu. Izaslanstvo je izrazilo ozbiljnu zabrinutost u pogledu stanja demokracije u zemlji, ukazalo na nedostatak neovisnosti pravosudnog sustava i nedovoljno poštovanje međunarodnih pravnih standarda te potaknulo na početak istinskog političkog dijaloga.

Voditelji misija EU-a na Šri Lanki u veljači su se u Maléu susreli s maldivskom vladom, oporbom, predsjednikom parlamenta, povjerenstvom za ljudska prava i izbornim povjerenstvom. Pitanja o kojima su izrazili zabrinutost obuhvaćala su nedostatak neovisnosti pravosudnog sustava, slobodu izražavanja i e-glasovanje.

Osim s maldivskom vladom, EU i njegove države članice nastavili su održavati kontakte s oporbenim političarima i civilnim društvom. Delegacija EU-a u ožujku je povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena objavila videoporuku izvršne direktorice lokalne nevladine organizacije „Demokratske mreže Maldiva”, u kojoj je istaknuto pitanje nejednakosti između muškaraca i žena na Maldivima. EU je u studenome sufinancirao održavanje umjetničke izložbe na Maldivima, koju je povodom obilježavanja Međunarodnog dana demokracije organizirala lokalna nevladina organizacija „Transparency Maldivi”. Povodom obilježavanja Dana ljudskih prava delegacija EU-a u prosincu je objavila videoporuku maldivske novinarke Zaheene Rasheed, koja se nalazi u egzilu, u kojoj je ona istaknula važnost slobode medija za zaštitu ljudskih prava.

EU je također financirao misiju pravnih stručnjaka kako bi se ispitalo pravosudni okvir na Maldivima i dale preporuke za reformu zakonodavnog okvira, postupaka i praksi pravosudnog sustava.

Mongolija

Opće stanje ljudskih prava u 2016. i je dalje bilo pozitivno s obzirom na konkurentne parlamentarne izbore i postupan napredak u područjima kao što su prava djece, pravo na zdrav okoliš i nasilje u obitelji. Međutim, bilo je i negativnih tendencija kao što je odgoda primjene novog Kaznenog zakona. Trenutačna gospodarska i finansijska kriza u Mongoliji utjecat će na opće stanje ljudskih prava te društveno i gospodarsko stanje, a posebno na ugrožene osobe.

U suradnji o ljudskim pravima s Mongolijom EU se usredotočio na pitanja poput promicanja vladavine prava, pomoći u razvoju civilnoga društva, osiguravanja sredstava za osnaživanje ugroženih skupina na nacionalnoj razini te u udaljenim područjima i pružanja pristupa učinkovitim mehanizmima pravne zaštite i javnim službama koje mogu doprinijeti promicanju gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava.

Unatoč prilično pozitivnom stanju ljudskih prava, bilo je i negativnih događaja među kojima je odgoda provedbe novog Kaznenog zakona do srpnja 2017. Novim kaznenim zakonom ukida se smrtna kazna, a obuhvaća se zabrana mučenja u skladu s Konvencijom protiv mučenja. Također sadrži odredbe o većim kaznama protiv osoba koje su počinile kaznena djela nad pojedincima na temelju njihove seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

Na parlamentarnim izborima održanima u lipnju 2016. oporbena stranka MPP (Mongolska pučka stranka) uvjerljivo je pobijedila (85% glasova). Ti rezultati znače da će biti potrebna kohabitacija (predsjednički izbori trebaju se održati sredinom 2017.). Prema izvješću OESS-a koje je izradila promatračka misija, dan izbora protekao je u redu te je provedena konkurentna kampanja unatoč tome što je u zadnjem trenutku izmijenjeno izborno zakonodavstvo, a što je imalo utjecaja na demokratski razvoj Mongolije. Izbori su bili konkurentni te je poštovana sloboda okupljanja i udruživanja.

Mongolija i dalje ostvaruje korist od sustava OSP+ Europske unije te je u studenome 2016. dostavila svoje rezultate na temelju praćenja, pri čemu je istaknula razinu provedbe raznih međunarodnih konvencija.

EU nastavlja surađivati s Mongolijom na pitanjima u vezi s ljudskim pravima i demokracijom u kontekstu Zajedničkog odbora EU-a i Mongolije, a u 2017. trebao bi biti pokrenut i posebni dijalog o ljudskim pravima između EU-a i Mongolije na koji su se obje strane obvezale u prosincu 2015.

Osim što se ljudska prava i načela jednakih mogućnosti uključuju u razvojnu pomoć, neki od projekata u Mongoliji odnose se na određenu temu ili okvir iz područja ljudskih prava. Primjeri su projekt „Dajmo glas ljudima!”, čiji je cilj povećati sudjelovanje javnosti u planiranju ulaganja u rudarstvo s ciljem osiguravanja zdravlja mongolskih stanovnika, stoke i okoliša i projekt IOM-a za zaštitu prava ugroženih migranata i žrtava trgovanja ljudima u Mongoliji. U tijeku su napori s ciljem uspostavljanja koordinacijske skupine za rodnu ravnopravnost u Mongoliji 2017. kojoj će potporu pružiti kontaktne točke za rodna pitanja, a čiji je cilj osigurati napredak u provedbi Akcijskog plana EU-a za ravnopravnost spolova II. U području radnog prava EU financira projekt kojim se podupire otvaranje radnih mjesta u Mongoliji i projekt o tehničkoj izobrazbi i osposobljavanju. Ti projekti imaju za cilj poboljšati poštovanje međunarodnih standarda rada i poduprijeti zapošljavanje mlađih, posebno stanovnika ruralnih područja. Mongolija je jedna od zemalja koje sudjeluju u projektu koji EU financira u okviru EIDHR-a na temu „Potpore trgovinskim partnerima, uključujući zemlje korisnice programa OSP+, radi učinkovite provedbe međunarodnih radnih standarda i usklađivanja s obvezama izvješćivanja”.

U travnju 2016. mongolska vlada usvojila je nacionalni akcijski plan za provedbu preporuka iz univerzalnog periodičnog pregleda (akcijski plan za univerzalni periodični pregled 2016. – 2019.). U njemu su istaknute posebne odredbe kojima je cilj potvrditi odobrenje nacionalnog programa potpore pravima osobama s invaliditetom, izraditi, donijeti i provesti drugu fazu programa za jednak pristup djece s invaliditetom obrazovanju, poduprijeti zapošljavanje građana s invaliditetom, poboljšati kvalitetu tehničkih standarda za javni prijevoz, postupke i usluge te podići svijest šire javnosti širenjem informacija i televizijskim programima temeljenima na potrebama nacionalnih manjina, žena, djece, osoba s invaliditetom i LGBTI osoba.

U Mongoliji je učinak gospodarske i finansijske krize na društvo i institucionalne sposobnosti, osobito u pogledu kaznenopravnih struktura i korupcije, i dalje ozbiljno pitanje koje izaziva zabrinutost.

Savezna Demokratska Republika Nepal

Nakon objave novog nepalskog ustava u 2015., kojim su zajamčeni brojni aspekti zaštite ljudskih prava, na Nepalu je sada da ga provede donošenjem novog zakonodavstva. Napredak je u 2016. bio spor zbog neslaganja među raznim dijelovima društva oko odgovornosti za ustav. Deset godina nakon donošenja mirovnog sporazuma iz 2006. kojim se okončao desetogodišnji građanski rat, naslijedeni problemi još uvijek su prisutni, a obećanje da će se na učinkovit način suočiti s kršenjima ljudskih prava počinjenima tijekom građanskog rata uvelike je neispunjeno.

Prioritet EU-a jest promicanje ispunjavanja ljudskih i građanskih prava zajamčenih ustanovom, osiguravanje pristupa pravosuđu i naknadama štete za žrtve sukoba te pružanje potpore žrtvama potresa s ciljem obnove njihovih domova.

Diskriminacija i neravnopravnost i dalje su ozbiljan problem u nepalskom društvu. Duboko ukorijenjene društvene vrijednosti velika su prepreka ravnopravnosti, a za rješavanje te prepreke potreban je dugoročni pristup koji obuhvaća političko sudjelovanje marginaliziranih i ugroženih skupina te njihov pristup socijalnim uslugama. Redovito pristižu izvješća o nasilju u obitelji, ubojstvima zbog miraza, silovanjima, dječjim brakovima, štetnim tradicionalnim praksama i drugim oblicima rodno uvjetovanog nasilja. Predrasude koje su već dugo prisutne ometaju učinkovit pristup pravosuđu. Neke skupine, primjerice žene pripadnice zajednice Dalita, žene s invaliditetom i branitelji ljudskih prava posebno su ranjivi. Prava žrtava sukoba i dalje nisu osigurana. Jedan od kontroverznih aspekata sustav je dodjele državljanstva koji je komplikiran i pristran u odnosu na žene te bi mogao pogoršati problem apatridnosti u Nepalu.

Novi ustav sadrži odredbe čiji je cilj rješavanje problema povjesnog izostanka sudjelovanja žena i marginaliziranih skupina u političkom procesu. Njime se ženama osigurava 33 % svih položaja u svim nepalskim državnim institucijama, među ostalim u zakonodavnim tijelima, u skladu s člankom 84. stavkom 8., što je najviša stopa u južnoj Aziji. Nepal je u 2016. po prvi put imenovao prvu ženu predsjednicu Vrhovnog suda, a žene su obnašale tri od četiri najviše državne funkcije, među kojima predsjednice i predsjednice Parlamenta.

Na svjetskom indeksu slobode medija Nepal se našao na 105. mjestu od 180 zemalja i procijenjeno je da ima sve više pluralističke medije.

Nastavno na zaključke sa sastanka 9. Zajedničke komisije EU-a i Nepala u studenome 2015., na kojem se raspravljalo o stanju ljudskih prava u Nepalu, EU je nastavio surađivati s predstavnicima vlade te zemlje, dužnosnicima, institucijama za zaštitu ljudskih prava, osobito Nacionalnim povjerenstvom za ljudska prava, organizacijama civilnog društva i drugim dionicima.

Delegacija EU-a aktivno je sudjelovala u radu Radne skupine za branitelje ljudskih prava, koja pomno prati stanje u odnosu na branitelje ljudskih prava te pruža potporu projektima civilnog društva.

EU je nastavio s radom na prioritetnim područjima koja obuhvaćaju rodna pitanja, nediskriminaciju i borbu protiv nekažnjavanja putem svojih razvojnih programa i konkretnim mjerama za ljudska prava usmjerenima na najugroženije osobe. EU je nastavio podupirati provedbu nacionalnog akcijskog plana u vezi s rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti te nasilju nad ženama, a finansijska podrška pružena je putem Zaklade za mir u Nepalu.

Tematski projekti financirani u okviru EIDHR-a, programa za nedržavne dionike i lokalne vlasti te Instrumenta za stabilnost (IfS – mehanizmi za brzu reakciju (RRM)) doprinijeli su promicanju gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava marginaliziranih zajednica okončanjem diskriminacije protiv njih (među ostalim i njihovim uključivanjem u društvene i političke rasprave), kao i jačanjem odgovornosti i transparentnosti državnih institucija.

Zaključci na temelju univerzalnog periodičnog pregleda iz 2015. i dalje su bili izvrsna polazna točka za delegaciju EU-a u cilju poduzimanja daljnjih mjera u vezi s pitanjima demokracije i ljudskih prava. Delegacija EU-a u 2016. financirala je dijalog o dalnjim mjerama u vezi s preporukama iz univerzalnog periodičnog pregleda s različitim dionicima.

EU je sudjelovao u radu Temeljne skupine za ljudska prava koja je nastavila procjenjivati stanja ljudskih prava i pratiti aktivnosti u vezi s različitim relevantnim pitanjima, uključujući pitanja tranzicijskog pravosuđa. Međunarodna zajednica pozvala je vladu da se pobrine za međunarodno usklađen proces tranzicijskog pravosuđa, posebno poštujući prava žrtava na transparentnost, istinu i djelotvoran pravni lijek.

UNHCR i dalje poziva na trajna rješenja za izbjeglice iz Butana u Nepalu koje su preostale nakon zaključivanja programa grupnog preseljenja.

Provedba odredaba iz ustava iz 2015. ostaje najveći izazov za Nepal, zajedno s jačanjem sposobnosti novih institucija za ljudska prava (Nacionalnog povjerenstva za ljudska prava, Nacionalnog povjerenstva za žene itd.), kao i organizacija demokratskih lokalnih, regionalnih i nacionalnih izbora.

Islamska Republika Pakistan

Unatoč određenim institucionalnim i pravnim mjerama koje je vlada poduzela u 2016., u Pakistanu su i dalje prisutna dalekosežna i ozbiljna pitanja u vezi s ljudskim pravima koja dodatno otežava slabi kaznenopravni sustav te vjerski i militantni ekstremizam. Sigurnosni izazovi i dalje su usporavali napredak u vezi s pristupom pravosuđu i vladavinom prava.

Prioriteti EU-a u 2016. i dalje su bili sloboda izražavanja, prava žena i rodna ravnopravnost, sloboda vjeroispovijesti ili uvjerenja, vladavina prava, pristup pravosuđu i smrtna kazna. EU je također bio aktivno uključen u zaštitu branitelja ljudskih prava.

Autocenzura i zastrašivanje raširena su pojava. Pakistan se smatra jednim od najopasnijih mesta na svijetu za novinare. Kritiziranje oružanih snaga i sigurnosnih snaga strogo je ograničeno. Branitelji ljudskih prava, odvjetnici i zdravstveni radnici uključeni u cijepljenje protiv dječje paralize i dalje su meta nasilnih napada. Donesen je novi Zakon o kiberkriminalu te su se nevladine organizacije i međunarodne nevladine organizacije našle pod velikim pritiskom, među ostalim u pogledu registracije. Diskriminacija žena i nasilje nad ženama i dalje su rašireni. U Pakistanu kontinuirano postoje velike razlike u položaju građana više i niže klase te žena koje žive na selu ili u gradovima. Pakistan je i dalje jedno od najnepovoljnijih mesta za djecu (zbog nedostatka obrazovanja, dječjih brakova i dječjeg rada). Vjerske manjine u Pakistanu još uvijek žive u strahu od progona i nasilja. Ponovno su zabilježena izvješća o diskriminaciji i nasilju protiv zajednice Ahmadi. Zabilježena su i izvješća o izvansudskim smaknućima, nestancima, mučenju i nezakonitom pritvaranju. Vladavina prava i dalje je neizvjesna na velikom dijelu državnog područja zemlje, a pristup pravosuđu i dalje je ograničen. Pakistan je tijekom godine nastavio s pogubljivanjem velikog broja osuđenika, no broj pogubljenja bio je mnogo manji nego u prethodnoj godini. Među pogubljenima su navodno bili maloljetnici i osobe koje boluju od mentalnih bolesti, iako je izvršenje smrtne kazne obustavljeno u tri predmeta (koji su uključivali mentalne bolesti ili invaliditet).

Misija za praćenje dalnjeg postupanja nakon izbora posjetila je Pakistan u veljači 2016. U prosincu je parlamentarni odbor za izbornu reformu dovršio nacrt paketa reformi koji treba biti donesen u predstojećim mjesecima, a koji obuhvaća velik broj preporuka misije za promatranje izbora.

Povećana pozornost posvećena je osnaživanju žena (barem u smislu zakonodavstva, s pomoću zakona o zločinima iz časti i nasilju nad ženama), pravima djece (radu i prisilnom radu djece) i radničkim pravima, dok je trenutačno došlo do blagog pada utjecaja vjerskih ekstremista. Vlada je u veljači usvojila nacionalni akcijski plan za poboljšanje stanja ljudskih prava u Pakistanu, prvi takvog tipa, ali je njegova provedba i dalje izazov. Tijekom godine Nacionalno povjerenstvo za ljudska prava također je steklo određene nove ovlasti.

EU je u stalnom kontaktu s braniteljima ljudskih prava i prati prijetnje kojima su izloženi. Kritični slučajevi upućuju se na program EU-a za zaštitu branitelja „ProtectDefenders.eu”. Djelovanje u njihovo ime otežano je zbog činjenice da je pomoć vremenski i količinski ograničena, a korištenje vanjske pomoći često se može okrenuti protiv njih. Delegacija i misije EU-a pomno su pratile niz pojedinačnih slučajeva u kojima je postojala mogućnost da dođe do kršenja ljudskih prava. EU je svoju zabrinutost izrazio u dijalozima o ljudskim pravima s pakistanskom vladom i pozvao je Pakistan da poduzme konkretnе mjere. Opći sustav povlastica (OSP+) imao je određeni učinak u pogledu poboljšanja procesa reformi. Pakistan je također je postao otvoreniji za izvješća na temelju univerzalnog periodičnog pregleda.

EU je svoj razvojni portfelj iskoristio za podupiranje demokratskih institucija, vladavine prava, prava žena i djece te slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja. EU je važan donator i međunarodni dionik u tom području. Novi program za jačanje provincijalnih skupština pokrenut je u studenome 2016. U okviru EIDHR-a EU bespovratnim sredstvima podupire organizacije civilnog društva u strateški prioritetnim područjima, s posebnim naglaskom na rodnoj ravnopravnosti i slobodi vjeroispovijesti i uvjerenja. U pogledu pristupa pravosuđu EU podržava mjere s ciljem unapređenja kaznenopravnog sustava u Khyber Pakhtunkhwi i Punjabu. Pakistan je jedna od zemalja koje sudjeluju u projektu koji EU financira u okviru EIDHR-a na temu „Potpore trgovinskim partnerima, uključujući zemlje korisnice programa OSP+, radi učinkovite provedbe međunarodnih radnih standarda i usklađivanja s obvezama izyjećivanja”.

Pakistan je bio član Vijeća UN-a za ljudska prava (HRC) u razdoblju od 2013. do 2015., ali 2016. nije uspio ponovno biti izabran. Pakistan nije izdao stalni poziv mandatarima za posebne postupke UN-a. Na nekoliko zahtjeva za posjete posebnih izvjestitelja još nije odgovoren. Pakistan je sudjelovao u 72. Odboru za prava djeteta (CRC) (u svibnju 2016.) i 90. zasjedanju Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD) (u kolovozu 2016.).

Iz terorizma i borbe protiv njega proizlaze dodatni i posebni izazovi povezani s ljudskim pravima na koje međunarodna zajednica treba obratiti pozornost.

Pakistan je poduzeo ozbiljne napore kako bi sudjelovao u procesu u okviru sustava OSP+ te se u većoj mjeri usmjerio na nastojanja da dokaže djelotvornu provedbu 27 konvencija te rješavanje nedostataka. Znatni izazovi u provedbi još su uvijek neupitno prisutni, djelomično zbog prijenosa brojnih područja nadležnosti na pokrajine. Potrebno je ostvariti veći napredak na terenu, s pomoću učinkovite provedbe u svim pokrajinama i cijelom državnom području Pakistana. Institucije za ljudska prava trebaju postati samostalne i potpuno operativne. Ulogu civilnog društva, što podrazumijeva nevladine organizacije i međunarodne nevladine organizacije, u razvoju i humanitarnoj pomoći u demokratskom društvu treba dodatno poboljšati.

Republika Filipini

Filipini su u 2016. imali dvije različite vlade, vladu predsjednika Aquina koji je odstupio s dužnosti 30. lipnja i vladu predsjednika Dutertea koji ga je naslijedio. Unatoč pozitivnom razvoju događaja u nekim područjima stanje ljudskih prava u drugoj polovici godine znatno se pogoršalo zbog takozvanog „rata protiv droge”. Međutim, treba napomenuti da su neka kretanja i okolnosti koje ugrožavaju ljudska prava, poput izvansudskih pogubljenja (uključujući ubojstva branitelja ljudskih prava, pripadnika autohtonih naroda i novinara) i ozračja nekažnjavanja, bili prisutni i za vrijeme prethodnih vlada.

Nakon objave prvog izvješća OSP+ za Filipine u siječnju 2016. prioritet EU-a bio je rješavanje navedenih nedostataka s Aquinovom vladom. U drugoj polovici godine pozornost EU-a bila je usmjerena na ubojstva u „ratu protiv droga”, kao i na moguće ponovno uvođenje smrtne kazne.

Broj izvansudskih smaknuća smanjio se za vrijeme Aquinove vlade, a Nacionalno povjerenstvo za ljudska prava uspostavilo je nacionalni mehanizam praćenja za izvansudska pogubljenja. Razni problemi, posebno kultura nekažnjavanja i mučenja, i dalje su prisutni, a niz ključnih zakonodavnih mjera nije usvojen. Drugu polovicu godine obilježilo je ozbiljno pogoršanje u pogledu poštovanja prava na život, pravičnog postupka i vladavine prava. Prema podacima filipinske državne policije, kako su ih prenijeli mediji, „rat protiv droga” doveo je do ubojstva 6000 osoba u razdoblju od srpnja do polovice prosinca, s time da je do jedne trećine smrtnih slučajeva došlo tijekom policijskih operacija. Osim toga, u istom je razdoblju uhićeno više od 40 000 osoba. Čini se da su izjave i aktivnosti predsjednika potaknule policiju da zauzme agresivan pristup naspram trgovaca drogom i ovisnika te su, prema mišljenju zagovornika ljudskih prava, također potaknule izvansudska pogubljenja u vigilantskom stilu. „Rat protiv droga” još uvijek ima znatnu podršku naroda. Dva su ključna zakonodavna prioriteta ponovno uvođenje smrte kazne i snižavanja dobi za kaznenu odgovornost maloljetnika s 15 na 12 ili 9 godina. Nacrti zakona podneseni su Kongresu u cilju da se ti zakoni donesu 2017.

Među pozitivna kretanja za vrijeme vlade predsjednika Dutertea ubraja se novi zamah pružen mirovnom procesu iz Mindanaoa, mirovnim pregovorima s Komunističkom partijom Filipina / Novom narodnom vojskom / Nacionalnom demokratskom frontom i društveno-gospodarski plan čiji je cilj izbavljanje ljudi iz siromaštva.

Sporazum o partnerstvu i suradnji potpisani 2012., prema kojem bi mogao biti uspostavljen institucionalizirani dijalog o ljudskim pravima, još uvijek iziskuje ratifikaciju dviju država članica, kao i Filipina. EU i države članice konstantno su s vladom i drugim sugovornicima razgovarali o stanju ljudskih prava. U tijeku je praćenja sustava OSP+. U rujnu 2016. Europski parlament donio je Rezoluciju o situaciji u zemlji koja je izazvala negativne reakcije predsjednika Dutertea.

Jedan od glavnih problema Filipina jest prevladavajuća kultura nekažnjavanja, s obzirom na to da slučajevi teških povreda ljudskih prava, uključujući ubojstva branitelja ljudskih prava i medijskih radnika, uglavnom ostaju neriješeni. Prema izvješćima specijaliziranih nevladinih organizacija, u 2016. na Filipinima je ubijen 31 branitelj ljudskih prava, od kojih je jedan bio sudionik u projektu koji financira EU. Odbor za zaštitu novinara Filipine je svrstao na 4. mjesto u svijetu prema globalnom indeksu nekažnjavanja u 2016. Otkako je izabran, predsjednik Duterte davao je izjave kojim se opravdavaju ubijanja „korumpiranih“ novinara i branitelja ljudskih prava. S druge strane, donio je povjesnu „Odluku o slobodi informiranja“ te je nedavno uspostavio predsjedničku radnu skupinu za nasilje nad medijskim radnicima.

EU je pružao pomoć organizacijama civilnog društva i braniteljima ljudskih prava s pomoću bespovratnih sredstava dodijeljenih u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava i Instrumenta za razvojnu suradnju, programa država članica EU-a, kao i dijaloga s braniteljima ljudskih prava.

Trima projektima u okviru EIDHR-a koje provode organizacije civilnog društva poduprle su se aktivnosti branitelja ljudskih prava i prava na zemljište, među ostalim pružanjem utočišta, pravne i medicinske pomoći i sposobljavanja. EU je ujedno podupro reformu sektora pravosuđa i napore u borbi protiv nekažnjavanja u pogledu izvansudskih pogubljenja i prisilnih nestanaka.

EU je pokrenuo svoj program o upravljanju u sklopu pravosuđa (GOJUST, koji je uslijedio nakon EPJUST-a). Glavni cilj jedne od njegove četiri komponente jest jačanje nacionalnih i regionalnih institucija za ljudska prava i sposobnosti civilnog društva da promiče preuzimanje odgovornosti i bori se protiv nekažnjavanja (provela ju je španjolska agencija AECID).

U višegodišnjem okvirnom programu za razdoblje 2014. – 2020. poseban je naglasak stavljen na sukobom pogodeni Mindanao, na kojem EU podupire mir i razvoj.

EU je i dalje ostao ključan partner u reformi zdravstvenog sektora. Organizacije civilnog društva, osobito one koje se zalažu za prava žena, opisale su Zakon o odgovornom roditeljstvu i reproduktivnom zdravlju, koji je potpisani u 2012., kao pozitivan pomak u borbi koja se desetljećima vodi za rodnu ravnopravnost u području zdravstva. Taj zakon Filipincima i Filipinkama omogućio bi bolji pristup kvalitetnim uslugama i informacijama u vezi s reproduktivnim zdravljem (što uključuje i planiranje obitelji). Međutim, Filipinski vrhovni sud odobrio je zahtjev za uvođenje privremene sudske zabrane, kojom se vladu koči u namjeri da do 2019. nabavi 70 % kontracepcijskih sredstava, a time se potencijalno utječe na dostupnost budućih zaliha u državnim bolnicama i klinikama diljem zemlje. EU punu provedbu te mјere podupire u okviru programa bilateralne suradnje u području opće zdravstvene zaštite s filipinskim Ministarstvom zdravlja, ali i dodjelom bespovratnih sredstava nevladinim organizacijama.

Razvojna pomoć EU-a putem vladinih kanala nadopunjena je financiranjem organizacija civilnog društva s ciljem rješavanja socijalnih i okolišnih pitanja, promicanja prava autohtonih naroda i drugih pitanja u vezi s ljudskim pravima, izgradnje mira i društvenog razvoja.

EU je pružao političku potporu mirovnom procesu iz Mindanaoa, financirao civilnu komponentu međunarodnog nadzornog tima (IMT), financijski podupirao nevladine organizacije koje se zalažu za zakonodavstvo kojim bi se osiguralo zaštitu te se zauzimao za usklađenost s međunarodnim zakonima i standardima. EU je potpisao ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava s organizacijom „Save the Children” za jaču zaštitu djece u oružanim sukobima u Mindanaou.

EU i neke njegove države članice sudjelovali su na sastancima Skupine prijatelja za zaštitu djece u oružanim sukobima održanim u Manili pod predsjedanjem Kanade. Skupina se sastoji od UNICEF-a i drugih agencija UN-a, partnerskih zemalja i organizacija.

U suradnji s Međunarodnom organizacijom rada EU financira projekt za jačanje sposobnosti javne uprave na Filipinima s ciljem provedbe temeljnih konvencija o radu Međunarodne organizacije rada, kako je država obvezana na temelju programa OSP+, te projekt za jačanje utjecaja trgovine na zapošljavanje poboljšanjem sektorskih i trgovinskih politika i programa te onih za zapošljavanje, kao i doprinosom dostoјnom radu i pozitivnim rezultatima u području zapošljavanja. Tim djelovanjem može se doprinijeti rješavanju stanja slobode udruživanja na Filipinima, s obzirom na to da je Odbor ILO-a za slobodu udruživanja u 2016. to stanje u dva navrata opisao kao izuzetno teško i neodgodivo. EU je također izrazio zabrinutost zbog slučajeva ubojstava sindikalista te usklađenosti zakonodavstva s međunarodnim standardima rada, a to je učinio pri razmatranju nedostataka u provedbi temeljne Konvencije ILO-a o slobodi udruživanja provedenog u okviru Međunarodne konferencije rada u 2016.

Filipinska vlada i Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava dosad nisu uspjeli postići dogovor o uvjetima za posjet Filipinima posebne izvjestiteljice UN-a za izvansudska, prijeka ili proizvoljna pogubljenja.

Sljedeći univerzalni periodični pregled stanja ljudskih prava na Filipinima treba se održati u prvoj polovici 2017.

Dana 25. srpnja 2016. Odbor UN-a za ukidanje diskriminacije žena (CEDAW) objavio je svoje zaključne primjedbe na 7. i 8. periodično izvješće o provedbi Konvencije CEDAW. Filipini zauzimaju vrlo visoko mjesto (7. mjesto od vrha) u istraživanju o rodnoj ravnopravnosti koje provodi Svjetska banka.

Filipinska vlada treba osigurati da se borba protiv droge odvija u skladu sa zakonom, među ostalim pravom na pravičan postupak i zaštitom temeljnih ljudskih prava građana Filipina, uključujući pravo na život, te da se njome poštuje načelo proporcionalnosti. U to su naravno uključena prava branitelja ljudskih prava. Kao država stranka Drugog fakultativnog protokola uz Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima, Filipini su dužni poštovati svoje obveze na temelju međunarodnog prava.

Republika Singapur

Prema svjetskom indeksu slobode medija za 2016. Singapur se nalazi na 154. mjestu od ukupno 180 zemalja. Parlament je u kolovozu 2016. donio Zakon o pravosuđu (zaštita). Iako je opća namjena zakona, a to je „utvrditi i učvrstiti zakon o nepoštovanju suda”, prihvaćena, organizacije civilnog društva izrazile su zabrinutost zbog mogućeg ugrožavanja slobode govora, posebno u odnosu na kazneno djelo „sramoćenja suda”. Stručnjaci u tom području izjavili su da će se suzdržati od procjene dok zakon ne bude testiran na nekom konkretnom predmetu.

U Singapuru je homoseksualnost i dalje kažnjiva na temelju dijela 377A Kaznenog zakona. Iako Singapur tvrdi da ne diskriminira pripadnike skupine LGBT, organizacije civilnog društva s time se kategorički ne slažu i upućuju na cenzuru sadržaja u vezi s LGBT osobama u medijima i nemogućnost LGBT osoba da iskoriste pravo na obiteljski život i da budu zaštićene od diskriminacije na radnom mjestu.

Zajednički dogovoreni ciljevi za razdoblje od 2016. do 2020. za Singapur jesu ratifikacija ključnih međunarodnih sporazuma o ljudskim pravima čija Singapur nije stranka, jačanje slobode izražavanja, slobode medija i političkog sudjelovanja, razmatranje uvođenje moratorija na smrtnu kaznu i otkrivanje detaljnijih informacija o primjeni smrtne kazne u Singapuru, povrh ukupnog godišnjeg broja, poduzimanje učinkovitijih mjera za zaštitu i provođenje prava migranata i legalizacija homoseksualnosti (novi cilj za 2016. – 2020.).

Delegacija EU-a prati stanje u pogledu smrtnih kazni, preinačenih kazni i odgođenih pogubljenja putem javnih izvora i kontakta s lokalnim organizacijama civilnog društva, međutim, ti podaci često su nesustavni i teško ih je dobiti. U 2016. provedena su, koliko je poznato, četiri pogubljenja, što je isti broj kao i 2015.

Parlament je u studenome 2016. donio reformu o izabranom predsjedništvu, a premijer Lee izjavio je da će sljedeći predsjednik biti malajski kandidat. Reforma je kritizirana s obzirom na to da su kriteriji odabira bili percipirani kao diskriminirajući prema određenim kandidatima.

Singapurska vlada poduzela je neke, premda male, korake prema poboljšanju prava radnika migranata u Singapuru. Organizacije civilnog društva zalagale su se za uključivanje domaćih radnika u Zakon o zapošljavanju, a o tome je postignut dogovor tijekom univerzalnog periodičnog pregleda.

Plan za osobe s invaliditetom za razdoblje 2017. – 2020. predstavljen je u prosincu 2016.

Savjetodavni odbor od 17 članova kojim je predsjedao državni ministar za obrazovanje Janil Puthucheary uspostavljen je u prosincu 2016. s ciljem ispitivanja provedbe obveznog obrazovanja za djecu s posebnim potrebama.

Aktivnosti EU-a u području ljudskih prava u 2016. sastojale su se od praćenja i izvješćivanja, objave demarševa, bliske koordinacije s državama članicama i organizacije sastanaka, sastanaka u okviru dijaloga i brojnih drugih manifestacija. U 2016. nastavilo se s odavno uspostavljenim projektima, ali i nekim novim aktivnostima, uključujući praćenje suđenja i partnerstvo s Odborom UN-a za žene u Singapuru.

Organizacije civilnog društva bile su uključene u osmišljavanje novih ciljeva te se i dalje s njima redovito savjetuje o najboljim metodama za provedbu.

Povodom obilježavanja Europskog i Svjetskog dana borbe protiv smrtnog kaznenog delegacija EU-a organizirala je okrugli stol o smrtnoj kazni u Singapuru. Ovo je treći put da je takvo događanje u Singapuru održano izvan prostora delegacije, odnosno na Nacionalnom sveučilištu Singapura.

Delegacija je ove godine održala seminar povodom Dana ljudskih prava pod nazivom „Sloboda vjeroispovijesti ili uvjerenja u Singapuru i ASEAN-u”. U okviru seminara održana su tri okrugla stola na temu „Sloboda vjeroispovijesti i uvjerenja u Singapuru – pristup koji uključuje više dionika”, „Promicanje slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja u ASEAN-u”, i „Sloboda vjeroispovijesti i sloboda govora – perspektiva Europe i jugoistočne Azije”.

Države članice EU-a organizirale su niz manifestacija, među ostalim o slobodi govora i slobodi medija, trgovajući ljudima i pravima LGBT osoba.

U 2016. UN je proveo drugi univerzalni periodični pregled Singapura. Iako je singapska vlada kontinuirano odbacivala većinu preporuka, organizacije civilnog društva i dalje vide UPP kao vrijedan proces koji vladi postavlja izazove i poziva je na odgovornost.

Među preporukama je neposredno uvođenje moratorija na smrtnu kaznu s ciljem njezina ukidanja, okončanje sudskog kažnjavanja batinanjem, reforma zakona koji omogućuju oduzimanje slobode bez suđenja (kao što je Zakon o unutarnjoj sigurnosti) i stavljanje izvan snage odjeljka 377A Kaznenog zakona (kriminalizacija homoseksualnosti).

Tijekom univerzalnog periodičnog pregleda velik je broj zemalja preporučio da Singapur ratificira ključne konvencije kojima još nije stranka. Međutim, Singapur tvrdi da konvencijama pristupa kada svoje nacionalno pravo dovede u sklad s relevantnim ugovorima. Singapur tvrdi da je već usklađen s nizom temeljnih konvencija o ljudskim pravima kojima još nije stranka, zbog čega organizacije civilnog društva pozivaju vladu da nastavi s ratifikacijom.

Temeljne konvencije koje još treba ratificirati obuhvaćaju Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima te Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

Singapur se također u načelu složio s time da postane član Međunarodnog kaznenog suda iako ta obveza još nije provedena u djelo. Međutim, s pozitivne strane, Singapur je pristao razmotriti ratifikaciju Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji.

Jedna preporuka koja je u više navrata iznesena tijekom univerzalnog periodičnog pregleda povezana je s tim ciljem, a tiče se toga da Singapur osnuje nacionalnu instituciju za ljudska prava kako bi pratio standarde u vezi s ljudskim pravima na koje se već obvezao u skladu s pariškim načelima. Singapur tu preporuku nije prihvatio, već ju je samo „primio na znanje”.

Nedostatak transparentnosti i podataka i dalje su razlog za zabrinutost u većini područja u vezi s ljudskim pravima. Općenito se čini da je postignut napredak u vezi s pravima radnika migranata i mogućim dogовором o jednoj novoj konvenciji, no potrebno je postići znatno poboljšanje u odnosu na ostala tri cilja.

Demokratska Socijalistička Republika Šri Lanka

Sveukupno stanje ljudskih prava i demokracije u zemlji se u 2016. nastavilo poboljšavati, iako sporije nego u prethodnoj godini. Potpuno ostvarenje obećanja o reformi upravljanja, tranzicijskom pravosuđu i gospodarskoj reformi tek treba postići, a prošlo je više od godine dana od uspostave vlade nacionalnog jedinstva u rujnu 2015.

Glavni prioritet EU-a u zemlji i dalje je potpuna provedba rezolucije Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava iz 2015. pružanjem potpore preseljenju, tranzicijskom pravosuđu, sprječavanju ponovnih kršenja i ustavnoj reformi te promicanju političkih, gospodarskih i građanskih prava žena.

S pozitivne strane, Šri Lanka je u 2016. ratificirala Međunarodnu konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka te je upravo u tijeku priprema sveobuhvatnog zakonodavstva za prijenos konvencije u nacionalno pravo. Vlada je također donijela povjesnu odluku kojom je odobrila zakonodavstvo u vezi s izdavanjem potvrda o nestanku. U kolovozu je Parlament jednoglasno usvojio zakonodavstvo radi osnivanja Ureda za nestale osobe koji će se baviti slučajevima desetaka tisuća ljudi koji su nestali u građanskim i političkim sukobima. Ured još nije uspostavljen.

U svibnju je Povjerenstvo za ljudska prava Šri Lanke izdalo sveobuhvatan popis smjernica namijenjenih zaštiti zatvorenika od širokih ovlasti koje sigurnosne snage imaju na temelju Zakona o sprečavanju terorizma. O nacrtu zakonodavstva kojim bi se zamijenio Zakon o sprečavanju terorizma i izmijenio Zakon o kaznenom postupku kako bi ih se uskladilo s međunarodnim standardima ljudskih prava još uvijek traju rasprave.

Vlada je 2016. postigla znatan zamah u procesu ustavne reforme uspostavom Ustavne skupštine, a šest pododbora podnijelo je izvješća o kojima bi se trebalo raspravljati početkom 2017. Prijenos ovlasti i dalje je goruće pitanje u tom procesu. Vlada je poduzela važne simboličke korake prema pomirenju, ali je pokazala manje odlučnosti da poduzme mjere protiv pokušaja nekih skupina da izazovu napetosti među zajednicama. Dodatan izazov za pomirenje spori je proces normalizacije života u bivšim područjima sukoba, s obzirom na to da gospodarske koristi od „mirovnih dividenda“ ondje još nisu u potpunosti ostvarene.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji sa Šri Lankom u različitim okvirima, među kojima na prvom sastanku Radne skupine za upravljanje, vladavinu prava i ljudska prava (u siječnju), Radne skupine za gospodarska pitanja i trgovinu (svibanj) i Zajedničke komisije (srpanj). Na sastancima se također otvoreno raspravljalo o brojnim pitanjima, uključujući upravljanje, vladavinu prava, slobodu izražavanja i medija, mučenje, jačanje civilnog društva, prava žena i djece te prava pripadnika manjina, radna prava, migraciju, borbu protiv korupcije i provedbu rezolucije Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava (UNHRC), koju je Šri Lanka poduprla.

Prilikom posjeta povjerenika EU-a za razvoj i međunarodnu suradnju Šri Lanki u ožujku 2016. pozornost je bila usmjerena na zahtjeve u vezi s ljudskim pravima koje Šri Lanka mora ispuniti u sklopu prijave za trgovinske povlastice iz EU-a u okviru sustava OSP+ s obzirom na to da je vlada svoj zahtjev u tom smislu podnijela u srpnju. Šri Lanka je podržala prijedlog za reviziju razvojne strategije EU-a za Šri Lanku do 2020. kako bi se u nju uključila pomoć u pogledu upravljanja i pomirenja s ciljem podupiranja napora vlade u tim područjima.

Posjet parlamentarnog izaslanstva EU-a u studenome 2016. bio je posvećen nacionalnom pomirenju, osnaživanju žena te primjeni sustava OSP+ na Šri Lanki. Izaslanstvo je pozvalo vladu da poštuje svoje međunarodne obveze u pogledu ljudskih prava, zamijeni Zakon o sprečavanju terorizma i izmijeni Zakon o kaznenom postupku.

Delegacija EU-a nastavila je suradnju s civilnim društvom i drugim dionicima u procesu pomirenja. Osim toga, tematske rasprave održane su i u vezi s ključnim pitanjima, kao što su ljudska prava LGBTI osoba, rodna ravnopravnost i sudjelovanje, zemljišna prava i temeljna prava. Tijekom posjeta povjerenika EU-a za razvoj aktivisti, skupine za promišljanje i predstavnici civilnog društva također su bili pozvani na raspravu o izazovima u pomirenju. Delegacija se također sastala s dužnosnicima i dionicima civilnog društva na sjeveru kako bi prikupila stajališta o pitanjima koja se odnose na provedbu Rezolucije Vijeća UN-a za ljudska prava.

Povodom Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, transfobije i bifobije zajedničku izjavu izdali su svi voditelji misija EU-a te određen broj zemalja istomišljenica. Pozvali su na uzimanje u obzir povijesne prilike koju pruža ustavna reforma kako bi se okončala diskriminacija i stavili izvan snage zakoni kojima se kriminalizira homoseksualnost. Tijekom godine delegacija EU-a dala je niz drugih javnih izjava u korist pitanjima ljudskih prava, uključujući nasilje nad ženama i prisilne nestanke.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju putem Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru, Instrumenta za razvojnu suradnju, Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava i tematske programe za organizacije civilnog društva / lokalne vlasti.

U Okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru ostvaren je doprinos prioritetnom planu Šri Lanke za izgradnju mira pružanjem potpore ranim mjerama izgradnje povjerenja, a u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju osiguran je dodatan doprinos za aktivnosti pomirenja.

U okviru EIDHR-a i tematskog programa za organizacije civilnog društva i lokalne vlasti EU pruža finansijsku potporu partnerskim organizacijama za promicanje gospodarskog, društvenog i političkog razvoja najugroženijih zajednica na Šri Lanki. Neki od projekata usmjereni su na pitanja kao što su borba protiv nasilja u obitelji i osnaživanje žena, osposobljavanje odvjetnika, sudaca i medija te jačanje kapaciteta civilnog društva i lokalnih vlasti.

U 2016. vlada Šri Lanke nastavila je voditi razgovore i surađivati s UN-om i njegovim mehanizmima za ljudska prava. Među posjetiteljima bili su glavni tajnik UN-a, visoki povjerenik za ljudska prava, posebni izvjestitelj za neovisnost sudaca i odvjetnika te posebni izvjestitelj za mučenje i drugo okrutno, nehumano ili ponižavajuće postupanje te neovisni stručnjak za manjinska prava. U zaključnim zapažanjima Odbora UN-a protiv mučenja u petom periodičnom izvješću o Šri Lanki naglašava se zabrinutost zbog prava osumnjičenika i zatvorenika.

I dalje je od ključne važnosti ostvariti znatan napredak prema potpunoj provedbi Rezolucije Vijeća UN-a za ljudska prava, uključujući zamjenu Zakona o sprječavanju terorizma zakonodavstvom koje je u skladu s međunarodnim obvezama Šri Lanke.

Kraljevina Tajland

Opće stanje ljudskih prava u zemlji u 2016. i dalje je bilo obilježeno regresijom koju je zemlja doživjela nakon vojnog preuzimanja vlasti u svibnju 2014. U 2016. došlo je do nekih pozitivnih, ali i nekih negativnih promjena. Među prioritete EU-a ubrajaju se podupiranje Tajlanda pri izradi u politike u području radničkih prava i prava migranata, koja je u stalnom razvoju.

Nedugo nakon što je vojska preuzela vlast najavljen je da će se izbori održati do kraja 2015. Međutim, okvirni datum održavanja izbora stalno se odgađa.

Sporo se napreduje prema ukidanju smrtne kazne. Najmanje 63 kaznenih djela kažnjivo je smrtnom kaznom. Broj kaznenih djela kažnjivih smrtnom kaznom i dalje raste.

Općenito se može reći da je prostor za slobodu izražavanja i okupljanja ograničen. Dok su neki događaji bili zabranjeni, općenito je bilo više rasprava i aktivnosti koje su bile dopuštene. Međutim, prisutnost vlasti na takvim događajima ulijevala je strah (promatranje, fotografiranje ili snimanje sudionika). Zabранa političkih okupljanja na kojima se okuplja više od pet osoba i dalje je na snazi. Imenovana Nacionalna zakonodavna skupština u prosincu je donijela izmjenu Zakona o računalnom kriminalu, kojim se nadležnim tijelima omogućuje da dodatno ograniče slobodu izražavanja i olakšava nadzor i cenzura. Prostor za sudjelovanje u oblikovanju politika ograničen je. Nacionalna zakonodavna skupština odobrava zakonodavstvo uz ograničeno javno savjetovanje i vrlo malo javnih rasprava.

Novi nacrt ustava potvrđen je referendumom održanim 7. kolovoza. Nacionalno vijeće za mir i red uvelo je stroga ograničenja uoči održavanja referenduma. Vođenje kampanje protiv nacrtu ustava u praksi je postalo kažnjivo zatvorskom kaznom u trajanju do 10 godina. Tajlandske vlasti uhitile su niz političara, aktivista i novinara koji su kritizirali predloženi ustav, javno najavljujivali da će glasovati „protiv”, pozivali glasače da odbace nacrt ustava ili zahtjevali praćenje glasovanja.

Pozitivan razvoj događaja predstavlja najava iz prosinca da će oko 150 000 zatvorenika biti oslobođeno ili da će njihove kazne biti smanjene ili preinačene uslijed pomilovanja koja daje novi kralj, što uvelike premašuje ranija kraljevska pomilovanja.

Trgovanje ljudima i štetne radne prakse u ribarstvu i prehrambenoj industriji morskih proizvoda, a posebno položaj radnika migranata, u posljednjih su nekoliko godina privukli pozornost međunarodne zajednice. Tajlandska vlada pojačala je mjere protiv trgovanja ljudima izmjenom pravnog okvira i poticanjem preventivnih i provedbenih mjera. Istodobno je postignuto poboljšanje u zaštiti žrtava trgovanja ljudima. Vlada je najavila da u 2017. namjerava ratificirati Konvenciju Međunarodne organizacije rada br. 188 (o radu u ribolovu) i Protokol uz Konvenciju o prisilnom radu (Protokol br. 29). Ostvaren je zamjetan napredak u pogledu standarda rada na ribarskim plovilima i u prehrambenoj industriji morskih proizvoda, kao i u položaju radnika migranata, ali provedba je i dalje izazov te je potrebno nastaviti ulagati napore i u budućnosti.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o pitanjima ljudskih prava i demokracije u Tajlandu, često zajedno s državama članicama EU-a. EU nije oklijevao izraziti zabrinutost putem izjava, govora, članaka-komentara, raznih manifestacija te službenih i neslužbenih mjera, s ciljem poticanja vlasti da osiguraju potpuno poštovanje ljudskih prava.

Aktivisti i branitelji ljudskih prava bili su optuženi za ugrožavanje nacionalne sigurnosti, tešku klevetu, kršenje naloga Nacionalnog vijeća za red i mir i povrede Zakona o računalnom kriminalu. Nekima se sudi pred vojnim sudovima, što je praksa koja se postupno ukida i više se ne primjenjuje na nove slučajeve u kojima su kaznena djela počinjena nakon 12. rujna 2016. Delegacija EU-a, često zajedno s državama članicama EU-a, obavila je nekoliko terenskih posjeta i prisustvovala sudskim raspravama, kao i posjete policijskim uredima.

EU je financijsku potporu projektima nastavio pružati putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). Uz sudjelovanje vlade i Međunarodne organizacije rada započela je provedba važnog novog projekta s ciljem rješavanja pitanja rada na ribarskim plovilima i u prehrambenoj industriji morskih proizvoda. Tajland je ujedno jedna od zemalja koje sudjeluju u projektu koji EU financira u okviru EIDHR-a na temu „Potpore trgovinskim partnerima, uključujući zemlje korisnice programa OSP+, radi učinkovite provedbe međunarodnih radnih standarda i usklađivanja s obvezama izvješćivanja”.

Tajland nije potpisnik Konvencije UN-a o statusu izbjeglica iz 1951. Vlada nema nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na zaštitu izbjeglica ili operativne postupke za azil. Najveći broj tražitelja azila u Tajland pristiže s turističkom vizom. Nakon isteka vize oni postaju ilegalni imigranti te su izloženi riziku od pritvaranja na neodređeno vrijeme ili deportacije. Na svjetskom humanitarnom sastanku na vrhu u svibnju tajlandska vlada najavila je mogućnost da za tražitelje azila u gradovima bude uspostavljen nacionalni postupak za pregled izbjeglica.

Vijeće za ljudska prava u rujnu 2016. usvojilo je ishod univerzalnog periodičnog pregleda za Tajland. Prihvaćeno je 187 od 249 dobivenih preporuka. Pozitivni su elementi bili činjenica da se Tajland obvezao na ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja, Međunarodne konvencije za zaštitu svih osoba od prisilnih nestanaka te Protokola za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima. Tajland se također obvezao na iskorjenjivanje dječjeg rada, borbu protiv prisilnog rada i trgovanja ljudima i pružanje zaštite radnicima migrantima. Međutim, preporuke koje se odnose na ograničenja slobode izražavanja i okupljanja, sve veća uporaba članka 44. privremenog ustava i sudsko maltretiranje branitelja ljudskih prava nisu bile prihvачene.

Tajland je u rujnu također pristupio Fakultativnom protokolu uz Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Tajland je također nastavio održavati svoju dugogodišnju reputaciju branitelja ljudskih prava LGBTI osoba.

Demokratska Republika Timor-Leste

U općem stanju ljudskih prava u zemlji u 2016. zabilježen je skroman napredak u usporedbi s prethodnom godinom. Nisu uvedene nikakve zakonodavne promjene.

Prioriteti EU-a su promicanje uključivog razvoja za sve stanovnike Timor-Lestea, pravo na obrazovanje i zdravlje te borba protiv nasilja na temelju roda i nasilja u obitelji.

U parlamentu je omjer među spolovima dobro uravnotežen, ali mogao bi se znatno poboljšati broj žena članica kabineta. Nasilje u obitelji i nasilje nad ženama i dalje izazivaju veliku zabrinutost. Broj predmeta u pravosudnom sustavu i dalje je vrlo nizak u usporedbi s procijenjenim stvarnim brojem takvih činova. Mediji i neke nevladine organizacije u 2016. nastavili su iznositi optužbe za korupciju, te su, premda je na kraju godine broj sudskega predmeta bio ograničen, bivši ministar financija i bivši zamjenik ministra zdravstva osuđeni na zatvorsku kaznu zbog korupcije. Još uvijek postoji samo ograničen broj odredaba o vladavini prava i odgovornosti, djelomično zbog pasivnog stava građana, što je razumljivo s obzirom na njihov ograničen stupanj obrazovanja. Sudski su postupci spori zbog slabih vještina i nedovoljnog broja sudaca i tužitelja.

EU je nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji u okviru političkog dijaloga s Timor-Lestecom.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru Europskog razvojnog fonda i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava.

Telenovela (sapunica) o ljudskim pravima (koja se bavi temom nasilja u obitelji, dobrog upravljanja, korupcije i nepotizma te LGBT pitanja itd.), a koja je snimljena u suradnji s Uredom pučkog pravobranitelja, prikazivat će se na državnoj televiziji i u 13 pokretnih kina u općinama. Time se želi povećati svijest stanovnika Timor-Lestea o ljudskim pravima. Zahvaljujući portugalskim podnaslovima sapunica će moći proizvesti isti učinak u PALOP-u (afričkim zemljama u kojima se govori portugalski).

Demokratska Republika Timor-Leste stranka je niza međunarodnih konvencija o ljudskim pravima, što je većinom postala pristupanjem, iako dvije od tih konvencija nisu ratificirane, pa čak ni potpisane: Međunarodna konvencija o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka i Konvencija o pravima osoba s invaliditetom.

Radna skupina Vijeća za ljudska prava provela je drugo preispitivanje Demokratske Republike Timor-Lestea u okviru procesa univerzalnog periodičnog pregleda (UPP) 3. studenoga 2016. Više od 60 država članica UN-a sudjelovalo je u njemu i izradilo 154 preporuke. Među njima su istaknute potrebe da se ojačaju pravosudne institucije i proširi uporaba mobilnih sudova, poveća ulaganja u obrazovanje, u praksi provedu zakoni o seksualnom i rodno uvjetovanom nasilju, ojača provedba politika za borbu protiv nasilja u obitelji, dodijele dostatni resursi i donesu djelotvorne mjere kako bi se dodatno elaborirao i proveo nacionalni akcijski plan o rodno uvjetovanom nasilju, borilo protiv svih oblika nasilja i iskorištavanja djece i nastavilo s naporima da se poveća broj programa za osposobljavanje u području ljudskih prava za pripadnike policije i obrambenih snaga.

Vlada je parlamentu na odobrenje poslala nacrt paketa o Zemljишnom zakonu, međutim poglavlje o deložacijama izbrisano je iz prethodnog teksta o kojem se javno raspravljalo prije nekoliko godina te će umjesto toga biti doneseno u obliku ministarskog podzakonskog akta o njezinoj primjeni. Taj je zakon ključan element za teritorijalno upravljanje i gospodarski razvoj Timor-Lestea, ali njegova primjena bit će vrlo složena s obzirom na to da postoje brojna preklapanja između vlasničkih/boravišnih prava koje su jamčile uzastopne administracije Portugala, Indonezije, UN-a i Timor-Lestea.

Socijalistička Republika Vijetnam

U 2016. došlo je do određenog općeg poboljšanja društveno-gospodarskog položaja stanovništva zbog stabilnog gospodarskog rasta, međutim nastavila su se kršenja građanskih i političkih prava. Branitelji ljudskih prava uznemiravani su i uhićivani, a neki su osuđeni na dugotrajnu zatvorsku kaznu. Pozitivni pomaci mogu se tražiti u otvaranju političkog prostora zbog sudjelovanja javnosti u izradi određenih zakona i dalnjim koracima u sklopu provedbe Konvencije UN-a protiv mučenja u skladu s obvezama Vijetnama na temelju univerzalnog periodičnog pregleda Vijeća UN-a za ljudska prava.

Prioritet EU-a promicanje je slobode izražavanja i vladavine prava. EU je također aktivno uključen u zaštitu branitelja ljudskih prava i podupiranje razvoja organizacija civilnog društva i participativne demokracije.

Sloboda izražavanja, okupljanja, informiranja i medija i dalje su ključni problemi. Tijekom 2016. više je blogera, novinara i aktivista za ljudska prava uhićeno ili uznemiravano, a nastavili su se državna kontrola nad medijima i ograničenja vjerske slobode i mirnih prosvjeda. Neki pritvorenici nisu bili u mogućnosti primati posjete, čak ni od odvjetnika, medicinskog osoblja i članova obitelji. Rodno uvjetovano nasilje i korupcija i dalje su rašireni unatoč vladinim kampanjama za rješavanje tih pitanja.

Komunistička stranka Vijetnama jedina je priznata politička stranka, a drugim strankama nije omogućeno zakonito djelovanje. U 2016. održan je 12. Nacionalni kongres stranke. Dana 22. svibnja 2016. na petogodišnji je mandat izabran 14. saziv Nacionalne skupštine. Na funkciju predsjednika izabran je Tran Dai Quang, a za premijera Nguyen Xuan Phuc.

Iako se broj kaznenih djela za koja se može izreći smrtna kazna smanjio s 22 na njih 15, a za ugrožene skupine uvedena je veća zaštita, u zadnjih pet godina došlo je do povećanja broja osoba kojima je dosuđena zatvorska i smrtna kazna, kao i broja osoba koje su pogubljene (u razdoblju od 30. lipnja 2011. do 30. lipnja 2016. na smrt je osuđena 681 osoba, a između 2013. i 2016. pogubljeno je 429 osoba). Vlada ulaže sve više napora u borbi protiv trgovanja ljudima i predvodi u pogledu promicanja ljudskih prava LGBTI osoba u regiji.

Tijekom cijele godine, a posebno prilikom 6. dijaloga o ljudskim pravima između EU-a i Vijetnama održanog u prosincu u Bruxellesu, EU je izražavao zabrinutost zbog zakonodavstva u pogledu slobode izražavanja, slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja, slobode mirnog okupljanja i udruživanja, prava radnika, pravičnosti sudskih postupaka, proizvoljnog pritvaranja, mučenja i smrtnе kazne koje je trenutačno u procesu donošenja ili koje je doneseno. Razgovaralo se i o suradnji u okviru međunarodnih foruma i o provedbi preporuka međunarodnih tijela, posebno onih izrađenih tijekom univerzalnog periodičnog pregleda. EU je ponovno potaknuo vijetnamsku vladu da uputi trajni poziv stručnjacima za posebne postupke UN-a, a posebno da pozove posebnog izvjestitelja za slobodu izražavanja i posebnog izvjestitelja za stanje boraca za ljudska prava.

U formalnom i neformalnom okruženju te u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a i sa zemljama istomišljenicama, EU je izrazio svoju zabrinutost zbog kontinuiranog zlostavljanja i pritvaranja sve većeg broja branitelja ljudskih prava i aktivista. EU je ponovio svoj zahtjev da se puste na slobodu sve osobe koje su u pritvoru zbog mirnog iskorištavanja svojeg prava na slobodu izražavanja. Nadalje, EU je istaknuo važnost toga da svi zatvorenici imaju mogućnost primati posjete, što je u skladu s vijetnamskim ustavom i međunarodnim odredbama o ljudskim pravima. Sva ta pitanja naglasio je i Europski parlament u svojoj hitnoj rezoluciji od 9. lipnja 2016. Delegacija Europske unije aktivno sudjeluje u aktivnostima kojima se podupiru branitelji ljudskih prava, redovito se sastaje s njima i njihovim obiteljima te s vlastima razgovara o pojedinačnim predmetima.

EU putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) financira osam projekata koji su u tijeku, a koje vode nevladine organizacije. Oni se bave pitanjima povezanimi s dvojezičnim obrazovanjem djece iz zajednica etničkih manjina, vjerskim slobodama, osnaživanjem LGBTI osoba, sudjelovanjem žena pripadnica etničkih manjina, pravima na zemljište te upravljanjem prirodnim resursima. Projekti financirani u okviru drugih proračunskih linija (za organizacije civilnog društva i lokalne vlasti te za okoliš i prirodne resurse) također doprinose sposobnosti organizacija civilnog društva pri zalaganju za veću odgovornost pri izvođenju usluga, bolji pristup informacijama, veću transparentnost proračuna, uspješnije upravljanje šumama i veću zastupljenost putem mreža civilnog društva i sudjelovanja građana u donošenju politika.

U lipnju 2016. EU je u Hanoiju organizirao prvi dijalog civilnog društva s nevladinim organizacijama koje su korisnici bespovratnih sredstava. EU također podupire i dijalog između vlade, aktera civilnog društva i javnosti u izgradnji boljeg razumijevanja pozitivnog doprinosa civilnog društva za razvoj Vijetnama.

U bliskoj budućnosti potrebno je ostvariti dodatan napredak u pogledu jačanja suradnje s mehanizmima za ljudska prava, poboljšavajući usklađenost s mehanizmima izvještavanja nadležnih tijela osnovanih u skladu s ugovorima i provedbom preporuka na temelju univerzalnog periodičnog pregleda.

VIII. OCEANIJA

Australija

Australija **općenito** i dalje ima pozitivne rezultate u pogledu stanja ljudskih prava u zemlji te je vrlo aktivna u zalaganju za ljudska prava u indo-pacifičkoj regiji, kao i na međunarodnoj razini.

Utvrđeni su neki nedostaci (posebice tijekom univerzalnog periodičnog pregleda) u područjima poput politike o izbjeglicama, prava autohtonih naroda te ratifikacije niza međunarodnih konvencija.

Prioritet EU-a suradnja je s Australijom na promicanju ljudskih prava u indo-pacifičkoj regiji, najboljem načinu rješavanja problema nasilja u obitelji, promicanju prava autohtonog stanovništva i aspektima u vezi s ljudskim pravima u politici o izbjeglicama i tražiteljima azila.

Australska federalna vlada i vlade saveznih država utvrdile su da je nasilje u obitelji područje koje izaziva zabrinutost (jedna od triju žena tijekom života pretrpjeli će nasilje). Socijalni pokazatelji za autohtone narode pokazuju da zaostaju za neautohtonim stanovništvom. Njihov broj i dalje je prekomjeran u smislu zatvorskih kazni i smrtnih slučajeva u pritvoru. Premda je Australija ratificirala Konvenciju Ujedinjenih naroda o izbjeglicama, njezina politika u pogledu nezakonitih dolazaka brodom našla se na meti kritika. Aspekti te politike, poput prisilnog vraćanja i situacije u vezi s odobalnim centrima za zadržavanje u Papui Novoj Gvineji i Nauruu, i dalje su kontroverzni na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

EU ne sudjeluje u unutarnjim procesima u Australiji, ali potiče zemlju da ratificira niz međunarodnih pravnih instrumenata za ljudska prava (npr. Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja, Međunarodnu konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka i Međunarodnu konvenciju o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji).

Australija i Europska unija parafirale okvirni sporazum, a potpisat će ga u 2017. Tim je sporazumom obuhvaćena predanost demokratskim načelima, ljudskim pravima i vladavini prava i odgovarajuća suradnja u okviru zajedničkog odbora.

Australija i Europska unija u indo-pacifičkoj regiji snažno se zalažu za ljudska prava, a na međunarodnoj razini zalažu se za globalno ukidanje smrtne kazne, borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja i provedbu vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima.

Univerzalni periodični pregled Australije održan je u studenome 2015. Australska vlada dobrovoljno se obvezala da će poboljšati praćenje preporuka na temelju univerzalnog periodičnog pregleda. Australsko povjerenstvo za ljudska prava radi na izradi javno dostupne internetske stranice za praćenje napretka u provedbi preporuka iz univerzalnog periodičnog pregleda. Međuministarsko tijelo osnovano je s ciljem koordinacije i jačanja ukupnog djelovanja australske vlade u okviru izvješćivanja UN-a o ljudskim pravima.

Republika Fidži

Fidži je u 2016. ostvario određeni napredak u konsolidaciji demokracije, ali potrebno je uložiti više napore kako bi se zajamčila ljudska prava u praksi te poboljšao dijalog između vlade, oporbe, civilnog društva, medija, privatnog sektora i sindikatâ.

Drugi politički dijalog na visokoj razini između EU-a i Fidžija od ponovne uspostave demokracije na Fidžiju, održan na temelju članka 8. Sporazuma o partnerstvu između AKP-a i EU-a, odvio se u Bruxellesu u prosincu 2016., a sastanak je u ime Fidžija otvorio predsjednik vlade Josaia Voreqe Bainimarama. U okviru tog sastanka održale su se rasprave o neriješenim pitanjima u vezi s ljudskim pravima i demokracijom te pripremama za opće izbore 2018.

Fidži je ostvario određeni napredak u prevladavanju netrpeljivosti među zajednicama i kreiranju zajedničkog nacionalnog identiteta, kako je zajamčeno na temelju ustava. Povratak demokraciji na Fidžiju doveo je do obnovljene suradnje i partnerstva između sindikata, organizacija civilnog društva i vladinih institucija, što je među ostalim rezultiralo potpisivanjem trostranog sporazuma Međunarodne organizacije rada (ILO), ali i opsežnim savjetovanjem u vezi s nekoliko prijedloga zakona u okviru stalnih odbora parlamenta. Tripartitna misija Međunarodne organizacije rada posjetila je Fidži u siječnju 2016., a potpisivanjem izvješća o zajedničkoj provedbi izbjeglo se to da Istražno povjerenstvo preispita odnose između poslodavaca i radnika i slobodu udruživanja na Fidžiju. Fidži je ratificirao svih 8 temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada te 25 drugih konvencija.

Međutim, još uvijek su prisutni brojni nedostaci u pogledu demokracije, pogotovo zbog restriktivnih ukaza koji imaju prvenstvo u odnosu na odredbe ustava i koji među ostalim utječu i na slobodu okupljanja i medija. U rujnu je nekoliko čelnika oporbe i istaknutih članova sindikata uhićeno zbog sudjelovanja na javnom sastanku o ustavu iz 2013. koji je održan bez dozvole potrebne na temelju izmjene Ukaza o javnom redu (iz 2012.). Nakon što je došlo do tih uhićenja i pritvaranja Delegacija EU-a za Pacifik, zajedno s voditeljima misija EU-a na Fidžiju, objavila je lokalnu izjavu o potrebi poštovanja slobode govora i okupljanja. Pritvoreni su kasnije pušteni na slobodu bez optužbi.

Dva oporbena člana parlamenta suspendirana su do narednih izbora zakazanih za 2018. zbog toga što su dali određene sporne izjave. Međutim, prema mišljenju Međuparlamentarne unije njihovi su govori obuhvaćeni pravom na slobodu izražavanja te je ona pozvala na ukidanje suspenzije.

Tijekom godine Delegacija EU-a za Pacifik provodila je demarševe i aktivnosti informiranja, pozivajući Fidži da podupre inicijative EU-a u vezi s ljudskim pravima i prioritete na razini UN-a.

Posebni izvjestitelj UN-a o suvremenim oblicima rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i s njima povezane netolerancije posjetio je Fidži u prosincu 2016. te je izrazio zabrinutost zbog činjenice da su prostor i prilike za konstruktivnu raspravu o pitanjima etničke pripadnosti i rase unutar društva ograničeni.

UN je izvijestio da je 64 % žena na Fidžiju bilo suočeno s nekim oblikom nasilja tijekom svojeg životnog vijeka, a poduzete su i brojne inicijative za rješavanje pitanja rodno uvjetovanog nasilja (u obliku kampanja za podizanje razine svijesti).

Velik korak naprijed bila je ratifikacija Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja u ožujku 2016., iako je ratificirana uz ulaganje određenog broja dalekosežnih rezervi. U listopadu 2016. Fidži je bio domaćin regionalne radionice o ratifikaciji i provedbi te Konvencije na Pacifiku. Sudski postupci pokrenuti su za dva istaknuta slučaja mučenja, u jednom su slučaju osam policijskih službenika i jedan vojnik proglašeni krivima te su dobili zatvorsku kaznu u trajanju od 7 do 9 godina.

U pogledu finansijske potpore EU-a valja spomenuti da je EU zajedno s Novim Zelandom, Australijom i Japanom sufinancirao projekt potpore parlamentu na Fidžiju, a taj projekt provodi UNDP. Nadalje, programom za pristup pravosuđu, koji se financira iz 11. Europskog razvojnog fonda (EDF), a provodi ga UNDP, nastojalo se poboljšati sustave upravljanja, a posebno institucionalni kapacitet Povjerenstva za pravnu pomoć, uz istodobno podupiranje organizacija civilnog društva. Projektom „Fidži u tranziciji: ususret održivoj ustavnoj demokraciji”, u provedbi Građanskog ustavnog foruma, nastojala se ojačati uloga organizacija civilnog društva u promicanju, provedbi i praćenju ljudskih prava.

Dodatna potpora EU-a organizacijama civilnog društva bila je dodijeljena i planu Fidžija za suradnju s civilnim društvom za razdoblje 2014. – 2017., zatim radionici organizacija civilnog društva u studenome na kojoj će se raspravljati o reviziji plana kao i inicijativi za jačanje sudjelovanja građana koju financira EU u Fidžiju (a provodi UNDP) u okviru koje se surađivalo s više od 40 organizacija civilnog društva i skupina unutar zajednice s ciljem konsolidacije participativne demokracije.

Male pacifičke otočne države

Republika Kiribati

Opće stanje ljudskih prava u zemlji poboljšalo se i nije bilo sustavnog kršenja ljudskih prava. Najveći izazov za Kiribati klimatske su promjene. Zemlja je suočena s rizikom od toga da postane neprikladna za život do kraja stoljeća, što će dovesti do pitanja migracija. Rodno uvjetovano nasilje duboko je ukorijenjeno u tradicionalne obrasce ponašanja.

EU je promicao ljudska prava, rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena u donošenju odluka u okviru dijaloga s tom zemljom i različitim finansijskim instrumenata. Podizanje razine svijesti i potpora civilnom društvu i nedržavnim dionicima bili su ključni elementi u provedbi regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji.

Diskriminacija na temelju rase ili podrijetla zabranjena je ustavom. Međutim, samo autohtonim I-Kiribati mogu posjedovati zemlju. Rodna diskriminacija zabranjena je samo u pogledu zapošljavanja. Zakon ne zabranjuje diskriminaciju na temelju invaliditeta, spolne orijentacije, rodnog identiteta ili socijalnog statusa. Sporazumnoi spolni odnosi između muškaraca kriminalizirani su, ali nisu zabilježeni slučajevi kaznenog progona.

Seksualno i rodno uvjetovano nasilje i dalje je rašireno diljem Kiribatija – 68 % žena prijavilo je fizičko i/ili seksualno nasilje. Nasilje nad djecom (42 % stanovništva) i pothranjenost djece i dalje su ozbiljni problemi. Iako su djeca pravno zaštićena od seksualnog iskorištavanja od 2013., iz Kiribatija i dalje dolaze djevojčice kojima se trguje u svrhu seksualnog iskorištavanja. Kazneni progon počinitelja trgovanja i dalje predstavlja problem, kao i tjelesno kažnjavanje djece. S pozitivne strane, više od 70 % mladih prijestupnika preusmjereno je iz službenog pravosudnog sustava u škole ili u službe za rad u zajednici.

Vlada nije uspostavila službeni sustav za odobravanje azila ili statusa izbjeglica. Glavni službenik za imigraciju ima široku diskrecijsku ovlast strancima izdati dozvolu za ostanak u zemlji.

Sudjelovanje žena u političkom životu relativno je nisko. Nakon izbora 2016. samo tri od 46 članova nacionalnih zakonodavnih tijela bile su žene, što je jedna manje nego u prethodnom razdoblju.

O ljudskim pravima u 2016. raspravljalo se tijekom neformalnog političkog dijaloga s novom vladom Kiribatija. Bilateralni sastanci na različitim razinama upotrijebljeni su kao platforma za promicanje poštovanja ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u pacifičkoj regiji, uključujući Kiribati. Tijekom godine Delegacija EU-a za Pacifik ujedno je provodila demarševe i aktivnosti informiranja, pozivajući pacifičke otočne države, uključujući Kiribati, da podupru inicijative i prioritete EU-a u vezi s ljudskim pravima na razini UN-a.

U rujnu 2016., uz potporu projekta koji financira EU, novoizabrani zastupnici sudjelovali su u dijalogu o izazovima, napretku, postignućima i planovima u vezi s ljudskim pravima u Kiribatiju. EU je blisko surađivao s vladom, regionalnim organizacijama, civilnim društvom i drugim donatorima. U nacionalnom okvirnom programu izrađenom na temelju 11. Europskog razvojnog fonda posebna finansijska sredstva izdvojena su za organizacije civilnog društva (0,5 milijuna EUR).

EU također financira projekt Tajništva Foruma pacifičkih otoka i regionalnog tima pacifičke zajednice za osposobljavanje u području ljudskih prava koji je usmjeren na povećanje stope ratifikacije i provedbe ugovora o ljudskim pravima na pacifičkim otocima. U okviru projekta odvijale su se bilateralne i regionalne aktivnosti, npr. u travnju 2016. njime se podupro regionalni Forum za ljudska prava i medije na kojem je usvojena „Deklaracija o pristupu novinarstvu utemeljenom na ljudskim pravima na Pacifiku.” U okviru projekta provedeno je i regionalno savjetovanje za 2016. o rodnim i pravnim pitanjima, posvećeno provedbi zakonodavstva protiv nasilja u obitelji te organizirano nekoliko dijaloga o ljudskim pravima sa zastupnicima u nacionalnom parlamentu radi unapređenja ljudskih prava, dobrog upravljanja i razvoja.

Zemlja nije uputila trajni poziv stručnjacima za posebne postupke UN-a, ali posebna izvjestiteljica za vodu i odvodnju posjetila je Kiribati u srpnju 2012.

Potrebno je ukloniti zakonodavne i provedbene nedostatke koji proizlaze iz kulturnih normi, posebno u pogledu rodno uvjetovanog nasilja. Stanje u pogledu ostvarenja prava na vodu i sanitарne uvjete vrlo je ozbiljno i rezultiralo je velikim brojem smrtnih slučajeva novorođenčadi i djece koji su se mogli spriječiti. Također postoji potreba za povećanjem administrativnih kapaciteta za izvješćivanje.

Savezne Države Mikronezije

U Saveznim Državama Mikronezije pitanje nasilja nad ženama i problem trgovanja ljudima veoma su važni.

EU je promicao ljudska prava, rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena u donošenju odluka u okviru dijaloga s tom zemljom i različitim finansijskim instrumenata. Podizanje razine svijesti i potpora civilnom društvu i nedržavnim dionicima bili su ključni elementi u provedbi regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji.

Žene su dobro zastupljene na nižim i srednjim položajima u vlasti na saveznoj i državnoj razini, ali je njihov broj manji na višim funkcijama. Nije bilo ženskih kandidata na posljednjim izborima u 2015. Svih 14 članova Kongresa jesu muškarci. Savezne Države Mikronezije i dalje su jedna od rijetkih zemalja u svijetu bez žena u parlamentarnom sazivu.

Žene prema zakonu uživaju jednaka prava, uključujući ona koji se odnose na vlasništvo nad imovinom i zapošljavanje. Zakonska prava žena zaštićena su na temelju nacionalnog ustava i ustava četiriju država u Saveznim Državama Mikronezije. Međutim, socioekonomska diskriminacija i nasilje nad ženama i dalje su najčešći problem u vezi s ljudskim pravima. Ne postoji nacionalno zakonodavstvo kojim se kriminalizira seksualno nasilje, iako svaka savezna država ima identično zakonodavstvo kojim se kriminalizira spolni odnos s djevojčicama mlađima od 13 godina. Slučajevi nasilja u obitelji često se ne prijavljuju. Počinitelji rijetko završe na suđenjima te obično dobiju blage kazne. Ne postoje posebni zakoni protiv nasilja u obitelji, iako je nasilje zločin.

Nakon što je 2015. objavljeno izvješće o zemlji na temelju Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Savezne Države Mikronezije uložile su određene rezervacije u odnosu na Konvenciju, ali trenutačno rade na njezinom povlačenju.

Savezne Države Mikronezije izvorišna su zemlja u odnosu na prisilni rad i trgovanje ljudima u seksualne svrhe. Zakonom o trgovanju ljudima iz 2012. sve su aktivnosti trgovanja postale kazneno djelo. Glavne su žrtve trgovanja strani radnici migranti i mikronezijske žene i djevojčice koje se bave prostitucijom. Mnogi slučajevi trgovanja ljudima u seksualne svrhe ne budu prijavljeni. Savezne Države Mikronezije ulažu velike napore diljem svojih četiriju država s ciljem provedbe nacionalnog akcijskog plana za borbu protiv trgovanja ljudima.

Ne postoje radnički sindikati, no također ne postoje zakoni protiv njihova osnivanja. Nema posebnih zakona kojima se reguliraju radno vrijeme ili zdravstveni i sigurnosni standardi na radnom mjestu. Pravo na štrajk nije zakonski priznato.

EU financira projekt Tajništva Foruma pacifičkih otoka i regionalnog tima pacifičke zajednice za osposobljavanje u području ljudskih prava koji je usmjeren na povećanje stope ratifikacije i provedbe ugovora o ljudskim pravima na pacifičkim otocima. U okviru projekta proveden je niz bilateralnih i regionalnih aktivnosti. U travnju 2016. njime se podupro regionalni Forum za ljudska prava i medije na kojem je usvojena „Deklaracija o pristupu novinarstvu utemeljenom na ljudskim pravima u Pacifiku.” U okviru projekta u 2016. provedeno je i regionalno savjetovanje o rodnim i pravnim pitanima, posvećeno provedbi zakonodavstva protiv nasilja u obitelji. Imajući na umu da su zastupnici iz pacifičke regije 2015. usvojili Deklaraciju kojom se prepoznaće ključna uloga parlamenta i njegovih zastupnika u tome da poštuje, štiti i promiče neotuđiva prava svih ljudi na Pacifiku, u okviru projekta organizirano je nekoliko dijaloga o ljudskim pravima s nacionalnim zastupnicima radi unapređenja ljudskih prava, dobrog upravljanja i razvoja.

Uz potporu projekta koji financira EU, u prosincu 2016. Savezne Države Mikronezije ratificirale su Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i rade na svojoj politici zaštite osoba s invaliditetom.

EU je blisko surađivao s vladom, regionalnim organizacijama, civilnim društvom i drugim donatorima. U nacionalnom okvirnom programu Saveznih Država Mikronezije, izrađenom na temelju 11. Europskog razvojnog fonda, posebna finansijska sredstva izdvojena su za organizacije civilnog društva (0,1 milijun EUR).

Savezne Države Mikronezije u studenome 2015. prošle su svoj drugi univerzalni periodični pregled. Zabilježen je napredak u nekim područjima, kao što je činjenica da su Savezne Države Mikronezije ratificirale Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta te da su poduzele korake kako bi se poboljšala rodna ravnopravnost, smanjila smrtnost djece i umanjio utjecaj klimatskih promjena na ljudska prava. S druge strane, delegacije su istaknule više područja koja i dalje izazivaju zabrinutost, kao što su visoka stopa trgovanja ljudima u Saveznim Državama Mikronezije, pitanje nasilja u obitelji, rezerve Saveznih Država Mikronezije u pogledu Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i izazovi povezani s diskriminacijom LGBTI osoba. Među preporukama se nalazi i izrada nacionalne rodne politike.

Savezne Države Mikronezije u listopadu 2015. ratificirale su Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta glede uključivanja djece u oružane sukobe. Međutim, velik broj ključnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i dalje nije ratificiran. Uz potporu projekta koji financira EU Savezne Države Mikronezije organizirale su savjetovanja i pripremile izvješće o Konvenciji o pravima djeteta. Mandatari za posebne postupke nisu posjetili zemlju tijekom godina u kojima se vršilo praćenje, a Savezne Države Mikronezije nisu im izdale ni stalni poziv. Savezne Države Mikronezije nisu pristupile Rimskom statutu Međunarodnog kaznenog suda. Savezne Države Mikronezije nemaju nacionalnu instituciju za ljudska prava.

Pravosuđe je neovisno, ali s manjkom finansijskih sredstava, što ima štetan učinak na funkcioniranje sudova. Male nacionalne policijske snage odgovorne su za provedbu zakona na lokalnoj razini, dok SAD osigurava nacionalnu obranu.

Republika Nauru

Nauru je postigao mješovite rezultate u pogledu demokracije, vladavine prava i ljudskih prava.

Opće stanje za izbjeglice i tražitelje azila u regionalnom Otočnom centru za obradu nije se poboljšalo unatoč politici otvorenih vrata. U svibnju 2016. Nauru je izmijenio svoj Kazneni zakon i ukinuo smrtnu kaznu te dekriminalizirao homoseksualnost.

EU je, u okviru projekta koji financira EU, promicao ljudska prava i ravnopravnost spolova.

Posljednji izbori održani su u srpnju 2016. nakon dvije godine previranja, za vrijeme kojeg je u parlamentu suspendirano pet od sedam zastupnika oporbe. Ograničen pristup državnim medijima, odsutnost stranih novinara, ograničenja slobode izražavanja i zabrana društvenih medija ometali su kampanju oporbenih kandidata. Međunarodni promatrači izbora zabilježili su niz nedostataka, ali zaključili su da su izbori bili slobodni i pravedni.

Predsjednik Naurua Baron Waqa ponovno je izabran na tu funkciju, vladajuća stranka osvojila je 16 od 18 zastupničkih mesta, čime je dodatno konsolidirala vlast u Nauru (u prethodnom parlamentarnom sazivu bilo je osam oporbenih zastupnika). Samo je jedna od četiri žene (ponovno) izabrana.

U kolovozu 2016. vlada je odlučila poništiti putovnice 20 osoba, među kojima one bivšeg predsjednika i drugih bivših zastupnika zbog navodnog sudjelovanja u jednom od prosvjeda protiv vlade u 2015. Nakon toga ministar za zaštitu granica dobio je veće ovlasti za poništavanje putnih isprava čime se sprječava odlazak osoba.

U ožujku 2016., odnosno 1000 dana nakon što je otvoren Otočni centar za obradu, 144 podnositelja zahtjeva za azil prosvjedovala su nekoliko tjedana protiv svojeg pritvaranja (premda priznaju da mogu slobodno napustiti kamp) i zatražilo da se prepozna njihov status izbjeglica, s obzirom na to da velik broj već više od tri godina čeka ocjenu svojih zahtjeva. Do najnovijih slučajeva samoozljeđivanja došlo je u svibnju kada se određeni broj izbjeglica zapalio, dok je određen broj preminuo uslijed predoziranja tabletama.

Nauru je dugo izbjegavao neovisnu provjeru Otočnog centra za obradu. Stranim novinarima, osim posebno odabranim pomirljivim izvjestiteljima, odbijena je čak i mogućnost podnošenja zahtjeva za vizu. U siječnju 2014. Nauru je znatno povećao naknade za vize za medije, s 200 na 8000 australskih dolara (bespovratan iznos), i poslovne vize, s 400 na 6000 australskih dolara.

U veljači 2016. Nauru je dodatno postrožio pravila o vizama za Australce i Novozelandane koji sada moraju imati pokroviteljstvo/jamstvo od državljanina Naurua ako žele posjetiti otok. Sponzori/jamci s Naurua mogli bi dobiti do jedne godine zatvora za kršenje viznog režima.

Tijekom godine Delegacija EU-a za Pacifik provela je demarševe i aktivnosti informiranja, pozivajući pacifičke otočne države, uključujući Nauru, da podupru inicijative i prioritete EU-a u vezi s ljudskim pravima na razini UN-a.

Uz potporu projekta koji financira EU novoizabrani zastupnici održali su dijalog o ljudskim pravima u prosincu 2016. te raspravljali o ljudskim pravima, dobrom upravljanju i održivom razvoju. Vladi je upućen završni dokument s nizom preporuka za unapređenje ljudskih prava na Nauruu.

Drugi po redu univerzalni periodični pregled Naurua održan je u studenome 2015., a dovršen je u travnju 2016. U okviru tog pregleda istaknuti su izazovi u pogledu slobode izražavanja, pristupa novinara zemlji, fizičkih uvjeta tražitelja azila i ratifikacije određenih međunarodnih instrumenata. S pozitivne strane, Nauru je pohvaljen za napore poduzete s ciljem poboljšanja prava žena i djece te ratifikaciju UNCAT-a i Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

Vlada smatra da je već provela 19 od 108 dobivenih preporuka. Nauru je prihvatio 60 preporuka i primio na znanje njih 29. Među prihvaćenim su preporukama ratifikacija temeljnih konvencija o ljudskim pravima, kao što je Konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD) i Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (CESCR) te uspostava nacionalne institucije za ljudska prava. Među preporuke koje su „primljene za znanje” ubrajaju se dekriminalizacija istospolnih seksualnih aktivnosti, ukidanje smrtne kazne, poštovanje slobode informiranja, slobode medija i slobode govora u zemlji te preporuke koje se odnose na tražitelje azila, izbjeglice i migrante.

Nauru je u svibnju 2016. izmijenio svoj Kazneni zakon, ukinuo smrtnu kaznu i dekriminalizirao homoseksualnost. Nadalje, uz potporu projekta koji financira EU, Nauru je u 2016. podnio svoje zakašnjelo izvješće o Konvenciji o pravima djeteta (CRC) i Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW). U okviru projekta Nauruu je također pružena tehnička pomoć pri ratifikaciji fakultativnih protokola uz Konvenciju o pravima djeteta, koju je Nauru potpisao 2010.

Za razliku od nekoliko drugih pacifičkih zemalja, Nauru je potpisao i ratificirao više ključnih međunarodnih ugovora o ljudskim pravima. Ipak, pravna zaštita ljudskih prava i dalje je slaba. To je ponajprije tako zbog nezadovoljavajuće razine prijenosa sporazuma o ljudskim pravima u nacionalno zakonodavstvo i manjka nacionalnih zakonodavnih odredbi za osiguranje zaštite ljudskih prava. Kapacitet Naurua za provedbu međunarodnih ugovora o ljudskim pravima ograničen je zbog finansijskih razloga i tereta koji iziskuje izvještavanje. Preispitivanje ustava, koje su predstavnici Naurua često isticali tijekom prethodnih univerzalnih periodičnih pregleda, nije dovršeno.

Osnivanje neovisne nacionalne institucije za ljudska prava bio bi važan korak naprijed u pogledu promicanja i zaštite ljudskih prava na Nauruu.

Politički prostor za djelovanje oporbe ograničen je zbog nepostojanja neovisnih medija, ograničenja za strane novinare, zabrane društvenih medija i represivnih mjera koje je donijela vlada (na primjer poništavanja putovnica).

Rješavanje sukoba područje je u kojem bi djelovanje EU-a moglo imati najveći učinak za rješavanje demokratskih nedostataka u Nauruu. Međutim, s obzirom na znatnu finansijsku potporu koju je Nauru dobio od Australije, EU nema dovoljno poticaja kojima bi potaknuo interes vladu za djelovanje u vezi s ljudskim pravima i demokracijom.

Republika Palau

Iako vlada općenito poštuje ljudska prava svojih državljana, problemi su i dalje prisutni u nekoliko područja, među kojima su nasilje u obitelji, trgovanje ljudima te diskriminacija i zlostavljanje stranih radnika.

EU promiče ljudska prava, rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena u donošenju odluka u okviru dijaloga s tom zemljom i raznih finansijskih instrumenata. Podizanje razine svijesti i potpora civilnom društvu i nedržavnim dionicima bili su ključni elementi u provedbi regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji.

U 2013. Palau je ratificirao Konvenciju o pravima **osoba s invaliditetom** (CRPD) i dovršio svoje objedinjeno 2. i 3. izvješće o Konvenciji o **pravima djeteta** (CRC). Nakon ratifikacije održan je niz savjetovanja u partnerstvu s Pacifičkim forumom za osobe s invaliditetom i Tajništvom Forum-a pacifičkih otoka, u okviru kojih je izrađena nacionalna politika za osobe s invaliditetom. Međutim, zakonodavstvo kojim bi se osigurala potpuna zaštita djece i osoba s invaliditetom u Palauu još nije doneseno.

Premda je društvo u Palauu matrijarhalno i matrilinearno, **žene** su još uvijek nedovoljno zastupljene u nacionalnom kongresu, vladi i višim razinama javne službe. Na izborima 2016. u Nacionalni kongres izabrane su četiri žene od sveukupno 29 članova. Žene imaju gotovo jednak status na radnim mjestima u javnom i privatnom sektoru, obrazovanju i u javnom životu. Nezakonito je seksualno zlostavljanje i silovanje, uključujući silovanje u braku. Nasilje u obitelji nije obuhvaćeno posebnim zakonodavstvom te i dalje predstavlja izazov. Međutim, vlada je uložila napore u javno obrazovanje s ciljem borbe protiv zlostavljanja žena i djece. Palau, koji još nije ratificirao Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), usmjerio se na programe podizanja razine svijesti i savjetovanja s ključnim dionicima, uključujući tradicionalna ženska udruženja.

Propisi uvelike otežavaju stranim radnicima da promijene poslodavca nakon što stignu u Palau, zbog čega su strani radnici izloženi povećanom riziku od prisilne podčinjenosti i dužničkog ropsstva. Kao rezultat toga strani radnici izloženi su diskriminaciji te su žrtve sitnih, a katkad i nasilnih zločina, kao i drugih radnji kojima se osobama i imovini nanosi šteta.

Zakonodavstvom Palau ne predviđa se odobravanje **azila ili statusa izbjeglica** te vlada nije uspostavila službeni sustav za pružanje zaštite izbjeglicama. U praksi je vlada ipak pružila određenu razinu zaštite od protjerivanja ili vraćanja izbjeglica u zemlje u kojima bi njihov život i sloboda bili ugroženi.

EU financira projekt Tajništva Foruma pacifičkih otoka i regionalnog tima pacifičke zajednice za osposobljavanje u području ljudskih prava koji je usmjeren na povećanje stope ratifikacije i provedbe ugovora o ljudskim pravima na pacifičkim otocima. U okviru projekta proveden je niz bilateralnih i regionalnih aktivnosti. U travnju 2016. njime se podupro regionalni Forum za ljudska prava i medije na kojem je usvojena „Deklaracija o pristupu novinarstvu utemeljenom na ljudskim pravima u Pacifiku.“ U okviru projekta u 2016. provedeno je i regionalno savjetovanje o rodnim i pravnim pitanima, posvećeno provedbi zakonodavstva protiv nasilja u obitelji. Imajući na umu da su zastupnici iz pacifičke regije 2015. usvojili Deklaraciju kojom se prepoznaće ključna uloga parlamenta i njegovih zastupnika u tome da poštuje, štiti i promiče neotuđiva prava svih ljudi na Pacifiku, u okviru projekta organizirano je nekoliko dijaloga o ljudskim pravima s nacionalnim zastupnicima radi unapređenja ljudskih prava, dobrog upravljanja i razvoja.

EU je blisko surađivao s vladom, regionalnim organizacijama, civilnim društvom i drugim donatorima. U nacionalnom okvirnom programu Palaua, izrađenom na temelju 11. ERF-a, posebna finansijska sredstva izdvojena su za organizacije civilnog društva (0,2 milijuna EUR).

Palau nema **nacionalnu instituciju za ljudska prava**, ali vlada je izrazila namjeru da je uspostavi, ističući tijekom svojeg drugog univerzalnog periodičnog pregleda da će tražiti pomoć od svojih partnera pri osiguravanju posebnih resursa u tu svrhu. Palau ima Odbor za izvještavanje o konvencijama UN-a o ljudskim pravima.

Palau je u siječnju 2016. prošao svoj drugi **univerzalni periodični pregled**. Među izrađenim preporukama nalazi se ratifikacija **temeljnih sporazuma o ljudskim pravima** koje je već potpisao, među kojima Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, ICCPR-a, ICESCR-a i UNCAT-a. Palau nije pristupio Rimskom statutu Međunarodnog kaznenog suda.

Pitanje **nasilja nad ženama** istaknuto je u nedavnoj studiji Palaua o zdravlju i sigurnosti u obitelji. Osim toga, trenutačno se radi na izradi rodno osviještene politike kojom bi se rodna ravnopravnost uključila u nacionalne i državne politike i programe.

Ne postoje zakoni o **spolnoj orijentaciji** i rodnom identitetu. Istospolna seksualna aktivnost ozakonjena je 2014.

Protiv visokih javnih dužnosnika (zastupnika i bivšeg potpredsjednika Zastupničkog doma) posljednjih su godina podnesene optužbe za **korupciju**. U kolovozu 2016. Ured ombudsmana zatražio je jasnije pravne ovlasti i veću neovisnost. U siječnju 2016. UN je održao savjetovanja protiv korupcije čiji je cilj bio poticanje Palaua na jače djelovanje u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda protiv korupcije.

Palau je usvojio pravne mjere i provedbene strategije s ciljem borbe protiv trgovanja ljudima. Zakoni obuhvaćaju zaštitne mjere u području zapošljavanja i nezakonitog zadržavanja putnih isprava. Međutim, potrebno je uložiti više napora u pogledu provedbe nacionalnog zakonodavstva s obzirom na to da je Palau i dalje odredišna zemlja za žene žrtve trgovanja ljudima u seksualne svrhe te za žene i muškarce žrtve prisilnog rada.

Tuvalu

Opće stanje ljudskih prava u zemlji poboljšalo se i nije bilo sustavnog kršenja ljudskih prava. Rodno uvjetovano nasilje ukorijenjeno je u tradicionalne obrasce ponašanja. Najveći izazov za Tuvalu klimatske su promjene. Tuvalu je suočen s rizikom od toga da postane neprikladna za život do kraja stoljeća, što će dovesti do pitanja migracija.

Potencijal u pogledu administrativnih kapaciteta ograničen je zbog niskog broja stanovnika (10 000) što uzrokuje posebne poteškoće u vezi s osiguravanjem redovitih izvješća u okviru instrumenata UN-a i dovodi do nedovoljne količine podataka za procjenu stanja.

EU promiče ljudska prava, rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena u donošenju odluka u okviru dijaloga s tom zemljom i raznih finansijskih instrumenata. Podizanje razine svijesti i potpora civilnom društvu i nedržavnim dionicima bili su ključni elementi u provedbi regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji.

Uz potporu projekta koji financira EU novoizabrani zastupnici održali su dijalog o ljudskim pravima u kolovozu 2015. Kao rezultat tih rasprava, vlada Tuvalua potvrdila je u listopadu 2016. nacionalni akcijski plan za ljudska prava za razdoblje 2016. – 2020., koji bi trebao biti pokrenut početkom 2017.

EU je također blisko surađivao s vladom, regionalnim organizacijama, civilnim društvom i drugim donatorima. U nacionalnim okvirnim programima, izrađenima na temelju 11. Europskog razvojnog fonda, posebna finansijska sredstva izdvojena su za organizacije civilnog društva (0,3 milijuna EUR).

EU također financira projekt Tajništva Foruma pacifičkih otoka i regionalnog tima pacifičke zajednice za osposobljavanje u području ljudskih prava koji je usmjeren na povećanje stope ratifikacije i provedbe ugovora o ljudskim pravima na pacifičkim otocima. U okviru projekta proveden je niz bilateralnih i regionalnih aktivnosti. U travnju 2016. njime se podupro regionalni Forum za ljudska prava i medije na kojem je usvojena „Deklaracija o pristupu novinarstvu utemeljenom na ljudskim pravima u Pacifiku.” U okviru projekta u 2016. provedeno je i regionalno savjetovanje o rodnim i pravnim pitanima, posvećeno provedbi zakonodavstva protiv nasilja u obitelji.

Tuvalu je stranka triju temeljnih Konvencija o ljudskim pravima: Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Konvencije o pravima djeteta i Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Politika o osobama s invaliditetom izrađena je, a nacionalno savjetovanje o toj politici započelo je u ožujku 2016. Uz potporu EU-a Tuvalu radi na uspostavi nacionalne institucije za ljudska prava. Parlament je dosad omogućio Povjerenstvu ombudsmana da djeluje u vezi s nekoliko vrsta pritužbi. Tuvalu je također osnovao nekoliko odbora i radnih skupina za praćenje provedbe međunarodnih instrumenata te za rad na njihovom promicanju. Trenutačno postoje dvije radne skupine koje su osnovane radi praćenja pridržavanja Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena te radi ispunjavanja obveza izvješćivanja na temelju univerzalnog periodičnog pregleda.

Nezavisna Država Samoa

U pogledu **općeg stanja ljudskih prava** u zemlji zabilježen je neznatan napredak u usporedbi s prethodnim godinama. Općenito govoreći, ljudska prava u Samoi zaštićena su zakonom, ali se često ne provode i ne izvršavaju u dovoljnoj mjeri. **Rodno uvjetovano nasilje** i diskriminacija nad ženama ostaju glavni razlozi za zabrinutost.

EU promiče ljudska prava, rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena u donošenju odluka u okviru dijaloga s tom zemljom i raznih finansijskih instrumenata. Podizanje razine svijesti i potpora civilnom društvu i nedržavnim dionicima bili su ključni elementi u provedbi regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji.

Na parlamentarnim izborima održanima 4. ožujka 2016. vladajuća Stranka za zaštitu ljudskih prava osvojila je 44 od 49 zastupničkih mjesta u parlamentu. Uvjerljiva pobjeda izazvala je određenu zabrinutost te je iskazana potreba za učinkovitim civilnim društvom koje bi se trebalo više baviti aktivizmom usmijerenim na vladu.

Vlada Samoe 2013. donijela je izmjene ustava kojima je uvedena minimalna **kvota** od 10 % za **zastupnice u parlamentu**. Na izborima održanima u ožujku 2016. samo su četiri žene izabrane u parlament. Žena koja je dobila najviši broj glasova nakon njih, Faaulusau Rosa Duffy-Stowers, zatim je izabrana preko sustava kvota, čime se broj žena popeo na pet od ukupno 50 članova parlamenta.

Samoa je 2016. ratificirala sva tri fakultativna protokola uz Konvenciju o pravima djeteta: Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, Fakultativni protokol o postupku povodom pritužbi i Fakultativni protokol o sudjelovanju djece u oružanim sukobima.

Nasilje nad djecom i dalje je problem te se uglavnom tolerira kao oblik discipliniranja, prekomjerno fizičko provođenje discipline tradicionalno se smatra roditeljskim pravom više nego pitanjem ljudskih prava. S tim je povezan problem seksualnog zlostavljanja djece, osobito u obitelji. Djecu školske dobi često se zapošjava kao ulične prodavače, iako je posljednjih godina s ciljem zaštite djece vlada poduzela nekoliko koraka, a to su donošenje nacionalnog zakonodavstva, osnivanje radne skupine te ratifikacija svih temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada (ILO).

Iako se **sloboda medija** općenito dobro poštuje u Samoi, zabilježeno je nekoliko izoliranih prijetnji novinarima. Vlada je u srpnju 2016. osnovala Vijeće za medije Samoe koje je nadležno za sve medijske kuće u zemlji bez obzira na to jesu li njegove članice, zbog čega se strahuje od prekomjerne državne kontrole.

Bilateralni sastanci na različitim razinama upotrijebeni su kao platforma za promicanje poštovanja ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u pacifičkoj regiji, uključujući Samou.

Prvi pojačani politički dijalog između EU-a i Samoe na temelju članka 8. Sporazuma iz Cotonoua održan je u Apiji 4. listopada 2016. U dijalu su sudjelovali predstavnici iz civilnog društva i privatnog sektora. EU je pohvalio Samou za nedavni napredak u području ljudskih prava, a stranke su raspravljale o preostalim izazovima, uključujući ratifikaciju već navedenih međunarodnih ugovora o ljudskim pravima. EU je pozvao Samou da razmotri mogućnost dekriminalizacije muške homoseksualnosti.

EU osigurava financiranje **civilnog društva** Programom potpore civilnom društvu u okviru 11. Europskog razvojnog fonda. Jedan od njegovih ciljeva jest jačanje glasa civilnog društva i njegove uloge nadzora u Samoi kako bi se učvrstilo poštovanje ljudskih prava, a posebno prava žena, s time da je poseban naglasak stavljen na smanjenje nasilja i diskriminacije nad ženama.

Sredstvima EU-a UNICEF-u i regionalnom timu pacifičke zajednice za ljudska prava (RRRT) omogućeno je da u 2016. u suradnji sa samoanskom vladom organiziraju osposobljavanje o izvješćivanju na temelju ugovora koji se odnose na Konvenciju o pravima djeteta i ratifikaciju njezinih fakultativnih protokola. EU promiče ljudska prava, rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena u donošenju odluka u okviru dijaloga sa zemljama i raznih finansijskih instrumenata. Podizanje razine svijesti i potpora civilnom društvu i nedržavnim dionicima bili su ključni elementi u provedbi regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji. U tu je svrhu EU također blisko surađivao s vladom, regionalnim organizacijama, civilnim društvom i drugim donatorima. U nacionalnom okvirnim programima, izrađenima na temelju 11. ERF-a, posebna finansijska sredstva izdvojena su za organizacije civilnog društva u Samoi (2 milijuna EUR).

Samoa je u svibnju 2016. prošla svoj drugi **univerzalni periodični pregled**. Među preporukama bila je i ratifikacija Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Konvencije protiv mučenja te Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima. Nakon prvog univerzalnog periodičnog pregleda (2011.) Samoa je u 2013. ovlastila Ured ombudsmana za rješavanje pitanja ljudskih prava, čime je ispunila svoju obvezu u vezi s osnivanjem nacionalne institucije za ljudska prava. Ured ombudsmana smatra se učinkovitim i djeluje bez upitanja vlade ili političkih stranaka te mu je u srpnju 2016. Globalni savez nacionalnih institucija za ljudska prava dodijelio status „A“ nacionalne institucije za ljudska prava, što je važno postignuće u regionalnom kontekstu.

Republika Maršalovi Otoči

Republika Maršalovi Otoči i dalje ostvaruje napredak u kontekstu ljudskih prava i upravljanja, no kao i većinu drugih pacifičkih otočnih država koči je nedostatak ljudskih resursa. Klimatske promjene i ekološke katastrofe i dalje su ključne prijetnje. S obzirom na aktualnu stopu podizanja razine mora Republika Maršalovi Otoči suočava se s rizikom od toga da do kralja stoljeća postane nepogodna za život. Zemlja je u veljači 2016. među prvima ratificirala Pariški sporazum.

EU je promicao ljudska prava, rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena u donošenju odluka u okviru dijaloga s tom zemljom i različitim financijskim instrumenata. Podizanje razine svijesti i potpora civilnom društvu i nedržavnim dionicima bili su ključni elementi u provedbi regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji.

Hilda Heine 27. siječnja 2016. postala je prvom predsjednicom zemlje (te prva izabrana šefica države u pacifičkoj regiji).

Žene su i dalje nedovoljno zastupljene u svim područjima političkog života, ali nakon općih izbora broj zastupnica u Parlamentu porastao je s jedne na njih tri. Aktivisti su predložili da se ustav izmjeni tako da ženama bude zajamčeno sedam zastupničkih mesta, iako bi za izmjenu ustava bili potrebni referendum i dvotrećinska većina.

Rodno uvjetovano nasilje i dalje je problem u Republici Maršalovih Otoka. Oko 22 % ukupnog broja stanovnica Republike Maršalovih Otoka prijavilo je da je u prethodnih dvanaest mjeseci pretrpjelo fizičko nasilje. Parlament je u međuvremenu donio Zakon o zaštiti obitelji i nasilju u obitelji.

Tjelesno kažnjavanje nije dopušteno u školama, ali još je dopušteno kod kuće. Nije propisana najniža dob za zapošljavanje djece. Samo 80 % učenika koji pohađaju osnovnu školu upiše osmi razred, a samo njih 70 % do 75 % upiše srednju školu. Vrlo mali službi zaduženo je za zaštitu djece, a Uredu za ljudska prava pri Ministarstvu unutarnjih poslova nedostaje osoblja.

Tijekom godine Delegacija EU-a za Pacifik provela je demarševe i aktivnosti informiranja, pozivajući pacifičke otočne države, uključujući Republiku Maršalove Otoke, da podupru inicijative i prioritete EU-a u vezi s ljudskim pravima na razini UN-a.

Uz potporu projekta koji se financira sredstvima EU-a s novoizabranim zastupnicima parlamenta u veljači 2016. održan je dijalog o ljudskim pravima. Oni su preporučili izradu nacionalnog akcijskog plana za ljudska prava, kao i rad na uspostavi nacionalne ustanove za ljudska prava. U okviru tog dijaloga vlada se obvezala da će na godišnjoj osnovi dodjeljivati sredstva nacionalnim ženskim pokretima u Republici Maršalovim Otočima, a ta sredstva bila bi namijenjena pružanju usluga ženama koje su pretrpjеле nasilje u obitelji.

O ljudskim pravima u svibnju 2016. raspravljalо se tijekom neformalnog političkog dijaloga s novom vladom.

EU je blisko surađivao s vladom, regionalnim organizacijama, civilnim društvom i drugim donatorima. U nacionalnom okvirnom programu Republike Maršalovih Otoka, izrađenom na temelju 11. ERF-a, posebna finansijska sredstva izdvojena su za organizacije civilnog društva (0,4 milijuna EUR).

EU financira i projekt Tajništva Foruma pacifičkih otoka i regionalnog tima pacifičke zajednice za osposobljavanje u području ljudskih prava koji je usmjeren na povećanje stope ratifikacije i provedbe ugovora o ljudskim pravima na pacifičkim otocima. U okviru projekta proveden je niz bilateralnih i regionalnih aktivnosti. U travnju 2016. njime se podupro regionalni Forum za ljudska prava i medije na kojem je usvojena „Deklaracija o pristupu novinarstvu utemeljenom na ljudskim pravima u Pacifiku.” U okviru projekta provedeno je i regionalno savjetovanje za 2016. o rodnim i pravnim pitanjima, posvećeno provedbi zakonodavstva protiv nasilja u obitelji. Imajući na umu da su zastupnici iz pacifičke regije 2015. usvojili Deklaraciju kojom se prepoznaje ključna uloga parlamenta i njegovih zastupnika u tome da poštuje, štiti i promiče neotuđiva prava svih ljudi na Pacifiku, u okviru projekta organizirano je nekoliko dijaloga o ljudskim pravima s nacionalnim zastupnicima radi unapređenja ljudskih prava, dobrog upravljanja i razvoja.

Trgovanje ljudima i dalje je problem koji iziskuje ulaganje povećanih napora s ciljem zaštite žrtava i poboljšanja provedbe nacionalnog zakonodavstva.

Novi Zeland

U 2016. **opće stanje ljudskih prava** u zemlji i dalje je bilo pozitivno. Vlada Novog Zelanda ima čvrst institucijski okvir za promicanje i zaštitu ljudskih prava. Pitanja ljudskih prava u Novom Zelandu općenito su i dalje relativno neznatna, s time da je potrebno postići poboljšanje u nekim dugotrajnim problematičnim situacijama, kao što su siromaštvo djece, nasilje u obitelji i društveno-gospodarska pitanja povezana sa zajednicom Maora i Pasifika.

Delegacija EU-a u Wellingtonu utvrdila je dva prioritetna pitanja za razdoblje 2016. – 2020.: nasilje u obitelji, uključujući nasilje nad ženama, te položaj Maora.

Glavna su pitanja o kojima se raspravljalo u 2016. nasilje u obitelji, položaj Maora, prava djeteta, prava osoba s invaliditetom, stope samoubojstava (najviša stopa tinejdžerskih samoubojstava), LGBTQI zajednica, razlika u plaćama između žena i muškaraca, žene na rukovodećim položajima (opada broj žena koje su direktorice poduzeća), iskorištavanje radnika (radnici migranti uglavnom u građevinarstvu, ugostiteljstvu i mljekarstvu), vršnjačko nasilje, pravo na privatnost (potrebne određene zakonodavne reforme), građani Novog Zelanda koji su neopravданo pritvoreni u australskim odobalnim centrima za zadržavanje.

Delegacija se susrela s neovisnim Povjerenstvom za ljudska prava u tri navrata kako bi razgovarali o općoj situaciji na Novom Zelandu i operativnim instrumentima te zemlje. Povjerenik za ljudska prava Novog Zelanda David Rutherford bio je pozvan na sastanak voditelja misija u lipnju 2016. te je dao detaljan izvještaj o situaciji na Novom Zelandu i budućim prioritetima Povjerenstva i odgovarao na pitanja. Delegacija i Povjerenstvo u stalnom su kontaktu, a odnosi su izvrsni.

Nadovezujući se na reforme provedene 2015. vlada Novog Zelanda uvela je više od 50 izmjena Zakona o obiteljskom nasilju iz 1995. Te promjene primjenjuju se na građanske i kaznene zakone, a među njima su promicanje rane i učinkovite intervencije i zabrana prisilnih brakova. Vlada Novog Zelanda provela je i paket za djecu u materijalnim neprilikama u vrijednosti od 790 milijuna novozelandskih dolara kao odgovor na određene probleme koje je utvrdio Odbor UN-a za prava djeteta.

U listopadu 2016. EU i Novi Zeland potpisali su Sporazum o partnerstvu u odnosima i suradnji (PARC). Taj sporazum obuhvaća ljudska prava i rodna pitanja kao područja suradnje. U skladu s politikom EU-a rodna pitanja (uključujući pitanja povezana s ljudskim pravima) također su razmatrana u okviru redovitih savjetovanja na visokoj razini, među ostalim u okviru trostranog savjetovanja Australije, Novog Zelanda i EU-a o Pacifiku u veljači 2016. te u okviru posljednjeg dijaloga EU-a i Novog Zelanda o sigurnosti u lipnju 2016.

Ne postoji aktivna javna diplomacija EU-a na Novom Zelandu u pogledu ljudskih prava s obzirom na to da je njihovo poštovanje na razinama sukladnima sa standardima zapadnih društava i u skladu s odgovarajućim međunarodnim pravnim okvirima. Međutim, održava se redoviti kontakt s relevantnim dionicima u zemlji, uključujući Povjerenstvo za ljudska prava Novog Zelanda. Delegacija EU-a i diplomatske misije država članica povremeno organiziraju aktivnosti za podizanje razine svijesti javnosti, o temama kao što su rodna ravnopravnost ili prava žena.

Sve u svemu, najveći izazov ponekad je mala količina sredstava dodijeljenih za učinkovitu provedbu reformi ili akcijskih planova. Nasilje u obitelji i položaj Maora i dalje su glavna pitanja koja se trebaju riješiti u predstojećim godinama. Maori čine više od 50 % zatvorske populacije Novog Zelanda (60 % u slučaju žena).

Papua Nova Gvineja

Papua Nova Gvineja prolazi kroz dinamičnu društvenu preobrazbu i radi na brojnim izazovima u području ljudskih prava. Međutim, primjereni odgovori i provedba za koju su odgovorne vladine agencije još uvijek su ograničeni i spori. Unatoč solidnim naporima uloženima u razvoj politike u posljednjih nekoliko godina potrebno je poboljšati provedbu politika i institucionalne kapacitete.

Potrebno je smanjiti rodno uvjetovano nasilje, poduprijeti borbu protiv zlostavljanja djece te provesti međunarodne konvencije.

Glavni su razlozi za zabrinutost u vezi s ljudskim pravima u zemlji rodno uvjetovano nasilje, nasilje nad djecom te mučenja i ubojstva u vezi s vraćanjem. Broj slučajeva silovanja i nasilja od strane intimnih partnera jedan je od najviših u svijetu. Mnoge slučajeve još se uvijek ne prijavljuje, a vrlo malo onih prijavljenih obrađuje se na odgovarajući način.

Nacionalno izvršno vijeće odobrilo je dugoočekivani nacionalni strateški dokument o rodno uvjetovanom nasilju 13. prosinca 2016., što ima povijesnu važnost. U nacionalnoj strategiji koja bi trebala biti pokrenuta u veljači 2017. navodi se uspostava posebnog parlamentarnog odbora za rodno uvjetovano nasilje i nacionalnog vijeća i tajništva za rodno uvjetovano nasilje.

U 2016. došlo je do povećanog medijskog izvješćivanja i svijesti o rodno uvjetovanom nasilju, što se intenziviralo tijekom Svjetskog prvenstva u nogometu za žene do 20 godina koje se u Papui Novoj Gvineji održalo u studenome i prosincu, što je bilo idealna platforma za podizanje razine svijesti i poticanje promjena u ponašanju.

Kulturni i vjerski razlozi sprječavaju Papuu Novu Gvineju od upotrebe smrtne kazne, međutim ona je zadržana u zakonima kako bi djelovala kao sredstvo odvraćanja (posljednje pogubljenje izvršeno je 1954). Javno mišljenje o njezinom ukidanju i dalje je podijeljeno. Smrtnom kaznom, koja je zakonom uvedena 1902., u doba stjecanja neovisnosti Papue Nove Gvineje 1975. kažnjavane su tri vrste zločina, međutim od 2013. postoji šest vrsta zločina kažnjivih na taj način (veleizdaja, piratstvo, pokušaj piratstva s nasiljem, ubojstvo u vezi s vračanjem, teški oblik silovanja i teška krađa). Premijer je u veljači 2016. javno objavio da je revizija provedbenih mehanizama za pogubljenja stavljena na čekanje.

U vezi s progonom počinitelja kaznenih djela sudski nalozi ponekad se ne poštuju ili ih tijela za izvršavanje zakonodavstva ne provode. Zabilježeni su slučajevi „izgubljenih“ ili protuzakonito promijenjenih dokaza, posebno kada je bila riječ o kontroverznim ili istaknutim slučajevima.

Jačom suradnjom vlade s organizacijama civilnog društva kao partnerima u procesu razvoja države te potreba za takvom suradnjom u posebnim područjima kao što su osnovna zdravstvena skrb, obrazovanje, vodoopskrba i sanitарne usluge, javni poredak, politika i upravljanje, ljudska prava i gospodarsko osnaživanje poboljšat će se uključenost organizacija civilnog društva u oblikovanje politika i političkih reforma, kao i njihovu sposobnost pristupa vladinim mehanizmima financiranja.

Izmjena Zakona o javnim financijama, koja će na snagu stupiti 1. siječnja 2017., smatra se velikim korakom u borbi protiv korupcije (i povezana je s potporom EU-a reformi upravljanja javnim financijama).

Politički dijalog održan je 22. studenoga 2016.; Papuu Novu Gvineju potaknulo se da postigne napredak u procesu ratifikacije Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, da razmotri ratifikaciju Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda i da razmotri ukidanje smrte kazne (koja je ukinuta u većini drugih pacifičkih otočnih država). EU je također naglasio važnost uspostave nacionalne institucije za ljudska prava koja bi mogla postići napredak u provedbi politika u vezi s ljudskim pravima i preporuka iz univerzalnog periodičnog pregleda.

Tijekom 2016. delegacija EU-a organizirala je nekoliko bilateralnih sastanaka na svim razinama s državnim dionicima, diplomatskim misijama, međunarodnim organizacijama i civilnim društvom o ljudskim pravima, suorganizirala „Yumi Olgeta” u travnju te sudjelovala u 7. Festivalu ljudskih prava Papue Nove Gvineje u listopadu. EU je izdao demarš vldi o moratoriju na primjenu smrte kazne.

U prosincu 2016. delegacija EU-a potpisala je ugovor sa Savjetodavnim vijećem za provedbu i praćenje koje će podupirati platformu za dijalog s nevladinim dionicima na području cijele zemlje i poticati aktivno sudjelovanje nevladinih dionika na nacionalnoj i podnacionalnoj razini, s naglaskom na okružnoj javnoj potrošnji, pokrajinskoj vldi i partnerstvu s civilnim društvom, otvorenoj vldi i javnom sudjelovanju, nasilju u obitelji i seksualnom nasilju, HIV-u/AIDS-u i Inicijativi za transparentnost ekstraktivnih industrija (EITI).

Na temelju poziva na podnošenje prijedloga u vrijednosti većoj od 900 000 EUR ugovori su dodijeljeni projektima usmjerenima na promicanje prava žena i djece, rješavanje problema zlostavljanja djece i borbu protiv trgovanja ljudima te jačanje napora u pogledu kaznenog progona.

U tijeku je provedba drugih projekata: „Vodstvo Papue Nove Gvineje protiv rodno uvjetovanog nasilja”, čiji je cilj izgradnja kapaciteta donositelja odluka u vldi i civilnom društvu; „Kuća za zaštitu i osnaživanje HOPE”, čiji je cilj promicati rad branitelja i zagovornika ljudskih prava, i „Sprječavanje nasilja nad ženama u Papui Novoj Gvineji”, čiji je cilj putem niza komunikacijskih metoda podići razinu svijesti u ruralnim zajednicama o posljedicama rodno uvjetovanog nasilja.

Papua Nova Gvineja predstavila je 6. svibnja 2016. Vijeću UN-a za ljudska prava svoje izvješće u okviru drugog univerzalnog periodičnog pregleda. Papua Nova Gvineja prihvatile je 101 od 161 preporuke, dok je druge primila na znanje.

Među preporukama bile su borba protiv rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u vezi s vračanjem, jačanje rodne jednakosti, uspostava neovisne institucije za ljudska prava, ratifikacija ključnih međunarodnih konvencija i poštovanje obveza izvješćivanja, poboljšanje pristupa obrazovanju i zdravstvenim uslugama, odgovornost za poduzeća, dekriminalizacija LGBT osoba, ukidanje smrte kazne, policijska brutalnost i nedostatak dostojanstvenih zatvorskih sustava. Zajednički nazivnik za sve navedene preporuke bio je spor napredak u provedbi preporuka iz prethodnog pregleda.

Glavni izazov u budućnosti jest pokazati opipljiv napredak u pogledu obveza na temelju univerzalnog periodičnog pregleda, posebno u rješavanju problema rodno uvjetovanog nasilja, unapređenja javnog poretku te poboljšanja pristupa osnovnim uslugama poput obrazovanja, zdravstva, stanovanja i kvalitetnih radnih mjesti. Problemi vezani za javni poredak i dalje narušavaju povjerenje ulagača i predstavljaju najveću pojedinačnu prepreku ostvarenju gospodarskog razvoja i blagostanja.

Salomonovi Otoči

Kao i kod drugih pacifičkih zemalja, klimatske promjene i s tim povezani problemi u području ljudskih prava posebno su važni. U 2016. opće stanje ljudskih prava poboljšalo se. Rodna neravnopravnost, što obuhvaća rodno uvjetovano nasilje i nasilje nad djecom, i dalje je razlog za zabrinutost.

Potrebitno je promicati smanjenje rodnog nasilja, poduprijeti borbu protiv zlostavljanja djece te provesti međunarodne konvencije.

Salomonovi Otoči tek trebaju donijeti sveobuhvatnu politiku u području ljudskih prava. Dugoočekivane provedbene uredbe Zakona o zaštiti obitelji iz 2014. usvojene su i službeno su stupile na snagu u travnju 2016. Tim se zakonom kriminalizira nasilje u obitelji, štiti žrtve i daje se ovlasti sudovima, policiji i zdravstvenim djelatnicima kako bi se poboljšao pristup žrtava uslugama kao što su liječnička pomoć i pravosuđe. Međutim, trenutačno ne postoji zakonodavstvo kojim se zakonski zabranjuje tjelesno kažnjavanje djece.

Nasilje u obitelji i dalje izaziva zabrinutost na nacionalnoj razini. Prema istraživanjima dvije trećine žene u dobi od 15 do 49 godina koje su bile u vezi prijavile su da su od svojeg partnera pretrpjele fizičko i/ili seksualno nasilje.

Službeno je pravna pomoć u kaznenim, obiteljskim i građanskim predmetima dostupna putem Ureda javnog odvjetnika, međutim primijećeno je da je Ured obično preopterećen i nema dovoljno resursa. Veliki napor uloženi su u poboljšanje pristupa pravosuđu za žene žrtve obiteljskog nasilja, osobito od početka provedbe Zakona o zaštiti obitelji (iz 2014.) u travnju 2016.

Izmijenjenim kaznenim zakonom (seksualno zlostavljanje) iz 2015 uvedene su nove kategorije kaznenog djela seksualnog zlostavljanja. Među njima su dugotrajno seksualno zlostavljanje djeteta mlađeg od 18 godina, seksualno zlostavljanje djeteta starijeg od 15, ali mlađeg od 18 godina od strane osobe koja je u odnosu na dijete osoba od povjerenja, koja nad njim ima autoritet ili ono o njoj ovisi, seksualno iskorištavanje djece u komercijalne svrhe i sudjelovanje u izradi materijala o seksualnom iskorištavanju djece (vizualnih, audio, otisnutih i podatkovnih), njihova upotreba, distribucija i skladištenje.

Vlada je također potvrdila nacionalnu politiku izgradnje mira, koja je pokrenuta 2015. u okviru svoje inicijative za postizanje održivog i stabilnog mira nakon sukoba. Nacionalni plan djelovanja protiv trgovanja ljudima i krijumčarenja ljudi dovršen je, a trenutačno se izrađuju operativne smjernice za provedbu Zakona o imigraciji namijenjene policijskim službama.

Uključivanje i sudjelovanje žena u političkom životu i dalje je vrlo nisko. Zakonom o integritetu političkih stranaka, izrađenom uz pomoć EU-a, zahtijeva se da registrirane političke stranke osiguraju da barem 10 % njihovih kandidata budu žene. Za borbu protiv prepreka kao što su financijski, kulturni i razni drugi interesi aktualnih zastupnika u parlamentu raspravljalo se o posebnim privremenim mjerama, među ostalim i o tome da određeni broj zastupničkih mesta u parlamentu bude rezerviran za žene, a provedba tih mjera najavlјena je na najvišoj razini, uz potporu delegacije EU-a putem političkog dijaloga i izjava za javnost. Međutim, obeshrabrujuće je što dosad nisu poduzete konkretne mjere.

U okviru političkog dijaloga održanog u lipnju 2016. EU je poticao vladu da potpiše i ratificira važne instrumente za ljudska prava (uključujući ratifikaciju Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda koji je potписан krajem 1990-ih). EU potiče zemlju da zaštitи prava LGBTI zajednice.

Zemlja priznaje važnost pravodobne provedbe preporuka Povjerenstva za istinu i pomirbu (TRC). Povjerenstvo za istinu i pomirbu trebalo bi kasnije ove godine podnijeti provedbeni plan nacionalnom parlamentu.

Delegacija EU-a nastavila je dijalog o korupciji s organizacijama civilnog društva kao što je „Transparency International Salomonovih Otoka” i o pitanjima ljudskih prava s ombudsmanom.

U srpnju 2016. Delegacija EU-a na Salomonovim Otočima i u Vanuatuu aktivno je sudjelovala u Tjednu klimatske diplomacije, radila je na promociji nekoliko publikacija te uspostavila veze sa školama i medijima. U pacifičkoj su regiji klimatske promjene i ljudska prava usko isprepleteni.

Delegacija EU-a od 2016. preuzela je vodeću ulogu u pokretanju dijaloga o programu za organizacije civilnog društva, a nakon njega u okviru poziva na podnošenje prijedloga u 2017. bit će osigurane tematske proračunske linije (0,6 milijuna eura iz EIDHR-a i 1,5 milijuna EUR iz programa za organizacije civilnog društva i nedržavne aktere). Postoje 68 nevladine organizacije koje su trenutačno registrirane u udruženju nevladinih organizacija pacifičkih otoka.

EU trenutačno financira aktivnost pod nazivom „Potpora inicijativama i mjerama za zaštitu djece od seksualnog iskorištanja i seksualnog zlostavljanja”. EU je također financirao projekte koji su se odnosili na prava žena, nasilje nad ženama, osnaživanje žena i sudjelovanje žena.

Salomonovi Otoči potvrdili su da su dobili 139 preporuka na temelju univerzalnog periodičnog pregleda provedenog u siječnju 2016., od čega su u konačnici prihvatili njih 89, uključujući preporuke u odnosu na ratifikaciju Međunarodne konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kao i preporuke koje se odnose na zaštitu djece, tjelesno kažnjavanje, trgovanje ljudima, obrazovanje i kriminalizaciju spolnog nasilja te uspostavu nacionalne institucije za ljudska prava. Vlada predano radi na uspostavljanju nacionalnog mehanizma za nadzor, izvješćivanje i praćenje u roku od pet godina.

Kraljevina Tonga

Opće stanje ljudskih prava u zemlji i dalje je bilo pozitivno. Međutim, vlada, koja je bila suočena s mogućim izglasavanjem nepovjerenja, nije ostvarila napredak u dalnjem procesu demokratizacije ili ratifikacije Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena. Nasilje u obitelji i dalje je velik problem, kao i nedostatak sudjelovanja žena u politici u Tongi.

EU podržava izgradnju kapaciteta za organizacije civilnog društva (OCD) i u području rodne ravnopravnosti.

Žene su nedovoljno zastupljene u procesu donošenja odluka, a na naknadnim izborima održanim u srpnju 2016. žena je osvojila mjesto u parlamentu, čime je postala peta žena zastupnica u povijesti Tonge. Dok se ustavom službeno predviđa ravnopravnost, to ne znači da rodna ravnopravnost postoji i u praksi. Muškarci uživaju povlašten tretman u skladu s tradicionalnom kulturom Tonge. Postoji opća rodna neravnopravnost u obiteljskom životu u kojem vodeću ulogu ima najstariji muškarac. Žene ne mogu posjedovati zemljište i dalje se suočavaju s izazovima u pogledu ostvarivanja punih gospodarskih prava. Velik je problem i nasilje u obitelji.

U studenome 2016. imenovan je prvi ombudsman u Tongi: on ima ovlast istraživati vladinu administraciju, ili na temelju pritužbe koju je njemu podnijela bilo koja osoba ili na vlastitu inicijativu. Taj prijedlog zakona podnesen je u parlamentu zajedno s prijedlogom zakona kojim bi se konačno imenovao povjerenik za borbu protiv korupcije, s obzirom na to da je ta pozicija nepotpunjena od 2007. godine.

Unatoč brojnim pokušajima Delegacije EU-a za Pacifik u 2016. nije održan politički dijalog na visokoj razini s Tongom.

Tijekom godine Delegacija EU-a za Pacifik provela je demarševe i aktivnosti informiranja, pozivajući pacifičke otočne države, uključujući Tongu, da podupru inicijative i prioritete EU-a u vezi s ljudskim pravima na razini UN-a. Britanska visoka povjerenica za Tongu pokrenula je pitanja ljudskih prava te je prilikom svojeg posjeta Tongi istaknula da je nužno bolje primjenjivati instrumente za ljudska prava UN-a.

EU potiče strukturirаниji i učinkovitiji politički dijalog između vlade, lokalnih vlasti i organizacija civilnog društva. Nacionalnim okvirnim programom u okviru 11. Europskog razvojnog fonda (potpisanim u 2015.) predviđa se iznos od 0,6 milijuna EUR za organizacije civilnog društva u Tongi.

U okviru provedbe regionalnog plana za organizacije civilnog društva u pacifičkoj regiji EU je u ožujku 2016. podržao trodnevno nacionalno savjetovanje o zaštiti djece u Tongi, što je dovelo do osnivanja *ad hoc* radne skupine vlade i nevladinih organizacija za zaštitu prava djeteta, čija je zadaća potaknuti Ministarstvo obrazovanja da ostvari napredak u izvješćivanju o Konvenciji o pravima djeteta (CRC) i njezinoj provedbi.

U okviru projekta također se surađivalo s Odjelom za žene u Ministarstvu unutarnjih poslova kako bi se pružila tehnička potpora razvoju strateških planova za provedbu Zakona o zaštiti obitelji (iz 2014.) i revidirane rodne politike te kako bi se proveo niz savjetovanja sa zajednicom o zaštiti i pravnom lijeku koje nudi novi zakon.

Tonga nije vrlo aktivna članica međunarodnih foruma za zaštitu ljudskih prava i do sada je ratificirala samo dvije temeljne konvencije UN-a o ljudskim pravima (ICERD i CRC). Bitno je, međutim, da je Tonga 2016. postala članica Međunarodne organizacije rada.

Republika Vanuatu

U 2016. godini poduzeti su dodatni koraci za promicanje jačeg, transparentnijeg i odgovornijeg sustava upravljanja. Napredak u ispunjavanju obveza u području ljudskih prava također je zabilježen pri „ispitivanju“ Vanuatua u Odboru CEDAW-a.

Prioritet EU-a jest uspostava punopravne nacionalne institucije za ljudska prava u skladu s Pariškim načelima (kako bi se zajamčila ravnopravnost žena i djevojčica te osoba s invaliditetom) i ratifikacija Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja.

Još uvijek postoji **niz problema**, posebno u području rodnih pitanja, nasilja nad ženama, zlostavljanja u obitelji, silovanja i diskriminacije LGBTI osoba. Također redovito izbjijaju slučajevi korupcije, što uključuje navodnu zlouporabu javnih i/ili donatorskih sredstava.

Vlada je u 2016. bila aktivnije uključena u **promicanje sudjelovanja žena u politici**. U studenome je predsjednik Lonsdale Baldwin održao sastanak s Nacionalnim vijećem žena i ponovio svoju želju da žene budu birane u parlament i da se kandidiraju na predsjedničkim izborima. U tom je kontekstu vlada raspravljala o uvođenju privremenih posebnih mera putem ustavnih izmjena. Do toga je došlo nakon što su privremene posebne mjeru uspješno primijenjene na lokalnim izborima u 2014. Delegacija Nacionalnog vijeća žena prisustvovala je svečanom otvaranju parlamentarne sjednice u prosincu 2016.

Pozitivan je aspekt i **potvrđena visoka razina neovisnosti pravosuđa**. U listopadu 2015. Vrhovni sud Vanuatua proglašio je 14 zastupnika u parlamentu krivima za podmićivanje i korupciju na temelju Kaznenog zakona te ih je osudio na tri odnosno četiri godine zatvora. Prilikom žalbe Žalbeni sud potvrdio je presudu, čime je dokazao neovisnost pravosuđa i njegovo čvrsto stajalište protiv korupcije.

Sjedište veleposlanika EU-a u Vanuatuu nalazi se u Honiari (Salomonovi Otoči), no on uz pomoć drugih kolega održava redovitu i učinkovitu političku i operativnu prisutnost EU-a u Vanuatuu. Četvrti pojačani politički dijalog na temelju članka 8. Sporazuma iz Cotonoua održat će se u Bruxellesu 24. siječnja 2017., a na dnevnom redu bit će situacija u pogledu ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i dobrog upravljanja u zemlji.

Vanuatu je podupro rezoluciju za moratorij na primjenu smrтne kazne u Trećem odboru Opće skupštine UN-a i na plenarnoj sjednici Opće skupštine UN-a u prosincu. U okviru Trećeg odbora u studenome također je glasovao u korist drugih tematskih rezolucija ili rezolucija o pojedinoj zemlji u vezi s ljudskim pravima kojima je EU bio pokrovitelj ili koje je EU podržao.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju putem Europskog razvojnog fonda (ERF), a naglasak je stavljen na ruralni razvoj jer poljoprivredne djelatnosti mogu imati važnu ulogu pri poticanju rasta, otvaranju radnih mjesta i poboljšanju životnih uvjeta u ruralnim područjima. One mogu doprinijeti borbi protiv siromaštva u Vanuatuu i ograničavanju prelaska u gradove i ostalih neželjenih posljedica, poput nezaposlenosti u gradovima, konzumacije droge i nasilja.

Vanuatu je uspješno dovršio drugi ciklus preispitivanja u okviru univerzalnog periodičnog pregleda Vijeća UN-a za ljudska prava te izradio nacionalni okvir u sklopu kojeg će se preporuke prenijeti u vladino planiranje i razvojne programe. Te preporuke odnose na zaštitu najranjivijih osoba – žena, djece i osoba s invaliditetom. Vanuatu provodi nacionalni akcijski plan za provedbu koji proizlazi iz preporuka prihvaćenih u lipnju 2014.

Unatoč tom napretku još uvijek postoje izazovi u vezi s ljudskim pravima, posebice na vanjskim udaljenim otocima. Među tim su izazovima pristup pravosuđu, osobito kad se radi o ugroženim skupinama, i jačanje ustavnih i zakonskih jamstava.

IX. SJEVERNA I JUŽNA AMERIKA

Antigva i Barbuda

Iako je nekoliko mjera usmjerena na jačanje zaštite prava žena i djece stupilo na snagu 2016., borba protiv nasilja u obitelji i zlostavljanja djece i dalje je ključan izazov.

Prioriteti EU-a i dalje obuhvaćaju zabranu diskriminacije LGBT populacije, ukidanje smrte kazne i druge pomake u području vladavine prava, a osobito problem prenapučenosti zatvora i sudskih zaostataka koji je potrebno riješiti.

Novi Zakon o nasilju u obitelji stupio je na snagu 2016., a njime se utvrđuje obveza da se istraže svi prijavljeni incidenti. Relevantnom osoblju pruženo je osposobljavanje u pogledu zakonodavstva. Trgovanje ljudima i dalje je razlog za zabrinutost, posebno stranim ženama koje su umiješane u prostituciju. Zanemarivanje i fizičko zlostavljanje smatra se najčešćim oblikom zlostavljanja djece. Studija iz ožujka 2016. utvrdila je raširenost slučajeva seksualnog zlostavljanja tinejdžera radi materijalne dobiti. U školama se još uvijek primjenjuje tjelesno kažnjavanje. Provedba Prijedloga zakona o pravosuđu za djecu iz 2015. koji može poslužiti kao primjer započela je 2016., a cilj mu je bio preusmjeravanje predmeta sa službenih sudova na restorativno pravosuđe, ukidanje tjelesnog kažnjavanja kao vrste kazne i osiguravanje mogućnosti pritvora u sigurnom smještaju za djecu kao alternative zatvoru. Obiteljski sud uspostavljen je kako bi se isključivo bavio pitanjima maloljetnika.

Nije zabilježen napredak u vezi s pravima LGBTI osoba, sporazumne istospolne aktivnosti i dalje su nezakonite, a homoseksualne osobe izložene su diskriminaciji (npr. u pogledu zapošljavanja, stanovanja i pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi), verbalnom uznemiravanju i, iako rjeđe, fizičkom nasilju. Antigua i Barbuda zadržale su smrtnu kaznu iako od 1991. nije zabilježeno nijedno pogubljenje. Jedini zatvor u zemlji i dalje je izrazito prenapučen.

EU je u 2016. nastavio raspravljati s vlastima o ključnim pitanjima u vezi s ljudskim pravima. U okviru Trećeg odbora Opće skupštine UN-a upućeni su službeni demarševi. Antigua i Barbuda je, s obzirom na svoj položaj u istočnokaripskoj podregiji, korisnica pomoći EU-a u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava i programa za organizacije civilnog društva. U tom su kontekstu projekti koji su u tijeku usredotočeni, među ostalim, i na borbu protiv nasilja u obitelji. Još jedan projekt posebno posvećen Antigvi i Barbudi odabran je za provedbu krajem 2016. i ima za cilj smanjenje ponavljanja kaznenih djela povećanjem mogućnosti za zapošljavanje za mlade izložene riziku.

U svibnju 2016. Antigua i Barbuda prošla je univerzalni periodični pregled. Vijeće za ljudska prava donijelo je konačno izvješće u rujnu. Antigua i Barbuda prihvatile je 37 od 115 preporuka, a na znanje je primila njih 78. Vijeće za ljudska prava pozdravilo je ratifikaciju Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom 2016., napredak u pogledu pravnih mjera u cilju borbe protiv trgovanja ljudima i donošenje zakona o maloljetničkom pravosuđu. Preporučeno je da Antigua i Barbuda nastavi svoje napore za iskorjenjivanje siromaštva, unapređenje zdravstvenih usluga putem povećane dodjele sredstava te da dalje nastavi iskorjenjivati nasilje nad ženama i obveže se na borbu protiv diskriminacije LGBTI osoba.

Argentinska Republika

Stanje ljudskih prava u Argentini općenito se može opisati kao pozitivno. Od ponovne uspostave demokracije u 1983. prisutna je kontinuirana predanost ljudskim pravima. Doneseni su ambiciozni zakoni protiv diskriminacije, među ostalim u vezi s ljudskim pravima LGBTI osoba, iako je u društvu još prisutna određena razina diskriminacije. Argentina održava svoju predanost ljudskim pravima na međunarodnoj razini, među ostalim i tako što je izrazila spremnost da primi sirijske izbjeglice.

Glavni prioriteti EU-a odnose se na podupiranje sudjelovanja civilnog društva u postupku donošenja politika te pružanje potpore relevantnim državnim agencijama i organizacijama civilnog društva uključenima u zaštitu ljudskih prava i promicanje osnaživanja žena. EU također poduzima aktivnosti kojima se podupiru socijalna uključenost i smanjenje siromaštva, borba protiv rodno uvjetovanog nasilja i suočavanje s institucijskim nasiljem.

Glavni razlozi za zabrinutost u vezi sa zaštitom ljudskih prava u Argentini povezani su s nejednakosću u raspodjeli dohotka i s time povezanim visokim razinama siromaštva, rodno uvjetovanim nasiljem i tolerancijom institucijskog nasilja koja proizlazi iz neučinkovitosti pravosudnog sustava i korupcije sigurnosnih snaga. Među primjerima problematičnih slučajeva iz područja ljudskih prava koji su u 2016. privukli međunarodnu pozornost može se izdvojiti slučaj Milagro Sale (čelnica autohtonog stanovništva blisko povezana s prethodnom vladom u pokrajini Jujuy koja je provela gotovo godinu dana u istražnom zatvoru jer je, među ostalim, bila optužena za pronevjeru) i pojava ksenofobne i protuimigrantske retorike u glavnim političkim stranama.

Osim toga, visoka razina siromaštva (32 %) bila je plodno tlo za nasilje povezano s drogom i porast delinkvencije, pa su se počeli čuti zahtjevi za strožim odgovorima na kriminal. Pravosuđe i sigurnosne snage u procesu su modernizacije i to uglavnom kako bi se povećala njihova učinkovitost.

Rodno uvjetovano nasilje i ubojstva žena i dalje su učestali unatoč napretku u zakonodavstvu i velikim prosvjedima u kojima se pozivalo na djelovanje u cilju zaštite žena. Osim toga, razlog za zabrinutost i dalje predstavlja institucijsko nasilje povezano s korupcijom i nefunkcionalnim pravosuđem.

Veliki potencijal za poboljšanje kvalitete demokratskog upravljanja imaju zakon o pristupu javnim informacijama i uspostava autonomne agencije kako bi se olakšalo njegovu provedbu te projekt za poboljšanje transparentnosti i preuzimanja odgovornosti u izbornom sustavu. Osim toga, vlada provodi kampanje za podizanje razine svijesti o rodnoj ravnopravnosti, rodno uvjetovanom nasilju i ljudskim pravima LGBTI osoba.

Sudjelovanje civilnog društva u javnom donošenju odluka razlikuje se diljem zemlje.

Najsiromašnije skupine stanovništva imaju ograničen pristup postupku donošenja odluka, a klijentelizam je i dalje široko rasprostranjen, osobito na pokrajinskoj razini. Skupine kao što su siromašne osobe, migranti i autohtono stanovništvo imaju vrlo ograničen pristup tijelima za donošenje odluka.

EU-a i Argentina održat će svoj dijalog o ljudskim pravima početkom 2017. Dijaloga će prethoditi otvoreno savjetovanje s civilnim društvom, a taj dijalog i savjetovanje poslužit će kao temelj za izradu strategije za ljudska prava.

Delegacija EU-a u Argentini surađuje s raznim argentinskim nevladinim organizacijama za ljudska prava, a one u Argentini mogu slobodno obavljati svoje aktivnosti. Usto, stanje u vezi sa slobodom govora sveukupno se može opisati kao pozitivno. EU posvećuje osobitu pozornost stanju autohtonih zajednica u siromašnjim sjevernim pokrajinama, i to s pomoću nekoliko programa pomoći. Potpora u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava isporučuje se u obliku pet tekućih projekata, ukupne zajedničke vrijednosti 3,2 milijuna EUR, usmjerenih na socijalnu uključenost, borbu protiv siromaštva i rodno uvjetovanog nasilja, sudjelovanje civilnog društva i izgradnju kapaciteta, jačanje međuinstitucijske suradnje, promicanje osnaživanja žena te osmišljavanje i provedbu javnih politika. Svih pet projekata bit će dovršeno u 2017.

Delegacija EU-a sudjelovala je u seminarima o rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena. Voditelj delegacije pokrenuo je nagradu Emar Acosta za održivo vodstvo u javnoj službi, a njome se odaje priznanje osnaživanju žena u javnoj službi i politici.

EU i Argentina gotovo uvijek dijele jednaka stajališta na globalnim forumima poput Vijeća UN-a za ljudska prava i Opće skupštine UN-a. Sljedeći univerzalni periodični pregled zakazan je za studeni 2017.

Neposredni izazovi obuhvaćaju poboljšavanje provedbe sveobuhvatnog zakonodavstva u vezi s ljudskim pravima. U sljedećim mjesecima potrebno je riješiti problem nedovoljno pouzdanih statističkih podataka koji ometa praćenje i uspostavu mjerila za provedbu.

Zajednica Bahamâ

Glavni razlozi za zabrinutost u 2016. odnosili su se na pitanja u vezi s rodnom ravnopravnosću i postupanjem prema migrantima. Razočaravajuće je bilo što su rezultati referenduma pokazali masovno odbijanje promjena u smjeru veće ravnopravnosti u pogledu prava djeteta i supružnika što se može smatrati korakom unazad u hvatanju ukoštač s povredama ljudskih prava.

Strateški prioriteti EU-a u Bahamima u 2016. bili su promicanje rodne ravnopravnosti, poštovanja u postupanju s migrantima i u vezi s pitanjem državljanstva, poboljšanjem uvjeta u zatvorima i ukidanjem smrtne kazne. Ostali izazovi odnosili su se na kašnjenja u pravosudnom sustavu, prava djece te ratifikaciju svih relevantnih instrumenata UN-a.

Bahami su jedna od rijetkih zemalja u svijetu koje još uvijek zakonski dopuštaju rodno uvjetovanu nejednakost i diskriminaciju. Najočitiji primjer toga u ustavu odnosi se na nejednake mogućnosti prijenosa bahamskog državljanstva, što se odražava na nejednakost među djecom te između vjenčanih osoba i samaca. Referendum i parlamentarno glasovanje potrebni za usvajanje četiriju ustavnih amandmana o rodnoj ravnopravnosti održani su 7. lipnja 2016. Unatoč punoj potpori vlade, oporbe i međunarodnih organizacija Bahamci su referendumom masovno odbili predložene izmjene.

Provedba imigracijske politike usvojene u studenome 2014. i dalje je sporna zbog optužbi o pretjeranim reakcijama policije i drugim kršenjima ljudskih prava. Postoje vjerodostojne bojazni da se na meti osobito nalaze haičanski migranti. Procjenjuje se da se 30 000 do 50 000 useljenika iz Haitija i njihove djece nalazi u situaciji da im je uskraćeno bahamsko državljanstvo, unatoč tome što su se neki od njih rodili u Bahamima i ne posjeduju ni državljanstvo Haitija, što ih u praksi čini osobama bez državljanstva.

Bahami imaju samo jedan zatvor koji se sastoji od istražnog zatvora za pritvorenike koji čekaju suđenje, ženskog zatvorskog kompleksa te objekata minimalne i maksimalne sigurnosti, a u objektu maksimalne sigurnosti nalazi se i odjel u kojem su smješteni osuđeni ubojice. Prema tvrdnjama vlade finansijska ograničenja dovela su do ozbiljne prenapučenosti koja je djelomično riješena izgradnjom imigracijskog centra za pritvor izvan zatvorskog kompleksa i izgradnjom istražnog zatvora, čiji je kapacitet 80 celija. Međutim, još uvijek pristižu izvješća o lošim uvjetima u tom centru: u njemu vlada ograničen pristup osnovnim potrepštinama i medicinskoj skrbi te često dolazi do fizičkog zlostavljanja od strane zatvorskih službenika.

Bahamske vlasti i dalje zadržavaju smrtnu kaznu iako od 2000. nije izvršeno nijedno pogubljenje. Na izvršenje smrtne kazne čeka jedna osoba. Tijelo *Privy Council* sa sjedištem u Ujedinjenoj Kraljevini i dalje je žalbeni sud zadnjeg stupnja za Bahamce, čime je uspostavljen *de facto* moratorij jer pravo na žalbu sprečava izvršenje smrtne kazne.

EU i dalje postavlja pitanja u vezi s ljudskim pravima u razgovorima s vladom i drugim dionicima, što obuhvaća pitanja u vezi s rodnom ravnopravnosću, a posebice sljedeće korake za promicanje rodne ravnopravnosti nakon što su na referendumu odbijena četiri prijedloga ustavnih amandmana, te u vezi s postupanjem s migrantima, posebice Haićanima. EU će nastaviti lobirati za ukidanje smrtne kazne na Bahamima.

Glavni predstojeći izazovi obuhvaćaju prava žena i djece, prava migranata i drugih ranjivih skupina, zatvorski uvjeti i ukidanje smrtne kazne.

Barbados

Iz općeg stanja proizlaze stalni izazovi u vezi s pravima žena i djece, obiteljskim nasiljem, rodom i spolnom orijentacijom, zatvorima i pravosuđem. U 2016. poduzeti su zakonodavni koraci u cilju borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja i jačanja zaštite žena i djece, a druge mjere su u pripremi.

EU podupire napore vlade Barbadosa u borbi protiv nasilja u obitelji, fizičkog i seksualnog zlostavljanja djece te jačanja vladavine prava. Nadalje, EU se snažno zalaže za ukidanje smrtne kazne i protiv diskriminacije LGBTI osoba.

Izostanak detaljnih informacija i neprikladni mehanizmi prikupljanja i procjene podataka smatraju se jednom od glavnih prepreka u borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja. Zanemarivanje je najčešći oblik zlostavljanja djece, nakon čega slijedi fizičko zlostavljanje. Nedostaje sredstava za rješavanje takvih slučajeva, a njihov broj procjenjuje se na 700 slučajeva godišnje. Pravosuđe se suočava sa sustavnim kašnjenjima i velikim brojem zatvorenika u istražnom zatvoru koji čekaju suđenje. LGBTI zajednica i dalje se nalazi na meti stigmatiziranja, diskriminacije i fizičkog nasilja, iako je fizičko nasilje manje učestalo. Međutim, raste broj medijskih ličnosti koje podupiru prava gej osoba. Neki barbadoski političari dali su vrlo pozitivne izjave, iako aktivisti civilnog društva optužuju vladu da samo prividno podupire ljudska prava LGBTI osoba pred međunarodnom zajednicom. Barbados je zadržao obveznu smrtnu kaznu, iako postoji *de facto* moratorij. Obustavljena je rasprava o ukidanju obvezne smrtne kazne za izdaju i ubojstvo pokrenuta u parlamentu u 2015.

U siječnju 2016. parlament je donio Zakon o sprečavanju trgovanja ljudima kojim se primjenjuje Protokol UN-a o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom. Parlament je istodobno usvojio izmjenu Zakona o seksualnim prekršajima kojom se definira silovanje u braku. Zakon o obiteljskom nasilju iz 2016. donesen je u veljači 2016., a cilj mu je jačanje zaštite žrtava te odgovornosti počinitelja. Zakon o maloljetničkom pravosuđu još nije donesen.

Na lokalnoj razini EU održava redoviti politički dijalog i neformalne rasprave s vladom, oporbom, civilnim društvom i drugim relevantnim dionicima, a u njima aktivno otvara ključna pitanja u vezi s ljudskim pravima. U okviru Trećeg odbora Opće skupštine UN-a upućeni su službeni demarševi. Nastavljen je dijalog o smrtnoj kazni, a vlada je poduzela mjere za izmjenu Zakona o kaznenim djelima protiv osobe s ciljem da se ukloni obvezna smrtna kazna za ubojstvo.

Barbados ostvaruje koristi od regionalnih dodijeljenih sredstava u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava i programâ za organizacije civilnog društva. Aktualni projekti usmjereni su na hvatanje ukoštac s nasiljem u obitelji, kao i na uključivanje osoba s intelektualnim teškoćama u tržište rada s pomoću strukovnog ospozobljavanja i posredovanja pri zapošljavanju. U 2016. dogovoren je novi projekt s ciljem stvaranja održivih prihoda za poljoprivrednike.

Belize

U 2016. glavni razlozi za zabrinutost obuhvaćali su korupciju, prava djece i diskriminaciju ugroženih skupina. Pozitivan je korak presuda Vrhovnog suda kojom je ukinut zakon o sodomiji u toj zemlji.

Prioritetna područja za EU u Belizeu uključuju promicanje nediskriminacije ranjivih i autohtonih skupina, zaštitu prava djece i prava mlađih, promicanje rodne ravnopravnosti i sprečavanje nasilja nad ženama te rad na ukidanju smrtne kazne.

Zabilježeni su slučajevi kršenja postupka stjecanja državljanstva i izdavanja nezakonitih viza i putovnica, u nekim slučajevima osobama koje se na međunarodnoj razini sumnjiči za pranje novca i trgovanje ljudima. Zabilježene su i nepravilnosti i zloupotrebe u raspodjeli zemljišta koje su išle na štetu siromašnog stanovništva. Povjerenje u vladu oslabilo je zbog navedenih skandala u vezi s useljavanjem i raspodjelom zemljišta, kao i zbog pogoršanja stanja gospodarstva i povećanja nasilja bandi.

U tijeku su rasprave s vladom u cilju zagovaranja političkih i zakonodavnih promjena kako bi se poboljšao položaj djece te kako bi djeci bili dostupni mehanizmi za podnošenje pritužbi i pravnu zaštitu. U prosincu je delegacija održala opsežne razgovore s organizacijama civilnog društva kako bi se one organizacije civilnog društva koje mogu pružiti potporu djeci i sigurnosti mlađih, s naglaskom na ugroženim mlađima iz siromašnih zajednica, potaknulo da bolje iskoriste poziv EU-a na podnošenje prijedloga u okviru EIDHR-a.

Prema podacima Ureda UN-a za droge i kriminal (UNODC) Belize je 2010. po učestalosti seksualnog nasilja zauzeo drugo mjesto u Srednjoj Americi. Žene su posebno izložene riziku zlostavljanja i nasilja u obitelji, kao i rodnoj neravnopravnosti, uz visoku stopu tinejdžerskih trudnoća i ograničene perspektive. S posebnom izaslanicom za žene i djecu i prvom damom Belizea Kim Simplis Barrow u 2016. održane su rasprave u vezi sa suradnjom na inicijativama za promicanje rodne ravnopravnosti i podizanje razine svijesti o rodno uvjetovanom nasilju u Belizeu. U 2017. pokrenut će se aktivnosti u vezi s danima koji se posebno obilježavaju, kao što su Međunarodni dan žena i kampanja „16 dana aktivizma”.

U programima pomoći EU-a Belizeu obuhvaćena su i pitanja u vezi s ljudskim pravima, uključujući rodnu osviještenost. U 2016. UNICEF je proveo projekt za stvaranje povoljnog okružja za zaštitu djece, i to s pomoću sredstava iz Europske unije u okviru EIDHR-a.

Predstojeći izazovi obuhvaćaju osiguravanje nediskriminacije ranjivih skupina, zaštitu i promicanje prava djece i mladih te rodnu ravnopravnost, borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja, ratifikaciju dosad neratificiranih konvencija UN-a i provedbu zakonodavstva.

Višenacionalna Država Bolivija

Bolivija uglavnom ima dobar službeni temelj za zaštitu ljudskih prava. Tijekom prošlog desetljeća došlo je do pozitivnih pomaka u vezi s ljudskim pravima. Ustavom iz 2009. jamči se dotad nezabilježen broj ljudskih prava, siromaštvo je smanjeno, a sudjelovanje većinskog autohtonog stanovništva u političkom sustavu znatno se poboljšalo.

Međutim, u 2016. izazov je i dalje predstavljalo osiguranje sustavne i učinkovite provedbe zakonodavstva. U lipnju je održan nacionalni sastanak na vrhu u području pravosuđa s ciljem usmjeravanja reformi pravosudnog sektora, ali pravosudni sustav i institucijske kapacitete i dalje je potrebno ojačati. Jamstvo punog poštovanja temeljnih sloboda i dalje ostaje važan izazov. Godina 2016. bila je obilježena društvenim prosvjedima i demonstracijama, što je u nekim slučajevima dovelo do nasilja.

Prioriteti EU-a odnose se na jačanje vladavine prava, poboljšanje pristupa pravosuđu i zaštitu prava autohtonih naroda. EU također podupire iskorjenjivanje nasilja nad ženama, djevojčicama i dječacima te jačanje prava LGBTI zajednice. Delegacija EU-a u Boliviji jedna je od oglednih delegacija koje su odabrane za jačanje usklađenosti i učinkovitosti potpore EU-a demokraciji u skladu s planom djelovanja EU-a za potporu demokraciji.

Osobitu zabrinutost u Boliviji izaziva minimalna dobna granica za rad (u nekim slučajevima iznosi 10 godina), čime se krši Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 138. Također postoji visok stupanj učestalosti nasilja nad ženama i pretjerana upotreba istražnog pritvora prije suđenja. Nedostaje participativan mehanizam za savjetovanje s autohtonim narodima. Posebna izvjestiteljica UN-a za prava na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja Zakon iz 2013. o dodjeljivanju pravne osobnosti organizacijama civilnog društva okarakterizirala je kao ograničenje slobode udruživanja.

U 2016. Bolivija je poduzela daljnje mjere za jačanje pravnog okvira za ljudska prava. U 2016. ostvaren je napredak u pogledu zaštite ženskih prava donošenjem provedbene uredbe za Zakon protiv uznemiravanja i rodno uvjetovanog političkog nasilja iz 2012. Ljudska prava LGBTI osoba ojačana su Zakonom o rodnom identitetu iz 2016., kojim se transseksualnim i transrodnim osobama omogućuje da promijene svoje ime i spol u pravnim identifikacijskim ispravama.

EU je s Bolivijom nastavio voditi rasprave o ljudskim pravima i demokraciji u različitim kontekstima, među ostalim u kontekstu praćenja obveza Bolivije u pogledu ljudskih prava u okviru općeg sustava povlastica (OSP+). EU je također nastavio suradnju s organizacijama civilnog društva.

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju (DCI) i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). U 2016. u tijeku je bilo šest ugovora u okviru EIDHR-a (u vrijednosti od 2,5 milijuna EUR), a njima se radilo na ljudskim pravima LGBTI osoba i ciljevima u vezi s pravosuđem, kao i trgovanjem ženama i nasiljem nad njima. Osim toga, EU je počeo podupirati izgradnju kapaciteta za parlamentarne zastupnike s ciljem poboljšanja kvalitete zakonodavstva.

U multilateralnom kontekstu Bolivija je ratificirala sve glavne međunarodne i regionalne konvencije o ljudskim pravima. Bolivija je članica Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava u razdoblju 2015. – 2017.

Budući izazovi obuhvaćaju poduzimanje konkretnih koraka u cilju iskorjenjivanja dječjeg rada i njegovih izvora, i to u dijalogu s ILO-om. Bolivija također treba poduzeti daljnje korake za iskorjenjivanje nasilja nad ženama i donošenje zakonodavstva o participativnom mehanizmu za savjetovanje s autohtonim narodima. Prisutna je stalna potreba za jačanjem institucijskih kapaciteta i pravosudnog sustava, uključujući konkretne korake za poboljšanje zatvorskih uvjeta i uklanjanje pretjerane upotrebe pritvora prije suđenja.

Savezna Republika Brazil

Tijekom posljednjeg desetljeća Brazil je ostvario znatan napredak u zaštiti ljudskih prava, ali mnogi su izazovi i dalje prisutni, a trenutačna gospodarska kriza mogla bi ugroziti određeni dosad ostvareni napredak. Brazil je ratificirao gotovo sve glavne međunarodne konvencije o ljudskim pravima te je predvodnik u zaštiti građanskih prava na internetu.

Prioriteti EU-a u Brazilu obuhvaćaju slobodu udruživanja, branitelje ljudskih prava, uključujući čelnike autohtonog stanovništva, nediskriminaciju, poslovanje i ljudska prava, vladavinu prava i dobro upravljanje.

U Brazilu su u 2016. i dalje u velikoj mjeri zabilježeni izazovi u vezi s ljudskim pravima, i to konkretno u pogledu nasilja nad ženama, zastrašivanja i nasilja, uključujući nekoliko slučajeva ubojstva novinara, čelnika autohtonog stanovništva i branitelja ljudskih prava, nasilnih sukoba u pogledu zemljišta, i to često između autohtonih skupina i poslovnog sektora, prisilnih deložacija povezanih s razvojem velikih infrastrukturnih projekata kao što su hidroelektrane, ili, povodom Olimpijskih igara, prenapučenih zatvora u kojima nisu zajamčena osnovna ljudska prava i tjelesni integritet zatvorenika te slučajeva prekomjerne upotrebe sile od strane policije. Siromašnije savezne države često zaostaju u jamčenju ljudskih prava.

U 2016. u kontekstu gospodarske recesije pogoršale su se napetosti na političkoj sceni, što je dovelo do smjene predsjednice Dilme Rousseff zbog kršenja zakona o fiskalnoj odgovornosti.

Istraga aktivnosti poduzeća Petrobras otkrila je raširenu korupciju koja obuhvaća gospodarsku i političku elitu. Pod istragom je znatan broj političara, među ostalim bivši predsjednik Zastupničkog doma, koji je suspendiran i potom uhićen zbog optužbi za korupciju. Nekoliko članova vlade osumnjičeno je da su se okoristili sustavom podmićivanja. Predsjednik Temer i bivša predsjednica Rousseff pod istragom su Vrhovnog izbornog suda za navodno primanje nezakonitih sredstava za predsjedničku kampanju u 2014.

Određeni zakonodavni prijedlozi naišli su na snažne kritike, a posebice Prijedlog zakona za borbu protiv korupcije koji se smatra pokušajem da se utječe na neovisnost sudstva i uspore istrage protiv korupcije te prijedlog za izmjenu ustava i dodjelu ovlasti Kongresu za razgraničenje autohtonih zemljišta, što se smatra prijetnjom pravima autohtonih naroda s obzirom na jaku zastupljenost agrobiznisa u Kongresu.

EU je u svojim bilateralnim odnosima s Brazilom nastavio podupirati ljudska prava s pomoću svih dostupnih instrumenata, što obuhvaća politički dijalog, projekte suradnje, radionice i posjete. Osim toga, za 2017. planira se sastanak u okviru dijaloga o ljudskim pravima.

EU i njegove države članice organizirali su nekoliko terenskih posjeta braniteljima ljudskih prava i autohtonim skupinama te su prisustvovali i sastancima istražnog odbora za istraživanje sukoba između autohtonih zajednica i zemljoposjednika. Europski parlament donio je rezoluciju o stanju naroda Gvarani-Kajova u brazilskoj saveznoj državi Mato Grosso do Sul, a tu zajednicu također su posjetili zastupnici Europskog parlamenta. Osim toga, EU je u koordinaciji s državama članicama EU-a proveo neformalne komunikacijske inicijative usmjerene na nacionalne vlasti u pogledu jednog sudskog slučaja u vezi s ljudskim pravima.

EU je organizirao posjet članova brazilskog nacionalnog mehanizma za sprečavanje mučenja EU-u i Vijeću Europe u cilju razmjene iskustava o sprečavanju mučenja u centrima za pritvor.

EU je nastavio surađivati s organizacijama civilnog društva u Brazilu i promicati otvoren prostor za njihovo djelovanje te je organizirao aktivnosti za promicanje rodne ravnopravnosti i svijesti o ljudskim pravima, za podupiranje prava autohtonog stanovništva i branitelja ljudskih prava, za poboljšanje uvjeta LGBTI osoba i za sprečavanje nasilja nad djecom i adolescentima. EU je također nastavio s radom na promicanju društveno odgovornog poslovanja i ljudskih prava te je posredovao u dijaluču brazilskih i europskih poduzeća čiji je cilj razmjena najboljih praksi u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja i ljudskih prava.

U 2016. u 19 navrata odobrena su nova bespovratna sredstva za organizacije civilnog društva, u ukupnom iznosu od 19,7 milijuna EUR, a njima su obuhvaćeni različiti prioriteti. Od toga je, osim tekućih projekata u vrijednosti od 2,4 milijuna EUR, dodatnih 2,5 milijuna EUR namijenjeno potpori rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena, a osim tekućih projekata ukupne vrijednosti 2,3 milijuna EUR kojima se pruža potpora autohtonim zajednicama i zajednicama potomaka Afrikanaca, dodatnih 0,8 milijuna EUR namijenjeno je potpori potomcima Afrikanaca, 0,9 milijuna EUR namijenjeno je potpori pravima pripadnika LGBTI zajednice, 8,3 milijuna EUR potpori pravima djece i adolescenata, a 0,5 milijuna EUR za potporu ljudskim pravima u centrima za pritvor.

EU s Brazilom ostvaruje dobru suradnju na međunarodnim forumima, osobito u Vijeću za ljudska prava, gdje je Brazil važan akter. Sljedeći univerzalni periodični pregled održat će se u svibnju 2017.

Jedan od glavnih izazova za Brazil povezan je s pravima autohtonih naroda. Posebna izvjestiteljica UN-a za prava autohtonih naroda posjetila je Brazil u ožujku 2016. i zaključila da je, iako Brazil ima niz uzornih ustavnih odredaba za potporu pravima autohtonog stanovništva, došlo do određenog nazadovanja u zaštiti tih prava, te je pozvala vladu da osigura fizičku sigurnost čelnika autohtonog stanovništva, provede istrage svih napada i ubojstava pripadnika autohtonih naroda, privede počinitelje pravdi te dovrši postupak razgraničenja zemljišta.

Kanada

Kanada je i dalje strateški partner istomišljenik EU-a i blizak saveznik u području ljudskih prava, a s Kanadom se ostvaruje uska suradnja u okviru UN-a i u sjedištu UN-a. Nakon potpisivanja Sporazuma o strateškom partnerstvu EU-a i Kanade 30. listopada 2016. postoji mnogo prostora za poboljšanje suradnje između EU-a i Kanade na promicanju ljudskih prava u trećim zemljama, kao i u vezi s domaćim pitanjima.

Kanada već dugo uživa ugled pouzdane pobornice i braniteljice ljudskih prava diljem svijeta. To je dodatno ojačano izborom liberalnog premijera Justina Trudeaua u listopadu 2015. koji nastoji biti predvodnik u zalaganju za ljudska prava.

Na domaćoj razini nova vlada donijela je uključiv i progresivan program, a glavno pitanje u vezi s ljudskim pravima i dalje je bilo stanje određenih autohtonih naroda. Unatoč opsežnom pravnom okviru kojim se osigurava veći broj prava, određeni broj kanadskih autohtonih naroda i dalje se suočava s različitim problemima kao što su loši životni uvjeti, slabiji pristup obrazovanju, različiti oblici diskriminacije te veća izloženost zlostavljanju, osobito među pripadnicama autohtonih naroda.

Vlada je 2016. donijela dvije važne mјere koje se odnose na prava autohtonih naroda: 1/ ukidanje kanadske rezerve na potpunu provedbu Deklaracije UN-a o pravima autohtonih naroda (UNDRIP) i nova predanost njezinoj potpunoj provedbi. 2/ pokretanje javne istrage slučajeva nestalih i ubijenih pripadnika autohtonih naroda, a s pomoću objiu tih mјera rješavaju se neke od kritika i preporuka Odbora UN-a za ljudska prava za Kanadu iz 2015.

U nastojanju da se riješi to pitanje u proračunu savezne vlade iz ožujka 2016. u idućih pet godina 8,4 milijarde CAD namijenjeno je za nove programe za autohtone zajednice, među ostalim za financiranje obrazovanja, rezerva vode i usluga usmjerenih na djecu i obitelj. Međutim, u ovom trenutku, iako „Prvi narodi“ pozitivno gledaju na obnovljen vladin angažman, nisu optimistični u pogledu učinkovitosti kratkoročnih privremenih mјera. Ta organizacija također je izrazila zabrinutost u vezi s činjenicom da se isplata većine sredstava planira nakon 2019. (tj. nakon sljedećih predviđenih saveznih izbora), zbog čega postoji rizik od otkazivanja u slučaju promjene političkih prioriteta nove vlade.

To je pitanje ujedno u nadležnosti pokrajina i teritorija (povjerenstava i sudova za ljudska prava).

Druge pritužbe u pogledu ljudskih prava uglavnom dolaze od strane drugih manjinskih skupina. Kanadsko povjerenstvo za ljudska prava, koje provodi kanadski Zakon o ljudskim pravima i jamči usklađenost sa Zakonom o ravnopravnosti pri zapošljavanju, izvjestilo je da se od 1207 pritužbi zaprimljenih u 2015. njih 58 % odnosilo na diskriminaciju na temelju invaliditeta, a 16 % na diskriminaciju na temelju nacionalnog ili etničkog podrijetla.

Rodna pitanja jednako su tako u središtu domaćih politika Kanade. U vezi s time najznačajnije je ponovno usmjeravanje pozornosti na nasilje nad ženama (posebice pripadnicama autohtonih naroda).

Na međunarodnoj i multilateralnoj razini kanadski napori u području ljudskih prava bili su usmjereni na sljedeće teme: rodnu ravnopravnost i ljudska prava žena i djevojčica, djecu i mlade, međunarodna pitanja autohtonog stanovništva, slobodu vjeroispovijesti ili uvjerenja, ljudska prava LGBTI osoba, branitelje ljudskih prava, izbjeglice, osobe s invaliditetom, klimatske promjene i ljudska prava, slobodu interneta.

Kanada je tradicionalno svjetski predvodnik u promicanju i zaštiti prava žena i rodne ravnopravnosti. Vlada smatra rodnu ravnopravnost pitanjem ljudskih prava i ključnom sastavnicom održivog razvoja, socijalne pravde, mira i sigurnosti. Dimenzija rodne ravnopravnosti sastavni je dio kanadske međunarodne razvojne politike.

U ožujku 2016. vlada je u parlamentu iznijela svoj plan za useljavanje. Plan kojim se provodi izborno obećanje liberala usmjereno je na povećanje spajanja obitelji i broja izbjeglica, uz istodobno blago smanjenje gospodarskih migracija. U sklopu tog okvira vladinim planom predviđeno je preseljenje 44 800 izbjeglica u Kanadu, uključujući njih 25 000 iz Sirije. Prema podacima s kraja veljače 2016. vlada je uspjela preseliti 25 000 Sirijaca, a prema podacima od prosinca 2016. preseljeno je više od 35 000 izbjeglica.

U listopadu 2016. vlada je iznijela plan useljavanja za 2017. kojim se mijenjaju prioriteti u usporedbi s planom za 2016. u smislu veće gospodarske imigracije i znatnog smanjenja broja prihvaćenih izbjeglica: planom za 2017. predviđeno je dodatnih 25 000 preseljenja u usporedbi s prijašnjih 44 800 (smanjenje je osobito važno u pogledu izbjeglica pod pokroviteljstvom vlade).

Tijekom 2016. EU je redovito, prema potrebi, raspravljao o pitanjima u vezi s ljudskim pravima sa sugovornicima i dionicima. Načela EU-a o poštovanju ljudskih prava istaknuta su u svim javnim diplomatskim aktivnostima delegacije EU-a, kao što su govori, internetske stranice i tiskani materijali te aktivnosti na društvenim medijima. Uspostavljen je redoviti dijalog o ljudskim pravima, a posljednji takav sastanak održan je 28. lipnja 2016. u Torontu.

Republika Čile

Stanje u pogledu ljudskih prava u Čileu općenito je dobro. Čile je demokratska zemlja te je ratificirao glavne međunarodne i regionalne konvencije o ljudskim pravima. Nasilje nad ženama i dalje je problem, kao i nedostatak standardiziranih postupaka za postupanje s pritvorenicima.

Vlada je pokrenula proces ustavne reforme na temelju participativnog postupka s mogućim ciljem uključivanja potpunog i uravnoteženog kataloga prava, dužnosti i jamstava u skladu s pravima utemeljenima na načelima, deklaracijama i konvencijama o ljudskim pravima.

Prioriteti EU-a za 2016. obuhvaćaju rodnu ravnopravnost, prava autohtonih naroda, ljudska prava LGBTI osoba, aktivnosti u cilju očuvanja kolektivnog sjećanja u odnosu na razdoblje vojne diktature od 1973. do 1990., poslovanje i ljudska prava, te međusektorska pitanja kao što su jačanje civilnog društva i suradnja na međunarodnim forumima.

Sporazum o pridruživanju EU-a i Čilea, provodi se od 2003. Sporazum se temelji na poštovanju demokratskih načela, temeljnih ljudskih prava i vladavine prava, što čini ključne elemente tog Sporazuma. U kontekstu provedbe tog Sporazuma u 2009. uspostavljen je poseban dijalog o ljudskim pravima, a odvija se redovito na godišnjoj osnovi. Tijekom 2016. održao se prvi sastanak Zajedničkog savjetodavnog odbora EU-a i Čilea, čime je osigurano da se u provedbi Sporazuma o pridruživanju dobro odražavaju stajališta civilnog društva i socijalnih partnera.

Dijalog i bliska suradnja s Čileom u vezi s ljudskim pravima nastavljeni su u 2016. 7. dijalog EU-a i Čilea o ljudskim pravima održan je 12. prosinca.

EU je osigurao više od milijun EUR za potporu projektima u područjima u vezi s ljudskim pravima. Tijekom 2016. projekti sufinancirani u okviru linija proračuna za nedržavne sudionike i lokalne vlasti i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR) završili su svoju provedbenu fazu. Tijekom 2017. očekuje se pokretanje novih poziva na podnošenje prijedloga, s naglaskom na novim prioritetima utvrđenima u strategiji o ljudskim pravima EU-a i Čilea u razdoblju 2016. – 2020.

Čile ostvaruje dobru suradnju s UN-ovim mehanizmima, šalje periodična izvješća ugovornim tijelima i Vijeću za ljudska prava (naredni univerzalni periodični pregled bit će održan u siječnju 2019.) te surađuje s odjelom posebnih postupaka Vijeća za ljudska prava.

Republika Kolumbija

Opće stanje ljudskih prava poboljšalo se od početka mirovnih pregovora, ali i dalje su prisutni znatni izazovi. Provedba mirovnog sporazuma s FARC-om u kombinaciji sa strukturnim problemima zbog ograničenih državnih kapaciteta za osiguranje djelotvorne zaštite u određenim područjima može dovesti do kratkoročnog pogoršanja stanja ljudskih prava, posebice s obzirom na stanje branitelja ljudskih prava jer druge skupine nastoje zauzeti prazninu koju je za sobom ostavio FARC.

Glavni problemi i dalje pogađaju žene i djecu. U pogledu gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava visoke razine siromaštva utječu na pristup zdravstvu, obrazovanju, vodi i sanitarnim uvjetima. Osobito su ranjive zajednice Afrokolumbijaca i autohtonog stanovništva. Međunarodna organizacija rada i dalje razmatra nedostatke u provedbi temeljnih radničkih prava, osobito slobode udruživanja. S druge strane, mehanizmima nakon okončanja sukoba morat će se rješavati složena pitanja kao što su prava žrtava, izvansudska pogubljenja, prisilno raseljavanje, povrat zemlje i tranzicijsko pravosuđe.

Međutim, dugoročno gledano, postoji širok konsenzus u vezi s činjenicom da će mirovni sporazum dovesti do šire prisutnosti države i dugoročnog poboljšanja stanja ljudskih prava u toj zemlji. Vlada je već pružila ohrabrujuće znakove da će zaštita ljudskih prava biti u središtu napora za izgradnju mira te da će biti sastavni dio svih regionalnih razvojnih planova u okviru provedbe mirovnog sporazuma, što bi također trebalo poboljšati priznavanje prava žrtava na pravdu i odštetu te olakšati povrat zemljišta raseljenim osobama i ponovno uključivanje djece vojnika u društvo.

Iako Kolumbija ima širok raspon institucija koje se izravno ili neizravno bave ljudskim pravima, mnoge od njih nemaju dovoljno sredstava i osoblja te su nedovoljno zastupljene u mnogim dijelovima zemlje.

Iako se i dalje ostvaruje napredak u pogledu zakonodavnih ili regulatornih reformi, problemi su i dalje prisutni te je potrebno poboljšati učinkovitu primjenu i provedbu tih reformi, osobito na regionalnoj i lokalnoj razini. Korupcija, birokracija i nedostatak moći institucija u mnogim područjima zemlje još uvijek su prepreka za primjerene odgovore na kršenja ljudskih prava i dovode do visoke razine nekažnjavanja (time su posebice pogodjeni branitelji ljudskih prava, sindikalisti i podnositelji zahtjeva za povrat zemlje).

Prioritetna područja EU-a obuhvaćaju branitelje ljudskih prava, prava žena, djecu u oružanim sukobima, nekažnjavanje i manjine (uglavnom Afrokolumbijce i autohtonu stanovništvo). Budući prioriteti obuhvaćat će poslovanje i ljudska prava, ali i tranzicijsko pravosuđe i prava žrtava.

EU nastavlja suradnju s kolumbijskim tijelima u vezi sa zaštitom ljudskih prava, posebice u okviru dijaloga o ljudskim pravima i njegove potpore mirovnom procesu. Deseti sastanak godišnjeg dijaloga održan je 13. srpnja 2016. u Bruxellesu. Raspravljaljalo se o brojnim ključnim pitanjima, kao što su promicanje i poštovanje prava žena i djece, zaštita branitelja ljudskih prava, borba protiv nekažnjavanja te poslovanje i ljudska prava.

Budući da je njihovo stanje i dalje kritično, potpora braniteljima ljudskih prava za EU je i dalje jedno od glavnih područja. Podnositelji zahtjeva za povrat zemljišta i čelnici zajednica i autohtonog stanovništva ubrajaju se u posebno osjetljive skupine branitelja ljudskih prava. Vlada je pojačala napore u pogledu zaštite, posebice s obzirom na zabrinjavajući porast ubojstava branitelja ljudskih prava u 2016. EU je javno izrazio svoje bojazni te je u 2016. dao dvije lokalne izjave (17. ožujka i 22. studenoga). EU je također pozvao nadležna tijela na istragu svih ubojstava i privođenje odgovornih počinitelja pravdi, te pozdravlja korake koje je predsjednik Republike poduzeo zatraživši od Ureda državnog odvjetnika ubrzanje istraga i postupaka u tijeku.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima za jačanje zaštite ljudskih prava, s posebnim naglaskom na braniteljima ljudskih prava, ženama i djeci. Potpora EU-a putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR), s prosječnim iznosom od milijun EUR po proračunskoj godini od 2014., doprinijela je jačanju organizacija civilnog društva i promicanju i zaštiti branitelja ljudskih prava i kolektivnih prava te povrata zemlje. Dva poziva na podnošenje prijedloga u 2016. na nacionalnoj i na globalnoj razini odnose se na projekte za podupiranje aktivnosti za djecu u oružanim sukobima i situacijama nakon okončanja sukoba.

U kontekstu potpore EU-a mirovnom procesu Instrumentom za doprinos stabilnosti i miru također će se doprinijeti praćenju poštovanja ljudskih prava koje provodi Ured visokog povjerenika za ljudska prava UN-a (OHCHR) u fazi nakon okončanja sukoba (1,5 milijuna EUR). To je od presudne važnosti, osobito na područjima gdje će se nalaziti velik broj članova organizacije FARC-EP.

Kolumbijska vlada u potpunosti surađuje s međunarodnim mehanizmima za ljudska prava te je općenito koristan i aktivan sudionik u multilateralnim pregovorima u Trećem odboru UN-a. Razni izvjestitelji UN-a pohvalili su Kolumbiju u pogledu njezine suradnje. U 2016. Kolumbija se usuglasila o produženju mandata Ureda visokog povjerenika UN-a za ljudska prava koji je u toj zemlji prisutan od 1996. Od 2003. Kolumbija upućuje trajni poziv odjelu posebnih postupaka UN-a.

Kolumbija također surađuje s Međuameričkim sustavom ljudskih prava. Protiv Kolumbije pred Međuameričkim sudom za ljudska prava vodilo se 27 predmeta te je bila osuđena u 16 navrata. Najnovije sudske odluke protiv Kolumbije odnose se na prisilne nestanke u palači pravde u Bogotu u 1985. (sudska odluka od 14. studenoga 2014.) i ljudska prava LGBTI osoba (sudska odluka od 26. veljače 2016.). Trenutačno se pred sudom vodi šest predmeta u vezi s „lažnim pozitivnim” ubojstvima.

Iako je predstojeći zadatak ogroman, mirovnim procesom nudi se obećavajući novi kontekst, a EU bi se trebao usredotočiti na područja koja će tijekom sljedeće tri do četiri godine biti posebno relevantna i u kojima se njegovi naporci mogu pretočiti u djelovanje, a to su: branitelji ljudskih prava, žene i rodna ravnopravnost, žrtve i tranzicijsko pravosuđe, poslovanje i ljudska prava, ali i Afrokolumbijci i autohtono stanovništvo te druge ranjive skupine.

Republika Kostarika

Kostariku odlikuje čvrsta demokracija s relativno visokom razinom političke i socijalne skrbi, kao i općenito dobrom stanjem ljudskih prava. Međutim problemi su i dalje prisutni, posebice u pogledu socioekonomskih prava, sigurnosti građana, diskriminacije ugroženih skupina, rodnih pitanja i zatvorskih uvjeta. Kostarika je konstruktivan partner u pogledu multilateralnih pitanja ljudskih prava.

U Kostarici se nalazi sjedište Međuameričkog suda za ljudska prava, Međuameričkog instituta za ljudska prava i Sveučilišta za mir UN-a. Kostarika je aktivan i konstruktivan sudionik na multilateralnim forumima te je ratificirala sve konvencije UN-a (uz iznimku Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji). Kostarika je snažan partner EU-a u Trećem odboru UN-a.

U prioritete EU-a ubrajaju se borba protiv siromaštva i nejednakosti, jačanje sigurnosti građana (s pomoću pristupa temeljenog na ljudskim pravima) i poboljšanje stanja u zatvorima, s posebnim naglaskom na ranjivim skupinama, promicanju nediskriminacije i snažnjem sudjelovanju ranjivih skupina, jačanju uloge Kostarike kao ključnog partnera na međunarodnim forumima za ljudska prava i rodnim pitanjima.

Kostarika se obvezala promicati snažne javne politike u tom području (posebice s obzirom na ustavnu reformu iz 2015. kojom je Kostarika proglašena „multietničkom i multikulturalnom državom”), ali se i dalje suočava s nizom izazova, često u vezi s manjkavom provedbom određenog dijela postojećeg zakonodavstva u vezi s pitanjima ljudskih prava. U posljednjih nekoliko godina znatno je porasla javna i politička bojazan u pogledu sigurnosne situacije s obzirom na to da je u Kostariki zabilježeno sporo, ali stalno pogoršanje sigurnosti (posebice u vezi s trgovinom drogom, organiziranim kriminalom i dostupnošću lakog oružja). Osiguravanje sigurnosti zajedno s hvatanjem ukoštac s nekažnjavanjem glavni su društveni i politički prioriteti.

Unatoč zabilježenom napretku u jačanju institucija i novim politikama, ključno je nastaviti i jačati napore u hvatanju ukoštač s uvjetima kojima se ugrožavaju temeljna prava ranjivih skupina (npr. zatvorske populacije, migranata, autohtonih naroda, žena žrtava nasilja te LGBTI zajednice). U tom pogledu, u šestom univerzalnom periodičnom pregledu u 2016. ukazano je na „trajnu strukturnu diskriminaciju pripadnika autohtonih naroda i osoba afričkog porijekla, što otežava njihov pristup obrazovanju, zapošljavanju i stanovanju”. LGBTI osobe smatraju se ranjivom skupinom koja se suočava s društvenim predrasudama i diskriminacijom, među ostalim diskriminacijom u vezi sa zapošljavanjem, policijskim zlostavljanjem, obrazovanjem i zdravstvom. Vijeće UN-a za ljudska prava izrazilo je dodatnu zabrinutost u pogledu daljnje stigmatizacije migranata, tražitelja azila i izbjeglica te potiče Kostariku na poboljšanje standarda za iskorjenjivanje trgovanja ljudima i pružanje pomoći žrtvama.

Iako je Kostarika u pogledu rodnih pitanja jedna od zemalja s najsličnijim stajalištima u Latinskoj Americi, kao i supredsjedateljica Skupine UN-a na visokoj razini o ekonomskom osnaživanju žena, razlika između slova zakona i njegove provedbe i dalje je najvažniji izazov u pogledu rodnih pitanja. I dalje su prisutni znatna razina nasilja nad ženama, nedostatak pristupa dostojanstvenom radu, znatan jaz u plaćama i vrlo visoka razina nezaposlenosti žena. U pogledu reproduktivnih prava zakonodavstvom Kostarike dozvoljen je jedino pobačaj iz medicinskih razloga (kada je ugrožen život majke). U Kostariki je prisutan velik broj adolescentskih trudnoća, uglavnom povezan s ranjivim skupinama i ograničenim pristupom obrazovanju. Međuamerički sud za ljudska prava odobrio je predsjednički dekret kojim se omogućuje oplodnja *in vitro* u prosincu 2016., a u povezanom pravnom sporu postignut je sporazum o mirenju. Također je donesen zakon kojim se kažnjavaju „neprimjereni” spolni odnosi, odnosno kojim se kažnjava odnos između odraslih i maloljetnih osoba mlađih od 15 (ako je razlika veća od 5 godina) i zabranjuje sklapanje braka s maloljetnicima i između posvojene djece i njihovih skrbnika ili potomaka. Roditeljsko pravo treba se oduzeti u slučaju napuštanja, silovanja ili seksualnog zlostavljanja.

Uz redoviti dijalog s vlastima, EU promiče strukturirani dijalog sa svim relevantnim dionicima. Prednost se daje platformi u obliku „okruglog stola donatora”, u okviru kojeg se održavaju redoviti sastanci s civilnim društvom i braniteljima ljudskih prava. Osim posebnih demarševa EU i njegove države članice sudjelovali su u javnim manifestacijama i aktivnostima informiranja o ljudskim pravima. EU je nastavio provedbu značajnog broja projekata suradnje. Primjerice, programom EU-a PROSEC („Sektorska potpora reformi sigurnosnog sektora u Kostariki”), podupire se osposobljavanje i organizacija policijskih snaga. Programom PROEDUCA („sveobuhvatna strategija za smanjenje napuštanja školovanja u srednjoškolskom obrazovanju”) podupiru se obrazovni kapaciteti za borbu protiv prijevremenog napuštanja srednje škole. Programom Emprende („Promicanje poduzetničke sposobnosti žena da ojačaju svoju ekonomsku neovisnost”) doprinosi se povećanju ekonomske neovisnosti ekonomski ranjivih žena. Aktualnim projektima financiranim u okviru EIDHR-a hvata se ukoštač s diskriminacijom ranjivih osoba lišenih slobode, s posebnim naglaskom na dvostrukoj diskriminaciji: mladih i odraslih žena, migranata i LGBTI zatvorenika.

Predstojeći izazovi obuhvaćaju siromaštvo i nejednakost te socioekonomska prava, sigurnost građana, diskriminaciju ranjivih skupina, među kojima autohtonog stanovništva, žena, djece, LGBTI osoba i migranata, rodna pitanja i zatvorske uvjete. Ispravna i učinkovita provedba zakonodavstva i dalje predstavlja izazov u svim područjima.

Republika Kuba

Kuba se suočava s gospodarskim poteškoćama koje proizlaze iz činjenice da njezina saveznica Venezuela ima sve slabije kapacitete za potporu. Otvaranje prema SAD-u i nedoumice u vezi s novim vodstvom SAD-a istodobno dovode do visokih očekivanja i do strahova. U tom kontekstu u 2016. nastavila su se i pojačala kratkoročna pritvaranja članova oporbe, aktivista i branitelja ljudskih prava.

Prioritetni cilj EU-a doprinijeti je reformama za poboljšanje slobode udruživanja i okupljanja u cilju promicanja jednakih mogućnosti (u odnosu na rodna pitanja, LGBTI osobe, rasizam i invaliditet) i gospodarskih prava, poticanja koraka prema većoj slobodi medija te pristupa informacijama i osnaživanja branitelja ljudskih prava. Osim toga, EU aktivno prati kretanja u vezi s kaznenopravnim sustavom.

U Kubi se glavna problematična pitanja odnose na ograničenja slobode govora i izražavanja, udruživanja i okupljanja, kao i na nepostojanje neovisnog tiska. Aktivisti civilnog društva i politički protivnici izloženi su uznemiravanju, posebice kratkoročnim pritvaranjima, ponekad u kombinaciji s navodnim ponižavajućim ili nasilnim postupanjem. Kuba je jednostranačka demokracija u kojoj se izbori održavaju na općinskoj, pokrajinskoj i nacionalnoj razini. Na općinskoj razini kandidate mogu predložiti glasači, a delegate odabiru svi glasači u izbornoj jedinici. Kandidature za delegate na pokrajinskoj i na nacionalnoj razini dogovaraju se u Odboru za kandidature koji se sastoji od predstavnika političkih i „masovnih organizacija”, a kojim predsjeda predstavnik stranke. Pravna zanimanja nisu dovoljno nezavisna od političke vlasti, a isto vrijedi i za sudski sustav. Vlada priprema zakonodavne prijedloge za novi izborni zakon i izmjenu zakona o udruživanju, međutim, prijedlozi zakona još nisu podneseni Nacionalnoj skupštini. Obnovom vodstva zemlje također se pruža pozitivna perspektiva, s obzirom na to da se predsjednik Castro javno obvezao da će odstupiti u 2018.

Sudjelovanje u političkom procesu široko je s obzirom na izbore na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, ali u sadašnjem pravnom okviru izbora kandidati koji ne predstavljaju glavnu stranku ili nemaju položaj u masovnoj organizaciji neće postati kandidati za pokrajinske ili nacionalne delegate.

Tijekom 2016. pojačalo se političko približavanje SAD-a i Kube te je potpisana Sporazum o političkom dijalogu i suradnji što ukazuje na političku volju Kube za suradnjom. Tako su se primjerice u 2016. po prvi put u toj zemlji održali službeni dijalozi o ljudskim pravima s EU-om i SAD-om. Povrh toga do povijesnog posjeta predsjednika Obame Kubi došlo je u ožujku 2016. Napredak se ostvaruje u pogledu pristupa informacijama širom upotrebljene interneta, među ostalim stvaranjem javnih mjeseta s bežičnom mrežom te smanjenjem povezanih cijena.

Ključan napredak u smislu bilateralnog političkog angažmana predstavlja potpisivanje Sporazuma o političkom dijalogu i suradnji EU-a i Kube, s posebnim naglaskom na dijalogu i suradnji u cilju promicanja ljudskih prava. Dijaloga o ljudskim pravima EU-a i Kube omogućeni su otvorena rasprava o slobodi udruživanja, rodnoj ravnopravnosti u kontekstu ciljeva održivog razvoja i Programa održivog razvoja do 2030., rasizmu i ksenofobiji, kao i postupanje s osjetljivim skupinama, među ostalim izbjeglicama, migrantima i tražiteljima azila. Dijaloga o ljudskim pravima omogućena je i uspostava kontakata s pravosudnim sustavom (Ministarstvom pravosuđa i Nacionalnim udruženjem odvjetnika). Nапослјетку, u kontekstu bilateralne suradnje trebalo bi također spomenuti sudjelovanje Ureda državnog odvjetnika u programu razmjene stručnjaka.

Delegacija EU-a u Kubi održavala je sustavne kontakte sa svim sektorima neovisnog civilnog društva. Delegacija je posjetila disidenta i dobitnika nagrade Saharov Europskog parlamenta Guillermo Fariñasa za vrijeme njegova štrajka glađu. EU je također u više navrata kubanskim vlastima izrazio zabrinutost u pogledu represije mirnih prosvjednika ili aktivista poput Cubalex, skupine odvjetnika koji brane žrtve kršenja ljudskih prava.

Povodom Dana ljudskih prava EU i Švedska organizirali su manifestaciju u vezi s rodnim pitanjima i nasiljem nad ženama. Delegacija EU-a i Nizozemska također su bili zajednički domaćini seminara za mlade samozaposlene osobe kako bi ih se osnažilo i kako bi poduprli njihove aktivnosti. EU je nastavio financirati projekte u vezi s ljudskim pravima u cilju obrazovanja i osnaživanja mlađih i pružanja potpore starijim osobama i osobama s invaliditetom.

Predstojeći izazovi i područja za daljnji napredak uglavnom se odnose na slobodu udruživanja i okupljanja, slobodu izražavanja i medija te funkcioniranje pravosudnog sustava.

Zajednica Dominike

Ključno postignuće u sklopu programa za ljudska prava u 2016. bilo je donošenje novog Zakona o seksualnim prekršajima, čiji je cilj borba protiv rodno uvjetovanog nasilja, s obzirom na to da takvo nasilje i zlostavljanje djece u Dominici i dalje daju povoda za ozbiljnu zabrinutost. Novi Zakon o seksualnim prekršajima stupio je na snagu 24. studenoga 2016. te se njime uvode dalekosežne promjene u prethodno zakonodavstvo, primjerice uvođenjem strožih kazni, što obuhvaća kaznu doživotnog zatvora za silovanje, ali i definiciju silovanja u braku. U nedavnoj studiji istaknuta je velika učestalost „transakcijskog“ seksualnog zlostavljanja, koje uglavnom zahvaća adolescente. Iako tjelesno kažnjavanje još nije zabranjeno, vlada promiče alternativne disciplinske prakse putem svoje inicijative naziva Škole primjerene djeci. Slično ostalim istočnokaripskim zemljama u Dominici je sporazumna istospolna seksualna aktivnost nezakonita. Iako je do posljednjeg poznatog pogubljenja došlo 1986., ukidanje smrtne kazne čini se malo vjerojatnim u bliskoj budućnosti.

EU podupire napore u borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja i u vezi s drugim prioritetima u području ljudskih prava, posebice u pogledu ukidanja smrtne kazne, nediskriminacije LGBTI osoba i poboljšanja funkciranja pravosudnog sustava, čije je obilježje velik broj neriješenih predmeta.

Dominika je jedina istočnokaripska zemlja s autohtonim stanovništvom Kalinago, čiji se broj procjenjuje na 3000 osoba koje žive na području Carib površine 3782 hektra. Njihova prava zaštićena su zakonom, a pripadnici skupine Kalinago aktivno sudjeluju u donošenju odluka koje se izravno tiču njih, njihova zemljišta i njihovih resursa. Međutim, na području Carib učestalost siromaštva i nezaposlenosti posebno je visoka. Osim toga i dalje su sporna pitanja zadiranja poljoprivrednika na to područje u dijelovima gdje granice rezervata nisu jasno određene te zakonit boravak nekariblјana na tom području i njihovo prisvajanje karipskog zemljišta.

U 2016. EU je putem svoje delegacije u Barbadosu nastavio surađivati s vlastima Dominike o ključnim pitanjima u vezi s ljudskim pravima. Formalna vanjska komunikacija provodila se i putem rezolucija u Trećem odboru Opće skupštine UN-a. Dominika, zajedno s drugim istočnokaripskim zemljama ostvaruje koristi od potpore EU-a u okviru tematskih proračunskih linija (u okviru Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava i programa za organizacije civilnog društva), koje obuhvaćaju i proračunsku liniju za borbu protiv obiteljskog nasilja.

Dominikanska Republika

Budući da su nedavni izbori proglašeni općenito slobodnima i poštenima, Dominikanska Republika može se opisati kao predstavnička demokracija koja djeluje u skladu s načelima vladavine prava i diobe vlasti. Temeljne slobode predviđene su pravom. Ljudska prava službeno se poštuju te su ratificirane najrelevantnije konvencije osim onih o radnicima migrantima i njihovim obiteljima, sprečavanju apatridnosti te o zaštiti osoba od prisilnog nestanka.

U praksi, međutim, ima još prostora za napredak. Značajna pitanja u području ljudskih prava i dalje postoje u odnosu na apatridnost i zlostavljanja migranata, nekažnjavanje i slabu vladavinu prava, izvansudska pogubljenja od strane snaga sigurnosti, prenapučenost zatvora i zatvorske uvjete koji su opasno ispod standarda i koje obilježava dugo trajanje istražnog pritvora, kronično nasilje nad ženama i djecom, kriminalizaciju pobačaja u svim okolnostima, i diskriminaciju osoba na temelju invaliditeta ili spolne orijentacije. U 2016. blago se povećao broj incidenata iz mržnje i napada na branitelje ljudskih prava, što je dovelo do saslušanja u Međuameričkom povjerenstvu za ljudska prava.

Dominikanska Republika uložila je određene napore za povećanje zaštite ljudskih prava. U Uredu državnog odvjetnika poseban odjel za ljudska prava prati i istražuje slučajeve kršenja ljudskih prava i slučajeve diskriminacije, no nedostatak sredstava onemoguće je nacionalnu pokrivenost. Nakon opsežnog postupka savjetovanja koji su predvodili Ministarstvo vanjskih poslova i Međuinstitucijsko povjerenstvo o ljudskim pravima, Dominikanska Republika napisala je sastavila nacionalni plan za ljudska prava za razdoblje od 2015. do 2020., što predstavlja pozitivan pomak. Međutim, nadležna tijela još nisu pokrenula plan, navodno zbog pritiska koji na predsjedničkoj razini provode određena tijela, a osobito Katolička crkva koja se otvoreno protivi zaštiti ljudskih prava LGBTI osoba. Osim toga, mnogim dominikanskim građanima i dalje je onemogućen pristup Međuameričkom судu za ljudska prava jer je Dominikanski ustavni sud odbio njegovu nadležnost nakon presude tog suda da Dominikanski ustavni sud u svojoj presudi od 2013., kojom je tisućama Dominikanaca haićanskog podrijetla *de facto* ukinuo dominikansko državljanstvo na koje su imali pravo, nije poštovao Konvenciju Međuameričkog povjerenstva za ljudska prava.

U bliskom kontaktu s dominikanskim vlastima i braniteljima ljudskih prava EU je poticao vladu da poveća zaštitu ljudskih prava te joj pružao kontinuiranu potporu putem projekata i političkog zagovaranja. U okviru Sporazuma iz Cotonoua EU i Dominikanska Republika održavaju redovan politički dijalog koji uvijek obuhvaća ljudska prava jer je to prioritet suradnje EU-a u tom području. Održavaju se skladni odnosi i s mnogim važnim organizacijama za ljudska prava, a potpora u raznim oblicima također se pruža ključnim organizacijama koje promiču ljudska prava. EU i dalje daje važan doprinos jačanju vladavine prava i institucija u obliku sprečavanju nekažnjavanja i zaštite ranjivih skupina stanovništva.

Buduća prioritetna područja obuhvaćaju osiguravanje pravilnog ponašanja snaga sigurnosti i iskorjenjivanje mučenja i zlostavljanja, poboljšanje uvjeta u zatvorima i pritvoru prije suđenja, borbu protiv kroničnog nasilja nad ženama i djecom i zaštitu prava ranjivih manjina, među ostalim prava migranata, trgovanje ljudima, okončanje diskriminacije (na rodnoj osnovi, na osnovi etničke pripadnosti ili pripadnosti LGBTI zajednici), i borbu protiv korupcije i nekažnjavanja.

Republika Ekvador

Iako Ekvador ima jedan od najnaprednijih ustava te je u posljednjih nekoliko godina ostvario dobar napredak u području socijalnih i gospodarskih prava, u 2016. stanje ljudskih prava u pogledu građanskih i političkih prava nije se poboljšalo. Politička i pravna kretanja od 2014. posebice utječu na slobodu izražavanja i udruživanja te su u 2016. pokrenuti novi sudski postupci protiv organizacija civilnog društva. Tijekom godine povećali su se društveni nemiri i sukobi s autohtonim i lokalnim zajednicama koji se odnose na rудarstvo i koncesije za naftu.

U 2016. u prvi plan došla su razna pitanja u vezi s ljudskim pravima. Najvažnija od njih odnose se na temeljne slobode, neovisnost pravosuđa i pravičan postupak te smanjenje prostora za djelovanje civilnog društva, medije i društvene mreže. Strategija EU-a za ljudska prava i demokraciju revidirana je u srpnju 2016. U tom kontekstu ciljevi EU-a u vezi s ljudskim pravima i demokracijom obuhvaćaju: promicanje legitimnosti rada branitelja ljudskih prava, poticanje sudjelovanja civilnog društva u javnim politikama i osiguravanje vidljivosti tog sudjelovanja, podupiranje slobode izražavanja te osiguravanje bolje zaštite ranjivih skupina, među kojima autohtonog stanovništva i pripadnika manjina, migranata, žena i djece.

Odnosi između EU-a i Ekvadora značajno su napredovali s obzirom na ratifikaciju pristupanja Ekvadora Sporazumu o trgovini između EU-a te Kolumbije i Perua u prosincu 2016. U tom kontekstu EU će s Ekvadornom razviti dijalog o provedbi poglavlja o održivom razvoju, pravima radnika i zaštiti okoliša.

EU i Ekvador održali su svoje treće savjetovanje na visokoj razini 24. studenoga 2016. u Bruxellesu. Savjetovanje je uključivalo dijalog o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. EU je izrazio zabrinutost zbog sve većih ograničenja slobode izražavanja i udruživanja, kriminalizacije društvenih prosvjeda, neovisnosti pravosudnog sustava i smanjenja prostora za djelovanje dostupnog civilnom društву.

Na lokalnoj razini Delegacija EU-a u Ekvadoru pratila je razvoj stanja ljudskih prava tijekom godine i o tome izvješćivala. Održavani su i *ad hoc* sastanci s partnerima u vlasti kao i s braniteljima ljudskih prava i organizacijama civilnog društva. Poduzeti su demarševi za promicanje stajalištâ EU-a na multilateralnoj razini. Ekvador će u svibnju 2017. u Vijeću UN-a za ljudska prava proći svoj drugi univerzalni periodični pregled.

Plan EU-a za angažman s civilnim društvom usvojen u 2014. i dalje privlači interes organizacija civilnog društva, koje aktivno sudjeluju u njegovoj provedbi. Unatoč činjenici da je posljednjih godina iznos sredstava za bilateralnu suradnju smanjen, EU je nastavio osiguravati sredstva za potporu prioritetima EU-a u području ljudskih prava u toj zemlji: u tijeku su projekti vrijedni više od 2,5 milijuna EUR, dok će se dodatnih 5,48 milijuna EUR odobrenih za nove projekte u prosincu 2016. provoditi u razdoblju 2017. – 2018.

Republika El Salvador

U 2016. stanje ljudskih prava općenito upućuje na dobru predanost salvadorskih vlasti provedbi međunarodnih standarda, iako poteškoće u hvatanju ukoštač sa sigurnosnim pitanjima u vezi sa široko rasprostranjenim nasiljem bandi i dalje izazivaju ozbiljnu zabrinutost.

Prioriteti EU-a u pogledu ljudskih prava i demokracije u El Salvadoru odnose se na podupiranje javnih politika kojima je cilj socijalna kohezija i sprečavanje nasilja, uz osiguravanje poštovanja ljudskih prava i zaštitu žrtava, zatim podupiranje rodne ravnopravnosti, djece i mladih, društvenog razvoja i sudjelovanja u demokratskom dijalogu te smanjenje siromaštva uz podupiranje univerzalnog pristupa osnovnim uslugama i otpornosti na učinke klimatskih promjena.

Slika ljudskih prava u El Salvadoru u 2016. nastavila se poboljšavati u nizu područja, iako ozbiljni problemi povezani sa sigurnošću građana i dalje daju razloga za ozbiljnu zabrinutost. Vlada je pokazala predanost promicanju ljudskih prava prilikom sudjelovanja u sveobuhvatnom dijalogu s civilnim društvom i međunarodnom zajednicom, kao i osnivanjem dvaju novih nacionalnih vijeća (Nacionalnog vijeća za obrazovanje i Nacionalnog vijeća za održivi razvoj) u kojima se sastaju predstavnici svih sektora društva El Salvadora u cilju rješavanja nacionalnih izazova. U pogledu sigurnosnih pitanja valja spomenuti da je Nacionalno vijeće za sigurnost građana i suživot proslavilo drugu obljetnicu svojeg rada, a plan „El Salvador Seguro”(„sigurni El Salvador”), čiji je cilj rješavanje temeljnih uzroka nasilja, počeo je pokazivati odredene rezultate, pa je tako zabilježeno znatno smanjenje stope ubojstava, iako je ta stopa i dalje strahovito visoka. U pogledu borbe protiv nekažnjavanja novi državni odvjetnik pokazao je veliku predanost promicanju stvaranja posebne radne skupine za to pitanje i otvaranjem istrage na visokoj razini protiv bivših članova vlade, uključujući bivše predsjednike, te po prvi put usmjeravajući istrage na finansijski sustav bandi čime ih se pogađa na dosad nezabilježen način. Slično tome, Komora za poštenje Visokog suda pokazala je obnovljenu predanost borbi protiv korupcije u pravosudnom sustavu otvaranjem nekoliko istraga navodnih nezakonitih upravnih postupanja koje je počinilo njezino osoblje. Još jedno bitno pozitivno kretanje u 2016. bilo je pristupanje El Salvadora Međunarodnom kaznenom sudu, čime je ta zemlja postala 124. država stranka Rimskog statuta.

Međutim, u zemlji još postoje veliki izazovi. Unatoč pozitivnim kretanjima u 2016. rašireno nasilje i nesigurnost u vezi s bandama i dalje znatno utječe na ljudska prava. Zabrinutost je izazvala odluka vlade o davanju prednosti kratkoročnim represivnim mjerama (npr. izvanredne sigurnosne mjere) nad dugoročnim programima prevencije, osobito s obzirom na izrazito teške uvjete u pritvoru za zatvorenike u okviru režima sigurnosti, kao i na rizik širenja izvansudskih pogubljenja. Pokretanje mehanizma za unutarnju kontrolu sigurnosnih institucija u 2016. bio je pozitivan korak za ublažavanje tog rizika, ali potrebno je uložiti više napora. U području prava žena slična trajna predanost salvadorskih vlasti pokazana je, primjerice, potpisivanjem Pakta za ravnopravnost u ožujku 2016., međutim i dalje je prisutan znatan rodni jaz u pristupu temeljnim pravima.

Zabilježen je tek blagi napredak u stanju drugih ranjivih skupina poput djece, autohtonih naroda i zatvorenika. U pogledu ljudskih prava LGBTI osoba, unatoč općenitom poboljšanju zakonodavstva, provedba je i dalje nedostatna, a sigurnosne snage još uvijek nisu sklone kategoriziranju ubojstava i napada na LGBTI osobe kao „zločina iz mržnje”. Međunarodna organizacija rada i dalje razmatra nedostatke u provedbi temeljnih radničkih prava, osobito slobode udruživanja i kolektivnog pregovaranja te trostranog savjetovanja, a na Međunarodnoj konferenciji rada sloboda udruživanja u El Salvadoru opisana je kao jedan od dvaju najtežih razmotrenih slučajeva u 2016. (u okviru „posebne točke”). Drugi važni izazovi odnose se na ograničen pristup vodi i sve veće unutarnje raseljavanje zbog nesigurnosti. Migracije i prisilna repatrijacija predstavljaju izazove koje vlada pokušava riješiti jačanjem regionalne suradnje, ali oni izazivaju sve veću zabrinutost. Žene i djevojke osobito teško pogoda kriminalizacija pobačaja jer sudovi na pobačaje često gledaju kao na ubojstvo i ponekad ih kažnjavaju zatvorskim kaznama od 30 godina.

EU je reagirao na kretanja u vezi s ljudskim pravima privatnim i javnim izjavama, podupiranjem inicijativa čiji je cilj podizanje razine svijesti stanovništva u koordinaciji s agencijama UN-a i civilnim društvom te pokretanjem kampanje za podupiranje rodne ravnopravnosti i okončanje nasilja nad ženama tijekom tjedna ljudskih prava. U okviru Međunarodne organizacije rada EU je vladu pozvao da privede pravdi osobe koje su odgovorne za ubojstvo jednog sindikalnog vode, kao i da učinkovito provede temeljne konvencije Međunarodne organizacije rada o slobodi udruživanja, poštujući pritom neovisnost organizacija poslodavaca i radnika. EU je u kolovozu dao političku i financijsku potporu regionalnim savjetovanjima o nekažnjavanju koje je organizirao posebni izvjestitelj UN-a o položaju branitelja ljudskih prava. Tijekom cijele godine EU je nastavio dijalog s organizacijama civilnog društva putem savjetovanja prije pokretanja poziva na podnošenje prijedloga i redovnih sastanaka s braniteljima ljudskih prava, Uredom ombudsmana za ljudska prava i drugim partnerima.

U okviru svoje bilateralne suradnje EU je u 2016. bio usmjeren na nastavak podupiranja razvoja univerzalnog sustava socijalne sigurnosti i zaštite u toj zemlji. EL Salvador se također koristio sredstvima u okviru EIDHR-a putem tri projekta u vrijednosti od 1,5 milijuna EUR, kao i u okviru Instrumenta za doprinos miru i stabilnosti te tematske proračunske linije za nedržavne dionike i lokalne vlasti. U okviru te tematske linije krajem 2016. pokrenut je poziv na podnošenje prijedloga u vrijednosti od 2,6 milijuna EUR kojim se financira pet projekata. Glavni su prioriteti poziva promicanje gospodarskih prava u ruralnim područjima s naglaskom na malim poljoprivrednicima, radu s ranjivim mladima i djecom, promicanju poduzetništva i ekonomskom osnaživanju žena i mladih te razvoju kulture mira.

U multilateralnom kontekstu sudjelovanje El Salvadora u Vijeću UN-a za ljudska prava UN-a i njegovo glasovanje u Trećem odboru Opće skupštine UN-a pokazali su veliku predanost zaštiti ljudskih prava diljem svijeta, iako se El Salvador suzdržao od glasovanja u vezi s rezolucijom Vijeća za ljudska prava o zaštiti branitelja gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava usvojenom u ožujku 2016. U 2016. El Salvador su posjetili posebna izvjestiteljica u vezi s temom suvremenih oblika ropstva, uključujući njihove uzroke i posljedice, i posebni izvjestitelj UN-a za ljudsko pravo na sigurnu vodu za piće i sanitarne uvjete.

Predstojeći izazovi za poboljšanje stanja ljudskih prava obuhvaćaju jamčenje dugoročno dostatnih sredstava za financiranje socijalnih politika, napredak u borbi protiv nesigurnosti i kriminala uz potpuno poštovanje vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, te poboljšanje položaja ranjivih skupina, uključujući djecu i žene. Napredak u borbi protiv korupcije i nekažnjavanja također će biti povezan s potvrdom predanosti diobi vlasti, osobito s obzirom na to da je Vrhovni sud u lipnju 2016. proglašio Zakon o amnestiji iz 1993. protuustavnim.

Grenada

Godinu 2016. obilježila je priprema ustavnog referendumu održanog 24. studenoga. Uz odaziv od 30 % Grenadani su velikom većinom odbili svih sedam prijedloga za izmjenu ustava iz 1973., među kojima i prijedlog amandmana o slobodama. Oporba koja od izbora 2013. nije bila zastupljena u Zastupničkom domu bojkotirala je postupak tvrdeći da nije uključiv.

Cilj neuspješnog ustavnog referendumu bio je, među ostalim, utvrditi vremenska ograničenja za mandat predsjednika vlade, uspostaviti neovisno povjerenstvo za izbore i granice te utvrditi fiksne datume za izbore. Prijedlogom amandmana o slobodama nastojalo se proširiti temeljna prava i slobode pojedinaca, među ostalim uhićenika, zaštiti intelektualno vlasništvo, povećati zaštitu djece, zajamčiti javno obrazovanje za sve mlađe od 16 godina i za sve osobe s invaliditetom mlađe od 18 godina, zajamčiti rodnu ravnopravnost i osigurati zaštitu okoliša i osoba s invaliditetom. Prijedlog amandmana primio je 5069 glasova „za“ i 16 355 glasova „protiv“. Čini se da je na negativan ishod utjecala rasprava o tome bi li odredba o rodnoj ravnopravnosti u konačnici dovela do legalizacije istospolnih zajednica.

Ključni prioriteti EU-a u vezi s ljudskim pravima uključuju nasilje u obitelji, zlostavljanje djece i diskriminaciju LGBTI osoba, ukidanje smrtne kazne i poboljšanje pravosudnog sustava te osiguravanje prava na pošteno suđenje i dostojanstvene uvjete u zatvorima.

Ozbiljni društveni problemi i dalje su nasilje u obitelji i zlostavljanje djece, a posebice tjelesno zlostavljanje. Tjelesno kažnjavanje još uvek nije ukinuto. Program za škole primjerene djeci još uvek nije proširen na sve škole. Sporazumna seksualna aktivnost nezakonita je, a LGBTI građani u Grenadi suočavaju se s diskriminirajućim pravnim izazovima. Iako se posljednje pogubljenje dogodilo 1978., Grenada je u svojem zakonodavstvu zadržala smrtnu kaznu. Odredba kaznenog zakona o obveznoj smrtnoj kazni za sva ubojstva u suprotnosti je s presudom istočnokaripskog Vrhovnog suda o ograničavanju smrtne kazne na „iznimne i primjerene okolnosti“ podložno učinkovitom sudskom preispitivanju. Jedini zatvor u zemlji i dalje je obilježen izrazitom prenapučenosti te ima jednu od najviših razina popunjenoosti u regiji i u svijetu.

S pozitivne strane, Grenada je na putu prema uspostavi Nacionalnog ureda za ljudska prava u skladu s Pariškim načelima. U prosincu 2016. donošenjem novog zakona o proračunu Grenada je izdvojila potrebna sredstva za pokretanje savjetovanja u tu svrhu.

U 2016. EU je putem svoje delegacije u Barbadosu nastavio surađivati s lokalnim vlastima o pitanjima u vezi s ljudskim pravima, uključujući ukidanje smrtne kazne i jačanje mehanizama izvješćivanja povezanih s međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima. Formalna vanjska komunikacija provedena je u okviru Trećeg odbora Opće skupštine UN-a.

Grenada ostvaruje izravne koristi od triju projekata koji se financiraju u okviru tematskih proračunskih linija EIDHR-a i programa za organizacije civilnog društva, od kojih su dva usmjerena na nasilje u obitelji, dok je cilj nedavno dogovorenog trećeg projekta jačanje održivih životnih uvjeta ugroženih ruralnih poljoprivrednika u Grenadi.

Republika Gvatemala

U 2016. došlo je do porasta nasilja usmjerenog protiv branitelja ljudskih prava, a posebice novinara, sindikalista i osoba koje rade u pravosuđu (ubijeno je 14 aktivista u usporedbi s njih 10 u 2015). Postojale su bojazni i u vezi s trendom u smjeru kriminalizacije branitelja ljudskih prava te u vezi s osobama koje rade u pravosuđu i sudjeluju u suđenjima, dok se preostala ključna neriješena pitanja odnose na poštovanje slobode udruživanja, prava autohtonog stanovništva (60 % stanovništva) te prava žena i djece. Nasilje bandi i organizirani kriminal i dalje su dva glavna uzroka nestabilne sigurnosne situacije u zemlji. S pozitivne strane u 2016. postignut je napredak u borbi protiv korupcije.

Glavni prioriteti EU-a u području ljudskih prava u Gvatemali obuhvaćaju poticanje sveobuhvatnog programa za promicanje gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, promicanje potpune provedbe međunarodnih konvencija i ratifikacije preostalih konvencija, potporu učinkovitoj provedbi postojećeg pravnog okvira za sprečavanje i kažnjavanje nasilja nad ženama i djecom, pružanje ciljane potpore za pravosudni sustav (koji ima ozbiljne probleme koji se odnose na nekažnjavanje, pristup pravosuđu, zatvorske uvjete itd.) uključujući tranzicijsko pravosuđe te pružanje potpore braniteljima ljudskih prava.

Posebnu zabrinutost u 2016. izazvale su prijetnje državnom odvjetniku, povjereniku Međunarodne komisije protiv nekažnjavanja u Gvatemali (CICIG) i sucima koji se bore protiv korupcije te rastući trend kriminalizacije branitelja ljudskih prava. Pritužbu koju su 2012. podnijeli sindikalisti u pogledu nepoštovanja slobode udruživanja Gvatemale još preispituje Međunarodna organizacija rada, koja do 2017. treba odlučiti hoće li osnovati istražno povjerenstvo. Stanje autohtonog stanovništva, žena i djece, koji su najugroženije skupine u Gvatemali, i dalje je razlog za ozbiljnu zabrinutost u vezi s ljudskim pravima, i to zbog rasne diskriminacije, femicida, prostitucije i trgovanja ljudima. U suđenju bivšem diktatoru Ríosu Monttu optuženom za genocid i zločine protiv čovječnosti i dalje je dolazilo do znatnih kašnjenja, što je bio slučaj i kod drugih važnih slučajeva u području tranzicijskog pravosuđa, poput slučajeva Creompaz i Diario Militar te slučaja prisilnog nestanka Marca Antonia Molina Theissena.

Budući da je Gvatemala jedna od zemalja s najnižim omjerom poreza i BDP-a u svijetu (oko 10 %), manjak finansijskih sredstava i dalje je velik izazov u pogledu osiguravanja temeljnih gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava u toj zemlji.

Obnovljena predanost borbi protiv korupcije bila je u 2016. vidljiva iz odluka predsjednika Jimmyja Moralesa, koji je do 2019. produljio mandat Međunarodne komisije protiv nekažnjavanja u Gvatemali (CICIG), potom iz odobrenja novog zakonodavstva o fiskalnoj transparentnosti i financiranju političkih stranaka u Kongresu, te iz smjera pravosuđa, odnosno odluka glavnog državnog odvjetnika, CICIG-a i sudaca koji se bore protiv korupcije, a koji su otkrili i pokrenuli pravne postupke u mnogim drugim slučajevima korupcije. Još jedno važno pozitivno kretanje u 2016. bilo je pokretanje nacionalnog dijaloga i savjetovanja o reformi pravosuđa o čijim će zakonodavnim ishodima u 2017 raspravljati Kongres, s obzirom na to da u 2016. nije postignuta kvalificirana većina. Korak naprijed za pravosuđe u Gvatemali predstavljale su i odluke donesene u 2016. o pokretanju sudske postupaka za nove slučajeve tranzicijskog pravosuđa poput slučaja „Creompaz”, za koji se tvrdi da je najveći slučaj prisilnog nestanka u Latinskoj Americi. Zakonodavstvo za ukidanje smrtne kazne (trenutačno postoji *de facto* moratorij) još nije usvojeno u Kongresu.

Jedan od prioriteta programa EU-a u Gvatemali u 2016. i dalje je bilo poštovanje ljudskih prava i demokracije te su održavani redoviti politički dijalozi sa svim dionicima, među njima s izvršnom, zakonodavnom i sudskom vlasti, kao i s civilnim društvom i socijalnim partnerima. EU je također angažiran u vezi s pitanjima ljudskih prava na međunarodnim forumima kao što su Međunarodna organizacija rada i Svjetska trgovinska organizacija (WTO), gdje je izdao izjavu u kojoj podsjeća na to da je potrebno da Gvatemala učini više kako bi se uskladila s međunarodnim standardima u području ljudskih prava, uključujući radnička prava.

EU je u 2016. nastavio svoj rad na podupiranju branitelja ljudskih prava putem „Skupine Filter”, suradnjom s državama članicama, Uredom visokog povjerenika UN-a za ljudska prava, Švicarskom i Norveškom, raspravlјajući o najproblematičnijim slučajevima i upozoravajući vlasti na najvišoj razini. EU je također reagirao na porast učestalosti ubojstava aktivista za ljudska prava davanjem dvije izjave (lokalne izjave skupine donatora „G13” i izjave glasnogovorničke službe visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije) kojima je osudio ta djela i pozvao na ulaganje više napora u borbu protiv nekažnjavanja. Posjetima Pododbora za ljudska prava Europskog parlamenta Gvatemali u veljači i posebnog predstavnika EU-a za ljudska prava Stavrosa Lambrinidisa u lipnju pokazana je važnost koju EU pridaje ljudskim pravima, a pružena je i mogućnost rasprave o nekim većim nedostacima, među ostalim o potrebi za pravnim okvirom za zaštitu branitelja ljudskih prava i poštovanjem slobode udruživanja te prava autohtonih naroda, što uključuje prava na prethodno savjetovanje u skladu s Konvencijom Međunarodne organizacije rada br. 169, i važnosti osiguravanja strukturiranog dijaloga o ljudskim pravima između države i civilnog društva.

EU je u 2016. u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju obnovio svoju finansijsku potporu CICIG-u i pružao potporu borbi protiv korupcije (popis javnih službenika) i programima za sprečavanje nasilja nad ženama i djecom. EU je osim toga nastavio finansijski podupirati programe za razvoj javne politike o zaštiti branitelja ljudskih prava s organizacijama civilnog društva i Predsjedničkom komisijom za ljudska prava. Mobilizirana su i sredstva za hitne slučajeve za pomaganje borcima za ljudska prava koji su neposrednoj opasnosti.

Prednost bi trebalo dati zaštiti života i fizičkog integriteta branitelja ljudskih prava te kaznenom progonu odgovornih za prošla ubojstva, među ostalim ubojstva sindikalista. Potrebno je istražiti postupanje policije, zatvorske uvjete i navode o mučenju.

Republika Gvajana

Opće stanje ljudskih prava i demokracije u 2016. u Gvajani bilo je obilježeno trajnim izazovima u kombinaciji s napretkom u određenim područjima. Nije bilo promjena u pogledu zakonodavstva o smrtnoj kazni, kriminalizacije muških istospolnih spolnih odnosa, nasilja u obitelji i seksualnog nasilja te tjelesnog kažnjavanja. Smrtna kazna još uvek je predviđena u nacionalnom pravu Gvajane. Posljednja smrtna kazna izdana je u srpnju 2016., međutim, *de facto* moratorij postoji od 1997. Predsjednik Granger izdao je javnu obavijest da tijekom svoga mandata neće odobriti nikakva pogubljenja. Još jedno pozitivno kretanje odnosi se na održavanje lokalnih izbora 18. ožujka 2016. (posljednji izbori bili su 1994.).

Prioriteti za djelovanje EU-a u vezi s ljudskim pravima obuhvaćaju ukidanje smrte kazne i borbu protiv diskriminacije, uključujući ljudska prava LGBTI osoba, prava žena i prava djece.

Nakon općih izbora 2015. zabilježena su pozitivna politička kretanja, primjerice kraj prorogacije Nacionalne skupštine i održavanje lokalnih izbora. Stanje u 2016. bilo je međutim i dalje obilježeno nekim preostalim izazovima povezanim s nestabilnošću koalicijske vlade, nedovoljnom suradnjom vlade i oporbe te smanjenom učestalosti sastanaka.

Iznimno negativan događaj bio je tragičan požar u zatvoru, koji je izbio u ožujku 2016. i u kojem je poginulo 17 zatvorenika. Incident je počeo kao prosvjed protiv pretjeranog trajanja istražnog pritvora, prenapučenosti i ostalih životnih uvjeta u zatvoru. Izneseni su navodi da je policija zaključavala zatvorenike ili ometala njihov bijeg od požara. Međuamerička komisija za ljudska prava osudila je te smrte slučajeve i pozvala da se događaj istraži i da se osigura da se više nikad ne ponovi.

EU je nastavio s Gvajanom sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji u različitim formatima, a posebice tijekom četvrтog kruga političkog dijaloga EU-a i Gvajane na temelju članka 8. Sporazuma iz Cotonoua između AKP-a i EU-a, održanog u Georgetownu u srpnju. Nastavljen je dijalog EU-a i Gvajane o ljudskim pravima te su održane rasprave o smrtnoj kazni, pravima LGBTI osoba, nasilju u obitelji i pravima djece. Osim toga, u Gvajani je 20. srpnja 2016. održana pravna konferencija o ukidanju smrtne kazne. Na lokalnoj razini EU je proveo brojne aktivnosti javne diplomacije u pogledu ljudskih prava, što obuhvaća članke-komentare, pisma uredniku, priopćenja za medije i javne manifestacije o pitanjima kao što su smrtna kazna, nagrada Saharov, Svjetski humanitarni sastanak na vrhu, Međunarodni dan borbe protiv homofobije, transfobije i bifobije, Međunarodni dan za iskorjenjivanje nasilja nad ženama i djecom, 16 dana aktivizma protiv rodno uvjetovanog nasilja itd.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju iz EIDHR-a, a posebice projektu *Hope* – potpori žrtvama nasilja u obitelji u području Sophia, osnaživanju djece u teškim okolnostima, modeliranju pojave nasilja u obitelji, osnaživanju civilnog društva kako bi se suzbila diskriminacija u ostvarivanju gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava.

U prosincu 2016. Gvajana je poduprla rezoluciju UN-a o blokiranju mandata neovisnog stručnjaka UN-a za zaštitu protiv nasilja i diskriminacije na temelju spolne orijentacije i rodnog identiteta. Ministar vanjskih poslova kasnije je tvrdio da je to učinjeno zbog postupovnih pitanja, a ne zbog samog mandata.

Predstojeći izazovi obuhvaćaju prava žena i djece, uključujući nasilje u obitelji, zlostavljanje djece i tjelesno kažnjavanje, diskriminaciju (LGBTI osoba, autohtonih zajednica i drugih ugroženih skupina), zatvorske uvjete, zlostavljanje i prenapučenost te smrtnu kaznu.

Republika Haiti

U 2016. ljudska prava u Haitiju davala su povoda za ozbiljne bojazni, a opće stanje ljudskih prava ostalo je uglavnom nepromijenjeno. Nastavak političke krize, disfunkcija i institucijske slabosti doprinijeli su sprečavanju ikakvog znatnog napretka. U pogledu demokratizacije u 2016. održani su dugo odgađani predsjednički i parlamentarni izbori koje su nacionalni i međunarodni promatrači pozitivno ocijenili – nije bilo ozbiljnih nepravilnosti i nasilja, a glasači su imali mogućnost izraziti svoj izbor, iako veliku zabrinutost i dalje izaziva kronično niska razina sudjelovanja glasača, a poražavajuća je činjenica gotovo potpuno nepostojanje izabralih predstavnica.

U 2016. EU je glavni politički naglasak stavio na izbore. EU je također nastavio s mjerama za potporu pravima skupina u Haitiju u osobito nepovoljnem položaju s pomoću projekata koji obuhvaćaju prava osoba s invaliditetom, LGBTI osoba i djece kao i rada na jačanju sposobnosti organizacija civilnog društva da vlasti pozivaju na odgovornost. EU je usko povezan s pitanjem migracija, prvenstveno Haićana povratnika iz Dominikanske Republike te ima niz projekata kojima se nastoji osigurati poštovanje njihovih temeljnih prava.

Glavni izazovi Haitija proizlaze iz njegovih institucijskih, političkih i gospodarskih problema i slabosti. Tijekom 2016. zakonodavna i izvršna tijela vlasti samo su djelomično funkcionalna i nisu se u praksi mogla usredotočiti na dugoročna strukturna pitanja s kojima se ta zemlja suočava, među ostalim na ona koja se odnose na ljudska prava. Rašireno i ekstremno siromaštvo i golema nejednakost dugoročni su uzrok i posljedica pitanja u vezi s ljudskim pravima u Haitiju te osobito utječu na gospodarska i socijalna prava, čiji su ključni pokazatelji, kao što su očekivani životni vijek, obrazovanje i zdravstvo, vrlo negativni.

Prirodne katastrofe, od kojih je posljednja uragan Matthew, redovito negativno utječu na Haiti. Pravosudni sektor izaziva ozbiljnu zabrinutost zbog nedovoljne neovisnosti, ali i zbog neučinkovitosti. Jedna je od posljedica toga je sektor pritvora koji je preopterećen, kojem nedostaje sredstava i koji je uzrok kršenja ljudskih prava, i to ne samo zbog visokog postotka zatvorenika u pritvoru prije suđenja, gdje često provedu i niz godina. Stanje pogoršavaju korupcija, uključujući korupciju na visokoj razini, tajna dogovaranja i nekažnjavanje.

Osim održavanja izbora, glavno poboljšanje koje valja istaknuti bilo je suradnja Haitija u pogledu univerzalnog periodičnog pregleda održanog u studenome 2016., za koji je Haiti dostavio sva relevantna izvješća i u pogledu kojeg je u potpunosti surađivao, pokazavši time predanost poboljšanju svom stanju ljudskih prava unatoč politički prijelaznom razdoblju.

Unatoč nedostatku formalnog političkog dijaloga tijekom dugotrajne izborne krize EU je bio u mogućnosti i dalje u više navrata izražavati bojazni u govorima i izjavama, među ostalim na proslavi Dana ljudskih prava koja je održana 9. prosinca u suradnji s UN-om. Iako EU u 2016. nije bio posebno usredotočen na branitelje ljudskih prava, EU je krajem godine brzo reagirao kako bi pružio potporu istaknutom branitelju ljudskih prava koji je dobivao prijeteću poštu, a rasprave u vezi s tim pitanjem još uvijek traju.

Osim uvrštavanja rodnih pitanja i zaštite žena u sve svoje programe (uključujući relevantne pokazatelje), EU je pružao financijsku potporu projektima koji se financiraju iz Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava. EU je osim toga radio na projektima u vezi s migracijama i ljudskim pravima usredotočenima na Haićane koje se vraća iz Dominikanske Republike. U okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru financiran je projekt u vrijednosti od 0,75 milijuna EUR usmjeren na izgradnju mira na razini zajednice što obuhvaća i jačanje uloge žena.

EU je financirao sedam projekata ukupne vrijednosti od 0,9 milijuna EUR kojima se podupire osiguravanje pravde za žrtve prošlih zločina protiv čovječnosti, promiču ljudska prava LGBTI osoba, promiču prava djece u sukobu sa zakonom, podupiru prava osoba s invaliditetom, uspostavlja nadzorno tijelo u okviru civilnog društva koje će vlasti pozivati na odgovornost, podupire bolja organizacija skupina civilnog društva u ruralnim područjima i podupire socijalna kohezija te zalaganje za pitanja u vezi s ljudskim pravima s lokalnim vlastima.

Od posljednjeg univerzalnog periodičnog pregleda u 2011. Haiti je ostvario određeni napredak u pogledu preporuka koje je primio, ali s obzirom na nepostojanje funkcionalnih zakonodavnih tijela u 2016. nije bio u mogućnosti ratificirati međunarodne instrumente (to uključuje Konvenciju protiv mučenja i Međunarodnu konvenciju o zaštiti radnika migranata te međuameričke konvencije protiv rasizma i diskriminacije).

Nakon univerzalnog periodičnog pregleda održanog u studenome 2016. haićanska vlada usvojila je izvješće i odmah prihvatile 175 od 213 preporuka, dok je primila na znanje još dodatne 33. Haiti se u trenutku formalnog usvajanja izvješća obvezao odgovoriti na konačnih pet preporuka do ožujka 2017.

Vjerojatnim završetkom Misije UN-a za stabilizaciju na Haitiju (MINUSTAH) u 2017. povećat će se poteškoće s kojima se Haiti suočava, a osobito u sektorima pravosuđa i pritvora, za koje postoje osobite bojazni.

Republika Honduras

U 2016. stanje ljudskih prava u Hondurasu zadobilo je međunarodnu pozornost zbog rastućeg broja ubojskava branitelja ljudskih prava i okoliša, među ostalim ubojskva poznate aktivistkinje za okoliš Berte Cáceres. To pogoršanje zauzvrat je potaklo napore da se ostvari napredak na određenim politikama ljudskih prava kao što su Nacionalni mehanizam za branitelje ljudskih prava (HRD), mjere predostrožnosti i Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 169. Međutim, provedba ključnih politika i mehanizama za ljudska prava i dalje je bila ograničena. S pozitivne strane, Visoki povjerenik Ujedinjenih naroda za ljudska prava službeno je otvorio ured te organizacije u zemlji te su usvojene neke važne izborne reforme.

Ključna područja na koja se EU usredotočio u Hondurasu obuhvaćaju zaštitu branitelja ljudskih prava, među ostalim putem jačanja nacionalnih sustava za zaštitu ljudskih prava, izgradnju mostova između države i civilnog društva kako bi se izgradilo povjerenje i promicao prostor za civilno društvo, promicanje rodne ravnopravnosti i ljudskih prava LGBTI osoba, jačanje vladavine prava i demokratskih struktura, među ostalim i provedbom preporuka misije EU-a za promatranje izbora iz 2013. i podupiranje borbe protiv korupcije i nekažnjavanja.

Glavni izazovi obuhvaćaju zaštitu branitelja ljudskih prava i ugroženih skupina kao što su autohtonim narodi, žene, novinari i LGBTI zajednica. Sporovi u vezi sa zemljšnjim pravima autohtonih naroda doveli su do lokalnih sukoba u mnogim dijelovima zemlje i, u ekstremnim slučajevima, ubojstava čelnika zajednica. Drugi problemi povezani s ljudskim pravima uključuju uvjete u centrima za pritvor koji su izrazito prenapučeni. Iako su pravni okviri i politike u vezi s ljudskim pravima u teoriji uspostavljeni, provedba je i dalje ograničena. Stanje ljudskih prava i dalje pogoršavaju krhkost gospodarske i socijalne strukture koja proizlazi iz siromaštva i znatne nejednakosti u kombinaciji s korupcijom, opće nasilje povezano s trgovinom drogom i kriminalom te rašireno nekažnjavanje. Postupanje policije, upotreba mučenja i zlostavljanja te tajno dogovaranje i dalje su veliki i zabrinjavajući problemi. Međutim, treba napomenuti da je vlada uložila znatne napore u reformu policije, a u okviru toga otpušteno je gotovo 4000 policajaca te je poboljšano osposobljavanje i usavršavanje policijskih službenika.

Sporazum iz 2016. o raspoređivanju misije Organizacije američkih država (OAS) s ciljem podupiranja borbe protiv korupcije i nekažnjavanja u Hondurasu (španjolski je akronim „MACCIH“) predstavlja priliku za jačanje borbe protiv sustavne korupcije u Hondurasu. Pozitivni koraci uključuju donošenje zakona kojim se uređuje financiranje političkih kampanja, što je bila jedna od ključnih preporuka misije EU-a za promatranje izbora iz 2013., odluku vlade o pozivanju na pojačanu prisutnost Ureda Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava, koji je s radom započeo 2016. te donošenje pravnih propisa koji obuhvaćaju zaštitu branitelja ljudskih prava, novinara, društvenih komunikatora i osoba koje rade u pravosuđu. Nacionalni mehanizam zaštite ostvario je određene početne rezultate.

EU je s Hondurasom nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i izbornim reformama u različitim formatima, među ostalim formalnim demarševima te putem lokalne platforme EU-a za dijalog s civilnim društvom i braniteljima ljudskih prava, pod nazivom „Grupo Enlace“. Pitanja o kojima se raspravljalo u tom okviru obuhvaćala su slučaj Berte Cáceres, provedbu Konvencije br. 169 Međunarodne organizacije rada, izradu novog kaznenog zakona i nacionalni mehanizam zaštite za branitelje ljudskih prava. U širokoj se mjeri uvažava uloga EU-a u promicanju ljudskih prava i ključnih reformi izbornog sustava. U 2016. LGBTI zajednica EU-u je dodijelila najviše priznanje naziva „Pergamino Rosa“ kao priznanje za njegov rad.

Tijekom cijele godine EU je održavao politiku otvorenih vrata za branitelje ljudskih prava i organizacije za ljudska prava te je povremeno pružao sredstva za hitne slučajeve aktivistima u neposrednoj opasnosti. EU je također javno reagirao na kršenja ljudskih prava putem izjava na lokalnoj razini ili izdanih od strane glasnogovorničke službe visoke predstavnice/potpredsjednice Komisije, priopćenja za medije, govora i intervjuja, u kojima je poticao vladu da osigura puno poštovanje ljudskih prava i okonča nekažnjavanje. Posjetom posebnog predstavnika EU-a za ljudska prava Stavrosa Lambrinidisa naglašena je važnost koju EU pridaje poboljšanju stanja ljudskih prava u toj zemlji. Tim posjetom omogućeno je da se najvišoj razini, koja obuhvaća predsjednika Hondurasa, prenese politička potpora EU-a neovisnoj međunarodnoj istrazi ubojstva Berte Cáceres (na zahtjev vlade) i da se ponovno izrazi stajalište EU-a o hitnoj provedbi Zakona o zaštiti branitelja ljudskih prava i uspostavi mehanizma za savjetovanje kako je predviđeno u okviru Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 169. Osim toga, EU je u bliskoj koordinaciji s državama članicama EU-a proveo inicijative vanjske komunikacije s nacionalnim tijelima u pogledu nekoliko sudskih slučajeva u vezi s ljudskim pravima. Oni se odnose na razrješenja sudaca u razdoblju nakon puča iz 2009. i otpuštanja za koja Međuamerički sud za ljudska prava smatra da nisu u skladu s Američkom konvencijom o ljudskim pravima.

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju putem EIDHR-a, kao i putem širokih bilateralnih programa koji se financiraju iz Instrumenta za razvojnu suradnju. Programom za potporu ljudskim pravima u Hondurasu (u vrijednosti od 5,5 milijuna EUR) i dalje se jača nacionalni mehanizam zaštite ljudskih prava koji je započeo s radom 2016. te je pokazao određene pozitivne početne rezultate. Pristup pravednom i transparentnom pravosudnom sustavu također je promican putem programa EuroJusticia (čija vrijednost iznosi 31 milijun EUR).

Pregоворi o dobrovoljnem sporazumu o partnerstvu između EU-a i Hondurasa u šumarskom sektoru pomogli su da se uspostave zakonodavne mjere potrebne za zaštitu prava autohtonih naroda u skladu s Konvencijom Međunarodne organizacije rada br. 169.

Jasnu prednost trebalo bi dati sprečavanju ubojstava aktivista i privođenju pravdi odgovornih osoba, a to je usko povezano s borbom protiv korupcije, tajnih dogovora i nekažnjavanja. Izazovi uključuju provedbu zakona o zaštiti branitelja ljudskih prava, novinara, društvenih komunikatora i osoba koje rade u pravosuđu s pomoću potrebnih finansijskih i ljudskih resursa i političke potpore. Honduras će također trebati pružiti potporu misiji MACCIH kako bi joj se omogućilo da ispuni svoj mandat borbe protiv nekažnjavanja i korupcije. Ostala ključna područja u kojima je potreban daljnji napredak obuhvaćaju uspostavu učinkovitog mehanizma za slobodna i informirana prethodna savjetovanja, kako je predviđeno u skladu s Konvencijom Međunarodne organizacije rada br. 169, te bolju primjenu mjera predostrožnosti.

Jamajka

U 2016. glavni razlozi za zabrinutost odnosili su se na pretjeranu uporabu sile policije i loše uvjete u zatvorima. Mnogo se očekivalo od istražnog povjerenstva osnovanog s ciljem istrage djelovanja sigurnosnih snaga u zapadnom Kingstonu u 2010. Rezultati i preporuke istražnog povjerenstva predstavljali su pozitivne korake u pogledu unapređenja prava građana i priznanja njihovih temeljnih ljudskih prava. Drugi problemi povezani s ljudskim pravima obuhvaćaju borbu protiv diskriminacije na temelju seksualne orientacije, invaliditeta i klase. Zastarjelim Zakonom o sodomiji općenito se kriminalizira analni seks, a u praksi se većinom provodi protiv muškaraca. Jamajka je u svom zakonodavstvu zadržala smrtnu kaznu iako je posljednje pogubljenje izvršeno 1988. Ostala problematična pitanja odnose se na smanjenje broja neriješenih sudskih predmeta i trgovanje ljudima.

Prioritetni izazovi za EU u Jamajci odnose se na rješavanje rastućeg kriminala i nasilja, uključujući izvansudska smaknuća od strane sigurnosnih snaga, a posebice policije, i osiguravanje odgovornosti državnih institucija. Ostali prioriteti obuhvaćaju poboljšanje pristupa pravosuđu i modernizaciju, hvatanje ukoštač s diskriminacijom ugroženih skupina, uključujući LGBTI osobe, suzbijanje nasilja nad ženama i djevojčicama te rad na ukidanju smrtne kazne.

Kriminal i nasilje za Jamajku su i dalje glavna prijetnja. Prema službenim podacima prošle godine ubijeno je 1 325 osoba, što je 11 % više nego 2015., a u 2016. došlo je i do znatnog porasta učestalosti nasilja nad ženama i djevojčicama. Posebno zabrinjava visoka razina nekažnjavanja i prihvaćanja rodno uvjetovanog nasilja u nekim područjima. Zbog preopterećenosti policije i pravosudnog sustava, kojem također nedostaje sredstava, otežan je pristup pravosuđu, a posebice za siromašne i ugrožene. Vlada je reformu pravosudnog sektora proglašila nacionalnim prioritetom, a EU pruža potporu tim naporima.

Jamajkanska laburistička stranka predvođena Andrewom Holnessom ostvarila je u veljači 2016. tjesnu pobjedu na općim izborima, i to s većinom od jednog mjesta. Iako je u tjednu održavanja izbora došlo do nekoliko incidenata nasilja i smrtnih slučajeva, promatrači Organizacije američkih država proglašili su izbore u velikoj mjeri poštenima i slobodnima.

EU i njegove države članice vladi su izrazili zabrinutost u pogledu ljudskih prava, među ostalim putem službenog političkog dijaloga na temelju članka 8. i putem javne diplomacije (npr. na Međunarodni dan ljudskih prava) te u programima suradnje EU-a. EU je podupirao javne inicijative u području obrazovanja o suzbijanju diskriminacije i promjene ponašanja poput kampanje *HeForShe*, aktivnosti povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena i kampanju „16 dana aktivizma protiv rodno uvjetovanog nasilja“ te je pružao finansijsku potporu pravosudnom sektoru. EU je nastavio sudjelovati u javnoj diplomaciji u cilju borbe protiv smrtne kazne i promicanja učinkovite rehabilitacije i reintegracije zatvorenika za koju se očekuje da će u konačnici smanjiti potporu za izvršenje smrtne kazne.

EU je osim toga nastavio izražavati svoje bojazni u vezi s ljudskim pravima putem govora, izjava i društvenih medija, među ostalim na posebne dane i na posebnim manifestacijama te putem zajedničkih kampanja. Organizaciji za zaštitu ljudskih prava „J-FLAG“ pruža se potpora kako bi unaprijedila svoj rad u području zaštite ljudskih prava LGBTI osoba u Jamajci.

Potpore tim projektima pružena je u okviru Europskog fonda za razvoj i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava. EU je nastavio podupirati Neovisnu komisiju za istrage (INDECOM), a riječ je o nadzornom tijelu čiji je zadatak istraživanje kršenja i zlouporaba od strane državnih službenika. Prema izvješću organizacije „Amnesty International“ smanjuje se broj ubojstva povezanih s policijom, a ovaj pozitivan napredak pripisuju djelovanju INDECOM-a, istodobno naglašavajući potrebu za bitnom reformom policije. Znatna potpora EU-a pruža se u okviru Programa za pravosuđe, sigurnost, odgovornost i transparentnost i programa za pružanje potpore proračunu u vrijednosti od 24 milijuna EUR potpisanim u 2016., kojime će se doprinijeti reformi sektora pravosuđa i konkretnije poboljšanju pristupa pravosuđu za ugrožene skupine te postizanju napretka u provedbi programa za preusmjeravanje djece. Reformom će se također poboljšati postupanje s djecom u sukobu sa zakonom i u kaznenopravni sustav uvesti restorativna pravda. Osigurat će se sredstva za modernizaciju i poboljšanje infrastrukture pravosudnog sektora, uključujući sudove i istražne zatvore. U okviru svojih programa za iskorjenjivanje siromaštva EU pomaže ugroženim zajednicama razvojem infrastrukture, kao na primjer izgradnjom i obnovom škola i društvenih centara te poboljšanjem opskrbe vodom, prometnica i sanitarnog sustava u okviru sveobuhvatne strategije za poboljšanje životnih uvjeta.

U okviru EIDHR-a pružena je potpora za obrazovanje zatvorenika i za razvoj izvora prihoda, rehabilitaciju i reintegraciju dječaka koji se trenutačno nalaze u kaznenim ustanovama, zaštitu prava djece u kaznenim centrima i centrima za zadržavanje te osposobljavanje vladinih dužnosnika i članova zajednice za sprječavanje korupcije.

Jamajka je ratificirala nekoliko glavnih međunarodnih konvencija i paktova o ljudskim pravima. Vlada se obvezala u prvom tromjesečju 2017. uspostaviti dugo obećavani Nacionalni institut za ljudska prava. Također se obvezala da će razmotriti pristupanje Konvenciji o mučenju.

Predstojeći izazovi obuhvaćaju zatvorske uvjete, trajne zaostatke neriješenih sudskih predmeta, zlostavljanje djece, rodno uvjetovano nasilje i neravnopravnost, diskriminaciju ugroženih skupina (među ostalim LGBTI osoba) i trgovanje ljudima, kao i policijske i pravosudne reforme i preuzimanje odgovornosti u vezi s izvješćima o izvansudskim smaknućima, nezakonitoj uporabi sile i zlostavljanju. Transverzalni izazov predstavlja ratifikacija i provedba međunarodnog i domaćeg zakonodavstva.

Sjedinjene Meksičke Države

Tijekom izvještajnog razdoblja i unatoč nastojanjima s različitih strana, Meksiko se suočavao sa sve većim izazovima u području ljudskih prava, uključujući izvansudska smaknuća, mučenja i prisilne nestanke, navodno sudjelovanje policije i vojske u takvim povredama, nasilje nad braniteljima ljudskih prava (ubijeno najmanje 15 novinara) i kršenja povezana s organiziranim kriminalom, korupcijom, tajnim dogovorima i nekažnjavanjem. Postoje izvješća o slučajevima proizvoljnog pritvaranja, lošim zatvorskim uvjetima, zlostavljanju migranata i nasilju u obitelji. Prosvjedi udruženja nastavnika u Oaxaci, Chiapasu i Guerreou bili su obilježeni nasiljem koje je dovelo do pogibije nekoliko osoba.

S druge strane, na multilateralnoj razini Meksiko je nastavio s aktivnom ulogom na međunarodnim forumima o ljudskim pravima, ostvarujući napredak u temama od zajedničkog interesa EU-a i Meksika, među ostalim u pogledu poslovanja i ljudskih prava, borbe protiv terorizma, ukidanja smrtnе kazne, borbe protiv zlostavljanja i Programa održivog razvoja do 2030.

Ustaljene nevladine organizacije objavile su kritička izvješća o upotrebi mučenja i seksualnog zlostavljanja, teškom stanju s kojim se suočavaju migranti i o navodnim zločinima protiv čovječnosti u ratu protiv droga. Osim toga, Nacionalno povjerenstvo za ljudska prava objavilo je kritičko izvješće o slučajevima izvansudska smaknuća u državi Michoacán.

Nacionalno povjerenstvo za ljudska prava u prosincu 2016. sudjelovalo je u zajedničkom studijskom putovanju s lokalnim uredom OHCHR-a u Guerrero, nakon čega je vlasti i saveznim tijelima uputilo zahtjev da poduzmu jasne i usklađene mjere za okončanje nekažnjavanja.

Nakon posjeta Međuameričke komisije za ljudska prava u 2015. izvješće o stanju ljudskih prava u Meksiku objavljeno je 2. ožujka 2016. Iako se u izvješću uvažavaju znatna poboljšanja u zakonodavnom i institucionalnom području, također su istaknuti sveprisutno nekažnjavanje (98 %), rašireno nasilje (često povezano s prisutnošću vojnih snaga u područjima s većom stopom organiziranog kriminala, trgovanja drogom i sukobima) i prisilni nestanci osoba u mnogim dijelovima Meksika.

Istrage i sudski postupci u istaknutim slučajevima (Iguala, Tlatlaya itd.) uvelike se smatraju nedostatnima te postoje izvješća u kojima se izražava sumnja u verziju događaja koju su iznijele vlasti te se dovode u pitanje sudski postupci.

U tom kontekstu činilo se da su meksičke vlasti sve više frustrirane kritičkim izvješćima međunarodnih tijela za ljudska prava, s obzirom na to da te analize, prema njihovu mišljenju, nisu u dovoljnoj mjeri uvažile vladine reforme i inicijative kojima se nastoji poboljšati stanje ljudskih prava.

U završnom izvješću interdisciplinarne skupine neovisnih stručnjaka o slučaju Iguala od 24. travnja 2016. odbačena je službena verzija o tome što se dogodilo s 43 nestala studenta iz Ayotzinape te su iznesene preporuke. U izjavi glasnogovorničke službe visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije EU-a koja je uslijedila primljen je na znanje temeljit rad koji je provela skupina IGIE te je izraženo povjerenje u to da će meksičke vlasti prihvatići preporuke te će se u savjetovanju s Međuameričkim povjerenstvom za ljudska prava uspostaviti čvrst mehanizam praćenja. Modaliteti sudjelovanja Međuameričkog povjerenstva za ljudska prava u istrazi Iguala dogovoreni su 9. rujna 2016. U okviru novog mehanizma njegov koordinator, izvjestitelj IACHR-a za Meksiko, povjerenik Enrique Gil Botero posjetio je po prvi put Meksiko u studenome 2016. Pokretanje mehanizma praćenja koji u potpunosti financira Meksiko može se smatrati pozitivnim pomakom, iako nešto ograničenog opsega.

U pogledu nacionalnog zakonodavstva zabilježen je niz pozitivnih kretanja, kao što su stupanje na snagu novog sustava kaznenog pravosuđa, nacionalnog Zakona o sveobuhvatnom sustavu kaznenog pravosuđa za adolescente i nacionalnog Zakona o provedbi kaznenog prava. Osim toga uspostavljen je nacionalni sustav za borbu protiv korupcije. Te su mjere usmjerene na suočavanje s velikim sigurnosnim problemima i borbu protiv organiziranog kriminala, nekažnjavanja i korupcije, kao i na rješavanje izazova u području ljudskih prava.

U tom kontekstu EU je udvostručio napore te uspio održati plodnu suradnju s meksičkim vlastima i s organizacijama civilnog društva. Prioriteti EU-a u pogledu ljudskih prava obuhvaćaju borbu protiv prisilnih nestanaka i mučenja, zaštitu branitelja ljudskih prava i novinara, prava žena i ugroženih skupina, ekonomski, socijalni, kulturni i ekološki program koji obuhvaća poslovanje i ljudska prava te jačanje civilnog društva.

Visoka predstavnica / potpredsjednica Komisije pokrenula je raspravu o pitanjima u vezi s ljudskim pravima tijekom svojeg posjeta Mexico Cityju 24. i 25. svibnja 2016., kao i pri otvaranju drugog kruga dijaloga EU-a i Meksika na visokoj razini o sigurnosti i pravosuđu, u kojima je bilo riječi o pitanjima u vezi sa sigurnošću i vladavinom prava u širem smislu, borbom protiv organiziranog kriminala i reformom kaznenog pravosuđa. Šesti dijalog EU-a i Meksika na visokoj razini o ljudskim pravima, pod predsjedanjem posebnog predstavnika EU-a za ljudska prava Lambrinidisa i meksičkog zamjenika ministra za multilateralna pitanja Ruiza Cabañasa, održan je u lipnju 2016. u Bruxellesu. Rasprave su bile otvorene, iskrene i produktivne a govorilo se o pitanjima u pogledu mučenja, nestanaka, nezakonite uporabe sile i zaštite branitelja ljudskih prava.

Dijaligu na visokoj razini prethodio je četvrti seminar civilnog društva EU-a i Meksika kojim je pružena prilika za interaktivni dijalog o četirima temama: jačanju vladavine prava, ugroženim skupinama (migrantima i interno raseljenim osobama), poslovanju i ljudskim pravima te zaštiti branitelja ljudskih prava i novinara. Sudionici su sastavili niz zaključaka i preporuka koje su predstavljene na početku dijaloga na visokoj razini. Obje strane složile su se o dalnjim postupcima na tehničkoj razini.

Delegacija EU-a u Meksiku pojačala je svoju suradnju s nevladinim organizacijama, među ostalim o pitanjima kao što su proizvoljna pritvaranja, prisilni nestanci, mučenja i zaštita novinara / branitelja ljudskih prava. Delegacija EU-a i misije država članica nastavile su svoju redovnu suradnju s braniteljima ljudskih prava na temelju lokalnih relevantnih smjernica. Održani su sastanci s visokim predstavnicima savezne vlade iz ministarstava vanjskih poslova i unutarnjih poslova.

Delegacija EU-a u suradnji s veleposlanstvom Finske raspravljala je o pitanju Jyrija Jaakkole, finskog državljanina koji je podupirao lokalne branitelje ljudskih prava i koji je 2010. ubijen u Oaxaci. Delegacija i države članice EU-a dali su dvije lokalne izjave: u izjavi iz veljače osuđuje se ubojstvo novinara Anabela Floresa, a u izjavi iz prosinca osuđuje se ubojstvo novinara Jesúsa Adriána Rodríguez Samaniege, istodobno izražavajući žaljenje zbog ubojstva još 14 drugih izvjestitelja tijekom godine. Švedsko veleposlanstvo organiziralo je seminar o slobodi izražavanja i zaštiti novinara u suradnji s Delegacijom EU-a i nordijskim zemljama.

U tisku i putem društvenih medija objavljeno je nekoliko članaka i izjava povodom važnih manifestacija poput Dana ljudskih prava i Dana iskorjenjivanja nasilja nad ženama.

Zaštita i promicanje ljudskih prava i dalje su prioritet tematske suradnje EU-a i Meksika. U okviru dijaloga na visokoj razini o ljudskim pravima EU i Meksiko složili su se da će ojačati svoju suradnju u pet područja: borba protiv mučenja i njegovo sprečavanje (osposobljavanje i potvrđivanje stručnjaka za primjenu Istanbulskog protokola), prisilni nestanci (proširenje baza podataka), zaštita branitelja ljudskih prava i novinara (razvoj postojećeg mehanizma), ljudska prava djece i adolescenata i ljudska prava i poslovanje. Delegacija EU-a surađivala je s organizacijama civilnog društva u tih pet područja u okviru različitih poziva na podnošenje prijedloga i u okviru Laboratorija socijalne kohezije II.

Područja u kojima je potreban napredak obuhvaćaju zaštitu branitelja ljudskih prava i građana od izvansudskih smaknuća, prisilnih nestanaka, mučenja i zlostavljanja, borbu protiv kriminalnih aktivnosti i učinkovit kazneni progon odgovornih osoba. Drugi izazovi obuhvaćaju borbu protiv korupcije, tajnih dogovora i nekažnjavanja, postupanje sigurnosnih snaga i javnih službenika, sudski postupak, kršenja prava žena i djece, trgovanje ljudima i prava ugroženih manjina. Razvoj i, posebice, provedba odgovarajućeg zakonodavstva i dalje su ključan i hitan izazov.

Republika Nikaragva

U 2016. dobar napredak u brojnim područjima, među ostalim u pogledu socioekonomskih prava i sigurnosti građana, narušen je nedostacima u organizaciji predsjedničkih i parlamentarnih izbora. Kritike su bile upućene u pogledu nedostatka međunarodnih izbornih promatrača i sudske odluka kojima se određenim političkim skupinama zabranilo sudjelovati u izborima. S druge strane, izborna reforma kojom se zahtijeva da polovica kandidata iz svake stranke u parlamentarnim izborima budu žene bio je pozitivan korak u postizanju rodne ravnopravnosti. Isto tako kao pozitivan korak pozdravljen je otvaranje dijaloga između Organizacije američkih država i vlade Nikaragve o jačanju demokratskih institucija nakon izbora.

Prioriteti EU-a u pogledu ljudskih prava i demokracije u Nikaragvi odnose se na podupiranje napora u cilju daljnog poboljšanja vladavine prava (transparentnost, učinkovitost, odgovornost), promicanje rodne ravnopravnosti i ljudskih prava LGBTI osoba te borba protiv rodno uvjetovanog nasilja i diskriminacije, aktivno poticanje civilnog društva na promicanje i zaštitu ljudskih prava i sudjelovanje u raspravama o politikama u vezi s nacionalnim razvojnim planom, daljnje promicanje društvenih, obrazovnih i zdravstvenih prava najugroženijih skupina putem razvojne suradnje i podupiranje inicijativa za izgradnju kapaciteta i podizanje razine društvene osviještenosti među mладим ljudima te zaštitu prava djece.

Određene organizacije civilnog društva osudile su navodna ograničenja u vezi sa slobodom izražavanja te su se također žalile zbog povećane koncentracije medija i navodne pretjerane upotrebe sile od strane sigurnosnih snaga tijekom prosvjeda. I dalje postoje bojazni u vezi s pravima autohtonih naroda u pogledu stanja zajednica naroda Miskito kojima je Međuameričko povjerenstvo za ljudska prava u 2016. odobrilo dodatne zaštitne mjere. Ured novog nacionalnog državnog odvjetnika za ljudska prava organizirao je neke važne aktivnosti koje doprinose dijalogu, razumijevanju i sprečavanju dalnjih incidenata. Učinak infrastrukturnih projekata na zemljишta poljoprivrednika pitanje je koje izaziva zabrinutost nekoliko organizacija civilnog društva i ruralnih zajednica. Rodno uvjetovano nasilje i dalje je problem.

Sigurnost građana i dalje se uspješno osigurava s pomoću sustava zajednice koji se temelji na prevenciji i dijalogu. Napori vlasti da suzbiju kriminalitet u regiji pokazali su se iznimno učinkovitim, posebice u usporedbi sa susjednim zemljama. Znatan napredak postignut je u pogledu nekoliko ključnih socioekonomskih prava, među ostalim zdravstva i obrazovanja.

EU se nastavio koristiti svim mogućim kanalima kako bi pokrenuo dijaloge o ljudskim pravima i demokraciji u Nikaragvi. U pogledu sudskih odluka koje se odnose na izborni proces Glasnogovornička služba visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije izdala je izjavu u kojoj je naglasila važnost vladavine prava, demokratskog pluralizma i slobode izražavanja.⁸⁶ EU je također dao izjavu o konačnim rezultatima izbora u kojoj je izrazio žaljenje zbog činjenice da se izbornim procesom nije predvidjelo neograničeno sudjelovanje svih političkih snaga u Nikaragvi te je kritizirao nedostatak misija za promatranje izbora.⁸⁷

Potpore braniteljima ljudskih prava pružena je putem redovitih kontakata s aktivistima u Nikaragvi i u Bruxellesu.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju u okviru EIDHR-a i tematskog programa za nedržavne dionike i lokalne vlasti u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju. Objavljena su tri poziva za podnošenje prijedloga u cilju odabira projekata koji se odnose na održivi razvoj na lokalnoj razini i borbu protiv nasilja i diskriminacije. U tijeku je ukupno 45 projekata koji se bave sljedećim pitanjima: građanskim sudjelovanjem, restorativnim pravosuđem za maloljetnike, pravima osoba s invaliditetom, promicanjem ljudskih prava, s naglaskom na karipskom obalnom području, pravima žena i ljudskim pravima LGBTI osoba, kao i pravima djece.

Nikaragva je potpisala većinu univerzalnih pravnih instrumenata o ljudskim pravima i općenito podupire multilateralno djelovanje u cilju promicanja ljudskih prava. Međutim, izostanak provedbe zaštitnih mjera koje je odredila Međuamerička komisija za ljudska prava i nedolazak državnog predstavnika na saslušanja te komisije u 2016. pokazuju suzdržanost Nikaragve prema tom tijelu. Nikaragva nije pristupila Rimskom statutu Međunarodnog kaznenog suda niti ga je potpisala ni ratificirala.

⁸⁶ Izjava glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 16. kolovoza 2016. o nedavnoj sudskoj presudi u Nikaragvi.

⁸⁷ Izjava glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 19. studenoga 2016. o konačnim rezultatima izbora u Nikaragvi.

Izazovi za daljnji napredak obuhvaćaju dodatna poboljšanja demokratskog okvira kako bi se osiguralo slobodno sudjelovanje svih političkih snaga u izbornim procesima, posebice s obzirom na lokalne izbore u 2017., jačanje institucijske potpore žrtvama rodno uvjetovanog nasilja, prava djece i očuvanje poštovanja prava slobodnog izražavanja i mirnog prosvjedovanja.

Republika Panama

Ljudska prava općenito se poštuju, ali još uvijek postoje određeni važni izazovi. Panama je potpuno razvijena i čvrsta demokracija s aktivnim civilnim društvom. Izbori se održavaju redovito i smatraju se slobodnima i pravednima. Ustavni i pravni okvir u pogledu zaštite ljudskih prava općenito je primjeren. Panama ima u vezi s tim temama pristup sličan EU-u. Međutim, i dalje postoji niz znatnih nedostataka, među ostalim pitanja u pogledu prava ugroženih skupina, socioekonomskih prava, korupcije, kašnjenja u sudskim postupcima i zatvorskih uvjeta.

Zatvorski uvjeti i uvjeti u pritvoru predstavljaju znatne izazove u Panami. Prema izvješćima Ureda UN-a za droge i kriminal 70 % osoba lišenih slobode u Panami nije osuđeno. Tome su glavni razlozi sudske odgode te rašireno pribjegavanje pritvoru prije suđenja koji u nekim slučajevima traje dulje od najveće moguće kazne za navodno kazneno djelo, a osim toga hitno je potrebno smanjiti prenapučenost (broj odraslih zatvorenika u Panami daleko premašuje kapacitet njezinih zatvora) i poboljšati zatvorske uvjete. Pritužbe su usmjerene na liječničku pomoć, higijenu i zlostavljanje od strane službenika te nedostatak mogućnosti za ponovno uključivanje u društvo. I radni uvjeti zatvorskih službenika također se trebaju poboljšati.

No, vidljivi su napori kako bi se stanje poboljšalo. Novim sustavom kaznenog prava u Panami, koji je sad pretvoren u optužni sustav, već su smanjena kašnjenja u sudskim postupcima. U tijeku je provedba reforme sustava pravâ u zatvoru i pritvoru koja se temelji na poštovanju, sigurnosti i ponovnom uključivanju u društvo. Postignut je dogovor o radnom planu te će biti potrebna brza i učinkovita provedba.

EU podupire te napore. Prioriteti obuhvaćaju poboljšanje uvjeta u zatvorima i pritvoru s posebnim naglaskom na pritvoru prije suđenja, ljudska prava maloljetnika koji krše zakon, rehabilitaciju i ponovno uključenje u društvo, rodnu ravnopravnost, nasilje i diskriminaciju, diskriminaciju ugroženih skupina, međunarodne standarde rada na državnoj razini i u privatnom sektoru (društveno odgovorno poslovanje). Projektom „Sigurnosna suradnja u Panami (SECOPA)” u vrijednosti od 28 milijuna EUR koji financira EU poboljšat će se kapaciteti za osiguravanje rehabilitacije i ponovnog uključenja u društvo, poboljšati sustav osposobljavanja zatvorskog osoblja, promicati karijera, financirati dovršetak inovativnog centra za rehabilitaciju maloljetnika u sukobu sa zakonom i izraditi suvremenii popis pritvorenika u zatvorima u zemlji.

U prosincu 2016. pokrenuta su druga dva projekta koja se financiraju u okviru EIDHR-a. Prvi od njih usmjeren je na promicanje ljudskih prava, rehabilitaciju i ponovno uključivanje u društvo maloljetnika, dok će drugi biti usmjeren na prava i rehabilitaciju maloljetnika iz autohtonih zajednica koji su se našli u sukobu sa zakonom. Panama je jedna od zemalja koje sudjeluju u projektu koji EU financira u okviru EIDHR-a na temu „Potpore trgovinskim partnerima, uključujući zemlje korisnice programa OSP+, radi učinkovite provedbe međunarodnih radnih standarda i usklađivanja s obvezama izvješćivanja”.

Dodatne izazove predstavlja povećani priljev migranata i odluka Kostarike da im ne dopusti ulazak. Istodobno pozivajući na jaču međunarodnu potporu, predsjednik Paname obvezao se osigurati humano postupanje prema migrantima.

Otprikljike 10 % Panamaca pripada autohtonim zajednicama. Iako su te zajednice zaštićene politikama i zakonodavstvom, još je potrebno uložiti mnogo napora kako bi se poboljšali njihovi životni standardi, pristup javnim službama i jednakost postupanja, osobito u zdravstvenom sektoru i posjedovanju zemljišta. Provodi se nekoliko namjenskih programa. EU financira bilateralni projekt „Apoyo a la Cohesión Social” (COHESAL – vrijedan 10 milijuna EUR) koji se sastoji od nekoliko aktivnosti kojima se pruža potpora autohtonim narodima i njihovim organizacijama te kojim se također neizravno nastoji zaštiti gospodarska i socijalna prava te zajednice u najsiromašnijim područjima zemlje putem decentralizacije i financiranja lokalnih projekata.

Na razini Međunarodne organizacije rada tijela nadzorna tijela zadužena za standarde i dalje razmatraju nedostatke u pogledu slobode udruživanja, a u studenome 2016. opisali su ih kao izuzetno teške i neodgodive.

Izazovi i područja za daljnji napredak obuhvaćaju, među ostalim, borbu protiv korupcije, poboljšanje uvjeta u zatvorima i pritvoru, socioekonomska prava i jamčenje prava ugroženih manjina, autohtonih naroda, žena i djece.

Republika Paragvaj

Paragvaj uglavnom ima dobar službeni temelj za zaštitu ljudskih prava. U posljednjih nekoliko godina poboljšani su pravni okvir za pristup informacijama i transparentnost u upravljanju javnim poslovima. Međutim provedba nacionalnog plana za ljudska prava sporo se odvija, čime se ograničava potrebno jačanje institucija. Osiguravanje sustavne i učinkovite provedbe zakonodavstva u vezi s ljudskim pravima i dalje predstavlja izazov.

U 2016. EU se usredotočio na jačanje razine svijesti i aktivnosti zagovaranja, bolju zaštitu ugroženih skupina, rješavanje pitanja rodne ravnopravnosti i diskriminacije te podupiranje konsolidacije demokracije, među ostalim poboljšanjem izbornog procesa. Drugi prioriteti EU-a odnose se na promicanje institucionalizacije ljudskih prava, reformu pravosuđa, sprečavanje mučenja, poboljšanje zatvorskog sustava, borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala te daljnje jačanje transparentnosti. Delegacija EU-a u Paragvaju jedna je od oglednih delegacija koje su odabrane za jačanje usklađenosti i učinkovitosti potpore EU-a demokraciji u skladu s planom djelovanja EU-a za potporu demokraciji.

Razlozi za zabrinutost u vezi s ljudskim pravima u Paragvaju obuhvaćaju posebice nasilje nad ženama i njihovu diskriminaciju, dječji rad, prisilni rad i slabo funkcioniranje pravosudnog sustava, među ostalim loše uvjete u zatvorima i istražnom pritvoru. Također je potrebno ojačati zaštitu prava autohtonih manjina. Raširena korupcija i dalje je razlog za zabrinutost.

Paragvaj je u 2016. poduzeo nekoliko koraka u cilju daljnog poboljšanja stanja ljudskih prava. Nakon dugih kašnjenja parlament je u studenome izabrao novog ombudsmana i donio zakonodavstvo za zaštitu žena od nasilja.

EU je s Paragvajem nastavio sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji u različitim formatima, uključujući u kontekstu praćenja obveza Paragvaja u pogledu ljudskih prava u okviru Općeg sustava povlastica (OSP+). S pomoću svojih partnera iz civilnog društva delegacija EU-a također je prosljeđivala smjernice EU-a o braniteljima ljudskih prava i druge relevantne informacije u vezi s potporom EU-a.

EU je nastavio suradnju s organizacijama civilnog društva. U kolovozu je objavljen poziv na podnošenje prijedloga za potporu inicijativama organizacija civilnog društva za poboljšanje sudjelovanja u političkom procesu, uz poseban naglasak na jačanju sudjelovanja i zastupljenosti žena, mlađih, autohtonog stanovništva i osoba s invaliditetom.

EU je u 2016. nastavio pružati finansijsku potporu projektima koji se financiraju iz Instrumenta za razvojnu suradnju i Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava. U srpnju je pokrenut poziv na podnošenje prijedloga u okviru EIDHR-a za projekt u vrijednosti od 0,9 milijuna EUR usmjeren na rodna pitanja, posebice nasilje u obitelji i političko sudjelovanje žena. EU je u listopadu pružio potporu Ministarstvu za ženska pitanja putem dvije studije o procjeni učinka nacionalnih i regionalnih usluga skrbi za žene žrtve nasilja. Prioritetni sektori za bilateralnu razvojnu pomoć EU-a Paragvaju u razdoblju od 2014. do 2020. također su sektori demokracije, sudjelovanja i jačanja institucija. U tom kontekstu u srpnju je započeo projekt za izgradnju kapaciteta za provođenje izbora i jačanje sudjelovanja i zastupljenosti ugroženih skupina (žene, mlađi, autohtono stanovništvo i osobe s invaliditetom).

Paragvaj je jedna od zemalja koje sudjeluju u projektu koji EU financira u okviru EIDHR-a na temu „Potpore trgovinskim partnerima, uključujući zemlje korisnice programa OSP+, radi učinkovite provedbe međunarodnih radnih standarda i usklađivanja s obvezama izvješćivanja”.

U multilateralnom kontekstu Paragvaj je ratificirao sve glavne međunarodne i regionalne konvencije o ljudskim pravima. Paragvaj je blisko surađivao u okviru univerzalnog periodičnog pregleda u siječnju 2016. i prihvatio gotovo svih 140 preporuka. Paragvaj je član Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava u razdoblju 2015. – 2017.

Izazovi za budućnost obuhvaćaju uspostavu participativnog mehanizma za savjetovanje s autohtonim narodima i provedbu povrata zemljišta autohtonim zajednicama u skladu s trima presudama Međuameričkog suda za ljudska prava. Paragvaj također treba smanjiti visoki omjer zatvorenika u pritvoru prije suđenja i poboljšati loše uvjete u zatvorima. Potrebno je također poduzeti daljnje korake za jačanje prava žena i djece, ukidanje prisilnog rada i dječjeg rada, uključujući neplaćen dječji rad u kućanstvu (*criadazgo*), uhvatiti se ukoštac s visokom stopom tinejdžerskih trudnoća i općenito ojačati seksualno i reproduktivno zdravlje i prava.

Republika Peru

U 2016. Peru je prošao demokratsku obnovu s obzirom na to da su održani predsjednički i parlamentarni izbori. EU je tom postupku pružio potporu u okviru uspješne misije za promatranje izbora. Izborni postupak doveo je do žustre rasprave u javnosti i u medijima, ali rezultati su demokratski prihvaćeni. Opći zaključak misije EU-a za promatranje izbora bio je da je Peru uspješno zadovoljio važno demokratsko mjerilo tako što je dovršio četiri uzastopna demokratska izbora, što do sada nije uspio postići, ali da je potrebno provesti sveobuhvatnu političko-izbornu reformu za jačanje demokratskog upravljanja i političkih stranaka i za jačanje povjerenja i pouzdanja u rad izbornih institucija.

Prioriteti EU-a u području ljudskih prava u Peruu i dalje obuhvaćaju gospodarska i socijalna prava, s obzirom na to da još uvijek postoje velike regionalne i socijalne nejednakosti u zemlji, te sprečavanje socijalnih sukoba, diskriminacije žena i manjina, a posebice autohtonih naroda i LGBTI zajednice, pristup pravosuđu, branitelje ljudskih prava, od kojih su neki suočeni sa zastrašivanjem, prijetnjama i drugim oblicima nasilja, kao i trgovanje ljudima i dječji rad. Međunarodna organizacija rada i dalje razmatra nedostatke u provedbi temeljnih radničkih prava, osobito slobode udruživanja i kolektivnog pregovaranja te trostranog savjetovanja.

U 2016. nastavljen je tehnički dijalog s Peruom te je u listopadu s novom vladom održan treći uzastopni sastanak o ljudskim pravima. Pitanja o kojima se raspravljalo obuhvaćala su proces reformi nakon izbora, plan rada nove vlade u vezi s ljudskim pravima, uključujući sastavljanje novog akcijskog plana za ljudska prava, poslovanje i ljudska prava te potporu EU-a izradi nacionalnog akcijskog plana o društveno odgovornom poslovanju, nastavak dijaloga o rodno uvjetovanom nasilju, stanje izbjeglica i migracija te multilateralne teme. Također je nastavljen rad s ciljem institucionaliziranja dijaloga u 2017. usvajanjem formalnog mandata.

Na lokalnoj razini delegacija EU-a održavala je bliske kontakte s organizacijama civilnog društva, Uredom ombudsmana i vladinim tijelima u vezi sa stanjem ljudskih prava, braniteljima ljudskih prava i autohtonim stanovništvom. Održavala je stalnu komunikaciju kako bi pratila pojedinačne slučajeve.

Financiranje sredstvima EU-a u okviru EIDHR-a u 2016. iznosilo je 1,2 milijuna EUR čime su obuhvaćena četiri nova projekta u području ljudskih prava u Peruu, s naglaskom na braniteljima ljudskih prava i rodno uvjetovanom nasilju.

Peru je ostao pouzdan partner na međunarodnim forumima, a glasovanje mu je blisko usklađeno sa stajalištima EU-a. Sljedeće preispitivanje Perua u okviru univerzalnog periodičnog pregleda održat će se u studenome 2017.

Sveti Kristofor i Nevis

Sveti Kristofor i Nevis suočava se s ozbiljnim izazovima u pogledu sigurnosti građana, posebice u vezi kriminalom bandi, relativno visokom stopom ubojstava te relativno visokim brojem silovanja i lakših kaznenih djela. U 2016. poduzeti su koraci u cilju jačanja zaštite djece i rješavanja loših zatvorskih uvjeta, uključujući prenapučenost koja je i dalje trajan problem. Ostala ključna problematična pitanja u vezi s ljudskim pravima u Svetom Kristoforu i Nevisu obuhvaćaju nasilje nad ženama, zlostavljanje djece, diskriminaciju LGBTI osoba i smrtnu kaznu koja je i dalje zakonita. Poboljšanja u funkcioniranju pravosuđa neophodna su kako bi se uhvatilo ukoštac sa znatnim brojem neriješenih sudskih predmeta.

Vlada je nastavila s naporima na jačanju sustava za zaštitu djece ponovnim pokretanjem Odbora za probaciju i dobrobit djece. Također je nastavila sa svojim godišnjim programima kao što su subvencioniranje dječjeg doma *St. Christopher*, program za udomljavanje djece i tjedan za sprečavanje zlostavljanja. Državni odvjetnik trenutačno preispituje Nacrt protokola o djetu. Upotreba tjelesnog kažnjavanja u školama i dalje je zakonita u Svetom Kristoforu i Nevisu.

Ministarstvo zdravstva izradilo je protokol o zlostavljanju u obitelji uz pomoć Sveameričke zdravstvene organizacije. Ministarstvo za rodna pitanja također je radilo na Nacionalnom protokolu koji obuhvaća nasilje u obitelji. Državni odvjetnik preispitao je taj protokol te će ga predstaviti vladu na odobrenje u 2017. Protokol je zamišljen kao referentni dokument i ističe ulogu i odgovornost svih relevantnih agencija. Njime su stoga obuhvaćeni policija, Ministarstvo za rodna pitanja, zdravstvene institucije, socijalne službe, pravna pomoć, ured ombudsmana, nevladine organizacije i sud.

U ožujku 2016. premijer Harris objavio je da je utvrđena lokacija za izgradnju novog zatvora, što bi trebalo smanjiti prenapučenost i teške uvjeta u jedinom zatvoru koji trenutačno postoji u zemlji. Iako je smanjen broj zatvorenika, popunjeno zatvora i dalje premašuje njegov kapacitet. Otprilike polovica zatvorenika je u istražnom zatvoru dok se zemlja suočava sa znatnim zaostacima u kaznenopravnom sustavu. Smrtna kazna i dalje je zakonita u Svetom Kristoforu i Nevisu, iako nije bilo pogubljenja od 2008.

EU je nastavio surađivati s tijelima Svetog Kristofora i Nevisa o ključnim pitanjima u vezi s ljudskim pravima. Formalna vanjska komunikacija provedena je putem Trećeg odbora Opće skupštine UN-a. Projekti EU-a koji se financiraju u okviru tematskih proračunskih linija kao što je program EIDHR-a i program za organizacije civilnog društva u istočnokaripskom području trenutačno nisu posebno usmjereni na Sveti Kristofor i Nevis, iako ta država može posredno imati koristi od vanjske komunikacije i najboljih praksi koje se uspostavljaju projektima koji se provode u regiji, posebice u području nasilja u obitelji (npr. aktivnost u obliku uvjerljive igre koja će biti dostupna u obrazovnim okruženjima diljem regije kako bi se olakšala promjena stava i ponašanja, rezultati istraživanja, smjernice za nasilje u obitelji i/ili akcijski planovi i usklađeni protokoli za izvješćivanje za ključne dionike, materijali za osposobljavanje i programi za stručnjake).

Sveta Lucija

U Svetoj Luciji u 2016. došlo je do promjene vlade nakon izbora održanih 6. lipnja. Uoči glasovanja u prvom planu bilo je pitanje izvansudskih smaknuća koje je navodno počinila policija u razdoblju 2010. – 2011. Ključni prioritet EU-a u području ljudskih prava u Svetoj Luciji u 2016 i dalje je bio osigurati daljnje praćenje i istragu tih navoda. Drugi izazovi obuhvaćaju nasilje nad ženama, diskriminaciju LGBTI osoba, psihičko, fizičko i seksualno zlostavljanje djece, i duga kašnjenja u ostvarivanju pravde. Smrtna kazna još uvijek je zakonita. Ponašanje policije i dalje izaziva zabrinutost.

Velik broj neriješenih sudskih predmeta i nepostojanje istrage navodnih izvansudskih smaknuća negativno utječe na stanje u sektoru pravosuđa. Novoizabrani predsjednik vlade Chastanet (u lipnju 2016.) izjavio je da namjerava osnovati tročlani „sud“ koji će definirati zakonski čvrst način rješavanja predmeta. Nakon toga popunio je dva ključna položaja u pravosuđu, odnosno otvorena radna mjesta zamjenika predsjednika i predsjednika državnog odvjetništva. Prenapučenost i dalje predstavlja problem u kaznenoj ustanovi Bordelais gdje oko polovica zatvorenika čeka suđenje. Sveta Lucija ima *de facto* moratorij na izvršenje smrtne kazne od 1995., ali nema naznaka da ide u smjeru njezina ukidanja.

Nasilje u obitelji, zlostavljanje djece i nasilje nad LGBTI osobama i dalje su ozbiljni društveni problemi. Žrtve često nevoljko podnose tužbu zbog straha od stigme, osvete ili daljnog nasilja. Zasebna jedinica za maloljetnike uspostavljena je u Nacionalnom centru za mentalnu dobrobit djece psihijatrijskih pacijenata. Tjelesno kažnjavanje i dalje je zakonito te je potrebno riješiti te i druge bojazni u vezi s djecom i mladima utvrđene u okviru univerzalnog periodičnog pregleda UN-a iz 2015.

U siječnju i travnju voditelj delegacije EU-a u čijoj su pratnji bili veleposlanici nekoliko država članica EU-a susreo se s bivšim premijerom Anthonyjem kako bi se zalagao za pravičan postupak u pogledu navodnih izvansudskih smaknuća. EU je zadržao svoje stajalište o tom pitanju pred novom vladom. Osim toga, u okviru Trećeg odbora Opće skupštine UN-a provedena je formalna vanjska komunikacija o ljudskim pravima. Sveta Lucija je među zemljama koje imaju koristi od tekućih projekata koje financira EU u sklopu Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava, a koji su usmjereni na borbu protiv nasilja u obitelji.

Sveti Vincent i Grenadini

Iako je Zakon o nasilju u obitelji na snazi od 2015., još uvijek je potrebno uložiti mnogo napora kako bi se učinkovito suzbilo rodno uvjetovano nasilje koje je i dalje raširen problem u društvu, kao i zlostavljanje djece. Potpune smjernice za provedbu još nisu donesene. Sporazumna istospolna seksualna aktivnost i dalje je nezakonita iako se strogo ne provodi. Postoji *de facto* moratorij na smrtnu kaznu, a do posljednjeg pogubljenja došlo je u 1995. Trenutačno jedan zatvorenik čeka izvršenje smrtne kazne. Problemi u vezi sa zatvorom odnose se na nasilje, manjak osoblja, nedovoljno plaćene službenike, nekontroliranu prisutnost oružja i droge, na sve veći broj slučajeva HIV-a/AIDS-a i nehigijenske uvjete. Maloljetne počinitelje zadržava se uz odrasle zatvorenike.

Glavni prioriteti EU-a u području ljudskih prava odnose se na nasilje u obitelji, psihičko, fizičko i seksualno zlostavljanje djece, diskriminaciju i nasilje nad LGBTI osobama i pitanja u vezi s vladavinom prava, među ostalim nastavak zakonitosti smrtne kazne, velik broj neriješenih sudskih predmeta i loše zatvorske uvjete.

EU je u 2016. nastavio raspravljati na lokalnoj razini s vlastima o važnim pitanjima u vezi s ljudskim pravima. Provedeni su demarševi o ukidanju smrtne kazne i o poboljšanju mehanizama izvješćivanja o međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima. Tekući projekti koje EU financira u sklopu Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava i programa za organizacije civilnog društva na istočnokaripskom području usmjereni su na rješavanje nasilja u obitelji i olakšanje uključenosti osoba s intelektualnim teškoćama. Iako ti projekti nisu izravno usmjereni na Sveti Vincent i Grenadine, ta zemlja može neizravno imati koristi od regionalne vanjske komunikacije i razvijenih najboljih praksi. Osim toga, u 2016. dogovoren je novi projekt koji će se izravno provoditi u zemlji i čiji je cilj stvaranje održivih prihoda za ruralne poljoprivrednike.

Sveti Vincent i Grenadini u svibnju 2016. prošli su drugi ciklus univerzalnog periodičnog pregleda. Prihvaćeno je 75 od 128 preporuka, a njih 53 primljeno je na znanje. U pregledu je pozdravljen napredak konkretno ostvaren u području prava žena i djece, ali je također izražena zabrinutost zbog zakonitosti smrтne kazne, tjelesnog kažnjavanja djece, kriminalizacije homoseksualnosti, nasilja i diskriminacije LGBTI osoba i nasilja nad ženama i njihove diskriminacije te uvjeta u zatvorima. Tijekom usvajanja ishoda univerzalnog periodičnog pregleda u Vijeću za ljudska prava u rujnu govornici su istaknuli uspostavu nacionalnog mehanizma za izvješćivanje i daljnje praćenje izvješća tijelima osnovanima na temelju UN-ovih konvencija o ljudskim pravima.

Republika Surinam

Opće stanje ljudskih prava i demokracije u 2016. u Surinamu bilo je obilježeno kombinacijom napretka i nazadovanja. Iako je došlo do određenog napretka uvaženog u univerzalnom periodičnom pregledu UN-a, bilo je i negativnih kretanja.

Godinu je obilježila obustava suđenja u vezi s izvansudskim smaknućima 15 protivnika iz 1982. pozivanjem na članak 148. surinamskog ustava, kojim se predviđa da država može u posebnim slučajevima dati glavnom državnom odvjetniku nalog u odnosu na kazneni progon u interesu nacionalne sigurnosti. S druge strane, 10. prosinca 2016. Surinam je ustanovio Institut za ljudska prava. To pozitivno kretanje ipak je dovedeno u pitanje zbog bojazni u pogledu njegove neovisnosti od Ministarstva pravosuđa i policije.

Među prioritetima EU-a u području ljudskih prava i demokracije u kontekstu odnosa sa Surinamom nalaze se pravna pitanja, nasilje u obitelji i seksualno nasilje, trgovanje ljudima i ljudska prava LGBTI osoba. Također postoji zabrinutost u vezi s uvjetima u zatvorima i centrima za pritvor, raširenom korupcijom u javnom sektoru, slučajevima zastrašivanja medija, diskriminacijom žena, pripadnicima skupine Maroon, autohtonih naroda i drugih manjina te dječjim radom.

EU je nastavio sa Surinamom sudjelovati u raspravama o ljudskim pravima i demokraciji u različitim formatima, među ostalim tijekom četvrtog kruga političkog dijaloga EU-a i Surinama na temelju članka 8., održanog u Paramaribu 29. lipnja 2016. EU i Surinam raspravljavali su o brojnim pitanjima u vezi s ljudskim pravima, što je obuhvaćalo razmjene mišljenja o pravnim pitanjima, pravima LGBTI osoba, nasilju u obitelji, pravima djece i trgovanim ljudima.

Nakon obustave suđenja u pogledu izvansudskih smaknuća iz 1982. EU je izrazio zabrinutost, među ostalim u izjavama glasnogovorničke službe visoke predstavnice / potpredsjednice Komisije i delegacije EU-a⁸⁸, u kojima se pozivao na odredbu iz Sporazuma iz Cotonoua o zaštiti i promicanju ljudskih prava, demokratskih načela i vladavine prava te je poticao vladu da poštuje vladavinu prava i diobu vlasti. Delegacija EU-a također je provodila aktivnosti javne diplomacije u pogledu ljudskih prava pa je stoga, među ostalim, izdala priopćenja za medije o pitanjima kao što su rodno uvjetovano nasilje, nagrada Saharov, Međunarodni dan borbe protiv homofobije, transfobije i bifobije te je održavala redovite kontakte s nevladinim organizacijama koje se bave ljudskim pravima.

EU je nastavio pružati finansijsku potporu za dva programa koji se financiraju iz EIDHR-a: „Podizanje razine svijesti o pravima autohtonih naroda u Surinamu i njihovo zagovaranje” i „Jačanje sposobnosti civilnog društva za pozivanje na odgovornost u vezi s ljudskim pravima i dobrom upravljanjem”. Projekti su primili sredstva u iznosu od 95 000 EUR, odnosno 125 000 EUR.

⁸⁸ Izjava glasnogovorničke službe Europske službe za vanjsko djelovanje od 30. lipnja 2016. o Surinamu

Drugi univerzalni periodični pregled za Surinam proveden je 2. svibnja 2016. U pregledu su naglašena pozitivna postignuća do kojih je došlo od prvog pregleda, kao što su ukidanje smrte kazne iz kaznenog zakona, uspostava nacionalne institucije za ljudska prava, reforme i programi za žene i djecu, ukidanje naknada za osnovnu školu, zakoni za smanjenje siromaštva, mjere protiv trgovanja ljudima, izmjena zakonodavstva o državljanstvu i boravištu i provedba transparentnih i demokratskih izbora u 2015. Unatoč tome, u pregledu je naglašeno da je još uvijek potreban daljnji napredak te su izdane preporuke o potrebi za ukidanjem smrte kazne iz vojnog kaznenog zakona, ratifikacijom Drugog fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, poboljšanjem pravosudnog sustava i osiguravanjem kaznenog progona počinitelja izvansudskih smaknuća iz 1982. i masakra iz 1986., potpisivanjem i ratifikacijom Konvencije protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, osiguravanjem da su nacionalne institucije za ljudska prava u skladu s Pariškim načelima, osiguravanjem jednakih prava i zaštite LGBTI osoba te ulaganjem dalnjih npora u promicanje i zaštitu prava žena i djece i borbu protiv trgovanja ljudima.

U 2016. Vijeće UN-a za ljudska prava objavilo je izvješće o svojim nalazima u pogledu ljudskih prava u Surinamu u kojemu je istaknuta zabrinutost u vezi s navodima o slučajevima proizvoljnog pritvaranja i zlostavljanja LGBTI osoba, posebice transrodnih žena od strane pripadnika sigurnosnih snaga. U izvješću je dana preporuka da bi surinamska vlada trebala zajamčiti odgovarajuću zaštitu i naknade, među ostalim rehabilitaciju i osnivanje skloništa za žrtve trgovanja ljudima.

Republika Trinidad i Tobago

U 2016. postignut je određeni napredak u pogledu općeg stanja ljudskih prava u području prava žena i djece, dok je manji napredak ostvaren u pogledu zatvorenika i LGBTI zajednice. Što se tiče smrte kazne, iako su neki dužnosnici izjavili da namjeravaju nastaviti s njezinom provedbom nakon *de facto* moratorija od 1999., stanje se nije promijenilo.

EU daje prednost promicanju i zaštiti prava žena i djece, ukidanju smrte kazne, poboljšavanju zatvorskih uvjeta i poštovanju prava zatvorenika i borbi protiv diskriminacije LGBTI osoba.

EU je tijekom godine nastavio svoj dijalog s ključnim dionicima o pitanjima u vezi s ljudskim pravima. Delegacija EU-a također je održavala je bliske odnose s organizacijama civilnog društva. Pomoć EU-a organizacijama civilnog društva bila je dostupna ne samo u obliku bespovratnih sredstava financiranih u okviru EIDHR-a već i u okviru 11. Europskog razvojnog fonda i tematske proračunske linije za organizacije civilnog društva i lokalne vlasti čiji je cilj poboljšati doprinos organizacija civilnog društva procesu upravljanja i razvoja u Trinidadu i Tobagu.

Prilikom Dana ljudskih prava delegacija EU-a objavila je u troje vodećih novina članak-komentar koji su potpisali svi rezidentni veleposlanici EU-a. Inauguracijsko primanje za novog voditelja delegacije EU-a provedeno je zajedno s obilježavanjem Međunarodnog dana za iskorjenjivanje nasilja nad ženama. Mediji su o tome uvelike izvijestili, a prethodila mu je objava članka-komentara u nacionalnim medijima.

Delegacija EU-a u 2016. nastavila je rješavati svoje prioritete u okviru dvaju tekućih projekata financiranih u okviru EIDHR-a kojima se podupiru aktivnosti u cilju promicanja rodne ravnopravnosti i jačanja institucijskih kapaciteta za povećanje i zaštitu ljudskih prava. Mjere u okviru tih projekata koje valja posebno istaknuti obuhvaćeale su sjednicu za parlament za podizanje razine svijesti o smrtnoj kazni, pokretanje međunarodnog tijela za ljudska prava, okrugli stol o rodno uvjetovanom nasilju i radionicu o ljudskim pravima LGBTI osoba. S obzirom na raširenost problema nasilja u obitelji u zemlji i stagnaciju u osiguravanju ljudskih prava LGBTI osoba u 2016. pokrenut je još jedan poziv na podnošenje prijedloga u okviru EIDHR-a kojim su obuhvaćene aktivnosti usmjerene na rješavanje pitanja rodne ravnopravnosti i ljudskih prava LGBTI osoba. Nakon toga su u prosincu potpisana dva nova ugovora čija je provedba trebala započeti u 2017.

Drugi univerzalni periodični pregled za Trinidad i Tobago proveden je 10. svibnja 2016. U pregledu su naglašena pozitivna postignuća do kojih je došlo od prvog pregleda, kao što su ratifikacija Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, donošenje zakona o trgovanim ljudima, donošenja zakona o djeci i zakonodavnih reformi za promicanje i zaštitu prava žena. Većina preporuka bila je usmjerena na potrebu za nastavkom tekućeg rada na pravima žena i rodno uvjetovanom nasilju, za stavljanjem izvan snage zakona protiv LGBTI osoba, ukidanjem smrtnе kazne, jačanjem borbe protiv trgovanih ljudima i ratifikacijom raznih međunarodnih konvencija, među ostalim Konvencije protiv mučenja i fakultativnih protokola uz Konvenciju o pravima djeteta. Drugi veliki izazovi odnose se na užasne zatvorske uvjete i prenapučenost te na zaštitu djece od zlostavljanja.

Sjedinjene Američke Države (SAD)

SAD je strateški partner Evropske unije u njezinim naporima u unapređenju ljudskih prava na globalnoj razini. EU i SAD blisko surađuju na međunarodnim forumima, osobito u Ujedinjenim narodima i Vijeću za ljudska prava. Redoviti dijalog o geografskim i tematskim pitanjima od zajedničkog interesa omogućuje sinergije u ostvarivanju napretka u promicanju ljudskih prava diljem svijeta i jača učinkovitost vanjske komunikacije s relevantnim stranama na terenu gdje god je to potrebno.

U 2016. glavni izazovi u pogledu SAD-a odnosili su se na smrtnu kaznu, prebacivanje pritvorenika iz zatvora Guantanamo, prava žena i ljudska prava LGBTI osoba. Zamijećena su pozitivna kretanja u pogledu broja smrtnih kazni i pogubljenja u SAD-u i broja zatvorenika koji ostaju u zatvoru Guantanamo.

U 2015. dosuđeno je 49 smrtnih kazni, što je najmanji broj u modernom dobu smrtne kazne. Broj novih smrtnih kazni ove je godine dodatno pao na 30. Broj pogubljenja također je pao u odnosu na već snižen broj od prošle godine na dvadeset, što je najmanji broj pogubljenja od 1991. Vrhovni sud Sjedinjenih Američkih Država donio je presudu u slučaju Hurst protiv Floride kojom je poništio zakon Floride o smrtnoj kazni. Nakon tog slučaja Vrhovni sud Delawarea poništio je zakon o smrtnoj kazni u toj saveznoj državi, donijevši presudu da porota mora jednoglasno utvrditi svaku činjenicu koja je preduvjet za smrtnu kaznu. Zakonodavno tijelo Floride potom je donijelo novi zakon prema kojem više nije potrebna jednoglasnost nakon faze utvrđivanja otegotnih okolnosti, nakon čega je Vrhovni sud Floride ponovno poništio taj zakon.

U 2016. odvjetnici koji se bave pitanjima ustavnosti u vezi sa smrtnom kaznom ostvarili su bitne pobjede pred Vrhovnim sudom SAD-a, među ostalim u slučajevima Foster protiv Chatmana, Williams protiv Pennsylvanije i Wearry protiv Caina. Pred državnim sudovima timovi odvjetnika izborili su se za brojna ukidanja i obustave pogubljenja, mnoga od njih i u državama koje često upotrebljavaju smrtnu kaznu poput Alabame i Teksasa. Diljem zemlje sudske postupci u vezi sa smrtonosnom injekcijom i dalje imaju važnu ulogu u rekordno niskim stopama pogubljenja te se tijekom godine primjenjivao *de facto* moratorij u Arizoni, Arkansasu, Kaliforniji, Ohiju i Oklahomi, a doprinijeli su i tome da se u nekoliko slučajeva obustave pogubljenja u drugim državama.

Zabранa EU-a za izvoz medicinskih proizvoda za pogubljenja i dalje ima snažan učinak na rasprave o smrtnoj kazni. Kao što je navedeno tijekom sastanaka s glavnim organizacijama za ukidanje smrtne kazne, zabrana EU-a znatno je promijenila javnu raspravu o pogubljenju u posljednje četiri godine.

Kongres je uvelike blokirao napore Obamine uprave u vezi sa zatvaranjem vojnog centra za pritvor u zaljevu Guantanamo i prebacivanju preostalih pritvorenika. Planom koji je uprava podnijela u veljači 2016. nije pomiren sukob između težnje predsjednika Baracka Obame da zatvori Guantanamo tijekom svoje posljednje godine na dužnosti predsjednika i pravnih ograničenja koja su nametnuli republikanci u Kongresu, a kojima se uprava sprečava u prebacivanju bilo kojih preostalih pritvorenika u SAD.

Bez obzira na to u 2016. postignut je određen napredak u vezi s prebacivanjem pritvorenika u treće zemlje. Od otprilike 780 osoba koje su bile pritvorene u Guantanamu, od kraja prosinca 2016. prebačeno ih je 729, a preostalo 42. Od toga 32 nije prihvatljivo za prebacivanje i nisu optuženi ni za kakvo kazneno djelo, sedmoro je optuženo za kaznena djela za koja se sudi pred vojnim povjerenstvima, a troje ih je već osuđeno pred vojnim povjerenstvima. Države članice EU-a do sada su prihvatile ukupno 40 bivših pritvorenika iz Guantanama.

U lipnju 2016. u masovnoj pucnjavi usmjerenoj na LGBTI zajednicu u gej klubu u Orlandu počinitelj inspiriran ISIL-om/Daišom ubio je 49 osoba. Time je skrenuta pozornost na aktualne probleme, među ostalim zločine iz mržnje, s kojima se suočavaju LGBTI osobe.

U 2016. postignut je daljnji napredak na jačanju umrežavanja delegacije EU-a s glavnim dionicima za pitanja u vezi s ljudskim pravima, odnosno upravom (Ministarstvom vanjskih poslova i Vijećem za nacionalnu sigurnost), Kongresom i civilnim društvom.

Delegacija EU-a, zajedno s nekim državama članicama, nastavila je suradnju s SAD-om u pogledu ekonomskog i političkog osnaživanja žena u okviru inicijative Partnerstvo za ravnopravne budućnosti pod vodstvom Ministarstva vanjskih poslova i Bijele kuće. Članovi Partnerstva za ravnopravnu budućnost (32 države i EU) utvrđuju ambiciozne obveze na nacionalnoj razini i na razini EU-a povezane s vrlo specifičnim prioritetima u vezi s rodnom politikom i zatim dijele znanje i iskustvo stečeno u tom postupku u okviru inicijativa uparivanja ili drugih multilateralnih projekata i razmjena. Internetske stranice inicijative Ravnopravne budućnosti (www.equal-futures.org) pokrenute u lipnju 2016. služit će promicanju aktivnosti članova i olakšati užu suradnju među njima.

Redovitom komunikacijom SAD-a, EU-a, država članica i nevladinih organizacija i dalje se otvaraju mogućnosti za razmjenu informacija o naporima za promicanje ljudskih prava LGBTI osoba te raspravu o mogućnostima za koordinaciju, što obuhvaća multilateralne napore, pomoći i situacije u pojedinim državama. Ti su sastanci omogućili povremene razmjene mišljenja o pitanjima u vezi s LGBTI osobama i ostvarivanju napretka na multilateralnim forumima.

EU je u 2016. dao četiri izjave nakon pogubljenja u SAD-u, a delegacija EU-a izdala je četiri demarša u korist pojedinaca kojima prijeti pogubljenje. Tijekom 2016. delegacija EU-a opetovano je pozivala na zatvaranje ustanove za pritvor Guantanamo i pred upravom redovito otvarala pitanje ljudskih prava u Guantanamu.

Posebni predstavnik EU-a za ljudska prava Stavros Lambrinidis boravio je u službenom posjetu Sjedinjenim Američkim Državama od 18. do 22. travnja 2016. Tijekom posjeta snažan naglasak stavljen je na javnu diplomaciju.

Istočna Republika Urugvaj

Sveukupno stanje ljudskih prava u Urugvaju i dalje je pozitivno i stabilno, iako sliku kvari nekoliko bitnih nedostataka u području rodno uvjetovanog nasilja, diskriminacije potomaka Afrikanaca i LGBTI osoba, trgovanja ljudima i uporabe produljenog pritvora prije suđenja. Dodatnu zabrinutost izaziva stanje u maloljetničkim centrima za pritvor, gdje su životni uvjeti loši, i nedostatak inicijative za rehabilitaciju i ponovno uključivanje u društvo.

EU je usmjeren na reforme i modernizaciju kaznenog pravosuđa i zatvorskog sustava, jačanje prava žena i djece, osnaživanje politika za borbu protiv diskriminacije i sigurnost građana.

Urugvaj ima čvrst pravni okvir. Međutim, provedba znatno zaostaje u nekoliko područja. Unatoč brojnim mjerama za rješavanje problema nasilja u obitelji, broj zabilježenih slučajeva u 2016 povećao se. S pomoću nacionalnog akcijskog plana od 2016. do 2019. za život bez rodno uvjetovanog nasilja vlada se nastoji uhvatiti ukoštač s rodno uvjetovanim nasiljem. Urugvaj također zaostaje u pogledu sudjelovanja žena u političkim procesima. Jedan od problema je i rasna diskriminacija jer ona utječe na životne izglede potomaka Afrikanaca od njihova upisa u školu.

Vlada Urugvaja poduzima različite oblike djelovanja kako bi se stanje poboljšalo. To obuhvaća nacrt zakona protiv rodno uvjetovanog nasilja koji sadrži smjernice i mjere za odgovor u hitnom slučaju i pomoć žrtvama, kao i osnivanje specijaliziranih sudova. Pokrenuta je rasprava o određivanju minimalnih kvota za popise kandidata za buduće izbore. Plan za rasnu jednakost za razdoblje 2015. – 2020. preispitivat će se svake godine. Parlamentu je podnesen sveobuhvatan zakon protiv iskorištavanja ljudi i trgovanja ljudima. Konzularnim službenicima, organizacijama civilnog društva i dužnosnicima u graničnim područjima pruža se osposobljavanje kako bi se učinkovitije mogli boriti protiv trgovanja ljudima. Odobrena je reforma zastarjelog Kaznenog zakona kako bi se, među ostalim, poboljšalo stanju u pogledu pritvora prije suđenja i riješila prenapučenost zatvora, te bi trebala stupiti na snagu u 2017.

EU nastavlja suradnju s tijelima i organizacijama civilnog društva bilateralnim i otvorenim djelovanjem. Usporedno s time s vlastima, organizacijama civilnog društva i ostalim relevantnim dionicima održavaju se *ad hoc* sastanci o relevantnim temama. Branitelji ljudskih prava mogu djelovati u stabilnom okružju, a organizacije civilnog društva mogu slobodno obavljati svoj posao. Međutim oni finansijski ovise o državi, što dovodi do gubitka samostalnosti i kritičkog pogleda.

Tijekom 2016. EU je pružio sredstva projektima u okviru EIDHR-a i programa Instrumenta za razvojnu suradnju za Urugvaj u cilju potpore reformi urugvajskog kaznenog pravosuda i zatvorskog sustava. Sredinom 2016. delegacija EU-a pokrenula je novi poziv na podnošenje prijedloga za projekte u području ljudskih prava i civilnog društva u skladu s najnovijim prioritetima. U tijeku je bilo sedam projekata u području sigurnosti građana, prava žena i djece i socijalne kohezije.

U multilateralnom kontekstu, u siječnju 2016. Urugvaj je izabran na mjesto nestalnog člana u Vijeću sigurnosti UN-a, te je naveo da će nastojati uključiti aspekte ljudskih prava u dnevni red Vijeća sigurnosti. U okviru priprema za izvanredno zasjedanje Opće skupštine Ujedinjenih naroda u 2016. Urugvaj je pozvao na raspravu o budućim politikama za borbu protiv droga i izrazio potporu politikama koje se temelje na zdravlju, ljudskim pravima, rodnoj ravnopravnosti i proporcionalnosti pravde.

Pravni okvir Urugvaja osigurava učinkovitu zaštitu ljudskih prava i čvrstu provedbu demokratskih načela. Vlasti rješavaju postojeće nedostatke. Izazov za budućnost bit će na bolji način pretvoriti standarde i različite akcijske planove u svakodnevnicu.

Bolivarijanska Republika Venezuela

Političko, društveno, gospodarsko i sigurnosno stanje u Venezueli u 2016. imalo je negativan utjecaj na uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda njezinih građana.

Prioriteti EU-a odnose se na doprinos demokraciji, vladavini prava i temeljnim slobodama, zaštitu civilnog društva i branitelja ljudskih prava te rodnu ravnopravnost, osnaživanje žena i prava djece.

U veljači 2016. Venezuela je usvojila nacionalni akcijski plan za ljudska prava za razdoblje 2016. – 2019. kako bi zaštitila i zajamčila temeljna prava građana. U Venezueli je u studenome 2016. također provedeno drugo preispitivanje u okviru univerzalnog periodičnog pregleda UN-a u kojem je ona aktivno sudjelovala. Izrađene su 274 preporuke o cijelom nizu tema, uključujući slobodu izražavanja, političke zatvorenike, neovisnost tijela javne vlasti, sigurnost hrane, pristup zdravstvenoj skrbi i izvansudska smaknuća.

U području građanskih i političkih prava bilo je slučajeva javne stigmatizacije branitelja ljudskih prava, napada na novinare, narušavanja neovisnosti institucija za vladavinu prava i visoke razine nekažnjavanja. I dalje postoje bojazni u vezi s prtvorenim političkim protivnicima i njihovim pravom na poštено suđenje i pravičan pravni postupak. EU je pratio žalbu koju je uputio oporbeni čelnik Leopoldo López, ali mu nije bilo dopušteno promatrati saslušanja. Nadzorna tijela Međunarodne organizacije rada zadužena za standarde u četiri su navrata u 2016. razmatrala slobodu udruživanja u Venezueli, a slučajeve u vezi s postupanjem prema predstavnicima poslodavaca opisali su kao izuzetno teške i neodgodive. U okviru Upravnog odbora Međunarodne organizacije rada EU se zalagao za konstruktivan socijalni dijalog u toj zemlji.

Teške gospodarske okolnosti obilježene teškom nestašicom osnovnih potrepština i lijekova te hiperinflacijom utjecale su na gospodarska i socijalna prava stanovništva, osobito na pravo na hranu, zdravstvenu i socijalnu sigurnost.

EU ne održava formalni i strukturirani politički dijalog s venezuelskom vladom, ali su *ad hoc* rasprave o ljudskim pravima održane između delegacije EU-a, veleposlanstava država članica i venezuelskih vlasti. Održani su i bilateralni sastanci na višoj razini. Također je s braniteljima ljudskih prava organiziran godišnji sastanak za savjetovanje.

EU je u 2016. nastavio pružati financijsku potporu projektima koji se financiraju uglavnom iz EIDHR-a. Aktivnosti suradnje EU-a bile su usmjerenе na potporu izgradnji kapaciteta demokracije (tehničku pomoć Nacionalnoj skupštini, izgradnju institucijskih kapaciteta u općinama) i promicanje nenasilja i demokratskog dijaloga, prava žena i njihovo osnaživanje, rodnu ravnopravnost, prava autohtonih naroda, branitelje ljudskih prava, slobodu informiranja i izbjeglice. Manifestacije javne diplomacije bile su usmjerenе na promicanje rodne ravnopravnosti i nenasilja („smanjiti razine nasilja, živjeti zajedno u miru”).

EU također sudjeluje u pomaganju zemlji da pronađe mirno i demokratsko rješenje krize i podupire tekuće napore u pogledu dijaloga.

POPIS AKRONIMA I POKRATA

AKP	Skupina afričkih, karipskih i pacifičkih država
ASEAN	Udruženje država jugoistočne Azije
ASEM	Azijsko-europski sastanak
AU	Afrička unija
CEDAW	Konvencija UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena
CRPD	Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom
CSW	Komisija o statusu žena
DCI	Instrument za razvojnu suradnju
DoP	Deklaracija o načelima međunarodnog promatranja izbora
ECOSOC	Gospodarsko i socijalno vijeće Ujedinjenih naroda
ECOWAS	Gospodarska zajednica zapadnoafričkih država
EIDHR	Europski instrument za demokraciju i ljudska prava
EKLJP	Europska konvencija o ljudskim pravima
ENI	Europski instrument za susjedstvo
ENPI	Instrument za europsko susjedstvo i partnerstvo
ERF	Europski razvojni fond
ESVD	Europska služba za vanjsko djelovanje
EUAM	Savjetodavna misija EU-a u Ukrajini
EUNAVFOR MED	pomorske snage Europske unije – Sredozemlje
FARC	„Fuerzas armadas revolucionarias de Colombia“ (Revolucionarne oružane snage Kolumbije)
GRULAC	Skupina latinoameričkih i karipskih zemalja
HRC	Vijeće Ujedinjenih naroda za ljudska prava
HRDCS	strategija o ljudskim pravima i demokraciji za pojedine zemlje
IACHR	Međuameričko povjerenstvo za ljudska prava
ICCPR	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima
ICRC	Međunarodni odbor Crvenog križa

IcSP	Instrument za doprinos stabilnosti i miru
IGWG	otvorena međuvladina radna skupina za transnacionalna društva i druge poslovne subjekte u pogledu ljudskih prava
ILO	Međunarodna organizacija rada
IOM	Međunarodna organizacija za migracije
IPA	Instrument prepristupne pomoći
LA	lokalne vlasti
LGBTI	lezbijke, homoseksualci, biseksualne, transrodne i interseksualne osobe
MEP	član Europskog parlamenta
MKS	Međunarodni kazneni sud
MKSJ	Međunarodni kazneni sud UN-a za bivšu Jugoslaviju
NGO	nevladina organizacija
NSA	nedržavni sudionici
OAS	Organizacija američkih država
OCD	organizacija civilnog društva
ODIHR	Ured OESS-a za demokratske institucije i ljudska prava
OESSION	Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
OHCHR	Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava
OIC	Organizacija islamske suradnje
OIF	Međunarodna organizacija za frankofoniju
OSP	opći sustav povlastica
OSP+	opći sustav povlastica EU-a (OSP) za zemlje u razvoju
OSUN	Opća skupština Ujedinjenih naroda
PPEU	posebni predstavnik EU-a
PSO	Politički i sigurnosni odbor (PSO) Vijeća Europske unije
RVSUN	rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda
SADC	Južnoafrička razvojna zajednica
SIA	procjene učinka na održivost
UNCAT	Konvencija Ujedinjenih naroda protiv mučenja
UNDP	Program Ujedinjenih naroda za razvoj

UNEA	Skupština Ujedinjenih naroda za okoliš
UNHCR	Visoki povjerenik Ujedinjenih naroda za izbjeglice
UNICEF	Fond Ujedinjenih naroda za djecu
UNOCA	Područni ured Ujedinjenih naroda za Srednju Afriku
UNODC	Ured Ujedinjenih naroda za drogu i kriminal
UTO	Ugovor o trgovini oružjem
VSUN	Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda
ZSOP	zajednička sigurnosna i obrambena politika
ZVSP	zajednička vanjska i sigurnosna politika